

TESE DE DOUTORAMENTO

**A PARROQUIA GALEGA A PARTIR DA
“CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA”**

M^a del Carmen Álvarez Monterroso

DEPARTAMENTO DE XEOGRAFÍA
ANÁLISE TERRITORIAL E ORGANIZACIÓN DO ESPAZO EN GALICIA

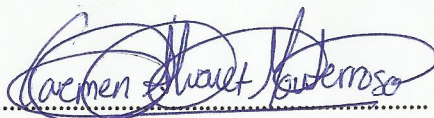
FACULTADE DE XEOGRAFÍA E HISTORIA

SANTIAGO DE COMPOSTELA

2015

**A PARROQUIA GALEGA A PARTIR DA
“CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA”**

Asdo.

M^a del Carmen Álvarez Monterroso

DEPARTAMENTO DE XEOGRAFÍA
ANÁLISE TERRITORIAL E ORGANIZACIÓN DO ESPAZO EN GALICIA

FACULTADE DE XEOGRAFÍA E HISTORIA

SANTIAGO DE COMPOSTELA

2015

AUTORIZACIÓN DO DIRECTOR DA TESE

D. *XOSÉ MANUEL SANTOS SOLLA*, Profesor do Departamento de Xeografía, como Director da Tese de Doutoramento titulada

“A parroquia galega a partir da “Carta Geométrica de Galicia””

Presentada por Dna. M^o DEL CARMEN ÁLVAREZ MONTERROSO, alumna do Programa de Doutoramento Análise Territorial e Organización do Espazo en Galicia

Autoriza a presentación da tese indicada, considerando que reúne os requisitos esixidos no artigo 34 do regulamento de Estudos de Doutoramento, e que como Director da mesma non incurrir nas causas de abstención establecidas na lei 30/1992.

Asdo.

AGRADECEMENTOS	9
RESUMO	11
DEFINICIONS E ABREVIATURAS	13
INTRODUCCIÓN	17
I. CONSIDERACIÓNS METODOLÓXICAS	21
1.1. A elección do traballo de investigación e os seus obxectivos.....	22
1.2. Os estudos realizados sobre Domingo Fontán e a C.G.G.....	26
1.3. Valoración científica a cerca de Fontán e a C.G.G.....	28
1.4. A parroquia rural galega. A reflexión de Domingo Fontán sobre a parroquia	33
1.5. Aspectos metodolóxicos: as fontes e o tratamento dixital.....	43
1.6. As fases do método de traballo para o manexo da C.G.G. nun S.I.X.....	46
II. DOMINGO FONTÁN, UN XEODESTA ILUSTRADO	57
2.1. O máis destacado da biografía de Domingo Fontán. A súa presenza na U.S.C.....	58
2.2. Os precedentes no cartografado de Galicia e a súa situación na época de Domingo Fontán. Os tratados científicos que inspiraron a Domingo Fontán.....	63
2.3. O labor cartográfico de Domingo Fontán e as súas repercusións.....	68
2.4. A metodoloxía de traballo seguida por Domingo Fontán: elaboración da C.G.G.e instrumental empregado.....	74
III. A "CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA" E A ACTUALIZACIÓN DO MAMUSCRITO NUN GRAVADO	85
3.1. As determinacións de Fontán para o levantamento da C.G.G.. Os cambios feitos antes de gravar o mapa.....	86
3.2. Domingo Fontán, un “colaborador” de Javier de Burgos. A súa participación na demarcación territorial de Galicia	94
3.3. O inventario toponímico da C.G.G.. A ampliación toponímica na C.G.G. de 1845.....	104
3.4. As parroquias galegas da CGG: particularidades e diferenzas entre 1834 e 1845.....	113
3.5. Unha panorámica de parroquias de 1834 no século XXI.....	121
3.5.1. Avaliación da posición das parroquias da C.G.G. respecto ás actuais.....	123
3.6. A vixencia da "Carta Geométrica de Galicia".....	125
IV. A EVOLUCIÓN HISTÓRICA DAS PARROQUIAS NA GALICIA DECIMONÓNICA	129
4.1. As evolución histórica das parroquias galegas no século XIX.....	131
4.1.1. A provincia da Coruña.....	133
4.1.2. A provincia de Lugo.....	185
4.1.3. A provincia de Pontevedra.....	232
4.1.4. A provincia de Ourense.....	261
V. CONCLUSIÓNS	315
BIBLIOGRAFÍA	318
RELACIÓN DE FIGURAS, MAPAS E TÁBOAS	325
TOMOS CARTOGRÁFICO E DE TABOAS	CD
ANEXOS INTERACTIVOS	CD
I. As parroquias de 1834 que non existen en 1845	
II. As parroquias de 1845 que non existen en 1834	
III. As parroquias de 1834 inexistentes na actualidade.	
IV. A vixencia da C.G.G.	

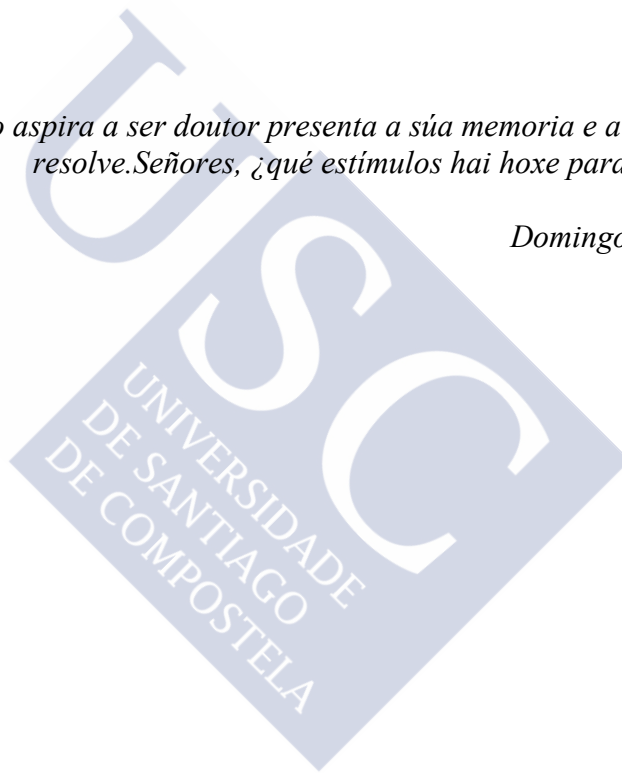

AGRADECEMENTOS

A *Xosé Santos Solla*, que despois das clases de xeografía rural e as súas palicacións no curso académico 2002-2003, fíxose cargo desta tese de doutoramento no outubro de 2013. A *Francisco Ramón Durán Villa*, profesor titular de Análise Xeográfico Rexional, polo tempo que me adicou e as súas indicacións. A *José Balsa Barreiro* polas clases en liña. Tamén a *Xosé Ramón Lema*, do Negociado de Mantemento de Fondos da Biblioteca Xeral da USC e a *María Sol González Regal*, directora da Biblioteca nobal de Lugo, polas facilidades. Aos compañeiros *Pablo García*, *Mercedes Casciani* e *Ángel López Bregua*, por compartir moitas horas de traballo. A *Xosé Ramon Chantada Acosta*, darlle as grazas pola súa inestimable axuda e sempre agradecida polo “plantexamento” que tomou. E a miña familia.

“O licenciado cando aspira a ser doutor presenta a súa memoria e a Universidade resolve. Señores, ¿qué estímulos hai hoxe para ser doutor?”

Domingo Fontán, 1838

A parroquia galega a partir da “Carta Geométrica de Galicia”

RESUMO

Esta tese de doutoramento pretende analizar a transcendencia da “Carta Geométrica de Galicia”, obra magna de Domingo Fontán. O principio da investigación sitúase na elección do mapa de Domingo Fontán como base de inicio por ser o primeiro mapa de Galicia realizado seguindo o método científico, e por aparecer cartografadas nel con precisión preto de 4.000 parroquias do seu tempo. Este proxecto ten como obxectivo afondar no coñecemento da evolución histórica das parroquias e da estrutura administrativa en Galicia no século XIX. Establecín como obxectivo prioritario levar a cabo o estudo exhaustivo da “Carta Geométrica de Galicia” como fonte básica coa que se pretende ampliar o coñecemento sobre a realización do mapa, as técnicas e os instrumentos empregados, as medicións e triangulacións realizadas así como tamén os posibles erros que estes cálculos poderían ter nunha análise actualizada. Complétase a visión da situación actual do territorio.

PALABRAS CHAVE

Carta Geométrica de Galicia, Estructura Administrativa de Galicia, Parroquias, SIG.

RESUMEN

Esta tesis de doctoramiento pretende analizar la trascendencia de la “Carta Geométrica de Galicia”, obra magna de Domingo Fontán. El principio de la investigación se ubica en la elección del mapa de Domingo Fontán como base de inicio por ser el primer mapa de Galicia realizado siguiendo el método científico, y por aparecer cartografiadas en el con precisión cerca de 4.000 parroquias de su tiempo. Este proyecto tiene como objetivo profundizar en el conocimiento de la evolución histórica de las parroquias y de la estructura administrativa en Galicia desde el siglo XIX hasta la actualidad. Me planteo como objetivo prioritario llevar a cabo el estudio exhaustivo de la “Carta Geométrica de Galicia” como fuente básica con la que se pretende ampliar el conocimiento sobre realización del mapa, las técnicas y los instrumentos empleados, las mediciones y triangulaciones realizadas así como también los posibles errores que estos cálculos podrían tener un análisis actualizada. Se completa la visión de la situación actual del territorio.

PALABRAS CLAVE

Carta Geométrica de Galicia, Estructura Administrativa de Galicia, Parroquias, SIG.

DEFINICIÓNS

- **Sistemas de información xeográfica:** Ferramentas informáticas capaces de xestionar e analizar a información xeorreferenciada, con vistas á resolución de problemas de base territorial, entre outros.
- **Arquivos formato raster:** Formato de almacenamento de datos espaciais cunha representación continua da realidade onde a información espacial que posúe non está claramente definida (topografía do terreo, variables climáticas, masas de vexetación). O modelo raster traballa con celdas de igual tamaño que posúen un valor, onde o tamaño da celda define o nivel de detalle da información.
- **Arquivos formato vectorial:** Formato de almacenamento de datos espaciais cunha representación discreta da realidade onde a información espacial que posúe está claramente definida (cursos de auga, vías de comunicación, infraestructuras). O modelo vectorial emprega coordenadas discretas para representar as características xeográficas en forma de puntos, liñas e polígonos.
- **Arquivos formato TIFF:** É un formato de arquivo estandar para gardar imaxes de alta calidade.
- **Arquivos formato ECW:** É un formato de arquivo para imaxes raster que permite unha alta compresión das imaxes mantendo a súa calidade. Este formato permite preservar a xeorreferenciación dunha imaxe mediante un arquitode cabeceira con extensión .ers.
- **Arquivos formato shape:** Trátase dun conxunto de arquivos informáticos que representan vectorialmente datos espaciais. , almacena las características xeométricas los elemento existentes en la capa. Ó tratarse dun formato vectorial, a información almacenase mediante puntos, polilíñas ou polígonos. Cada punto ou vértice posúe una posición planimétrica perfectamente definida (X e Y) y en algúns casos pode conter outra información adicional como a altura (Z) ou valores obtidos noutras medicións (M).
- **Imaxes multiespectrais:** Unha imaxe creada de varias bandas espectrais estrétas, relacionada a dúas ou máis frecuencias ou lonxitudes de onda en espectro electromagnético.
- **Ortoimaxes:** Unha fotografía aérea a partir da cal as distorsións debido á inclinación da cámara e o alivio de chan se eliminaron. Unha ortoimaxe ten a mesma escala ao longo e pode ser utilizado como un mapa.
- **Pixel ou Celda:** Elemento espacial básico de recollida da información que se emprega no modelo raster, onde a súa forma máis habitual é cadrada.
- **Microficha:** Ficha que contén en tamaño reducido certo número de páxinas dun libro.
- **Mosaico:** Trátase dunha ensamblaxe de distintas imaxes aéreas ou espaciais que cobren parte do mesmo territorio.
- **Puntos de control:** Trátase de elementos xeográficos que poden ser localizados precisamente nunha imaxe e nun mapa para ser empregados na corrección cartográfica de dita imaxe.
- **Capa:** Conxunto de datos espaciais asociados a un contido temático común.

- **Vectorización:** Operación de converter a formato vectorial unha imaxe existente nun formato raster.
- **WMS:** Web Map Service ou servizo de acceso a información libre sen necesidade de descargar capas de información. As direccións WMS conteñen a ruta ó servidor de mapas non a unha páxina de internet polo que só se poderá visualizar dentro dun SIX.

*As definición obtivéronse en diferentes dicionarios técnicos

ABREVIATURAS

- **CGG** (Carta Geométrica de Galicia).
- **CNIG** (Centro Nacional de Información Geográfica).
- **CSIC** (Centro Superior de Investigacións Científicas).
- **DGN** (Downer Grove Norte (formato de archivo CAD)).
- **ECW** (Enhanced Compression Wavelet).
- **ED50** (European Datum 1950).
- **EM** (Elementos Matemáticos).
- **ETM+** (Enhanced Thematic Mapper Plus).
- **ETRS89** (European Terrestrial Referente System 1989).
- **FE** (Física Experimental).
- **FOGGA** (Fondo Galego de garantía Agraria (Consellería de Medio Rural)).
- **ICA** (Asociación Cartográfica Internacional).
- **ICC** (Instituto Cartográfico de Cataluña).
- **IGE** (Instituto Galego de Estatística).
- **IGN** (Instituto Geográfico Nacional).
- **ILG** (Istituto da lingua galega da USC).
- **INE** (Instituto Nacional de Estatística).
- **JPEG** (Joint Photographers Experts Group).
- **MTN** (Mapa Topográfico Nacional).
- **NASA** (National Aeronautics and Space Administration).
- **PDF** (Portable Document Format (formato de documento portátil)).
- **PNOA** (Plan Nacional de ortofotografía aérea).
- **RAH** (Real Academia da Historia).
- **SIX/GIS** (Sistemas de Información Xeográfica (Geographic Information System)).
- **SEAP** (Sociedade Económica de Amigo do País).
- **SPM** (Sistema de Pesas e Medidas).
- **TIFF** (Tagget Image File Format).
- **USC** (Universidade de Santiago de Compostela).
- **WMS** (Web Map Service).
- **WRS** (World Rolling Series).
- **XRT** (Xunta de Repartimento de Tributos).

INTRODUCCIÓN

A tese “*A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia*” pretende estudar a transcendencia da “Carta Geométrica de Galicia” no século XIX, obra magna de Domingo Fontán. Son limitados os estudos científicos posteriores á problemática da Carta de Fontán sobre a importancia que representou como primeiro mapa en España que permitiu coñecer, mellor que ningún outro, o territorio de Galicia. Facíase necesario hoxe en día o avance cartográfico do coñecemento do territorio galego da Carta Geométrica mediante *altas tecnoloxías da información xeográfica*.

A imaxe de Galicia foi plasmada polos cartógrafos máis sobranceiros de Europa pero hai que esperar ata o século XVII para atopar unha cartografía de Galicia feita desde Galicia. O adianto de Domingo Fontán está na metodoloxía de traballo escolmada e que hoxe en día esta vixente. Son poucas as comunidades que teñen unha fonte de información cartográfica tan antiga e fidedigna como a que dispón Galicia grazas ao catedrático da Universidade de Santiago de Compostela ao facer o primeiro mapa que permite coñecer con base científica o territorio galego e incluso parte do territorio continental circundante. Triangulou Galicia, determinando puntos mediante o cálculo de vértices xeodésicos cun sistema de triángulos. Levou a cabo unha análise do territorio realizando un arduo traballo de campo que lle supuxo recoñecer a meirande parte das entidades de poboación galegas. Xustifícase así a grande cantidade de nomes xeográficos asociados que hai dentro da área cartografada no mapa e, que permite a elaboración dun *Nomenclátor xeográfico*. Os intelectuais galegos máis destacados enfatizan o merecemento acadado polo xeodesta e o seu mapa nas obras literarias. Castelao manifesta na obra “Sempre en Galicia” que sinte admiración pola Carta de Fontán porque foi o instrumento para poder “ver” Galicia, o igual que Álvaro Cunqueiro, que lle supuxo unha experiencia atoparse co seu país tendo diante o Mapa Fontán e, mesmo o xeógrafo Otero Pedrayo que empregou a C.G.G. de 1845 para a elaboración da súa “Guía de Galicia. A investigación científica non explotou en grande medida a riqueza que aínda hoxe representa e aberxe a carta xeométrica.

Durante anos, o manuscrito da C.G.G. do 1834 estivo “perdido” dentro de oito caixas “nun ángulo do Instituto Nacional” xunto con esbozos parciais orixinais e as pedras litográficas do gravado da Carta que se atopaban “nun deplorable estado” (“*fdf*” (Fundación Domingo Fontán). Este feito contrasta con que o Museo do Real Observatorio de Madrid sumou a súa colección a pedra litográfica¹ coa que se imprimiu o primeiro M.T.N. (Mapa topográfico Nacional) correspondente a folla de Madrid. Pola contra, a USC (Universidade de Santiago de Compostela) ten presente a figura de Domingo Fontán, ademais de cartógrafo, por ser un dos fundadores do Estudo Público de Humanidades e posúe varios exemplares da C.G.G. e instrumental empregado polo cartógrafo. Nas paredes do Paraninfo da Facultade de Xeografía e Historia, con decoración neo-renacentista, lese o nome de Domingo Fontán Rodríguez, Xosé Rodríguez e Casiano de Prado, exaltando de algún modo a Universidade de Santiago a través destas personalidades.”.

¹ Noticia publicada en www.elpais.com/tag/madrid/a/ o 15/02/2014.

Os Sistemas de Información Xeográfica (S.I.X.) permiten o tratamento de *material cartográfico histórico* a través da aplicación informática mediante o manexo de capas vectoriais, raster e bases de datos. A cartografía histórica dixitalizada e *xeoreferenciada* facilita a creación dun soporte de datos espaciais, os que considero, “puntos intelixentes” porque eses “puntos” representan as entidades do mundo real en 2D e “intelixentes” ó permitir asociarlle información e datos alfanuméricos. Outrosí, os S.I.X. ofrecen a posibilidade de superpoñer, neste caso para que coincida, a C.G.G. (Carta Geométrica de Galicia) coas imaxes de satélite e a ortofoto dixital do século XXI. Deste modo evidénciase cómo *Fontán achegou a radiografía case precisa e completa do país*, unha observación da superficie terrestre que hoxe en día desempeñan os satélites en órbita, e podendo afirmar deste xeito que Domingo Fontán *foi un cartógrafo adiantado na súa época* pola enorme coincidencia que existe entre ambas fontes. Esta aplicación informática tamén se emprega como ferramenta de conservación e instrumento de recompilación toponímica. Como unha ferramenta de conservación, neste caso, da herdanza de Fontán para investigación patrimonial. Institucións públicas puxeron o seu interese no emprego deste sistema informático para xestionar a súa cartografía. O S.I.T.G.A. (Sistema de Información Territorial de Galicia) publicou en febreiro do 2014 o W.M.S. (Web Map Service) da C.G.G. do ano 1845 que permite *soamente visualizar* o mapa. O C.S.I.C. (Centro Superior de Investigaciones Científicas) e a Universidade de Sevilla realizaron traballos seguindo determinadas casuísticas de mapas xeoreferenciados, o primeiro da cartografía histórica do ano 1902 do cartógrafo militar Fernando Cañada para a cidade de Madrid² e, o segundo das cartas náuticas da península ibérica de Vicente Tofiño para a reconstrución da memoria histórica y xeográfica do territorio, incluíndo as da costa galega. Por outro lado o S.I.T.G.A., no seu proxecto de estudo das parroquias galegas, pretende asociar a cartografía existente desta entidade coa realidade contestada no Catastro da Ensenada para a súa visualización por internet. Incluso no medio virtual pódese “rectificar” mapas de España do século XVIII para que coincida coa actualidade na paxina web da Biblioteca Pública de New York da súa colección mediante unha ferramenta de xeoreferenciación de uso público³. Como instrumento de recompilación toponímica foi empregada pola comunidade aragonesa que aprobou o Nomenclátor Geográfico de Aragón ca finalidade de reunir os nomes xeográficos das fontes cartográficas, entre outras, publicadas desde o 1912 ate o momento para o seu uso e difusión⁴. Pódese afirmar polo tanto que hoxe en día os S.I.Xs revolucionan positivamente á cartografía.

Para entender Galicia é preciso revelar a súa xeo-historia e *Domingo Fontán foi un dos científicos que marcaron a Historia de Galicia no século XIX*. Faise necesario considerar a C.G.G. como patrimonio histórico galego xa que foi a que permitiu coñecer a xeografía territorial e administrativa galega do Estado Contemporáneo. O Mapa Fontán é o mapa provincial que representa o paso das ideas do Antigo Réxime ó Liberalismo materializando en catro provincias o marcado na Constitución de Cádiz. O espírito racional xurdido da Ilustración foi a base primordial a partir da cal se desenrolou a organización do territorio que máis nos condiciona hoxe en día. A pescuda dos mapas e apuntes de Domingo Fontán dispón *recuperar o coñecemento e localización da parroquia para a formación dos concellos administrativos no século XIX*. Moita da información espacial contida no mapa segue sendo

² O CSIC publicou en 2013 o HISDI-MAD, un xeoportel de cartografía y demografía histórica para a cidade de Madrid; en www.idehistoricamadrid.org.

³ En maps.nypl.org/harper/

⁴ Noticia publicada en www.europapress.es. o 15/03/2014.

útil no presente e axuda a entender o pasado a pesares de que as relacións espaciais se modificaron. Demais, os elementos cartografados na CGG evidencian a inclusión da Igrexa na sociedade da época respecto aos xeitos de organizarse a desemeillante escala no ámbito espacial máis extenso así como os lugares de dinamización económica e os recursos para os intercambios comerciais. Analizar esta orixe, que Fontán iniciou co cálculo de ángulos e distancias aplicando teoremas matemáticos, axudado coa prancheta que el mesmo mellorou, é situarnos no presente. A pesares das dificultades coas que se atopou o cartógrafo ao longo da súa vida “desafiou” a todo para conseguir a súa obra máis importante.

A institución parroquial galega segue sendo a verdadeira trama celular da vida local e auténtico enseña da personalidade de Galicia. Na España actual faise imprescindible mellorar o coñecemento da traxectoria histórica do proceso de transformación do espazo, máxime en Galicia pola complexidade da súa paisaxe onde se encontran máis da metade dos asentamentos de poboación do Estado aínda que se trate dunha comunidade autónoma entre as dezasete. Segundo o Instituto Galego de Estatística (I.G.E.), o total de entidades colectivas en España no ano 2013 é de 4.920, das cales 3.772 pertencen a Galicia, e as entidades singulares galegas compútanse en 30.196 (o 49%) das 61.667 do total nacional. A C.G.G. é unha *instantánea das parroquias rurais e o topónimo do seu momento*, que non perdeu a súa efectividade no tempo segundo a pesquisa. Esta entidade local puxo en funcionamento os concellos democráticos en Galicia. Referirse ao Decreto do 30 de novembro de 1833, de Javier de Burgos, mediante o que se establece a nova división provincial para recordar que o propósito que se pretendía era o de manter un equilibrio político-administrativo no conxunto do territorio e que se completou con esta mesma orientación co Real Decreto de 21 de abril de 1834, que subdividiu as provincias en partidos xudiciais e, o de 23 de xullo de 1835 co que se iniciaría a nova organización da administración local española. O artigo cuarto deste último Real Decreto dispoñía que si a poboación estivese dispersa e sen centro de reunión, como era o caso das provincias galegas que sería necesario marcar o territorio correspondente a cada concello que “non podería exceder de catro leguas nin dunha poboación de cincocentos veciños”. Precisaríase nese mesmo sentido mediante a lei do 15 de outubro de 1836 e o Real Decreto do 8 de decembro de 1836, sobre a construción dos concellos. Como a parroquia rural era unha entidade viva nela precisamente se apoiará toda a normativa legal para formar os novos concellos galegos. De aí que no artigo 1º da R.O. do 28 de marzo de 1836 establece “que cada parroquia dos pobos rurais nomee conforme ao Real Decreto do 23 de xullo de 1835 un rexedor pedáneo e un tenente” e no artigo 2º de maior relevancia aínda ao efecto da organización territorial de Galicia dispoñía “que un número determinado de parroquias circunveciñas designado polo Goberno Civil de acordo ca Deputación Provincial, forme un concello, que se compondrá dun alcalde, un tenente, tantos rexedores pedáneos cantas sexan as parroquias e un procurador xeral”. A CGG permite visualizar a substitución da disposición da administración coa situación dos partidos xudiciais, os concellos democráticos e as parroquias rurais. Tomase así como base para unha análise de traxectoria histórica da parroquia no século XIX tomando como punto de partida o ano 1834 ate o ano 1900, amosando de este xeito unha rede parroquial estable con poucos cambios.

Como afirma Otero Pedrayo, para coñecer a xeografía humana de Galicia é imprescindible estudar todas as parroquias cun método seguro (Otero Pedrayo, 1927). A causa das transformacións políticas e económicas impostas na segunda metade do século XX a realidade territorial secular de Galicia está en crise onde o recoñecemento oficial das comunidades rurais non da chegado.

I. CONSIDERACIÓNS METODOLÓXICAS

- 1.1. A elección do traballo de investigación e os seus obxectivos
- 1.2. Os estudos realizados sobre Domingo Fontán e a C.G.G.
- 1.3. Valoración científica a cerca de Fontán e a C.G.G
- 1.4. A parroquia rural galega. O discurso de Domingo Fontán sobre a parroquia
- 1.5. Aspectos metodolóxicos: as fontes e o tratamento dixital
- 1.6. As fases do método de traballo para o tratamento da C.G.G. nun S.I.X

I. CONSIDERACIÓNS METODOLÓXICAS.

1.1. A ELECCIÓN DO TRABALLO DE INVESTIGACIÓN E OS SEUS OBXECTIVOS.

Resulta difícil establecer cando esperta o interese por un determinado tema de investigación pero, no meu caso, este interese ten un precedente cando, en 2005, tomei contacto por primeira vez ca figura de Domingo Fontán e a súa “Carta Geométrica de Galicia” coa miña participación no “*Dictamen pericial de valoración de objetos de la “Carta Geométrica de Galicia” de D. Domingo Fontán Rodríguez*”. O **principio** de esta pescuda sitúase na elección do mapa de Domingo Fontán como base de inicio do estudo por ser o primeiro mapa de Galicia realizado seguindo un método científico e por aparecer cartografadas nel con precisión preto de 4.000 parroquias do seu tempo, con topónimos que coinciden coas fontes oficiais segundo foi posible verificar no traballo tutelado que realicei titulado, “*A vixencia da “Carta Geométrica de Galicia” de Domingo Fontán no século XXI*” no ano académico 2005/2006, como paso previo para levar adiante esta tese que me propuxen completar usando ademais imaxes de satélite e ortofotos dixitais. Posterior ó traballo tutelado, realicei determinados estudos co Prof. Dr. Xosé Ramón Chantada Acosta dedicados á Carta Geométrica de Galicia. O primeiro deles foi a publicación de “*Ciudades y parroquias rurales gallegas de 2005 presentes en la Carta Geométrica de Galicia de 1834*”⁵ no ano 2006 onde aparecen catalogadas as case catro mil entidades locais analizando a súa presenza no manuscrito. O segundo foi a “*Localización de las parroquias de la Carta Geométrica de Galicia de 1834 inexistentes en 2006*”⁶ publicado no ano 2007, onde se enumeran e visualizan todas aquelas comunidades rurais identificadas por Fontán na C.G.G. e que non constan como tal no Padrón do ano 2005 publicado polo INE (Instituto Nacional de Estadística) en decembro de 2005. Como derradeira participación no tema está a miña colaboración na exposición inaugurada en novembro de 2008 sobre “Innovación e Territorio. O legado de Fontán ao século XXI” no Palacio de Fonseca onde se expuxo o manuscrito da C.G.G..

O comportamento territorial resulta atractivo como obxecto de traballo xa que os asentamentos de poboación e a súa xerarquía e a toponimia son elementos que tenden a perpetuarse historicamente malia que nin moito menos son estáticos. A CGG permite coñecer o comportamento de variables no territorio. En consecuencia, o traballo realizado animoume a continuar pero sempre tendo como finalidade a conclusión desta tese. Por iso, no seu momento questioneime **preguntas** que me axudasen a abordar mellor a investigación. Para o estudo da transcendencia da “Carta Geométrica de Galicia” no século XIX e profundizar na traxectoria histórica das parroquias galegas é preciso acometer a análise de diversos temas:

- 1) Como primeira cuestión, Fontán procedeu cunha metodoloxía científica na elaboración do seu proxecto? Faise imprescindible estudar as obras cartográficas existentes en España antes do século XIX así como o mapa precedente á C.G.G.. Identificar a formula e técnica de traballo seguidas no país para a produción dos

⁵ Ejemplar en formato electrónico na biblioteca de Xeografía e Historia con sinatura GA 592.

⁶ Ejemplar en formato electrónico na biblioteca de Xeografía e Historia con sinatura GA 593.

mapas e tamén as posibles alternativas e novidades na ciencia cartográfica en Europa ate a momento da publicación da CGG. Ter en conta as supostas influencias de Fontán e determinar o fito que supuxo o método de traballo e obra realizada por Domingo Fontán na cartografía galega.

- 2) Así mesmo é imprescindible unha segunda cuestión, A minuta e o gravado da C.G.G. son mapas equivalentes?. A cesión dos dous mapas para o seu estudo permite facer unha comparativa entre ambos. Unha vez verificado que os planos presentan diferenzas, dedicar á busca das posibles disposicións tomadas por Fontán nos 11 anos posteriores da presentación en público para a impresión da carta xeométrica.
- 3) En relación a anterior pregunta, Cantos rexistros xeográficos aparecen na CGG? Son coincidentes entre o manuscrito e o gravado? A identificación e transcripción da toponimia así como outros elementos que representou Fontán no mapa, dando totalizacións mediante unha clasificación.
- 4) O Mapa Fontán permite crear un inventario toponímico ou Nomenclator xeográfico? Elaborar unha lista alfabética dos rexistros que se identifiquen dentro da área cartografada cunha codificación, determinar natureza do rexistro e a ortografía do mapa.
- 5) Domingo Fontán cartografou o entramado parroquial de Galicia do século XIX na Carta?. A importancia da institución parroquial no mapa por aparecer nel localizadas todas as existentes do seu tempo. A diferenza no cómputo total das entidades entre as cartas como posible erro de Fontán? Verificación con diferentes fontes oficiais e eclesiásticas anteriores e posteriores á carta xeométrica.
- 6) O cartografo determinou a posición exacta das parroquias na C.G.G.? Mediante unha corrección xeométrica do mapa pódese medir a distancia entre a localización das comunidades que calculou Fontán ca súa homónima na actualidade.
- 7) Cánto tempo estivo vixente a C.G.G.? Unha secuencia comparativa desde o punto de vista da cobertura territorial e temporal da CGG co M.T.N., como o mapa que o substituíu.
- 8) Finalmente, pódese considerar a Domingo Fontán partícipe no labor de delimitación da estrutura administrativa galega do Estado Contemporáneo? A través da traxectoria profesional pero sobre todo a política que permita saber a implicación acadada polo cartografo nese período.

Como **hipótese de partida**, a C.G.G. é unha fonte de información fiable establecéndoa como o principio *da cartografía moderna de Galicia* e, por tanto, Domingo Fontán proporcionou o *coñecemento completo e preciso do territorio galego* para o *establecemento do marco político-administrativo* que aínda segue vixente hoxe en día. Fontán materializou na C.G.G. a nova administración da *política de corte liberal coa proxección das catro provincias galegas* en 1834, traballo que iniciara no ano 1816 durante o Sexenio absolutista, e plasmou o *instrumentos administrativos* dun período de reformas políticas constantes no mapa de 1845 mediante cambios na xerarquía das entidades. Outra hipótese é que permite coñecer todas as *parroquias galegas do seu tempo e a súa localización*, un tema discutible e cuestionable na actualidade, ademais de localizar os modos de organización eclesiástica inseridos na ámbito espacial. É necesario a valoración do traballo realizado por Fontán que dalgún modo se mantén útil na actualidade. A combinación da C.G.G. (manuscrito e gravado) e o S.I.X. na investigación permitirán a comprobación ou non destas hipóteses.

A máis de dar resposta a estas preguntas, esta tese doutoral ten como **obxectivos** acadar :

- A. Afondar no coñecemento da evolución do entramado parroquial e da estrutura administrativa en Galicia no século XIX no período entre 1834 e 1900, tendo presente a actualidade a partir da información estatística feita sobre Galicia, e facer unha análise da información cartográfica desde o punto de vista científico e técnico.
- B. Levar a cabo o estudo exhaustivo da “Carta Geométrica de Galicia” como fonte básica do traballo coa que se pretende ampliar o coñecemento sobre realización do mapa, as técnicas e os instrumentos empregados, as medicións e triangulacións realizadas así como tamén os posibles erros que estes cálculos poderían ter nunha análise actualizada. Complétase así a visión da situación actual do territorio.

A metodoloxía da pescuda seguiu un **procedemento científico** e, que ao finalizar o traballo, cheguei a unhas conclusións a partir das hipóteses anteditas. Para acadar isto, levouse a cabo un conxunto de pasos e etapas sucesivas. O *primeiro paso* comezou, por un lado, coa recompilación da bibliografía existente sobre o tema a estudar e, por outro lado, a obtención do mapa como elemento clave. A procura das publicacións existentes sobre Domingo Fontán e a súa obra cartográfica permitiu observar que non había ningún estudo científico posterior á problemática da Carta de Fontán sobre a importancia que representou como primeiro mapa en España que permitiu coñecer, mellor que ningún outro, o territorio de Galicia. Por outra parte, a dispoñibilidade do mapa Fontán desde o comezo tanto por parte da Fundación Domingo Fontán, que cedeu o manuscrito de 1834⁷, como por parte da USC, que facilitou unha copia dixital do gravado de 1845. A recompilación e a posterior organización da información documental é un paso case ineludible en todo traballo de investigación. Como *segunda fase* estivo a elección de cómo traballar a cartografía histórica conseguida. Considerouse que a aplicación máis idónea para traballar o mapa Fontán era un sistema de información xeográfica. O S.I.X. permite o tratamento de mapas dixitais xeorreferenciados, onde se poden crear e combinar capas (obtención dos datos) e obter unha análise dos datos xeoespaciais. O *terceiro paso* está na elección dunha metodoloxía eficaz a seguir para o tratamento do mapa na aplicación informática que nos permita a elaboración, a edición e polo tanto a realización dos datos xeoespaciais. A escala de traballo que se escolleu é a da *rexión político-administrativa* como a máis adecuada atendendo ós obxectivos que se procuran. E como cuarto paso concluír cos resultados finais. O tratamento dos datos de forma cualitativa e cuantitativamente en bases de datos principalmente e, en ocasións, acompañados de *soportes gráficos e visuais*, que facilitan a interpretación dos resultados. Levouse a cabo unha combinación de mapas e análise. Os pasos seguidos permitiron comprobar a hipótese exposta o inícia da tese de doutoramento.

Foi imprescindible detallar con precisión os apartados que aparecen no índice, xa que nalgúns destes apreciábase a posibilidade de abrir novos fronteiras que se facían inviables facer pola interinidade do estudo.

A tese doutoral estrutúrase en **catro capítulos** que se describen a continuación:

⁷ Por dereitos de autor, a imaxe do mapa de 1834 que aparece na investigación é o facsímile do manuscrito editado por Cuerpo Nacional de Topógrafos do ano 1974 en 16 follas da Biblioteca Nabal de Lugo e non do manuscrito orixinal da Fundación Domingo Fontán de 8 follas.

I. No primeiro capítulo expóñense as *consideracións previas* para contextualizar o tema da investigación. Explico a miña primeira toma de contacto ca figura de Domingo Fontán e o porque da decisión na elección do tema de estudo. Seguidamente, enumero aquelas cuestións que me levaron a formular a hipótese da tese doutoral e marco os obxectivos a acadar. Paso a describir a lista de publicacións que considero destacadas existentes sobre o xeodesta para mostrar o nivel acadado así como aquelas sobre o coñecemento científico-técnico existentes sobre a C.G.G., basicamente realizadas por institucións públicas, incluíndo unha serie de valoracións científicas feitas por destacados profesionais sobre Domingo Fontán e a súa obra. Logo elaborouse un apartado sobre o concepto e orixe da parroquia rural galega por ser das palabras clave. Por último, detallo a tipoloxía de fontes empregadas así como a descrición das problemáticas no seu manexo para rematar con unha explicación da metodoloxía aplicada na tese de doutoramento.

II. O segundo dos capítulos dedícoo á *vida e actividade profesional de Domingo Fontán Rodríguez*. Mediante a bibliografía atopada fago unha simplificación, en primeiro lugar, das datas máis sobranceiras da súa vida como estudante, profesor e científico e, en segundo lugar, resalto aqueles cargos que desempeñou dentro do contexto histórico-cartográfico que determinou a súa época. A través dun cronograma concrétanse as datas expostas neste apartado desde o nacemento ate o falecemento de Fontán. De seguido, preséntanse os precedentes no cartografado de Galicia e a súa situación na época de Domingo Fontán, para expoñer todas as súas obras cartográficas *localizadas* pormenorizando características de cada unha delas. O capítulo péchase cun apartado onde intenta reproducir os pasos seguidos polo xeodesta ilustrado na elaboración da súa “Carta Geométrica” a partir da documentación manuscrita existente, como son os cadernos de campo, tendo en contas as datas e os cálculos matemáticos que se describen nedes.

III. No terceiro capítulo da tese *analízase de forma pormenorizada a “Carta Geométrica de Galicia”*. A revisión do manuscrito da C.G.G. de 1834 e o gravado da C.G.G. de 1845 evidencia que os dous mapas son diferentes. Este feito leva a realizar o estudo detallado dos dous mapas e así establecer unha comparativa entre eles. De primeiro, fago un recoñecemento do manuscrito, demostrando así a súa científicidade e fiabilidade para establecer o Mapa Fontán como fundamento. Detállanse as determinacións que tomou Fontán para levar a cabo o seu proxecto como son a elección da proxección, a presentación das coordenadas que comprenden o mapa, o meridiano que tomou como referencia, as diferentes escalas do mapa, o listado de símbolos ou a cobertura e división das follas. De segundo, analízase a información que aparece na C.G.G., por un lado, os límites administrativos e, por outro, as entidades de poboación. Descríbese o trazado dos límites internos e externos de Galicia existentes no mapa de 1834 e represéntanse as rectificacións nos límites do mapa de 1845 cos cambios de localización que supuxo nas entidades de poboación. Totalizáronse todos os nomes xeográficos de ambas cartas e indicáronse as diferenzas entre elas, con especial atención as entidades locais. Coa combinación de mapas e anexos, enuméranse as diferenzas parroquiais existentes, primeiro aquelas que existen no gravado e non no manuscrito, logo aquelas que identificou no manuscrito e non no gravado e, para rematar, aquelas comunidades que aparecen na C.G.G. que non existen na actualidade. Seguidamente, realizouse un apartado sobre a avaliación, mediante análise estatística e comparativa, da precisión da distancia entre as parroquias galegas localizadas por Fontán na C.G.G. respecto á localización das actuais e así precisar a exactitude acadada polo cartógrafo nos cálculos efectuados no traballo de campo. Finalízase cun apartado onde se presenta a vixencia temporal da C.G.G. en comparativa co mapa que o substituíu, o MTN, para demostrar o baleiro cartográfico que proseguíu en Galicia ate o século XX. Unha representación temporal

desde o ano 1929, cando se publica a primeira folla do mapa topográfico de España correspondente a Galicia, ata o ano 1955, ano de publicación o derradeiro mapa que cubre o territorio galego

IV. No capítulo cuarto expónse a evolución histórica do entremado parroquial decimonónico no período 1834-1900. Establecese como base de inicio a estrutura administrativa cartografada na C.G.G., posto que se confirma que Domingo Fontán foi o que representou os límites definitivos establecidos no período constitucional e que se manteñen hoxe en día. Por último analizo a evolución parroquial de Galicia no século XIX relacionándoa co século XXI, tomando como base a C.G.G. de 1834, e indicando as todas as variacións existentes das entidades no “Diccionario Madoz” e nos Nomenclatores de 1858-1869-1873-1888 ate o ano 1900, onde a rede parroquial do século XIX localizouse e cartografouse.

V. Un derradeiro apartado onde se expoñen as conclusións. As figuras, mapas e táboas como os anexos interactivos pódense visualizar no CD adxunto e complementan os apartados da tese.

1.2. OS ESTUDOS REALIZADOS SOBRE DOMINGO FONTÁN E A C.G.G..

As achegas dos estudos a cerca da figura de Domingo Fontán veñen dos ámbitos da xeografía, da historia, da socioloxía, das matemáticas e do xornalismo. Decontado, destaco determinadas obras e os seus autores para dar unha visión de conxunto de cómo se investigou ó xeodesta, a súa metodoloxía científica e seu labor cartográfico. As monografías referidas a Fontán son escasas pero a súa obra está presente en publicacións de conxunto de cartografía histórica de referencia.

No referente á bibliografía específica a cerca da personalidade de Domingo Fontán destacar dous autores, **Baldomero Cores Trasmonte** e **Gonzalo Méndez Martínez** que realizaron varias publicacións ate o momento. Cores Trasmonte estudia á Fontán como político e no seu libro “*Domingo Fontán no Parlamento*” (2008) fai un percorrido entre os anos 1836 e 1842 sobre os discursos parlamentarios atopados que realizou Fontán sendo deputado en Cortes e, por outra banda, Méndez Martínez dedicouse á vida e traballo cartográfico do autor da C.G.G. no seu libro “*Domingo Fontán*” (2005). Un dos apartados da tese doutoral de este último autor “*Cartografía antiga de Galicia*” é sobre Domingo Fontán e que en parte coincide con dita publicación. É de destacar que existen dous traballos máis actuais pero que forman parte de unha obra de conxunto, son “*La actividad parlamentaria de Domingo Fontán (1836-1843)*” (2012) de **Margarita Barral Martínez** e “*Domingo Fontán Rodríguez (1788-1866) autor del primer mapa científico de Galicia*” (2012) de **María Veguín Casas**. Desde a Fundación Domingo Fontán realizouse unha biografía cunha serie de apuntes biográficos⁸ que van desde o ano 1788 ate 1866.

Existen dúas publicacións que teñen como tema principal a Galicia e nas que dan novas ópticas culturais para descifrala tomando como punto de inicio e símbolo de identidade a Domingo Fontán. Son as obras “*Writing Galicia into the world: new cartographies, new poetics*” (2011) de **Kirsty Hooper** e “*Otra idea de Galicia*” (2011) de **Miguel-Anxo Murado**. Aínda que o autor por referencia que admirou a Domingo Fontán e sempre o tivo presente nas súas obras literarias foi **Ramón Otero Pedrayo**.

⁸ En www.fundaciondomingofontan.es/domingo-fontan.html.

Nas obras relativas ó patrimonio histórico da Universidade de Santiago, Domingo Fontán resalta como científico nos estudos astronómicos e xeográficos. Destaco os volumes realizados por **Xosé Ramón Barreiro Fernández** da “*Historia de la Universidad de Santiago de Compostela. El siglo XIX*” onde analiza a súa traxectoria académica e algunhas das desavinzas nas aulas na súa época de profesor na universidade. Dúas institucións participaron na publicación de obras para a conmemoración do centenario e bicentenario de Domingo Fontán e da súa C.G.G.. **O Consello Superior de Investigacións Científicas do Instituto Padre Sarmiento** (C.S.I.C.) publica “*D. Domingo Fontán y su Mapa de Galicia en el primer centenario de su publicación*” (1946), edición destacable xa que nela aparecen por primeira vez apuntes autobiográficos sobre as operacións levadas a cabo para a realización do mapa. **O Instituto Geográfico Nacional** (I.G.N.) pola súa parte publica “*Cartografía de Galicia, 1522-1900: Bicentenario de Domingo Fontán Rodríguez: 1788-1988*” (1988) onde personalidades como Rodolfo Núñez de la Cuevas, Xosé Filgueira Valverde e Ángel Arévalo Barroso destacan a transcendencia que tivo e segue tendo a obra de Fontán. Ademais da publicación do C.S.I.C., **Xosé Lois Vila Fariña** realiza o libro “*Vida e obra de Domingo Fontán*” (2004) con reproducións de notas inéditas. Son as únicas publicacións ate o momento onde se pode atopar a transcripción dos manuscritos onde se describe a metodoloxía levada a cabo por Fontán para a realización do mapa.

Unha documentación alternativa da que dispuxen cedida polos **herdeiros de Domingo Fontán** son os *escritos de demanda* elaborados polos avogados da Familia Fontán contra o I.G.N.. Nesta documentación atópanse documentos manuscritos inéditos sen publicar ate o momento. Outra documentación a ter en conta son determinadas obras concluídas aínda non publicadas xunto con **Xosé Ramón Chantada Acosta** e a Lic. en xeografía **Mercedes Casciani Sicardi**. Os estudos son a “*Colección dos concellos galegos do mapa de Fontán en 1834 ás imaxes de satélite en 2001*”, “*Un aspecto da pervivencia do mapa de Fontán 1834-1955*” e “*Atlas da pervivencia do mapa de Fontán 1834-1955*”.

Outro ámbito a destacar é o xornalístico xa que é na prensa onde aparecen artigos sobre o cartógrafo desde o ano 2002 realizados por persoas coñecidas como *Manuel Rivas*, *Suso de Toro* e *Ramón M. Lorenzo*. De matemático sublime a ilustre humanista esquecido como a labor que levou a cabo Fontán son os temas tratados. Existe un “Blog” titulado “*O primeiro rostro de Galicia*” realizado polo xornalista **Víctor Hugo Brandalise** en *A Voz de Galicia* que elaborou entre os meses de xullo e novembro do 2012. O autor da publicación intentou realizar a reconstrución dos traxectos explorados por Domingo Fontán mestres facía o recoñecemento do país⁹. En total identificou dezasete itinerarios, entre eles, o que se iniciara na torre da Berenguela ata a aldea de Bazar entre os anos 1817-1821; o espacio recorrido desde o Monte Pedroso á Torre de Hércules entre xaneiro e agosto do 1822 ou desde Loxo a San Xulián do Monte en setembro de 1822; e tamén a ruta de Follente ó Cabo Vilán no ano 1823 e de Mondoñedo a Ribadeo¹⁰.

⁹ A documentación do Blog aparece como artigo de investigación na Revista Murguía nº26 dos meses de xullo-diciembre de 2012.

¹⁰ A propia Fundación Fontán rectifica determinadas afirmacións realizadas polo xornalista, como a existencia de 14 cadernos de campo cando en realidade son máis de 50 e a dificultade de reconstruír exactamente por onde se desprazou Domingo Fontán, máis nos primeiros anos, porque parte de ese material está desaparecido.

A exposición “*Innovación e Territorio. O legado de Fontán ao século XXI*” realizada no Salón do artesanado do colexio de Fonseca desde o 8 de outubro ó 23 de novembro de 2008, onde se expuxo a minuta orixinal da C.G.G., que se tomou como base neste traballo, o teodolito e o cadro de Domingo Fontán realizado por Esquivel. Na exposición mostráronse cada unha das 12 láminas do gravado da C.G.G. de 1845 e a súa correspondente cobertura territorial sobre imaxe de satélite con toponimia cartografada por D. Fontán en forma de paneis de luz. O comisario da exposición, **Xosé Ramón Chantada Acosta**, afirmaba que “Fontán fixo na súa época o que agora fai o satélite”.

A “Carta Geométrica de Galicia” como obra cartográfica sempre ocupa un lugar nos libros de cartografía antiga. Numerosos exemplares do mapa atópanse en diferentes organismos científicos e culturais nacionais. Existen exemplares no *Instituto Geográfico del Ejército*, no *Instituto Geográfico Nacional*, na *Biblioteca Nacional* de Madrid, no *Cuerpo Nacional de Topógrafos*, na *Biblioteca de la Real Academia de Bellas Artes* de San Fernando como tamén se pode atopar algunha reprodución na *Royal Geographical Society*; en Galicia, na *facultade de Xeografía e Historia*, no *Arquivo do Reino de Galicia*, no *Arquivo Histórico da Deputación de Pontevedra*, e nas bibliotecas públicas de Ourense e Lugo, entre outros. Coas obras citadas dáse unha visión de conxunto da repercusión da figura de Domingo Fontán Rodríguez no ámbito científico e político así mesmo o que simboliza hoxe en día a C.G.G. coa súa presenza nas diferentes institucións públicas.

1.3. VALORACIÓN CIENTÍFICA A CERCA DE FONTÁN E A C. G. G..

A continuación expóñense *algunhas valoracións científicas* sobre a C.G.G. realizadas por persoas destacadas no ámbito académico e no da cartografía, e que coinciden unanimemente na gran relevancia que tivo e ten a obra de Fontán. As consideracións de Otero Pedrayo, Arévalo Barroso, Lorenzo Martínez, Núñez de las Cuevas, Filgueira Valverde como coñecedores da vida e obra de Fontán.

Ramón Otero Pedrayo¹¹ fíxose acredor, polas súas obras publicadas, de ser o home que mellor coñecía o territorio galego despois de Fontán. Xustamente, baseou o seu coñecemento xeográfico de Galicia durante o desenvolvemento das súas investigacións científicas de forma preferente na obra de Fontán. Por isto, Otero Pedrayo afirmou, con acerto, que:

“con Fontán a imaxe de Galicia perde a consideración vaga, imprecisa e difusa que cartograficamente tivo durante séculos”.(tradución) (Otero Pedrayo,1946).

Grazas á C.G.G. o territorio español sae da tembra en termos cartográficos, e de forma específica ao ser abordado o territorio galego. A partir de entón pode ser analizado cun criterio estritamente científico. A transcendenciada obra no seu momento foi tal que xa antes de que concluíse a C.G.G. encargáronlle a realización do trazado das novas estradas en Galicia:

¹¹ Otero Pedrayo (1888-1976) primeiro catedrático de Xeografía da USC, candidato ás Cortes Constituintes polo Partido Nacionalista Republicano de Ourense, “inadaptado” do Grupo Nós. As súas publicacións relacionadas coa Xeografía, “Treinta y tres lecciones de Geografía General”, “Lecciones elementales de Historia Universal” e “Geografía de España. Presencia y potencia del suelo y pueblo español” (Fundación Otero Pedrayo).

“Cuando me preparaba a concluir la parte occidental para proceder al reconocimiento y triangulación del país que me restaba a fin de concluir en el primer año la mitad occidental, me hallé con una Real Orden de 3 de abril en que se me encargaba el trazado de las carreteras que hubiesen de abrirse en Galicia. Esto mal podía hacerse sin que la carta de todo este reino estuviese concluida, pues ella había de dar a conocer por donde debían dirigirse ya respecto a las comunicaciones de las provincias entre si ya respecto a las del resto de la Península, sólo realizables por los pocos puntos accesibles que ofrecía su línea fronteriza con Asturias, León y Zamora, los que era forzoso reconocer y situar de antemano” (Otero Pedrayo, 1946).

En canto á consideración que Domingo Fontán lle merecía a **Ángel Arévalo Barroso**¹², destácase a que este último expresaba que había que consideralo:

“o primeiro enxeñeiro xeógrafo español: “cariño que el Instituto Geográfico Nacional siente por el recuerdo de este gallego insigne que para nosotros fue el primer ingeniero geógrafo español. No en balde lo disponía así el Decreto que creaba la escuela especial de ingenieros geógrafos, de 1 de mayo de 1835, de la que Fontán fue nombrado director” (Arévalo Barroso, 1988).

Tamén afirma que case dous séculos máis tarde iniciadas as investigacións de Domingo Fontán, aínda hai que dar vixencia ao seu mapa pola necesidade de contar cun instrumento diacrónico de información integrada de todo o territorio español:

“En mi opinión, fueron clarividentes las ideas cartográficas de Fontán, que además tuvo la compensación de la injusticia que padeció al ver tales ideas en realidades gozosas. Sorprendente que en época tan oscurantista como la década ominosa, Fontán pudiera entender y defender la necesidad del soporte cartográfico como aposento y referencia de todos los hechos socioeconómicos localizables espacialmente. Esta idea, tan aparentemente simple y evidente, constituye aún, siglo y medio más tarde, caballo de batalla y esperanza próxima para algunos que intentamos alcanzar un instrumento global e integrado de información sobre el territorio, incluidas las estadísticas nacionales, sobre nuestra cartografía básica oficial” (Arévalo Barroso, 1988).

Unha terceira cuestión é que considera que o método usado na C.G.G. é claro e correcto, así como o único posible na cartografía. En concreto:

“También fue absolutamente clara y correcta la metodología con que Fontán abordó su Carta Geométrica de Galicia, obra ingente por la que, sin duda, es más conocido y admirado. Porque Fontán llegó la cartografía por la única vía posible, esto es, por el establecimiento y medición de una base (midió dos, una para cada una de las mitades occidental y oriental de Galicia, en la carretera de Santiago a Coruña y en el Corgo, respectivamente) para con ella calcular los lados de la triangulación geodésica (hasta un tercer orden) en que apoyar el levantamiento topográfico, tras enlazar las redes oriental y occidental” (Arévalo Barroso, 1988).

¹² Arévalo Barroso: enxeñeiro de camiños, canais e portos e foi o director xeral do IGN entre 1985-1994.

Unha cuarta cuestión e que considera que a C.G.G. foi realizada cun gran fundamento matemático e rigor xeodésico:

“Fontán, desde su profundo saber matemático, acometió y finalizó su magna obra cartográfica con plena racionalidad y rigor geodésico, incluso posicionándola geográficamente mediante determinación de las coordenadas astronómicas del Reloj de la Catedral de Santiago” (Arévalo Barroso, 1988)

e que ademais foi unha obra cartográfica excepcional no século XIX:

“Gratifica comprobar el buen hacer cartesiano de Fontán, sobre todo cuando se conocen los modos toscos y escasamente científicos con que la cartografía se trataba en la primera parte del siglo XIX” (Arévalo Barroso, 1988).

Non se pode pasar por alto o enorme valor que **Ramón Lorenzo Martínez**¹³, recoñece á obra de Domingo Fontán, da que se fai eco e afirma que a C.G.G. foi o primeiro impulso á cartografía matemática en España:

“Es una obra que merece los mejores calificativos a la hora de efectuar una valoración de lo que supone como impulso a la cartografía matemática en España.” (Lorenzo Martínez, 1988).

A C.G.G. adiantouse ao seu tempo ao permitir cuantificar o territorio por primeira vez en España:

“También tiene un hondo significado por lo que supuso a la hora de asumir la Administración el cartografiado del país como labor de Estado. Fontán se adelanta a su tiempo, supera la concepción cartográfica de la “dinastía” de los López con la introducción de criterios matemáticos a la hora de efectuar las medidas que aseguren la cuantificación del territorio.” (Lorenzo Martínez, 1988).

A valoración que merece a C.G.G. despois do século XIX está tamén en gran relación co dilatado período da súa vixencia ao tardar en ser superada pola cobertura completa de Galicia publicada polo IGN na segunda metade do século XX:

“El comienzo de esta nueva etapa se materializa con los primeros trabajos geodésicos y la formación de las primeras hojas del Mapa Topográfico a escala 1:50.000. Hasta entonces había mantenido su validez el mapa de Fontán, que únicamente se ve superado por la labor de este organismo científico bien entrado el siglo XX.” (Lorenzo Martínez, 1988).

Rodolfo Núñez de las Cuevas¹⁴, un dos mellores coñecedores e publicamente admiradores da obra de Fontán, considera que definir a Fontán como un home cientificamente

¹³ Lorenzo Martínez é o presidente da Sociedade Española de Cartografía, Fotogrametría e Teledetección desde 1996, vicepresidente da Asociación Cartográfica Internacional no período 2003-2007 e o primeiro Director do CNIG-IGN(1990-1998). Foi delegado rexional de Galicia do IGN entre 1979 e 1990.

¹⁴ Núñez de las Cuevas, doutor enxeñeiro xeógrafo, foi director do Instituto Xeográfico Nacional de 1974 a 1980 e presidente da Comisión Nacional de Xeodesia e Xeofísica, como tamén da Comisión Nacional de Metroloxía e Metrotécnica e do Consello de Xeografía, Astronomía e Cadastro.

cualificado e pioneiro da cartografía española está fóra de dúbida. Pero, ademais, polo feito de conseguir un home só acometer tal obra na súa época, co seu difícil contorno cultural e político, e ademais completala cando nin sequera o Estado o conseguiu en todo o século XIX, é polo que máis ben cabería consideralo autor dunha fazaña excepcional na ciencia española:

“Nadie en España había iniciado algo semejante, ni el propio Estado lo había conseguido. El ambiente político y económico era demoledor; difícil y contrario “a cualquier iniciativa seria en el campo científico” (Núñez de las Cuevas, 1988).

Gran inconveniente para Fontán foi abordar o estudo dun territorio moi complexo para cartografar. Esta dificultade é destacada aínda hoxe en día por un enxeñeiro xeógrafo bo coñecedor da cartografía histórica española e ao mesmo tempo da obra de Fontán e os seus numerosos condicionamentos adversos:

“Galicia es una región difícil de cartografiar; no figura en el Mapa de Martínez y de la Vega de 1743, son escasos y de baja calidad los mapas anteriores a Fontán” (Núñez de las Cuevas, 1988).

A pesar da complexidade do territorio estudado, o mapa de Fontán é preciso no seu método e desde unha visión actual resulta unha obra completamente excepcional:

“La decisión de Fontán de dotar a Galicia de un mapa preciso, levantado por métodos modernos y apoyado en una red geodésica que tenía que establecer, observar y calcular es, al contemplarla desde nuestros días, una empresa titánica difícil de comprender.” (Núñez de las Cuevas, 1988).

A C.G.G. sobresaí, con valor engadido a destacar ademais do da complexidade precedente citada, tamén como unha base cartográfica imprescindible pola súa achega a unha toponimia precisa de Galicia na totalidade das case 4.000 parroquias. Nestas entidades colectivas de base do poboamento galego adquiren significación os máis de 30.000 núcleos de poboación de Galicia que continúan constituíndo máis da metade dos de toda España aínda a comezos do século XXI, malia que Galicia non represente moito máis alá do 5 % do territorio español. O mapa completouse na primeira metade do século XIX, cando España, por non ter, non tiña nin censos demográficos modernos. Estes Censos da poboación considerando ós cidadáns con carácter universal non comezaron a realizarse ata a segunda metade do século XIX, e só con regularidade desde o inicio do século XX. Por iso:

“Merece especial mención el esfuerzo realizado en la recogida de topónimos por lo que supuso en cuanto a la recuperación y corrección. La Carta constituye el documento más importante de la toponimia gallega del siglo XIX” (Núñez de las Cuevas, 1988).

En último lugar, seguindo a Núñez de las Cuevas, actualmente a C.G.G. habería que estimala como o mellor mapa levantado en España na primeira metade do século XIX. Ten aínda hoxe en España como contrapartida unha escasa repercusión mediática, como sucedeu desde a súa publicación, quizais por terse feito sobre un territorio considerado marxinal en varios aspectos, a pesar de non ser substituído en moito tempo, pero non cabe cuestionarse se non terá sido a causa precisamente esta dilación:

“la Carta Geométrica de Galicia es el mejor mapa levantado en España durante la primera mitad del siglo XIX y el único durante mucho tiempo” (Núñez de las Cuevas, 1988).

Seguindo a unha figura de recoñecido prestixio científico no século XX, **José Fernando Filgueira Valverde**¹⁵ expónse a continuación unha última referencia de relevo que complementa as valoracións anteriores. Filgueira dá conta de relevantes circunstancias, como a intensidade do traballo de campo e o instrumentalidóneo que manexaba Fontán:

“Es cierto, por tanto, lo que se ha ponderado de la asombrosa labor personal de Fontán en el trabajo de campo del mapa de Galicia. Es erróneo, en cambio, que lo haya hecho sin el material adecuado.” (Filgueira Valverde, 1988).

En recoñecemento da experiencia demostrada por Fontán coa realización da Carta, recibiu o encargo do informe para a realización da Memoria e Presuposto para os levantamentos topográficos que permitisen abordar cartograficamente todas as novas provincias españolas nacidas en 1833:

“El Real Decreto de 30 de noviembre de 1833 que dispuso la formación de los mapas de todas las provincias de España, dio motivo a un difícil informe encomendado a Fontán como reconocimiento a la experiencia revelada en la admirable “Carta Geométrica” de Galicia: la Memoria y Presupuestos para ese conjunto general de levantamientos topográficos...Fontán expuso, con su rigor habitual, todas las operaciones que la magna empresa requería; las mismas que personalmente había llevado a cabo en Galicia, pero ahora a nivel estatal y con mayores medios económicos y de personal: reconocimiento y diseño de comarcas, elección de “estaciones” para la red de triángulos...Fontán no había olvidado los sacrificios que le había costado su obra magna gallega y calculaba que la realización llegaría a costar cerca de siete millones y medio de reales, cifra elevadísima para entonces” (Filgueira Valverde, 1988).

Recoñece Filgueira a valía histórica de Fontán en varios aspectos que transcenden o estritamente cartográfico:

“Los escritos y discursos nos revelan su identificación con el proceso cultural del “rexurdimento”. Su aportación docente e investigadora fue muy valiosa; sus iniciativas en materia de comunicaciones, comarcalización, patrimonio arquitectónico, enseñanza, agricultura... muy eficaces. Pero su gran obra fue la de ofrecer, por primera vez, el rostro de Galicia en una labor cartográfica, que sorprende por lo que representa de avanzada y por el logro de una exactitud entonces difícil de lograr” (Filgueira Valverde, 1988).

Baixo a dirección de Filgueira Valverde, o Museo de Pontevedra desempeñou un papel preferente en dar relevancia á C.G.G., como recoñece o Director do IGN en 1988. Por este motivo, na presentación do Catálogo que o Instituto Geográfico Nacional preparou para as

¹⁵ Filgueira Valverde (1906-1996) foi Director e un dos fundadores do Museo de Pontevedra, Académico destacado de entidades como a Real Academia Española, a Real Academia Española da Historia ou a Real Academia de la Lingua Galega

exposicións que organizou en Pontevedra, Santiago de Compostela, A Coruña e Madrid con motivo do segundo centenario do nacemento de Fontán, expresa o seu:

“agradecimiento a las instituciones que han prestado su magnífica colaboración para hacer posible estos actos y de forma singular a los Ayuntamientos de las ciudades gallegas citadas, al Museo de Pontevedra, a la Universidad de Santiago, al Archivo del Reino de Galicia y, naturalmente, a los compañeros del Instituto Geográfico” (Filgueira Valverde, 1988).

Filgueira Valverde, que xa participara nas contribucións científicas realizadas con motivo do centenario da publicación da Carta, presentou de novo unha contribución no Catálogo que elaborou o IGN en 1988 co gallo do segundo centenario do nacemento de Fontán, neste último xa como Director emérito do Museo de Pontevedra. Nesta última achega faise referencia ás pranchas da Carta e a unha edición recente de 1975 do IGN:

“Tras larga etapa de abandono de las planchas y de parte de la edición - incautada como patrimonio de la Reina Gobernadora- el “Instituto Geográfico” ha hecho una hermosa tirada limitada, que prologó Otero Pedrayo, y una reducción (1974)” (Filgueira Valverde, 1988).

1.4. A PARROQUIA RURAL GALEGA. A REFLEXIÓN DE DOMINGO FONTÁN SOBRE A PARROQUIA.

A paisaxe actual galega caracterizouse historicamente por unha poboación dispersa fundamentalmente de carácter rural onde a morfoloxía do territorio xoga un papel importante. A parroquia é a *célula básica* da organización do territorio en Galicia. Esta unidade territorial, que se compón de varias aldeas ou lugares, consolidouse co paso do tempo e hoxe en día son perfectamente *asumibles* e *recoñecibles*. A freguesía, circunscrición territorial local en Portugal, ten afinidade ca entidade galega pero non son equivalentes e unha das súas diferenzas está na súa evolución (Almeida Calheiros, 2009). No Nomenclátor de poboación do ano 2013, compútanse un total de 3.772 *entidades colectivas* nas catro provincias galegas¹⁶ das 4.920 existentes en España (I.G.E). Na comparativa da superficie media por freguesía co país luso, a circunscrición galega acada os 7,8 km² mentres que a freguesía portuguesa os 21,5 km²; si se equipara ó número de comunidades por concello, o resultado sería de doce parroquias por concello galego, dúas menos que por cada concello portugués¹⁷. As entidades territoriais rurais galegas concentraron o 80% da *poboación galega* ata a segunda metade do século XX. A partir do “Plan de Estabilidade” de 1959, mudouse o modelo económico autárquico e precapitalista existente que causou un proceso transformador *dun modelo rural a un urbano*, que entendía as cidades como focos de desenvolvemento (Rodríguez González, 2009). Esta ruptura no eido económico supuxo unha rápida “*desruralización*” acentuada por una crise demográfica xeneralizada que consistiu no decrecemento das áreas rurais en detrimento da consolidación dos eixes urbanos. (Pazo Labrador e Moragón Arias, 2010). Hoxe en día, en máis da metade das comunidades rurais están por debaixo dos 200 habitantes (S.I.T.G.A.). O mínimo poboacional e a estrutura demográfica envellecida no medio rural pon

¹⁶ Segundo a información estatística do INE (INEBase), as entidades colectivas galegas distribúense en 926 entidades para a provincia de A Coruña, para Lugo en 1.264 entidades e 916 e 666 entidades para Ourense e Pontevedra respectivamente.

¹⁷ A superficie de Galicia é de 29.574 km² onde se distribuen as 3.772 parroquias nos 316 concellos. En Portugal, con 91.985 km², existen 4.259 freguesías nos 308 concellos.

en crise a parroquia rural como compartimentación espacial. Feito que contrasta cas comunidades lindantes cas cidades que presentan un dinamismo como soporte das formas de “urbanización difusa” (Dalda Escudero, 2009). A parroquia conta con *recoñecemento legal* en Galicia e, en países como Portugal, Inglaterra e Gales, Dinamarca, Islandia e Andorra (Fariña Jamardo, 1982). En contraposición a estes países, a institución fundamental de Galicia dista moito de ter o *recoñecemento administrativo* que se expresa nos documentos xurídicos.

A parroquia galega enténdese como unha **unidade civil-administrativa** e unha **institución natural** de transformación do hábitat de carácter económico que se pode localizar no territorio (Fariña Jamardo, 1996, 1976). É a unidade territorial básica de Galicia e organízanse baixo a forma jurídica-política do municipio por ser a autoridade en asuntos administrativos. Na división territorial de Galicia é a demarcación civil de menor rango. Considérase unha unidade civil porque segue sendo punto de encontro en festas, enterros e formas de vivir e, unha institución natural de carácter económico porque se seguen realizando traballos colectivos entre veciños (montes ou animais) así como obras sociais locais para o seu desenvolvemento. Atendendo o seu emprazamento territorial, diferéncianse entre parroquias urbanas e parroquias rurais. As *parroquias rurais* son as maioritarias, por non dicir case todas, en Galicia e foron cartografadas todas as do seu tempo por Domingo Fontán na súa C.G.G.. No ámbito científico, a parroquia é definida como unha unidade básica vital (Pazo Labrador e Santos Solla, 1995), xeográfica e social ben delimitada (Lisón Tolosana, 1979), onde os límites son visibles como unha sutil divisoria que se adapta ó medio e onde a igrexa é o “fito” para os habitantes rurais (Pazo Labrador, 2005). Desde os organismos autónomos de carácter administrativo, é definida como a unidade intermedia entre a entidade singular de poboación e o concello, unha entidade colectiva de poboación con personalidade propia cunha orixe marcadamente histórica¹⁸.

A parroquia tamén se comprende como a célula inferior na división da **institución da igrexa cristiá**, a que se lle asigna un territorio e unha igrexa propios. O Dereito Canónico define a parroquia como unha determinada comunidade de fieis constituída de modo estable na Igrexa particular, onde a cura pastoral, baixo a autoridade do Obispo diocesano, encomendase a un párroco (Código de Dereito Canónico, Libro II/Parte II/Sección II/Título III/Capítulo IV “de las parroquias, de los parrocos y de los vicarios parroquiales”). É o Obispo diocesano o responsable de fundar, suprimir ou cambiar as parroquias. Lexítimamente ten personalidade xurídica desde a súa fundación. Como regra xeral, a parroquia eclesiástica é *territorial* e comprende aos fieis dun territorio determinado. O home incorpórase a Igrexa polo bautismo e chámase “veciño” no lugar en que reside ten o seu domicilio. A suma de varias unidades eclesiásticas forman a Diócese, encomendada ao Obispo. Fariña Jamardo considera que a demarcación eclesiástica está en decadencia hoxe en día por non cumprir cas súas funcións pastorais (Fariña Jamardo, 1996).

A noción de parroquia foi precisada por **Domingo Fontán**. Sobre cuestións territoriais e de administración evidéncianse principalmente na relación de discursos parlamentarios pronunciados no Congreso dos Deputados trala súa elección como deputado. Manifestou o seu punto de vista sobre a realidade na Galicia da época, un coñecemento adquirido durante os anos de traballo de estudo para a proxección da CGG. Son poucas as prédicas específicas sobre Galicia pero en moitas delas expresou os seus particularismos, carencias e vantaxes.

¹⁸ Definición do Instituto Nacional de Estadística que aparece no apartado “Conceptos y definiciones estadísticas” do Informe metodolóxico estandarizado (www.ine.es/dynt3/metadatos/es/RespuestaDatos.htm).

Domingo Fontán estaba na procura da racionalidade en ordenación do territorio, formación de concellos e trazado dos lindes. Pronunciouse sobre a singularidade das entidades galegas, da división administrativa do territorio galego, sobre quen deben recaer as competencias territoriais, sobre a centralidade xeográfica, a configuración de concellos constitucionais a máis de facer alusións ás Constitucións de 1812 e 1837.

Acerca das entidades de poboación da nación, establece unha comparanza entre as poboacións da nación española coas de Galicia, que as considera semellantes as de Asturias, parte de León e Zamora. A poboación non se distribúe de igual forma no territorio e un factor determinante é a orografía. Galicia con unha poboación rural e espallada distinta da de Castela que Fontán describía como “vilas distanciadas entresi sobre un páramo”.

“a poboación de Galicia está diseminada, en termos que non hai xuntos arriba de sete ou oito veciños, e ó mais 15 ou 20; non son as súas vilas como as de Castela” (Traducción da sesión parlamentaria do 29/03/1842).

“compárese a poboación da miña provincia coa do resto de España e ata coa de Guipúscoa, que é a que se toma como modelo, e verase que na de Pontevedra ten máis poboación, e iso que hai nela moitas montañas, porque o seu límite oriental pasa polo centro de Galicia e ten montañas de 200 varas de elevación sobre o mar” (Traducción da sesión parlamentaria do 11/02/1837).

A terminoloxía a empregar era rasgo a destacar para o cartografo. Para referirse ás entidades ou circunscricións territoriais, atopamos que Fontán utiliza os vocábulos de *aldea*, *pobo*, *parroquia* e *freguesía*, en canto ás demarcacións e subdivisións administrativas usa os de *provincia*, *distrito municipal*, *concello*, *couto*, *xurisdición*, *partido xudicial*, *cantón* e, atomamos o termo de *comarca*, usado tamén no mapa. No seu momento, considerou oportuno puntualizar termos que podían dar lugar a posibles dúbidas e que tiñan que ver cos tipos de entidades de poboación indicadas previamente. O asentamento de Castela era denominado “pobo”, como un grupo de casas. Este termo era aplicable na península pero non Galicia, no que se debía empregar “**aldea**”, sinónimo de parroquia e freguesía¹⁹. Para definir a reunión de parroquias baixo unha xurisdición o termo que consideraba apropiado era o de “**distrito municipal**”²⁰. No relativo á parroquia en Galicia, Fontán localizou 3.529 “parroquias rurais” mais as 8 cidades e as 92 vilas no medio urbano no mapa de 1834. Definea como *demarcación territorial de carácter rural onde encaixa a administración civil e eclesiástica*. Nun territorio determinado, o alcalde pedáneo administra os bens seguindo as ordes do goberno e o párroco administra as consciencias dos veciños na igrexa adscrita. Ademais considera a parroquia como *territorio de convivencia delimitado e independente* onde os seus habitantes se diferenciaban dos seus veciños. As parroquias, que se subdividen nun número indeterminado de “aldeas”, son as entidades coas que se formaron os concellos constitucionais.

“unha parroquia que comprende moitas veces vinte ou trinta grupos, cada un de vinte ou mais ou tamén menos veciños, na que os cidadás están suxeitos respecto ao eclesiástico a un párroco, quen dirixe as consciencias, e

¹⁹ Sen embargo, noutros discursos o termo “aldea” úsao como sinónimo de “lugar”. Na CGG aparecen cartografados “lugares”.

²⁰ En ocasión substitúe este termo polo de pobo, concello e incluso xurisdición.

respecto a xurisdición civil a un pedáneo, que era o encargado da parte administrativa e de executar as ordes do goberno”, (Sesión parlamentaria do 19/10/1837).

“había parroquias que comprendían dúas ou tres aldeas, (Sesión parlamentaria do 19/10/1837).

“4.000 aldeas e 3.600 parroquias (...) parroquias de 4 aldeas, algunha de 3 e moitas de 2” (Sesión parlamentaria do 11/02/1837).

“as aldeas(parroquias) son superiores as leis porque teñen os seus hábitos cos que non é prudente chocar” (Sesión parlamentaria do 21/04/1838).

Outros dous termos os que fai referencias son os de “distrito municipal” e “couto”. O distrito municipal defíneo como a reunión de parroquias que compoñían unha xurisdición onde o total de veciños variaba entre os 4.000 e 5.000. E aqueles con xuíz propio e que non chegaban a 10 habitantes chamábanse coutos:

“Na provincia de Ourense hai parroquias que comprenden lugares chamados coutos, con xuíz, tan independentes como calquera outro do seu extenso territorio. Isto había antes de que se formasen os actuais concellos”. (Sesión parlamentaria do 19/10/1837).

Plantexa problemáticas sobre a formación de concelbs e cuestiona a INFLACION BUROCRÁTICA. Nas prédicas cuestiona que hai concellos galegos que se compoñen de moitas parroquias pero que estas teñen que formar parte dun único concello para o seu goberno político y económico. Fontán consideraba necesario o establecemento de normas para o estado das parroquia. Pero Fontán opúxose ao *sistema de centralización* do goberno, xa que consideraba que o goberno non era o que coñecía as necesidades dos concellos senón que eran as deputacións provincias e os xefes políticos. Fai referencia a que tanto as deputacións como os xefes políticos estaban capacitados para aumentar ou suprimir as parroquias segundo conviñera. Tamén destacou o amaño por parte dos cleros porque “establecían bases para suprimir parroquias”. O que destacou é que as leis da división territorial deben partir da *topografía e poboación* (19/12/1836). Fai referencia a estrutura administrativa durante o Antigo Réxime e as súas institucións, que se mantiveron ata a posta en vigor da Constitución de 1812, e ao sistema administrativo en provincias e concellos que o substituiu no que a autoridade dos monarcas no exercicio do goberno da Galicia estaba moi presente. As institucións do anterior sistema foron as Xuntas do Reino, composta por un representan por cada unha das sete provincias, e a Audiencia de Galicia, coa figura do Gobernador Capitán Xeral de Galicia, que presidía ambas. A audiencia, con sede na Coruña, era un tribunal itinerante que debía administrar a xustiza en Galia.

*“antes non tiñamos mais que un **capitán xeneral** e unha **audiencia** (...) e o intendente que nos comunicaban as ordes, cumpriámolas, pediannos as contribucións (...), este Goberno custábanos pouco. Agora temos un capitán xeneral, **catro intendentes** no meu país (xefes políticos)(...). Antes os xuíces tiñan unha xurisdición vasta que comprendía seis ou sete distritos municipais; agora son moitos máis os xuíces ou alcaldes, e temos **moitos***

concellos, e o resultado é o mesmo que estabamos, coa diferenza que isto é mais custoso” (11/02/1842)

Ao fronte de cada provincia figura un xefe político, como representante do poder central, e as deputacións provinciais, ademais de fixarse os límites de mais de 300 concellos, como institución de carácter local. Para a administración da xustiza, as provincias de Galicia contaban de 11 ou mais partidos e estes son moi extensos e contan con un xuíz de primeira instancia. Outras das posturas de Fontán son que non estaba de acordo ca nova **lei de concellos de 1837** cría que non era conveniente para as provincias galegas²¹. Co retorno dos liberais progresistas o goberno a lei volverá a entrar en vigor en 1836. O goberno progresista en cuanto a esta lei deixaba maior número de competencias nas mans da corporación local. A lei de concellos de 1840 dos moderados supuxo unha perda de autonomía municipal que favorecía un control centralista moderado, partidarios de establecer un sistema administrativo francés. Esta lei supoñía estar en contra da Constitución de 1837 (Artigos 69-70-71). Subliña do papel da parroquia na Constitución de 1812 e a súa firma e xuramento a constitución de 1837²². A constitución de 1812 fixo desaparecer aqueles concellos que coidaban os intereses especiais de certas parroquias. Para a configuración dos concellos no ano 1836 en Galicia foi fundamental a parroquia como entidade xa que se formaron a partir de dúas ou máis comunidades enteiras. E ante esta nova organización provincial e de concellos anos máis tarde coñeceu detractores no **movemento rexionalista** e que consideraban o establecemento das divisións do modelo liberal como divisións “axeográficas”, delimitadas artificialmente cunha función simulada con intereses caciquís. Na liña do pensamento de Domingo Fontán está o de *Castelao* pertencente a este movemento, entre outros. *Castelao* consideraba a Galicia como territorio diferente e cunha vida económica peculiar onde a poboación estaba distribuída en “natural desorde” en contraste cos núcleos de agrupamento social de Castela. Confirma a parroquia como unidade histórica e territorial ben delimitada:

“esta entidade é o antigo clan dos celtas, anterior á invasión dos romanos e máis vella co cristianismo. Chámase parroquia ou fregresía porque a igrexa procurou asentarse en realidades terreas. (...) A parroquia segue sendo a única cédula vital do noso país (...) e non se concibe unha administración local galega sen conceder personalidade xurídica ás parroquias rurais, con efectividade de goberno propio e de facenda propia” (Castelao, 1977).

A **orixe da parroquia e implantación da rede parroquial** atende as características espaciais de cada rexión. A particularidade da orixe da entidade local galega está na *unidade social* e non na unidade relixiosa, que persistiu porque as *relacións sociais-veciñais seculares* se mantiveron estables a pesares da reorganización territorial e mudanza económica de cada momento histórico. A súa orixe dátase no *período castrexo* (Fariña Jamardo, 1996), aínda que manteña unha correspondencia co período megalítico (Ramón Villares, 2004), e comézase a formar unha rede parroquial no primeiro século do período da Alta Idade Media²³ plenamente configurada no século XI (Lopez Alsina, 2009). No que coinciden a maioría dos estudiosos é que a entidade de poboación rural de Galicia, entendida como asentamento popular cuns

²¹ “(...) a lei actual de concellos é pouco conveniente para as provincias de Galicia, (...) e convivía facer algunhas reformas nela, cando menos respecto daquelas provincias”. Tradución da sesión parlamentaria do día 30/05/1837.

²² Afianza a súa postura a favor da Constitución de 1837 considerándoa como un sistema que se conservara eternamente onde os artigos sexan “sagrados e inviolables” (Sesión Parlamentaria do 24/03/1842).

²³ Outros autores como Almeida Calheiros (2009) data o inicio da rede parroquial no século IV formada por igrexas públicas e privadas.

servizos colectivos de base agrícola e referencia territorial determinada, é o *resultado do proceso evolutivo de transformación do “castro” en “villae” e posteriormente en “parroquia rural galega”*. No século IV a C., coexistiron en Galicia diversas comunidades, ou “populus”, constituídos por unidades sociais, ou “gens”, que se asentaban nun determinado territorio²⁴. O elemento de cohesión social desta sociedade xentilizia²⁵ (Ramón Villares, 2004) foi o castro. O castro, como o primeiro asentamento estable, distribuíuse de forma desigual no territorio sobre lugares estratéxicos e equidistantes con respecto ós círculos sociais existentes. Localizáronse entre 2000 e 2500 castros en Galicia (Bouhier, 2001) e, foi sobre eles ou na súa beira onde se fundaron posteriormente as ermidas e igrexas e o seu arredor se delimitaron as aldeas e as parroquias (Villares, 2004). Coa conquista militar dos romanos da Hispania, comezouse cun lento proceso de romanización da sociedade e de reconstrución dos “populus”. Levouse a cabo unha transformación do hábitat que supuxo a creación de cidades nunha *división conventual* da provincia tarraconense e unha reorganización dos castros para a fundación das “villae”²⁶. Estas vilas romanas, explotacións agrícolas dirixidas por un propietario, convertéronse na nova forma de asentamento. Os tres piares desta sociedade galaico-romana foron as cidades de Lugo-Braga-Astorga, sés episcopais de carácter urbano, e as vilas romanas e os castros, de carácter rural, que se asentaron pola existencia dunha rede de comunicacións formada por vías ou calzadas²⁷. A competencia do bispo atópase na catedral onde se atopa a pía bautismal, como elemento diferenciador. Pola contra, os templos do medio rural celebran cultos propios e tradicións pagáns moi arraigadas relacionados co rendemento das colleitas. Pero foi a partires do século IV cando a penetración do cristianismo estaba en marcha dentro do medio rural galego co priscilianismo e, con este movemento, a creación de novos lugares de culto por iniciativa dos bispos. Nin coa invasión dos suevos e visigodos nin a posterior entrada árabe no século VIII na península, se alterou na “Galicia” o sistema de organización existente e as villae persistiron²⁸ pero é cando se acada un maior control episcopal nas igrexas rurais²⁹. A rede parroquial estaba composta por comunidades diferenciadas onde existían igrexas privadas, dos señores³⁰, e igrexas públicas, da diocese entendida como grupo de parroquias baixo a competencia do mesmo bispo. Como define López Alsina (2009), a rede estaba composta de “*protoparroquias*”, que consta dun territorio de extensión variable onde conflúen unha igrexa parroquial e varias igrexas rurais non parroquiais. Coa reconquista do territorio por parte dos monarcas cristiáns houbo de novo un

²⁴ Os ártabros nas mariñas betanceiras, os lemanos en Monforte de Lemos, os límicos en A Limia, os supertamaricos nas orillas do Tambre, os grovios no Condado e O Rosal, os caporos en Compostela, os nerio en Bergantiños, os albiones ó norte de Lugo e os callaeci son as comunidades con referencia territorial existentes.

²⁵ Sociedade autosuficiente, adicada á agricultura e gandeiría, cunha xerarquización interna que se caracterizaba pola súa vitalidade relixiosa. Postura defendida por Bermejo.

²⁶ O imperio romano no proceso de dominación e posterior organización do territorio peninsular instaurou sucesivas divisións administrativas. No proceso de conquista, o imperio fragmentou a península en dúas provincias: a Hispania Citerior e a Hispania Ulterior. Rematada a ocupación (27 d.C.), reorganizou o territorio peninsular dividíndoo en tres provincias: a Bética, a Lusitania e a Tarraconense, que pasaron a cinco (284-288 d.C.) xunto con a Gallaecia e a Cartaginenses. Estas provincias estaban subdivididas en conventus con unha capital. O triángulo básico da Galicia romana formouno tres cidades: Braga, Astorga e Lugo. Esta división é a que aproveitou o cristianismo para o seu espallamento, con inicio nas cidades e posteriormente no medio rural.

²⁷ Non toda a rede de comunicación era igual. Das estradas principais, as *viae militare* e *viae consulares*, saían as *viae viciale* que eran os ramais secundarios que enlazaban os grandes centros urbás cos núcleos máis apartados.

²⁸ Dous documentos a *Parochiale* realizada polo rei suevo-galaico Teodomiro e a *Divisio Wambae* polo rei godo Wamba describese a organización territorial do NO peninsular (Fariña Jamardo, 1996).

²⁹ Pásase a cinco sedes episcopais: Bretoña, Iria, Lugo, Tui e Ourense.

³⁰ Unha característica das igrexas privadas era a posibilidade de venda, doazón ou herdanza (Fariña Jamardo, 1996).

control do espazo que levou consigo *novas relacións sociais de tipo señorial*, unido a un crecemento da poboación. Realizouse unha descomposición e repartimento das terras que pasa a ter dous posuidores, o Rei ou señor e a igrexa. As villae, en propiedade ou en representación do rei, espalláronse como núcleo básico de asentamento as que se agregaron outros núcleos, os vilares e casais. O punto de reunión dos seus habitantes estaba na ermida señorial para a realización dos cultos. Pero o control dos bispos era cada vez maior sobre estas ermidas, que pasan a depender da xurisdición eclesiástica. Paralelo a isto, a monarquía favorece a creación de *mosteiros* con igrexas dependentes pero economicamente autónomos. Cando se *cristianizaron as villae* foi cando se converteron en parroquia. (Prieto Bances, 1941). Estas entidades, antes rurais e agora “*parroquias clásicas*”, fixadas por un territorio cuns límites xurisdicionais, unha comunidade, un templo, un bispo e un décimo eclesiástico (López Alsina, 2009)³¹. A entramado era tan amplo no século XI que para que os bispos tivesen un control dentro da súa xurisdición agruparon as parroquias clásicas en “*arciprestazgos*”, implantando un novo modelo de organización. Quedaba modelado o sistema parroquial en Galicia. Todas as unidades territoriais teñen un **topónimo civil** e unha **advocación relixiosa**. Estas advocacións vincúlanse a *cultos arcaicos cristianizados* (González García, 2007).

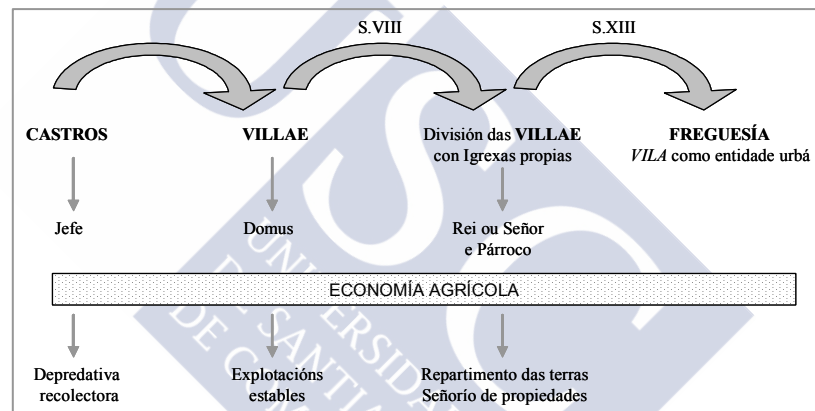

Figura 1: Evolución da formación da actual parroquia rural galega.
 Fonte: Fariña Jamarco (1996), Ramón Villares (2004) e elaboración propia.

A cohesión social para a vida na comunidade que perdurou durante séculos muda no ano 1960. Este feito debeuse as transformacións que se deron debido a implantación dun modelo económico que tiña como obxectivo a liberalización da economía de España. Medio século despois, o mundo parroquial cambiou e entrou en crise. Pilar Torres Luna e Ruben Lois xustifican en seis dinámicas as causas da crise da parroquia en Galicia:

1. Éxodo rural iniciado en 1950 (do rural superpoboado a unha despoboación).
2. Adaptación económica do campo (gandería, agricultura e explotación especializadas).
3. Diversificación económica.
4. Modificación da organización do espazo interior da parroquia.
5. Mobilidade na vida das persoas do rural: desprazamento das persoas ás vilas e cidades onde desempeñan diversas actividades de carácter económico, social e cultural favorecidas polo uso do automóbil).

³¹ López Alsina fala de “parroquias clásicas” referíndose ó nivel de organización parroquial no período de Bermudo II no que se pretendía restablecer a disciplina eclesiástica e a xurisdición episcopal.

6. Situacións parroquiais moi contrastadas: diferenza entre parroquias vivas e parroquias decadentes. (Torres Luna e Lois González, 2009).

Na actualidade, a pesares dunha dinámica con desequilibrios e un mundo en risco, as expectativas de futuro coa *revitalización da dinámica parroquial do rural mediante formulacións estratéxicas, as relacións veciñais e a existencia de servizos* como posible opción pasa a solución de crise. Con todo, a parroquia segue como referente de base para explicar o modelo administrativo de Galicia (de abáxo cara arriba) e as posibles modificacións da súa división debido a desaparición e reagrupación da entidade está en si se manteñen ou non as divisións tradicionais.

Os **lindes parroquiais** están na topografía e nos monumentos megalíticos (Villares, 2004; González García, 2007). Estes lindes separan o propio do veciñal, como foráneo (Torres Luna e Lois González, 2009). Hoxe en día continúa examinando a súa delimitación polo que segue sendo unha *entidade viva* grazas tamén as altas tecnoloxías. Os traballos de delimitación iniciáronse na Facultade de Xeografía e Historia da USC no ano 1976 ca publicación “Galicia: mapa e índices de localización xeográfica de sus parroquias” por Casas Torres, Miralbes Bedera e Torres Luna. Dous anos máis tarde, publícase o “Mapa de los límites de las parroquias de Galicia” elaborado polas profesoras Torres Luna e Miralbes Bedera o “El mapa de las parroquias rurales de Galicia y sus aldeas” xunto con Pérez Iglesias. No 1985, Torres Luna, xunto con Pérez Fariña e Chantada Acosta, realiza “Las parroquias de Galicia: Cartografía y estadísticas” e no ano 1989 “Municipios y parroquias de Galicia”, xunto con Pérez Fariña e Santos Solla. Este *mapa de parroquias* realizado na Universidade foi o dixitalizado pola Xunta de Galicia en 1990. Novo mapa realizado por Precedo Ledo e Priego Gallego ca Sociedade para o Desenvolvemento Comarcal de Galicia no 2001. A Xunta de Galicia, xunto co S.I.T.G.A., realizou no ano 2008 unha nova edición do mapa de parroquias de Galicia onde os seus límites foron produto dunha revisión da delimitación do mapa parroquial de Galicia escala 1:200.000 publicado pola Xunta en 2001, para o uso na Administración pública e privada. A pesares dos anteriores proxectos, segue sendo necesario a *recomposición do mapa parroquial* e puntualizar con *precisión* as lindes porque o non ser unha unidade administrativamente recoñecida tampouco esta ben delimitada. A parroquia é a entidade que se adapta á realidade pero a división municipal é a que se limita á oficial (Casas Torres, 1943). Os lindeiros parroquiais consolidados son os coincidentes cos municipais e os conflitos fronteirizos que poidan existir non terán transcendencia xurídica a non que coincidan cos límites oficiais municipais.

A parroquia rural está presente na **lexislación** en sucesivas leis e decretos levadas a cabo polo Parlamento de Galicia e a Xefatura do Estado. Desde a Lei Orgánica 1/1981, do 6 de abril, do *Estatuto de Autonomía para Galicia* establece o réxime xurídico da Administración da comunidade Autónoma de Galicia regulando no seu título III artigo 40.3. onde recoñece a personalidade xurídica da parroquia rural (BOE 28/04/1981). Pasando á Lei 11/1983, 29 de decembro, de actuación intensiva nas entidades rurais onde se contempla a potenciación de la comunidade rural como núcleo primario de organización colectiva con base territorial característica (D.O.G. 02/02/1984)³². Pasan anos, ata a Lei 5/1997, do 22 de xullo, reguladora da Administración Local de Galicia. Nesta lei afirmase que “dótase á parroquia rural, de longa tradición no campo galego, verdadeira trama celular da vida local do noso pobo e súa

³² Lei con revisión no ano 2010.

auténtica sinal de identidade, da condición de ente local de carácter territorial”; tamén no seu artigo 1.2 das disposicións xerais considera as comunidades rurais galegas como “entidade local territorial e gozarán de autonomía para a xestión dos seus intereses patrimoniais” (D.O.G. Nº149). E como última lei a do 9/2002, do 30 de decembro, de ordenación urbanística e protección do medio rural de Galicia onde un dos eixes da reforma constitúe a definición do medio rural. Entre a documentación esixida aparece un documento onde se trata a análise do modelo de asentamento da poboación. No seu capítulo II artigo 13.1 sobre o solo do núcleo rural é considerado o soporte dun “asentamento tradicional de poboación singularizado, identificable y diferenciado administrativamente nos censos e padróns oficiais” e no seu punto 2 onde se indica a definición do seu perímetro en función das condicións topográficas. Por outro lado no capítulo sobre clase de instrumentos de ordenación na sección 1 artigo 49 sobre división do solo urbano e urbanizable ten en conta para a súa delimitación as parroquias e na sección 3 artigo 61.3 determina que a análise do modo de asentamento da poboación ten por obxecto a prevención dos asentamentos histórico-tradicionais destacando a división parroquial, o sistema de núcleos de poboación, a súa capacidade de acollida da demanda previsible de uso residencial no medio rural e a súa relación co medio natural e produtivo (D.O.G. Nº252)³³. Ademais das citadas leis existe un Decreto onde se ten moi presente a entidade de poboación rural de Galicia. É do Decreto 19/2011, do 10 de febreiro, polo que se aproban definitivamente as directrices de ordenación do territorio onde se establece un sistema de asentamentos “harmónico e compensado” en catro niveis básicos que son as rexións e áreas urbanas, o sistema urbano intermedio, os nodos para o equilibrio do territorio e os núcleos principais municipal e parroquial. Nos seus obxectivos xerais e estrutura básica do modelo territorial considera como núcleos principais que constitúen a estrutura de base da xerarquía de asentamentos no territorio ó municipio e as parroquias rurais, como as células elementais dun medio rural vivo, que garante a conservación dos valores culturais, ambientais, paisaxísticos, sociais e económicos, e constitúen condición básica para evitar o seu abandono. No apartado 2.4.3 desta lei o planeamento urbanístico municipal considerará os ámbitos parroquiais nos seus diagnósticos para a planificación (DOG Nº36). Tamén cabe mencionar que a entidade local tívose en conta no *discurso de investidura* e na *axenda política* de distintos gobernos galegos, como na lexislatura de González Laxe de 1987 a 1989 e na de Fraga Iribarne de 1989 a 1993. De todos xeitos, a pesar de tanta declaración a parroquia dista moito de ter o *recoñecemento administrativo* que se expresa nestes documentos. Algúns concellos tivérona en conta ó facilitar e canalizar a administración municipal³⁴ e o alcalde pedáneo, como representante parroquial, exercía de mediador co alcalde. Salvo excepcións³⁵, as células galegas no chegaron a configurarse en *Entidades Locais Menores*. Estas son as entidades de ámbito territorial inferior ó municipal para a administración descentralizada dos seus intereses (RD 2.568/1986) cun financiamento procedente do seu patrimonio, taxas e contribucións, con representación a través das figuras dun alcalde pedáneo e unha xunta veciñal. Desde o punto de vista xurídico-administrativo, estas entidades pódense configurar como persoas xurídicas porque se lle outorga a competencia da administración, conservación e defensa do seu patrimonio (RD 2.568/1986). En Portugal, as leis amplían as competencias das freguesías e dispoñen de órganos representativos, a asemblea de freguesía, como órgano deliberativo, e a junta de freguesía,

³³ Lei con revisión no ano 2012.

³⁴ Cobro da contribución, control veterinario e nas votacións electorais (Mariño Ferro, 1985).

³⁵ As Entidades Locais en Galicia son Arcos da Condesa (Caldas de REis), Bemivire (Vigo), Camposantos (A Guardia), Chenlo (O Porriño), Morgadáns (Gondomar), Pazos de Reis (Tui), Qeimadelos (Mondariz), Vilasobroso (Mondariz) e Berán (Leiro).

como órgano executivo, e seguen un modelo de financiamento mediante rendas propias, transferencias obrigatorias dos Orzamentos do Estado e un fondo específico. (Almeida Calheiros, 2009). A modo de exemplo, en Galicia existe unha mancomunidade de organizacións políticas parroquiais que a través da formulación dunha proposta de “*Ordenación de Parroquias*” buscan a realización do autogoberno asamblear e autosuficiencia do rural. Desde esta agrupación considérase que a imposición da estrutura municipal como extensión da administración do Estado anulou a soberanía parroquial e comunitaria suprimindo as súas institucións de autogoberno. Propoñen un modelo de “concello aberto”, de autogoberno parroquial en democracia directa. O obxectivo é a incorporación das entidades ó proceso de decisión directa para a xestión democrática dos asuntos público neste ámbito e atribuírle ós órganos de carácter asamblear, concellos parroquiais e concellos comunitarios, como órganos territoriais de xestión desconcentrada coa finalidade de administrar os asuntos de competencia municipal e facilitar a participación cidadá no respectivo ámbito territorial.

A **actividade estatística** de Galicia é levada a cabo polo INE e o IGE (Instituto Galego de Estatística). As *fontes estatísticas* consolidaron a parroquia como entidade colectiva. Unha importante fonte actual é o Nomenclátor (Poboación do Padrón continuo por unidade poboacional). Na metodoloxía desta fonte considerouse que a división administrativa do territorio nacional a nivel estatístico era insuficiente para dar a coñecer a forma de asentamento nos concellos. Estimou que era necesario descender a unha subdivisión dos concellos “de gran tradición”: define as entidades colectivas e singulares de poboación. Polo tanto, o nomenclátor permite realizar unha procura atendendo o criterio de tipo de entidade de poboación e incluso mediante un código de entidade. Para Galicia, o nomenclátor recolle a poboación das parroquias no medio rural pero para o medio urbán recolle a poboación da vila ou cidade. A codificación das entidades de poboación consta de once díxitos, no que o sexto e sétimo díxito fan referencia a entidade colectiva dentro do respectivo municipio. Esta entidade de poboación pode aparecer coa terminoloxía de parroquia, parroquia rural ou freguesía *nas distintas fontes manexadas* no estudo. Por exemplo, no mapa de 1834 recoñécese como “parroquia rural” e no mapa de 1845 como “parroquia”. En ningún dos dous mapas cartografou os límites municipais ou parroquiais³⁶. No diccionario “Geográfico-Estadístico-Histórico de España y sus posesiones de ultramar” de Pascual Madoz empregase o termo de freguesía e parroquia a hora da súa descrición, delimitándoas mediante os lugares e aldeas que as formaban e os accidentes xeográficos. No prólogo do diccionario, Madoz asegurou que a identificación das freguesías de Galicia foi un “traballo de fatiga” pola súa multitude e “monstruosa división”. Unha fonte do século XIX, non manexada na traballo pero onde Fontán aparece como “señor suscriptor” e colaborador na descrición de determinadas entidades de poboación, o diccionario Geográfico-Estadístico de España e Portugal de Sebastián Miñano, identificouse co termo de freguesía. Nos traballos estatísticos con finalidade físcal, como no Catastro do Marqués de Ensenada, que achegaron un coñecemento do territorio, a comunidade rural aparece como referencia base. Nesta fonte a destacar, o “Reino de Galicia” catastrouse por *Freguesías* e afirmase que foi onde se tiveron máis problemas á hora de delimitar a unidade a catastrar. Na pregunta tres do interrogatorio do había que precisar a extensión e límites polo que é considerado un dos documentos máis antigos que permite delimitar a entidade. No que respecta os Nomenclátors do Censo, a

³⁶ A explicación de non debuxar as lindes está na cartela do mapa de 1845 que di: a “Carta Geométrica de Galicia Dividida en sus Provincias de Coruña, Lugo, Orense y Pontevedra y subdividida en Partidos y Ayuntamientos (...) No se grabó la división de los Partidos y Ayuntamientos en razón de su interinidad”.

unidade aparece como *parroquia* ou *parroquia rural* e explícase como aquela entidade que non é cidade ou vila e esta formada por aldeas ou lugares diseminados coa característica de ser independente entre si. Nesta fonte ratifícase como a base da primeira circunscrición na división territorial. Ademais de ser definidas desde o punto de vista administrativo, aparecen como entidade eclesiástica indicando cales son as comunidades principais e as anexas, tamén chamadas filiais ou unidas. No nomenclátor de 1860 puntualízase que Galicia é tema relixioso a nivel territorial e xurisdiccional.

1.5. ASPECTOS METODOLÓXICOS: AS FONTES E O TRATAMENTO DIXITAL.

Para a elaboración desta tese manexáronse ós seguintes tipos de fontes: as cartográficas, as fotográficas, as estatísticas e as dixitais de tratamentos informáticos.

A. As fontes cartográficas: A principal fonte para a elaboración da tese é o *mapa manuscrito da “Carta Geométrica de Galicia” (C.G.G.)* de Domingo Fontán publicado en 1834 en 8 follas en papel que me foi facilitada en fotocopia a cor a tamaño real e en papel policromado con máxima calidade pola Fundación Domingo Fontán de Madrid³⁷ a través do Prof. Dr. Xosé Ramón Chantada Acosta. Creo conveniente comentar que a pesar de poder traballar co manuscrito da Carta de 1834 desde o comezo da investigación, á hora da conclusión desta non foi posible ofrecer os resultados que se obtiveron coa utilización da imaxe de dito material por ter *todos os dereitos reservados*. A pesares de solicitar a autorización (28/04/2014), a Fundación “de Madrid” non autorizou a visualización do mapa ao completo como tampouco cada unha das 8 follas completas que o forman. Tan só permitía o uso do mapa en fragmentos parciais³⁸. Resolveuse cunha copia dixital da edición facsímile da C.G.G. de 1834 en 16 follas realizada pola Asociación de Cuerpos Nacional de Topógrafos en decembro de 1947 co número de exemplar N°00043 en papel verjurado Ingres do exemplar existente na Biblioteca Nobal de Lugo³⁹ (ver anexo Figuras: figura 2 á 9)

Outro mapa imprescindible é o gravado da *“Carta Geométrica de Galicia” de 12 follas de 1845* (ver anexo Figuras: figura 10 á 21), copia obtida na Biblioteca Xeral da USC por Xosé Ramón Lema⁴⁰, a mais de outros esbozos de cartógrafo que se atopan nos fondos cartográficos desta Biblioteca. Incluso proporcionou unha copia dixital do “Mapa del Reyno de Galicia” do 1816 de Tomás López como material cartográfico oportuno para o estudo.

³⁷ A Fundación Domingo Fontán constituída no ano 2004 para a promoción da figura de Don domingo Fontán así como para a divulgación dos valores culturais do “Legado Fontán”. A fundación recuperou a posesión a minuta orixinal da C.G.G. de 1834 o 25 de xaneiro do 2005 que anteriormente estaba en mans do IGN. O contacto coa familia Fontán, en concreto con César e Miguel Ángel Camargo (tataranetos de Domingo Fontán), comezou cando estes remitiron unha carta a Rubén Lois González, decano da facultade nese tempo, para a realización dunha peritaxe. O contacto coa fundación foi continuado durante a realización de dita peritaxe e incluso unha vez concluída esta, mentres mantiveron interposto unha demanda contra o IGN para a devolución da “Carta Geométrica de Galicia” e os bens inmóbeles. Neste período de tempo cederon fotocopias dos escritos de demanda e sentenza e toda aquela documentación fotocopiada que presentaron como probas durante o procedemento xudicial entre os anos 2003-2006, como a correspondencia entre os fillos de Domingo Fontán O 23 de abril de 2006 nun artigo de A Voz de Galicia, César Carmargo confirma a colaboración coa USC para o impulso da realización desta tese doutoral. En 2007, e por mediación do Prof. D. Xosé Ramón Chantada, cederon notas de Fontán sobre a proxección da C.G.G. cos cálculos matemáticos realizados, a memoria das operacións para levantar un mapa xeral de España presentado por Xosé Rodríguez e a memoria sobre a formación da carta xeral do reino realizada por domingo Fontán . A restante documentación manuscrita coa que se traballou nesta investigación foi revisada directamente da páxina web da Fundación

³⁸ Ademais, reservábase o dereito de suspender a autorización (Autorización do 19/maio/2014)

³⁹ Exemplar ca signatura SG-3387 revisado in situ co consentimento da directora da biblioteca María Sol González Regal.

⁴⁰ Do Negociado de Mantemento de Fondos da Biblioteca Xeral da USC.

Consultei *vía internet* exemplares de mapas e planos de cartografía histórica de Galicia e que se poden descargar cunha grande calidade e de forma gratuita. Incluso da páxina web da Fundación Domingo Fontán⁴¹, a Biblioteca Digital Hispánica da Biblioteca Nacional⁴², o recompilatorio dos fondos cartográficos de España séculos XVI-XVIII do IGN⁴³, a cartoteca dixital do Instituto Cartográfico de Cataluña⁴⁴.

O *Mapa Topográfico Nacional (MTN) a escala 1:25.000 do Instituto Geográfico Nacional*. O MTN dispoñible en *archivos raster e vectoriais*, que descarguei gratuitamente do Centro de descargas do Centro Nacional de Información Xeográfica do IGN⁴⁵. O MTN en formato vectorial componse en total de 287 arquivos en *formato DGN* (ver anexo Figuras: figura 22) e o MTN en formato raster cun total de 287 arquivos en *formato TIFF* (ver anexo Figuras: figura 23). Ambos teñen como data de creación o ano 2000 elaborados e difundidos polo IGN e o Centro Nacional de Información Geográfica. Ademais dispoño de arquivos de edicións anteriores do MTN de escala 1:25.000. Un total de 269 arquivos en *formato ECW* procedentes de escaneados que me facilitou o Prof. Dr. Xosé Ramón Chantada Acosta.

Outras follas de mapa que me facilitou o profesor foron as correspondentes ó *mapa "Topográfico" da Xunta de Galicia a escala 1:5.000* en 4.080 arquivos dixitalizados en formato DGN (en 89 carpetas) (ver anexo Figuras: figura 24) e o *Mapa Topográfico Nacional (MTN) a escala 1:50.000* publicado polo Servicio Geográfico del Ejército cun total de 63 mapas en papel (ver anexo Figuras: figura 25).

O Planeamento Urbanístico dos concellos de Galicia, obtido dos propios concellos, en papel ou en formato dixital, ou da páxina web da información urbanística de Galicia de Planeamento Urbanístico da Xunta de Galicia⁴⁶. Esta información complétase á súa vez ca información descargada na dirección web da Dirección General de Catastro⁴⁷.

Por último, outra das fontes cartográficas que se manexaron para a elaboración da tese foi toda unha serie de *archivos dixitais en formato shape* con diferente información xeográfica, como as grellas decaquilométrica e quilométrica, entre outros, realizados polo grupo de investigación do Prof. Chantada Acosta. En ocasións, os arquivos shapes son os tomados dunha fonte orixinaria e posteriormente modificados segundo a súa utilización.

B. As fontes fotográficas: Este tipo de fontes pode considerarse como unha das máis fiables de aí a utilización *das imaxes de satélite procedentes do satélite Landsat da NASA* e as *ortofotos do Plan Nacional de ortofotografía aérea (PNOA)*. A ortofoto dixital considérase na actualidade unha alternativa á cartografía vectorial convencional ó ser un documento cartográfico que proporciona a imaxe real do territorio a unha escala uniforme.

⁴¹A Fundación Domingo Fontán, Internet: <In <http://fundaciondomingofontan.es>> onde se pode visualizar, con unha calidade baixa de imaxe, o manuscrito da C.G.G. de 1834 e o gravado da C.G.G. de 1845 ademais de toda unha serie de documentación inédita manuscrita polo propio Domingo Fontán...

⁴²Biblioteca Dixital Hispánica, Internet: <In <http://bdh.bne.es>> (derradeira consulta novembro do 2006)

⁴³Fondos cartográficos históricos do IGN, Internet: <In <http://www.ign.es/fondocartograficos/>> (derradeira consulta 2011)

⁴⁴ICC; Internet: <In <http://cartotecadigital.icc.cat/>>

⁴⁵IGN, Internet: <In <http://centrodedescargas.cnig.es/CentroDescargas>> (derradeira consulta novembro do 2011).

⁴⁶Internet: <In <http://www.planeamentourbanistico.xunta.es>> (Consulta xuño 2007).

⁴⁷Internet: <In <http://www.catastro.meh.es>> (Consulta xuño 2007).

A principal e fundamental fonte fotográfica que usei é a imaxe de satélite. As imaxes empregadas son ortoimaxes obtidas polo satélite Landsat 7, WRS 2, ETM+ “Thematic Mapper” do ano 2000. Galicia complétase con 6 imaxes multiespectrais que permiten observar en alta resolución a superficie do seu territorio e, que se corresponden ás órbitas 205 (filas 30 e 31), 204 (filas 30 e 31) e á órbita 203 (filas 30 e 31) no fuso 29, da Organización Landsat do Observatorio Mundial polos servizos Ambientais de EEUU que se poden descargar mediante internet directamente de forma gratuíta⁴⁸ (ver anexo Figuras: figura 26). Estas seis imaxes descargadas son fontes primarias, independentemente da súa calidade, xa que posteriormente realicei tratamentos creando novos arquivos atendendo a súa utilización.

Outro tipo de fontes fotográficas que utilicei son as ortoimaxes que cobren todo o territorio de Galicia. Disponse de ortoimaxes de dúas datas. Por unha parte, descarguei gratuitamente ortoimaxes actualizadas do 2011 no Centro de descargas do IGN⁴⁹ e, por outra, ortoimaxes do período 2004-2005 obtidas do FOGGA, organismo da Consellería de Medio Rural da Xunta de Galicia (ver anexo Figuras: figura 27). Ambas imaxes proceden do PNOA realizado polo IGN. Independentemente da data, son ortofotos de gran resolución espacial con píxeles de 0,5 m de vos de escala 1:30.000, mentres que ás ortofotos de 2004-2005 son 513 imaxes en formato ECW co sistema de referencia ED50, as ortofotos de 2011 son 76 imaxes en formato ECW co sistema de referencia ETRS89.

C. As fontes estatísticas: Manexei preferentemente dúas fontes estatísticas para poder completar o traballo. Por unha parte o “Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de Ultramar”⁵⁰ e, por outra parte, o Nomenclátor do Censo de Poboación correspondente a diferentes censos da poboación de España. Ambas fontes completas en canto a que se pode atopar toda unha variada información.

A primeira das fontes estatísticas corresponde ó tomo de Galicia do “Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de Ultramar” de Pascual Madoz publicado en 1847. A parte correspondente a Galicia componse de seis tomos onde se poden identificar tódalas entidades de poboación do país, ate as máis pequenas. Describe os seus aspectos xeográficos, estatísticos e históricos. Existe un facsímil na biblioteca da Facultade de Xeografía e Historia (USC). Este diccionario non é unha fonte oficial pero debe considerarse unha fonte de información fundamental.

A segunda das fontes son os Nomenclátors do Censo de poboación de España desde 1858 ate 1900 que consultei en formato de *microficha* (ver anexo Figuras: figura 28) e, para as datas máis actuais na páxina web con información do INEbase, do Nomenclátor de poboación para as relacións de unidades poboacionais do Instituto Nacional de Estatística⁵¹. En formato microficha utilicei a información que cito a continuación:

1. *O Nomenclátor do Censo de 1858*. Comisión de Estatística Xeral do Reino. INE (E 4-1858; 1/3). Madrid 1858.
2. *O Nomenclátor do Censo de 1860*. Xunta Xeral de Estatística. INE (E 4-1860). Madrid 1860.

⁴⁸ Internet: <In <http://www.landsat.org>> (Consulta xuño de 2008).

⁴⁹ Internet: <In <http://centrodedescargas.cnig.es/CentroDescargas>> (Derradeira consulta en novembro do 2011).

⁵⁰ Reprodución facsímil da edición de Madrid do “Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de Ultramar” de Pascual Madoz do 1847.

⁵¹ Internet: <In <http://www.ine.es>> (Derradeira consulta febreiro do 2009).

3. *O Nomenclátor do Censo de 1873*. Instituto Xeográfico e Estatístico. INE (E 4-1873; 1/3). Madrid 1878.
4. *O Nomenclátor do Censo de 1888*. Dirección Xeral do Instituto Xeográfico y Estatístico. INE (E 4-1888). Madrid 1888.
5. *O Nomenclátor do Censo de 1900*. Instituto Nacional de Estadística. INE (E 4-1900-1). Madrid 1900.

Independentemente dos datos cuantitativos sobre os diversos aspectos que tratei ó longo dos diferentes períodos, considero que só ten interese a relación de nomes das entidades de poboación xa que o que se pretende estudar é a existencia parroquial e a súa localización como aqueles cambios toponímicos dados⁵². Hai que remarcar que para a formación dos Nomenclátors tomei como circunscrición de base de análise a *demarcación civil* para poder establecer mellor as correspondencias desta fonte de información coa C.G.G. e a evolución do territorio ata o século XXI. Así mesmo, consultei outras dúas fontes que me axudaron a complementar o estudo como foron as listas de concellos nos *Boletins Oficiais das provincias* e os arquivos de parroquias nos Arquivos Históricos Diocesanos galegos.

D. O tratamento dixital e a aplicación informática: O método para manexar e tratar a información das fontes recompiladas que se citaron con anterioridade foi mediante a aplicación informática de altas tecnoloxías da información xeográfica como son os sistemas de información xeográfica (S.I.X), con soportes informáticos concretos como ArcView versión 3.2 e versión 3.3 e ArcGis.9, e para teledetección Erdas Imagine e ER Mapper. Estes programas informáticos son os que me permitiron visualizar, editar e analizar toda a información ligada ás localizacións xeográficas. Non quero deixar de destacar outro tipo de programas como o Acrobat Reader que permitiu a realización de determinados apartados do traballo en forma de presentacións para conseguir uns mellores resultados e assimilar así máis facilmente representacións gráficas que de outro modo non sería factible realizar.

1.6. AS FASES DO MÉTODO DE TRABALLO PARA O MANEXO DA C.G.G. NUN S.I.X.

A xeoreferenciación da C.G.G. dixitalizada a partir dunha base cartográfica contrastada, a vectorización do mapa e o almacenaxe da información xeográfica, a xeometría da representación dos datos xeográficos, a produción de cartografía temática con táboas vinculadas, o volume de información e a definición da escala son unha serie de pasos a seguir para a utilización da Carta Geométrica de Galicia nun sistema de información xeográfica.

O punto da **partida** están na cesión do mapa manuscrito da “Carta Geométrica de Galicia” de oito follas do ano 1834 por parte da Fundación Domingo Fontán. O mapa entregóuselle ao Prof. Chantada Acosta en forma de *copia polícroma en papel en tamaño real* de cada unha das follas do mapa. A outra fonte cartográfica, o gravado da “Carta Geométrica de Galicia” de 12 follas do ano de 1845, existente nos fondos cartográficos da biblioteca xeral da USC, foi facilitada unha *copia dixital* de cada unha das follas dos mapas ao Prof. Chantada Acosta por Xosé Ramón Lema⁵³. Para o tratamento da cartografía nun S.I.X. era necesario ter os dous mapas da carta en formato dixitalizado a máxima calidade para poder visualizar e

⁵² Existe unha publicación onde se analizan as parroquias onde introducen o seu total poboacional, “Pobación e Territorio: as parroquias galega nos últimos cen anos” de Santos Solla e Pazo Labrador.

⁵³ Persoa encargada de levar o Negociado de Mantemento de Fondos da Biblioteca xeral da USC.

logo comezar o seu tratamento, que foi o mesmo para ambos mapas. Os software G.I.S empregados ofrecen funcionalidades comúns para poder traballar indistintamente con eles

O estudo preténdese completar co uso de *imaxes de satélite* obtidas polo satélites de teledetección. Obtención das imaxes en bruto e o uso das aplicacións Erdas Imagine e ER Mapper no S.I.X. manipulando os valores para a mellora visual das imaxes para o posterior uso O territorio de Galicia cóbrease con seis imaxes de satélite multispectrais⁵⁴ de diferentes sensores da serie dos satélites Landsat que permiten observar en alta resolución a superficie do territorio galego (ver anexo Figuras: figura 41). As imaxes empregadas son ortoimaxes obtidas polo satélite Landsat 7 ETM+ do ano 2000 (fotografías da órbita 205, fila 30-31, as da órbita 204, fila 30-31 e as da órbita 203 fila 30-31 comprendidas no fuso 29), é dicir, que se compoñen das bandas 1, 2, 3, 4, 5, 6-1, 6-2, 7 e 8 e que se poden combinar para obter unha composición determinada de cor. Para o seu tratamento empregamos só as bandas 1, 2, 3 e 8 e a elección de ditas bandas vencellada ás resolucións espectral e espacial, pois as bandas 1, 2 e 3 teñen a vantaxe que nos permite ver a cor natural ó que habería que adir que a banda 8 permítenos obter unha resolución por píxel de 15 metros. Pretendeuse obter así unha *boa resolución espectral e espacial* para a totalidade do territorio estudado. A resolución temporal veu dada pola comparación do mapa de Fontán do século XIX e a información cartográfica de Galicia do século XXI. Todas as imaxes cobren igual área (185km² por escena). Todas as fotos foron tratadas e modificadas, alterando valores de brillo e contraste. Para o mellor manexo das imaxes creouse un mosaico a fusionando as seis imaxes tratadas nun único arquivo de imaxe en formato .img.

Desvantaxes contempladas antes de iniciar tratamento cartográfico que teñen que ver, por un lado, co estado de conservación dos mapas e, por outro lado, ca falta de parámetros do sistema de referencia calculados por Domingo Fontán En canto o *estado de conservación*, o manuscrito de 1834, mapa en papel do século XIX que se atopa nun bo estado de conservación, o igual que a edición facsímile revisada (ver anexo Figuras: figura 29). O paso do tempo e as condicións atmosféricas son factores a considerar, xa que producen alteracións nos mapas e, por conseguinte, deformacións no papel. Polo que respecta ó gravado sa Carta de 1845 sofre un deterioro e unha perda de calidade posiblemente debido ás condicións ambientais de onde se atopaba e aos materiais que o cubrían. Das doce follas que consta o gravado, manténdose nun bo estado as follas número unha, tres, cinco, seis, sete, oito e once, e en peor estado as restantes follas. As follas nove e doce si que modificará algún dos resultados aos que se chegou, xa que na parte inferior de ambas follas está bastante rachado, e non se dan identificado, por exemplo, algún dos nomes xeográficos da zona esnaquizada.

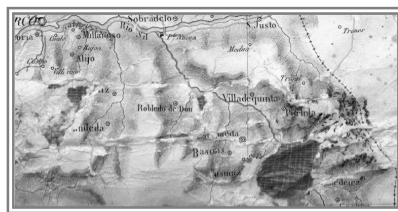

Figura 30: Fragmento da folla N°9 do gravado deteriorado.
Fonte: Universidade de Santiago de Compostela.

A *falta de parámetros concretos do sistema de referencia* calculados nos cadernos de campo. O material manuscrito do cartógrafo está na Fundación Domingo Fontán e na súa páxina web pódese visualizan determinadas follas manuscritas cos cálculos computados por

⁵⁴ Estas imaxes permiten a reflectancia de diferentes bandas, que van da banda 3 á banda 14, de forma simultánea.

Fontán. Dispoñer dos datos completos tería facilitado o tratamento da Carta Geométrica de Galicia nun S.I.X. como o elipsoide escollido, un falso Norte ou Leste como tamén un datum ou Esferoide. Non dispor deles completan a existencia de mínimas distorsións pero feito que no supuxo impedimento para proseguir. Nos cadernos manuscritos por Fontán aparecen de forma específica todos os cálculos matemáticos pero non era obxectivo a interpretación exhaustiva destes xa que isto entraría dentro do campo da xeodesia.

FASE 1 da metodoloxía coa C.G.G nun S.I.X: *xeoreferenciación da carta dixitalizada a partir dunha base cartográfica contrastada*. O xeoreferenciar unha imaxe supón establecerlle unha situación xeográfica mediante uns puntos de control que teñen unhas coordenadas coñecidas (González e Behm, 2008). Tomouse como cartografía de base o M.T.N. e a súa cartografía derivada, como os mapas autonómicos. O sistema de referencia da cartografía base emprega o elipsoide Internacional Hayford (1924) e o datum ED50 con orixe de lonxitudes en Geenwich e sistema de proxección U.T.M. (Universal Transverse Mercator) no fuso 29. Adoptouse como sistema xeodésico de referencia o European Datum 1950 porque é o sistema oficial da cartografía española vixente ate o ano 2015⁵⁵. Xestionouse a imaxe das cartas para este procedemento empregando o software ArcView. A imaxe da carta, en formato .jpg, adiuse ó programa mediante unha extensión de análise de imaxe (“Imagen Analysis Data Source”) e xeoreferenciouse mediante a ferramenta de alienar (“Align Tool”) coa cartografía de base no fondo. Esta fase realizouse con tempo e minuciosidade, intentando atopar o mellor resultado para alcanzar a maior exactitude posicional do mapa. A copia dixital do manuscrito da C.G.G. xeoreferenciouse mediante dous tratamentos: unha *xeoreferenciación relativa* e unha *xeoreferenciación absoluta*:

- Primeiro, xeoreferenciouse cada folla do mapa na súa totalidade tomando catro puntos de control sobre o territorio nos recunchos da folla e naqueles elementos máis significativos cos seus homónimos da cartografía base. É polo tanto unha xeorreferenciación relativa onde a simple vista o contorno territorial cartografado por Fontán adaptase ó contorno do mapa topográfico escala 1:25.000 pero cun zoom apreciouse a necesidade da procura de máis puntos de control, tomando como referencia a costa e outros elementos xeográficos destacados *reaxustando* o mapa con novo posicionamento (*ver anexo Figuras: figura 31, figura 32 e figura 33*), é dicir, xeoreferenciar o mapa xeoreferenciado.
- Con este resultado, decidiuse levar a cabo unha xeoreferenciación absoluta da carta recortando cada unha das follas seguindo a cuadrícula xeográfica do mapa para levar a cabo unha nova xeoreferenciación de forma pormenorizada mediante as marcas de latitude e lonxitude. Importante tamén é coñecer o meridiano de orixe. Por exemplo a folla número unha dividiuse en 20 partes, a segunda en 32 ou a terceira folla en 32 partes. Coa totalidade destas xeoreferenciadas, creouse un mosaico⁵⁶ para cada folla (*ver anexo Figuras: figura 34*). O resultado mediante esta segunda opción era máis preciso.

⁵⁵ ETRS89 (European Terrestrial Referente System 1989) adoptouse como o novo sistema de referencia xeodésico oficial en España no Real Decreto 1071/2007 do 27 de xullo. Ate o ano 2015, está vixente o uso de ambos sistemas de referencia, o ED50 e o ETRS89. Existen diferentes sistemas e ferramentas que permiten a transformación do datum ou reproxeccionar os datos raster e vectoriais.

⁵⁶ Crear un mosaico supón a unificación dos elementos seleccionados, neste caso as partes recortadas de cada unha das follas unha vez xeorreferenciadas.

Gardando a imaxe xeoreferenciada gárdase as características xeométricas adoptadas. A cartografía que se tomou como referencia para un novo *reaxuste* seguiu sendo o mapa topográfico nacional dixital de escala 1:25.000. Os *puntos de control* que se tomaron como referencia correspóndese coa localización puntual das parroquias rurais, a liña de ríos e do trazado costeiro. Calquera xeoreferenciación dun mapa leva consigo a unha *mínima deformación* e, unido a isto, é necesario ter en conta que é un mapa antigo. O mapa Fontán está en proxección Bonne e adaptouse á proxección Mercator o que supón que as follas do mapa con numeración impar xeoreferenciáronse sen problema ningún e non se produciu practicamente deformación, todo o contrario cas follas de numeración par, onde se aprecia unha certa deformación na súa parte máis oriental, cun mínimo desprazamento dos elementos da Carta. Co gravado da carta de 1845 seguíronse os pasos descritos con anterioridade, contando co manuscrito posicionado (*ver anexo Figuras: figura 35*).

FASE 2: *Os ficheiros de almacenamento de datos xeográficos e xeometría de representación.* Trala corrección xeométrica da C.G.G., iniciouse a **vectorización do mapa mediante a elaboración de arquivos vectoriais**⁵⁷. Nun S.I.X., os ficheiros estándares de almacenamento da información xeográfica en formato vectorial son os “shapefile” (.SHP). Estes arquivos están formados por ficheiros que é onde se organiza a información da localización e atributiva dos elementos a representar: o ficheiro “.shp”, ou a xeometría da información xeográfica, o ficheiro “.shx”, reúne o índice da información e, o ficheiro “.dbf” (ou dBase) é a base de datos onde se almacenan os atributos da información onde cada elemento se vincula a un rexistro da táboa. Editare e visualizar os shapefiles en Arcview faise mediante “Temas” e a xeometría para simbolizalos pode ser mediante puntos, liñas ou polígonos.

Nesta etapa de edición dos arquivos ou shapefiles, comezouse cun recoñecemento de todos os elementos existentes en ambos mapas. *Vectorizouse o mapa de 1834 e o de 1845* mediante a edición de dous tipos de arquivos de xeometría diferente para cada carta: un shape de puntos e un shape de liñas⁵⁸. O *shape de puntos* empregáronse para rexistrar entidades de poboación, entidades vinculadas a actividades económicas e unidades xeomorfolóxicas especificadas por Domingo Fontán, adíndolle o *archivo dbase* onde se editaron diferentes campos para almacenar a información acerca dos atributos cada un dos rexistros. O *shape de liñas* creouse para límites administrativos e vías de comunicación trazados no mapa. É necesario facer mención ao *enorme número de rexistros* nos shapes de puntos creados sobre a información de ambos mapas. Os dous shapes de puntos, un para a información do manuscrito e outro para a do gravado, superan *os 6.000 e os 8.000 rexistros*, respectivamente. Tomouse a determinación de que a partir de cada un dos arquivos se creasen outros arquivos derivados. Os novos temas editáronse atendendo á categoría dos elementos, onde cada un deles disporía de menos rexistros e así un mellor manexo para o tratamento da información (*ver anexo Figuras: figura 36*). Un total de vinte e cinco temas: cidades, vilas, parroquias, capitais de parroquias, mosteiros, colexiatas, capelas, feiras, ventas, ferreiros, pontes, barcas, lugares, fortalezas, baños e augas, encomendas, castelos, costa, relevo, accidentes fluviais cun tema de ríos, relevo, comunicacións e nomes con lenda descoñecida Nesta fase de elaboración de arquivos, aparecen carencias en canto a topónimos e símbolos. As casuísticas atopadas son:

- Símbolo acompañado de nome xeográfico.
- Varios símbolos cun único topónimo.

⁵⁷ Trátase dun modelo de datos baseado en obxectos xeométricos fronte a ó modelo raster, baseado en localizacións.

⁵⁸ Son arquivos de configuración ArcView que almacenan a localización xeométrica do obxecto.

- Símbolo sen topónimo.
- Rexistro toponímico sen simboloxía algunha.
- Simboloxía que non aparece na lenda do mapa.

Na maioría dos casos, cada símbolo detállase ca designación correspondente, editando o punto do arquivo sobre o símbolo existente no mapa. Pero existe a posibilidade de que varios símbolos se refiren a un único topónimo, normalmente a entidades de poboación, e neste caso os puntos editáronse sobre cada un dos símbolos da carta. Outras casuísticas menos numerosas son a existencia de nomes xeográficos sen símbolos e viceversa, e nestes casos editouse o punto do arquivo a elaborar sobre o rexistro ou o símbolo existente. Como outra casuística a destacar, é a existencia de simboloxía que non aparece explicada na lenda do mapa (*ver anexo Figuras: figura 37*).

Aos arquivos vectoriais elaborados para cada carta vai asociado un *arquivo dbase ou base de datos*. A base de datos estruturouse coa edición de campos nos que se recollen todos os atributos dos rexistros identificados (*ver anexo Figuras: figura 36*). Cada rexistro vai estar vinculado a unha fila da táboa onde se editaron as características de cada un. Tomouse a decisión de crear *campos alfanumérico* onde se especifican as propiedades. Os campos son:

- N^oMAPA: identificador numérico atendendo a unha ordenación alfabética por categorías vinculante ao etiquetado do mapas temáticos correspondente.
- ALFA: rexistro numérico atendendo a unha ordenación alfabética dos elementos totais identificados no conxunto do mapa. Este recno vai desde o rexistro un ata o rexistro 6.153 no manuscrito de 1834 e desde o rexistro un ata o rexistro 8.533 no gravado de 1845.
- TOTAL: rexistro numérico creado na edición do shape de puntos que indica o número total de rexistros.
- TOPÓNIMO C.G.G. 1834: Nome gravado polo cartógrafo e editado da mesma maneira de como aparece no mapa⁵⁹.
- ID_1KM: identificador alfanumérico atendendo á codificación da grella quilométrica elaborada composto de dúas letras e catro números. Fai referencia ó posicionamento dos elementos da C.G.G. trala xeorreferenciación e polo tanto correspondente á equivalente localización calculadapor Fontán.
- 1834: indica a categoría do rexistro atendendo á lenda do mapa.
- PROV 1834: localización do rexistro atendendo aos límites provinciais fixados no 1834.
- FOLLA: número da folla do manuscrito da carta onde se atopa o rexistro.
- 2011: a xerarquía para o ano 2011 Neste campo indícase só aqueles rexistros que supuxeron o cambio de xerarquía á parroquia.
- CONCELLOS 2011: a localización do topónimo no municipio actual.
- CATEG.: atendendo á categoría da lenda do mapa. Identificáronse un total de 55 categorías das que se realizou unha simplificación (*ver anexo Figuras: figura 67*).

Concluída a edición dos temas, permite facer a *totalización dos topónimos* e a *comparativa das discrepancias* entre as cartas xeométricas. Na vista do programa distínguense as desigualdades a simple vista e que permite a súa selección a mesma vez que na base de datos.

⁵⁹ Hai que dicir que os nomes xeográficos que se indican neste campo empregáranse no texto da investigación, aparecendo en cursiva e entre comillas, aludindo aotopónimo identificado por Fontán na CGG e non o seu homónimo actual.

FASE 3: edición dun novo tema específico de “Parroquias galegas decimonónicas con base na C.G.G.”. Elaborouse un **arquivo vectorial das parroquias galegas do século XIX con punto de partida no ano 1834 ate o ano 1900 como data final**. O comezo nesta fase arrancou coa elaboración dun shapefile de entidades colectivas do ano 1986 incluídas no Nomenclátor da Poboación publicado polo INE a partir da descarga do arquivo Excel da páxina web. Posterior *verificación* das entidades existentes e *desprazamento* do punto que as representa ate o *cruceiro da igrexa* ou *capela*, usando como base cartográfica contrastada as ortofotos dixitais e os M.T.N escala 1:25.000 e o mapa topográfico escala 1:5.000, para todas as datas e edicións (*ver anexo Figuras: figura 38*). Como paso seguinte, realizouse unha segunda revisión do arquivo de parroquias pero neste caso tendo como fondo a C.G.G.. Ampliouse o arquivo editando aquelas unidades territoriais que Domingo Fontán identificara como tal. Este arquivo foise editando sucesivamente durante o traballo segundo se traballaba coas fontes estatísticas dos Nomenclátors das datas seleccionadas. Tras editar as comunidades rurais existentes nas cartas de 1834 e 1845, pasouse a traballar co Dicionario Madoz de 1847 e os Nomenclátors do Censo de 5 momentos censais: 1857, 1869, 1873, 1888 e 1900.

Pero as fontes estatísticas empregadas, tanto oficiais como non oficiais, ofreceron diferentes cuestións á hora da identificación das parroquias. O dicionario de Pascual Madoz presenta tres *alternativas para a súa busca*: por concello, por partido xudicial e de forma individualizada. A última opción facíase inviable polo que nun primeiro momento optouse polo recoñecemento municipal. Pero os resultados non eran os mesmos si se realizaba a comparación dun partido xudicial cos seus correspondentes concellos. Comprobouse que existían entidades que aparecían na descrición dun concello e non na do seu correspondente partido xudicial, e viceversa. Esta contrariedade determinou que se realizasen a *examinación das parroquias por concello e por partido*, de aí que aparezan os dous campos nas táboas sobre evolución histórica. Outra dificultade que aparece nesta fonte relacionase á toponimia e a súa advocación. En numerosas ocasións, achábase con que o topónimo ou a advocación non coincidían en ambas pescudas, como por exemplo a entidade local de “Oines (San Pedro)” do concello de Arzúa que aparece ca advocación de “San Cosme” no listado do partido xudicial de Arzúa. Estes cambios indícanse no apartado correspondente. No relativo as fontes oficiais igualmente encontráronse dificultades para o seu tratamento. Coincidente para todos os Nomenclátors nos que os totais existentes nos resúmenes finais destes non coinciden coa totalización parroquial da investigación. A máis disto, no Nomenclátor do ano 1858 non aparecen identificadas as parroquias das catro provincias, só as das provincias da Coruña e Lugo, coa excepción do concello de Coles en Ourense e os concellos de O Bolo, A Gudiña, A Mezquita, Viana do Bolo, Vilariño, Chandrexa de Queixa, Larouco, Manzaneda, Montederramo, A Pobra de Trives e Teixeira. Na táboa elaborada indícase a entidade coa inicial da categoría, como “A” para aldea, “L” para lugar, “C” para casarío, “V” para vila. Outra problemática atopada nas fontes civís oficiais foi a localización das desaparecidas parroquias “de afora”. Estas son identificadas nas fontes civís, pero non nas fontes eclesiásticas, e a hora da súa localización atopáronse complicacións se esta non especificaba os lugares que a formaban. Nestes casos púxenme en contacto cos arcebispados.

O arquivo vectorial de parroquias decimonónicas superou os *4.000 puntos*, no que cada rexistro representa unha entidade local existente no período entre 1834-1900.

Atendendo aos shapefile editados sobre as entidades galegas, contase con dous temas:

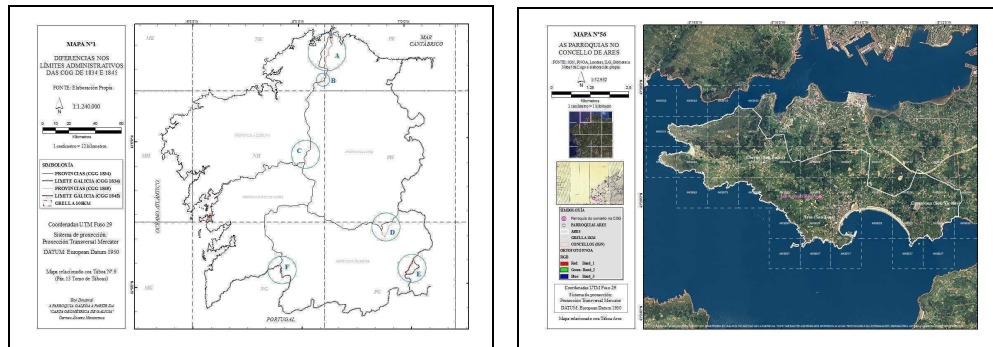
1. as parroquias cartografadas na C.G.G, e por tanto ca localización calculada por Domingo Fontán.
2. as parroquias decimonónicas existentes no período 1834-1900 ca localización que fai referencia ó cruceiro da igrexa ou capela existente na actualidade. Nesta casuística, atopouse con máis dun centenar de puntos nos que foi imposible localizar o edificio da igrexa e o punto situouse no centroide do núcleo. Para a identificación das unidades poboacionais a editar o punto realizouse mediante un tema de lugares, polo M.T.N. ou o Mapa Topográfico da Xunta, a través do planeamento urbanístico ou coas bases de datos do rúeiro do INE

FASE 4: Táboas de evolución parroquial e elaboración de cartografía. Rematado a edición do tema de institucións locais decimonónicas galegas, a base de datos asociada cos atributos dos rexistros converteuse en formato Excel. Tomouse a determinación de traballar a *escala municipal* polo enorme volume de información. Elaborouse unha táboa para cada concello actual galego onde aparecen enumeradas todas *as parroquias existentes entre 1834 e 1900 coa presenza e localización das existentes na actualidade*. As táboas seguen unha mesma estrutura e os campos que a forman son:

- **PARROQUIA ACTUAL:** numeración alfabética das parroquias existentes no concello na actualidade. A designación das parroquias disposto polo I.L.G. (Instituto da Lingua Galega). As parroquias con fonte en cor gris fan referencia ás entidades colectivas que pertenceron ó concello nalgunha das datas entre 1834-1900 e que na actualidade non existen ou pertencen a outro concello.
- **REFERENCIA NO MAPA:** localización do punto parroquial no mapa con referencia ao etiquetado da grella kilométrica elaborada. A localización da unidade territorial fai referencia ao cruceiro da igrexa.
- **CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA (1834-1845):** Nome da parroquia que aparece na C.G.G. de 1834 e de 1845. No caso de que non exista como tal, indícase o topónimo homónimo e o tipo de entidade de poboación.
- **DICIONARIO MADDOZ (CONCELLO-PARTIDO):** existencia ou non da comunidade rural para 1847 atendendo a pescuda por concello e partido xudicial existente nesta fonte estatística.
- **NOMENCLÁTORES (1858-1860-1873-1888-1900):** indícase a continuación ou non da entidade. A cor gris indica a súa existencia pero noutro concello na data seleccionada.
- **TOTAL PARROQUIAS:** número total de parroquias e vilas para cada data no concello.

Así mesmo se indica en grosa todas aquelas *variacións* existentes no comportamento das unidades territoriais no período analizado. As variacións fan referencia a aparición de novas entidades, ao traspaso ou baixas, a cambios toponímicos ou de advocación ou a agregación de parroquias.

As táboas están relacionadas a unha cartografía. *Elaborouse unha serie de mapas derivados e temáticos:* mapas da información do manuscrito da C.G.G., mapas comparativos entre as C.G.G. e mapas da localización das comunidades galegas decimonónicas e actuais.

Tomo Cartográfico: Exemplo de mapas Nº 1 e Nº 56 (v er en CD).
 Fonte: I.G.N., P.N.O.A., Fundación Domingo Fontán e elaboración propia.

Antes de realizar esta cartografía, definíronse os parámetros cartográficos, a escala de representación e a disposición da vista dos mapas buscando a unificación da cartografía. O sistema de coordenadas escollido foi o *U.T.M.*, baseado na proxección Universal Transversa de Mercator, tomando como *meridiano central* o -9° xa que Galicia sitúase no fuso 29 na banda T no sistema *U.T.M.*. Ademais da localización por bandas, no mapa tamén se pode facer unha localización por *coordenadas xeográficas* mediante as divisións do mapa con intervalos de 5° . O sistema de referencia xeodésico fixado é o *ED50* con lonxitude referida a Greenwich, como primeiro meridiano. As unidades lineais escollidas foron os *metros*. Un elemento que se incorporou aos mapas foi a *cuadrícula C.U.T.M.* que permite localizar a información xeográfica mediante un código. Esta cuadrícula, realizada polo grupo de investigación do Prof. Chantada Acosta, toma como base a cuadrícula *U.T.M.* do I.G.N. e referenciouse a partir do meridiano central do fuso 29 por non presentar distorsión algunha. É a partir dos 550Km ao W de dito meridiano central onde se establece o punto 0 e por tanto se comeza a editar dita grella. En primeiro lugar, realizouse unha grella de 100km^2 para continuar cunha de 10km^2 , outra de 5km^2 e por último unha grella de 1km^2 . O uso de cada cuadrícula estará relacionado coa escala do mapa (ver anexo Figuras: figura 39). A interpretación da cuadrícula: as dúas primeiras letras fan referencia á codificación da grella hectoquilométrica. A súa vez, esta grella subdivídese en cadrados de 10Km^2 , enumerados do 0 ó 9 segundo a posición por filas e columnas, e que fan referencia as súas seguintes cifras. E a súa vez a grella decaquilométrica, subdivídese en cadrados de 1km^2 , codificándose como no caso anterior e o que se refiren as dúas últimas cifras. Establecidos os parámetros para a representación da cartografía, outro compoñente que aparece representado nos mapas son os *límites administrativos actuais dos termos municipais*. Estes límites tomáronse do M.T.N. a escala de referencia 1:25.000 do I.G.N. en formato dixital para toda a cobertura do territorio galego. O tratamento das capas de información en arquivos .dgn coa conversión en shape e posterior unificación para así só procesar a información necesaria referente a límites sen a modificación de dita información. En canto á definición da escala de representación da cartografía, os mapas fixéronse a escala *rexional* e *municipal*. A escala dependendo do elemento a representar e o volume de información que este represente, basicamente os mapas derivados aparecen a escala rexional e os mapas temáticos a escala municipal. Nalgún dos casos a escala atende á grella elaborada. En cada mapa aparece a escala gráfica e numérica especificada. Como último A toponimia existente etiquetada no tomo cartográfico é a considerada polo Instituto da Lingua Galega pero en determinados casos etiquetase o topónimo da fonte orixinal.

FASE 5: verificación da exactitude da posición das parroquias localizadas na C.G.G. A edición dos dous temas de entidades locais posibilita unha comparativa ca finalidade de avaliar a exactitude do nivel de erro da súa posición calculada por Fontán na Carta Geométrica respecto da posición das parroquias existentes sobre o cruceiro da igrexa. O ArcGis proporciona mediante o “ArcToolBox” unha serie de ferramentas que permiten calcular a proximidade entre puntos. Este procedemento para determinar a distancia entre puntos realizouse a través do comando “generate near table” ou distancia ata o punto máis próximo. Como os arquivos compóñense dun gran número de rexistros, esta operación realizouse sistematicamente por concellos. En determinados casos o cálculo verificouse de forma manual mediante o trazo de liñas debido á proximidade existente entre varios puntos que representaban parroquias diferentes. Esta ferramenta a vez que calculaba a distancia entre dous puntos, produce táboas e gráficos. Como os datos están nun sistema de coordenadas proxectadas, as medicións de distancias son precisas. Como se pode apreciar na seguinte figura N^o40, na vista do concello de Portas sobre ortofoto, o tema das parroquias da CGG en proxección U.T.M. en cor verde e o tema das entidades actuais sobre o cruceiro da igrexa en branco cun buffer de 500 metros como intervalo de erro. Coa ferramenta crease unha táboa de datos cun campo “IN_FID” como o punto desde o cal se determina a distancia, un campo “NEAR_FID” como punto onde se calcula a distancia desde o punto de entrada e o campo “NEAR_DIST” onde aparece a distancia entre os puntos neste caso en metros. Por defecto, aparecen un conxunto de estatísticas sobre os cálculos das distancias entre os puntos do concello como distancia mínima, distancia máxima, a media proporcional ou a desviación estándar.

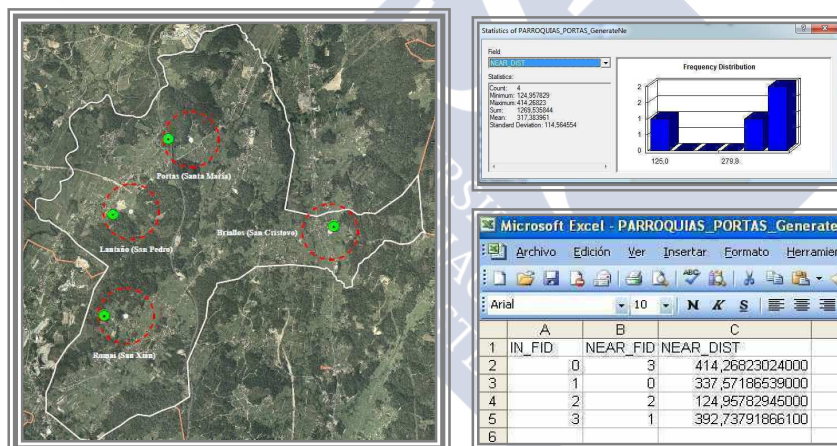

Figura 40: Avaliación do erro posicional entre parroquias coas estatísticas calculadas correspondentes (concello Portas). Fonte: Ortofotos P.N.O.A., ArcGIS e elaboración propia.

FASE 6: soportes visuais. Xunto ao tomo cartográfico e ao tomo de táboas, elaborouse un apartado de anexos composto de soportes visuais. Estes soportes consisten en *arquivos interactivos en formato pdf*. Fan referencia aos apartados relacionados as parroquias da C.G.G. e a vixencia do Mapa Fontán e, pretenden complementar ao texto de forma gráfica. Esta documentación anexa divídese en catro arquivos se preséntanse no cd adxunto. Os soportes visuais son catro arquivos:

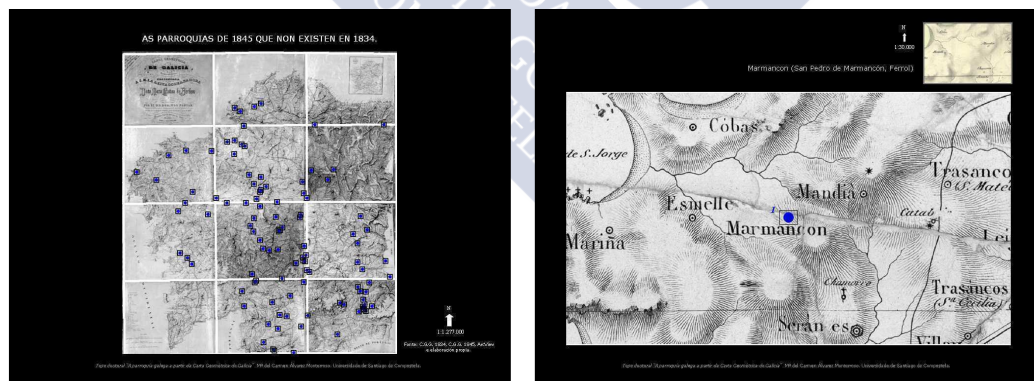
- I. As parroquias de 1834 que non existen en 1845.
- II. As parroquias de 1845 que non existen en 1834.
- III. As parroquias de 1834 inexistentes na actualidade.
- IV. A vixencia da C.G.G.

ANEXO I: *As parroquias de 1834 que non existen en 1845:* este anexo consiste nun conxunto de diapositivas onde se anotan sobre o manuscrito da C.G.G. as diferenzas parroquiais existentes co gravado de 1845. Este arquivo inicia cunha vista xeral da C.G.G. de 1834⁶⁰ onde se marcan con puntos vermellos as entidades que presentan un desaxuste con respecto ao mapa co que se compara.. A continuación, unha vista completa de cada unha das follas coa enumeración que aparece na táboa N°40. Logo móstranse os casos de forma individualizada cun zoom sobre o punto parroquial a escala 1:30.000 e unha vista relativa da súa suposta localización no gravado. Edítase topónimo identificado por Fontán e entre paréntese o nome da entidade e concello actual onde se integra.

ANEXO I: *As parroquias de 1834 que non existen en 1845.* (ver en CD).
 Fonte: C.G.G. 1834, C.G.G. 1845, ArcView e elaboración propia.

ANEXO II: *As parroquias de 1845 que non existen en 1834:* este arquivo segue o mesmo tratamento que o anterior. Vista xeral e vista individualizadas as diferenzas das parroquiais existentes na C.G.G. de 1845 respecto á C.G.G. de 1834. Estas diferenzas están numeradas atendendo á táboa N°39.

ANEXO II: *As parroquias de 1845 que non existen en 1834.* (ver en CD).
 Fonte: C.G.G. 1834, C.G.G. 1845, ArcView e elaboración propia.

ANEXO III: *As parroquias de 1834 inexistentes na actualidade:* este arquivo consiste nun conxunto de vistas daquelas parroquias cartografadas por Fontán na C.G.G. sobre ortofoto e que son baixa na en 2009. Os casos identificados atenden á ordenación da táboa

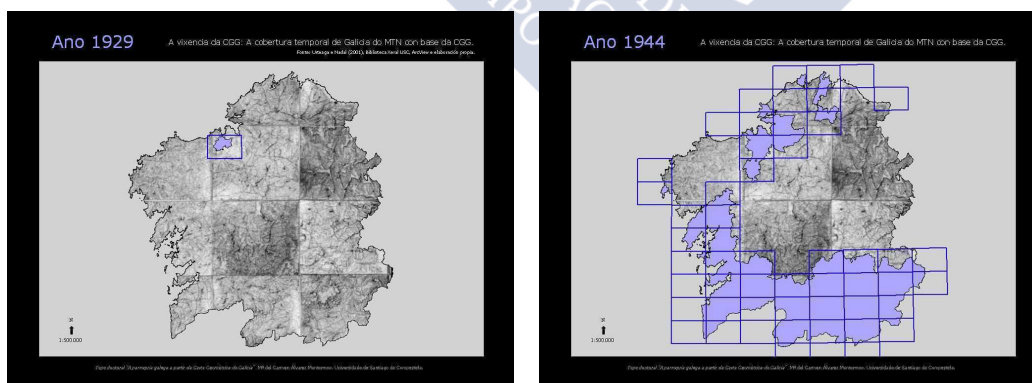
⁶⁰ Por cuestións de dereitos de autor da imaxe do manuscrito da Carta Geométrica de Galicia de 1834 onde a fdf ten reservados os dereitos, a imaxe do mapa que aparece neste apartado é da edición facsímil do manuscrito de 1834 do mapa existente na Biblioteca Noyal de Lugo onde a súa directora permitiu a súa reprodución.

Nº41. En cada vista aparece o fragmento recortado da edición facsímile da C.G.G. do topónimo acompañado entre paréntese do nome actual, ademais da parroquia e municipio onde se localiza. Na marxe dereita da diapositiva, aparece unha localización relativa no conxunto do manuscrito de oito follas da C.G.G. e outra localización do punto parroquial dentro da folla que lle corresponda. A vista da localización da comunidade está a escala 1:25.000 cun buffer ou area de influencia de cor azul de 500 metros con outra vista cun zoom escala 1:5.000.

ANEXO III: As parroquias de 1834 inexistentes na actualidade. (ver en CD).
 Fonte: B.N.L., fdf, F.O.G.G.A., I.L.G., I.G.N., ArcView e elaboración propia.

ANEXO IV: A vixencia da C.G.G.: este arquivo é unha secuencia de imaxes que indican a cobertura temporal do territorio galego do M.T.N. por concello completo. Aparece a grella das follas do mapa topográfico con base da C.G.G. Esta secuencia temporal ten inicio no ano 1929, que é cando se realiza a primeira publicación da primeira folla de Galicia do M.T.N, ate o ano 1955, cando se publica a última folla de mapa que cubre o territorio galego. Ano por ano visualízanse en cor gris o *concello completo cartografado* segundo o ano da súa publicación.

ANEXO IV: A vixencia da C.G.G.: A cobertura temporal de Galicia do MTN con base da C.G.G.. (ver en CD).
 Fonte: Urteaga e Nadal (2001), Biblioteca Xeral USC, ArcView e elaboración propia.

Da utilización das fontes cartográficas en formato dixital e a obtención dos datos no S.I.G., xunto co tratamento dos datos estatísticos pasouse a análise da información, que aparece no próximo capítulo, para acadar unhas conclusións e así confirmar ou non a hipótese plantexada.

II. DOMINGO FONTÁN, UN XEODESTA ILUSTRADO

- 2.1. O máis destacado da biografía de Domingo Fontán. A súa presenza na U.S.C
- 2.2. Os precedentes no cartografado de Galicia e a súa situación na época de Domingo Fontán. Os tratados científicos que inspiraron a Domingo Fontán
- 2.3. O labor cartográfico de Domingo Fontán e as súas repercusións
- 2.4. A metodoloxía de traballo seguida por Domingo Fontán: elaboración da C.G.G.e instrumental empregado.

II. DOMINGO FONTÁN, UN XEODESTA ILUSTRADO.

A xeografía permite comprender e interpretar o territorio no que vivimos para o que necesita dunha perspectiva cartográfica. A percepción de Domingo Fontán coa súa “Carta Geométrica de Galicia”, como exercicio persoal, pretendía, por un lado, transmitir a *primeira imaxe concreta de Galicia* ofrecendo unha cartografía fiable inexistente até o momento e, por outro lado, cartografazar a realidade da súa circunstancia política e económica e tomar conciencia da súa situación para poder *intervir no territorio* e así incorporar a Galicia dentro da estrutura económica do Estado no século XIX. A cartografía e a información cartográfica entendíanse como unha ferramenta de **poder** no século XIX pero agora queremos entender esta información como unha ferramenta de **coñecemento útil**. Domingo Fontán conseguiu un adianto cartográfico para a época, empregando un *método de traballo vixente* aínda na actualidade, e incorporou a Galicia no “mapa global” grazas a súa nova configuración cartográfica. Consagrouse ó coñecemento do territorio galego e a dar a coñecer as necesidades de Galicia. Consideraba que Galicia estaba nun “*estado de postración*” porque se atopaba sen industria cunha agricultura en atraso e, mesmo era dependente do goberno fomentar a produción dun país para que a riqueza pública fora en aumento. A pesares das dificultades que se atopou ó longo da súa vida, Domingo Fontán desafiou a todo para conseguir rematar a súa obra. O “Mapa Fontán” converteuse, ademais do **primeiro mapa rigoroso de Galicia**, nun dos **máis importantes documentos toponímicos do século XIX**. Pódese afirmar que Domingo Fontán marcou a Historia de Galicia a partir do século XIX e analizar esta orixe mediante a triangulación do pasado co presente é situarnos na actualidade.

2.1. O MÁIS DESTACADO DA BIOGRAFÍA DE DOMINGO FONTÁN. A SÚA PRESENZA NA UNIVERSIDADE DE SANTIAGO.

Don Domingo Fontán Rodríguez, cartógrafo e xeodesta, foi un *investigador inesgotable, disciplinado e esixente* cun comportamento de “tolo” (Murado, 2008) ó que non se lle podía levar a contraria (Barreiro Fernández, 2003, volume II) en resposta a súa *postura máis conservadora*. Domingo Fontán, nacido un 17 de abril de 1788 na parroquia de Santa María de Portas no lugar de Porta de Conde e falecido o 24 de outubro en Cuntis no 1866⁶¹, é posiblemente un dos Galegos Ilustres, con obra realizada de grande interese e **transcendencia máis descoñecida**, malia ter un gran valor histórico-cartográfico. Convén sinalar que Fontán xa rematara e presentara publicamente a súa Carta cando Rosalía de Castro, a segunda en antigüidade en idade dos “oficiais” Galegos Ilustres, aínda non nacera⁶².

⁶¹ Certificado de defunción de Domingo Fontán (Fundación Domingo Fontán).

⁶² Os seis galegos oficialmente máis destacados enterrados no Panteón de Galegos Ilustres na igrexa do convento de Bonaval de Santiago de Compostela por orde de nacemento indicando os anos que tardaron en ser trasladados os seus restos: Domingo Fontán de 1788 a 1866 e trasladado en 1988 (ós 122 anos do seu falecemento); Rosalía de Castro de 1837 a 1885 e traslado en 1891 (ós 6 anos do seu falecemento); Alfredo Brañas de 1859 a 1900 e traslado no mesmo ano da súa morte; Ramón Cabanillas de 1876 a 1959 e traslado en 1961 (ós 5 anos do seu falecemento); Francisco Asorey de 1889 a 1961 e traslado en 1967 (ós 6 anos do seu falecemento) e Alfonso Rodríguez Castelao de 1886 a 1950 e traslado en 1984 (ós 34 anos do seu falecemento).

Dúas persoas foron as que marcaron claramente o traxecto da súa vida profesional, primeiro Sebastián Rodríguez Blanco, o tío cura, e posteriormente, Xosé Rodríguez González, o profesor liberal⁶³.

Domingo Fontán pertenceu a unha **familia acomodada portense**, feito que lle supón ter unha serie de privilexios, como a dunha formación educativa. O seu tío cura noiés, **Sebastián Rodríguez**, foi quen se interesou pola súa educación, custeándolle incluso os seus estudos (Vila Fariña, 2004). Como integrante da elite galega, o tío de Fontán quería ter entre os seus vástagos algún membro ou colexiado de Fonseca xa que a USC era o punto de referencia. Os primeiros anos de vida de Domingo Fontán estiveron marcados por unha Galicia Borbónica caracterizada pola forza da sociedade tradicional e uns primeiros intentos de renovación ilustrada, na Coruña, e onde predominaban os estudos relixiosos e xurídicos na USC, onde sempre se fixo notar o control inquisitorial de Carlos IV.

No ano 1800 ingresou nunha Universidade de Santiago en declive onde os inestables plans de estudos modificábanse con constantes cambios⁶⁴. Os temas de estudo na Universidade eran artes, teoloxía e canons e os novos plans acolleron matemáticas e física. Comezou os seus estudos na facultade de Filosofía, acadando o grado de bacharel no ano 1802. O obter este título permitiulle acceder a unha “*facultade superior*”, primeiro á de Teoloxía e logo ás de Leis e Canons, e preferencia á hora da *substitución de profesores universitarios*, primeiro na cátedra de Retórica na facultade de Gramática e despois na cátedra de Lóxica e Metafísica e Matemáticas Sublimes e Elementos Matemático, cátedras da facultade de Filosofía⁶⁵. En tempos do reinado de Fernando VII, a ensinanza mantivo unha dependencia da Corte. Por este motivo, o poder adquisitivo dos mestres foi elemento imprescindible á hora de obter o título de aptitude e competencia. Este feito marcou anos máis tarde a Domingo Fontán, sendo deputado, para fomentar un sistema de ensinanza primaria⁶⁶, porque entendía que o coñecemento e a educación era a principal ferramenta para satisfacer as necesidades da man de obra e de produción da sociedade⁶⁷ (Gutierrez Zuloaga, 1989). No momento que Domingo Fontán asistiu ás clases de matemáticas na Universidade é cando entrou en contacto con **Xosé Rodríguez**. Con el, Domingo Fontán encamiñou a súa faceta científica cara a triangulación de Galicia, e a súa faceta política cara ó movemento liberal⁶⁸, ademais de ser a persoa que o mantivo en contacto directo coa Europa científica.

⁶³ José Rodríguez González (1770-1824) impartiu a cátedra de matemáticas sublimes na USC, director do observatorio de Madrid (1819) e deputado a Cortes por Galicia. Formou parte da 1ª gran operación xeodésica do século XIX a prolongación ata España do meridiano de Francia, xunto con José Chaix, enlazando as illas de Ibiza e Formentera co continente (Martín López, 2002). En 1809 traballou en Inglaterra onde redactou a memoria “Observations on the measurement of three degrees of the Meridian, conducted in England by Lieutenant Colonel William Mudge by Jose Rodríguez”.

⁶⁴ Durante o período de estudo de Domingo Fontán, este pasa por tres plans de estudos diferentes: o plan de estudo de 1722, o plan Caballero de 1807 e o plan Calomarde de 1824 (Barreiro Fernández, 2003, volume II).

⁶⁵ “Eu teño conferido moitos graos e acórdome que concedendo o de bacharel (...). Os bachareis ensinaban nas cátedras, pois eran os substitutos dos catedráticos, e a lei autorizaba a selo, a exercer o maxisterio de vacantes, explicacións de extraordinario, etc”. Traducción da sesión parlamentaria do 22/06/1838.

⁶⁶ “Eu, señores, aprendín a ler e escribir cun mestre malísimo, mestre a quen logo eu ensinei a contar; pois aquel mal mestre, coa reforma que se tratou de establecer na instrucción primaria (...) deixou de existir e non houbo de aquí en diante quen o substituíse, nin bo nin malo”. Traducción da sesión parlamentaria realizada por Domingo Fontán o 21/06/1833.

⁶⁷ “Sen saber ler nin escribir non saberemos manexar con coñecemento nin a garlopa, nin a rabela nin outros instrumentos, cos cales, non obstante, gañan o sustento nosos artesáns e labradores. Sen esta instrucción preliminar continuaremos sendo rastreiros imitadores do que fixeron nosos avós” traducción do discurso na sesión do Congreso do 21/06/1838.

⁶⁸ En 1836 acadou escano nas filas do partido moderado onde captou unha grande consideración entre os seus membros.

Preto de corenta anos estivo vinculado á Universidade de Santiago Domingo Fontán, primeiro como estudante, logo como profesor e investigador e ata de encargado do alumnado. Como anécdota, e confirmando o seu carácter, Domingo Fontán seguiu as rixidas pautas de uniformidade para o estudantado da Universidade, “sempre cun cabelo en trenza e empoeirado, cunha leituguina branca, as medias de sædan, envolto no manto clerical” (Otero Pedrayo, 1965), e do que anos máis tarde foi o encargado do alumnado e da súa vestimenta⁶⁹. Levando a cabo este cargo chegou a ter algunha desavinzas cos alumnos⁷⁰.

Atendendo ao seu arredor de relacións persoais, entre as súas principais amizades estivo Xosé Rodríguez, do que foi o seu discípulo, Ramón de la Sagra, Casiano de Prado e Antonio Loriga, entre outros. Todos eles reuníanse no café da Esperanza (Varela Orol e González Fernández, 2002), primeiro café liberal de Europa, na Coruña, e na propia Universidade, en Santiago, onde facían os seus *faladoiros masónicos*⁷¹ (Cambrón Infante, 1998; Lustres, 1993), organizando a súa loita contra o absolutismo. Posteriormente, esta acción tivo as súas consecuencias ao seren perseguidos pola Inquisición. Proba disto é que Domingo Fontán, no período no que daba clases de matemáticas na Universidade e tendo sido o vicesecretario da “Sociedade de Amigos do País” en Compostela, foi **acusado ante a Real Audiencia**⁷² de ser francmasón e liberal, polo que foi procesado en 1814 pero non suspendido de dar clases. Advertíuselle tamén de que no sucesivo non dera maxe a sospeitas na súa conduta e, mentres realizaba os traballos preliminares de recoñecemento para realizar a Carta, sufriu *persecucións* e con posterioridade *suspensio da ensinanza* polo claustro por non superar o exame para ser purificado⁷³ no 1823 durante un período de tres anos na restauración do reinado de Fernando VII, rei que con ansias de vinganza impuxo o desterro de intelectuais e o peche das Universidades (Barreiro Fernández, 1997).

A cidade de Santiago foi un dos lugares destacados na vida de Domingo Fontán xa que foi onde adquiriu os coñecementos necesarios para realizar a súa obra magna grazas a Xosé Rodríguez. Para o seu proxecto axudou o feito de que Domingo Fontán fora un dos defensores da adquisición de instrumental⁷⁴ para ensinanza e en concreto para o gabinete de física xa que a Universidade de Santiago non dispoñía de instrumental científico imprescindible para as materias de ciencias. Anos máis tarde, puido realizar a inversión en tales materiais⁷⁵, con instrumental de xeometría, física, xeodesia e astronomía. E do que fora o *encargado de custodiar aquel instrumental científico* adquirido nas viaxes a París de Xosé Rodríguez entre os anos 1817 e 1819 (Vila Jato, 1996). Pero Santiago non foi a cidade onde puido dar a coñecer o resultados do seu traballo, senón Madrid. A “Villa y Corte” era o lugar a onde un se tiña que desprazar para darse a coñecer e lograr os seus obxectivos, sempre e cando se lograra “vender” á Corte (Barreiro Fernández, 1997) para o seu patrocinio. Tamén nesta cidade é onde iniciou unha nova faceta, a de político. Grazas ó posto de Director do Observatorio de

⁶⁹ Cargo de Celador do comportamento e da vestimenta do alumnado no ano 1817 (Barreiro Fernández, 2003, volume II).

⁷⁰ Sendo denunciado en varias ocasión (Barreiro Fernández, 2003, volume II).

⁷¹ Creados como sociedades patrióticas para converterse en faladoiros políticos.

⁷² Creada a partir da Gobernación de Galicia, no período de Enrique II, e vinculada á administración de xustiza.

⁷³ O claustro ou xunta purificadora actuaba de acordo cun formulario remitido polo goberno, no que se lle obrigaba a inquirir sobre as opinións políticas e actuacións durante o trienio liberal (Barreiro Fernández, 1997).

⁷⁴ No ano 1813, Domingo Fontán e Gonzalo Berena elaboraron un informe no que propuxeron a necesidade da compra de material científico.

⁷⁵ En 1816, se elaboro un novo informe e responsabilizouse a Fontán da inversión de case 18.000 reais para un instrumental que compraría Xosé Rodríguez en París.

Madrid e ó cargo de deputado a Cortes, residiu durante dez anos na capital do reino. Durante esta estancia, Domingo Fontán coñeceu a Sebastián Miñano y Bedoya, autor do dicionario xeográfico⁷⁶, obra onde sae a luz por primeira vez a C.G.G. no ano 1826. Co propósito de financiar o gravado da súa obra magna, Domingo Fontán presento ao Rei Fernando VII, aquel que o había privado de ser profesor e secretario da Deputación, unha memoria relativa do traballo realizado⁷⁷. Pero foi a raíña Sabela II quen **estableceu a C.G.G. como modelo** a fin de obter unha Carta Xeral do reino en 1834 xa que lle constaba o mérito que encerrara ese traballo⁷⁸. Foi polo menos en dúas ocasións que Domingo Fontán recibiu “prestacións” para concluír a súa obra: en 1828 aceptou 7.000 duros do Rei Fernando VII para rematar a Carta e, en 1834 a raíña Sabela II sufragou o gravado da Carta (Escritos de demanda, 2003).

As achegas realizadas por Domingo Fontán non se centran só no campo da investigación senón que tamén interveu no ámbito público como:

- Prestou os seus servizos á formación da estatística do Reino de Galicia para o establecemento de un novo sistema tributario “Contribución General de Reino”⁷⁹ presentado por Garay no ano 1818. Nunha circular con data do 18/02/1818 aparece Domingo Fontán como secretario da Xunta en Santiago. O corpo de comisionados que traballaban en Galicia foi suprimido pola Xunta Superior de Goberno cando esta se crea no ano 1820.
- Elixido Encargado do estudo da división territorial de Galicia en partidos xudiciais e municipios no ano 1826. Seis anos antes xa se lle encargara un estudo sobre o arranxo de partidos de primeira estancia.
- Encargado da realización do trazado das estradas de Galicia no ano 1829⁸⁰.
- Colaborador no dicionario xeográfico e estatístico de Sebastián Miñano no ano 1829, entregándolle “un mapa en escala maior de 28 liñas por legua mariña da parte occidental do reino de Galicia”
- Nomeado Individuo da comisión de arranxos dos concellos de Galicia no ano 1834.
- Designado membro da comisión encargada de propoñer un sistema de pesas e medidas fixando a lonxitude do péndulos no Observatorio de Madrid no ano 1836 (De Nieva, 1837).
- Impulsou a creación da cátedra de química na Sociedade de Amigos do País de Santiago no ano 1836 (Cid Manzano, 2012).
- Tivo o cargo de rexedor no goberno municipal de Santiago de Compostela durante unha corta permanencia: 02/10/1854 ao 09/10/1854 (Pérez Rodríguez, 2012).
- Revisor do dicionario enciclopédico da lingua española entre os anos 1853-1855.
- Requirido para a elaboración do proxecto de trazado do ferrocarril en Galicia⁸¹.

⁷⁶ O Dicionario Xeográfico y Estadístico de España e Portugal (1826-1829) o dicionario máis importante ata a chegada do dicionario xeográfico-estadístico-histórico de Pascual Madoz, onde tamén colaborou Domingo Fontán.

⁷⁷ Presentou a memoria ó Rei por consello de Luís López Ballesteros, ministro de Facenda do Rei Fernando VII, a que coñecera na súa viaxe a Madrid (Escritos de demanda, 2003).

⁷⁸ Como se pon de manifesto na Real Orden do 3 de decembro de 1834: “(...) constancia del mérito que encerra este traballo primeiro da súa especie en la Nación houbo, y adecuado para servir como modelo de los que tan indispensable a fin de obter una Carta Xeral exacta de todo el reino (...)”.

⁷⁹ A Facenda Pública presentaba unha difícil situación trala Guerra da Independencia. Fernando VII nombrou ministro de Facenda a Martín de Garay en 1816 e pon en marcha a “Contribución General del Reino”, un novo sistema tributario, e a estatística do Reino de todos os pobos de España. A estatística estaba formada por dous documentos: os “apeos e valuaciones generares del capital” e os cadernos xerais de riqueza.

⁸⁰ Como se pon de manifesto na Real Orden do 3 de abril de 1829.

- Colaborador no dicionario xeográfico de Pascual Madoz.
- Colabora con Benito Sotelo Rivas na organización e no rexistro das observacións meteorolóxicas no Instituto Meteorolóxico da Coruña en 1863 (Sisto Edreira e Losada Sanmartín, 2008).

Conviría destacar os nomeamentos de Domingo Fontán de maior interese e os anos en que os desempeñou:

- Nomeado Presidente da Academia de Filosofía no ano 1818.
- Nomeado Secretario da Deputación Provincial de Galicia no ano 1820. Creadas as catro provincias pasa a ser Secretario da Deputación Provincial da Coruña ata 1823⁸².
- Rexistrado como socio da Real Academia da Historia no apartado de Académico, o 13 de outubro de 1826 (Real Academia de la Historia, 1832). Participando como asistente na sesións realizadas entre 1852-1853⁸³.
- Director y Catedrático da Escola de Enxeñeiros Xeógrafos en 1935 por disposición rexia (Martín Peña, 2011).
- Director de Astronomía no Observatorio Astronómico de Madrid en 1835 por disposición rexia (Giménez de la Cuadra, 1992).
- Membro das Comisións da Mariña e Instrución Pública en 1836.
- Elixido Deputado nas Cortes en varias ocasións⁸⁴ e Secretario do Congreso na lexislatura 1837-1838 (Cortes Generales de España, 1858). Durante este período, sucedéronse diferentes debates parlamentarios en torno á tramitación dun novo Regulamento Interior do Congreso. No referente á Biblioteca das Cortes, Fontán foi un defensor aférrimo para a abolición da biblioteca presidida por B. Gallardo, por considerar a súa inutilidade. Pero o que molestaba era a presenza de Gallardo, do cal Fontán “calumniou” nalgunha das súas intervencións (Marín Hernández, 2013).
- Nomeado Presidente da Sociedade Amigos do País no ano 1860.
- Encárgase da dirección do Observatorio “Jerónimo del Campo” e do Corpo de Camiños (Giménez de la Cuadra, 1992).

Na figura 42 achégase un gráfico coa actividade realizada por Domingo Fontán e os cargos que desempeñou no transcurso da súa vida, contextualizando con aqueles feitos políticos que se deran nese período de tempo en Galicia e España.

⁸¹ Domingo Fontán propuxo unha “vía central” que remataría en Padrón ou Carril no ano 1858. No ano 1860 modificou o proxecto concluíndo que a liña tiña que chegar a Carril e que ademais a ela enlazariáanse 2 liñas: a do sur, polo litoral ate Vigo e, a do norte, pola divisoria do Tambre ate a Coruña (Cavanna Benet, 2008).

⁸² Converteuse en secretario da deputación da Coruña por ser onde residía.

⁸³ Aparece nas actas de sesións da Real Academia como asistente con data do 19/12/1834, 09/01/1852, 20/10/1852, 05/11/1852, 07/01/1853, 04/02/1853, 26/03/1853 e a do 08/04/1853. Na sesión do 17/07/1838 léese un oficio enviado por Domingo Fontán sobre unha exposición realizada por Alejo Andrade da muralla de Lugo (Real Academia de la Historia, 2008).

⁸⁴ Saíu elixido deputado ás Cortes Constituíntes polo método de acción indirecta nas primeiras eleccións que se celebraron cando entrou en vigor a Constitución de 1837. No diario de sesións do Congreso dos Deputados aparecen as intervencións realizadas por Domingo Fontán que datan entre os anos 1836 e 1842. Deputado: nas eleccións do 2/10/1836 por Pontevedra (data de alta 19/10/1836, data de baixa 04/11/1837) cando firma a Constitución de 1837 o 11 de xuño de 1837 e a xura o 18 de xuño do mesmo ano; nas eleccións do 22/9/1837 por Lugo (data de alta 16/11/1837, data de baixa 18/11/1837) pero o 18 de novembro opta por Pontevedra e é substituído por Pardo Montenegro; nas eleccións do 22/9/1837 por Pontevedra (data de alta 15/11/1837, data de baixa 18/11/1837); nas eleccións do 24/7/1839 sae deputado electo por Lugo; nas eleccións do 24/7/1839 por Pontevedra; nas eleccións do 19/11/1840 sae deputado electo por Lugo; nas eleccións do 1/2/1841 por Pontevedra (data de alta 12/4/1841, data de baixa 3/12/1841); nas eleccións do 27/2/1843 presentase por Lugo e Pontevedra e nas derradeiras do 15/9/1843. (Congreso dos Deputados, en: www.congreso.es)

Na actualidade, a figura e obra de Domingo Fontán están presentes de forma relevante na Universidade de Santiago de Compostela. Tanto en exemplares da C.G.G. como un teodolito e un astrolabio empregado para realizar a Carta ouo retrato do ano 1852 realizado polo pintor sevillano Antonio Mª Esquivel y Suárez de Urbina. A Universidade de Santiago de Compostela posúe tres exemplares da C.G.G.. Un exemplar da C.G.G. en relativo bo estado de conservación ocupa na actualidade un lugar destacado e elevado como require o seu gran tamaño. Está en concreto na sala principal de xuntas da Facultade de Xeografía. O segundo exemplar da Carta que foi restaurado, está no lugar preferente para o profesorado da Facultade de Filoloxía. E o terceiro exemplar da C.G.G. de 1845 encóntrase en relativo “bo estado”⁸⁵ custodiado no depósito de fondos cartográficos que requiren maior coidado da Biblioteca Xeral da Universidade. Na sala de Xuntas da Facultade de Xeografía e Historia exhibese nun lugar preferente, illado en cristal, o único obxecto en exposición nela, un teodolito usado por Fontán que pertencía a súa familia e que agora forma parte do inventario patrimonial da Universidade⁸⁶. Para o profesorado da Facultade de Xeografía e Historia é mostra de presenza constante en todas as súas principais reunións e académicas, un óleo de grandes dimensións que representa a figura de Domingo Fontán. Ocupa o cadro de autoría do pintor Esquivel o lugar máis privilexiado na sala de Xuntas da Facultade de Xeografía e Historia adquirido por poxa (Vila Jato, 1996).

2.2. OS PRECEDENTES NO CARTOGRAFADO DE GALICIA E A SÚA SITUACIÓN NA ÉPOCA DE DOMINGO FONTÁN. OS TRATADOS CIENTÍFICOS QUE INSPIRARON A DOMINGO FONTÁN ⁸⁷.

Un mapa representa a realidade territorial de forma matemática nun plano⁸⁸ e serve para axudar, analizar e resolver problemas⁸⁹ quedando a súa produción e a súa difusión como “asunto” de Estado (Urteaga e Nadal, 1990). O mapa nace para a *difusión do coñecemento territorial* e a través de el podemos coñecer cómo era a representación e a percepción que se tivo de Galicia no transcorrer dos séculos. Ademais son parte do seu tempo e están enfocados a determinados propósitos. A imaxe de Galicia foi plasmada polos cartógrafos máis reputados de Europa, tal como consta a “Galica” no Atlas de Claudio Ptolomeo, na Tabula Rogeriana de El Idrisi onde estableceu o seu límite setentrional, a “Galitia” no pergamiño de Abraham y Gaduda Cresques e, como “Gallaecia” e “Galitia” nos mapamundis de Gerhard Kremer (Mercator) e Abraham Ortelius, respectivamente, “Galecia” na carta de J.L. Wagghenaer, as “Galice” de Nicolas de Fer e Guillaume Delisle, a “Galizia” de Fernando de Ojea e as diferentes percepcións á hora de representar a “Galicia” de Tomás López e Domingo Fontán. Hai que esperar ata o século XVII para atopar unha cartografía de Galicia feita desde Galicia, cando o ourensán Fernando de Ojea publica o seu “Reino de Galizia” e, un século máis tarde, os mapas realizados polo coruñés Xosé Andrés Cornide.

⁸⁵ No apartado 3.1. do capítulo III da tese trátase sobre o estado de conservación do gravado da C.G.G. de 1845 que posúe a Biblioteca Xeral da USC.

⁸⁶ Existe unha carta con data do 08/04/1964 do reitor da USC á Enriqueta e Regina Fontán agradecendo a doazón dos obxectos (Escritos de demanda, 2003).

⁸⁷ Neste apartado non se pretende facer unha descrición da historia da Cartografía e da Xeodesia senón destacar algúns fitos históricos e determinadas obras e mapas precedentes á Domingo Fontán que dalgunha forma marcaron o seu labor cartográfico.

⁸⁸ Segundo manifesta Kostantin Salichtchev, presidente da ICA (1968-1972), que define o mapa como unha representación reducida, xeneralizada, matematicamente precisa da superficie terrestre sobre un plano que mostra a situación, distribución e relacións dos diversos fenómenos naturais e sociais, escollidos e definidos en función do obxecto do mapa.

⁸⁹ Segundo declara Milan Konecny, presidente da ICA (2003-2007).

A precisión e a exactitude da representación do territorio está intimamente ligada ó desenvolvemento científico e a aqueles avances técnicos que se producen en determinada época, pero non só no *ámbito cartográfico* senón tamén no *xeodésico*, ambas ciencias conexas. Ademais a calidade dos mapas está en relación ós intereses económicos dos países e a situación xeográfica de Galicia foi un factor decisivo á hora de ser cartografada polos centros cartográficos pioneiros de Europa. A Historia cóntanos que as concepcións visuais do mundo son moi diversas asumindo centralidade e crenzas de cada sociedade.

Desde a **época clásica**, cando Claudio Ptolomeo desenvolveu o uso dun sistema de proxección e o cálculo de coordenadas xeográficas, chegando a situar unha serie de lugares galegos en grados sesaxesimais⁹⁰ na súa “Geographía”, ata o longo período da **idade media**, cando se pasa á representación dunha cartografía simbólica con alusións relixiosas con orientacións cara a súa crenza. Destacando a realización dos portolanos⁹¹ coa culminación da escola mallorquina. A representación cartográfica de Galicia é moi deficiente, con unha liña costeira difusa e imprecisa, practicamente pouco máis alá de constar o seu topónimo. O coñecemento xeográfico da Terra e o seu tratamento matemático deron grandes avances na medición da lonxitude e a forma esférica da Terra eno inicio da proxeccións cartográficas.

É no **século XV** cando podemos considerar que se produce un rexurdimento da Cartografía, debido fundamentalmente ós viaxes ultramarinos que dan lugar a descubrimentos xeográficos e á difusión da información coa invención da imprenta. Aparece a escala “planetaria”. Rómpeuse co período anterior para comezar un novo que buscou o seu referente na época clásica e no pensamento racional. Nace a trigonometría da man de Johann Müller. Europa inicia a globalización e o capitalismo e, aciencia estímúlase desde a óptica occidental. O *crecente colonialismo* xerou unha importante cartografía catastral que ademais supliu erros de anteriores mapas grazas ós novos progresos técnicos⁹². O principal centro de creación de mapas atopábase entón nos *Países Baixos* como consecuencia do importante comercio marítimo que alí existía, e que demandaba principalmente cartas náuticas. Mentres en España, os Reis Católicos crearon no ano 1503 a Casa de Contratación de Indias coa finalidade de cartografar o Novo Mundo e non a península ibérica, que non dispuña da súa cartografía. Foi nos reinados de Carlos I e o seu sucesor Filipe II cando se promoveron proxectos do cartografado de España⁹³ a pesar de que ningún chegou a proliferar. Polo tanto a *cartografía peninsular estaba abandonada* quedando ó cargo de xeógrafos estranxeiros, como os holandeses, que a percorreron de Norte a Sur. En concreto no **século XVI**, é cando se publica o primeiro Atlas de cartas náuticas⁹⁴, do ano 1583, do holandés Lucas J. Waghenauer, onde se mostra unha visión máis concreta da costa galega. Unha destas cartas é a que representa a costa galega desde Fisterra ó Norte de Portugal. Nesta carta figura toda unha serie de aspectos decorativos e a costa represéntase como se fose vista desde o mar (Colección Puertas-Mosquera, 2005). Tamén se comeza a representar a Galicia de forma illada e non só polo perfil costeiro, sendo o realizador desta representación o ourensá Fernando de Ojea⁹⁵. No seu

⁹⁰ Como “Artaborum Portus”, “Iria Flavia”, “Lucus Augusti” entre outras referencias (Méndez Martínez, 1994).

⁹¹ Destaca a realización dos portolanos, ou cartas náuticas, debido á navegación centrada no Mediterráneo onde os barcos rodeaban a miúdo a península ibérica nas viaxes cara ós mercados flamencos do Norte (Sider, 2005).

⁹² Novo instrumental como a prancheta, o grafómetro, o reloxo de péndulo e o teodolito acimutal.

⁹³ Con Carlos V, Fernando Colón coa “Descripción de la Cosmografía de España” e, con Filipe II, Pedro Esquivel co “Mapa del Escorial”.

⁹⁴ “Spiegel der Zeevaerd” de J. L. Waghenauer (Amberes, 1590).

⁹⁵ O mapa “Descripción del Reyno de Galizia” que a súa vez procedía da obra “Theatrum Orbis Terrarum” de Abraham Ortelio, na edición de 1603.

mapa de Galicia atópanse moitos erros e deformacións de límites, a pesares disto, foi unha obra que se considera modelo cartográfico xa estivo vixente durante moito tempo (Colección Puertas-Mosquera, 2005). É neste século cando Gemma Frisius, pioneiro na idea das triangulacións gráficas, publica en 1533 o procedemento topográfico a seguir no método das triangulacións. E un precursor en España é o xeodesta Xerónimo Muñoz (1520-1591) que realizou levantamentos por intersección directa da costa valenciana incluíndo triangulación básica (Jiménez Martínez, 2011). Como fito histórico, Gerard Kremer elaborou a proxección cartográfica que leva o seu nome en 1569 e institucionaliza o mapa para a ensinanza da Xeografía.

No **século XVII** continuouse co liderado cartográfico holandés, pero países como Francia e Inglaterra comezan a produción de mapas. Os mapas da península ibérica e as cartas náuticas de Galicia seguen sendo basicamente de *producción estranxeira*. Os traballos cartográficos ata estas datas realizábanse seguindo un método clasicista sen rigor científico. É o XVII o século no que se crean as *Academias*⁹⁶ que se poderían considerar como un elemento esencial nas exploracións xeográficas. É tamén neste século cando se retoman desde a antigüidade clásica as *medicións de arco de meridiano terrestre*. Habería que estimar tamén o grande interese das primeiras medicións mediante triangulación realizadas en España. Comezan estas no século XVII e delas é un exemplo o “Mapa del Reyno de Aragón” do portugués Juan Bautista Labanha (1610). É un mapa realizado mediante un recoñecemento directo sobre o territorio empregando o método das triangulacións, componse de marxes graduados e o relevo representado por montes de perfil⁹⁷. A realización da cartografía seguindo o método das triangulacións foi cada vez maior no século XVIII, indo parello aos adiantos que se produciron na época. É cando Isaac Newton enuncia da Lei da gravitación universal (1687) concluíndo a forma da Terra como un elipsoide de revolución achatado. Cabe destacar que nesta centuria creouse o *Depósito de Guerra francés* no ano 1668 o que repercutiu en anos posteriores no labor cartográfico español.

O **século XVIII** é a etapa das *novas preocupacións cartográficas*. Danse innovacións no ámbito das proxeccións⁹⁸, no das lonxitudes de arco de meridiano como nas da representación do relevo acompañados dun perfeccionamento dos medios técnicos cos que se alcanzou unha maior precisión⁹⁹. O interese centrouse no medir e non no gravar. Consolídanse como ciencias a Física e a Astronomía en toda Europa, salvo en España que o fai medio século máis tarde. As grandes potencias europeas crean os Servicios Xeográficos Nacionais, e elaboran unha cartografía atendendo ós intereses bélicos. En Francia levouse a cabo unha cartografía topográfica por **Jean-Dominique Cassini** no ano 1747 e matemáticos como **Laplace**, **Legendre** e logo **Delambre** describiron nas súas memorias as súas teorías e fórmulas matemáticas sobre trigonometría esférica. Países como Alemaña e Inglaterra chegaron a alcanzar un gran nivel cartográfico ó introducir estas innovacións cartográficas. Este é o século no que comezou a modernizarse a cartografía española onde aínda non existía unha cartografía oficial de calidade. En “España” iníciase a toma de conciencia da necesidade

⁹⁶ En 1660 a “Royal Society of London” e en 1666 a “Academie Royal de Sciences” de París e que competiran nos posteriores anos nas investigacións xeodésicas.

⁹⁷ Fondos cartográficos dixitais da Biblioteca Nacional.

⁹⁸ Aplícanse novas proxeccións, como a proxección equivalente de Bonne, a proxección Molweide e a proxección conforme Universal Transversa Mercator. En España, decrétese o uso da proxección cónica Lambert para a cartografía militar (Jiménez Pelayo, 2001).

⁹⁹ Aparición de novo instrumental como do teodolito (Sisson, 1720), o barómetro, o cronómetro e os anteollos astronómicos o que supón aplicar novos coñecementos a fondo.

dunha cartografía propia. O *exército* anticipouse á realización de tarefas cartográficas de interese xeral coa creación dun Corpo que tiña como finalidade o labor cartográfico. En 1710 chegou o capitán J. Verboom de Flandes a España, chamado por Filipe V, para organizar un Corpo de Enxeñeiros similar ó francés (Baquer, 1972). Apareceron deste xeito as **primeiras normas** para a realización de mapas¹⁰⁰. A circunstancia de que Verboom procedera do país dos mellores cartógrafos do século XVII, e a orientación que tomaron as Españas baixo os Borbóns, transformou ós territorios hispánicos de América no gran banco de probas dos enxeñeiros militares¹⁰¹. Por outro lado, Jorge Juárez presentou o método de levantar e dirixir un mapa o plano xeral de España no ano 1751 dando instrucións detalladas sobre a metodoloxía e os instrumentos a empregar (Torroja, 1973). Cobran importancia as institucións científicas militares e crease a Escola Militar de Matemáticas de Barcelona e a Escola de Gardamarines de Cádiz no 1717 pero tamén organizacións públicas fomentadas polos ilustrados para a actividade científica, destacando as Sociedades Económicas De Amigos do País. Unha das primeiras representacións cartográficas que cobre o territorio español é o “*Atlas Hidrográfico de las costas de España*”, feito por Vicente Tofiño de San Miguel, Director da Escola de Gardamarines, do ano 1783 ao 1789, e por outra parte o “*Mapa de los Reynos de España y Portugal*”, realizado por Tomás López, o cartógrafo oficial do século XVIII, ate o ano 1792. O Atlas de Tofiño realizado por encargo, e ca axuda da Mariña, foi levantado mediante o método da triangulación costeira. Deuse así inicio á cartografía matemática en España. Polo contrario, Tomás López, como un xeógrafo descritivo, realizou a súa obra cartográfica en gabinete e sen rigor científico pola ausencia de traballo de campo. A pesar das súas deficiencias, achegou unha visión xeral dos asentamentos de Galicia no seu “**Mapa del Reyno de Galicia**” de 1810 como consecuencia do baleiro cartográfico existente sobre Galicia. En Galicia tamén destacou a figura de Xosé Andrés Cornide que proporcionou unha nova representación cartográfica dos arcebispados de Ourense, Mondoñedo, Coruña e parte de Betanzos. Información cartográfica de Galicia desta época é tamén toda unha serie de mapas eclesiásticos os realizados por Rosendo Amoedo, Sebastián Malvar, Rafael de Vélez e Ánxel Marín. Con eles comezou a produción cartográfica de Galicia desde Galicia.

O **século XIX** supuxo a fase de avance no referente á forma de creación dos mapas. Comezou a desenvolverse a **cartografía científica**, grazas tamén ao emprego de instrumentos de precisión, a pesares da inestabilidade xerada polos conflitos bélicos. A cartografía deixa de considerarse un instrumento exclusivamente militar neste século. Os estados e os políticos das emerxentes estado- nacións viron nesta ciencia o elemento básico para o seu control de espazo e a realización das divisións territoriais¹⁰², e o fomento das comunicacións, tan necesarias na época para fomentar as integracións e economías no marco das nacións. A cartografía científicamente válida ven ser unha das primeiras e máis necesarias condicións de desenvolvemento. Chegouse así ao máis destacado nivel cartográfico neste século, a nivel europeo, coa creación de **organismos topográficos oficiais** coa misión de realizar os mapas nacionais. En Francia coa “*Carte Géométrique*” de Cassini consagrouse como primeiro mapa topográfico prototipo de escala 1:86.000. Iniciouse o chamado Mapa do Estado Maior en 1808 e rematouse en 1882 a escala 1:80.000. Na Gran Bretaña xa se comezara no ano 1801 un mapa a escala 1:63.360. En España creouse o Depósito de Guerra no 1811 e houbo que esperar ate o ano 1883 para que España comezara co seu Mapa Militar Itinerario a escala

¹⁰⁰ Son as “Ordenanzas que corresponden al Cuerpo de Ingenieros, reinado del Señor D. Felipe V” do 4 de xullo de 1718 e a súa ampliación no ano 1757.

¹⁰¹ Como foi o caso de Tomás López, Jorge Juárez e Antonio Ulloa.

¹⁰² O Depósito de Guerra decide de reformar as divisións e os mapas provinciais no ano 1840 (Jiménez Pelayo, 2001).

1:200.000 que se rematou en 1922. É neste século cando se da un dos fitos máis importantes, a **adopción do sistema métrico decimal** ligado os estudos de lonxitude de meridiano terrestre. Tamén é cando se leva acabo unha das operacións xeodésicas máis importantes a nivel nacional, como foi a prolongación ata España da rede xeodésica francesa con Xosé Rodríguez e Xosé Chaix, na parte española, posicionando a España na xeodesia mundial, chegando así Rodríguez a ser un dos astrónomos máis coñecidos. Créase a Asociación Xeodésica Internacional coa adhesión de España no 1867¹⁰³. Como substituto de Xosé Rodríguez, Domingo Fontán comezou en 1816 a súa “Carta Geométrica de Galicia”. Formulou así a **necesidade dunha cartografía de calidade** e a **creación dun mapa topográfico a nivel de España**, que non se comezaría ata o 1875, xa que a C.G.G. tiña como precedente o “Mapa del Reyno de Galicia”. Como autor da C.G.G. temos a un xeodésico que seguiu unha metodoloxía científica e como autor do mapa do reino a un estudioso que examina e compara documentos que afirmaba que o mellor modo de facer un mapa era traballando na casa, tendo á vista varios papeis dun mesmo terreo xa que se un xeógrafo necesitara ver e medir as terras dos seus mapas ninguén podería publicar algún¹⁰⁴. Logo de Rodríguez e Fontán, os traballos de xeodesia e astronomía restrinxíronse no século XIX (Vila Jato, 1996).

Os tratados científicos que inspiraron a Domingo Fontán. Os avances nos campos da xeodesia e astronomía no século XVIII implicaron un maior nivel de perfeccionamento na elaboración da cartografía e Domingo Fontán estivo aberto a todas as innovacións que se daban noutros países, sobre todo en Francia e Inglaterra (Paladini Cuadrado, 1991) principais centros de actividade científica. En España, comezouse a romper límites establecidos en épocas pasadas ata o punto dun reposicionamento de Galicia nas novas cartografías grazas á figura de Domingo Fontán. O xeodesta e cartógrafo crea unha **nova cartografía**, poñendo de lado o procedemento de copia que se dera durante séculos anteriores, aumentando así o nivel cartográfico a nivel nacional. As influencias tomadas por Domingo Fontán hai que buscalas nos matemáticos e astrónomos franceses **Jean Baptiste Biot, Pierre Simon Laplace, Jean le Rond d’Alembert, François Lacroix** e fundamentalmente **Jean Baptiste Delambre** e, entre outros, o italiano **Joseph-louis de Lagrange** e o inglés **Jonh Herschel**. As principais obras de estes científicos, como o “*Tratado elemental de Astronomía Física*” de Biot, “*Tratado de mecánica celeste*” de Laplace, o “*Tratados matemáticos ou memorias sobre diferentes temas da xeometría mecánica, óptica y astronomía*” de D’Alembert ou o “*Tratado de cálculo diferencial e de cálculo integral*” de Lacroix formaron parte do catálogo de libros¹⁰⁵ pertencentes a Domingo Fontán dos cales adquiriu os coñecementos necesarios en teoremas e algoritmos, o movemento dos corpos celestes, etcétera e tamén, nos traballos de **trigonometría esférica**. Obras de referencia en España xa que non se realizaban traballos de este tipo, na maioría dos casos traducidas coa finalidade da ensinanza nas cátedras.

A obra de Delambre resume o aparato matemático empregado nos derradeiros anos do século XVIII, a súa memoria “Dimensións e Figura da Terra” e o teorema que leva o seu nome, presentes á hora de realizar os cálculos para a proxección do Mapa Fontán. Delambre foi quen realizou un dos cálculos da meridiana de Francia mediante triangulación entre os

¹⁰³ Para enlazar as triangulacións entre países (Torroja, 1994).

¹⁰⁴ Traducción de “Principios Geográficos aplicados al uso de los mapas de Tomás López” (Tomo I).

¹⁰⁵ Na páxina da Fundación Domingo Fontán visualízanse parte de libros pertencentes a Domingo Fontán. Outras da sobras que aparecen son o “*Traité de Physique*” de J.B.Biot, o “*Mécanique analytique*” de Lagrange, “*Astronomie. Théorique et pratique*” de Delambre, “*Traité d’Astronomie*” de Herschel.

anos 1792 e 1798 e, como consecuencia iniciou o sistema métrico decimal, do que anos máis tarde Xosé Rodríguez interveu na súa prolongación ata España. A obra dos **Cassini**¹⁰⁶ e as fórmulas de **Laplace** e **Legendre**¹⁰⁷ moi presentes para a realización de dita operación xeodésica. Polo tanto todos estes avances estiveron a disposición de Domingo Fontán. Coa experiencia adquirida por Xosé Rodríguez nas investigacións fora de Galicia, realizou unha “*Memoria sobre as operacións necesarias para a formación dun mapa xeral de España e das súas provincias en particular*” no ano 1808, presentada á Xunta Xeral do Reino na que afirma de forma categórica que un mapa é o elemento imprescindible para un goberno que queira o impulso e evolución do seu país. Explica o método “de la triangulación” e as fases a realizar como “de las señales o puntos de mira”, “de la medida de los ángulos”, “de la medida de las bases”, “reducción de los ángulos esféricos a los formados por las cuerdas y cálculo del valor de estas y de los arcos correspondientes”, “de las observaciones astronómicas”, “medida de dos o tres grados de longitud” e “medida de una perpendicular a la meridiana”, no que explica detalladamente o procedemento a seguir en cada unha delas. Desta memoria, Domingo Fontán realizou unha copia manuscrita composta de 32 follas, e polo tanto o coñecemento necesario adquiridos polo seu mestre a súa disposición para levar a cabo a súa obra.

2.3. O LABOR CARTOGRÁFICO DE DOMINGO FONTÁN E AS SÚAS REPERCUSIÓNS.

Domingo Fontán dedicouse ao entendemento do espazo e poder así atopar medios para o progreso de Galicia e superar ese estado de amoucamento no que se atopaba . A cartografía era fundamental para resolver problemas territoriais, a posibilidade de planear obras de infraestructuras, como vías de comunicación coa representación cartografica do relevo, a canalización dos ríos e o emprego da auga para uso agrícola co deseño da rede hidrográfica, así como outra alternativa vía de comunicación e de intercambios comerciais, a construción dun lazareto que favorecería a industria e activaría o comercio cun estudo pormenorizado costa, ou para as reparticións de contribucións.

A obra cume de Domingo Fontán é a “Carta Geométrica de Galicia”, e para poder levala a cabo elaborou unha serie de esbozos, planos e mapas durante os anos de traballo aos que se fai referencia a continuación seguindo unha ordenación cronolóxica:

1. Un número indefinido de *esbozos*, incluso debuxados sobre o papel das pranchetas, realizados durante o traballo de campo para a consecución da C.G.G.. Algunhas das pranchetas datan de 1822.
2. O “*Mapa de la parte comprendida entre Cabo Prior y el río Sor*” de 1823.
3. O “*Mapa de la parte comprendida entre Doniños y Carral al oeste y el “Cordal de Montouto” y As Pontes de García Rodríguez al este*” de 1823.
4. O “*Plano del corregimiento de La Cañiza: Dividido en Alcaldías Reales*” de 1826.
5. O “*Plano del País adyacente a las tres rías de la Coruña, Betanzos y Ferrol, llamado de las Mariñas*” de 1826.
6. O “*Plano de la Ría de Pontevedra con las Islas Ons y Oza*” de 1827.
7. O “*Plano de la Ría de Vigo y parte de la península de Morrazo*” de 1828.

¹⁰⁶ Os traballos de triangulación para o calculo da meridiana de Francia.

¹⁰⁷ Formulas para a redución e o cálculo dos triángulos sobre a superficie dun esferoide.

8. O “Plano de la Ría de Arosa” de 1828¹⁰⁸.
9. O mapa manuscrito orixinal da C.G.G. de 8 follas de 1834.
10. O mapa manuscrito orixinal da C.G.G. de 16 follas de 1834.
11. A C.G.G. de 2 bandas de 1834.
12. A C.G.G. de 12 follas de 1845 co mapa da triangulación principal.
13. A “Carta del partido de Santiago en la provincia de la Coruña” de 1845.
14. O “Croquis de la zona en que se desarrollan los diversos trazados de Ferro Carril propuestos para unir Coruña con Santiago” de 1881.
15. O “Mapa del Territorio que comprenden los ayuntamiento y Parroquias del Partido Judicial del Santa Marta de Ortigueira: provincia de la Coruña” (sen data).
16. O “Plano de la Ría de Vivero” (sen data).
17. O “Plano de la Villa y Arsenales del Ferrol” (sen data).
18. Un plano de parte da parroquia de Entíns do concello de Outes (sen data).

1. Domingo Fontán elaborou un *número indefinido de esbozos* para a consecución da C.G.G.. Son planos de maior escala onde se detallaban todos os pormenores, incluso aqueles elementos que non aparecen na Carta. Tamén tivo que elaborar esbozos da triangulación de primeira, segunda e terceira orde porque só existe o mapa da triangulación fundamental¹⁰⁹ e dun esbozo da triangulación en Noia segunda a Fundación Domingo Fontán. É un material que non está localizado. En diversas pranchetas parecen diferentes *esbozos*¹¹⁰ como tamén existen “mapas” de diferentes zonas de Galicia onde aparece cartografada a rede hidrográfica, relevo, os núcleos de poboación e, nalgún límites administrativos. Estes esquemas foron a guía principal para nun futuro poder realizar a Carta e neles localizábase todo aquilo que Domingo Fontán visualizaba. No papel das pranchetas, que algunhas se poden datar de 1822, Domingo Fontán representou na maioría delas unha rede hidrográfica en detalle e o relevo, con trazos normais. Entre outras, identificáronse aquelas onde se representou as proximidades do concello de Toques e o río furelos e outra no concello de Palas de Rei. Tamén existen outros esbozos en papel manuscrito, como por exemplo onde se representan o grupo de *illas* do Norte de Sálvora, a illa Noro (que identifica como “Novo”) a illa Bionta e a illa Sagres; outros sobre os *camiños*, nun representáanse os camiños que comunican con Ourense que pasan por Piñor que o comunican con “Cea” e o camiño que comunica con Carballiño, noutro o camiño a Santiago desde Carballiño ata “Romíña” e noutro a estrada que comunica os concellos de Verín, Vilardevós e Riós, entre os lugares de Queirugas e San Cristovo; e outros esbozos onde localizou *núcleos de poboación*, como entidades dos actuais concellos de A Lama, Avión, Boborás e O Carballiño, ademais da rede hidrográfica e estradas; e outros onde aparece debuxado o *río Tambre*, a desembocadura do río Tambre, entre os concellos de Outes e Noia, identificando regos e lugares nas súas proximidades e a ponte Nafonso e noutro debuxou o tramo do Río Tambre nas proximidades de Santiago de Compostela, Val do Dubra e Trazo.

2. “*Mapa de la parte comprendida entre Cabo Prior y el río Sor*”. É un dos traballos preliminares para a confección da Carta levantado a partir das medicións realizadas nas saídas de campo. No esbozo non aparece ningunha referencia ás coordenadas cartesianas nas

¹⁰⁸ No discurso parlamentario do día 08/05/1837, Fontán afirma que levantou e publicou o plano de esta rían o ano 1833: “(...) aínda que era moi pouco coñecida, fai catro anos levantouse e publicouse o plano dela(...)”.

¹⁰⁹ Na pericial afirmase que o número de croquis da C.G.G. ten que gardar unha proporción respecto ás 4000 parroquias, cidades e vilas representadas en dita Carta Geométrica.

¹¹⁰ Os esbozos, mapas e pranchetas que se describen neste apartado 1 pódense visualizar na páxina web da Fundación Domingo Fontán.

esquinas nin a unha cuadrícula (ver anexo Figuras: figura 43). Pero coincide no trazado da costa, na hidrografía, as estradas, a lenda e a toponimia de un fragmento da C.G.G. de 12 follas de 1845, excepto o nome do “C. Prior” da Carta, que no esbozo aparece como “C. Priviro”. Indícase tamén a localización das estacións e a altitude. Conviría por outra parte destacar o trazado azulado en acuarela da costa¹¹¹.

3. “Mapa de la parte comprendida entre Doniños y Carral al oeste y el “Cordal de Montouto” y As Pontes de García Rodríguez al este”. É un fragmento que se corresponde con parte da folla 2 e da 5 da C.G.G. de 1845 (ver anexo Figuras: figura 44). Ao igual que o “Croquis de Cabo Prior y río Sor” coinciden nas mesmas características. Neste esbozo pódense atopar máis particularidades e diferenzas ca Carta: correccións feitas sobre o cartografado anterior, como no caso das parroquias “Maniños” e “Barallobre”, identificadas e intercambiados con posterioridade os seus topónimos; o símbolo de mosteiro sen nome. No esbozo aparece o de “Sta. Catalina de Montefaro” aínda que co símbolo de capela; novos nomes como “M. Fragoselo”, seis rexistros non lexibles próximos a As Pontes de García Rodríguez; a estación de “Mamoa” identificada como “Mamoa (Medoñas)”¹¹².

4. “Plano del corregimiento de La Cañiza: Dividido en Alcaldías Reales”, do ano 1826 (ver anexo Figuras: figura 45). O mapa ten escala gráfica de “dos leguas”. A lenda dos símbolos non aparece explicada, aínda que os que aparecen no plano, como por exemplo os de parroquia, capela e fortaleza, coinciden cos mesmos símbolos da C.G.G.. Cómpre subliñar que determinados rexistros, independentemente do símbolo, indican unha cifra da que non se pode deducir o seu significado. Aparecen a rede hidrográfica, estradas e símbolos de relevo, así como a identificación dos límites e localización de Portugal e dos “Corregimientos” de Bande, Celanova, Ribadavia, Redondela e Pontearas¹¹³.

5. “Plano del País adyacente a las tres rías de la Coruña, Betanzos y Ferrol, llamado de las Mariñas”. Existen dous exemplares deste plano. Ambos representan o mesmo contido. A única diferenza salientable corresponde á representación do título e a cor do plano. A escala do mapa representa “dúas leguas de vinte en grado”. Aparece neste plano o trazado da vía férrea Santiago-Ferrol-Betanzos¹¹⁴ (ver anexo Figuras: figura 46).

6. “Plano de la Ría de Pontevedra con las Islas Ons y Oza”. É similar ó “Plano de la Ría de Vigo y parte de la península de Morrazo” en canto ós símbolos da lenda e á orientación. Están cartografadas as parroquias do litoral costeiro e as estradas que as unen. Representáanse o relevo e tamén as curvas batimétricas da ría de Pontevedra¹¹⁵ (ver anexo Figuras: figura 47).

7. “Plano de la Ría de Vigo y parte de la península de Morrazo”. Diferénciase este plano dos planos e mapas comentados anteriormente en que neste os símbolos son diferentes e en que se representa a vexetación. Está debuxada a escala de catro leguas e o norte. Existen dous exemplares e no mapa de Fontán de 1845 está cartografada a mesma información. A súa única diferenza está en que nun dos planos o norte é representado mediante unha rosa dos ventos, e

¹¹¹ Este exemplar localízase nos fondos cartográficos da biblioteca xeral da USC.

¹¹² Este exemplar localízase nos fondos cartográficos da biblioteca xeral da USC.

¹¹³ Existe un exemplar deste plano no Museo de Pontevedra.

¹¹⁴ Pódese visualizar na páxina web da Fundación Domingo Fontán. Na colección cartográfica Puertas-Mosquera aparece outro exemplar.

¹¹⁵ Dispoñible na Colección cartográfica Puertas-Mosquera

en que na ría aparecen debuxos de adorno ao estilo dos mapas da época¹¹⁶ (ver anexo Figuras: figura 48).

8. “Plano de la Ría de Arosa”. Con escala de tres millas e nordeo. Aparece a rede hidrográfica e o relevo, e están localizados coa correspondente toponimia núcleos costeiros. Tamén foron cartografadas as illas. Fontán calculou a lonxitude da ría en 9 leguas de extensión ata Padrón e 3 de ancho¹¹⁷ (ver anexo Figuras: figura 49).

9. O mapa manuscrito orixinal da C.G.G. de 8 follas de 1834. Un dos mapas manuscritos da C.G.G. de 1834 é a Carta de 8 follas. Desta Carta de 8 follas estampáronse en París un total de 550 exemplares. No ano 2008, o mapa manuscrito *expúxose por primeira vez ó público* na exposición “Innovación e Territorio. O legado de Fontán ao século XX.”, comisario o Prf. Dr. Xosé Ramón Chantada Acosta.

10. O mapa manuscrito orixinal da C.G.G. de 16 follas de 1834. Domingo Fontán, para asegurar a chegada certa do mapa manuscrito de 8 follas para a impresión das pedras litográficas en París, fixo chegar tamén ao gravador o mapa fragmentado en 16 follas, o outro dos mapas manuscritos da C.G.G. de 1834. Ambos mapas son idénticos, pero divididas ditas 8 follas pola súa metade, xa que daquela unha práctica habitual era contar cunha copia moito menos custosa para o caso de que se perdesse o orixinal¹¹⁸. Non contén altimetría (ver anexo Figuras: figura 50).

11. A C.G.G. de 2 bandas de 1834. O mapa de 2 bandas foi o que empregou para a súa presentación en público en 1834. Un mapa de 2,42 m. de longo e de 1,10 m. de ancho. Cada unha das follas representa respectivamente a parte oriental e occidental de Galicia separada pola súa meridiana central. Non hai unha imaxe do mapa, pero si fai mención del tanto Otero Pedrayo como Núñez de las Cuevas:

“Fontán terminou el dibujo del original o “minuta” en 1834; está formado por dos bandas de 242 centímetros de largo por 110 de ancho y utilizó aguadas de color verde azulado para el mar y sombreado para el relieve” (Núñez de las Cuevas, 1988).

segundo Núñez de las Cuevas na súa colaboración “La Cartografía Española de principios del siglo XIX y la Carta Geométrica de Galicia de D. Domingo Fontán” na publicación “Cartografía de Galicia. 1522-1900”. Otero Pedrayo afirmou nas súas “Notas geográficas inéditas y discursos y escritos políticos de D. Domingo Fontán” que:

“La Carta de Galicia presentada el 1 de diciembre de 1834 por mano de su secretario del Despacho de lo Interior se llevó a cabo por medios semejantes sin datos ajenos y situando geométricamente todas las parroquias, no sólo de las cuatro provincias de aquel reino sino de la parte adyacente de Asturias, León y Zamora, cuya suma excede de cuatro mil iglesias o templos. Entonces se expuso la

¹¹⁶ Pódese visualizar na páxina web da Fundación Domingo Fontán. Na colección cartográfica Puertas-Mosquera aparece outro exemplar.

¹¹⁷ Pódese visualizar na páxina web da Fundación Domingo Fontán. Na colección cartográfica Puertas-Mosquera aparece outro exemplar.

¹¹⁸ Existen varios exemplares en Galicia da edición facsimile realizada en 1974 polo Corpo Nacional de topógrafos. Un exemplar na Biblioteca Nobal Lugo, un exemplar Biblioteca Nobal de Ourense e outro exemplar no Arquivo Histórico Provincial de Pontevedra.

obra al público en virtud de Real Orden, y los conocedores del país no hallaron inexactitudes, ni omisiones, al paso que todos admiraron la bella ejecución de un plano de tan considerable extensión, dividido en dos bandas de ocho pies de largo cuatro de ancho cada una de ellas, que representaban la parte oriental y occidental de Galicia separada por su meridiana central” (Otero Pedrayo, 1946).

12. A C.G.G. de 12 follas de 1845 co mapa da triangulación principal. A C.G.G. de 12 follas de 1845 presenta claras diferenzas ca de 8 follas de 1834, na cartela, escalas, lenda e topónimos no mapa, as que son en pormenor tratadas nun apartado desta tese de doutoramento. Na folla número 3, na parte superior dereita, aparece o mapa da “*Unión de las doce hojas de la Carta Geométrica de Galicia y su triangulación fundamental de escala 1:800.000*” (ver anexo Figuras: figura 10 á figura 21). Existe unha edición deste mapa non aparece na folla número tres o mapa de triangulación, segundo afirman na Fundación Domingo Fontán.

13. “Carta del partido de Santiago en la provincia de la Coruña”. Non se pode datar de maneira precisa. Na carta represéntanse e establécense o límite do partidos de Santiago e dos concellos de “Conjo”, “Enfesta”, “Boqueijon” e “Vedra”, que se identifican grazas á lenda que aparece na parte inferior esquerda da carta. A Carta tamén permite identificar parroquias dos concellos citados, ademais dalgunha máis dos limítrofes, a estrada provincial e as vereas. A escala é de “*leguas de 20.000 pies*” (ver anexo Figuras: figura 51).

14. “Croquis de la zona en que se desarrollan los diversos trazados de Ferro Carril propuestos para unir Coruña con Santiago”, do 15 de novembro do 1881. No mapa aparece o límite costeiro co Océano e o Cantábrico, e os límites entre as provincias de Pontevedra e Lugo. Desde Santiago saen os catro trazados representados no mapa: por “Bergantiños”, por “Tieira”, por “Cambre-Cela” e un trazado “directo” coas distancias a A Coruña en quilómetros. Aparece a rede hidrográfica, pero non é identificada por ningún topónimo¹¹⁹ (ver anexo Figuras: figura 52).

15. “Mapa del Territorio que comprenden los ayuntamiento y Parroquias del Partido Judicial del Santa Marta de Ortigueira: provincia de la Coruña”. Ten localizados os núcleos de poboación e a rede hidrográfica sen representación do relevo (ver anexo Figuras: figura 53).

16. “Plano de la Ría de Vivero”. Sen unha data concreta, aparece no Dicionario Xeográfico de Sebastián Miñano e considérase autor a Domingo Fontán¹²⁰ (ver anexo Figuras: figura 54).

17. “Plano de la Villa y Arsenales del Ferrol” é un plano a cor que a través de letras e números explícase a configuración da vila e os arsenais de Ferrol. Este plano está en posesión da familia Fontán e aparece na cartoteca da páxina web da Fundación Domingo Fontán.

18. Un plano de parte da parroquia de Entíns do concello de Outes. Un plano a gran escala a cor onde aparecen localizadas as edificacións e delimitadas as parcelas. Aparece unha

¹¹⁹ Existe un exemplar no Museo de Pontevedra.

¹²⁰ Pódese visualizar na páxina web da Fundación Domingo Fontán. Na colección cartográfica Puertas-Mosquera aparece outro exemplar.

escala en “varas castellanas” e norteado e aparece na cartoteca da páxina web da Fundación Domingo Fontán.

“A carta e todos os traballos de esta clase son os que se necesita para resolver este tipo de cuestións”¹²¹: Fontán realizou estudos sobre:

1. A construción dunha fortaleza sanitaria na Illa de Sálvora. Un lazareto para navegantes onde puideran realizar a corentena e evitar a difusión de enfermidades xa que o único lazareto estaba situado en Mahón (Menorca). Domingo Fontán consideraba como posibles emprazamentos na costa galega: na ría de Arousa, a illa de Sálvora ou a illa de Arousa, na ría de Pontevedra, a illa de Tambo, Ons ou na península de O Grove, ou na Ría do Barqueiro. A illa que cumpría ca mellor situación en canto a albergar barcos e por estar afastada da poboación era a illa de Sálvora. Este estudo realizouno entre os anos 1826 e 1828.

2. A favor do estaleiro de Ferrol para a construción de barcos (ademais de debuxar a dársena na CGG de 1834) e así activar o funcionamento do establecementos nacionais, promovendo ademais a compra da materia prima, como madeira de carballo, preto do río Navia.

3. O recoñecemento da rede hidrográfica para a canalización dos ríos para fomentar a agricultura.

4. Para a elección da capitalidade provincial entre Vigo e Pontevedra. Propón un estudo comparativo das distancias espaciais das parroquia as posibles capitais axudadas pola CGG, xunto cun estudo de poboación. Demais que os concellos constitucionais votasen a súa elección.

A cartografía realizada por Fontán xerou un *grande interese na época*, como amosaba a dificultade para conseguir algún dos exemplares, pero tamén na época actual coa realización de novas tiradas e reedicións facsímiles da C.G.G.. Existen mostras en canto ao interese que supuxo a C.G.G. como unha carta redactada por un enxeñeiro de minas portugués, Alfredo Ratier, que quería adquirir unha copia do Mapa Fontán para o seu uso, que data de 1897. No ano 1911, Antonio Mª de Irimo, enxeñeiro de Minas do distrito da Coruña, propuxo a publicación dunha nova edición da C.G.G. incluíndo as vías de comunicacións existentes nese ano ofrecendo ademais á familia Fontán o 60% dos beneficios obtidos. Pero esta edición non se levou a cabo. A Xosé Velán Valladares, neto de Xosé Valladares (1787-1864)¹²², interesábase sacar unha tirada de 1.000 exemplares xa que “existe un hambre por poseer dicho mapa”, como se fai saber na correspondencia¹²³ A Asociación do Corpo Nacional de Topógrafos no ano 1974 realizou unha **reedición facsímile do mapa manuscrito da C.G.G. de 16 follas de 1834**, que imprimiu nos talleres do Instituto Xeográfico e Cadastral, un total de 565 exemplares numerados. A partir da impresión da C.G.G. en 1845, outros cartógrafos e enxeñeiros realizaron os seus mapas tomando como base a C.G.G.. Nas propias obras o fan constar como acontecen nas seis que se citan a seguir:

- a) O “*Atlas de España y sus posesiones de Ultramar*”, e para as provincias de Coruña (1865), Lugo (1864), Ourense (1865) e Pontevedra (1856) de Francisco Coello.
- b) Os “*Planos Generales del trazado de la línea Palencia a La Coruña*” do ferrocarril, de José Rafo, Joaquín Ortega e Celedonio de Uribe¹²⁴ (1857).

¹²¹ Sesión parlamentario do 19/12/1836.

¹²² Xefe político da provincia de Ourense e intendente de Pontevedra e Lugo e exerceu como deputado a Cortes.

¹²³ A familia Fontán posé toda unha serie de correspondencia dos familiares máis directos da Domingo Fontán con persoas destacadas ás que lle podía interesar ou as que lle podían axudar a sacar un beneficio da C.G.G.

¹²⁴ Nárdiz Ortiz, Carlos: “La representación del territorio en los planos históricos de la red viaria” en Revista de Obras Públicas, nº 3.323, xullo-agosto de 1993, páx. 47.

- c) O “*Ferro-Carril Compostelano de Santiago al Puerto de Carril: puesto a mayor escala y sacado del excelente mapa de Galicia hecho por el distinguido Sr. Don domingo Fontán*”, de Tomás Rumball (1860).
- d) A “*Carta Geográfica Civil y Eclesiástica de la provincia de Orense*”, de Camilo Losada Rodríguez (1870).
- e) A “*Carta de la Provincia de Pontevedra*”, de Manuel de la Fuente (1880).
- f) O “*Gravado del Mapa de Fontán rotulado a mano las nuevas carreteras y líneas de ferrocarril*”, de Antero Rubín (1917)¹²⁵.
- g) Mapa xeolóxico da provincia de Oviedo, de Guillermo Schulz¹²⁶ (1858).

2.4. A METODOLOXÍA DE TRABALLO SEGUIDA POR DOMINGO FONTÁN: ELABORACIÓN DA C.G.G. E INSTRUMENTAL EMPREGADO.

Para coñecer a xeografía humana de Galicia é preciso estudar todas as parroquias con un método seguro afirmaba Otero Pedrayo en “Problemas de Xeografía Galega”. Galicia tivo como aliado a Domingo Fontán 18 anos, o tempo que tardou en proxectar a Carta Geométrica de Galicia, cada vez que Fontán identificaba unha parroquia e conseguía describirla mediante a súa latitude e lonxitude. Xosé Rodríguez foi a persoa que inculcou a Domingo Fontán a idea de levantar un mapa de Galicia e quen lle fixo chegar todas as novidades e melloras dadas no campo da investigación cartográfica durante as viaxes que lle levaron por Francia, Inglaterra e Alemaña. Domingo Fontán colleu o relevo do seu mestre e aplicouse na formación dunha “carta topográfica” tan fundamental para Galicia naquela época.

Existe unha ampla **documentación orixinal manuscrita**¹²⁷, ou cadernos de campo, onde o cartógrafo anotou e xustificou todos aqueles cálculos necesarios para afrontar a súa obra desde o seu comezo no ano 1816¹²⁸. Nestas follas, o propio Fontán transcribiu notas explicativas, ilustrou observacións, proxectou esbozos, trazou gráficos e sobre todo detallou paso a paso os cálculos e teoremas matemáticos para o logro final da súa carta¹²⁹. O igual que o seu mestre, Domingo Fontán realizou unha memoria sobre cómo elaborar unha carta ou planos topográficos no ano no que concluíu o manuscrito da C.G.G.. Dita memoria explica as fases a realizar ademais dunha serie de indicacións precisas que lle darían unha homoxeneidade a un traballo cartográfico: a determinación da escala, resolve o tipo de proxección a usar, acorda o uso de signos para a xerarquización dos núcleos de poboación, especifica o uso de instrumental. Si se ten en conta a memoria realizada por Xosé Rodríguez “*sobre as operacións necesarias para a formación dun mapa xeral de España e das súas provincias en particular*”, as directrices enumeradas na memoria de Fontán son a principal diferenza entre os dous traballos xa que en ambas descríbese a mesma metodoloxía científica

¹²⁵ Gravado existente na sala de investigadores da biblioteca xeral da USC con sinatura “L 5064”.

¹²⁶ Guillermo Schulz toma como base a C.G.G. ademais dos vértices xeodésicos escollidos por Fontán para a realización do seu mapa (Schulz, 1858).

¹²⁷ Aínda que a publicación do Instituto Padre Sarmiento de Estudios Galegos de 1946 é unha obra fundamental á hora do coñecemento do método de traballo levado por Fontán, existe toda unha serie de documentación manuscrita a disposición na páxina web da Fundación Domingo Fontán.

¹²⁸ Considero esta data de inicio por existir un documento cartográfico manuscrito referido ós traballos do mapa por Fontán con esta data.

¹²⁹ Na sesión parlamentaria do 21/06/1838 confirmaba que “conservo todos os meus diarios de operacións, todos os dados, todos os cálculos para poder reproducir a miña obra, aínda cando desapareza, pois bastaríanme tres anos para volver a construíla sen saír de Madrid” (traducción). César Camargo, un dos socios fundadores da Fundación Domingo Fontán, afirma da existencia de máis de 50 cadernos de campo.

de traballo. O escrito de Xosé Rodríguez representou o preludio para o arranque da carta e a memoria de Domingo Fontán significou a experiencia adquirida tralo remate do seu mapa.

A finalidade do traballo de Domingo Fontán foi a **representación de puntos da superficie terrestre**. Para poder cartografar o territorio galego, levou a cabo o levantamento topográfico de Galicia mediante o *método da triangulación*. Unha práctica científica aínda vixente na actualidade na teoría de Redes Xeodésicas¹³⁰. A continuación descríbese o procedemento realizado por Fontán mediante a descrición de cada paso seguido e o instrumental empregado. Destácanse conceptos xeodésicos primordiais e transcríbense algúns dos exemplos que aparecen nos cadernos de campo pero non se afondou nos cálculos e fórmulas matemáticas por non ser este o obxectivo e por non ser competencia da ciencia xeográfica. Para representar cartograficamente o territorio galego, Fontán realizou mediante técnicas xeodésicas a *triangulación de Galicia* que consistiu na elaboración dunha rede xeodésica formada por un conxunto de puntos, chamados vértices xeodésicos, cos que formou figuras triangulares, chamadas redes de triangulación, nas que efectuou medicións de ángulos e distancias aplicando teoremas de seno e coseno co obxectivo da determinación das coordenadas xeográficas dos puntos. Para acadar a máxima precisión das medicións, Fontán levou a cabo o *método de observación directa en traballo de campo*¹³¹. A diferenza dos cartógrafos da época e o seu precedente, Tomás López, Fontán realizou traballo de campo durante anos obtendo os datos e realizando os cálculos directamente sobre o terreo¹³²:

“No se recurre para ello a datos ajenos cuya exactitud no este comprobada o fueron adquiridos sobre el terreno para dibujarlo”
(Introducción da “Descrición de la Carta Geométrica de Galicia”, páxina web *fdf*).

O propio Fontán confirma que requiriu dos traballos cartográficos de Vicente Tofiño e Tomás López. Por medio da “*Carta esférica da costa do Reino de Galicia*” corroborou a súa exactitude e identificou as diferenzas de posición xeográfica en minutos e segundos en puntos da costa:

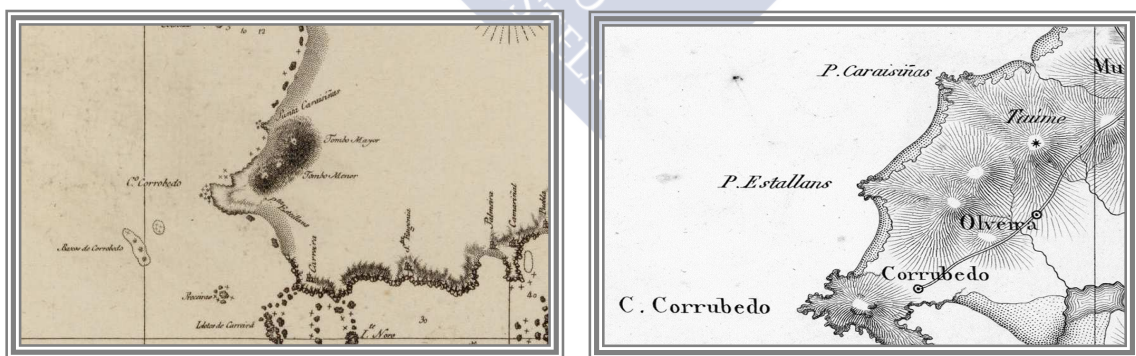

Fig 55: FRAGMENTOS DA VISTA DO TAÚME NA CARTA ESFÉRICA DE VICENTE TOFIÑO E NO GRAVADO DA C.G.G.
Fonte: Cartoteca dixital do I.C.C. (Instituto Carto gráfico de Cataluña) e C.G.G. de 1845.

¹³⁰ A teoría de Redes Xeodésicas inclúe o estudo das triangulacións, o cálculo de redes xeodésicas e o cálculo de coordenadas coa análise estatística dos resultados.

¹³¹ Aumentar a precisión das medidas realizando un proceso de repetición das visuais. Os métodos de observación son: a regra de Bessel, o método de repetición e o método de reiteración.

¹³² Domingo Fontán consideraba que “adiantase máis nun taller que nunca cátedra, e nunha viaxe apréndese máis cun libro” (traducción da sesión parlamentaria do 21/06/1838).

“(…) Nota la latitud excede en 18” a la que se puso en las Cartas Esféricas de Tofiño” (Notas de cálculo, páxina web *fdf*).
(Facendo referencia á localización do Monte Taúme)

e do “*Mapa do Reino de Galicia dividido en sete provincias*” que o empregou como apoio visual na procura das entidades de Galicia:

“*Nivelación de varios puntos de Galicia por observaciones del Barómetro siendo la villa de Noya el a que se refireren las correspondientes. Se clasifican del mejor modo posible para que estas posiciones puedan buscarse en el Mapa de Lopez (...)*” (Notas sobre Nivelación, páxina web *fdf*).

Para esta tarefa, Domingo Fontán contou coas colaboracións de Domingo Lareo, Manuel Rufo Fernández, Xosé Valladares, Alejo Andrade Yáñez e incluso do seu irmán Andrés Fontán Rodríguez, quen residía en Noia. Pero algo fundamental, ademais da axuda, foi a disposición de medios materiais e a instrumentalización para acadar a precisión que buscaba.

A documentación manuscrita revisada¹³³ data entre os anos 1816, ano que se toma como punto de partida, e 1849, catro anos máis tarde do gravado da C.G.G. continuaba realizando observacións astronómicas en Noia.

Domingo Fontán seguiu unhas *directrices de traballo* para realizar a triangulación de Galicia que se poden simplificar na **elección das estacións xeodésicas** para o cálculo dos seus ángulos e a **medición dunha base** que xunto ca **determinación das coordenadas dun punto astronómico** fundamental lle foron necesarios para o cálculo dos restantes lados dos triángulos mediante **cálculos trigonométricos** e a determinación de coordenadas xeográficas dos vértices. Así mesmo en cada punto calculou a súa elevación e orientación. Como ultimo paso foille imprescindible **referenciar os puntos** para a súa posterior proxección. Domingo Fontán dividiu o traballo en dous tempos: un primeiro entre os anos 1817 e 1823 onde acadou a debuxar as provincias actuais de A Coruña e Pontevedra e, un segundo entre os anos 1828 e 1834 para as provincias actuais de Ourense e Lugo. En 1824 xa tiña concluído o “plano de la comarca de Valdeorras” (Vallejo, 1825). Fontán iniciou o seu traballo ca *observación directa* sobre o terreo, recoñecendo e analizando as entidades de poboación e as unidades xeomorfolóxicas. Do seu recoñecemento tomou apuntes e esbozos¹³⁴ dos elementos identificados xa que serían os cartografados na Carta. O cartógrafo soubo o que tiña que recoñecer: a hidrografía, o relevo, as entidades de poboación e incluso os límites administrativos¹³⁵. Pero o primeiro era establecer os *posibles puntos a converterse en estación xeodésica*. Para iso, andou a pé, a cabalo as veces e, outras en dilixencia e mesmo en barco¹³⁶ (*ver anexo Figuras: figura 56*) levando consigo instrumental concreto, como a pracheta, o

¹³³ Tanto a documentación manuscrita que se pode ver na páxina web da Fundación Domingo Fontán como tamén outra documentación cedida pola fundación. Na páxina web non aparecen os cadernos de campo ó completo. Esta documentación fai referencia a observacións astronómicas, a observacións barométricas e termométricas, as estacións xeodésicas, a posicións astronómicas e xeográficas.

¹³⁴ Punto 1 do apartado “2.3 O labor cartográfico de Domingo Fontán e as súas repercusións”.

¹³⁵ “Percorrín máis de dez mil vilas, pasei boa parte da miña vida estudando as súas necesidades en Galicia, en Asturias, en León e Zamora; vivín e tratei cos seushabitantes” (traducción da sesión parlamentaria do 03/06/1838).

¹³⁶ Na figura 40 aparece un dos esbozos referidos o punto 1 do apartado 2.3.

sextante de peto¹³⁷, o teodolito¹³⁸ e un barómetro necesarios para esta fase, transportándoos en cabalerías, carretas do país ou a través do seu persoal (López Medina, 1945). En novembro de 1816, Domingo Fontán comeza realizando *traballos preliminares* a modo de exercicio. En concreto, o 13 de novembro converteu o pombal do Pazo de Sobrecarreira de Antonio Loriga en estación xeodésica, e grafitou este punto nunha prancheta¹³⁹ trazando as liñas e direccións dos diferentes puntos do terreo.

Durante os anos de traballo, Domingo Fontán elaborou centenaes de papeis de pranchetas. Estas poden ser de dous tipos: cadradas e circulares. A **prancheta circular foi o instrumental mellorado por Fontán**. Foi construído en Santiago de Compostela¹⁴⁰ no ano 1820 por Xosé y Domingo Lares. Este tipo de prancheta foi descrita polo cartógrafo:

“consta este instrumento dun trípode en forma de bastón e de unha caixiña circular de madeira de dez polgadas de diámetro e dous de espesor. O trípode é de unha construción igual á dos bastóns dos que nos servimos para sentarnos: está armado inferiormente de tres puntas para fixalo sobre o terreo, e superiormente de tres parafusos nos cales asegúrase a mesa que ha de servir para trazalas visuais. Uns e outros quedan definidos por medio da empuñadura e do regaton. A caixiña contén a aliada co seu nivel de aire, o declinatorio e un rayador que tamén serve de lapiseiro: divídese en dúas partes; e ademais de resgardar os aparatos, esta destinada a unha delas ó uso principal do instrumento; componse de dúas pezas que se suxeitan por medio dun parafuso; unha é de forma circular, ten tres cavidades e colócase sobre os parafusos do trípode; a outra presenta unha superficie circular moi plana para que se estenda sobre ela o papel, asegurándose e manténdoa sen engurras por medio de un anel de latón. No seu centro hai unha peza do mesmo metal con un burato cilíndrico onde entra o eixe da aliada. Antes de operar con esta, trázase un círculo por medio dunha punta fina a fin de que poidan transportar os ángulos escribindo outro de igual radio no borrador do plano. Armada a prancheta nivélase en todas as direccións por medio dos parafusos, elévanse as pinulas nunha posición triangular suxeitando os seus extremos por medio dun pasador, enfilanse cales queira obxectos en todo o xiro do horizonte, trázanse e numéranse as visuais e escríbense os nomes, ou ben sobre elas mesmas o nun caderno separado, e por último oriéntase a estación co auxilio do declinatorio. Cando se queira nivelar un terreo debe terse presente que a visual correspondente á intersección dos fios é paralela ó eixe do nivel. Si por algún obstáculo non se puidera enfilear algúns obxectos sen que se varía o centro de estación, múdase a prancheta e fixando a aliada sobre a visual do obxecto, dáse un movemento ó plano do instrumento afrouxando o parafuso

¹³⁷ O sextante permite medir ángulos entre dous obxectos, xeralmente co sol ou co horizonte. Pódese determinar a latitude coñecendo a elevación do sol e a hora do día.

¹³⁸ O teodolito utilizado por Domingo Fontán foi o círculo de Lenoir, que lle permitiu medicións con exactitude de un segundo e conseguíase tomar varias medidas sucesivas axuntando o anteollo, dividindo o erro da medición entre o número de medidas tomadas.

¹³⁹ A prancheta foi o instrumento empregado para o levantamento topográfico ate mediados do século XIX. Constaba dun taboleiro montado horizontalmente sobre un trípode e na súa superficie era onde se debuxaban as visuais, elaborando así o plano do levantamento directamente do campo.

¹⁴⁰ Vallejo afirma que foi construída no ano 1820 pero existen pranchetas circulares de anos anteriores.

da peza inferior ata cubrir exactamente dito obxecto, fíxase o plano e conclúese a estación trazando as demais visuais. O mesmo poderá facerse cando se haxa suspendido unha estación ou no case que se houbese levantado a prancheta sen concluír a súa medida dos ángulos. Servía o mesmo artificio para repetir ou multiplicar un ángulo. Debe evitarse o erro de excentricidade insensible ou de pouca consecuencia en moitos casos.”
(Vallejo, 1825)

Si se ten en conta o seu índice xeral de pranchetas¹⁴¹, disporíase polo menos dunhas 211 *pranchetas*. Tendo en conta que hai casos onde se realizaron varias pranchetas nun mesmo punto, como foi o caso do Monte Pedroso e do Monte do Viso. Os puntos onde realizou as visuais Domingo Fontán enuméranse na *táboa N^o1* indicando os nomes dos puntos sinalados (ver anexo *Táboas: táboa N^o1*).

Para a determinación das estacións xeodésicas, a visibilidade e a accesibilidade eran as condicións previas á hora da súa elección porque se indicaban con *sinais*¹⁴² e debido á orografía de Galicia, non lle foi tarefa fácil. Era necesario divisar as sinais colocadas en cada vértice para realizar as operacións pertinentes nas *medicións dos ángulos*. Existe unha serie de cadernos sobre as estacións xeodésicas seleccionadas, diferenciando as estacións da parte occidental e as estacións da parte oriental¹⁴³. Sobre ás estacións da parte occidental, existe un índice cun total de 61 estacións, que se enumeran na *táboa N^o2* co nome das estacións escollidas por Domingo Fontán no caderno N^o12 (ver anexo *Táboas: táboa N^o2*). Estas estacións foron os vértices dos triángulos xeodésicos que forman a rede, no que cada triángulo formaba un polígono con tres vértices e que estaban *conectados entre si*. No transcurso do ano 1821, Domingo Fontán realizou as medicións dos ángulos dos vértices da parte occidental e, repetiu esta operación no 1830. Para as estacións da parte oriental, realizou as medicións de ángulos entre os anos 1832 e 1833 establecendo comparativas. Para este cálculo empregou o teodolito e o sextante, indicando o uso de cada un deles en cada estación, e anotando os ángulos reducidos en minutos e segundos. A modo de exemplo, o 12 de xullo de 1821 na antiga estación do Taúme cun teodolito de Troughton e sinal posta na serra do Barbanza calculou os ángulos resultantes das sinais do Pindo, a Curota, Lobeira, monte Louro, o Tremuzo, a igrexa de Corrubedo, o peñón de Noro, Cabo Fisterra, entre outros. As estacións determinounas en todas as direccións para que os triángulos cubriran todo o territorio a cartografar. Segundo o tamaño dos lados dos triángulos, que foron as verdadeiras distancias entre os lugares, as estacións clasifícanse como estacións de primeira orde, de segunda orde e de terceira orde. Para a triangulación de primeira orde seleccionou os puntos máis altos de Galicia e para as estacións de segunda e terceira orde os campanarios das igrexas. A triangulación de primeira orde é fundamental xa que foi a que lle dou exactitude ó cartografado da Carta e sobre ela apoiou as estacións de segundo. O territorio galego quedou determinado por cinco triángulos: dous triángulos de primeira orde bastaron para fixala posición do Pico da Torrentera e o Porto de Cenfogos e a do Capeloso ó Sur da de Pedrafita, e outros tres conducen ó Oeste ós cumios do Pindo e Cabo Tosto. O único esbozo que neste momento está localizado para esta triangulación de primeira orde é o *mapa da triangulación fundamental de escala 1:800.000* que aparece impreso na folla número 3 do gravado da C.G.G. de 12 follas de 1845. No mapa

¹⁴¹ Documento manuscrito titulado “índice general de pranchetas hechas en los puntos señalados”.

¹⁴² Sinais ou puntos de mira, artificiais ou non, para que o cálculo da medida dos ángulos fora o máis exacto posible.

¹⁴³ No apartado de “estaciones” da páxina web da Fundación aparece un “cuaderno n° 12” onde se enumeran as estacións da parte occidental e, un “caderno n° 13” onde se enumeran as da parte oriental.

da triangulación localízanse 54 estacións (ver anexo Táboas: táboa N°3) e no gravado da Carta un total de 513 estacións (ver anexo Táboas: táboa N°4), das cales un 9% delas localízanse fora dos límites galegos, a pesares de que nos documentos Domingo Fontán afirma que identificou algo máis de 1.000 estacións. Atendendo o mapa da triangulación fundamental, mediu 72 triángulos. A mellor opción era a creación de triángulos equiláteros, pero a orografía galega non llo permitiu en moitos casos. Os triángulos de maior extensión atópanse na provincia de Ourense, que a triangulou con 6 triángulos, con vértice común en Cabeza de Meda, con lados que superan os 80 km. Os triángulos na costa de Norte a Sur son os de menor tamaño, non se superan os 50 km.

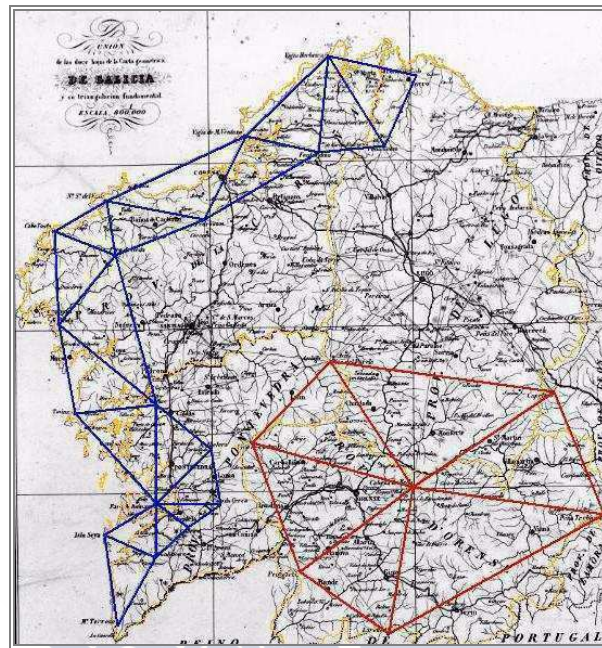

Figura 57: VISUAL DOS TRIÁNGULOS NO MAPA DA TRIANGULACIÓN FUNDAMENTAL
 Fonte: C.G.G. de 1845 e elaboración propia.

Como paso a seguir e a través do cálculo directo no terreo foi a medición da lonxitude en medidas lineais dun dos lados dun triángulo, chamado *base*. Esta medición foi necesaria para o posterior cómputo trigonométrico de todos os lados dos triángulos da rede xeodésica. A medición da base, en varas castelás¹⁴⁴, tivo que ser o máis exacta posible debido a que permitía fixar a escala do mapa. Unha base necesitaba emprazarse nunha zona chaira de grande extensión¹⁴⁵ e esta característica cumpriuse en dous emprazamentos, por un lado, na estrada que comunica os lugares de Formarís e Boisaca, con algo máis de 2 quilómetros de distancia (2.744 varas ou 2.291 metros) entre os seus extremos Norte e Sur co nome de a “base de Formarís” e, por outro lado, na “legua número 17 de la carretera de Castilla” na parroquia de O Corgo con case 5 quilómetros de distancia (5.975 varas ou 4.989 metros) a “base do Corgo”. A medición das dúas bases en diferentes sitios da rede xeodésica permitiulle verificar o tamaño de cada lado do triángulo. Tivo a idea de calcular unha terceira base na Limia pero non chegou a materializarse por motivos de tempo. Realizou ós traballos de medición no mes de xuño de 1820 para a base de Formarís e no mes de setembro de 1828 para

¹⁴⁴ A vara foi unha unidade de medida antiga española. Domingo Fontán empregou a vara castelá que foi a de difusión máis universal e a súa equivalencia é de 0,8359 metros.

¹⁴⁵ Nas ordenanzas británicas as estradas eran os puntos principais para medir a base.

a base do Corgo. O instrumental necesario para o cálculo da lonxitude das bases foron catro perchas¹⁴⁶ de catro metros cada unha, como patrón de medida prefixado. Para o seu cálculo, coa colocación horizontal e continua das perchas amando valores parciais sumándoos despois. Para a comprobación das bases calculadas, Fontán estableceu o cálculo dos triángulos entre Santiago e Lugo¹⁴⁷. A primeira base en calcular foi a de Formaris pob que o cálculo da triangulación comezou na parte occidental. Estes triángulos foron formados polos vértices representados na seguinte figura:

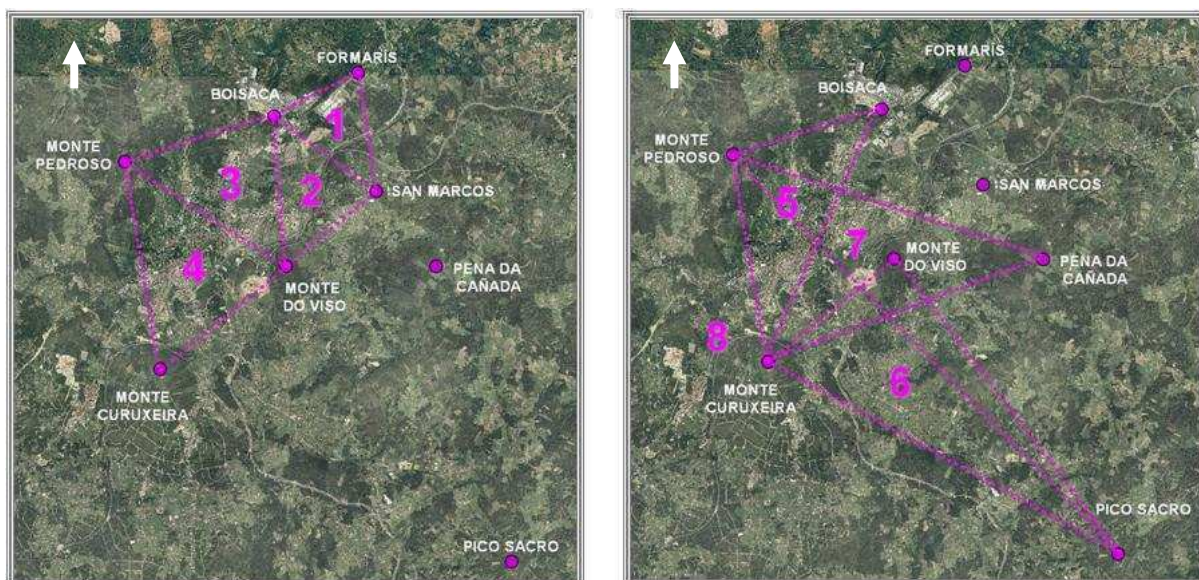

Figura 58: VISUALIZACIÓN DOS PRIMEIROS TRIÁNGULOS NA PARTE OCCIDENTAL DE GALICIA PARA O SEU CÁLCULO.

Fonte: F.O.G.G.A., C.G.G, ArcView e elaboración pro pia.

1. Norte base- Sur base- San Marcos	6. Viso- Curuxeira- Pico Sacro
2. Sur da base- San Marcos- Viso	7. Pedroso- Curuxeira- Pena Maior
3. Viso- Sur base- Pedroso	8. Pico Sacro- Pedroso- Curuxeira
4. Viso- Pedroso- Curuxeira	9. Pico Sacro- Curuxeira- Pedroso
5. Sur base- Pedroso- Curuxeira	

Tras oito anos e trala súa medición, D. Fontán elaborou o cálculo dunha triangulación a partires da base do Corgo pero tamén realizouno para a súa comprobación unha triangulación occidental a partir de esta mesma base. Para este último caso indícanse as operacións dalgúns dos triángulos realizados por D. Fontán con vértices en:

1. Farelo- Mota- S. Sebastián	4. S. Sebastián- Pedroso- Viso
2. Mota- S. Sebastián- Pedroso	5. Farelo- Cova da Serpe- Mota

¹⁴⁶ Perchas de “pinabete” seco e vernizado construídas baixo dirección de Domingo Lareo, un dos axudantes na C.G.G.. Un dos inconvenientes das perchas era a súa alteración do material e polo tanto a súa continua comprobación cunha copia. Rodríguez enviara desde París un metro legal de cobre, construído e comparado por Fortín na década de 1810 (Vila Jato, 1996). As “catro perchas” converteuse na opción máis popular entre os cartógrafos ingleses e, en Francia, desde finais do século XVII, empregábanse as perchas de vidro e madeira (Andrews, 2009).

¹⁴⁷ Hai un documento sobre o “calculo de los triángulos de Santiago y Lugo” pero non se pode precisar aqueles triángulos entre as dúas bases debido a que só aparece unha soa páxina referida este cálculo na páxina web da Fundación Fontán.

3. Xesteiras- S. Sebastián- Pedroso

6. Farelo- S. Sebastián- Viso

Tamén elaborou outra triangulación para a Galicia occidental co cálculo dos triángulos entre os vértices entre:

1. Farelo- Martina- S. Sebastián

4. Costenla- Giabre- Pico Sagro

2. Farelo- S. Sebastián- Costenla

5. Costenla- S. Sebastián- Gesteira

3. S. Sebastián- Costenla- Giabre

6. Gesteira- S. Sebastián- Pico Sagro

Pero no terreo atopouse con desniveis e coa necesidade de corrixir o ángulo de inclinación e posteriormente reducir as bases ó nivel do mar de Noia mediante barómetros de Fortín¹⁴⁸:

“(…) 3,9 a las observaciones de Noya hechas con el barómetro para tener las alturas sobre el mar (...)” (“Observaciones barométricas de Noia para obtener as alturas sobre o nivel do mar”, *fdf*).

Para este cálculos tivo en conta o día e hora, a altura en polgadas e os resultados co barómetro e termómetro xa que as lecturas barométricas afectábanse coa temperatura ambiente. Ademais das bases, calculou a altura en metros sobre o nivel do mar de Noia nos puntos de Montouto, Sigüeiro, Arzúa, Labacolla, ata un total de 86 puntos¹⁴⁹.

Para poder calcular e definir a latitude e lonxitude de todos os vértices era necesario, ademais dos vértices e a base, un *punto astronómico fundamental*. Domingo Fontán determinou a latitude, lonxitude e acimut mediante observacións astronómicas da *torre da Berenguela*. Este cálculo efectuouno mediante a observación dos satélites de Xúpiter e as estrelas circumpolares cun telescopio de “*9½ pies españoles de distancia focal*”. Así mesmo, era necesario determinar a orientación dos puntos mediante o cálculo do acimut e a súa elevación atendendo o nivel do mar de Noia. Hai referencias de cálculos de distancias acimutais nas proximidades de Santiago, como no monte Pedroso, na Berenguela, no monte Cacheiras, no cerro de Montouto, no monte Xesteiras, entre outros puntos durante o mes de maio de 1820 polo que se deduce que o comezo dos traballos astronómicos comezaron con anterioridade. O paso das estrelas circumpolares, e en concreto a polar, para o cálculo da latitude e as ocultacións de los satélites de Xúpiter para o cálculo da lonxitude:

“(…) Halle la latitud a la torre del Reloj de la Catedral por mas de 144 observaciones De la Polar, por otras 200 a Orion por alturas meridianas del Sol (...)” (*fdf*).

¹⁴⁸ Axudado polo seu irmá Andrés Fontán.

¹⁴⁹ Nun dos cadernos manuscritos aparecen citados o cálculo de 86 puntos pero si se compara coa C.G.G. de 1845, Fontán indicou máis altitudes das indicadas. Os puntos calculados cos topónimos identificados por Fontán son: Montouto, Abelleira, Nª Sª de la Portela, Coto da Cerca, Barcia de Mera, Fontefría, Chandemeira, Arbo, San Pedro, San Mamede, Pontareas, Galleiro, Porriño, Tuy, Galiñeiro Norte, Galiñeiro Sur, Castrobe, capela de Santa Comba, Farelo, taberna de Codeso, Montes Codeso, Monte Pedroso, Mesón do Vento, M. de San Bartolomé, Boimorto, Sobrado, Las pías, Retorta, Puente de Lugo, Lugo, taberna de Castro das Seijas, Puente Ferreira, Casa Camino, campanario de Mellad, Atrio del Carmen Mellid, arzúa, Amenal, Labacolla, Sigüeiro, Puente Ulla, Cuntis, Xesteiras, Pena Guhía, Pico de Bustelo, Pico de la Torre, Serra de Sabucedo, Barqueiro, Vigía de Viñedo, Viveiro, Vigía Herbeira, Coto de Vilariño, Río Sar en Pto. do Porto, Santiso de Abres, alto de Taramundi, Pena Anduriña, alto de Cariacedo, alto de Cadabedo, Zaparral, alto de Ballonga, Hermes, barca da Barcela, alto da Serra Lobos, Puerto de Cienfuegos e Puente Sena. Os 23 restantes puntos non se puideron identificar.

“*Longitud de Santiago por observaciones de 3 inmersiones Del primer satélite de Júpiter (...)*” (fdf).

Estes foron os procedementos máis factibles para Fontán¹⁵⁰. Foi preciso que realizase centos de observacións, das que Fontán anotou, antes de calcular os cálculos precisos. Domingo Fontán empregou o uso dun anteollos de pasos para a determinación da latitude, que se limitaba ó seguimento das estrelas a través dos fíos de dito instrumento; o uso dun teodolito para o cálculo das distancias acimutais e o uso dun péndulo de segundos e o cronómetro para as medidas de tempo. En total realizou 144 observacións á estrela Polar e 200 a Orión e 3 inmersións do satélite de Xúpiter coas que Domingo Fontán definiu a latitude e lonxitude da Torre do reloxio da Catedral no ano 1821:

“*Alturas del Sol en la tarde del 2 de Agosto de 1821 para calcular la longitud de Santiago por la Ocultación del primer satélite de Jupiter en la madrugada (...)*”. (Notas sobre as observacións astronómicas para calcular a lonxitude de Santiago, fdf)

Obtida a posición xeográfica, en 42°52'33" e 4°48'15" de lonxitude occidental de Madrid¹⁵¹, calculou a distancia ó monte Pedroso respecto a Berenguela en 1'26". É a partir do vértice do Pedroso que comezou a calcular as posicións astronómicas, en concreto do vértice do monte Xiabre e do Pico de Meda. Nos cálculos desde este punto obtivo a latitude e lonxitude do vértice do Monte Xiabre, 42°37'47" e 4°7'48" respectivamente, e o acimut do Pedroso vista do Xiabre, 19°18'94". Cos datos xa do vértice do monte Xiabre, proseguíu os cálculos da posición xeográfica do Taúme. No seguimento dos manuscritos vese que realizou os cálculos astronómicos dos vértices xeodésicos de primeiro orde: calculou a posición do Taúme desde o Xiabre, a do vértice do Capeloso desde Pena do Pico, as de Cabeza de Meda e Pico do Farelo desde Portela de Lamas, as de Pico das Pereiras desde Pico do Farelo e, desde o vértice do Pico das Pereiras, as de Coba da Serpe e Lugo, e posteriormente o de Fortandión, co que se calculou Monte Ventoso e Torre de Hércules. No cálculo da posición astronómica de Lugo, aparece unha nota onde calculou a diferenza de lonxitude entre a catedral de Santiago e Lugo, en 59'20". Con todo os triángulos podíanse describir a través de tres elementos: ángulos, distancias e acimuts.

Unha vez que obtivo os datos referidos ós ángulos dos vértices, a lonxitude da base e o punto fundamental, non precisou dun traballo se campo senón dun *traballo de gabinete realizado mediante cálculos trigonométricos*. Outro paso que realizou Fontán foi reducir os ángulos esféricos das estacións a ángulos rectilíneos xa que as liñas xeodésicas dos triángulos son curvas. A *reducción dos ángulos esféricos a rectilíneos* realizouse na triangulación de primeira orde xa que son os triángulos unidos á meridiana. Domingo Fontán levou a cabo as fórmulas de trigonometría esférica do matemático Jean Baptiste Delambre, necesitando coñecer o exceso esférico para poder restarlló ós ángulos esféricos¹⁵². Antes de pasar os datos ó papel, Domingo Fontán necesitou determinar a *escala* en que realizar o mapa e logo a *proxección cartográfica* que máis lle conviña para determina a posición na superficie

¹⁵⁰ Júpiter tiña catro lúas máis brillantes das que dúas eclipsaban cada dúas semanas. A finais do século XIII, esto movementos foron publicados por Cassini e Picard converténdose nun dispositivo para a determinación da lonxitude.

¹⁵¹ Nas notas manuscritas, os datos calculounos a partir do Observatorio de Madrid, pero logo rectificounos ó Observatorio de San Fernando.

¹⁵² Xosé Rodríguez indicaba na súa memoria que, segundo o teorema de Pelambre, restase de cada ángulo horizontal o tercio do exceso esférico total e que a suma dos tres ángulos restantes debía compoñer os rectos.

terrestre. Por un lado, Fontán introduce o sistema métrico decimal e emprega a escala numérica mediante fracción do $1:100.000$ e, por outro lado, escolleu a *proxección de Bonne*:

“Determinación del Radio de una Esfera cuya Superficie se aproxima a coincidir con la de Galicia en el supuesto de ser el aplanamiento de la tierra=0,00324= α . Este radio es media proporcional entre los de máxima y mínima curvatura correspondientes al paralelo 42°47'30”.” (Cálculos realizados para a determinación do rado dunha esfera, *fdf*)

A característica principal é a equivalencia de superficies (Peters, 1992) e obtense tomando un cono circunscrito ó longo dun paralelo que se desenvolve e deste utilízase un paralelo de contacto e un meridiano. Fontán escolleu como paralelo central o 42°47'30”¹⁵³ e o meridiano 0 o de San Fernando (a -6°12'00” do actual Meridiano de Greenwich (Jiménez Pelayo, 2001)). O centro da proxección está na intersección do meridiano de San Fernando e o paralelo central polo que a escala conservase nos paralelos. No que respecta os demais paralelos, represéntanse como circunferencias concéntricas coa primeira e as súas distancias sucesivas sitúanse a escala sobre o meridiano. Para a creación da rede de paralelos e meridianos da Carta, Fontán necesitou definir o radio da esfera terrestre local que era a media proporcional entre os radios de máxima e mínima curvatura ó paralelo 42°47'30”. Partiu de dous datos: o radio ecuatorial e radio polar¹⁵⁴, obtendo como coeficiente de aplanamento da Terra $\alpha=0,00324$. Como pasos a seguir, mediante a exposición dos cálculos matemáticos, determinou o radio de construción para a proxección e elaborou unha táboa das coordenadas para os paralelos 41°47'30”, 41°50'00”, 41°55'00”, 42°00'00”, 42°05'00”, 42°10'00” ate ó paralelo 43°50'00”, con diferenzas ó radio central con amplitudes cada 5’.

Rematadas as operacións xeodésicas, Domingo Fontán contratou persoal para que pasaran ó papel todos os resultados dos cálculos e chegar ao termo da C.G.G..

¹⁵³ A Fundación Domingo Fontán cedeume as notas manuscritas realizadas por Domingo Fontán sobre a proxección.

¹⁵⁴ Radio ecuatorial= $a=6,8045839646$ e radio polar= $b=6,8031745662$.

III. A "CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA" E A ACTUALIZACIÓN DO MAMUSCRITO NUN GRAVADO

3.1. As determinacións de Fontán para o levantamento da C.G.G.. Os cambios feitos antes de gravar o mapa

3.2. Domingo Fontán, un “colaborador” de Javier de Burgos. A súa participación na demarcación territorial de Galicia

3.3. O inventario toponímico da C.G.G.. A ampliación toponímica na C.G.G. de 1845

3.4. 3.4. As parroquias galegas da CGG: particularidades e diferenzas entre 1834 e 1845

3.5. Unha panorámica de parroquias de 1834 no século XXI

3.5.1. Avaliación da posición das parroquias da C.G.G. respecto ás actuais

3.6. A vixencia da "Carta Geométrica de Galicia”.

III. A “CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA” E A ACTUALIZACIÓN DO MANUSCRITO NUN GRAVADO.

O manuscrito da “Carta Geométrica de Galicia” de 1834 está dividido en 8 follas con orla marítima de cor verde e amarelo e o relevo de sombreado marrón cas cumes brancas. O gravado da “Carta Geométrica de Galicia” dividido en 12 follas gravado mediante litografía en negro con relevo en trazos normais. Pero ambos mapas diferéncianse máis aínda nos seus contidos xeográficos a pesares de representar o mesmo ámbito territorial. No intervalo de 11 anos entre a presentación en público do manuscrito e o gravado da Carta, Fontán procedeu a numerosas modificacións nos contidos do manuscrito. As rectificacións fan alusións aos nomes xeográficos, á xerarquía das entidades de poboacións, nos límites administrativos, nas estacións xeodésicas e as súas altitudes e nas estradas. Unhas correccións para a modificación do manuscrito enviadas no ano 1844 ó gravador das pedras litográficas L. Bouffard na litografía parisiense de Lemercier. Os cambios introducidos por Fontán na C.G.G. convertérona no seu tempo no soporte cartográfico dos posteriores proxectos de creación das estradas porque identificou as pontes que incidían no seu trazado.

3.1. AS DETERMINACIÓNS DE FONTÁN PARA O LEVANTAMENTO DA C.G.G.. OS CAMBIOS FEITOS ANTES DE GRAVAR O MAPA.

Domingo Fontán tomou unha serie de determinacións para poder levar a cabo a súa obra adiante e a través delas podemos describir como elementos fundamentais da C.G.G.. A continuación, descríbense estas características que se dividiron en tres apartados¹⁵⁵:

- A. as *determinacións científicas*: aquelas que supoñen a elección daqueles elementos técnicos e matemáticos que proporcionan o paso da representación da superficie esférica a un plano. Estes elementos técnicos e matemáticos son a proxección, as coordenadas e cuadrícula, o meridiano de orixe e a escala do mapa.
- B. as *determinacións cartográficas-artísticas*: aquelas que proporcionan una información complementaria á Carta, como é a lenda, as follas enumeración do mapa e a cartela.
- C. as *determinacións xeográficas*: aqueles elementos xeográficos cartografados no mapa como as entidades de poboación, o relevo, a hidrografía e as comunicacións.

Pero á hora gravar a C.G.G. en 1845, Domingo Fontán realizou unha serie de *modificacións* con respecto ás determinacións que clasifiquei como cartográficas-artísticas e xeográficas. Estas modificacións non supuxeron un cambio fundamental no mapa xa que mantivo as decisións científicas.

- A. **As determinacións científicas** tomadas por Fontán: considérase que o cartógrafo resolveu con catro elementos técnicos e matemáticos o exercicio da representación nun plano do territorio galego. Nalgúns dos casos, estes elementos aparecen directamente no mapa, como é o caso das coordenadas como sistema de referencia do

¹⁵⁵ Na organización dos apartados apoieime a obra de Jesús Jiménez Pelayo e Jesús Monteagudo López-Menchero “La documentación cartográfica. Tratamiento, gestión y uso” (2001).

mapa, o meridiano de orixe empregado e as escalas gráficas e numérica, e no outro dos casos de forma indirecta, o sistema de proxección optado.

- *A proxección.* O tipo de sistema de proxección cartográfica que empregou Fontán para orientar o seu mapa foi a proxección Bonne. Os cartógrafos aplicaban a proxección Mercator por ser a principal achega técnica da punteira escola holandesa coa Revolución Industrial. Fontán non adoptou este modelo e escolleu o enfoque de superficies equivalentes proposto en 1772 por Lambert. Ca súa elección, Fontán deu a coñecer a verdadeira forma de Galicia. A vantaxe da proxección Bonne é que mantén a *proporción das superficies*, premisa fundamental de todo mapa. Esta característica de superficie implica tamén a *fidelidade da escala* no mapa, é dicir, que expresa numericamente a proporción precisa entre mapa e Terra (Peters, 1992). Como propiedades: na forma non existe distorsión algunha no meridiano central e paralelo estándar optados; a dirección é real ó longo deste paralelo e meridiano o igual que a distancia en todos os paralelos. Estas dúas características de superficie e escala teñen como requisito a obxectividade do mapa. Cabe destacar que o aspecto que presenta a cuadrícula de paralelos e meridianos do mapa permite identificar este tipo de proxección.

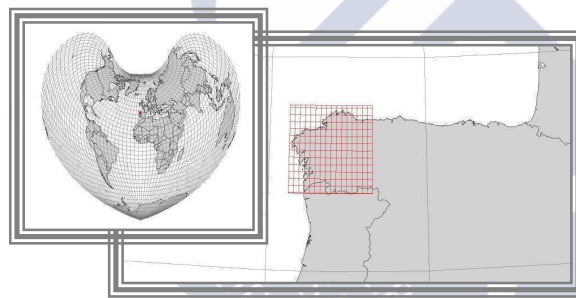

Figura 59: CUADRÍCULA DA C.G.G. EN PROXECCIÓN BONNE.
Fonte: Elaboración propia.

Durante todo o século XVIII foi o tipo de proxección escollido para o mapa topográfico de Francia escala 1:80.000 realizado por Cassini e os mapas topográficos de países de pouca extensión como Holanda, Suíza e Bélxica. Anos máis tarde da publicación da C.G.G., esta proxección foi reemplazada pola proxección cónica de Lambert, elixida para a elaboración do Mapa Itinerario Militar polo Depósito de Guerra en 1865 por declararse regulamentaria para a cartografía militar.

- *As coordenadas e a cuadrícula.* As coordenadas na Carta represéntanse numérica e graficamente. De forma numérica, aparecen nas esquinas da Carta en unidades sesaxesimais; de forma gráfica, mediante unha rede de paralelos e meridianos con divisións de 10 en 10 metros. O mapa comprende desde os 0° 31' ata os 3° 06' Oeste da Lonxitude Occidental do Meridiano de S. Fernando (Cádiz) e desde os 43° 50' ata os 41° 50' de Latitude Norte. A latitude e lonxitude que comprende cada unha das follas do mapa aparece na *táboa N° 5* (ver anexo Táboas: táboa N°5).

- *O meridiano de orixe.* O meridiano de orixe que se tomou como referencia na C.G.G. foi o meridiano de San Fernando. Aparece sinalado na parte inferior das follas sete e oito do mapa, xa que queda fora dos límites do mapa. Ó contrario do Ecuador e dos Polos, o meridiano 0 non é un lugar predeterminado e este situarase no lugar máis idóneo. Ata finais do século XVIII, en España

utilizáronse ata catro meridianos 0: Cádiz, Tenerife, Cartaxena e París. Desde o ano 1798, San Fernando rexe o sistema horario internacional, e para as observación realizadas por Fontán era necesario saber a hora local. Pero foi en 1850 e mediante unha Real Orde cando se estableceu como meridiano de orixe. Os dous parámetros fundamentais son o paralelo central= $42^{\circ}47'30''$ e o meridiano 0=San Fernando.

- *As escalas.* Na Carta aparecen tres escalas: dúas escalas gráficas xerais e unha escala numérica. Estas escalas aparecen na parte inferior esquerda da folla número 7, pero tamén aparecen de forma repetida na parte inferior dereita da folla número 8 da C.G.G. de 1834. O frecuente é que nos mapas aparecieran máis de unha escala, incluso se fai referencia ás divisións de grado. Nas unidades de medida había unha gran diversidade.

1. "*leguas de 20.000 pies divididas en décimos*": ou leguas legais. É a primeira escala gráfica, que se representa mediante unha tripla liña con cinco divisións e a súa vez unha delas en dez divisións. As divisións representan 560 mm. no mapa.

2. "*quinze millas de sesenta en grado*": millas marítimas dun minuto de latitude como a segunda escala gráfica, que se representa con dúas liñas sinxelas con quince divisións. As divisións representan 190 mm. no mapa.

3. Cómpre destacar a importancia do uso da escala numérica mediante fracción empregando a escala do 1:100.000 na Carta que procede das divisións do arco de un grado de meridiano. Fontán introduce o sistema métrico por primeira vez na cartografía española. En Inglaterra xa se empregaba esta escala porque se consideraba que era unha escala o suficientemente grande para dar cabida a todos os elementos xeográficos e non só a límites administrativos (Andrews, 2009). É na Lei do 19/07/1849 de unificación de pesas e medidas onde se adopta o metro como unidade de medida, aínda que a súa implantación definitiva en España non é ate o 1892. Fontán adiantouse un par de décadas no seu uso, pero na data en que se realiza a Carta era a escala empregada en Europa.

B. Nas determinacións cartográficas-artísticas: A carta dispón de información explícita adicional para entendela, como a lenda e as follas e a súa numeración, ademais da dimensión artística con técnicas de representación, como son a cartela e o contorno na marxe da carta.

- *A lenda.* Na folla número 7 aparece un listado dos símbolos e abreviaturas que permiten interpretar o mapa. A "*explicación de los signos y abreviaturas*", como a define Fontán, componse de 29 símbolos e seis abreviaturas que representan diversos aspectos xeográficos. A lenda permite identificar no mapa núcleos de poboación, actividades económicas, límites administrativos e accidentes xeográficos, constituíndo un anticipo dos usos dos mapas actuais. O grupo de signos comeza polos que indican núcleos de poboación mediante círculos de tamaño decrecente segundo sinalan as categorías administrativas. Os tres primeiros indican cidade, o cuarto e quinto a vila e sexto e sétimo a parroquia rural. Con unha disposición triangular apúntase outra categoría de núcleo, a de lugar, que aparece varias posicións máis abaixo da lenda con respecto a estas categorías. Esta simboloxía é ampliada por outra que informa de edificios illados como monasterios, colexiats, capelas, feiras, ventas, muíños, ferrerías e fundicións e, noutro posto, as fortalezas. Para as

comunicacións, distínguense dous tipos de camiños mediante liñas simples continuas: “*carretera*” ou camiño carreteiro e “*vereda*” ou camiño de ferradura ou senda. Non aparece outra clasificación porque na época aínda non se establecera. Non hai referencia de signo para a rede fluvial na lenda a pesar de ser moi densa no mapa pode xerarquizarse mediante signos de liña continua de diferente grosor. Ás pontes existentes e a súa clase sobre a rede fluvial e, en caso de non existir indícase mediante signo si hai barca. No referente ós límites administrativos, aparecen representados os límites provinciais por ser a circunscrición civil básica. Sobreponse color á eguada sobre os símbolos dos límites provinciais, en verde, e os do “reino” en tonalidade vermella. Os símbolos da lenda considéranse que foron alternativa deseñada polo autor do mapa. Chégase a esta afirmación tras facer unha *verificación* dos signos convencionais da C.G.G. cos existentes nos formularios de inicios do século XIX¹⁵⁶, a pesar de que nalgún dos casos garde certa similitude. Consta de setenta e cinco símbolos de representación, só coinciden nos símbolos das ponte de pedra e madeira, a ermida, a fortaleza e a feira. Respecto ao símbolo e o seu topónimo, podémonos atopar con varias casuísticas no mapa. Unha delas é que a maioría dos símbolos no mapa teñen o seu nome correspondente, pero hai outros casos nos que o símbolo non o ten ou, polo contrario, existen rexistros toponímicos que non van acompañados de ningún símbolo. A toponimia da Carta está en castelán e ten un determinado *tamaño de fonte* dependendo a súa categoría, incluso aparece en maiúsculas ou minúsculas. Na Carta localízanse outros símbolos illados que non se atopan na lenda. Un caso aparece aparece na folla número 1 e un segundo caso aparece na folla número 7:

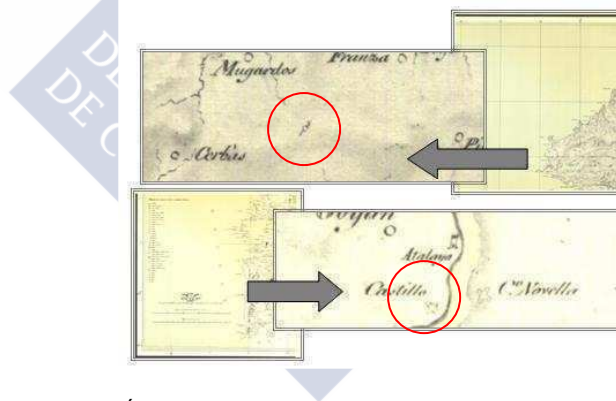

Figura 60: SÍMBOLOS ILLADOS NA C.G.G. EXISTENTES NO MANUSCRITO.
Fonte: Facsímile da C.G.G de 1834 (B.N.L.).

- *As follas e a numeración.* A Carta está dividida en 8 follas, dúas en sentido da lonxitude e catro en sentido da latitude. No seu conxunto, forma unha caixa que mide 218,3 por 239,4 cm. Cada una das follas do mapa teñen un determinado tamaño e que se diferencia entre elas (*ver anexo Figuras: figura 61; ver anexo Táboas: táboa N°6*).
- *A cartela e o contorno do mapa.* A cartela como o único elemento ornamental do mapa. Usouse diferentes tipos de escritura e tamaños de fonte segundo o texto de cada liña. Aparece na folla número un da C.G.G. de 1834 na

¹⁵⁶ Dóus documentos para realizar a comprobación dos signos convencionais: o formulario da Ordenanza do Real Corpo de Enxeñeiros (1803) e o Memorial Topográfico e Militar redactado polo Depósito de Guerra Francés (1803) onde se especifican os signos convencionais para planos topográficos.

parte esquerda, lugar onde non hai ningún territorio cartografado. Esta consta do título da obra, da súa presentación, autor e ano, facendo unha mención ao uso da escala. O título completo que aparece na cartela é: “*Carta Geométrica de Galicia dividida en sus Provincias de Coruña, Lugo, Orense y Pontevedra, y subdividida en Partidos judiciales, ó Alcaldías mayores*”. A presentación da Carta á raíña Mª Cristina de Borbón “*Por mano de su secretario de Estado y del Despacho de lo Interior el Excmo. S. D. Jose María Moscoso de Altamira*” no ano 1834. O contorno do mapa é *parco* en ornamentación. Está configurado unha franxa dunha soa liña de 5 milímetros de anchura separada por un espazo en branco do contorno da Carta.

- *A Rotulación.* A escritura da toponimia con tipo de letra romanilla e itálica con diferentes tamaños que non se corresponde co que aparece na lenda.

C. As determinacións xeográficas: o situar no mapa aqueles elementos xeográficos, físicos e humanos, que teñan concretadas unhas coordenadas. O relevo, a hidrografía, os núcleos de poboación, e os sistemas de comunicacións son elementos do Mapa Fontán.

- *O relevo.* A iluminación xoga un papel importante con respecto a representación de relevo e as súas formas. Altitude e profundidade mediante o color a eguada, sen referencia algunha a curvas de nivel. A *costa* realzada con orla marítima de cor verde e amarelo. O relevo sombreado con diferentes tonalidades de marrón con cumes destacadas en cor branco con nulas indicacións altimétricas.

- *A hidrografía.* A rede hidrográfica é un dos principais elementos do mapa e destaca pola súa densidade. Os principais ríos aparecen con dobre liña con sombreado e o seu topónimo en maiúsculas; os seus afluentes transfórmanse nunha soa liña fina e os seus nomes en minúsculas. Todos os ríos teñen o seu rexistro toponímico, incluso na traxectoria do río pode aparecer máis de unha vez. Toda a rede hidrográfica aparece trazada de forma rigorosa, coa sinuosidade dos ríos e encaixada claramente no relevo. Trazáronse os principais ríos de Galicia, tamén os secundarios, pero todos cos seus afluentes. O límite provincial da Coruña e Pontevedra establecido por Fontán segue o curso do río Ulla; e parte do límite provincial de Lugo e Ourense segue parte do curso do río Sil. Ademais dos ríos, aparecen outros elementos xeográficos identificados na carta como lagoas, pozos, fontes ou nacementos, arrosos e ribeiras. Sitúa o nacemento do río Miño na Carta preto de Vila de “*Meira*”, entre as parroquias de “*Pousada*” e “*Fumiñá*”.

- *Os núcleos de poboación.* Os núcleos de poboación son o elemento máis numeroso cartografado no mapa. Na carta localízanse máis de 5.000 núcleos de poboación, entre os que se distinguen as cidades, as vilas, os lugares, (...), todos eles identificables segundo a lenda correspondente, pero este é un apartado que se analiza de forma máis pormenorizada noutro apartado.

- *A rede viaria.* As “*carreteras*” ou camiños de rodas e as “*veredas*” ou camiños de ferradura é a rede de comunicación representada na Carta. As estradas comunican as cidades de 1834 e os camiños de ferradura a case totalidade de vilas en conexión cas feiras e mercados. O que indica o mapas a precariedade do sistema de transporte existente e como se converte un dos elementos en contra do sistema económico.

Fontán decidiu levar a cabo unha serie de **cambios** antes de gravar o seu traballo. En aparencia, o manuscrito de 1834 e o gravado de 1845 da C.G.G. son semellantes pero o autor dispuxo o contrario. Atendendo á clasificación anterior sobre os elementos necesarios para representación do territorio de Galicia no mapa de 1834, Domingo Fontán tomou outras decisións que defiren deles. Non rectificou os elementos técnicos e matemáticos pero precisou a escala cartográfica indicando un novo valor. Modificou na súa totalidade a información adicional para “novo” mapa e os elementos xeográficos cartografados nel. Os cambios diferenciadores entre as cartas son:

1. *A escala en metros.* Aparecen catro escalas representadas na folla N°10 do mapa. A diferenza está na terceira escala gráfica, a escala en metros. Trazada con dobre liña simple dividida en 21 partes que cada unha delas representa no mapa 1.000 metros. Pero a escala 1:100.000 da C.G.G. non é a correspondente senón a unha escala de 1:200.000 (Paladini Cuadrado, 1991).
2. *A lenda.* Non existe homoxeneidade coa lenda do manuscrito. Ata o século XIX os mapas non incluían os signos convencionais como información adicional no mapa e comezaron a aparecer cando se pretendía facer a divulgación da obra. Novos signos e clasificación ampliada para determinadas categorías. Nesta lenda non aparece ningunha abreviatura. Simbología distinta para a identificación de parroquia, lugar, muíño, ferrería, feira e baños e non aparece o signo de fundición. Na C.G.G. de 1845 identifícanse 35 signos convencionais, atendendo á ordenación do mapa anterior. Como novidades: preséntanse as unidades territoriais da nova organización provincial, as provincias, con referencia na súa capital, os partidos e os concellos; na tipoloxía de vías diferenciando estradas (xeral e provincial), vereas e camiños menos frecuentados e introducindo as estradas proxectadas non decididas o que supón a ampliación do trazado que aparece no manuscrito; os signos das liñas dos límites e divisións administrativas coinciden cos deseñados polo dépôt de guerra francés e elimínase a eguada distintiva das liñas divisorias provinciais; novos elementos identificativos son as estacións xeodésicas e as alturas.
3. *O número de follas.* O gravado divídese en 12 follas, tres en sentido da lonxitude e catro en sentido da latitude, cunha dimensión de 215x234 cm.
4. *A cartela e contorno do mapa.* Ornamentación do mapa na cartela e no contorno en greca do mapa. A cartela aparece en castelán con varios tipos e tamaños de letra. No seu conxunto, o título do mapa non varía. Mentres a C.G.G. de 8 follas de 1834 “*subdividida en partidos judiciales ó alcaldías mayores*”, a C.G.G. de 12 follas de 1845 “*subdividida en partidos y ayuntamientos*” aínda que se aclara que ó final do título que “*no se grabó la división de los Partidos y Ayuntamientos en razón de su interinidad*” e aínda que se presentou no 1834, esta foi “*grabada bajo la dirección del autor en 1845*”. E outra diferenza coa Carta de 1834, é que se amplían os cargos do autor: “*Director del Observatorio Astronómico de Madrid, diputado a Cortes, Individuo de la Academia de la Historia y de la Sociedad Geográfica de París, ex profesor de Matemáticas sublimes y de Mecánica Industrial en la ciudad de Santiago*”. O contorno do mapa en greca onde aparecen as coordenadas xeográficas do mapa.
5. *O mapa da triangulación fundamental.* Na parte superior dereita da folla número 3 aparece representado un mapa sobre a triangulación fundamental. O título do mapa é “*Unión de las doce hojas de la Carta Geométrica de Galicia y su triangulación fundamental*” con unha escala de 1:800.000 e dividido en 12 follas

e coas dimensións de 27 x 29 cm. Neste mapa cartografouse un total de 54 estacións ou vértices. Mediante o trazo de liñas continuas debuxáronse os lados dos triángulos que unen as estacións xeodésicas. Tamén se identificaron núcleos de poboación dentro das respectivas provincias, as vías de comunicación e a rede fluvial.

6. *A representación do relevo por “normais”*. Fontán representou a orografía mediante o sistema de normais¹⁵⁷. Este método era empregado polo Depósito de Guerra francés no mapa que realizou do NO peninsular en 1824 e en Inglaterra non se empregou ata o ano 1816 no mapa de Sicilia. A técnica planimétrica por “normais” para representar os cerros, cordais, penedos, picos, serras e vales e non os perfís abatidos sombreados como facían os mapas da época. Emprega un sombreado continuo, simulando as curvas de nivel, que pode ser máis escuro ou máis claro segundo a altitude que pretenda representar. A luz que orixina este sombreado, por un lado é luz cenital para as cumios e, por outro lado é luz oblicua para as ladeiras.
7. *Referencia sobre o nivel do mar*. Fontán calculou a referencia para dispoñer da altura de determinadas entidades de poboación e accidentes xeográficos. Tomou como nivel predeterminado o nivel do mar en Noia. A unidade en que mediu a altura foi en “varas castelás”. A equivalencia dunha vara castelá e de 8,359 metros¹⁵⁸. A referencia a altitude aparece no mapa entre paréntese.
8. *Minuciosidade na representación da liña costeira*: Representa unha liña costeira máis detallada e sinuosa, cartografando novas illas e delimitando areais. Na seguinte figura identificanse 17 illas mediante círculo identificadas no gravado de 1845. A maioría da provincia da Coruña e sen topónimo que as poidan identificar no mapa, salvo as de “Lobeira grande” e “Lobeira pequena”, no concello de Carnota, e a de “S. Antón”, no concello de Muros (ver anexo Táboas: táboa N^o7).

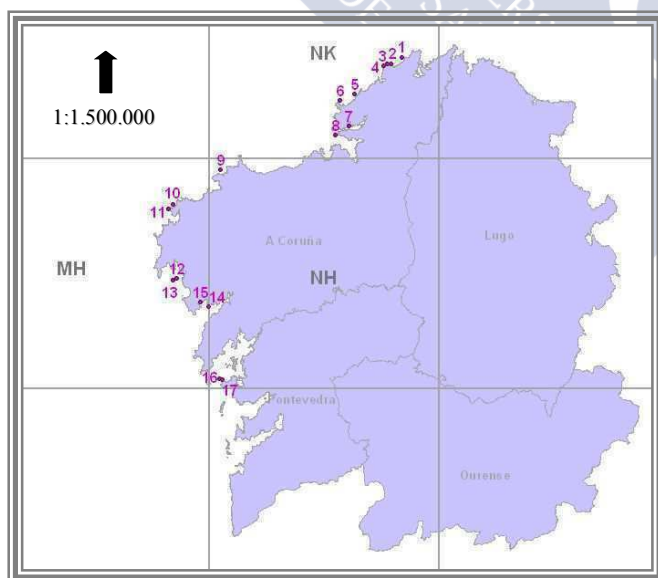

Figura 62: CASOS DE ILLAS IDENTIFICADAS NA CGG DE 1845.

Fonte: C.G.G. de 1834, C.G.G. de 1845 e elaboración propia.

¹⁵⁷ Tamén “hacheres”, son liñas de máxima pendente que representan o recorrido das gotas de choiva discurriendo polo chan. A pendente ven determinada polo grosor do trazado pero isto non permite coñecer a pendente dunha ladeira de aí que Fontán indicara entre paréntese a altitude.

¹⁵⁸ Referencia en “La documentación cartográfica. Tratamiento, getión y uso” de Jiménez Pelayo e López-Menchero (2001).

Os areas identifícanse mediante un punteado delimitados por unha liña continua. Un total de 53 areas (ver anexo Táboas: táboa N°8). que se reparten entre as provincias de A Coruña e Pontevedra e que en ningún dos novos casos identificou con seu nome correspondente e que se poden visualizar a continuación na figura mediante un punto azul.

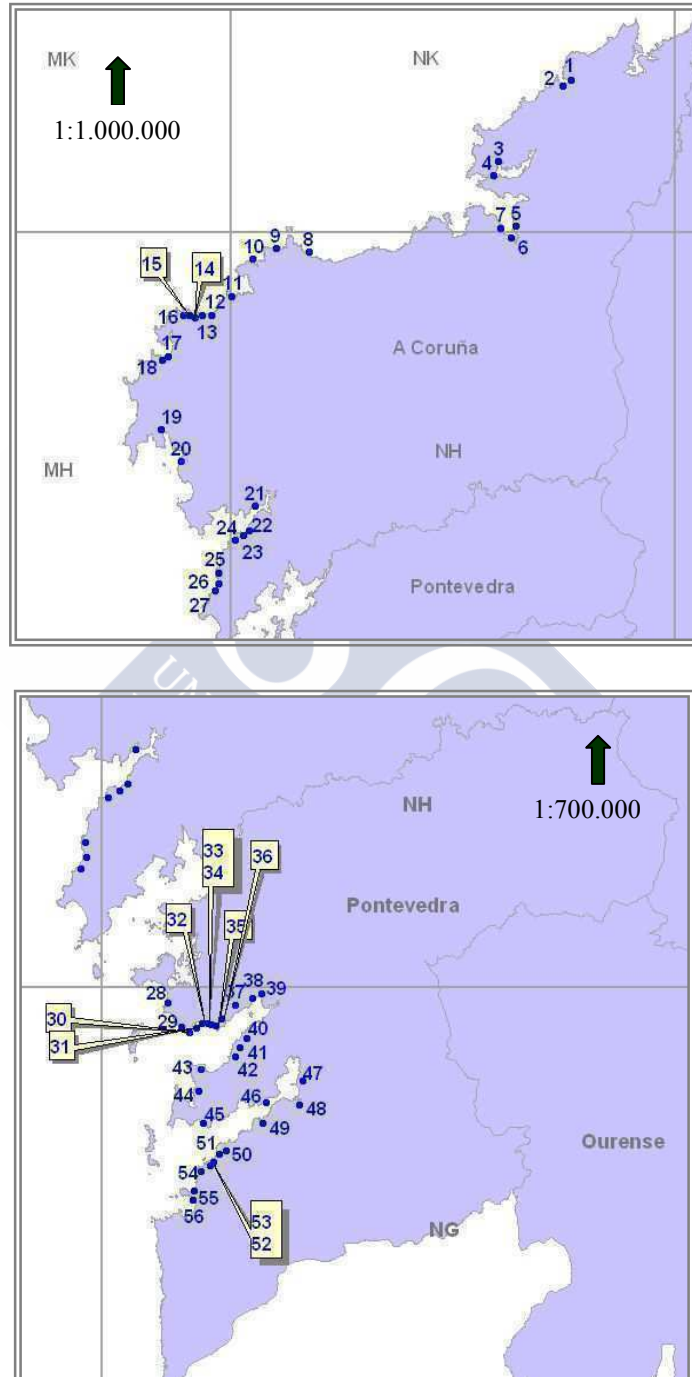

Figura 63: IDENTIFICACIÓN DOS AREAIS DO GRAVADO DE 1845 INEXISTENTES NO MANUSCRITO DE 1834.
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, ArcView e elaboración propia.

9. Unha última diferenza aparece na folla número 12 da Carta, na que se indica o lugar onde se gravou mediante litografía¹⁵⁹ a Carta, na imprenta de “*Lemercier*” de París polo gravador L. Bouffard. Fontán envioulle ó gravador un mapa fragmentado en 16 follas para a litografía da C.G.G. (Chantada Acosta, 2005) xa que era a práctica habitual enviar unha copia menos custosa en caso de perda. Pero Fontán contou con graves problemas que existían na cartografía española do XIX, como a falta de gravadores e litógrafos especializados, a lentitude do proceso de gravado e o alto custe, co que había que conceder a valía que supuxo o feito de que conseguira ver os seus resultados estampados na primeira metade do século XIX. O IGN adoptou no último cuarto do século XIX o gravado litográfico como técnica de reprodución para o mapa base de España escala 1:50.000 a mesma técnica empregada na C.G.G..

3.2. DOMINGO FONTÁN, UN “COLABORADOR” DE JAVIER DE BURGOS. A SÚA PARTICIPACIÓN NA DEMARCACIÓN TERRITORIAL DE GALICIA.

Varios foron os intentos para establecer unha división administrativa para Galicia, pero foi no século XIX cando se define a realidade territorial actual e Domingo Fontán tivo moito que ver con este feito. Para organizar o territorio é necesario coñecer de maneira íntegra e que mellor que Domingo Fontán Rodríguez para facelo no século XIX¹⁶⁰. A “Carta Geométrica de Galicia” permítenos coñecer a *estructura administrativa do modelo liberal* da Galicia decimonónica e que se mantén basicamente na actualidade. Domingo Fontán foi un “*experto*” en *límites administrativos* e organización territorial galega (Cores Trasmonte, 2008), condición básica para lograr a **configuración definitiva** da división territorial de Galicia de 1834. O cargo de secretario da Deputación de Galiza, que desempeñou durante tres anos, foi beneficioso para a elaboración da C.G.G. porque mantívoo ao día das diferentes posturas e modificacións existentes no tema así como na participación directa na elaboración de plans territoriais¹⁶¹. Este feito permitiulle estar en contacto directo con persoas tan destacadas en reformas territoriais como Felip Bauzá, Xosé Agustín de Larramendi e Xosé Lamas Pardo¹⁶².

Desde a “división de Floridablanca” de 1785 á “división de Javier de Burgos” de 1833 pasou case *medio século de formulacións* para o establecemento dos límites administrativos en Galicia. Existiron diferentes tentativas para estruturar e normalizar unha división territorial, e independentemente da súa aprobación e duración temporal, a máis representativa do século XVIII foi a “división de Floridablanca”. Posteriormente pasouse pola división de 1801-1805, o modelo departamental de Xosé I, as propostas de 1813 e 1821 de Felip Baizá e Xosé de

¹⁵⁹ A litografía baséase na incompatibilidade da auga e a graxa e na propiedade da pedra calcaria en absorber ambas. O proceso comeza debuxando con lapis graxo sobre unha superficie plana de pedra calcaria; a pedra remollase despois, quedando seco as liñas graxas do debuxo. A continuación, entíntase a superficie cun rolo impregnado en tinta graxa, que é repelida polas zonas molladas, co que a tinta só queda sobre as liñas de debuxo. A impresión realízase prensando a pedra sobre o papel.

¹⁶⁰ Fontán foi “o que trepou serras, o que recorreu os montes de Galicia e gran parte de Asturias e León, o que levou a cabo unha carta xeométrica que comprende máis de mil leguas cadradas e un país monstruoso, mal pode dicirse que non entende de montes”, tradución da sesión parlamentaria do 10/09/1837.

¹⁶¹ Unha das funcións das Deputacións Provinciais era o referente á división do territorio. A normativa constitucional estableceu que as Deputacións eran as encargadas da realización de división de partidos xudiciais.

¹⁶² Felip Bauzá foi mariño e director do Servicio de Hidrografía da Armada Española e deputado ás Cortes por Baleares; Xosé Agustín de Larramendi, sucesor de Bauzá, estivo ó fronte do Depósito Hidrográfico; Xosé Lamas Pardo foi oficial maior da Secretaría de Gracia e Xustiza.

Larramendi que deron lugar á división de 1822 aprobada en Cortes ata a implantación da división de 1833 por Xavier de Burgos. Durante o Antigo Réxime, Galicia constituía unha única *provincia-reino* (o “Reino de Galicia”) con sede na Coruña. Esta provincia-reino estaba dividida en *sete provincias*, circunscricións con representación nas Cortes de Castela (Betanzos, A Coruña, Lugo, Mondoñedo, Ourense, Santiago e Tui) e, a súa vez, subdividiáanse internamente en xurisdicións señoriais coas súas respectivas freguesías e coutos redondos. En Galicia, os señoríos xurisdiccionais foron moi variados, de dominio secular, de abadengo, de reguengo, de Ordes e incluso dos veciños (Río Barja, 1990). Pero o “reino de Galicia” perdía a súa representatividade como unidade administrativa coa “Revolución española”. O ámbito da revolución liberal española foron as Cortes de Cádiz e o texto referente a Constitución de 1812, decretada polas Cortes Generales de España. Coa entrada en vigor da Constitución, arranca o réxime liberal baseado nun modelo de Estado centralizador que supón un novo modelo organizativo en provincias e partidos xudiciais e concellos constituíntes. Os partidos xudiciais reemplazaron ás xurisdicións señoriais e os vellos concellos absolutistas foron substituídos polos concellos constituíntes. A provincia é entendida como unha *creación constitucional ó servicio do Estado* para facilitar o funcionamento da Administración centralizada con órgano de goberno a través das creadas Deputacións Provinciais. O perfil territorial dos límites externos da Galicia desde finais do século XVIII permaneceron sen practicamente variacións ata a configuración das autonomías. Pero os límites provinciais internos experimentaron considerables modificacións porque a busca dunha división racional e homoxénea agrupou as sete “provincias” nas catro provincias liberais.

Domingo Fontán compaxinou a súa labor de recoñecemento e cartografado de Galicia cos cargos desempeñados para a Administración Pública desde o ano 1816. Tras 18 anos de produción cartográfica de calidade e con unha colaboración e intervención activa nas propostas de reorganización territorial entre 1820 e 1825, acadou o seu maior prestixio co recoñecemento oficial pola raíña Sabela II en 1834 establecendo a C.G.G. como exemplo a seguir para unha cartografía nacional. Fontán materializou no manuscrito da C.G.G. a política liberalista coa proxección das catro provincias galegas. Foi partícipe “autorizado” no labor de delimitación da estrutura administrativa galega a partires do ano 1820, ano no que é nomeado secretario da Deputación Provincial de Galicia presidida por Pedro Agar.

Tralo pronunciamento de Riego e coa posta en vigor de novo da Constitución de Cádiz, as Cortes a través dunha comisión territorial pediu a *colaboración dos membros das Deputacións Provinciais*, como “coñecedores do terreo” das súas provincias, con *propostas* de demarcación territorial a través de escritos nos que tiveran en conta características de poboación, superficie e riqueza¹⁶³. A Deputación Provincial de Galicia presenta en setembro de 1820 un **plan de división de Galicia en 4 distritos subalternos** con capitalidades en Pontevedra, Coruña, Lugo e Ourense con criterios de demarcación nos accidentes naturais. Existen escritos neste organismo coa firma de Domingo Fontán sobre temas de definición de lindes. Nesta documentación tratase a delimitación das provincias de Coruña e Vigo, a agregación de municipios, o arranxo dos partidos, a problemática das parroquias para que pertenceran a un único municipio e partido xudicial e, tamén a solicitude de “normas” para o tratamento do poboamento de Galicia. Por parte do goberno liberal, crease unha “comisión de

¹⁶³ No dictame en que se funda o proxectode división do territorio, a comisión especial explica as dificultades para a realización da división provincial pola falta de mapas. Os criterios a ter en conta para a formación das provincias son os de poboación, superficie e riqueza pero coa preocupación de mezclar habitantes de diferentes provincias (Calero Amor, 1987).

división do territorio español” ó mando de Felip Bauzá e José Agustín de Larramendi que debía preparar un novo proxecto de demarcación a nivel nacional. O proxecto do modelo cuatripartito da deputación galega que chea as máns da comisión convértese en parte do Plan da división provincial da Nación de 1821, con rectificación dos límites provinciais internos galegos e a conversión dos distritos en provincias. No mes de marzo do ano 1820, encargaselle a Deputación o arranxo da división dos 47 partidos de Primeira Instancia elaborados no 1811. Neste proxecto que colaborou Fontán reducíronse a 43 partidos xudiciais rectificando os seus límites e cambiando capitais de partido (1821). A través das sesións realizadas pola Deputación Provincial en 1822 temos constancia dos traballos de delimitación territorial realizados por Fontán, confirmando que elaboración dos planos topográficos dos partidos de Padrón, Sar e Melide. Tamén se comenta a preparación da saída de campo para o recoñecemento de demarcación dos límites da provincia da Coruña con arranxo dos partidos (R.O. 1822). No ano 1823 creadas as catro provincias galegas¹⁶⁴, Domingo Fontán pasa a ser *secretario da Deputación da Coruña* a pesares de que fundamentalmente era requerido para a consulta de asuntos relacionados con límites territoriais da provincia, partidos xudiciais e concellos (Cores Trasmonte, 1991). Existía unha *comisión a cargo de Fontán* encargada do recoñecementos dos límites das provincias de Galicia. Por disposición das deputacións provinciais de Lugo e Coruña, Fontán formou o “*plano*” dos límites comúns das provincias de Coruña e Lugo (1823) do que non dispuñan ate ese momento as outras deputacións (De Burgos, 1823, CapII). Foi nos anos do Trienio Liberal cando Fontán realizou o maior adianto na consecución de cartografado da súa carta. En 1823 tiña concluído o cartografado das provincias de Coruña e Pontevedra

“a excepción do obispado de Tuy...de los cinco partidos meridionales y algunas comarcas del partido de corcubión” (Instituto Padre Sarmiento, 1946)

A pesares da volta de Fernando VII ó poder, proséguese co traballo de organización territorial e de elaboración da C.G.G.. En 1825 comezouse unha nova reforma que se decretou no ano 1834, grazas co acceso de Xavier de Burgos ó Ministerio. Este proxecto consistía na división das provincias en partidos xudiciais (“*correximentos*”) e municipios (“*alcaldías maiores*”). Propúxose a Larramendi requerirse do referente ás provincias e a Xosé Lamas Pardo ós partidos xudiciais e municipios. No 1826 estando en macha este proxecto, a Domingo Fontán foille encargado do estudo da **división territorial de Galicia en partidos xudiciais e municipios** pola Audiencia de Galicia, que incluía esbozos de cada partido¹⁶⁵. No ano 1829, Fontán xa finalizara o cartografado dos partidos xudiciais de Redondela, Vigo, Tuy, Ponteareas, A Cañiza, Ribadavia e Carballiño e parte dos de Celanova e Bande (Instituto Padre Sarmiento, 1946). Lamas Pardo e Larramendi acudían a Fontán para pedirlle información para establecer e ratificar os límites administrativos ademais de empregar os mapas que xa tiña elaborados (Burgueño Rivero, 1995). O 30 de novembro do 1833 aparece a división provincial do Estado aprobada por Xavier de Burgos. A elaboración e instauración tan rápida da división de 1833 é debida a que Xavier de Burgos baseouse nos traballos realizados na etapa final do reinado de Filipe VII (Calero Amor, 1987), limitándose a corrixir a división de 1822 e complementando co proxecto de 1829. En ambos proxectos, Domingo Fontán tivo unha *participación activa o estar presente nas comisións territoriais e tendo*

¹⁶⁴ Decreto das Cortes do 27 de xaneiro de 1822.

¹⁶⁵ O único mapa que se ten localizado é “Plano del *corregimiento* de La Cañiza: dividido en *Alcaldías Reales*”.

C.G.G. practicamente rematada. Na época unha das dificultades á hora de elaborar propostas e plans era a inexistencia de cartográfica. Meses máis tarde aprobouse a subdivisión de provincias en partidos xudiciais. Ambas divisións non igualaban nos límites administrativos dando lugar a unha alteración destes e por tanto na alteración das entidades de poboación. O día 1 de decembro de 1834, pesentouse en público a C.G.G, onde aparecen cartografadas por primeira vez as catro provincias galegas. Antes da implantación dos partidos xudiciais en 1834, creouse unha comisión mixta, presidida por Larramendi e na que Domingo Fontán foi representante.

As divisións territoriais de Galicia na “Carta Geométrica de Galicia”. Domingo Fontán divide a Galicia nas provincias de Coruña, Lugo, “Orense” e Pontevedra e, subdivídeas en partidos xudiciais ou “Alcaldías Mayores” e a súa vez en “Alcaldías Reales”. Establece a xerarquización da organización de xustiza como parte da administración pública pero non delimita estas unidades territoriais na CGG de 1834 a pesar de facer alusións á división de partidos xudiciais na cartela e lenda do mapa así como das “Alcaldías Reales” (*ver anexo Figuras: figura 64*). Aparece cartografada a delimitación das catro provincias posiblemente por razóns comerciais. Parece ser que en esa época “vendíanse” mellor e tiñan unha maior difusión aqueles mapas que presentaban os “novos” límites de 1833. Este mesmo feito sucede coa C.G.G. de 1845 pero nesta ocasión Fontán xustificase na cartela do mapa anunciando que non se gravou a división dos partidos e concellos debido á “temporalidade” destes. Foi unha época onde se realizaron moitos plans de división territorial e demarcacións. Con todo, localiza as capitais de provincia, partidoxudicial e concello constitucional. Domingo Fontán elabora para a Audiencia de Galicia un proxecto de división en corregimientos e Alcaldías Reais, onde aparecía un croquis de cada partido (Burgueño, 1995). Desde a Fundación Domingo Fontán afirmase a non posesión de planos onde aparezan os límites dos partidos xudiciais e de municipios.

De seguido faise un percorrido polos límites externos e internos de Galicia na súa C.G.G. de 1834. Estes límites asentáronse basicamente tomando unha *base fisiográfica*, marcándose sobre a rede fluvial e os cordais montañosos:

1. **O límite do “Reino de Galicia”** marcado mediante un trazado de liñas e puntos con fondo vermello, como indica a lenda da Carta, rotulando e destacando en maiúscula do límite da “*DIVISIÓN DE GALICIA Y ASTURIAS*”, a “*FRONTERA DE GALICIA CON EL REINO DE LEÓN*” e “*LA RAYA SECA CON EL REINO DE PORTUGAL*”. O borde do límite que traza Domingo Fontán entre **Galicia e Asturias, León e Zamora** márcase nalgúns tramos polos ríos e noutros pola serie de aliñacións montañosas que existen na parte máis oriental de Galicia. Desde a desembocadura da “Ría de Rivadeo”, prosegue no curso do “RÍO EO” ata o “Arroyo del Cairo”. O límite continúa entre as parroquias de Conforto (Galicia) e Taramundi (Asturias); cara o S polos lugares “Busqueimado”, “Couso da Trapa”, “Quintela” e “Folgozo”. Segue a “Sierra de Piedras Apañadas” nas súas partes máis altas e o curso do río Navia á altura de San Antolín. Máis o Sur, polas entidades de Trabado e Pelliceira, na “Sierra y Picos de Ancares” (polos “pico de Mustallar” e “Peña Rubia”) logo “Montes del Cebreiro”, “Sierra de los Caballos” e “Sierra de la Encina de la Lasta” ata chegar a seguir o tramo do río Sil. O límite tamén pasa por “Pena Trebinca” para rematar nas “Sierra Cabral” e “Sierra de la Segundera”. Faise mención a PROVINCIA DE LEÓN (folla nº6) e PROVINCIA DE ZAMORA (folla Nº8) pero non existe ningún trazado de límite destas provincias. Con respecto o trazado do límite entre **Galicia e Portugal** segue a liña do río Miño, desde a súa desembocadura ata o “río Barjas”, onde segue por este ata o seu nacemento. De seguido,

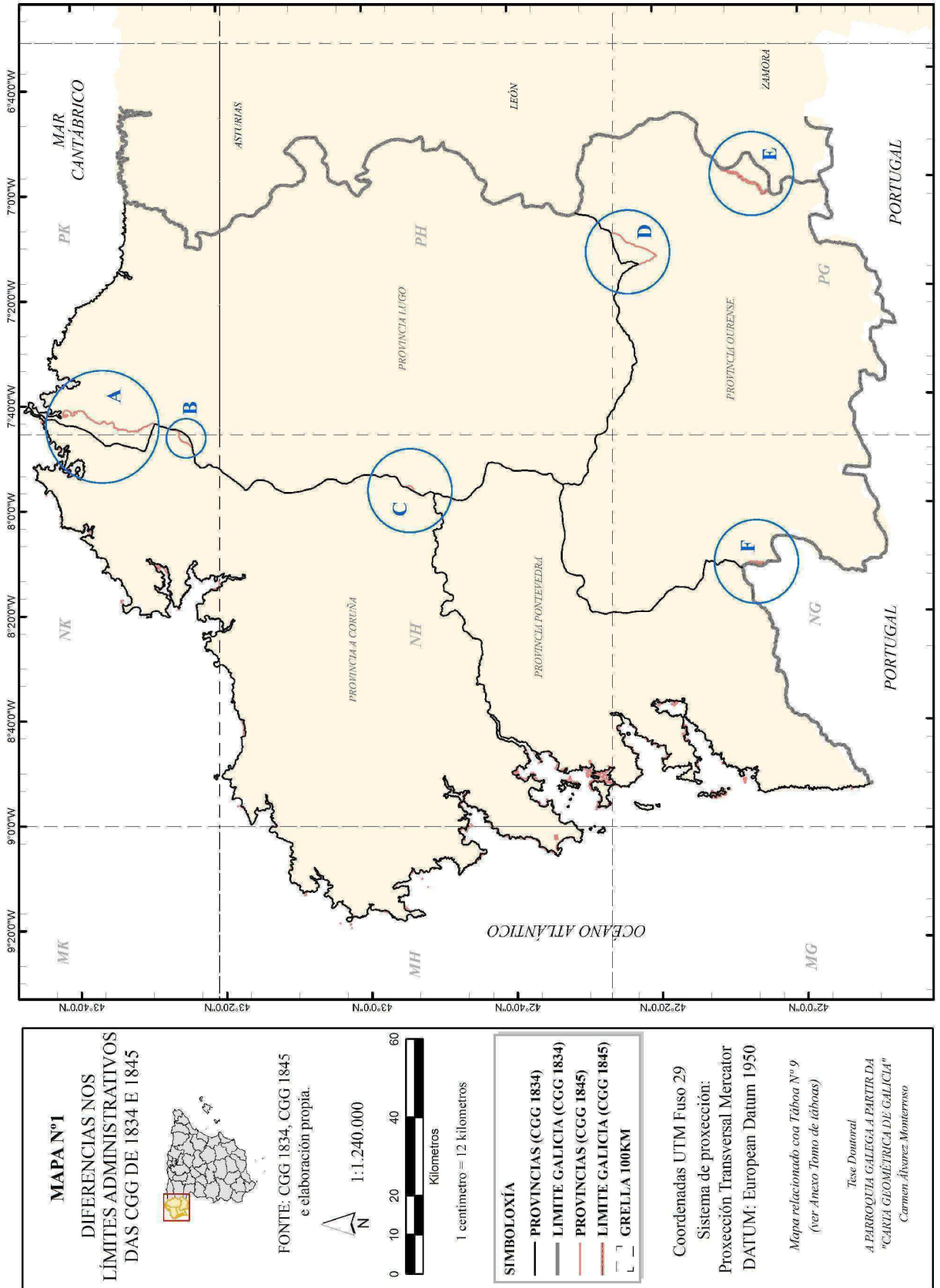
delimita o trazado polas serras meridionais, pola “Sierra de Laboreiro” e “Sierra de Jures” para continuar polo que denomina “LA RAYA SECA CON EL REINO DE PORTUGAL”. O límite do “Reino de Galicia” case non se modificou os seus límites (Chantada Acosta e Hernández Borge, 1984).

2. **O límite das provincias** de Galicia identifícase na Carta con un borde de liñas e puntos con fondo verde: o límite trazado entre as provincias da Coruña e Lugo segue as aliñacións montañosas que forman as serras centro-occidentais. O trazado estableceuno principalmente, de Norte a Sur, polos puntos máis altos da “Sierra da Faladora”, “Sierra de la Loba” e “Cordal de Montouto”, a “Coba da Serpe” até o río Ulla no ano 1822 cando percorreu estas montañas. A serra da Faladoira tamén se establece como límite provincial na división administrativa de 1834; en ocasións, as demarcacións establecíanse seguindo os cursos fluviais y é o que pasa co límite establecido por Fontán con respecto as provincias de A Coruña e Pontevedra onde segue o curso do río Ulla; o límite das provincias de Pontevedra e Lugo, como co límite con Coruña prosegue co sistema montañoso pasando polo “Pico del Farelo” e “Sierra del Faro”, na divisoria orográfica do río Arnego e do río Ulla. Non adopta o río Arnego como límite como se describe na división de 1833; o límite das provincias de Lugo e Ourense pasa polo río Sil ata que pasa polas altas da “Sierra de la Moà” ata chegar a “Sierra de los Caballos”, onde está o límite co “REINO DE LEÓN”; o límite das provincias de Pontevedra e Ourense segue a “Sierra del Suido” polo “Faro de Abion” e “Monte Pedroso” para seguilo río Miño.

No informe dos límites provinciais no Plan de 1821, os concellos de Chantada, Monforte e Quiroga quedaban en Ourense e as terras de Lugo estendíanse polo NO ata o baixo curso do Mera e Ría de Ortigueira e non do Sor e Ría do Barqueiro (Calero Amor, 1987). Pola contra na división do no 1822, o límite estaba na Ría do Barqueiro (Chantada Acosta e Hernández Borge, 1984). Bauzá e Larramendi propoñían que a provincia de Lugo se ampliara ata o Navia e Fontán non contemplou esa opción en ningún dos seus mapas.

O novo trazado dos límites provinciais na C.G.G. de 1845. Trala presentación en pública da C.G.G., Fontán foi nomeado individuo da comisión de arranxo do dos concellos galegos. Un ano máis tarde é excluído da comisión mixta por problemas con algún dos seus compoñentes xa que a postura defendida por Fontán era máis moderada desde un punto de vista territorial. Fontán defendía a capitalidade de Pontevedra e non quería a supresión da Diocese de Mondoñedo. A partires do ano 1836 comeza a súa traxectoria como Deputado nas Cortes Constituíntes ata o ano 1842. É nos diarios de sesión das Cortes onde Fontán expón as súas ideas de configuración territorial, expón sobre a lei de concellos e a configuración das entidades de poboación en Galicia. Compaginando con isto, fontán comeza a plasmar nos cadernos de campo as modificacións que serían trasladadas ó mapa antes da súa gravación en 1845.

Os límites cartografados son unha das principais **diferencias** entre as cartas, incluso implica a cambios provinciais e de comunidade. Domingo Fontán introduciu unha serie modificacións nos límites administrativos cartografados na C.G.G. de 1845 modificando, polo tanto, os que representara na C.G.G. de 1834 (ver anexo cartográfico: mapa N^o1). Unha das modificacións nos límites de 1845 afecta á liña decosta.

Pero unha das consecuencias máis directas e importantes da modificación dos límites que levou a cabo Domingo Fontán é o **cambio de localización de determinadas entidades de poboación**. No mapa anterior visualízanse os casos de modificación nos límites administrativos. No que respecta ós límites internos provinciais, existen catro modificacións na demarcación dos límites levadas a cabo por Fontán na Carta de 1845 con respecto á Carta de 1834. De novo adoptou ao criterio dos límites físicos. Hai casos que se traza sobre os sistemas montañosos e, noutros casos prosigue a través da rede fluvial. Foron catro as rectificacións nos límites provinciais de Galicia, os casos que se identifican como A, B, C e D. Nos casos A e D danse un total de 24 entidades de poboación con cambio de provincia (ver táboa N^o9):

N ^o	TOPÓNIMO	CATEGORÍA	FOL.	PRO1845	PRO1834	ID10KM
1	<i>Albaredos</i>	LUGAR	9	LUGO	OURENSE	PG49
2	<i>Angueiros</i>	PARROQUIA	9	LUGO	OURENSE	PG49
3	<i>Bacarizas</i>	LUGAR	9	LUGO	OURENSE	PG49
4	<i>Bacarizas</i>	LUGAR	9	LUGO	OURENSE	PG49
5	<i>Banacoba</i> [1]	PARROQUIA	12	ZAMORA	OURENSE	PG66
6	<i>Cambedo</i> [2]	PARROQUIA	12	PORTUGAL	OURENSE	PG23
7	<i>Centeais</i>	LUGAR	9	LUGO	OURENSE	PG49
8	<i>Enciñeira</i>	PARROQUIA	9	LUGO	OURENSE	PG49
9	<i>Ermidon</i>	LUGAR	9	LUGO	OURENSE	PG49
10	<i>Ferreira</i>	LUGAR	9	LUGO	OURENSE	PG49
11	<i>Freijo</i>	PARROQUIA	2	A CORUÑA	LUGO	NK91
12	<i>Grañas del Sor</i>	PARROQUIA	2	A CORUÑA	LUGO	NK92
13	<i>Mañon</i>	PARROQUIA	2	A CORUÑA	LUGO	PK03
14	<i>Mañon</i>	FEIRA	2	A CORUÑA	LUGO	PK03
15	<i>Montefurado</i>	PARROQUIA	9	LUGO	OURENSE	PG49
16	<i>Neiral</i>	LUGAR	9	LUGO	OURENSE	PG49
17	<i>Pías</i> [3]	PARROQUIA	12	ZAMORA	OURENSE	PG66
18	<i>Pordatroncos</i>	LUGAR	2	A CORUÑA	LUGO	PK03
19	<i>Ribeiras del Sor</i>	PARROQUIA	2	A CORUÑA	LUGO	PK03
20	<i>S. Martin</i>	PARROQUIA	9	LUGO	OURENSE	PG49
21	<i>Sesmil</i>	LUGAR	9	LUGO	OURENSE	PG49
22	<i>Vares</i>	PARROQUIA	2	A CORUÑA	LUGO	PK04
23	<i>Villanuz</i>	LUGAR	9	LUGO	OURENSE	PG49
24	<i>Villaster</i>	PARROQUIA	9	LUGO	OURENSE	PG49

¹ Na actualidade pertence ao concello de Pías (Zamor a).

² Na actualidade pertence ao concello de Chaves, distrito de Vila Real (Portugal).

³ Na actualidade pertence ao concello de Pías (Zamor a).

Táboa N^o9: Entidades de poboación con cambio provincial entre as C.G.G..

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845 e elaboración propia.

Unha primeira modificación afecta as provincias de A Coruña e Lugo, no seu extremo máis Norte (ver mapa 1). Mentres que en 1834 o límite provincial estableceuno polo sistema montañoso da “*Sierra da Faladora*”, en 1845 adoptouno ó curso do río Sor ate “*Bustelo*”, onde coinciden os límites. Con esta modificación, sete entidades pasan da provincia de Lugo en 1834 á provincia de A Coruña en 1845 (ver páxina seguinte *figura 65*). Outras dúas modificacións máis afectan ó límite provincial entre A Coruña e Lugo e que no mapa aparecen identificados como B e C. En ambos casos o límite ratificouse para adaptase o sistema montañoso, pasando polas cotas máis altas da zona, como O Castrillón no caso B que dista 1.000 m. aproximadamente cara ao W do límite de 1834 e como o Monte do Castro no caso C que se modificou 600 aproximadamente cara ao E do límite anterior. En ningún destes dous casos afecta cambio algún en algunha entidade de poboación. Unha cuarta modificación atópase no límite entre as provincias de Lugo e Ourense y, que no mapa aparece como o caso D (ver mapa 1) páxina seguinte *figura 66*). Na modificación do límite adóptase o curso de río Bibei en vez do río Sil. En esta ocasión son catorce entidades que pasan de pertencer á provincia de Ourense en 1834 á provincia de Lugo en 1845 (ver táboa N^o9).

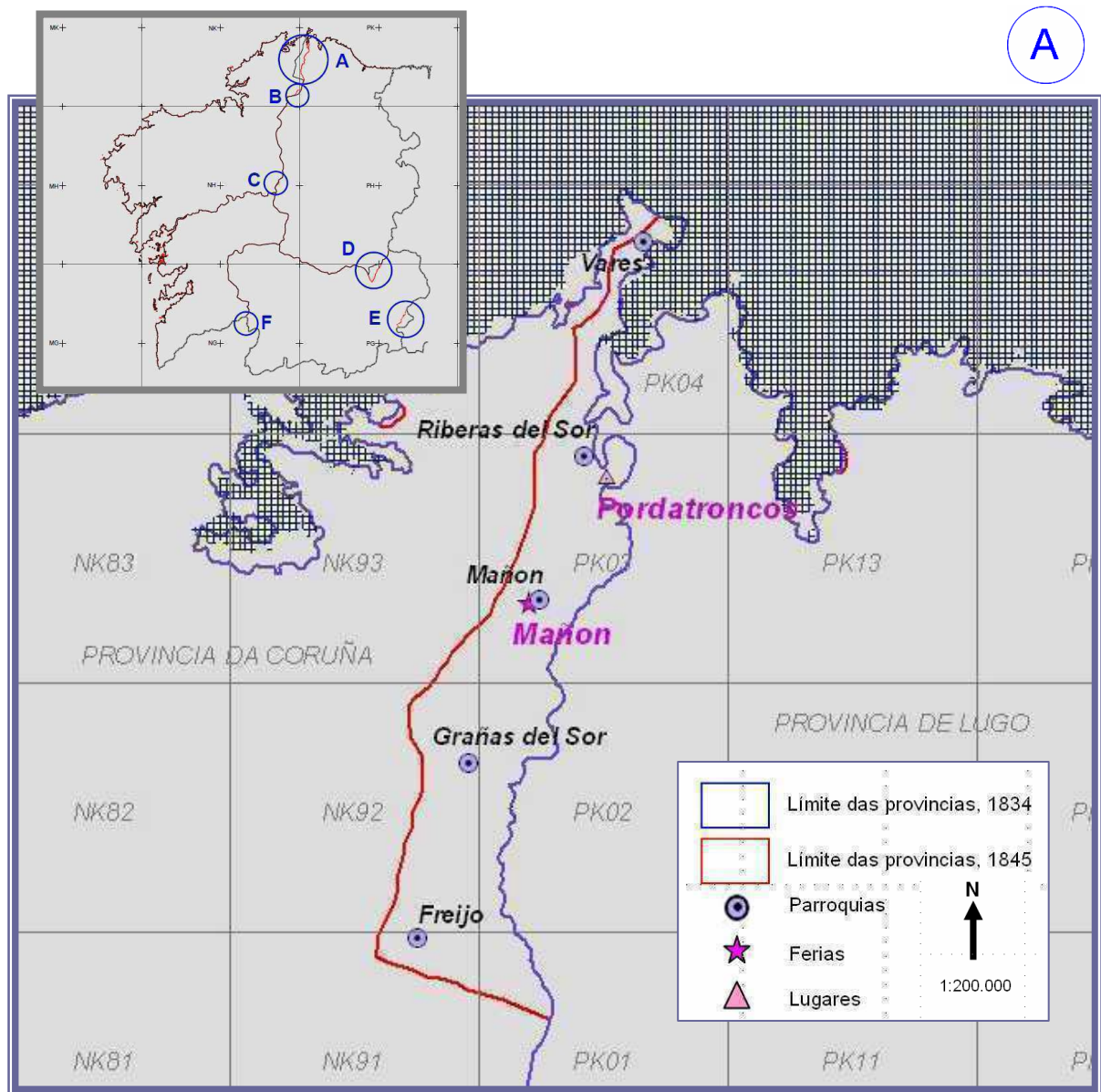

Figura 65: ENTIDADES DE POBOACIÓN QUE PASAN Á PROVINCIA DE A CORUÑA.
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845 e elaboración propia.

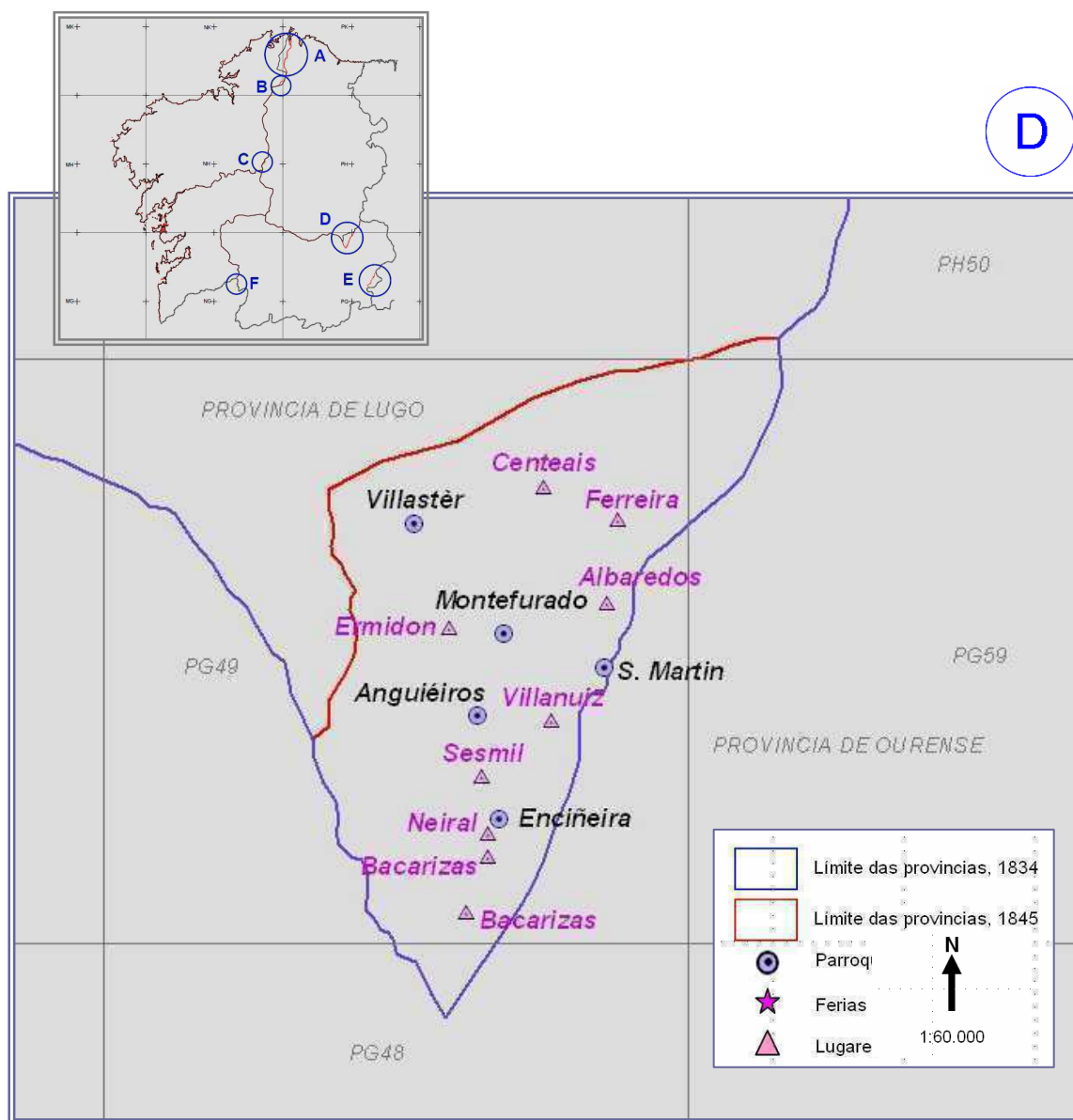

Figura 66: ENTIDADES DE POBOACIÓN QUE PASAN Á PROVINCIA DE LUGO
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845 e elaboración propia.

Os concellos afectados nas modificación na delimitación dos límites administrativos foron Mañón, Quiroga, Viana do Bolo e Pías. O concello de Mañón na C.G.G., Domingo Fontán no seu manuscrito de 1834 localízao na provincia de Lugo, como Xavier de Burgos na división de 1833 e, posteriormente, no gravado de 1845 localízao na provincia de A Coruña, como na subdivisión de partidos xudiciais. É de destacar que o “Plano del Corregimiento de **La Cañiza**: dividido en alcaldías reales” que levantou Fontán no ano 1826 axústase á delimitación aprobada finalmente do partidos xudiciais.

No que respecta ó “**límite entre Zamora, León y Asturias**”, na C.G.G. de 1845 modificou o límite na provincia de Zamora establecendo o límite polo río Bibei. Isto supón que dúas parroquias identificadas por Fontán en 1834, “Pías” e “Barjacoba” que as localizaba na provincia de Ourense, ca modificación en 1845 pasan á provincia Zamora (*caso E, ver táboa N°9*). No que respecta ó “**límite con Portugal**” levou a cabo unha única modificación no límite da Carta de 1845. No *caso F* indícase como o novo límite establecido adóptase o curso do “Río Barja”. Pero hai que destacar que aínda que non afectara a ningunha entidade este cambio de límite, Fontán si modificou dúas entidades, por un lado a parroquia de “Cambedo” que no 1834 localizaa na provincia de Ourense e no 1845 localiza o lugar de Cambedo en Galicia e a parroquia homónima en Portugal e, por outro lado, a de “Lamas de Arcos” que aínda que a localiza en ambas datas na provincia de Ourense, no 45 localiza a igrexa no lado de Portugal.

Unha panorámica da división territorial do século XIX e do XXI reflexa como Fontán acertou na interpretación da organización definitiva de Galicia.

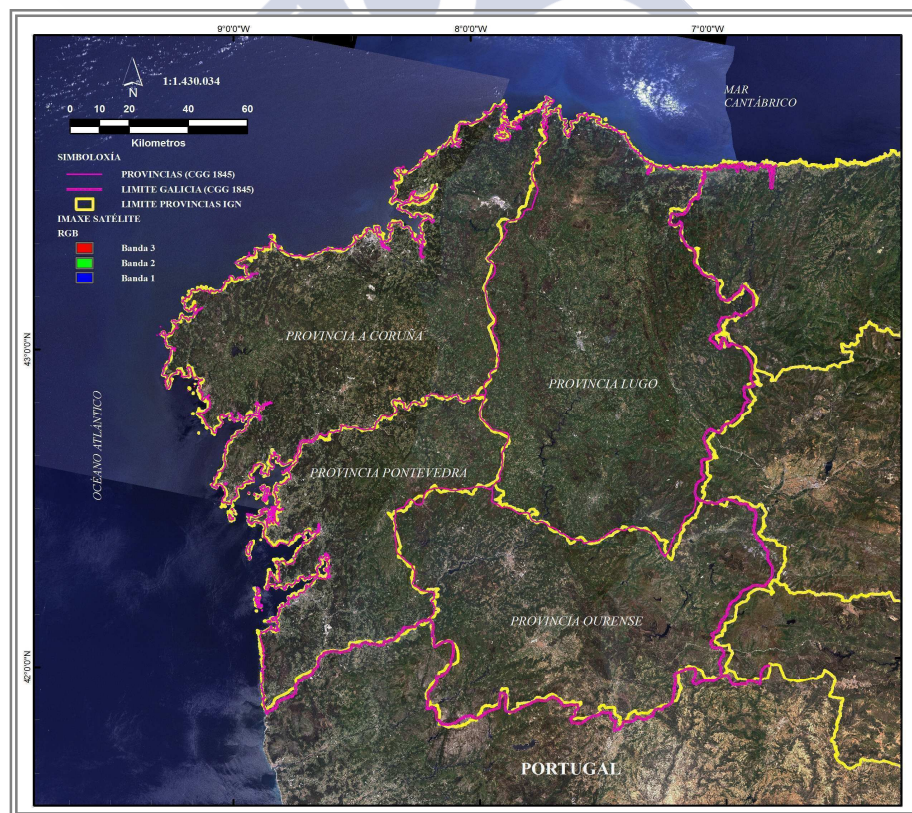

Figura 67: Comparativa dos límites administrativos d a CGG de 1845 e os elaborados polo IGN.
 Fonte: C.G.G. de 1845, I.G.N. e elaboración propia.

3.3. O INVENTARIO TOPONÍMICO DA C.G.G.. A AMPLIACIÓN TOPONÍMICA NA C.G.G. DE 1845

A CGG supón unha enorme achega considerándoa a *principal fonte de toponimia do século XIX*. O mapa, que foi o soporte do cartógrafo para reunir todos os nomes con unha alta fiabilidade na súa localización, evidencia:

- A organización da división administrativa das provincias galegas en cidades, vilas e parroquias.
- A importancia da Igrexa na sociedade galega e no entramado socioeconómico mediante a identificación e localización dos diferentes modos de organización eclesiástica nas diferentes escalas (cidade diocesana, parroquia, mosteiro, capela, ermita, colexiata e encomendas).
- As actividades económicas e os intercambios comerciais existentes no século XIX detallando as feiras e rexistrando as pontes, barcas e vías de comunicación.

Identificouse e cartografouse *toda a toponimia da C.G.G.*, tanto do manuscrito como do gravado, e non só a de Galicia senón tamén a de Asturias, León e Zamora e a dos distritos do Norte de Portugal, atendo aos límites administrativos establecidos por Domingo Fontán. Así mesmo, estableceuse unha *conexión entre o século XIX e século XXI*, por un lado, localizando cada un dos máis de 6.000 rexistros toponímicos da Carta de 1834 no seu respectivo municipio actual, que en determinados casos implica un cambio de situación e, por outro lado, as variacións de categoría das entidades con respecto á circunscrición parroquial que puido supoñer co paso do tempo. Este apartado é *a confirmación da evidencia toponímica* e a súa xerarquización, resaltando a importancia do manuscrito de 1834.

Entidades de poboación, actividades económicas e accidentes xeográficos identifícanse no “Mapa Fontán”, a través de unha referencia puntual acompañada do seu nome xeográfico correspondente. Pero as categorías identificadas na Carta aparecen descritas na lenda pero establecéronse outras que se atopan no mapa co nome e que principalmente fan referencia a toda unha serie de elementos xeográficos. Moitos dos topónimos fan alusión ós símbolos e abreviaturas. Os nomes inventariados fan referencia ás cidades, ás vilas e ás súas cabeceiras de partido, como ás entidades de poboación rural, ós mosteiros, ás colexiatas, ás capelas, ás feiras, ás ventas, ós ferreiros, ás pontes, ás barcas, ós lugares, ás fortalezas, ós baños, ás encomendas, ós castelos, ós ríos como tamén ós cabos-puntas-illas e illotes. Non se atoparon dous dos símbolos da lenda: o muíño e a fundición no manuscrito. Pero existen outros rexistros, localizados no mapa, que aluden á costa, á hidrografía, ó relevo e á división administrativa: areas, covas, enseadas, esteiros, ismos, portos e rías; fontes, lagoas, pozos; cerros, cordais, montes, penedos, picos, serras e vales; a base do Corgo e ate unha calzada romana; a comarca do Xallas identifícase na C.G.G., como tamén as Terras de Montes, de Cotobade, de Deza, de Nay e de Soneira. Un total de 55 categorías que se describen na *figura 68 (ver anexo de figuras)* onde se realiza unha simplificación das variedades e onde se lle atribúe un identificador numérico.

Faise necesario destacar que un único topónimo pode identificarse, a súa vez, en varias categorías, como por exemplo é o caso de “*Mañon*”, que Fontán o identificou como parroquia e feira, ou como tamén o caso de “*Puerto Marin*” que ademais de vila e colexiata pertence á encomenda que leva o seu nome da orde militar de S.Xoán. Neste caso, todos eles aparecerán tantas veces como categorías teña.

A toponimia da CGG de 1834: totalizacións e casuísticas. Domingo Fontán recolleu e localizou máis de 6.000 topónimos no seu manuscrito da C.G.G. de 1834 durante case a vintena de anos que lle levou realizala. Os mapas eran necesarios para inventariar os recursos naturais e fomentar as comunicacións e o comercio. É polo que o Mapa Fontán se considera como o recompilatorio toponímico máis importante do século XIX para Galicia. Unha totalidade de **6.153 nomes** para todo o territorio cartografado no mapa, incluíndo Asturias, Zamora, León e Portugal. Os nomes xeográficos que localizou dentro dos límites de Galicia representan unha maioría de 5.677 nomes e, a proporción minoritaria do 8% do conxunto divídese entre o territorio adxacente de Galicia (*ver figura 69 en anexo Figuras; ver táboa N°10 en anexo Táboas*). Independentemente da súa localización xeográfica, pódese establecer unha totalización toponímica atendendo ó rango dos nomes localizados tomando como modelo a lenda da Carta (*ver táboa N°11 en anexo Táboas*). A entidade de poboación máis numerosa é a parroquia rural, cun total de 3.686 nomes identificados. A segunda entidade en número é a de lugar que representa un número tamén considerable na carta, superando os 1.000 rexistros identificados.

Todos os nomes xeográficos cartografados na CGG de 1834 aparecen en listados alfabéticos coa ortografía como a recolleu Fontán (*ver tomo de táboa*) asociados a mapas mediante codificación numérica. A continuación faise unha descrición dos topónimos por categorías:

1. ***As Cidades e Vilas en 1834.*** No mapa Fontán localízanse un total de 8 cidades. Os seus nomes aparecen en letra maiúscula remarcando así a súa importancia. Son as sete cidades, cabezas das antigas “provincias” ou distritos (Santiago, Betanzos, Lugo, Mondoñedo, Ourense, Tui e A Coruña) máis Vigo. Diferencia entre elas como cidades diocesanas a “*OURENSE*” e “*TUY*” e cidade metropolitana a “*SANTIAGO*”. (*ver anexo Táboas: táboa N°12; ver anexo Mapas: mapa N°2*). Fontán consideraba Santiago como cidade central de Galicia (“*eu vexo en Santiago unha Universidade non vexo a capital da provincia, aínda que debería estar alí máis ben que na Coruña, e con maior razón a Audiencia de Galicia*”¹⁶⁶) e Pontevedra e non Vigo pola capitalidade da provincia. No referente ás vilas, Fontán identificou un total de 115 vilas en 1834, entidades que superaban os 3.000 veciños. Como cabeza de partido, “*MEIRA*” na provincia de Lugo (*ver anexo Táboas: táboa N°13; ver anexo Mapas: mapa N°2*). Do total das vilas, 92 son vilas galegas e, para as vilas restantes, 8 son entidades portuguesas e 15 repartense entre as provincias de Asturias, León e Zamora. Ó igual que a toponimia das cidades, os nomes das vilas aparecen en maiúsculas na Carta destacando por igual a importancia desta entidade singular. Na C.G.G., D. Fontán establece como vilas “*PONTEVEDRA*”, Ferrol e Vilagarcía (“*VILLA GARCIA*”), na actualidade cidades. Así mesmo de estes tres cambios de xerarquía en 2009 respecto de 1834, a maioría das vilas, 74 casos da totalidade, localízanse dentro da súa homónima. Subliñar o caso de “*MESIA*” (coa etiqueta número 63 no mapa) que Fontán a identificou como vila e “*S. Crist. de Mesia*” como entidade colectiva, estando incluída a vila na súa parroquia homónima, casuística esta que non sucede nos casos anteriores.
2. ***As parroquias rurais cartografadas en 1834.*** É a célula máis numerosa que se identificou na Carta. Fontán identificou todas as parroquias rurais e non fai mención

¹⁶⁶ Sesión parlamentaria do 22/06/1838.

en ningún caso a algunha no medio urbano. Recoñécense un total de 3.686 parroquias rurais na Carta de 1834 das que 3.517 son parroquias galegas (93% do total)¹⁶⁷. A distribución por provincias é de 872 parroquias para Coruña, 1195 para Lugo, 821 para Ourense e 629 para Pontevedra. Das 170 restantes, o 7% do total, localízanse 43 en Portugal e 127 para o resto peninsular, tendo en conta os límites establecidos por Fontán na Carta de 1834 (*ver anexo Táboas: táboa N^o14; ver anexo Mapas: mapa N^o3 ó mapa N^o22*). Unha das características principais do topónimo da parroquia é que, salvo en determinados casos, *non se identifica a advocación relixiosa*. En 434 rexistros (12,3 %) reconece esta advocación. A denominación de “Santa María” (12,2 %) é a máis numerosa, seguida da de “San Salvador” e “Santiago” (10,2 %). Hai parroquias catografadas no mapa e que hoxe son baixa. Son 122 baixas parroquiais. Atendendo aos límites administrativos, áchanse 18 rexistros de entidades con cambio de situación. As parroquias de “*Angueiros*” (n^o126), “*Enciñeira*” (n^o1054), “*Montefurado*” (n^o1842), “*Villaster*” (n^o3637) e “*S. Martin*” (n^o2776) que da provincia ourensá pasaron á luguesa ao municipio de Quiroga, as parroquias de “*Grañas del Sor*” (rec 1352), “*Mañon*” (n^o1704), “*Riberas del Sor*” (n^o2491) e “*Vares*” (n^o3404) de Lugo ao concello de Mañón e por último existen dúas parroquias que en 1834 pertencían á provincia de Lugo, o caso de “*Freijo*” (n^o1252) e “*Souto*” (rec 3207) e pasan a pertencer á provincia da Coruña ó concello de As Pontes de García e á provincia de Ourense ó concello de A Peroxa, respectivamente. Existen parroquias de “*Pias*” (n^o2232) e “*Barjacobá*” (n° 293) que de pertencer a Galicia pasaron a ser de Castela e León á provincia de Zamora; e “*Cambedo*” (n^o554) e “*Lamas de Arcos*” (n^o1514) que de pertencer a Galicia pasaron a Portugal as distritos de Vila Real e Chaves, respectivamente. Como tamén os casos de “*Castromil (Sa. Ana de)*” (n^o732) que Fontán o situou na provincia de Zamora pertencendo na actualidade ó concello de A Mezquita en Ourense e tamén “*Marentes*” (n^o1711) que de Asturias pasa a Lugo, ó concello de Negueira de Muñiz. Determinanse unha serie de parroquias exclusivas da CGG de 1834¹⁶⁸: “*Seijo*” (Mugardos), “*Bronllo*” e “*Pontevedra*” (Negreira), “*Sálvora*” (Ribeira), “*Armada*” (Sobrado) na provincia da Coruña; “*Coedo*” (Carballedo), “*Castelo*” (Cervantes), “*Riotorto*” (Guitiriz), “*Podente*” (Monterroso) e “*Casa de las Pozas*” (As Nogais) na provincia de Lugo; para a provincia de pontevedra existe a parroquia “*Golpelleira*” (Vilagarcía); e as de “*Penalonga*” (Os Blancos), “*Co. de la Magdalena*” (Coles) e “*Soutelo*” (Porqueira) para Ourense.

3. Diferenciou a **parroquias rurais cabezas de partido**. Mediante o símbolo da lenda identificáronse 12 rexistros toponímicos para esta categoría. Pero a casuística identificada fai referencia a postos de vixía ou de torre porque en dez rexistros así o indica o topónimo. Estes casos aparecen repartidos no límite costeiro da provincia da Coruña entre os municipios de Cedeira e Carballo. Son as “*vigía*” de Candelaria¹⁶⁹, Eigil, Pantín, Prados, Campelo, Cóbas, Monte Ventoso, San Pedro (Langosteira) e Caion. Son postos de vixilancia ou recoñecemento da ría de Ferrol, con posibilidade da función militar, polo emprazamento no mapa, xa que o punto emprazase na parte

¹⁶⁷ Hai que destacar que existen tres rexistros que debido ao estado do mapa non se puido identificar o topónimo existente no mapa: co n^o1.108 San Xoán Bautista do Isto (Cabana) e os n° 1.989 e 3.095 de Asturias.

¹⁶⁸ Non hai referencia a elas en nomenclatores eclesiásticos (inventarios parroquiais das diócesis de Galicia), na publicación “*Cartografía xurisdiccional de Galicia no século XVIII*” de Francisco Río Barja como tampouco no mapa “*O Reino de Galicia*” de Tomás López.

¹⁶⁹ A vixía da Candelaria e a de Campelo aparecen descritas no “*Derrotero de las costas de España en el O. Atlántico y de las Islas Azore só terceras, para...*” de Vicente Tofiño de San Miguel (1789).

máis alto preto da costa. O punto de rexistro que aparece na provincia de Pontevedra esta situada nas Torres de Agrelo (ver anexo Táboas: táboa Nº15; ver anexo Mapas: mapa Nº3 ó mapa Nº22).

4. **Os mosteiros en 1834.** Galicia tivo unha importante presenza monástica. Os mosteiros, como os edificios ou lugares de morada de monxes e monxas, gozaban de unha maior autonomía respecto ás igrexas parroquiais e repercutía na fixación do hábitat preto dun lugar de culto. Un total de 45 repartidas polo territorio galego, salvo o mosteiro de “*Villanueva de Oscos*”, na provincia asturiana (ver anexo Táboas: táboa Nº16; ver anexo Mapas: mapa Nº23). Diferencia as **colexiatas** cartografando 6 nas provincias galegas. “*CORUÑA*” e “*PUERTO MARÍN*” teñen os símbolos de “ciudad” e “villa”, respectivamente. Máis da metade dos mosteiros convertéronse en parroquias e no caso das colexiatas tan só o caso de “*Correjanas*”. Non identificou a Colexiata de Sar en Santiago de Compostela (ver anexo Táboas: táboa Nº17; ver anexo Mapas: mapa Nº23).
5. Tamén hai que ter en conta ás **capelas** ou santuarios. A suma de 130 capelas ou santuarios que aparecen localizadas no mapa Nº 24, representadas xunta as encomendas (ver anexo Táboas: táboa Nº18; ver anexo Mapas: mapa Nº24). Destacar que 17 capelas non teñen toponimo (do nº106 ao 122). Na táboa indícase entre paréntese o topónimo da capela na actualidade disposta a través do MTN, salvo nos casos con Rec 110-111-116-119-120 onde aparece unha capela pero sen nome. Destacar que 8 das capelas convertéronse en parroquias: “*La Peregrina*” na parroquia de Santa María de A Peregrina no concello de Santiago de Compostela, “*Las Hermitas*” en Santa María de As Ermitas en O Bolo, “*N^aS^a de las Maravillas*” en Nosa Señora de As Marabillas en Cartelle, “*N^aS^a del Monte*” do concello dos Esgos, “*N^aS^a del Val*” de Gomesende en Santa María de O Val, “*S. Feliz*” en San Fiz de Galez no concello de Entrimo, “*S. Ram.n de Moheche*” en San Xoán de Moeche e por último a capela de “*Sayanes*” de Vigo na parroquia de San Xurxo de Saiáns. Hai tres casos nos que non se puido precisar a súa situación por non poder localizar o seu emprazamento: a capela de “*Mol*” que non se pode precisar se pertence a Galicia ou Asturias, a capela de “*N. Sa. Anamaro*” se continua pertencendo a Portugal e a capela de “*Sa. Lucia*” que ven pode pertencer ó concello de Ortigueira ou o de Cerdido.
6. Neste mesmo mapa aparecen representadas **as encomendas**. Fontán identificou as de “*Santiago*” e “*San Xoán*” na Carta de 1834 (ver anexo Táboas: táboa Nº27; ver anexo Mapas: mapa Nº24). As ordenes militares son institucións guerreiras e relixiosas á vez. Tiveron a súa presenza en Galicia as ordenes de San Xoán de Xerusalén ou de Malta e a de Santiago desde o século XII ao XIX, cando se producen as desamortizacións. Estas divídense en encomendas, unidades básicas para a administración territorial e rentista da orde militar e como centro asistencial para pobres e peregrinos. Esténdense territorialmente a través de doazóns (priorados, curatos, anexos, hospitais) e asentábanse en vilas ou castelos. Identificou as casas centrais de dúas encomendas da orde de San Xoán de Xerusalén: “*PUERTO MARIN*” e “*Pazos de Arenteiro*”. A orde de Santiago tiña a finalidade de defender aos peregrinos do Camiño de Santiago e a maioría das súas propiedades estaban na Coroa de Castela, e dela identificou “*La Barra*” e “*TUY*”.

7. A faceta económica mediante *as feiras, as vendas e os ferreiros*. As feiras son os puntos de referencia do comercio no medio rural. Celebrábanse nas aldeas e como resultado da crecente comercialización no ámbito da economía campesiña, as entidades de poboación solicitaban autorización para a celebración de novas feiras. Algunhas delas contribuíron ó desenvolvemento e convertéronse en vilas, convertida ao tempo en cabezas de concello e ata de partido, como se indica no mapa os casos de Carballiño, Monterroso, A Estrada, Lalín, Agolada, Palas de Rei, Silleda, entre outras. Outras naceron sobre festividades relixiosas como a de “*La Virgn del Monte*”. Fontán localizou 51 feiras (en total 52), 11 vendas (en total 13) e 24 ferrerías (en total 27) en Galicia. As provincias occidentais galegas acaparan o maior número das feiras. Máis da metade dos mesóns ou lugares de paso onde poder aloxarse sitúanse na provincia de Ourense. No 1822, Fontán parou no “*Meson del Viento*”, o único que localizo una provincia da Coruña. As ferrerías emprázanse na parte oriental da provincia de Lugo das cales se exportaba o ferro para Castela e Portugal (Pegerto Saavedra, 1994). Neste grupo localizou as “*Fábricas de Fundic. y Loza*” no concello de Cervo, a primeira fábrica de cerámica de Sargadelos. É tamén nesta xerarquización onde determinados casos pasaron a converterse en parroquias: 4 casos nas feiras e 2 casos nos ferreiros. Destacar o cambio de límite provincial na feira de “*Mañon*” e na “*Venta de Espasande*” o cambio entre comunidades. E tamén neste apartado onde se atoparon na Carta simboloxía sen ningún topónimo e neste caso foi máis complicado que noutras categorías xa que non se puido localizar na maioría dos casos un topónimo asociado (ver anexo Táboas: táboa N^o19, táboa N^o20 e táboa N^o21; ver anexo Mapas: mapa N^o25).
8. As *pontes e barcas localizadas en 1834*. O tránsito dos ríos realizábase fundamentalmente por medio de pontes, barcas e barcos¹⁷⁰. As barcas¹⁷¹ e barcos fluviais empregábanse para atravesar en sentido transversal os ríos máis caudalosos. A incidencia das barcas era importante na vida económica e social polo que actuaban en lugares estratéxicos comunicando ambas beiras do río. No mapa apreciase como preto de barcas e pontes atópanse capelas, hospitais e as augas termais. As barcas podían transportar peregrinos a Compostela e a outros santuarios ou levar os doentes na procura dos baños termais e augas medicinais. Ademais, as pontes e as barcas constitúen unha parte da infraestrutura do comercio porque daban entrada ou saída aos produtos que ían as feiras. Na CGG, Fontán diferenciou entre as pontes de madeira e as pontes de pedra. En total localizou 212 pontes, das cales 134 son de madeira e as 78 restante de pedra. Pouco máis dun 35% das pontes non teñen topónimo. Indicar que nestes casos identificouse o nome na cartografía oficial e aparece na táboa, aínda así determinados casos non se lle puido asociar ningún nome. Con respecto as barcas identificáronse un total de 6 “*barcas*”, a “*Barca de Sarandon, de S. Esteban, de Sardiñeira, del Espiñeira, de Portobrome*” e “*Barca de Porto*”. A “*Barca de Portobrome*” pasa a pertencer o concello lucense de Sober. Pero ca simboloxía de ponte aparecen as barcas de *busto, chayan e porto* e así como o *barco de boadil*. Estas barcas eran de monopolio señorial.

¹⁷⁰ Tamén mediante pasos elevados máis primitivos como os pontillóns e as poldras pero na CGG non hai referencia algunha a ningún deles.

¹⁷¹ As barcas de pasaxe son de gran tamaño e porte, pois podían levar atres carros coa súa carga e ata 25 persoas. Son barcas de madeira de grandes artesas con fondo plano e a súa proa e popa, chatas e moi inclinadas caa afora co fin de que tocaren terra a bordo (Gallego Domínguez, 1986).

9. Sobre os “*Baños y aguas minerales*” ou baños termais, balnearios e augas medicinais. Desde a época dos romanos existe a tradición en Galicia de tomalas augas. Eran baños de baldes nos cales as persoas se bañaban por quendas e non tiñan onde aloxarse (Alonso Álvarez, 2011). No ano 1826 decláranse oficialmente 30 balnearios en España por cumprir unha condicións sanitarias. Deles cinco son galegos, e salvo Cortegada, Fontán identificou os de Caldas de Cuntis, Caldelas de Tui e os dous de Caldas de Reis. Logo foron incorporándose o listado oficial os de Carballo e Arteixo. Na CGG aparecen 13 rexistros sobre balnearios. A maioría deles existían no século XVIII pero sen médico O símbolo identificado co recno 11 a pesar de non dispor de nome, está localizado e sábese do seu cambio ó concello de Mañón (*ver anexo de Táboas: táboas N°22-23 e 26*). En época pasada, Domingo Fontán formou unha corporación na Deputación de Galicia para suprimir as vantaxes do colectivo médico. Fontán consideraba aos médicos directores dos baños “unha praga para o país”. Presentou no congreso unha proposta para quitarlles a asignación porque ademais de gañan un soldo tiñan unha comisión por persoa e gozaban de aloxamento nestes puntos. En outubro do ano 1837 denunciou que moitas das augas minerais de Galicia estaban aínda sen analizar¹⁷². As categorías de *as pontes, as barcas e os baños e augas minerais* represéntanse na mapa N°26 (*ver anexo Mapas*).
10. **Os lugares** son a segunda entidade en número no mapa. Fontán . Aparecen 1010 entidades singulares. Non só localizou os 827 lugares que aparecen dentro dos límites de Galicia en 1834 senón tamén os 183 lugares de Asturias, León e Portugal. Destacado o número de 70 lugares de 1834 son entidades colectivas. Existen 24 casos de lugares ós que afectou a modificación dos límites administrativos, 17 casos de lugares pasan a formar parte de provincia lucense. A existencia de dous lugares identificados por Fontán convertéronse nunha única parroquia na actualidade. Son os casos de os lugares de “Forcadela e Nogaledo” (Rec 348/544) no Barco de Valdeorras co nome de Santiago de Forcadela e Nogadelo, e os lugares de “Oubigo e Outeiro” (Rec 560/564) no concello de Os Blancos (*ver anexo Táboas: táboa N°24; ver anexo Mapas: mapa N°27 ó mapa N°45*).
11. **As fortalezas, torres ou palacios antigos e os castelos en 1834.** Unifica a simboloxía para identificar as fortalezas, as torres e palacios. As torres e castelos naceron como elemento defensivo dos dominios da nobreza e son elemento fundamental para identificar o papel dentro do señorío laico e eclesiástico. No século XV ademais de fortaleza e centro señorial, convertese nun palacio porque o señor viven as súas terras. As fortalezas, como construcións fortificadas de aspecto militar que responden a necesidade de defensa contra o inimigo. Hai unha fortificación da costa galega, como os sistemas de fortificación da costa coruñesa e na fronteira con Portugal (“*Salvatierra*”, “*Monterrei*”, “*Monzao*”, “*Lindoso*”). En total son 48 topónimos, dos cales 39 se identifican como fortalezas e 9 como castelos (*ver anexo de Mapas*). En dous casos non se puido precisar a súa localización: un caso de fortaleza onde non se puido tampouco asociar a un topónimo e tampouco precisar se pertencía ó municipio de Becerreá ou As Nogais (Rec 26) e o outro caso é o castelo “*Co. de La Insua*” (Rec 3) que non se puido precisar se pertence a Galicia, ó concello de A Guarda, ou a Portugal. Mencionar que a aquelas fortalezas que non teñen topónimo algún non foi posible a súa localización na actualidade (*ver anexo Táboas: táboa N°25 e táboa N° 28*).

¹⁷² Sesión parlamentaria do 24/10/1837.

12. Os elementos costeiros na Carta, que aparecen identificados na lenda mediante abreviaturas, son topónimos relacionados con *cabos*, *puntas*, *illotes* e *illas*. Distinguir as illas. Na táboa N^º29 identificanse 296 nomes xeográficos: 26 cabos, 53 illas, 4 identificados como illotes e os restantes 210 como puntas. Destacar que o Cabo de Vares (Rec 14, cabo) pertencía a provincia de Lugo en 1834 e a Illa de Óns non a recoñeceu como parroquia. Pero existe outra toponimia que fai referencia ó sistema costeiro e que non ten abreviatura ou símbolo na lenda. É a identificada na táboa N^º30 que ten que ver cos areais, atalaias, covas, enseadas, praias e rías sumando 52 topónimos novos ós elementos costeiros identificados con anterioridade.
13. *Os ríos e os seus afluentes* representados na Carta. Os ríos son unha vía fácil de comunicación e un medio de sustento. Fontán defendía a canalización dos Ríos para o regadío e coidaba que tódolos ríos desaproveitábanse para o rego e tan só se empregaban para os muiños fariñeiros, dos que non cartografou ningún no mapa. Destaca en maiúsculas os topónimos dos ríos Éo, Sil, Miño, Tambre e río Ulla. Aparecen identificados 129 topónimos de ríos (o nome dun río pode aparecer en varias ocasións). A pesar de que para esta categoría non se realizou mapa destacar a sinuosidade con que Fontán representou os diferentes cursos de auga. Outra toponimia relacionada ca hidrografía aparece identificada na táboa N^º33: arrosios, lagoas pozos e ribeiras. Ademais aparece identificado o nacemento do Miño que a localiza en *Fonte Miñá*, erro arrastrado da cartografía antiga porque no mapa de Ojea tamén foi localizado igual. A lagoa de Antela, chamada tamén de Limia e Beon, calculou a súa extensión en unha legua cadrada.
14. Destacar a referencia a calzada romana (entrada a Galicia pola Portela de Home ate a parroquia de Parada de Ventosa, só na folla 7), e o camiño que va a Oviedo.
15. O Reino de Galicia do que calculou a superficie en 937 leguas cadradas e cunha poboación que se aproxima aos 2 millóns de almas distribuídas nas catro provincias de “LA CORUÑA”, “LUGO”, “ORENSE” E “PONTEVEDRA”. Referencia a 6 comarcas: a do “JALLAS”, a “TERRA DE MONTES” ou Tabeirós, de “TIERRA DE SONEIRA”, “TIERRA DE DEZA”, “TIERRA DE COTOBAD” e “Tierra de Nay”, como a de Sarria.

Todos nomes xeográficos están nas táboas e represéntanse nos mapas segundo as categorías da lenda do mapa. Ademais de estes, aparecen nomes con referencia ao relevo galego, á división administrativa e incluso ás estradas, e outros sen catalogación. Nas táboas N^º30 á N^º36 aparecen eses rexistro toponímicos dispostos nunha ordenación de relevo (máis de 230 nomes xeográficos), sobre delimitacións administrativas (16 denominacións) e un total de 24 topónimos de diferente asignación (ver anexo Mapas: mapa Nº 47 e mapa N^º48).

Existe unha desigualdade nos rexistros toponímicos entre as Cartas de 1834 e 1845. A diferenza de rexistros é considerable superando os **2.300 topónimos**. Ademais de que a lenda do mapa de 1845 contemple novos símbolos e outras nomenclaturas que non aparecen no mapa de 1834, Fontán localizou novos topónimos e modificou a clasificación de moitas das entidades xa cartografadas. Na *táboa N^º37* que se presenta a continuación atende á lenda do

mapa do 1845 e faise unha comparativa do número total de rexistros por categorías en ambas cartas.

CATEGORÍAS	CGG 1834	CGG 1845
Cidade	8	9
Vila	114	117
Vila, cabeza de partido	1	*
Parroquia	3686	3763
Parroquia, cabeza de partido	12	20*
Lugar	1010	1513
Capital Provincia	*	4
Capital Partido	*	42
Capital Concello	*	278
Colexiata	6	5
Monasterio	46	77
Fortaleza	39	73
Castelo	9	*
Capela	130	182
Venta	13	27
Molino	*	3
Ferrería	27	38
Fundición	*	*
Feira	52	182
Baños e Augas	13	20
Encomenda	4	14
de S. Xoán	2	11
de Santiago	2	3
Ponte	212	486
de madeira	134	431
de pedra	78	55
Barca	6	44
Estación	*	513
Río	129	153
Cabo-Punta-Illa-Illote	296	274
Outra toponimia	340	361
Altitudes	*	335
TOTAL	6153	8533

Táboa Nº37: TOTALIZACIÓN DE TOPÓNIMOS DO MANUSCRITO E GRAVADO.
Fonte: Manuscrito da C.G.G. de 1834 e elaboración propia.

A carta de 1845 ten un total de **8.533 topónimos**. Na táboa Nº38 simplifícase numericamente as modificacións dadas na carta de 1845 respecto á C.G.G. de 1834 (*ver anexo Táboas: táboa Nº38*). Como se aprecia na táboa as variacións toponímicas entre as C.G.G. supera as **2.500 modificacións** que veñen dadas pola suma de rexistros que aparecen en 1845 e que non aparecen no manuscrito (máis de 2.100 casos), de aqueles que existen no manuscrito e que na carta de 1845 non aparecen cartografados (máis de 40 casos) e, tamén hai que ter en conta os casos que ou ben cambian de categoría ou ben de nome (máis de 350 casos). Os casos a facer mención son:

- Cidades de 1845: “*Pontevedra*” pasa de considerarse vila en 1834 a cidade en 1845.
- Vilas: Fontán cartografou como novas vilas en 1845 “*Sto. Tome*” de Cambados, “*VILLANUEBA*” de Vilanova de Arousa, parroquia no 1834, e “*MONTERREY*”, que aparecía como fortaleza. Cambio de categoría de Tuj de cidade a vila.
- Parroquias rurais: A parroquia de “*Lamas de Arcos*” ten asociado dúas localizacións, identificando o punto da igrexa dentro dos límites portugueses e o punto da parroquia dentro dos límites galegos (no manuscrito é punto sobre o límite dos reinos); as entidades de “*Pías*” e “*Barjacoba*” pertencen a Zamora dado polo cambio de límites; a parroquia de “*Abres (Santo.)*” de Trabada localízase en León; a parroquia de Sabugueira (Santiago de Compostela) ten dous puntos que indican a igrexa vella e a

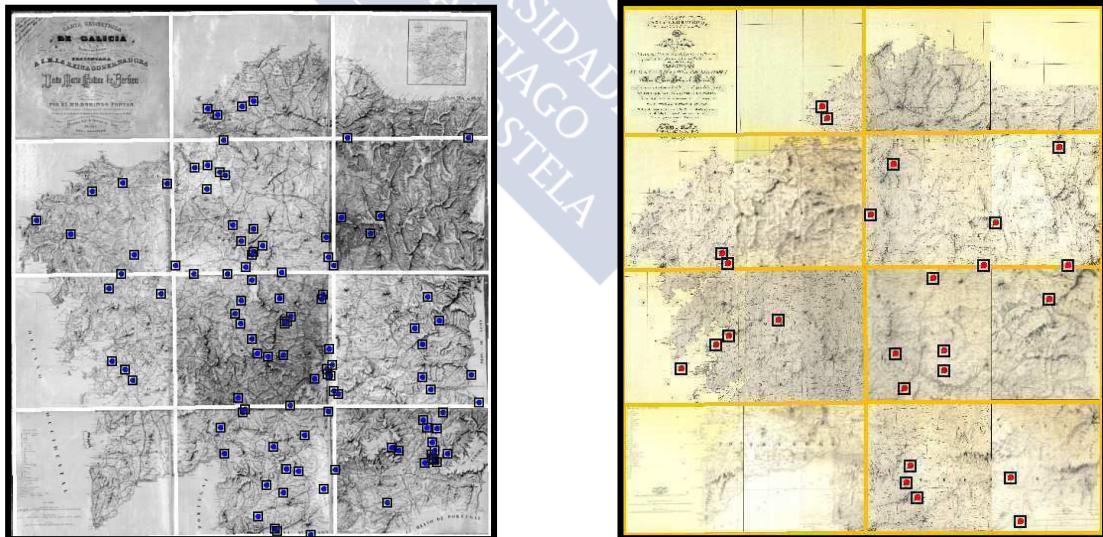
igreja nova; existen tres casos que teñen a mesma casuística: a existencia de dous puntos parroquiais sen cambio de localización pero si un cambio dos rexistros: “*Sa. María de Esgos*” e “*Sta Eulalia de Esgos*” no concello de Esgos, “*Cabo Vilaño (San Roman)*” e “*Vilariño (Santo.)*” no concello de Laracha e “*S. Tecla (Abeleda)*” e “*S. Payo (Abeleda)*” no concello de Castro-Caldelas

- Parroquias exclusivas da CGG de 1845: A parroquia de “*Iglesia Nueva*” en Lavacolla (Santiago de Compostela) e a parroquia “*Castelo*”, na capela de Santa Olaia do lugar do Castelo da parroquia de San Xoán de Noceda das Nogais.
- Parroquias cabeza de partido: Sobre vixías, identificou once puntos mais no mapa de 1845. A “*Vigia de Vicedo*” na provincia de Lugo e as “vigía” de *Espasante, de Limo ò del Cabo, Herbeira, Suevos, “El Nuevo” e “El Viejo*” (instalada no Facho de Touriñán e Monte do Seixo en Muxía), *Cabo Finisterre, Ancados* e dúas sen topónimo (no monte San Lois (Noia) e no bico do Monte (Carnota)) na provincia de Coruña. Calculou a altitude da “vigía de Monte Ventoso” en 286 varas sobre o nivel do mar.
- Lugares: Fontán cartografía 483 lugares novos con respecto ao mapa de 1834. Máis da metade dos novos rexistros pertencen á provincia da Coruña aos actuais municipios de Santiago de Compostela, Vimianzo, Dumbria, Muxía e Mazaricos. Destacar os lugares de “*Lealo*” e “*Benposta*”, ambos tamén lugares no 1834, con cambio de coordenadas.
- A Administarción de xustiza: identifica as 42 cabezas de partido onde se atopa o xulgado corresponde.
- Identifica as capitais de concello.
- Colexiata: Sinalar que “*Cabeiro*” aparece como mosteiro en 1834 e como colexiata en 1845.
- Fortalezas e Castelos: Localizou entre outros o Castelo do Cardeal e a Torre de Mens na provincia da Coruña e a Torre do Oeste na provincia de Pontevedra. Na CGG de 1834 identificara como “*Vigo*” o “*Co. del Castro*” e no mapa de 1845 grava os nomes do Castelo de Andrade, o de Sandiás e as Torres de Lestrobe que non aparecían no mapa anterior. Fontán modificou a categoría de varís rexistros, como son os casos de “*Golpelleira*” e “*Rubianes*” en Vilagarcía de Arousa, “*Moldes*” en Boborás e “*Curbian*” en Palas de Rei, parroquias na CGG de 1834 e “*Goyanes*” en Boiro, que o identificou como lugar.
- Ventas: Localiza nove ventas mais. Na provincia da Coruña as de “*Ferro*”, “*Balcones*” (lugar de Balcones na parroquia de Santa María de Veríns en Irixoa), “*Corna*” (lugar da parroquia de San Martiño de Fontecada en Santa Comba) e dúas sen nome que fan referencia á parroquia de San Tirso de Muíño e lugar de Castiñeiros en Santa María de Chaián; “*Libureira*” (en Palas de Rei) e “*La Penela*” (no Corgo) na provincia de Lugo e “*Furriolo*” en Ourense.
- Muíños: identifica 3 muíños “*Fumiña*” no Irixo, “*Catabois*” en Narón e un muíño sen nome pero que indica a altitude en 202 varas sobre o nivel do mar, que é o lugar de Muíño de Vento da parroquias de San Martiño de Meira en Sada.
- Encomendas: Aumento a identificación das pertenzas das cinco encomendas da orden de san Xoán en Galicia. Dentro do ámbito xeográfico da encomenda de Portomarín identificou o priorado de “*Regoa*”; no da encomenda de Quiroga, identificou o priorado “*Hospital*” e curato “*hospital*”; da encomenda de Beade, a casa central da encomenda en Beade, o priorado de “*Castrelo*” e o curato de “*Balde*”; da encomenda de Osoño, a casa central en Osoño. Identifica de SANTIAGO, “*Cartelle*” sendo curato da encomenda de Osoño

- Feiras: Triplicou o número de feiras: 45 en Coruña; 67 en Lugo; 30 en Ourense e 38 en Pontevedra (dúas en Asturias). Principalmente aparecen nas vilas das provincias orientais galegas: Rivadeo, Sarria, Castro de Rei, Taboada, Monforte así como tamén en Carballiño, Maside, Xinzo, Allariz e nas cidades de Ourense e Mondoñedo.
- As pontes: Duplicou o número de pontes e identificou medio centenar de barcas, principalmente no curso de río Sil e Miño, incluso no Tambre.
- Estación: Distinguese a rede xeodésica marcando ós puntos da rede de primeiro e inferior orde, con altitudes que van desde as 254 as 2396 varas sobre o nivel do mar.
- “*Carretera proyectada*”: estrada de Ferrol-Vilalba-Outeiro de Rei, que enlaza ca estrada Coruña-Betanzos-Lugo- Villafranca del Bierzo.

3.4. AS PARROQUIAS GALEGAS DA CGG: PARTICULARIDADES E DIFERENZAS ENTRE 1834 E 1845.

A rede parroquial en Galicia caracterízase por ser numerosa e duradeira cubrindo todo o territorio galego (Pegerto Saavedra, 2013). Segundo Domingo Fontán, na demarcación territorial galega de carácter rural adáptanse a administración civil e eclesiástica. No medio urbano, o cartógrafo distinguiu as cidades e vilas, desvinculándose de identificar parroquias urbanas. Comparando as parroquias rurais que aparecen no manuscrito de 1834 e do gravado de 1845, existen diferenzas no seu número como nos topónimos parroquiais e as súas advocacións. O número de parroquias rurais na CGG de 1834 é de 3.529 entidades e de 3.619¹⁷³ para 1845. Comparando as parroquias de ambas datas, prodúcense dous tipos de variacións: existe un número determinado de parroquias rurais de 1834 que non aparecen en 1845 (*ver anexo I: “As parroquias de 1845 inexistentes en 1834”*) e, un número de parroquias rurais incorporadas no 1845 sen antecedentes no 1834 (*ver anexo II: “As parroquias de 1834 inexistentes en 1845”*).

Figuras 70 e 81: DIFERENZAS PARROQUIAIS ENTRE AS C.G.G. DE 1845 E 1834.
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, ArcView e elaboración propia.

¹⁷³ Total do computo das parroquias e parroquias cabeza de partido con referencia á táboa número 37 (ver tomo de táboas).

Fontán incorporou no mapa de 1845 **106 rexistros de comunidades rurais** que non aparecen no mapa de 1834. (ver táboa N^o39). Estas variacións parroquiais foron un acerto por parte do cartógrafo porque son entidades que perduran no tempo e coinciden no topónimo gravado no mapa, salvo os casos de “*Iglesia Nueva*” e “*Castelo*”.

N ^o	PARO1845	F45	1834	CONCE ACTUAL	ID IKM
1	<i>Marmancón</i>	2	Non existía	Ferrol	NK5199
2	<i>Villar</i>	2	Non existía	Ferrol	NK6136
3	<i>Moeche (S. Juan)</i>	2	Non existía	Moeche	NK7292
4	<i>S. Saturnino</i>	2	Monasterio	San Sadurniño	NK7240
5	<i>Labrada</i>	3	Non existía	Abadín	PK2016
6	<i>Dóiras</i>	3	Non existía	Tapia	PK7046
7	<i>Moráime</i>	4	Monasterio	Muxía	MH8740
8	<i>Baiñas</i>	4	Monasterio	Vimianzo	MH9694
9	<i>Condíns</i>	4	Non existía	Cabana	NH0883
10	<i>Goyánes</i>	4	Non existía	Carballo	NH2816
11	<i>Viceso</i>	4	Non existía	Brion	NH2416
12	<i>Troitosende</i>	4	Non existía	A Baña	NH2574
13	<i>Soándres</i>	4	Monasterio	Laracha	NH4816
14	<i>Iglesia Nueva</i>	5	Non existía	Santiago de C.	NH4550
15	<i>Cambre</i>	5	Monasterio	Cambre	NH5933
16	<i>Guisamo</i>	5	Lugar	Bergondo	NH5994
17	<i>Cernéda</i>	5	Non existía	Abegondo	NH5894
18	<i>Brabío</i>	5	Non existía	Betanzos	NH6941
19	<i>Bréamo</i>	5	Non existía	Ponte deume	NK6065
20	<i>Colantres</i>	5	Non existía	Coirós	NH6970
21	<i>Mozonzo</i>	5	Monasterio	Vilasantar	NH7608
22	<i>Dorméa</i>	5	Monasterio	Boimorto	NH7641
23	<i>Liñares</i>	5	Non existía	Santiso	NH7469
24	<i>S. Pedro da Porta</i>	5	Non existía	Sobrado	NH7696
25	<i>Gondollín</i>	5	Non existía	Melide	NH7596
26	<i>Castro</i>	5	Non existía	Melide	NH7595
27	<i>Capela (Sa. Maria)</i>	5	Monasterio	Toques	NH8539
28	<i>Palas de Rei</i>	5	Fortaleza	Palas de Rei	NH9427
29	<i>Veral</i>	5	Lugar	Lugo	PH1612
30	<i>Costante</i>	5	Non existía	Guntín	PH1524
31	<i>Lousada (Sta. Eulalia)</i>	6	Non existía	Guntín	PH1550
32	<i>Aguiar (Sn. Claudio)</i>	6	Non existía	Outeiro de Rei	PH1782
33	<i>Moreiras</i>	6	Monasterio	Castroverde	PH3614
34	<i>Monte Cubeiro</i>	6	Monasterio	Castroverde	PH3752
35	<i>S. Justo</i>	7	Monasterio	Lousame	NH1450
36	<i>Vilariño</i>	7	Non existía	Cambados	NH1077
37	<i>Armentera</i>	7	Monasterio	Meis	NH2034
38	<i>Poyo</i>	7	Monasterio	Poio	NG2969
39	<i>Oza</i>	7	Non existía	Teo	NH3387
40	<i>Lojo</i>	8	Non existía	Touro	NH5446
41	<i>Biñós</i>	8	Non existía	Arzúa	NH6486
42	<i>FuenteCabalos</i>	8	Non existía	Lalín	NH7219
43	<i>Palio</i>	8	Non existía	Lalín	NH7344
44	<i>Pena</i>	8	Non existía	Lalín	NH7244
45	<i>S. Clodio</i>	8	Monasterio	Leiro	NG7921
46	<i>Arcidiago</i>	8	Non existía	Santiso	NH7493
47	<i>Saa</i>	8	Non existía	Dozón	NH7198
48	<i>Vidueiros</i>	8	Non existía	Dozón	NH8111
49	<i>Osera</i>	8	Monasterio	San Crist. de Cea	NH8150
50	<i>Arcos (Sta. Ma.)</i>	8	Non existía	Antas de Ulla	NH9316
51	<i>Adá</i>	8	Non existía	Chantada	NH9234
52	<i>Argozon</i>	8	Non existía	Chantada	NH9235
53	<i>Loureiro</i>	8	Lugar	Carballedo	NH9121

(continuación táboa páxina seguinte)

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

Nº	PARO1845	F45	1834	CONCE ACTUAL	ID IKM
54	<i>Taboada dos Freires</i>	8	Non existía	Taboada	NH9268
55	<i>Monte</i>	8	Non existía	Chantada	NH9224
56	<i>Pombeiro</i>	8	Monasterio	Pantón	PH0060
57	<i>Sabadelle</i>	8	Non existía	Portomarín	PH1307
58	<i>Villarbasán</i>	8	Non existía	Portomarín	PH0395
59	<i>Mato</i>	8	Non existía	Pantón	PH1123
60	<i>Siós</i>	8	Non existía	Pantón	PH1046
61	<i>Cangas (S. Fiz)</i>	8	Monasterio	Pantón	PH1014
62	<i>Cangas (Stfo)</i>	8	Monasterio	Pantón	PH1022
63	<i>Rosende</i>	8	Monasterio	Sober	PH1032
64	<i>Parada (Sta Marina)</i>	9	Monasterio	Parada de Sil	PG1945
65	<i>Parada (Sa. Cr. ta.)</i>	9	Monasterio	Parada de Sil	PG1973
66	<i>Seoane</i>	9	Ferrería	Folgozo do Courel	PH5212
67	<i>La Seara</i>	9	Ferrería	Quiroga	PH5145
68	<i>Cernejo</i>	9	Lugar	V. de Valdeorras	PH5041
69	<i>Castelo</i>	9	Non existía	As Nogais	PH5366
70	<i>Correjanas</i>	9	Monasterio	Vilamartín de Valdeorras	PG5975
71	<i>Lindoso</i>	9	Non existía	Vega de Valcarce	PH6216
72	<i>Paradollán</i>	9	Lugar	Rubiá	PH7052
73	<i>Lardeiro</i>	9	Lugar	Carballeda de	PG7990
74	<i>Melón</i>	11	Monasterio	Melón	NG6758
75	<i>Quintela</i>	11	Non existía	Crecente	NG6667
76	<i>Groba</i>	11	Lugar	Ribadavia	NG7845
77	<i>Sadurnín</i>	11	Non existía	Cenlle	NG7856
78	<i>Cela</i>	11	Monasterio	Lobios	NG8319
79	<i>Bande</i>	11	Monasterio	Bande	NG8553
80	<i>Fechas</i>	11	Non existía	Celanova	NG8780
81	<i>Fitós</i>	11	Non existía	Boticas	NG8393
82	<i>Sa. Ma. La Real de Junia</i>	11	Non existía	Boticas	NG9302
83	<i>Paradela</i>	11	Non existía	Porqueira	NG9520
84	<i>Candás</i>	11	Monasterio	Rairiz de Veiga	NG9630
85	<i>Ceboliño</i>	11	Non existía	Ourense	NG9858
86	<i>Vilar de Santos</i>	11	Lugar	Vilar de Santos	NG9599
87	<i>Armarís</i>	11	Non existía	Xunqueira de Ambía	PG0725
88	<i>Meigendo</i>	11	Non existía	Boticas	PG0341
89	<i>Faramontaos</i>	11	Non existía	Xinzo de Limia	PG1501
90	<i>Junquera de Espadaneda</i>	11	Monasterio	Xunqueira de	PG1825
91	<i>Sarreaus</i>	12	Lugar	Sarreaus	PG1650
92	<i>Rubiós</i>	12	Lugar	Riós	PG3485
93	<i>Prado Alvar</i>	12	Non existía	Vilarinho de Conso	PG4700
94	<i>Édrada (S. Mamed)</i>	12	Lugar	Vilarinho de Conso	PG4638
95	<i>Chao de Castro</i>	12	Lugar	O Bolo	PG5842
96	<i>Pegeiros</i>	12	Lugar	Viana do Bolo	PG5653
97	<i>Prado Longo</i>	12	Non existía	A Veiga	PG5758
98	<i>Quintela de Edroso</i>	12	Non existía	Viana do Bolo	PG5782
99	<i>Humoso (Quintela)</i>	12	Non existía	Viana do Bolo	PG5676
100	<i>Humoso (Tabazoa)</i>	12	Non existía	Viana do Bolo	PG5685
101	<i>Dradelo</i>	12	Non existía	Viana do Bolo	PG5694
102	<i>Viana (Sn. Agustin)</i>	12	Monasterio	Viana do Bolo	PG5698
103	<i>Castromao</i>	12	Non existía	A Veiga	PG6708
104	<i>Castiñeira</i>	12	Non existía	Viana do Bolo	PG6603
105	<i>Meda</i>	12	Lugar	A Veiga	PG6825
106	<i>Prado Ramisquedo</i>	12	Non existía	Viana do Bolo	PG6657

Táboa Nº39: PARROQUIAS DE 1845 QUE NON EXISTÍAN COM O TAL EN 1834.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845 e elaboración propia.

Independentemente da súa casuística a continuación detállanse cada un dos casos (ver anexo de Figuras: figura 70 á 80):

1. *Marmancón*: actual entidade de San Pedro de Marmancón de Ferrol.

2. *Villar*: como “Santa Marina de Villar” no século XIX. Hoxe aparece integrada na cidade de Ferrol.
3. *Moeche (S.Juan)*: parroquia vixente San Xoán de Moeche do concello de Moeche.
4. *S. Saturnino*: entidade presente no concello de San Sadurniño, Santa María de San Sadurniño.
5. *Labrada* : como San Pedro de Labrada do concello de Abadín.
6. *Dóiras*: entidade do concello de Tapia de Casariego (Asturias).
7. *Moraima*: como San Xulián de Moraima do concello de Muxía.
8. *Baiñas*: como Santo Antoiño de Baiñas do concello de Vimianzo.
9. *Condíns*: como San Paio de Cundíns do concello de Cabana.
10. *Goyanes* : como Santo Estevo de Goiáns do concello de Carballo.
11. *Viceso*: como Santa María de Viceso do concello de Brión.
12. *Troitosende*: como Santa María de Troitosende do concello de Baña.
13. *Soándres*: como San Pedro de Soandres do concello de Laracha.
14. *Iglesia Nueva*: no ano 1845 pertencía ao concello de Enfesta. Fortán pode facer referencia á capela de San Roque na presente parroquia de San Paio de Sabugueira (Santiago de Compostela).
15. *Cambre*: como a parroquia de Santa María de Cambre do concello de Cambre.
16. *Guisamo*: como Santa María de Guisamo do concello de Bergondo.
17. *Cerneda*: como San Salvador de Cerneda do concello de Abegondo.
18. *Brabío*: como San Martiño de Brabío do concello de Betanzos.
19. *Bréamo*: como San Miguel de Breamo do concello de Pontedeume.
20. *Colantres*: como San Salvador de Colantres do concello de Coirós.
21. *Mozonzo*: como parroquia de Santa María de Mezonzo do concello de Vilasantar.
22. *Dormeá*: como San Cristovo de Dormeá do concello de Boimorto.
23. *Liñares*: como Santiago de Liñares do concello de Santiso.
24. *S. Pedro da Porta*: como San Pedro de A Porta do concello de Sobrado.
25. *Gondollin*: como San Martiño de Gondollín do concello de Melide.
26. *Castro*: como San Tomé de Castro do concello de Melide.
27. *Capela (Sa. Maria)*: como Santa María de A Capela do concello de Toques.
28. *Palas de Rei*: como San Tirso de Palas de Rei do concello de Palas de Rei.
29. *Veral*: como San Vicente de O Veral do concello de Lugo.
30. *Constante*: como San Miguel de Constante do concello de Guntín.
31. *Lousada (Sta. Eulalia)*: como Santa Eulalia de Lousada do concello de Guntín.
32. *Aguiar (Sn. Claudio)*: como San Clodio de Aguiar do concello de Outeiro de Rei.
33. *Moreiras*: como Santa María de Moreira do concello de Castroverde.
34. *Monte Cubeiro*: como San Cibrao de Montecubeiro do concello de Castroverde.
35. *S. Justo*: como San Xusto de Toxos Outos do concello de Lousame.
36. *Vilariño*: como Santo Adrián de Vilariño do concello de Cambados.
37. *Armentera*: como Santa María de A Armenteira do concello de Meis.
38. *Poyo*: como San Xoán de Poio do concello de Poio.
39. *Oza*: como Santa Baia de Oza do concello de Teo.
40. *Lojo*: como Santa María de Loxo do concello de Touro.
41. *Biñós*: como San Pedro de Viñós do concello de Arzúa.
42. *Fuente Cabalos*: lugar da parroquia de Santiago de Sello do concello de Lalín; baixa parroquial “San Mamede de Fuentecaballos” ata 1888.
43. *Palio*: como os lugares de Palio de Riba e Palio de Baixo da parroquia de San Xiao de Rodís do concello de Lalín; baixa parroquial “Santa Eulalia de Palio” ata 1888.

44. *Pena*: como lugar da parroquia de Santa Baia de Donsión do concello de Lalín; baixa parroquial “San Cristóbal de Pena” ata 1888
45. *S. Clodio*: como Santa María de San Clodio do concello de Leiro.
46. *Arcidiago*: como San Xoán de A Ponte Arcediano do concello de Santiso.
47. *Saa*: como Santiago de Saa do concello de Dozón.
48. *Vidueiros*: como Santa María de Bidueiros do concello de Dozón
49. *Osera*: como Santa María a Real de Oseira do concello de San Cristovo de Cea.
50. *Arcos (Sta. Ma.)*: como Santa María de Arcos do concello de Antas de Ulla.
51. *Adá*: como Santa Baia de Adá do concello de Chantada.
52. *Argozon*: como San Vicente de Argozón do concello de Chantada.
53. *Loureiro*: como aldea da parroquia de San Miguel de Bucifios do concello de Carballedo; baixa parroquial “San Xoán de Loureiro” ata 1860.
54. *Taboada dos Freires*: como Santa María de Taboada dos Freires do concello de Taboada.
55. *Monte*: como San Miguel de O Monte do concello de Chantada
56. *Pombeiro*: como San Vicente de Pombeiro do concello de Pantón
57. *Sabadelle* como San Salvador de Sabadelle do concello de Portomarín.
58. *Villarbasín*: como San Pedro de Vilarbasín do concello de Portomarín.
59. *Mato*: como Santo Estevo de O Mato do concello de Pantón.
60. *Siós*: como San Martiño de Siós do concello de Pantón.
61. *Cangas (San Fiz)*: como San Fiz de Cangas do concello de Pantón.
62. *Cangas (Santo.)*: como Santiago de Cangas do concello de Pantón.
63. *Rosende*: como San Miguel de Rosende do concello de Sober.
64. *Parada (Sta. Marina)*: como Santa Mariña de Parada de Sil do concello de Parada de Sil.
65. *Parada (Sa. Cristina)*: como Santa Cristina de Caxide do concello de Parada de Sil.
66. *Seoane*: como San Xoán de Seoane do Courel do concello de Folgoso do Courel.
67. *La Seara*: como Santa María Madanela de Seara do concello de Quiroga.
68. *Cernejo*: como San Víctor de Cernego do concello de Vilamarín de Valdeorras.
69. *Castelo*: como lugar da parroquia de San Xoán de Noceda do concello de As Nogais.
70. *Correjanas*: como San Pedro de Correxais do concello de Vilamartín de Valdeorras.
71. *Lindoso*: pertence a Vega de Valcarce en León.
72. *Pardollán*: como Santo Estevo de Pardollán do concello de Rubiá.
73. *Lardeira*: como San Tirso de Lardeira do concello de Carballada de Valdeorras.
74. *Melón*: como Santa María de Melón do concello de Melón.
75. *Quintela*: como San Caetano de Quintela do concello de Crecente.
76. *Groba*: lugar de San Pedro de Sanín do concello de Ribadavia; baixa parroquial “Santa María de Groba” ata 1888.
77. *Sadurnín*: como San Xoán de Sadurnín do concello de Cenlle.
78. *Cela*: como Santa María de A Cela do concello de Lobios.
79. *Bande*: como San Pedro de Bande do concello de Bande.
80. *Fechas*: como Santa María de Fechas do concello de Celanova
81. *Pitós*: localízase en Boticas, Portugal.
82. *Sa. Ma. La Real de Junia*: localízase en Boticas, Portugal.
83. *Paradela*: como San Xoán de Paradela de Abeleda do concello de Porqueira.
84. *Candás*: como San Martiño de Candás do concello de Rairiz de Veiga.
85. *Ceboliño*: como Bo Xesús de Ceboliño do concello de Ourense.

86. *Vilar de Santos*: como San Xoán de Vilar de Santos do concello de Vilar de Santos. Identificada como parroquia a Saà e lugar a Vilar de Santos en 1834 mentres que en 1845 Saà aparece como lugar e Vilar de Santos como parroquia. Entre os Nomenclatores de 1860 e 1900 como parroquia “San Juan de Saa”.
87. *Armarís*: como San Salvador de Armariz do concello de do concello de Xunqueira de Ambía.
88. *Meigendo*: localizase en Boticas, Portugal.
89. *Faramontaos*: como San Salvador de Faramontaos do concello de Xinzo de Limia.
90. *Junquera de Espadaneda*: como San Espadanedo de Xunqueira de Espadanedo do concello de Xunqueira de Espadanedo.
91. *Sarreaus*: como San Salvador de Sarreaus do concello de Sarreaus.
92. *Rubiós*: como San Pedro de Rubiós do concello de Riós.
93. *Prado Alvar* como Santo André de Pradoalbar do concello de Vilariño de Conso.
94. *Edrada (S. Mamed)* como San Mamede de Hedrada do concello de Vilariño de Conso.
95. *Chao de Castro* como San Martiño de Chao de Castro do concello de O Bolo.
96. *Pegeiros* como Santa María de Pexeiros do concello de Viana do Bolo.
97. *Prado Longo*: como San Pedro de Pradolongo do concello de A Veiga.
98. *Quintela de Edroso*: como San Cosme de Quintela de Hedroso do concello de Viana do Bolo.
99. *Humoso* (quintela): como Padre Eterno de Quintela de Umoso do concello de Viana do Bolo.
100. *Humoso (Tabazoa)*: como San Sebastián de Tabazoa de Umoso (Viana do Bolo.
101. *Dradelo*: como lugar da parroquia de San Sebastián de Tabazoa de Humoso do concello de Viana do Bolo. Existiu “San Pedro de Dradelo” ata 1888.
102. *Viana (Sn. Agustín)*: como lugar da parroquia de San Cibrao de Rubiais do concello de Viana do Bolo. Existiu “San Agustín” ata 1873.
103. *Castromao* como Santa María de Castromao do concello de A Veiga.
104. *Castiñeira*: como lugar da parroquia de San Lourenzo de Seber do concello de Viana do Bolo. Existiu “San Mateo de Castiñeira” ata 1888.
105. *Meda*: como Santa María de Meda do concello de A Veiga.
106. *Prado Ramisquedo*: como San Sebastián de Pradorramisquedo do concello de Viana do Bolo.

Fontán incorporou no mapa de 1834 unha serie de parroquias que posteriormente non aparecen en 1845 (*ver anexo Figuras: figura N^o81 á figura N^o87*)¹⁷⁴. Son un total de **25 parroquias** identificadas no manuscrito. Salvo as entidades de *Pontevedra, Vilaleo, Castelo, Vilanova de Arousa, A Somoza, León, Moreda, Millan e Saa*, o resto non hai referencia nos nomenclatores eclesiásticos ou índices de parroquias eclesiásticas. A casuística de cada caso

1. *Chamorro*: como capela na parroquia de San Salvador de Serantes (Ferrol).
2. *Seijo*: como aldea da parroquia de Santiago de Franza (Mugardos).
3. *Bronllo*: como aldea da parroquia de San Martiño de Broño (Negreira).
4. *Pontevedra*: como aldea da parroquia de San Martiño de Liñao (Negreira).
5. *Armada*: como entidade da parroquia de San Xiao de Cumbras (Sobrado).
6. *Riotorto*: aldea da parroquia de San Pedro de O Buriz (Guitiriz).
7. *Vilaleo*: como Santa María de Vilaleo (Láncara)

¹⁷⁴ Estas figuras teñen de fondo o facsimile da C.G.G. de 1834 de 16 follas decida pola biblioteca Nabal de Lugo.

8. *Villabad*: como Santa María de Villabade (Castroverde).
9. *Murias*: entidade que pertence ó municipio de Tapia de Casariego (Asturias).
10. *Castelo*: como aldea da parroquia de San Fiz de Donís (Cervantes).
11. *Sálvora*: illa da parroquia da Nosa Señora do Carme de Aguiño (Ribeira).
12. *Villanueva*: como San Cibrán de Vilanova de Arousa (Vilanova de Arousa).
13. *Golpelleira*: como o Pazo da Golpelleira na parroquia de Santa Baia de Vilagarcía (Vilagarcía de Arousa).
14. *Somoza*: como a parroquia Santo André de A Somoza (a Estrada).
15. *Coedo*: como aldea da parroquia de San Miguel de Bucíños (Carballedo).
16. *Co. de Magdalena*: Fontán fai referencia ó antigo castro de A Madanda na parroquia de San Xoán de Coles pero este punto non o localizou bem porque da a ubicación na parroquia de San Miguel de Meliás.
17. *S. Mrñ. de León*: como San Martiño de Vedro (Portomarín).
18. *S. Salv. de Moreda*: como San Salvador de Moreda (Monforte de Lemos).
19. *Millan*: como San Nicolao de Millán (Sober).
20. *Casa de las Pozas*: é identificado só o topónimo en 1845 e na actualidade localízase na capela de San Pedro na parroquia de San Xoán de Noceda (As Nogais).
21. *Saá*: como caso particular. Identificada como parroquia a Saá e lugar a Vilar de Santos en 1834 mentres que en 1845 Saá aparece como lugar e Vilar de Santos como parroquia. Entre os Nomenclatores de 1860 e 1900 a parroquia é “San Juan de Saa”.
22. *Soutelo*: como aldea da parroquia de San Mamede de Sobregade (Porqueira).
23. *Penalonga*: como aldea da parroquia de Santiago de Cobas (Os Blancos).
24. *Parada*: como parroquia San Lucas de Parada da Serra (A Gudiña).
25. *Sigirei* de Boticas en Vila Real (Portugal).

Nº	PARO1834	F34	1845	CONCE ACTUAL	ID IKM
1	<i>Chamorro</i>	1	CAPELA	FERROL	NK6107
2	<i>Seijo</i>	1	LUGAR	MUGARDOS	NK6132
3	<i>Bronllo</i>	3	LUGAR	NEGREIRA	NH1563
4	<i>Pontevedra</i>	3	LUGAR	NEGREIRA	NH1499
5	<i>Armada</i>	4	CAPELA	SOBRADO	NH8720
6	<i>Riotorto</i>	4	LUGAR	GUITIRIZ	NH9922
7	<i>Vilaleo</i>	4	NON EXISTE	LÁNCARA	PH3428
8	<i>Villabad</i>	4	NON EXISTE	CASTROVERDE	PH3676
9	<i>Murias</i>	4	LUGAR	TAPIA	PH6959
10	<i>Castelo</i>	4	LUGAR	CERVANTES	PH6498
11	<i>Sálvora</i>	5	ESTACIÓN	RIBERIA	MH9092
12	<i>Villanueva</i>	5	VILA/CAPITAL	VILANOVA DE AROUSA	NH1143
13	<i>Golpelleira</i>	5	FORTALEZA	VILAGARCÍA DE AROUSA	NH2106
14	<i>Somoza</i>	5	NON EXISTE	A ESTRADA	NH4214
15	<i>Coedo</i>	6	LUGAR	CARBALLEDO	NH9039
16	<i>Co. de la Magdalena</i>	6	ESTACIÓN	COLES	NG9974
17	<i>Sa. Mariña de Leon</i>	6	NON EXISTE	PORTOMARÍN	PH0492
18	<i>S. Salv. de Moreda</i>	6	VILA/CAPITAL	MONFORTE DE LEMOS	PH1150
19	<i>Millan</i>	6	NON EXISTE	SOBER	PH1041
20	<i>Casa de las Pozas</i>	6	INDETERMINAR	AS NOGAIS	PH6303
21	<i>Saá</i>	8	LUGAR	VILAR DE SANTOS	NG9690
22	<i>Soutelo</i>	8	LUGAR	PORQUEIRA	NG9582
23	<i>Penalonga</i>	8	LUGAR	OS BLANCOS	PG0426
24	<i>Parada</i>	8	LUGAR	A GUDIÑA	PG4544
25	<i>Sigirei</i>	8	LUGAR	BOTICAS	PG4385

Táboa Nº40: PARROQUIAS DE 1834 QUE NON EXISTÍAN COM O TAL EN 1845.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845 e elaboración propi a.

Invención das parroquias por parte de Fontán. A organización municipal aparece nos Boletín Oficiais do século XIX onde se especifican as parroquias que formaron os novos concellos. Como fonte legal realizouse unha *comparativa* para coñecer o nivel de conxunción entre o manuscrito de 1834 e as modificacións expostas no gravado de 1845 e os boletíns oficiais das provincias galegas¹⁷⁵. Nesta equiparación entre o Boletín Oficial e a CGG, hai **138 casos de parroquias que aparecen no BOE** e que non existen con esta categoría na CGG de 1834 (*ver anexo Táboas: táboa N°41 á táboa N°44*) pero dos cales **67 casos existen como parroquias na CGG de 1845** e 18 casos están localizados con outra categoría. As dúas figuras indican os concellos galegos os que pertencen estas parroquias inexistentes na CGG:

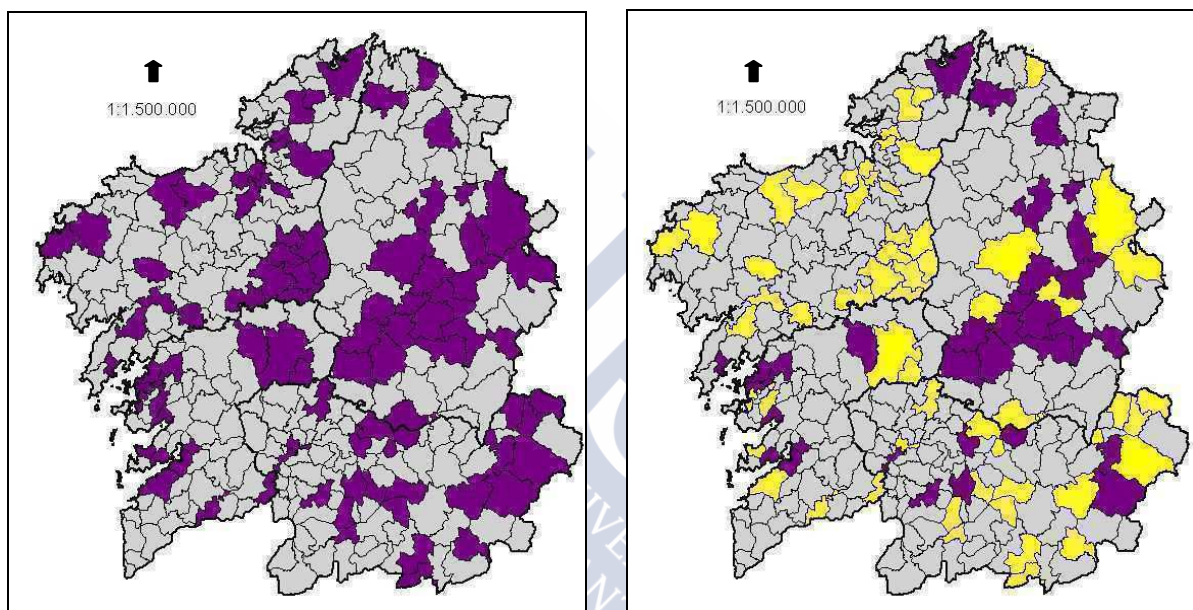

Figura 88: CONCELLOS OS QUE PERTENCEN AS PARROQUIAS QUE EXISTEN NO BOE E NON NA CGG.
Fonte: BOE 1834, BOE 1845, CGG de 1834, CGG de 1845 e elaboración propia.

Na primeira figura aparecen os 92 concellos os que pertencen os 138 casos que representan o 29,2% do territorio galego e na segunda figura e de cor amarela aparecen seleccionados 59 concellos que son aqueles os que pertencen os casos de parroquias que aparecen identificados e cartografados na CGG de 1845.

Nesta comparativa aparece outra casuística: parroquias cartografadas na CGG e que non aparecen nos Boletíns Oficiais. En total son **116 parroquiais** dos cales 38 deles só aparecen na fonte de Domingo Fontán e os restantes 78 casos tiveron continuidade parroquial no século XIX e polo tanto con base no Mapa Fontán (*ver anexo Táboas: táboa N°45, N°46, N°47 e N°48*).

¹⁷⁵ O boletín Oficial da provincia da Coruña número 206 do 21 de novembro de 1836 ; o Boletín Oficial da provincia de Lugo número 22 do 21 de febreiro do ano 1845; O Boletín Oficial da provincia de Ourense número 47 do 10 de xuño do 1836 e o Boletín Oficial da provincia de Pontevedra número 97 do 3 de decembro de 1836.

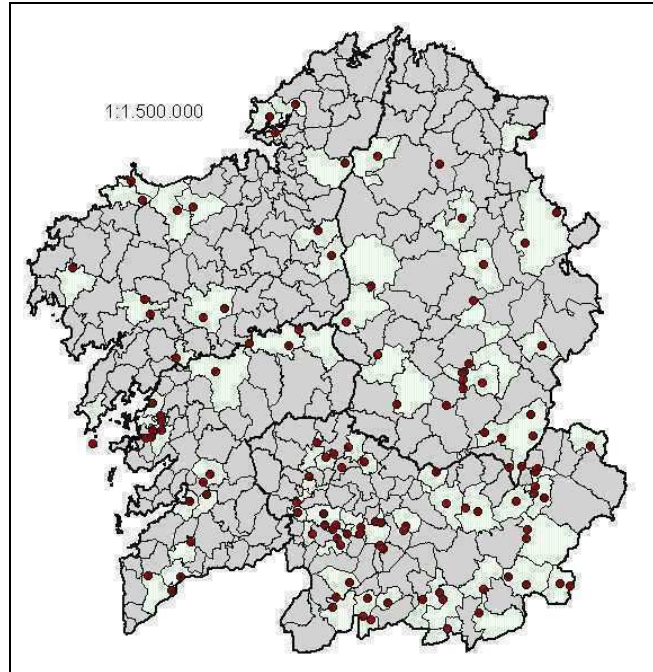
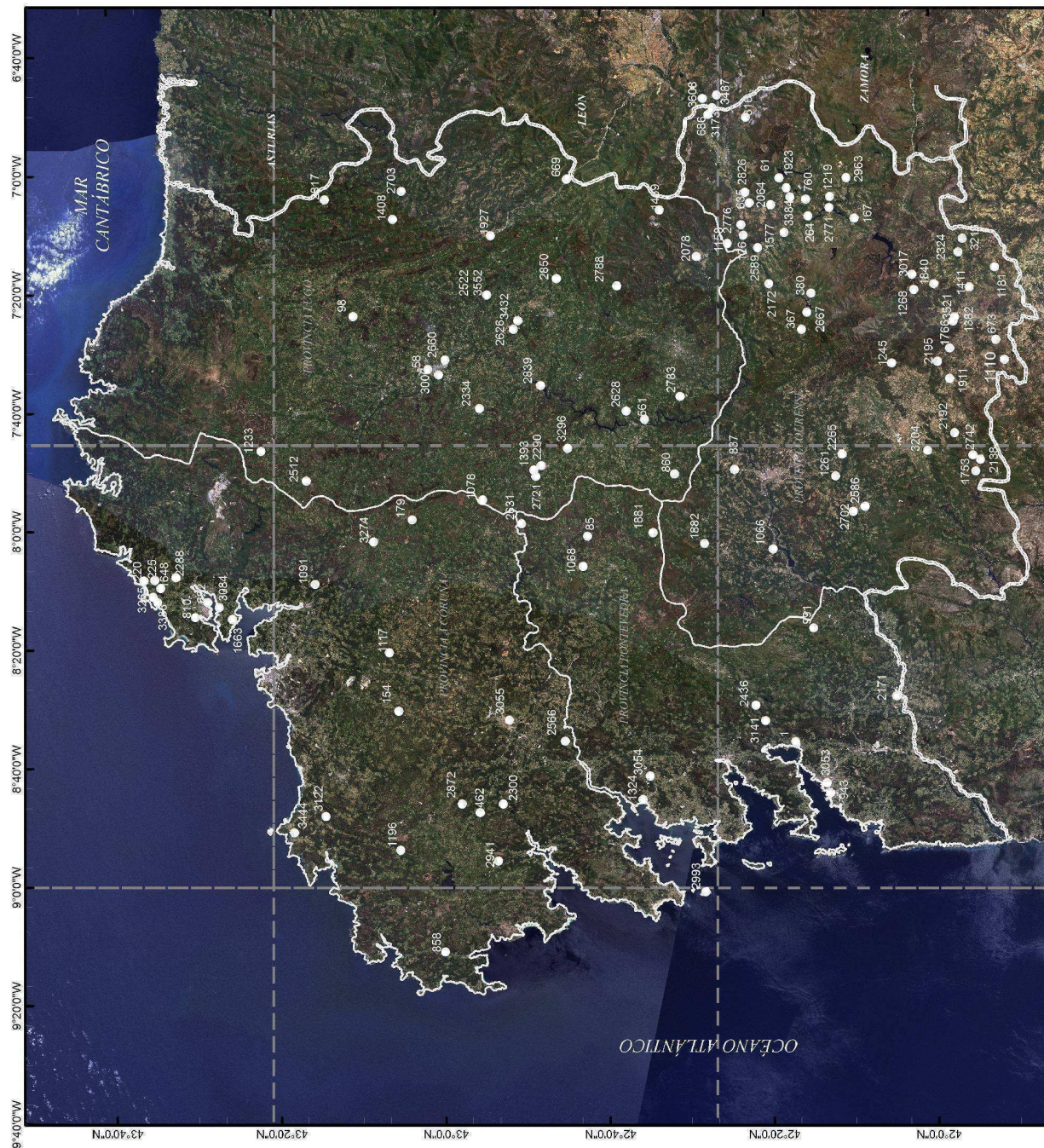

Figura 89: PARROQUIAS EXISTENTES NA CGG QUE NON APARECEN NO BOE.
 Fonte: BOE 1834, BOE 1845, CGG de 1834, CGG de 1845 e elaboración propia.

3.5. UNHA PANORÁMICA DE PARROQUIAS DE 1834 NO SÉCULO XXI.

Domingo Fontán identificou e localizou 3.517 parroquias rurais galegas das cales 122 casos xa non se identifican con esa xerarquización na actualidade (*ver anexo III: “As parroquias de 1834 inexistentes na actualidade”*), ben por ser parroquias que se agregaron ás veciñas, ben porque foron parroquias que desapareceron ou porque cambiaron o seu lugar de localización. Facer mención que existen casos que non se lle localizou correspondencia con un topónimo existente.

No mapa N^o49 (*ver anexo Mapas*) aprécianse no seu conxunto todas as parroquias que presentan esta casuística recoñecidas mediante un identificador numérico (identificador que coincide co campo “Rec_C” do cadro 3 referido a parroquias rurais que as ordena alfabeticamente e o mesmo identificador que aparece nos mapas 3 ó 25). Na táboa N^o49 (*ver anexo Táboas*) detállanse todos e cada un dos 122 topónimos, identificando o seu topónimo oficial como tamén a súa localización parroquial e municipal de hoxe. Nesta táboa os topónimos identificados por Fontán teñen un topónimo oficial hoxe en día pero é necesario facer unha mención a parte de determinados casos polas súas particularidades: Parroquias que supuxeron un **cambio provincial** galego, caso das parroquias de “*Angueiros*” (rec 126) e “*S. Martin*” (rec 2776) que da provincia ourensá pasaron á provincia luguesa, ambos do municipio de Quiroga; Outra casuística é de parroquias que pasaron a ser **lugares** como é o caso de “*Erbedelo*” (rec 1066) que pasou a converterse en dous lugares, Erbedelo de Abaixo e Erbedelo de Arriba; ou o caso das parroquias de “*Rivera*” (rec 2522) e “*Villalpage*” (rec 3552) que pasaron de ser dúas parroquias a converterse a un único lugar, a Rivera de Vilapape; os casos das parroquias de “*Sa. Marta*” que **desapareceu** no encoro do Vao e a parroquia de Alberguería nas canteiras das covas de Alberguería. Por outro lado non se **puido precisar a localización** de “*Gundin*” (rec 1393), “*Sa. Marina*” (rec 2963) e tampouco a de “*Camino*” (rec 1393), “*La Vega*” (rec 1469) e “*Toiriz*” (rec 3296), aínda que estes tres últimos casos asóciense ós topónimos de Montecelo, As Casiñas e Lustias, respectivamente.

MAPA Nº49
PARROQUIAS DA
C.G.G. DE 1834
INEXISTENTES
NA ACTUALIDADE

FONTE: CGG 1834, Landsat, IGN,
 Xunta de Galicia e elaboración propia.

1:1.232.711

Kilómetros
 1 centímetro = 12 kilómetros

SIMBOLOXÍA	
●	Parroquias desaparecidas
—	PROVINCIAS (CGG 1834)
—	LIMITE GALICIA (CGG 1834)
Mosaico Satélite	
Red	Band_3
Green	Band_2
Blue	Band_1

Coordenadas UTM Fuso 29
 Sistema de proxección:
 Proxección Transversal Mercator
 DATUM: European Datum 1950

*Mapa relacionado coa Táboa Nº 40
 (ver Anexo Tomo de táboas)*

Tese Doutoral
 A PARROQUIA GALEGA A PARTIR DA
 "CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA"
 Carmen Álvarez Monteroso

3.5.1. Avaliación da posición das parroquias da C.G.G. respecto ao século XXI.

Faise interesante a estimación da precisión da posición das parroquias no momento en que se dispón de arquivos vectoriais sobre as parroquias rurais galegas cartografadas por Domingo Fontán na C.G.G.. A avaliación mediante a análise estatística e comparativa de distancias entre o arquivo vectorial das parroquias localizadas por Fontán e o arquivo vectorial das actuais parroquias galegas con localización sobre o cruceiro da igrexa. Esta metodoloxía numérica determinou a distancia de cada unha das parroquias existentes¹⁷⁶ e estableceuse como intervalo de erro os 500 metros mediante buffer.

Na provincia da Coruña, o 54,2% dos concellos superan a distancia de media proporcional de 500 metros existente entre a localización das parroquias da C.G.G. e a actual, sen embargo, 71 dos 94 concellos coruñeses teñen a metade (o máis da metade) do punto parroquial dentro do buffer de 500 metros o que se pode considerar que Domingo Fontán determinou de forma correcta a posición do 75,5% das comunidades rurais da provincia da Coruña (Ver anexo Táboas: táboa Nº 50). Por concellos, Ares, Carral, Cee, Corcubión, Dodro e Fisterra foron os concellos onde a totalidade das súas parroquias están por debaixo do erro posicional dos 500 metros (ver figura Nº90) e, polo contrario, o cartógrafo nas parroquias dos concellos de Aranga, Curtis e Toques non acadou a precisión xa que a totalidade destas superan distancias por riba dos 500m.

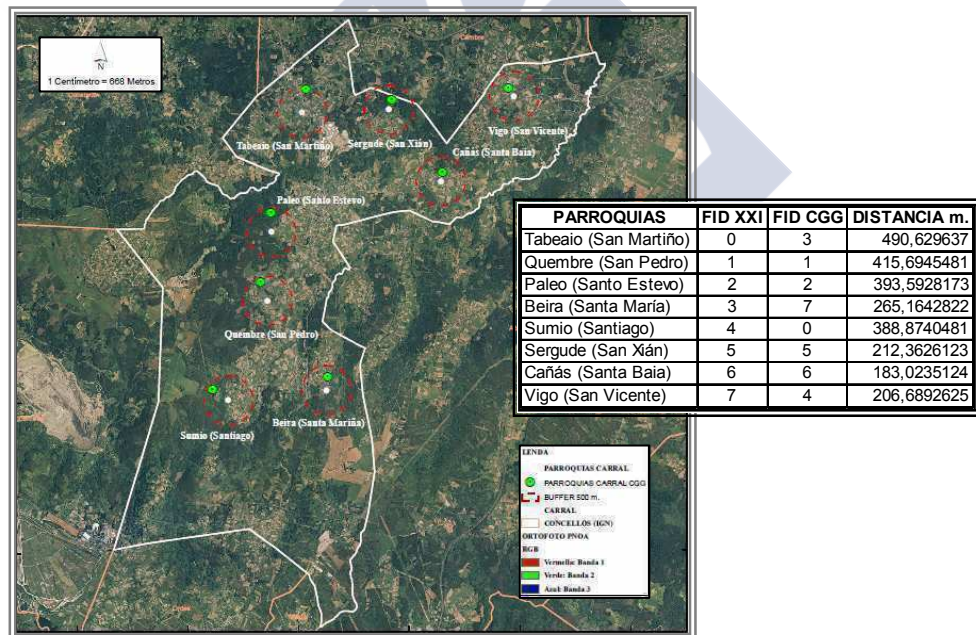

Figura Nº90: AVALIACIÓN POSICIONAL DAS PARROQUIAS D O CONCELLO DE CARRAL.
 Fonte: C.G.G. de 1834, C.G.G. de 1845, INE, FOGGA e elaboración propia.

Dodro é o concello ca media proporcional de erro posicional entre parroquias máis baixa con 141 de media de metros e o concello de Cerdido ca media máis alta con 1142.58 m de media de distancia entre parroquias. No que respecta ás parroquias, a parroquia de Sálvoa,

¹⁷⁶ De forma sistémica, realizouse o cálculo de distancia en cada unha das parroquias existentes por concellos. Debido a amplitude dos datos, no apartado só aparecen táboas cos cálculos con referencia a concellos.

identificada por Fontán na C.G.G. e do concello de Ribeira, ten o menor erro en distancia con 2,45 metros e a parroquia de San Miguel de Cabanas, do concello de A Baña, ten unha diferenza de posición de 2680 metros (ver Anexo Figuras: figura N^º91).

No referente á **provincia de Lugo**, un total de 53 concellos, que representan o 79,1% deles, superan os 500m de media proporcional de distancia entre o punto parroquial (Ver anexo Táboas: táboa Nº 46). O concello de O Vicedo é o concello cun erro posicional de media de 141 m por parroquia e o concello de Ribas de Sil supera os 1140 metros de media. Tan só os concellos de Burela e O Vicedo (ver Anexo de Figuras: figura N^º92) teñen a totalidade das entidades locais dentro do porcentaxe de erro superados en número considerable os 13 concellos onde a totalidade das súas parroquias superan os 500 metros de distancia, estando nesta casuística os concellos de Baleira, Bóveda, Folgoso do Courel, Guitiriz, Negueira de Muñiz. As Nogais, Pedrafita do Cebreiro, A Pobra de Brollón, Rábade, Ribas de Sil, Ribeira de Piquín, Trabada e Triacastela. Fontán localizou con precisión parroquias dos concellos Abadín, Láncara, Monterroso, Palas de Rei e O Saviñao e, pola contra, a parroquia localizada con maior erro de distancia foi Santo Estevo de A Ribeira do concello de Navia de Suarna con unha diferenza de 3986,67 m (ver figura N^º93):

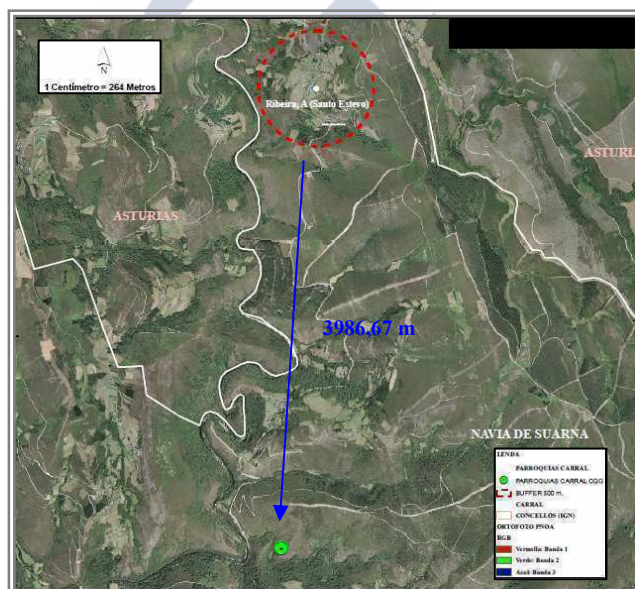

Figura N^º93: DISTANCIA MÁIS LONGA ENTRE A POSICION DA PARROQUIA (CONCELLO NAVIA DE SUARNA).

Fonte: FOGGA e elaboración propia.

Na **provincia de Pontevedra**, o 51.6% dos concellos teñen máis da metade das parroquias dentro do buffer de 500 metros pero si se ten en conta a media proporcional da distancia por concello tan só 38 concellos non superan os 500 metros de media (Ver anexo Táboas: táboa Nº 47). O Grove é o concello ca media de erro posicional máis baixa con 96,08 m de distancia entre as parroquias e O Rosal é o concello ca media máis alta con 1617,63 m. O Grove, A Illa de Arousa, Moaña, Moraña, Pontecesures, Portas, Valga e Vilagarcía de Arousa son os 8 concellos ca totalidade das entidades cun erro posicional -500m (ver Anexo Figuras: figura N^º94). Bueu, Mozón, Fornelos de Montes, A Guarda, Mondariz-Balneario, Rodeiro, O Rosal e Soutomaior son os 8 concellos ca totalidade das comunidades cun erro posicional de +500m. A vila de Fefiñáns, do concello de Cambados, localizouna cun erro de posición de

menor distancia (9,4 m.) e a parroquia de San Cristovo da Pena, do concello de Lalín, cun erro de posición de 5339 metros (*ver Anexo Figuras: figura N°95*)

E polo que respecta á **provincia de Ourense**, os concellos de Allariz, Bande, Os Blancos, A Bola, Cartelle, Celanova, Esgos, Lobeira, Maside, A Merca, Nogueira de Ramuín, Oímbra, Paderne de Allariz, O Pereiro de Aguiar, Porqueira, Punxín, Rairiz de Veiga, Ramirás, San Cibrao das Viñas, Taboadela, Toén, Viana do Bolo, Vilar de Barrio, Vilardevós, Xinzo de Limia son os concellos nos que Domingo Fontán localizou con exactitude determinadas parroquias. Atendendo a media proporcional da distancia de localización, 30 concellos non superan os 500 m. de media no erro posicional (*Ver anexo Táboas: táboa N° 53*). Castrelo de Miño, Melón, Punxín e Sandiás son os 4 concellos ca totalidade dos topónimos cun erro posicional -500m. e, polo contrario, A Arnoia, O Barco de Valedoras, O Bolo, Carballeda de Valedoras, Castrelo do Val, Castro Caldelas, Chandrexa de Queixa, Cualedro, A Gudiña, Larouco, Laza, Manzaneda, A Mezquita, Monterrey, Parada de Sil, Petín, A Rúa, Riós, Rubiá, San Xoán de Río, A Teixeira, Vilamartín de Valedoras, Vilariño de Conso son os 23 concellos ca totalidade dos topónimos cun erro posicional de +500m. En total, un 66.3% dos concellos desta provincia teñen máis da metade dos topónimos a maior distancia dos 500 m (*ver Anexo Figuras: figura N°96*).

3.6. A VIXENCIA DA “CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA”.

Trala publicación da “Carta Geométrica de Galicia” existe un baleiro cartográfico que proseguiu en Galicia ate o século XX, cando se inicia os traballos do Mapa Topográfico Nacional. Realízase unha comparativa da CGG co mapa que o substituíu, o MTN, para demostrar ese baleiro cartográfico. Apreciar a C.G.G. como o fito histórico que representou supón contempla-la á luz do mapa base de cobertura de todo o territorio español de maior escala que o substituíu, o Mapa Topográfico Nacional (MTN).

Os proxectos da CGG e do Mapa Topográfico cotéxanse dende o punto de vista da cobertura territorial e temporal durante a realización de cada un deles, independentemente da escala e dos contidos que teñen. Mentres o *IGN tardou en recubrir todo o territorio galego 26 anos con un amplo equipo de traballo, Fontán tardou 17 anos, só e con menos medios*. Dende o ano 1875, cando se editou a primeira das follas do MTN, realizáronse múltiples edicións do mapa introducindo a súa vez numerosas e importantes modificacións, como os signos convencionais, a proxección, o elipsoide e tamén a orixe de lonxitudes, ate o ano 1968, ano de publicación da derradeira folla da súa primeira edición. Urxencia e duración prolongada presidiron a realización do mapa base de España dende a súa orixe (*ver anexo Figuras: figura 97 á figura 100*). No gráfico de barras que se presenta na figura 97 (*ver figura*) reflíctese o número total de follas publicadas polo IGN en períodos de cinco anos. A duración prolongada no tempo para a finalización do proxecto foi debida a problemas organizativos, orzamentarios e na súa posterior impresión. O ritmo de aparición das follas do MTN era de arredor de dúas follas por ano (Urteaga e Nadal, 2001). A cobertura temporal de Galicia do MTN tendo como base a CGG de Domingo Fontán visualízase mediante unha secuencia de imaxes da cobertura territorial galega cartografada por Fontán na Carta e onde se mostra ano por ano o seu recubrimento desde 1929, ano da primeira publicación da folla do MTN de Galicia, ate 1955, ano onde se rematou de completala cobertura de Galicia respecto ó mapa topográfico (*ver ANEXO IV*). Os aspectos que se presentan nas imaxes: como base a “Carta Geométrica de

Galicia”, a representación da grella do MTN publicado na data correspondente e a superficie municipal completa cartografada.

Non foi ate o ano 1929 cando Galicia viu a luz a publicación da súa primeira folla do mapa topográfico. A Galicia correspóndelle un total de 88 follas do MTN onde o seu levantamento e a súa publicación remata no ano 1955. Pasa máis de un século dende a aparición, presentación e publicación da CGG. A primeira folla publicada foi o número 45 denominada “Betanzos”, transcorridos 95 anos dende a presentación do Mapa Fontán no ano 1834. Hai que esperar ata o ano 1933 para que se publiquen as seguintes follas realizadas polo IGN. As follas son a número 6 e 21, con nome “San Salvador de Serantes” e “A Coruña” respectivamente. Dende 1929 e pasados 5 anos tan só se cartografaron 9 concellos completos: Culleredo, Cambre, Ares, Bergondo, A Coruña, Ferrol, Mugardos, Oleiros e Sada, que representan 358 Km² de superficie municipal e 760 Km² de superficie galega por folla. No ano 1934, 100 anos máis tarde da publicación da CGG, aínda non se publicaran máis follas que as tres anteriormente citadas e que representan tan só o 3,4% do territorio galego. Dez anos máis tarde, en 1944 publicáronse 52 follas. É o período da II Guerra Mundial.

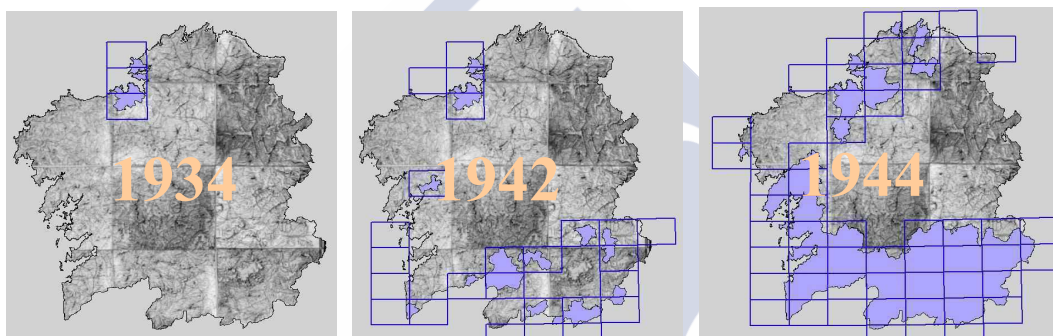

Figura 101: SECUENCIA TEMPORAL DO RECUBRIMENTO ESPACIAL GALEGO DO MTN
Fonte: CGG de 1845, IGN e elaboración propia.

Transcorridos 15 anos dende o inicio da publicación da primeira folla de Galicia, os membros do IGN encargados de levantar Galicia non realizaron máis que catro mapas por ano, cando Fontán tardou en cartografar toda Galicia só 17 anos. No ano 1945, transcorridos 100 anos dende a publicación do “Mapa Fontán”, publicáronse 58 follas que representaban o 65% do territorio de Galicia e que se correspondían basicamente cas follas que abarcan a liña de costa galega e a provincia de Ourense. Sería no ano 1955, transcorridos 100 anos dende a publicación do CGG, cando se publicou polo IGN a totalidade da cobertura do Mapa Topográfico correspondente a Galicia á vez a luz a folla 125 de “As Nogais”. Si temos en conta a nivel de toda España nese momento a cobertura por completar faltaban tan só 42 follas do resto do territorio nacional.

Fontán non só cartografou na carta xeométrica o territorio galego senón tamén parte do territorio de Asturias, León, Zamora e Norte de Portugal. Tendo en conta a cobertura das 8 follas nas que se divide a CGG, o territorio levantado que non se corresponde con Galicia aparece representado nas follas 2, 4, 6 e 8. O territorio representado por Fontán pertence ós seguintes municipios, identificados co seu código INE:

- A folla número 2 do Mapa Fontán abarca territorio dos municipios de Asturias de Coana (33018)¹⁷⁷, Franco (El) (33023), Illano (33029), Navia (33041), San Tirso de Abres (33063), Tapia de Casariego (33070), Taramundi (33071), Vegadeo (33074), Villaeán (33077). Se temos en conta as follas do mapa topográfico escala 1:50.000 publicadas polo IGN onde aparecen representados os municipios anteriores, referímonos a “10 Ribadeo”, “11 Luarca”, “25 Vegadeo”, “26 Boal”, “49 San Martín de Oscos”, “50 Cangas de Narcea”. Estas 6 follas do MTN tardaron en publicarse 10 anos. A primeira en aparecer foi a folla “11Luarca” no ano 1942 e a última “50Cangas de Narcea” no ano 1952.
- A folla número 4 do Mapa Fontán abarca territorio dos municipios de Asturias e León. De Asturias abarca Alland (33001), Boal(33007) , Cangas de Narcea (33011), Castropol (33017), Grandas de Saline (33027), Ibias (33028), Illano (33029), Pesoz (33048), San Martín de Oscos (33061), San Tirso de Abrea (33063), Taramundi (33071), Vegadeo (33074), Villanueva de Oscos (33075) e Villaeán (33077). De León abarca Gandín (24036), Peranzanes (24112). Se temos en conta as follas do mapa topográfico onde aparecen representados os municipios anteriores referímonos a “10 Ribadeo”, “25 Vegadeo”, “26 Boal”, “49 San Martín de Oscos”, “50 Campos de Narcea”, “51 Belmonte de Miranda” , “74 A Fonsagrada”, “75 Gedrez”, “76 Pola de Somiedo”, “99 Becerreá”, “100 Degaña”, “101 Villablino”, “126 Vega de Espinareda”. Estas 13 follas do mapa topográfico tardaron en publicarse 10 anos. As primeiras en levantarse foron a “10Ribadeo” e a “26Boal” no ano 1944 e a última en publicarse a “76Pola de Somiedo” no ano 1954.
- A folla número 6 do Mapa Fontán abarca territorio dos municipios de León Balboa (24009), Barjas (24011), Benuza (24016), Borrenes (24022), Cacabelos (24030), Candín (24036), Carracedo (24038), Carucedo (24041), Corullón (24059), Oencia (24103), Puente de Domingo Florez (24122), Sobrado (24165), Trabado (24171), Vega de Espinareda (24196), Vega de Valcarce (24198), Villadecanes (24206), Villafranca do Bierzo (24209). Se temos en conta as follas do mapa topográfico escala 1:50.000 referímonos ós números “99Becerreá”, “100Degaña”, “125As Nogais”, “126 Vega de Espinareda”, “157 Oencia”, “158 Villafranca do Bierzo”, “190 O Barco de Valedoras”, “191 Silvan”, “229 Encinedo”. Estas 9 follas do mapa topográfico tardaron en publicarse 21 anos. A primeira en publicarse foi a “158Villafranca do Bierzo” no ano 1934 e a última a “125As Nogais” no ano 1955.
- A folla número 8 do Mapa Fontán abarca territorio dos municipios de León e Zamora, Encinedo (24067), Cobrero (49050), Galende (49085), Hermisende (49094), Lubian (49100), Pias (49154), Porto (49162), Requejo (49174). Si temos en conta as follas do mapa topográfico escala 1:50.000 publicadas polo IGN onde aparecen representados los municipios anteriores referímonos ós números “228 Viana do Bolo”, “229 Encinedo”, “230 Castrocontrigo”, “266 A Gudiña”, “267 Puebla de Sanabria”, “304Hermisende”, “305Calabor”. Estas sete follas tardaron en publicarse 8 anos. As primeiras en publicarse foron a “267 Puebla de Sanabria”, a “304 Hermisende2, a “305 Calabor” no ano 1936 e a última en publicarse a “229 Encinedo” no ano 1944.

¹⁷⁷ Entre paréntese, os códigos INE do municipio.

IV. A EVOLUCIÓN HISTÓRICA DAS PARROQUIAS NA GALICIA DECIMONÓNICA

- 4.1. As evolución histórica das parroquias galegas no século XIX
 - 4.1.1. A provincia da Coruña
 - 4.1.2. A provincia de Lugo
 - 4.1.3. A provincia de Pontevedra
 - 4.1.4. A provincia de Ourense

VI. A EVOLUCIÓN HISTÓRICA DAS PARROQUIAS E NA GALICIA DECIMONÓNICA

Sábese da grande importancia da C.G.G. como o primeiro mapa científico de Galicia e comprobouse a súa vixencia como mapa co paso dos séculos para o posterior estudo da evolución histórica das parroquias galegas entre 1834 e 1900.

A organización territorial é a forma mediante a cal se distribúe o territorio dende o punto de vista político e administrativo tendo como elementos xeográficos as divisións territoriais e os entes políticos que actúan no marco destas divisións (Paul Carril e Pazos Otón, 2009). O estado español organízase en comunidades autónomas, provincias e municipios, ós que se lle pode atribuír territorios propios (Zoido et al.,2000). A organización do territorio unido á necesidade de non romper o equilibrio co entorno preséntase no século XXI como un dos grandes desafíos para a sociedade. No caso de Galicia, fai falla dun novo deseño administrativo, e a pesares de ser un feito coincidente para os ámbitos científico e político¹⁷⁸, non se atopou a formulación e a *unidade racional* tan fundamental na Ilustración pola que se levara a cabo a organización do territorio e que hoxe en día nos segue condicionando. No século XXI faise imprescindible mellorar *o coñecemento da traxectoria histórica do proceso de transformación do espazo*, máxime en Galicia pola complexidade da súa paisaxe xa que é onde se concentran máis da metade dos asentamentos de poboación do estado español aínda de tratarse de unha soa comunidade autónoma con catro provincias das 50 e de 314¹⁷⁹ concellos dos pouco máis de 8.000 da España actual. Os antigos concellos de Oza dos Ríos e Cesuras, cos que se totalizaban 315 concellos galegos en 2013, levaron a cabo a primeira fusión do século XXI coa constitución do municipio de Oza-Cesuras¹⁸⁰.

Para organizar o territorio é necesario coñecelo de maneira integral e que mellor que Domingo Fontán Rodríguez para facelo no século XIX. No século XXI a "Carta Geométrica de Galicia" permítenos coñecer por un lado a **estrutura administrativa do territorio galego** do século XIX, que se mantén basicamente na actualidade, e por outro lado a **totalidade das parroquias do seu tempo**. Domingo Fontán é o ilustrado que *consagra a provincia* practicamente na forma en que a coñecemos e ca súa obra visualízase un mapa provincial, un mapa de partidos xudiciais e un mapa de concellos, como agregación parroquial para Galicia. A parroquia galega é o elemento xeográfico máis homoxéneo e non se dubida da súa importancia histórica acadada. A parroquia tomouse como unidade territorial básica para a

¹⁷⁸ No caso dos partidos políticos, o Bloque Nacionalista Galego formula unha división administrativa baseada nas comarcas e nas áreas metropolitanas, estas últimas mediante a fusión dos concellos, o goberno actual do Partido Popular á favor da creación de mancomunidades e consorcios e, o Círculo de Empresarios de Galicia propuxo no ano 2009 diminuír o número de municipios de 315 a 150; no ámbito científico, Fariña Jamardo defende a parroquia como entidade local cun recoñecemento legal a través de organizacións parroquiais (Jamardo, F,1996), Rubén Lois posiciónase afirmando a obsolescencia das parroquias e polo tanto dunha reorganización xeral (Lois,R e Rodríguez,R, 1993).

¹⁷⁹ Decreto 83/2013 do 6 de xuño polo que se aproba a fusión dos municipios de Oza dos Ríos e Cesuras formando o municipio Oza-Cesuras.

¹⁸⁰ DOG do 7 de xuño de 2013.

elaboración da C.G.G. A análise do modelo de organización do territorio da C.G.G. a partir da cal se tomou a cuestión parroquial cun *enfoque evolutivo*, tomando como referencia da organización parroquial *a igrexa rural*, dotándoa así dun significado espacial.

No referente a cartografía parroquial, o departamento de xeografía da Facultade de Xeografía e Historia da USC encargouse desta labor desde finais do ano 70. No ano 1976, elaborase o primeiro mapa de parroquias con índices de localización (CITAA). Proseguíronse os estudos parroquiais en anos sucesivos ata o ano 1989 cando se publicou os municipios e parroquias de Galicia por Pérez Fariña e Santos Solla E TORRES LUNA. O mapa parroquial realizado polo departamento foi dixitalizado pola Xunta de Galicia no 1991. A Xunta de Galicia, xunto co SITGA, realizou no ano 2008 unha nova edición do mapa de parroquias de Galicia onde os seus límites foron produto dunha revisión da delimitación do mapa parroquial de Galicia escala 1:200.000 publicado pola Xunta en 2001, para o uso na Administración pública e privada. No 2007 e con convenio entre a Deputación de Pontevedra e a U.S.C., realizáronse os atlas dixitais interactivos da provincia de Pontevedra. Os 62 atlas elaboráronse mediante un S.I.X. onde se incluíron todos os núcleos de poboación dos concellos asociados aos correspondentes polígonos das súas parroquias. Os límites que se presentan nesta publicación foron só para proporcionar de forma clara e precisa a localización relativa entre as parroquias.

4.1. A EVOLUCIÓN HISTÓRICA DAS PARROQUIAS GALEGAS NO SÉCULO XIX.

Domingo Fontán defendeu dous piares básicos nas súas ideas para comprender a súa configuración cartográfica. Por un lado, defendeu unha *centralidade xeográfica*, atribuíndo á cidade de Santiago de Compostela a centralidade de Galicia e defendendo a capitalidade de Pontevedra para esta provincia, por outro lado, que a base para Galicia era a parroquia, defendéndoa como particular e os concellos como entidade xeral. Nas súas sesións parlamentarias, afirmou que a lei de concellos non era boa para Galicia, de aí a súa defensa da Constitución da 1812 que confirmaba este feito. Fontán pregoaba que Galicia era incomparable co resto do Estado¹⁸¹ no que refire a súa configuración nas entidades de poboación e entendía a parroquia, ademais do territorio eclesiástico, como *entidade básica* para a organización do territorio xestionado a través do alcalde pedáneo porque na parroquia “os cidadáns estaban suxeitos respecto ó eclesiástico a un párroco, e respecto á xurisdición civil a un pedáneo, que era o encargado da parte administrativa e de executar as ordes do goberno”¹⁸² e onde as relacións entre os veciños estaba por riba das leis¹⁸³. Que así como precisaba no Decretado do 8/12/1836 sobre a constitución dos concellos, no que a parroquia rural era unha entidade viva e nela apoiábase a normativa legal para formar os novos concellos galegos, sendo estes “a reunión de parroquias que compoñían unha xurisdición como un distrito municipal”¹⁸⁴. Pero Domingo Fontán cartograou unha rede de provincias, partidos xudiciais e concellos (ver Anexo Mapas: mapas N°50, N°51 e N°52). Tendo en conta ó precedente de Fontán, Tomas López, na CGG aparecen consolidadas as **catro provincias** coa súa capitalidade en Coruña, Lugo, “Orense” e Pontevedra. En canto ós partidos xudiciais,

¹⁸¹ Tamén facía referencia a Asturias.

¹⁸² Traducción da sesión parlamentaria do 19/10/1837.

¹⁸³ Na sesión parlamentaria do 21/04/1838.

¹⁸⁴ Na sesión parlamentaria do 19/10/1837.

Fontán identificou un total de **42 partidos** que se reparten en 12 para Coruña, 10 para Lugo, 9 para Ourense e 10 para Pontevedra (ver anexo Táboas: táboa N^º54)⁸. É significativo que os partidos xudiciais de Coruña, Lugo, Ourense e Pontevedra non os indica como tal na CGG e onde aparece só o símbolo de cidade. Para a provincia da Coruña, Fontán non identificou o actual partido de Ferrol e o de Ortigueira como Sa. Marta; para a provincia de Lugo identificou o partido de Quiroga existente no século XIX como San Martín de Quiroga; para Ourense os de Ginzo, Puebla de Tribes, Villamartín e Viana, este último inexistente hoxe en día e non reconece o partido xudicial de Bande, única fonte que non o identifica e, para a provincia de Pontevedra xa identifica o partido como a Estrada. En canto ós concellos galegos na CGG, Domingo Fontán identificou **276 concellos galegos** (ver Anexo Táboas: táboa N^º55). Non coinciden co nome actual os concellos de San Pedro da Porta con Sobrado, Bragad con Cesuras, Tallo con Ponteceso, Cesullas con Cabana, Torás con A Laracha, Alméiras con Culleredo, Bujan con Val do Dubra, Castro con Miño, Perlío con Fene San Adrian (da Veiga) en Cariño na provincia da Coruña; Asperela con Baleira, Vilariño con Castroverde, Alage con O Valadouro, Reinante (S. Miguel) con Barreiros, Moreda (S.Salvr) con Monforte, , Seguí con Pantón, Proéndos con Sober para a provincia de Lugo; Pte. Irijo para O Irixo, Barrán para Piñor, Berredo (Sta. Eulalia) para A Bola, Fustanes como Gomesende, Cobelas como Os Blancos, Amiuidal para Avión, Castrelo (S.Estebn.) para Castrelo do Miño para a provincia de Ourense e Cereijo con A Estrada para a provincia de Pontevedra. Os concellos identificados por Domingo Fontán na CGG dados de baixa por unificación: Conjo e Enfesta para Santiago de Compostela, Couzadoiro (San Cristobal) e San Pablo (de los Freires) para Ortigueira, os concellos de Piñeirón, Freán e Villaesteba que forman o actual O Saviñao, os concellos de Asma (Sta. Cristina) e Carballeda forman o actual concello de Carballedo, Nogales e Doncos que forman As Nogais, Villafiz e Piñeiro de Páramo forman O Páramo, Garabanes que forma parte do actual Maside, Cedofeita a Ribadeo, Acebedo e Villanueva de los Infantes a Celanova, Canedo a Ourense, , Moreiras a Xinzo de Limia, Villamea a Ramirás e Berducido e Puente S. Payo a Pontevedra, Bouzas e Lavadores a Vigo, Carril a Vilagarcía de Arousa, Cereijo ó concellos de A Estrada, e Sayar ó actual Caldas de Reis.

CGG 1845						
PROVINCIA	ACTUAL	CONCELLOS	C.PARTIDO	BAIXAS	ALTAS	CAMBIO
A CORUÑA	94*	84	12	4	3	28
LUGO	67	59	10	8	7	23
OURENSE	92	80	9	6	9	33
PONTEVEDRA	62	53	10	7	6	19
		276	41			
TOTAL	315	317		25	25	103

Táboa Nº 56: TOTALIZACIÓN DOS CONCELLOS NA CGG XUNT O CAS BAIXAS, ALTAS E CAMBIOS TOPONÍMICOS.

Fonte: Elaboración propia.

* A provincia da Coruña pasou en 2013 de ter 94 concellos a 93 pola fusión dos concellos de Oza dos Ríos e Cesullas no concello Oza-Cesullas. Na investigación non se realizou esta unificación.

Levou a cabo unha evolución parroquial no século XIX desde 1834, con base no manuscrito da CGG, ata 1900 analizando cambios toponímicos e de advocacións, as altas,

⁸ Na táboa N^º42 aparecen os partidos xudiciais ordenados por provincias incluíndo os concellos que os formaban tomando como data de partida o 1836 e data final o 1900. As datas son as correspondentes as fontes estatísticas empregadas.

baixas e trasposos de parroquias, atendendo a organización actual. Localizáronse as parroquias identificadas nas fontes que son baixa hoxe en día. Demóstrase que a totalidade toponímica das entidades parroquiais foron cartografadas por Domingo Fontán e que a CGG foi unha fonte estatística máis completa que as fontes oficiais dos Nomenclátors do Censo do século XIX.

PARTIDO XUDICIAL	ACTUAL	CGG1834	CGG1845	MADOZ C	MADOZ P	1858	1860	1873	1888	1900
CORUÑA	933	901	929	892	923	917	939	940	941	952
LUGO	1271	1214	1233	1142	1241	1176	1244	1244	1251	1269
PONTEVEDRA	668	648	656	604	656	253	650	651	657	654
OURENSE	914	839	864	778	848	594	845	867	875	938
TOTAL	3786	3602	3682	3416	3668	2940	3678	3702	3724	3813

Táboa Nº57: NÚMERO TOTAL DE PARROQUIAS NA FONTES ESTATÍSTICAS.
Fonte: Elaboración propia.

- **4.1.1. A PROVINCIA DE A CORUÑA.** Hoxe en día contabilízanse 933 entidades divididas nos 94 concellos da provincia de A Coruña, dos que Fontán identificou 901 en 1834 e 929 para 1845. A continuación analízanse se forma pormenorizada cada un dos concellos da provincia da Coruña:

ABEGONDO (ver Mapa Nº53).

Segundo o Real Decreto do 23/VI/1835, este concello aparece co nome de "Vións" e segundo o BOP Nº 115 con data do 23/04/1836 pasa a chamarse "Abegondo". No gravado de 1845, Domingo Fontán identifícao como "Abegondo" o partido xudicial de Betanzos.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Abegondo (Santaia)	NH5875	1000 m	Abegondo Parroquia	Abegondo Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Cabanas (San Xíán)	NH5874		Cabanas Parroquia	Cabanas Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Cerneda (San Salvador)	NH5884			Cerneda Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Cos (Santo Estevo)	NH6817		Cos Parroquia	Cos Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Crendes (San Pedro)	NH5990		Crendes Parroquia	Crendes Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Cullergondo (Santa María)	NH6824		Cullergondo Parroquia	Cullergondo Parroquia	x	x	x	x	x	x
7 Figueras (San Miguel)	NH5855		Figueras Parroquia	Figueras Parroquia	x	x	x	x	x	x
8 Folgoso (Santa Dorotea)	NH5862		Folgoso Parroquia	Folgoso Parroquia	x	x	x	x	x	x
9 Leiro (Santaia)	NH5892		Leiro Parroquia	Leiro Parroquia	x	x	x	x	x	x
10 Limiñón (San Salvador)	NH6828		Limiñón Parroquia	Limiñón Parroquia	x	x	x	x	x	x
11 Mabegondo (San Tirso)	NH5888		Mabegondo Parroquia	Mabegondo Parroquia	x	x	x	x	x	x
12 Meangos (Santiago)	NH6806		Meangos Parroquia	Meangos Parroquia	x	x	x	x	x	x
13 Montouto (Santa Cristina)	NH5843		Montouto Parroquia	Montouto Parroquia	x	x	x	x	x	x
14 Orto (San Martiño)	NH5982		Orto Parroquia	Orto Parroquia	x	x	x	x	x	x
15 Presedo (Santa María)	NH5894		Presedo Parroquia	Presedo Parroquia	x	x	x	x	x	x
16 Sarandós (Santa María)	NH5845		Sarandones Parroquia	Sarandones Parroquia	x	x	x	x	x	x
17 Viós (San Salvador)	NH5882		Brones Parroquia	Brones Parroquia	x	x	x	x	x	x
18 Vilacova (San Tomé)	NH5870		Vilacoba Parroquia	Vilacoba Parroquia	x	x	x	x	x	x
19 Vizoño (San Pedro)	NH5850		Bizoño Parroquia	Bizoño Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	19		18	19	19	19	19	19	19	19

Táboa Nº 58: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Abegondo.
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A parroquia de *San Salvador de Cerneda*, que se identifica como "Cerneda" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. No manuscrito non hai referencia algunha a este topónimo.
2. No listado do Partido Xudicial de Betanzos, o topónimo da parroquia de San Salvador de Cerneda aparece como "Cornega".
3. No Nomenclátor de 1858, o topónimo da parroquia de *Santa María de Cullergondo* aparece como "Cullergondo".

As parroquias que forman o concello de Abegondo están cartografadas na súa totalidade na CGG.

AMES (ver Mapa N^o54).

Segundo o BOP N° 117 con data do 27/04/1836 chámase "Ames". No século XIX este concello pertence o partido xudicial de Negreira.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Agrón (San Lourenzo)	NH2448	Agron	Parroquia	Agron	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Ameixenda (Santa María)	NH3513	Ameigenda	Parroquia	Ameigenda	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Ames (San Tomé)	NH2580	Ames	Parroquia	Ames	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Biduido (Santa María)	NH3423	Viduido	Parroquia	Viduido	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Bugallido (San Pedro)	NH3403	Bugallido	Parroquia	Bugallido	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Covas (Santo Estevo)	NH2498	Cobas	Parroquia	Cóbas	Parroquia	x	x	x	x	x	x
7 Lens (San Paio)	NH2551	Lens	Parroquia	Lens	Parroquia	x	x	x	x	x	x
8 Ortoño (San Xoán)	NH2494	Ortoño	Parroquia	Ortoño	Parroquia	x	x	x	x	x	x
9 Piñeiro (San Mamede)	NH2584	Piñeiro	Parroquia	Piñeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x
10 Tapia (San Cristovo)	NH2582	Tapia	Parroquia	Tápia	Parroquia	x	x	x	x	x	x
11 Trasmonte (Santa María)	NH2459	Trasmonte	Parroquia	Trasmonte	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	11		11		11	11	11	11	11	11	11

Táboa N° 59: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Ames.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Maddoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. No listado de concello, a parroquia de *Santa María de Biduido* aparece ca advocación de "San Martín" mentres que no listado do Partido Xudicial aparece como "Santa María".

As parroquias que forman o concello de Ames están cartografadas no seu conxunto na CGG.

ARANGA (ver Mapa N^o55).

O nome inicial do concello é "Aranga" dende 1836 e pertence o partido xudicial de Betanzos.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Aranga (San Paio)	NH7897	Aranga	Parroquia	Aranga	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Cambás (San Pedro)	NH8940	Cambas	Parroquia	Cambás	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Fervenzas (San Vicente)	NH7834	Ferbenza	Parroquia	Ferbenzas	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Feás (San Pedro)	NH7848	Feas	Parroquia	Feás	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Muniferral (San Cristovo)	NH7877	Muniferral	Parroquia	Muniferral	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Vilarraso (San Lourenzo)	NH7891	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
7 Rodeiro (Santa María) ¹	NH7812	Rodeiro	Parroquia	Rodeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6		6		6	6	6	5	5	5	6

Táboa N° 60: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Aranga.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Maddoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. No Nomenclátor de 1858 aparece reflexado o traspaso da parroquia de *Santa María de Rodeiro* do concello de Aranga ó concello de Oza dos Ríos. Esta parroquia contabilizouse para as Cartas de 1834 e 1845 xa que no Boletín Oficial da Coruña de 1836 a sitúa neste concello. Igual ocorre co Dicionario Maddoz.

2. O topónimo da parroquia de *San Pedro de Cambás* aparece como "Camba" no listado do concello no dicionario Maddoz.

3. *San Pedro de Feás* identifícase co nome "Feás de Muniferral" no listado parroquial do Partido Xudicial de Betanzos.

4. *San Lourenzo de Vilarraso* aparece no Nomenclátor de 1888 e anteriormente os lugares que forman esta parroquia pertencían á parroquia San Cristovo de Muniferral.

O concello de Aranga, formado por un total de seis parroquias ata 1847, foron cartografadas por Fontán na CGG. A parroquia de Vilarraso que aparece no 1888 non hai referencia no mapa.

ARES (ver Mapa N°56).

O nome inicial do concello é Ares dende 1836. No século XIX, este concello pertence o partido xudicial de Pontedeume.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Ares (San Xosé)	NK6018	ÀRES	VILA	ÀRES	VILA	-	-	-	-	-	X	X
2 Caamouco (San Vicente)	NK6048	Camouco	Parroquia	Camouco	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
3 Cervás (San Pedro)	NK5180	Cerbás	Parroquia	Cerbás	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
4 Lubre (Santa Eulalia) ¹	NK6009	Lubre	Parroquia	Lubre	Parroquia	X	X	X	X	X	-	-
TOTAL PARROQUIAS	3	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3

Táboa N° 61: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Ares.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1-2. A parroquia de “*Santa Eulalia de Lubre*”, identificada por Domingo Fontán como “Lubre”, pertence na actualidade á parroquia de San Xosé de Ares. A partires do Nomenclátor de 1888, o topónimo de “Lubre” aparece identificado como aldea de dita parroquia.

O concello de Ares aparece cartografado integramente polas 3 parroquias e a vila na CGG.

ARTEIXO (ver Mapa N°57).

Segundo o BOP N° 115 con data do 23/04/1836 este concello ten como nome inicial "Arteijo" e, no gravado de 1845, Domingo Fontán identificouno como "Artèijo" e pertence o partido xudicial da Coruña.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Armentón (San Pedro)	NH3972	Armenton	Parroquia	Armentón	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
2 Arteixo (Santiago)	NH4905	Arteijo	Parroquia	Artèijo	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
3 Barrañán (San Xián)	NH3974	Barrañan	Parroquia	Barrañán	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
4 Chamin (Santaia)	NH3953	Chamin	Parroquia	Chamin	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
5 Lañas (Santa Mariña)	NH3983	Lañas	Parroquia	Lãñas	Parroquia	X	-	X	X	X	X	X
6 Larín (Santo Estevo)	NH3960	Larin	Parroquia	Larín	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
7 Loureda (Santa María)	NH4913	Loureda	Parroquia	Loureda	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
8 Monteagudo (San Tomé)	NH3942	Monteagudo	Parroquia	Monteagudo	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
9 Morás (Santo Estevo)	NH4924	Morás	Parroquia	Morás	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
10 Oseiro (San Tirso)	NH4917	Oseiro	Parroquia	Oseiro	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
11 Pastoriza (Santa María)	NH4938	Pastoriza	Parroquia	Pastoriza	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
12 Sorrizo (San Pedro)	NH3945	Sorrizo	Parroquia	Sorrizo	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
13 Suevos (San Martiño)	NH4928	Suevos	Parroquia	Suebos	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
TOTAL PARROQUIAS	13	13	13	13	12	13	13	13	13	13	13	13

Táboa N° 62: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Arteixo.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A pesar de identificarse a parroquia de “*Santa Mariña de Lañas*” no concello de “Arteijo”, a parroquia non aparece no listado do Partido Xudicial de Coruña.

As parroquias que forman o concello de Arteixo están cartografadas na súa totalidade na CGG.

ARZÚA (ver Mapa N^o58).

O nome inicial do concello é “Arzúa” en 1836. Pertence ó partido xudicial de Arzúa e aparece como capital de partido na CGG.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Arzúa (Santa María)	NH6584	Sa. Ma. de Arzúa	Parroquia	Arzúa (Sa. Ma)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Arzúa (Santiago)	NH6583	ARZÚA	VILA	ARZÚA	VILA	x	x	x	x	x	x	x
3 Boente (Santiago)	NH7552	Boente	Parroquia	Boente	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Brandeso (San Lourenzo)	NH6478	Brandeso	Parroquia	Brandeso	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Branzá (Santa Locaia)	NH6447	Branzá	Parroquia	Branzá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Burres (San Vicenzo)	NH6542	Burres	Parroquia	Búrres	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Calvos de Sobrecamiño (San Martiño)	NH6548	Calvos	Parroquia	Cálvos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Campo (Santo Estevo)	NH6630	Campo	Parroquia	Campo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Castañeda, A (Santa María)	NH7533	Castañeda	Parroquia	Castañeda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Dodro (Santa María)	NH6524	Dodro	Parroquia	Dodro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Dombodán (San Cristovo)	NH6456	Domdobán	Parroquia	Domdobán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Figueiroa (San Paio)	NH7543	Figueiroa	Parroquia	Figueiroa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Lema (San Pedro)	NH6582	Lema	Parroquia	Lema	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Maroxo (Santa María)	NH6499	Marojo	Parroquia	Marojo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Mella, A (San Pedro)	NH7508	Mella	Parroquia	Mella	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Oíns (San Cosme)	NH6506	Oíns	Parroquia	Oíns	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Pantiñobre (Santo Estevo)	NH6459	Pantiñobre	Parroquia	Pantiñobre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Rendal (Santa María)	NH7505	Rendal	Parroquia	Rendál	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Tronceda (Santa María)	NH6466	Tronceda	Parroquia	Tronceda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20 Viños (San Pedro)	NH6486	-	-	Biños	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21 Villadavil (Santa María)	NH6586	Villadabil	Parroquia	Villadabil	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22 Vilantime (San Pedro)	NH7520	Villantime	Parroquia	Villantime	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	22		21		22	22	22	22	22	22	22	22

Táboa N° 63: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Arzúa.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A parroquia de “*San Pedro de Viños*”, que se identifica como “Biños” no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. N manuscrito non hai referencia algunha a este topónimo.

2. A parroquia de “*San Cosme de Oíns*” aparece ca advocación de “San Pedro” no listado por concello, pola contra, esta parroquia aparece ca advocación de “San Cosme” no listado do Partido Xudicial de Arzúa.

3. No Partido Xudicial de Arzúa, a parroquia de “*Santa María de Maroxo*” aparece co topónimo parroquial de “Marrojo”.

4. No listado do Partido Xudicial de Arzúa, a parroquia de “*Santa María de Rendal*” aparece co topónimo parroquial de “Randal”.

5. Destacar que a parroquia “*Santa María de Arzúa*” é considerada vila tan só no Nomenclator de 1858.

As 22 parroquias que forman o concello de Arzúa están cartografadas na súa totalidade na CGG.

A BAÑA (ver Mapa N^o59).

Segundo o BOP N° 117 con data do 27/04/1836 o concello identificase con nome inicial “Baña”. Domingo Fontán identificou o topónimo de capital de concello como “Baña (S. Salvr.)”. Salvo no Nomenclator de 1873 onde aparece como “Baña (La)” nas restantes fontes estatísticas empregadas aparece como “Baña”. Pertence o partido xudicial de Negreira.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1845	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Baña, A (San Vicenso)	NH1595	S. Vict. de Baña	Parroquia	Baña (S. Vict.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Barcala (San Cibrán)	NH2503	S. Ciprn. de Barcala	Parroquia	Barcala (S. Ciprn.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Barcala (San Xoán)	NH1593	S. Joo. de Barcala	Parroquia	Barcala (S. Joo.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Barro, O (Santa Mariña)	NH2518	Barro	Parroquia	Barro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Cabanas (San Miguel)	NH2548	Cabanas	Parroquia	Cabanas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Corneira (San Cristovo)	NH1556	Corneira	Parroquia	Corneira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Ermida, A (San Salvador)	NH1671	Ermida	Parroquia	Ermida	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Fiopáns (San Pedro)	NH2543	Fiopáns	Parroquia	Fiopáns	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Lañas (Santa Baia)	NH2545	Lanas	Parroquia	Lanas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Marcelle (Santa Cristina)	NH2509	Marcelle	Parroquia	Marcelle	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Monte, O (San Mamede)	NH2513	Monte	Parroquia	Monte	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Ordoeste (Santa María)	NH1574	Ordoeste	Parroquia	Ordoeste	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Riba, A (San Xoán)	NH1558	Riba	Parroquia	Riba	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Suevos (San Mamede)	NH1690	Suevos	Parroquia	Suevos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Troitosende (Santa María)	NH2574	-	-	Troitosende	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Baña (San Salvador)	NH1586	S. Salv. de Baña	Parroquia	Baña (S. Salor)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	15		15		16	16	16	16	16	16	16	16

Táboa Nº 64: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de A Baña.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A parroquia de “San Salvador da Baña”, identificada por Domingo Fontán como “S. Salv. de Baña” no manuscrito de 1834, pertence na actualidade á parroquia de “San Vicenso de A Baña”.

2. A parroquia de “Santa María de Troitosende”, que se identifica como "Troitosende" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. No manuscrito non hai referencia algunha a este topónimo.

3. No listado do concello de Baña, a parroquia de “San Cibrán de Barcala” aparece co topónimo de "Barcala".

O concello de A Baña, formado por 16 parroquias no século XIX, foron cartografadas integramente na CGG.

BERGONDO (ver Mapa Nº60).

Nome inicial do concello desde 1836 é “Bergondo”. Pertence o partido xudicial de Betanzos.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1845	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Babio (Santa Marta)	NH6906	Sa. Marta de Babio	Parroquia	Babio (Sa. Marta)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Bergondo (San Salvador)	NH6917	Bergondo	Parroquia	Bergondo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Cortiñán (Santa María)	NH6912	Curtiñán	Parroquia	Curtiñán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Guisamo (Santa María)	NH5994	Guisamo	LUGAR	Guisamo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Lubre (San Xoán)	NH6907	Lubre	Parroquia	Lubre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Moruxo (San Vicente)	NH6928	Morujo	Parroquia	Morujo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Ouces (San Xoán)	NH6918	Ouces	Parroquia	Ouces	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Rois (Santa Mariña)	NH6915	Rois	Parroquia	Rois	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Vixoi (San Fiz)	NH6913	Bijoy	Parroquia	Bijoy	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	9		8		9	9	9	9	9	9	9	9

Táboa Nº 65: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Bergondo.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A parroquia de “Santa María de Guisamo”, que se identifica como "Guisamo" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. Aparece como lugar en 1834. No 1836 aparece como parroquia do concello.

2. A parroquia de “San Salvador de Bergondo” aparece co topónimo de "Bergondo" no listado do Partido Xudicial de Betanzos.

3. A advocación da parroquia de “Santa Mariña de Rois” é a de “Santa María” no listado do concello de “Bergondo”.

4. A advocación da parroquia de “Moruxo” para 1858 non é “San Vicente” senón a de “San Salvador”

5. Cambio de advocación da parroquia de “Santa Marta de Babío” que nesta data pasa a ser “Santa María”.

As parroquias que forman o concello de Bergondo están cartografadas na súa totalidade na CGG.

BETANZOS (ver Mapa N°61).

Nome inicial do concello “Betanzos “desde 1836. Domingo Fontán identificou Betanzos como cidade en 1834 e como capital de partido en 1845.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	1845	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Betanzos	NH6942	BETANZOS	CIDADE	BETANZOS	VILA	x	x	x	x	x	x	x	x
2 Brabio (San Martiño)	NH6950	-	-	Brabio	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
3 Piadela (Santo Estevo)	NH6901	Piadela	Parroquia	Piadela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
4 Pontellas (Santa María)	NH6924	Pontellas	Parroquia	Pontellas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
5 Requián (Santiago)	NH6829	Requian	Parroquia	Requian	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
6 Tiobre (San Martiño)	NH6943	Tiobre	Parroquia	Tiobre	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	x
7 Viñas, As (San Pedro)	NH6923	La Angustia	CAPELA	La Angustia	CAPELA	x	x	x	x	x	x	x	x
8 Brabio de afuera (San Martín)	NH6941	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
TOTAL PARROQUIAS	7	5	6	6	7	7	6	7	7	7	7	8	8

Táboa N° 66: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Betanzos.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A parroquia de “San Martiño de Brabío”, que se identifica como "Brabío" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. Non existe ningunha referencia no 1834.

2. No concello de “Betanzos”, Pascual Madoz identifica a “cidade” de Betanzos con dúas advocacións: Santiago e Santa María. Polo contrario no listado do Partido Xudicial de Betanzos, esta parroquia cítase tan só coa advocación de Santiago. Para 1858, Betanzos identifícase ca categoría de cidade co topónimo de "Betanzos, y sus arrabales". Para os Nomenclátor es de 1860-1873-1888, prodúxose un cambio de topónimo xa que aparece como "Azogue (Santa María e Santiago)". Contabilízase como única parroquia con dobre advocación. Para de 1900, a cidade de Betanzos intégrase en dúas parroquias diferentes: a parroquia de "Azogue" e a parroquia de "Brabío". Para esta data, “Azogue” preséntase unicamente da advocación de "Santa María".

3. A parroquia de Brabío componse das advocacións de "San Martín e Santiago" no 1900.

4. Aparece no 1900 a parroquia de “San Martín de Brabío de Afuera” que se forma cos lugares de Barallobre e Roibera , pertencentes nas datas anteriores á parroquia de “San Martiño de Brabío”. Non se ubicou a capela polo que a súa referencia está sobre o lugar de Roibera que formaba esta parroquia.

As parroquias do concello de Betanzos aparecen na CGG, salvo As Viñas da que Domingo Fontán localizou a capela de As Angustias. Polo que a totalidade de topónimos están cartografados na CGG.

BOIMORTO (ver Mapa N°62).

Mantense o nome inicial do concello desde 1836 como “Boimorto” e pertence ó partido xudicial de Arzúa.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Ánxeles, Os (Santa María)	NH7632	Angeles	Parroquia	Angeles	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Andavao (San Martiño)	NH7614	Andabao	Parroquia	Andabao	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Arceo (San Vicenzo)	NH6676	Arceu	Parroquia	Arcéo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Boimil (San Miguel)	NH7613	Boimil	Parroquia	Boimil	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Boimorto (Santiago)	NH7601	Boimorto	Parroquia	Boimorto	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Brates (San Pedro)	NH6652	Brates	Parroquia	Brates	Parroquia	x	x	x	x	x	x
7 Buazo (Santa María)	NH6662	Buazo	Parroquia	Buazo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
8 Cardeiro (San Pedro)	NH6682	Cardeiro	Parroquia	Cardeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x
9 Corneda (San Pedro)	NH7569	Corneda	Parroquia	Corneda	Parroquia	x	x	x	x	x	x
10 Dorneda (San Cristovo)	NH7641	Dorneda	MONAS	Dorneda	Parroquia	x	x	x	x	x	x
11 Mercurin (San Xoán)	NH6650	Mercurin	Parroquia	Mercurin	Parroquia	x	x	x	x	x	x
12 Rodieiros (San Simón)	NH7661	Rodieiros	Parroquia	Rodieiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x
13 Sendelle (Santa María)	NH6599	Sendelle	Parroquia	Sendelle	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	13		12		13	13	13	13	13	13	13

Táboa Nº 67: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Boimorto.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A parroquia de San Cristovo de Dorneda, que se identifica como "Dorneda" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre ambas CGG de 1834 e 1845. No manuscrito identificouse como monasterio.

2. A parroquia de "Santa María de Os Ánxeles" aparece co topónimo parroquial de "Ángeles de Mesía" no listado do Partido Xudicial de Arzúa

3. O topónimo da parroquia de San Pedro de Cardeiro aparece identificado como "Cerdeiro" no listado do Partido Xudicial de Arzúa.

4. O topónimo da parroquia de "San Simón de Rodieiros" aparece como "Rodeiro" no listado do concello de "Boimorto" na fonte de Madoz e como "Rodeiros" na relación de entidades do Nomenclátor de 1858.

As parroquias que forman o concello de Boimorto están cartografadas na súa totalidade na CGG.

BOIRO (ver Mapa Nº63).

O nome inicial do concello é "Boiro" desde 1836. No século XIX pertenceu o partido xudicial de Noia.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Abanqueiro (San Cristovo)	NH1220	Abanqueiro	Parroquia	Abanqueiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Bealo (San Pedro)	NH1227	Bealo	Parroquia	Bealo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Boiro (Santa Baia)	NH0291	Boiro	Parroquia	Boiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Castro (Santa María)	NH1109	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
5 Cespón (San Vicenzo)	NH1225	Cespón	Parroquia	Cespon	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Cures (Santo André)	NH0287	Cures	Parroquia	Cures	Parroquia	x	x	x	x	x	x
7 Lampón (Santiago)	NH0271	Lampon	Parroquia	Lampón	Parroquia	x	x	x	x	x	x
8 Macenda (San Xoán)	NH1209	Macenda	Parroquia	Macenda	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8		7		7	7	7	7	7	7	8

Táboa Nº 68: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Boiro.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. Os lugares da parroquia de "Santa María de Castro", que aparece citada por primeira vez no Nomenclátor de 1900, pertencían á parroquia de "Santa Baia de Boiro" como indican os Nomenclátors de datas anteriores. Fontán tan só identificou para esta parroquia "punta Peneiron" e a illa "Benza".

As sete parroquias que formaban o concello ate 1888 aparecen cartografadas na CGG. Da parroquia de Castro que aparece no 1900 non existe ningún topónimo no mapa con referencia a ela.

BOQUEIXÓN (ver Mapa N^o64).

Desde 1836 o nome do concello é “Boqueijón” e pertence o partido xudicial de Santiago.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Boqueixón (San Vicente)	NH4470	Boqueijon	Boqueijón	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Codoso (Santaia)	NH4399	Codoso	Codoso	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Donas (San Pedro)	NH5308	Donas	Dónas	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Gastrar (Santa Mariña)	NH4484	Gastrar	Gastrár	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Granxa, A (San Lourenzo)	NH4359	Granja	Granja	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Lamas (Santa María)	NH4453	Lamas	Lamas	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Ledesma (San Salvador)	NH5338	Ledesma	Ledesma	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Lestedo (Santa María)	NH4339	Lestedo	Lestedo	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Loureda (San Pedro)	NH4477	Loureda	Loureda	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Oural (Santa María)	NH5338	Oural	Oural	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Pousada (San Lourenzo)	NH5308	Pousada	Pousada	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Sergude (San Breixo)	NH4441	Sergude	Sergude	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Sucira (Santa Mariña)	NH5317	Sucira	Sucira	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Vigo (Santa Baia)	NH4464	Vigo	Vigo	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	14			14	14	14	14	14	14	14	14	14

Táboa N° 69: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Boqueixón.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A parroquia de “Santa Mariña de Gastrar” preséntase como "Gastrar" no listado do concello de “Boqueijón” no 1847.

2. A advocación da parroquia de Ledesma para 1858 non é a de “San Salvador”, como na actualidade senón a de “Santa María”.

3. O topónimo da parroquia de “Santa Mariña de Sucira” aparece como "Subeira" tanto no Nomenclator de 1873 como no de 1900. No Nomenclator de 1888 preséntouse co topónimo de "Subfira".

As parroquias que forman o concello de Boqueixón están cartografadas na súa totalidade na CGG.

BRIÓN (Mapa N^o65).

O nome inicial do concello é “Brión” desde 1836 e ó partido xudicial de Negreira.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Ánxeles, Os (Santa María)	NH123456	Angeles	Angeles	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Bastavales (San Salvador)	NH123456	S. Salvr. de Bastabales	Bastabales	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Bastavales (San Xulián)	NH123456	Bastabales	Bastabales	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Boullón (San Miguel)	NH123456	Boullón	Boullon	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Brión (San Fins)	NH123456	Brion	Brion	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Cornanda (Santa María)	NH123456	Cornanda	Comanda	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Luaña (San Xulián)	NH123456	Luaña	Luaña	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Ons (Santa María)	NH123456	Ons	Ons	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Viceso (Santa María)	NH123456	-	Viceso ¹	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	9			8	9	9	9	9	9	9	9	9

Táboa N° 70: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Brión.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A parroquia de “Santa María de Viceso”, que se identifica como "Viceso" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. no manuscrito no existe alusión algunha a este topónimo.

2. A parroquia de “Santa María de Cornanda” móstrase co topónimo de "Cornada" no listado do concello de “Brión” en 1847.

As parroquias que forman o concello de Brión están cartografadas no seu conxunto na CGG.

CABANA (ver Mapa N°66).

O BOP N° 121 con data de inicio do 07/05/1836 confirma o nome inicial do concello como "Cabana" manténdose nas fontes empregadas, excepto para a CGG, no que o topónimo do concello aparece como "Cesullas", no manuscrito de 1834 como parroquia e no gravado de 1845 como parroquia e capital de concello. Pertence o partido de Carbaño, identificado como “Baños de Carballo” por Fontán.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Anos (Santo Estevo)	NH0779	Anos	Ános	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Borneiro (San Xoán)	NH0832	Borneiro	Borneiro	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Canduas (San Martiño)	NH0834	Canduas	Canduas	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Cesullas (Santo Estevo)	NH0864	Cesullas	Cesullas	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Corcoesto (San Pedro)	NH1835	Corcoesto	Corcoesto	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Cundins (San Paio)	NH0882	-	Condins	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Esto, O (San Xoán Bautista)	NH0894	Esto	Esto	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Nantón (San Pedro)	NH1719	Nantes	Nanton	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Riobó (San Martiño)	NH1811	Riobó	Riobó	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Silvarredonda, A (San Pedro)	NH1803	Silvarredonda	Silvarredonda	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	10	9	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10

Táboa N° 71: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Cabana.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A parroquia de San Paio de Cundíns, que se identifica como "Condins" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. Non hai cita sobre esta parroquia no manuscrito.

2. No listado do Partido Xudicial de Carballo, a parroquia de “San Pedro de Corcoesto” identificouse co nome de "Corcuesto" na fonte Madoz.

O concello de Cabana aparece cartografado integramente polas 10 parroquias na CGG.

CABANAS (ver Mapa N°67).

O concello de Cabanas perde territorio para incorporarse ó concello de A Capela na data do 1/07/1925. No gravado de 1845, este concello non aparece como capital de concello, tan só aparece como parroquia. O nome inicial do concello o de "Cabañas" desde 1836. No século XIX pertenceu o partido xudicial de Pontedeume.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Cabanas (Santo André)	NK6087	Cabanas	Cabanas	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Iris (Santo Estevo)	NK6098	Erines	Erines	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Laraxe (San Mamede)	NK6089	Laraxe	Laraxe	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Porto (San Martiño)	NK6068	Porto	Porto	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Regoela (San Vicente)	NK7111	Reguela	Reguela	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Salto, O (Santa Cruz)	NK6190	Salto	Salto	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Soaserra (Santa Olaia)	NK7038	Suaserra	Suaserra	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Caaveiro (San Braulio) ¹	NK7182	Braulio de Cabeiro	Cabeiro (S. Braulio)	Parroquia	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	7	8	8	7	8	8	8	8	8	8	8	8

Táboa N° 72: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Cabanas.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A parroquia de “San Braulio de Caaveiro” pertence ó concello de Cabanas na serie temporal analizada. Na actualidade esta parroquia pertence ó concello de A Capela debido a que parte do territorio do concello de Cabanas incorporouse ó concello de A Capela.

As parroquias que forman o concello de Cabanas están cartografadas na súa totalidade na CGG.

CAMARIÑAS (ver Mapa N^o68).

O nome inicial do concello desde 1836 é “Camariñas” e pertence o partido xudicial de Corcubión.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Camariñas (San Xurxo)	MH8755	Buria	Parroquia	Buria	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Camelle (Espírito Santo, O)	MH9821	Camelle	LUGAR	Camelle	LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
3 Ponte do Porto, A (San Pedro)	MH9706	Pte. del Puerto	Parroquia	Pte. del Puerto	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Xaviña (Santa María)	MH8777	Jabiña	Parroquia	Jabiña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
	MH8755	CAMARIÑAS ¹	VILA	CAMARIÑAS	VILA							
TOTAL PARROQUIAS	4		4		4	3	3	3	3	3	3	3

Táboa N° 73: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Camariñas.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A vila de Camariñas aparece na parroquia que Fontán identificou como “Buria” en ambas Cartas pero o nome da parroquia é “San Xurxo de Camariñas”. No 1836 aparece co topónimo de Camariñas.

2. No listado do Partido Xudicial de Corcubión aparece a parroquia de “Buria, San Xorge”. Destacar que no listado do concello de “Camariñas” aparece co topónimo de “Camariñas”, como nas posteriores fontes de Nomenclátors.

3. A parroquia de “San Pedro de A Ponte do Porto” aparece como nome de "Puerto" na serie de Nomenclátors do século XIX.

4. A pesar de estar localizado na Carta como lugar de “Camelle” non hai referencia algunha do topónimo nas fontes oficiais ate 1888 como aldea. Os lugares que na actualidade forman esta parroquia pertencían á parroquia de “San Pedro de A Ponte do Porto” no século XIX.

O concello de Camariñas aparece cartografado integramente polas 3 parroquias e a vila na CGG. A parroquia de Camelle, que non existe como parroquia no século XIX, aparece cartografado o lugar de Camelle na CGG.

CAMBRE (ver Mapa N^o69).

O nome inicial do concello é “Cambre” desde 1836 e o partido xudicial da Coruña.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Anceis (San Xoán)	NH5921	Anceis	Parroquia	Anceis	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Andeiro (San Martiño)	NH5940	Andeiro	Parroquia	Andeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Brexo (San Paio)	NH5951	Brejo	Parroquia	Brejo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Bribes (San Cibrán)	NH5961	Bribes	Parroquia	Bribes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Cambre (Santa María)	NH5933	Cambre	MONAS.	Cambre ¹	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Cecebre (San Salvador)	NH5963	Cecebre	Parroquia	Cecebre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Cela (San Xulián)	NH5943	Cela	Parroquia	Cela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Meixigo (San Lourenzo)	NH5941	Mejigo	Parroquia	Mejigo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Pravio (San Xoán)	NH5954	Pravio	Parroquia	Pravio	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Sigrás (Santiago)	NH5913	Sigrás	Parroquia	Sigrás	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Temple, O (Santa María)	NH5926	Temple	Parroquia	Temple	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Vigo (Santa María)	NH5859	Sa. Ma. de Vigo	Parroquia	Vigo (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	12		11		12	12	12	12	12	12	12	12

Táboa N° 74: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Cambre.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A parroquia de Santa María de Cambre, que se identifica como "Cambre" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. No manuscrito aparece identificado como mosteiro.

2. A parroquia de “San Cibrán de Bribes” aparece como “Bribes,Santa María” no Partido Xudicial de Coruña . Un cambio de advocación que non sucede no listado do concello de “Cambre” no 1847.

O concello de Cambre, formado por un total de doce parroquias, foron cartografadas por Fontán na CGG.

A CAPELA (ver Mapa N°70).

Este concello non aparece identificado na CGG. Nas fontes do século XIX aparece como “Capela” no partido xudicial de Pontedeume. O concello de As Ponte de García Rodríguez incorpora territorio de forma parcial do concello de A Capela na data do 8/07/1982.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Caaveiro (San Braulio) ¹	NK7182	S. Braulio de Cabeiro	Parroquia	Cabeiro (S. Braulio)	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
2 Cabalar (Santa María)	NK7142	Cabalar	Parroquia	Cabalar	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Capela, A (Santiago)	NK7058	Capela	Parroquia	Capela	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
4 Bermui (Santiago) ²	NK8085	Bermuy	Parroquia	Bermuy	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Espiñaredo (Santa María) ²	NK8174	Espinaredo	Parroquia	Espinaredo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Eume (San Pedro) ²	NK8016	Eume	Parroquia	Eume	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Faeira, A (San Pedro) ²	NK8065	Fayeira	Parroquia	Fayeira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Goente (San Martiño) ²	NK8120	Goente	Parroquia	Goente	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Ribadeume (Santa María) ²	NK9008	Rivadeume	Parroquia	Rivadeume	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Seoane (San Xoán) ²	NK8144	Seijo	Parroquia	Seijo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	3		9		9	8	9	9	9	9	9	9

Táboa N° 75: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de A Capela.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Maddoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A parroquia de “San Braulio de Caaveiro” pertenceu ó concello de Cabanas na serie temporal analizada. Na actualidade esta parroquia pertence a este concello.

2. Estas sete parroquias pertenceron ó concello de A Capela na serie temporal analizada. Na actualidade pertencen ó concello de As Pontes de García Rodríguez.

As parroquias que forman o concello de A Capela no século XIX están cartografadas na súa totalidade na CGG.

CARBALLO (ver Mapa N°71).

Desde o 1836 este concello ten o nome inicial de “San Juan de Carballo”. Na Carta xeométrica, este concello aparece como "Baños de Carballo", na CGG de 1834 como vila e na de 1845 como vila e capital de partido. Nas restantes fontes estatísticas o nome pasa a ser “Carballo”. Pertence o partido xudicial que leva o seu nome.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Aldemunde (Santa María Madanela)	NH3728	Aldemundi	Parroquia	Aldemunde	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Ardaña (Santa María)	NH2850	Ardaña	Parroquia	Ardaña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Artes (San Xurxo)	NH2882	Artes	Parroquia	Artes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Berdillo (San Lourenzo)	NH2884	Berdillo	Parroquia	Berdillo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Bértoa (Santa María)	NH2866	Bértoa	Parroquia	Bértoa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Cances (San Martiño)	NH2807	Cances	Parroquia	Cances	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Carballo (San Xoán)	NH2854	Carballo	Parroquia	Carballo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Entrecruces (San Xens)	NH2766	Entrecruces	Parroquia	Entrecruces	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Goiáns (Santo Estevo)	NH2816	-	-	Goyánes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10	Lema (San Cristovo)	NH2972	Lema	Parroquia	Lema	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	Noicela (Santa María)	NH2992	Noicela	Parroquia	Noicela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Oza (San Breixo)	NH2849	Oza	Parroquia	Oza	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13	Razo (San Martiño)	NH2931	Razo	Parroquia	Razo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14	Rebordelos (San Salvador)	NH2983	Rebordelos	Parroquia	Rebordelos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15	Rus (Santa María)	NH2768	Rus	Parroquia	Rus	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16	Sofán (San Salvador)	NH2893	Sofán	Parroquia	Sofán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17	Sisamo (Santiago)	NH2824	Sisamo	Parroquia	Sisamo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18	Vilela (San Miguel)	NH2981	Vilela	Parroquia	Vilela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		18		17		18	18	18	18	18	18	18	18

Táboa Nº 76: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Carballo.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A parroquia de “San Estevo de Goiáns”, que se identifica como "Goyánes" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. Non hai referencia algunha no 1834.

As parroquias que forman o concello de Carballo están cartografadas no seu conxunto na CGG.

CARIÑO (ver Mapa Nº72).

O concello de Cariño créase por segregación de parte do territorio de Ortigueira na data 21/01/1998. O nome inicial do concello desde 1836 é “San Adrián da Veiga”. Na serie temporal do século XIX analizada, as parroquias que forman o concello actual de Cariño pertencían ó concello de Ortigueira, salvo para Fontán e Madoz onde estas parroquias, xunto con “Mera, Santiago” e “San Adrián” formaban ó concello de “San Adrian da Veiga”.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Cariño (San Bartolomeu)	NK9414	Cariño	LUGAR	Cariño	LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
2	Feás (San Pedro)	NK8387	Feás	Parroquia	Feás	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Landoi (Santiago)	NK8379	Landoi	Parroquia	Landoi	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Pedra, A (Santa María)	NK9402	Piedra	Parroquia	Piedra	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Sismundi (San Estevo)	NK9400	Sismundi	Parroquia	Sismundi	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		5		0 (4+2)		0 (4+2)	0 (4+2)	0 (4+2)	0	0	0	0	0

Táboa Nº 77: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Cariño.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1-2. A parroquia de “Cariño (San Bartolomeu)” e “A Pedra (Santa María)” forman unha única parroquia: “Piedra y Cariño, Santa María” en 1847 e 1858.

3-4. O topónimo da parroquia de “San Pedro de Feás” é "Feás" para as datas de 1860 e 1873.

As parroquias que forman na actualidade o concello de Cariño foron localizados por Domingo Fontán na CGG, salvo a de Cariño que identificou o lugar homónimo. Todos os topónimos son identificados na CGG.

CARNOTA (ver Mapa Nº73).

O nome inicial do concello foi “Santa Columba de Carnota” desde 1836. Este concello aparece no gravado de 1845 como capital do concello e parroquia Carnota (Sa. Columba) pero nas restantes fontes empregadas o topónimo é “Carnota”. Pertence o partido xudicial de Muros.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADUZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Carnota (San Mamede)	MH9434	S. Mamed de Carnota	Parroquia Carnota (S. Mamed)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Carnota (Santa Comba)	MH9421	Columba de Carnota	Parroquia Carnota (Sa. Columba)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Lariño (San Martiño)	MH9306	Lariño	Parroquia Lariño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Lira (Santa Maria)	MH8398	Lira	Parroquia Lira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Pindo, O (San Clemente)	MH8498	Pindo	LUGAR Pindo	LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

Táboa Nº 78: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Carnota.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. O Pino aparece como lugar na CGG. A outra referencia sobre esta parroquia aparece como aldea o topónimo "O Pindo" en 1888 da parroquia de “San Mamede de Carnota”. Na súa totalidade os topónimos parroquiais do século XIX son localizados na CGG.

CARRAL (ver Mapa Nº74).

O nome do concello é “ del lugar de Carral parroquia de Paleo” en 1836. Desde a CGG pasa a chamarse Carral no partido xudicial de A Couña.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADUZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Beira (Santa Mariña)	NH5822	Beira	Parroquia Beira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Cañas (Santa Baia)	NH5847	Cañas	Parroquia Cañas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Paleo (Santo Estevo)	NH5816	Paleo	Parroquia Paléo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Quembre (San Pedro)	NH5814	Quembre	Parroquia Quembre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Sergude (San Xián)	NH5838	Sergude	Parroquia Sergude	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Sumio (Santiago)	NH5802	Sumio	Parroquia Súmio	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Tabeaio (San Martiño)	NH5828	Tabeaio	Parroquia Tabeayo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Vigo (San Vicente)	NH5868	S. Victe. de Vigo	Parroquia Vigo (S. Vicente)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8

Táboa Nº 79: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Carral.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Carral están cartografadas na súa totalidade na CGG.

CEDEIRA (ver Mapa Nº75).

Aparece como nome inicial do concello "Villa de Cedeira" desde 1836. No mapa Fontán aparece como “Cedeira” así como nas restantes fontes empregadas. Pertence ó partido xudicial de Ortigueira que fontán identificou como “Sa. Marta”. Cedeira aparece como vila en ambas cartas ademais de capital de concello en 1845.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Cedeira (Santa María do Mar)	NK7364	CEDEIRA	VILA	CEDEIRA	VILA	x	x	x	x	x	x	x
2	Cervo (Santalla)	NK7377	Cerbo	Parroquia	Cérbo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Esteiro (San Fiz)	NK7372	Esteiro	Parroquia	Esteiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Montoxo (San Román)	NK8303	S. Roman	Parroquia	Montoxo (S. Roman)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Montoxo (San Xiao)	NK8324	S. Juln. de Montoxo	Parroquia	Montoxo (S. Juln.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Piñeiro (San Cosme)	NK7375	Piñeiro	Parroquia	Piñeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Régoa (Santa María)	NK7386	Regea	Parroquia	Régoa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		7		7		7	7	7	7	7	7	7	7

Táboa Nº 80: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Cedeira.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

O concello de Cedeira aparece cartografado integramente polas 6 parroquias e a vila na CGG.

CEE (ver Mapa Nº76).

Nome inicial do concello en 1836 "Ceé". Nas CGG este concello aparece identificado como "CE", na de 1834 como vila e na de 1845 como vila e capital de concello. "Cée" no Nomenclátor de 1858. Pertence o partido xudicial de Corcubión.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Ameixenda, A (Santiago)	MH8563	Ameigenda	Parroquia	Ameigenda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Brens (Santa Baia)	MH8565	Brens	Parroquia	Brens	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Cee (Santa María)	MH8546	CE	VILA	CE	VILA	x	x	x	x	x	x	x
4	Lires (Santo Estevo)	MH8600	Lires	Parroquia	Lires	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Pereiriña, A (San Xián)	MH8640	Pereiriña	Parroquia	Pereiriña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Toba (Santo Adrán)	MH8537	Toba	Parroquia	Toba	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Codesos (San Cristóbal) ¹	MH8651	Codesos	Parroquia	Codésos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		6		7		7	7	7	7	7	7	7	7

Táboa Nº 80: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Cee.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. Na actualidade a parroquia de "San Cristóbal de Codesos" pertence á parroquia de San Xián da Pereiriña.

O concello de Cee, formado por un total de sete parroquias no século XIX, foron cartografadas por Fontán na CGG

CERCEDA (ver Mapa Nº77).

Nome inicial do concello é o de "S. Martín de Cerceda" desde 1836. Nas diferentes Fontes empregadas aparece como "Cerceda" e pertence ó partido xudicial de "Órdenes" no século XIX.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Cerceda (San Martiño)	NH4832	Cerceda	Parroquia	Cercéda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Encrobas, As (San Román)	NH4882	Encrobas	Parroquia	Encrobas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Meirama (Santo André)	NH4854	Meirama	Parroquia	Meiráma	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Queixas (Santa María)	NH4727	Queijas	Parroquia	Quéijás	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Rodís (San Martiño)	NH3786	Rodís	Parroquia	Rodís	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Xesteda (Santa Comba)	NH4704	Gesteda	Parroquia	Gesteda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		6		6		6	6	6	6	6	6	6	6

Táboa Nº 82: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Cerceda.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a CGG de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Cerceda están cartografadas na súa totalidade na CGG.

CERDIDO (ver Mapa N°78).

O nome do concello é “Cerdido” desde 1836 e que pertence o partido de Ortigueira que fontán identificou como “Sa. Marta”.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Barqueira, A (Santo Antonio)	NK8259	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
2 Casás, Os (San Xoán)	NK8275	Cazares ¹	Parroquia	Casares	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Cerdido (San Martiño)	NK8300	Cerdido	Parroquia	Cerdido	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3

Táboa N° 83: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Cerdido.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A parroquia de “San Xoán de Os Casás” aparece co topónimo de "Casáres" en toda a serie temporal analizada.

2. Os lugares que formaron a parroquia de “Santo Antonio de A Barqueira” no 1900 formaban parte da parroquia “San Martiño de Cerdido” nas datas anteriores.

As dúas parroquias que forman o concello de Cerdido no século XIX están cartografadas na CGG. A parroquia de A Barqueira, dada de alta no 1900, non hai referencia toponímica algunha na CGG.

CESURAS (ver Mapa N°79).

O nome inicial en 1836 é “Cesuras de la parroquia de Bragad” e "Bragad" en 1845 e nas fontes posteriores como "Cesuras" no partido xudicial de Betanzos.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Borrifáns (San Pedro)	NH6746	Borrifáns	Parroquia	Borrifáns	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Bragade (San Mamede)	NH6850	Bragad	Parroquia	Bragad	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Carres (San Vicenzo)	NH6811	Carres	Parroquia	Cárres	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Cutián (Santa María)	NH6802	Gutián	Parroquia	Gutián	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Dordaño (Santa María)	NH6830	Dordaño	Parroquia	Dordaño	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Figueredo (Santa María)	NH6811	Figuereado	Parroquia	Figuereado	Parroquia	x	x	x	x	x	x
7 Filgueira de Barranca (San Pedro)	NH6769	Filgueira de Barranca	Parroquia	Filgueira de Barranca	Parroquia	x	x	x	x	x	x
8 Filgueira de Traba (San Miguel)	NH5786	Filgueira de Traba	Parroquia	Filgueira de Traba	Parroquia	x	x	x	x	x	x
9 Loureda (Santo Estevo)	NH5789	Loureda	Parroquia	Loureda	Parroquia	x	x	x	x	x	x
10 Mandaio (San Xiao)	NH6853	Mandayo	Parroquia	Mandayo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
11 Paderne (Santiago)	NH5891	Paderne	Parroquia	Paderne	Parroquia	x	x	x	x	x	x
12 Probaos (Santaia)	NH6810	Probaos	Parroquia	Probaos	Parroquia	x	x	x	x	x	x
13 Trasanquelos (San Salvador)	NH6870	Trasanquelos	Parroquia	Trasanquelos	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13

Táboa N° 84: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Cesuras.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. Prodúcese un cambio de advocación no listado do Partido Xudicial de Betanzos, de “San Miguel de Filgueira de Traba” pasa a ser de "San Pedro" no 1847.

2. No listado do Partido Xudicial de Betanzos, a parroquia de "San Pedro de Borrifáns" aparece co topónimo de "Burrifans" no 1847.

3. A parroquia de "San Mamede de Bragad" identificase no listado do Partido como "Bragaz", feito que non pasa no listado do concello de "Cesuras" no 1847.

4. O Nomenclátor de 1858 cita a parroquia de "Santa María de Figueiredo" como "Figueiredos".

As parroquias que forman o concello de Cesuras están cartografadas na súa totalidade na CGG.

COIRÓS (ver Mapa N°80).

Nome inicial do concello desde 1836 é "Coirós" e pertence o partido xudicial de Betanzos.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Armea (San Vicente)	NH6961	Armea	Parroquia	Armeá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Coirós (San Xulián)	NH6879	Coiros	Parroquia	Coirós	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Colantres (San Salvador)	NH6970	-	-	Colantres	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Lesa (Santa Mariña)	NH6887	Lesá	Parroquia	Lesá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Ois (Santa María)	NH7817	Sa. Ma. de Ois	Parroquia	Ois (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Ois (Santiago)	NH7818	Santo. de Ois	Parroquia	Ois (Santo.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Espenuca (Santa Eulalia) ²	NH6980	Espenuca	Parroquia	Espenuca	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6	6	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7

Táboa N° 85: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Coirós.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A parroquia de San Salvador de Colantres, que se identifica como "Colantres" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. non hai mención da parroquia ou outra categoría no manuscrito.

2. Na actualidade "Santa Eulalia de Espenuca" non é parroquia senón que é unha das entidades que forman a parroquia de "San Xulián de Coirós".

O concello de Coirós formábanlo un total de sete parroquias no século XIX que cartografou Fontán na CGG.

CORCUBIÓN (ver Mapa N°81).

"Corcubión" é o nome do concello desde 1836 como tamén partido xudicial. Fontán identificouna ademais como vila.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Corcubión (San Marcos)	MH8544	CORCUBION	VILA	CORCUBION	VILA	-	x	x	x	x	x	x
2 Redonda (San Pedro)	MH8532	Redonda	Parroquia	Redonda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2

Táboa N° 86: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Corcubión.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. Destacar que no listado do Partido Xudicial de Corcubión de 1847 aparece a vila citada, polo contrario non no listado do propio concello.

As parroquias que forman o concello de Corcubión están cartografadas no seu conxunto na CGG.

CORISTANCO (ver Mapa N°82).

“S. Pelayo de Coristanco” é o nome inicial do concello en 1836. Na CGG de 1845 aparece como “Coristanco”, como nas restantes fontes do século XIX empregadas, e pertence o partido xudicial de Carballo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1	Agalada, A (San Lourenzo)	NH1758	Agalada Parroquia	Agalada Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Castro (Santa Baia)	NH1861	Castro Parroquia	Castro Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Cereo (Santa María)	NH1864	Céreo Parroquia	Ceréo Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Coristanco (San Paio)	NH1892	Coristanco Parroquia	Coristanco Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Couso (San Miguel)	NH1786	Couso Parroquia	Couso Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Cuns (San Vicenzo)	NH1725	Cuns Parroquia	Cuns Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Erbebedo (San Salvador)	NH2749	Erbebedo Parroquia	Erbebedo Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Ferreira (Santa María)	NH1778	Ferreira Parroquia	Ferreira Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Oca (San Martiño)	NH2823	Oca Parroquia	Oca Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10	San Xusto (San Xián)	NH1863	S. Justo Parroquia	S. Justo Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	Seavia (San Mamede)	NH2718	Seabia Parroquia	Seabia Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Traba (Santa María)	NH2821	Traba Parroquia	Traba Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13	Valenza (San Pedro)	NH1852	Valencia Parroquia	Valencia Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14	Verdes (Santo Adrán)	NH1875	Verdes Parroquia	Verdes Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15	Xaviña (San Tomé)	NH2802	Jabiña Parroquia	Jabiña Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15

Táboa Nº 87: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Coristanco.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Maddoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a CGG de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Coristanco están cartografadas na súa totalidade na CGG.

A CORUÑA (ver Mapa Nº83).

No gravado de 1845, Coruña é a capital da provincia e Oza é capital de concello. Na serie temporal, o actual concello de A Coruña formábanos os concellos de "Oza" e "La Coruña". O concello de “Santa María de Oza” formase por catro parroquias ate o 13/07/1912 cando desaparece como concello e o seu territorio anexionábase ó concello de La Coruña.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1	Coruña, A	NK4082	CORUÑA CIDADE	CORUÑA CIDADE	-	-	x	-	-	-	-
2	Elviña (San Vicenzo)	NH4967	Elviña Parroquia	Elviña Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Oza (Santa María)	NH4989	Oza Parroquia	Oza Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Viñas, As (San Cristovo)	NH4979	Viñas Parroquia	Viñas Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Visma (San Pedro)	NK4062	Vizma Parroquia	Vizma Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Coruña (San Jorge)	NK4082	-	-	-	x	-	x	x	x	x
7	Coruña (San Nicolás)	NK4082	-	-	-	x	-	x	x	x	x
8	Coruña (Santa María)	NK4092	-	-	-	-	-	x	x	x	x
9	Coruña (Santiago)	NK4092	-	-	-	-	-	x	x	x	x
10	Coruña (San Jorge de afuera)	NK4082	-	-	-	-	-	x	x	x	-
11	Coruña (Santa Lucía)	NK4081	-	-	-	-	-	-	-	-	x
12	Coruña (San Nicolás de afuera)	NK4083	-	-	-	-	-	-	-	-	x
13	Coruña (San Lucía de afuera)	NK4080	-	-	-	-	-	-	-	-	x
14	Coruña (Santiago de afuera)	NH4979 ?	-	-	-	-	-	-	-	-	x
TOTAL PARROQUIAS	5	1	1	0	4	1	5	5	5	8	
TOTAL PARROQUIAS	OZA	4	4	4	4	4	4	4	4	4	

Táboa Nº 88: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de A Coruña.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Maddoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. Para os Nomenclátors de 1860-1873-1888, a cidade integrábase nas catro parroquias Coruña (San Jorge), Coruña (San Nicolás), Coruña (Santa María) e Coruña (Santiago). Contabilízanse no total como parroquias independentes.

2. Para 1900, a Cidade da Coruña intégrase nas parroquias Coruña (San Jorge), Coruña (San Nicolás), Coruña (Santa María), Coruña (Santiago) e Coruña (Santa Lucía). Atendendo as fontes eclesiásticas, confirmase que para 1900 só existían estas parroquias e que ademais en cidade non podían existir máis de cinco parroquias; e no que respecta as parroquias “de afuera” non as identifican como parroquias eclesiásticas (Carlos García Cortes, sacerdote, axudou a localizar as parroquias “de afuera” do ano 1900, salvo a de San Nicolas de afuera xa que confirmou que non existiu e a de Santiago de afuera localizouna na actual San Cristovo das Viñas). En contraposición a García Cortés e tendo en conta Nomenclatores de datas posteriores, a parroquia de San Nicolas de afuera localizábase na igrexa de San Xosé.

3. As catro parroquias de Elviña (San Vincenzo), Oza (Santa María), As Viñas (San Cristovo) e Visma (San Pedro) forman o concello de Oza na serie temporal. Posteriormente o concello de Oza desaparece e as entidades que o forman pasan a formar parte do concello de a Coruña.

4. Non se indica advocación algunha para Coruña no 1858.

CULLEREDO (ver Mapa N°84).

Nome inicial desde 1836 como “Alvedro da parroquia de Almeiras”. No gravado de 1845, a capital do concello identificase como "Almëras" e para Madoz e o Nomenclátor de 1858 pasa a chamarse "Alvedro". A partires de 1860 o concello pasa a chamarse "Culleredo".

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1845	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Almeiras (San Xián)	NH5915	Almeiras	Parroquia	Almëiras	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Burgo, O (Santiago)	NH5916	Burgo	Parroquia	Burgo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Castelo (Santiago)	NH5807	Castelo	Parroquia	Castelo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Celas (Santa María)	NH4888	Celas	Parroquia	Célas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Culleredo (Santo Estevo)	NH4993	Culleredo	Parroquia	Culleredo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Ledoño (San Pedro)	NH4970	Ledoño	Parroquia	Ledoño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Orro (San Salvador)	NH4962	Orro	Parroquia	Orro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Rutis (Santa María)	NH5906	Rutis	Parroquia	Rutis	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Sueiro (Santo Estevo)	NH5901	Sueiro	Parroquia	Sueiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Sésamo (San Martiño)	NH4991	Sesamo	Parroquia	Sésamo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Veiga (San Silvestre)	NH4879	Veiga	Parroquia	Veiga	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	11			11		11	11	11	11	11	11	11

Táboa N° 89: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Culleredo.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A parroquia de “San Xián de Almeiras” móstrase co nome de "Ameira" no listado do concello de “Alvedro” no Dicionario Madoz.

2. A parroquia de “Santiago de O Burgo” aparece co topónimo de "Burgos" no listado do concello no 1847.

3. A parroquia de “Santa María de Rutis” identificase co topónimo de "Rutis -Vilaboa" na fonte de 1873.

O concello de Culleredo aparece cartografado integramente polas 11 parroquias na CGG.

CURTIS (ver Mapa N°85).

O nome inicial do concello desde 1836 é “Curtis” e pertencía o partido de Arzúa.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Curtis (Santaia)	NH7774	Curtis	Parroquia Curtis (Sa. Eulalia)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Fisteus (Santa María)	NH7732	Fisteus	Parroquia Fisteus	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Foxado (Santa María)	NH8703	Fojado	Parroquia Fojado	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Lurdes (Santa María)	NH6795	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5 Teigeiro	NH7787	Teigeiro	Parroquia Teigeiro	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3

Táboa Nº 90: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Curtis.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Maddoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900.

1. A única das fontes empregadas onde se identifica "Teigeiro" como parroquia é na CGG, incluso aparecendo sen advocación no gravado. Como topónimo aparece por primeira vez en fonte oficial no Nomenclátor de 1888 como aldea da parroquia de "Santaia de Curtis", manténdose como tal na actualidade. No 1836 non hai referncia a este topónimo.

As parroquias que forman o concello de Curtis están cartografadas na súa totalidade na CGG.

DODRO (ver Mapa Nº86).

O nome do concello "Dodro" mantense desde 1836 e no partido xudicial de Padrón.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Dodro (Santa María)	NH2259	Dodro	Parroquia Dodro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Laiño (San Xíán)	NH2330	S. Juln. de Laiño	Parroquia Laiño (S. Juln.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Laiño (San Xoán)	NH2229	S. Joo. de Laiño	Parroquia Laiño (S. Juan)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3

Táboa Nº 91: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Dodro.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Maddoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

O concello de Dodro aparece cartografado integramente polas 3 parroquias que o forman na CGG.

DUMBRÍA (ver Mapa Nº87).

Desde 1836 o nome do concello non sufriu modificación algunha e mantense no partido xudicial de Corcubión.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Ézaro, O (Santa Uxía)	MH9512	Ezaro	Parroquia Ezaro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Berdeogas (Santiago)	MH9614	Verdeogas	Parroquia Verdeogas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Buxantes (San Pedro)	MH9508	Bujantes	Parroquia Bujantes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Dumbria (Santa Baia)	MH9601	Dumbria	Parroquia Dumbria	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Olveira (San Martiño)	MH9579	Olbeira	Parroquia Olbeira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Olveiroa (Santiago)	MH9567	Olbeiroa	Parroquia Olbeiroa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Salgueiros (San Mamede)	MH8653	Salgueiros	Parroquia Salgueiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7

Táboa Nº 92: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Dumbria.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Maddoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. O topónimo da parroquia de "San Martiño de Olveiroa" aparece como "Olveira" no listado do concello de "Dumbria" en 1847.

As parroquias que forman o concello de Dumbría están cartografadas no seu conxunto na CGG.

FENE (ver Mapa N^o88).

O nome inicial do concello é "Fene" desde 1836 e tan só no gravado de 1845 aparece como capital de concello co topónimo de "Perlió". No século XIX pertencía o partido xudicial de Pontedeume.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Barallobre (Santiago)	NK6162	Barallobre	Parroquia	Barallobre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Fene (San Salvador)	NK6174	Fene	Parroquia	Fene	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Limodre (Santa Eulalia)	NK6069	Limodre	Parroquia	Limodre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Magalófes (San Xurxo)	NK6182	Magalófes	Parroquia	Magalófes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Maniños (San Salvador)	NK6151	Maniños	Parroquia	Maniños	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Perlió (Santo Estevo)	NK6174	Perlió	Parroquia	Perlió	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 San Valentin (San Valentin)	NK6174	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8 Sillobre (Santa Mariña)	NK6194	Sillobre	Parroquia	Sillobre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8		7		7	7	7	7	7	7	7	7

Táboa N° 93: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Fene.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de "Santiago de Barallobre" aparece ca advocación de "San Salvador" no listado do concello de "Fene" no Dicionario Madoz.

2. A advocación da parroquia de "Santa Mariña de Sillobre" aparece como "Santa Marina e Belelle" tan só na fonte de 1858.

As parroquias de Fene do século XIX aparecen cartografadas na CGG.

FERROL (ver Mapa N^o89).

O municipio de Serantes desaparece na data do 31/05/1940 e o seu territorio incorpórase no municipio de Ferrol. Os nomes iniciais dos concellos foron en 1836 os de "Serantes" e "Ferrol" pero Fontán identifica a Serantes como capital de concello e Ferrol como vila. Os concellos de Ferrol e Serantes pertenceron no século XIX ó partido xudicial de Ferrol.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Brión (Santa María)	NK5194	Brión	Parroquia	Brión	Parroquia	-	x	-	-	-	-	-
2 Cabana, A (Santo Antonio)	NK5195	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3 Covas (San Martiño)	NK5281	Cobas	Parroquia	Cobas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Doniños (San Román)	NK5176	Doniños	Parroquia	Doniños	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Esmelle (San Xoán)	NK5199	Esmelle	Parroquia	Esmelle	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Ferrol (Cidade)	NK6124	FERROL	VILA	FERROL	VILA	-	x	x	x	x	x	x
7 Graña, A (Santa Rosa de Viterbo)	NK5194	GRAÑA	VILA	GRAÑA	VILA	-	x	x	x	x	x	x
8 Leixa (San Pedro)	NK6148	Leixa	Parroquia	Leixa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Mandiá (Santa Uxia)	NK6210	Mandiá	Parroquia	Mandiá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Mariña, A (San Xurxo)	NK5168	Mariña	Parroquia	Mariña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Marmancón (San Pedro)	NK6109	-	-	Marmancón	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Serantes (San Salvador)	NK6116	Serantes	Parroquia	Serantes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Trasanços (Santa Cecilia)	NK6147	Sa. Cecilia	Parroquia	Trasanços(Sa. Cecilia)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Villar (Santa Marina)	NK6136	-	-	Villar	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Caranza (Santa María) ⁹	NK6144	Caranza	Parroquia	Caranza	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Chamorro ⁹	NK6117	Chamorro	Parroquia	Chamorro	CAPELA	-	-	-	-	-	-	-
17 Filgueira (San Xuán)	NK6136	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x
18 N ^o S ^o de las Angustias	NK6124	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
19 N ^o S ^o del Socorro	NK6114	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
TOTAL PARROQUIAS	13		3		3	0	3	2	2	2	2	4
TOTAL PARROQUIAS	SERANTES		10		11	11	11	11	12	12	12	12

Táboa N° 94: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Ferrol.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias destacadas en azul pertencen ó concello de Serantes en toda a serie temporal do século XIX..

2. Localiza a vila de "Graña" dentro da parroquia de Santa María de Brión. Destacar que o concello de Ferrol é un dos concellos que non aparece descrición na fonte de Pascual Madoz.

3. A vila móstrase como "Ferrol, San Julián" nos Nomenclátor de 1858-1873-1900.

4. "Graña y Brión (Santa María)" aparece como única parroquia no 1858.

5. A advocación da parroquia de Santa Rosa de Viterbo de A Graña aparece como "Santa María" para as datas comprendidas entre 1858 e 1900.

6. As parroquias de "N^a S^a de la Angustias" e "N^a S^a del Socorro" intégranse na actualidade na cidade de Ferrol no 1900.

7. A parroquia actual de "Santo Antonio de A Cabana" aparece en 1888 como unha das aldeas que forman a actual parroquia de "San Román de Doniños".

8. "Chamorro" é identificada como parroquia tan só na Carta de 1834. Na actualidade pertence á parroquia de San Salvador de Serantes. Non hai referencia no 1836.

9. A parroquia de Caranza, identificada por Fóntan, pertence na actualidade á cidade de Ferrol.

No mapa nº 89 aparecen localizadas as parroquias actuais do concello de Ferrol e as parroquias que formaron o concello de Serantes no século XIX. As parroquias que constituiron ambos concellos aparecen na CGG.

FISTERRA (ver Mapa N°90).

"Finisterre" foi o nome inicial do concello en 1836 no século XIX pertencendo o partido de Corcubión.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Duio (San Martiño)	MH7582	S. Mri. de Duyo	Parroquia	Duyo (S. Mri.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Duio (San Vicenzo)	MH7573	S. Victe. de Duyo	Parroquia	Duyo (S. Vic.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Fisterra (Santa María)	MH7580	FINISTERRE	VILA	FINISTERRE	VILA	x	x	x	x	x	x	x
4 Sardiñeiro (San Xoán)	MH8505	Sardiñeiro	Parroquia	Sardiñeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	4		4		4	4	4	4	4	4	4	4

Táboa N° 95: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Fisterra.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Fisterra están cartografadas na súa totalidade na CGG.

FRADES (ver Mapa N°91).

O nome inicial do concello é o de "S. Martín de Frades" desde 1836 e as restantes fontes aparece como "Frades". Pertence o partido xudicial de Ordes.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Aña (Santa María)	NH6642	Aña	Parroquia	Aña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Abellá (Santo Estevo)	NH5750	Abellá	Parroquia	Abellá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Aiazo (San Pedro)	NH5682	Ayazo	Parroquia	Ayazo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Céltigos (San Xulián)	NH6634	Céltigos	Parroquia	Céltigos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Frades (San Martiño)	NH5676	Frades	Parroquia	Frades	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Gafoi (Santa Mariña)	NH6603	Gafoi	Parroquia	Gafoi	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Galegos (San Martiño)	NH5646	Gallegos	Parroquia	Gallegos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Ledoira (San Martiño)	NH6613	Ledoira	Parroquia	Ledoira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Mesos (San Salvador)	NH5678	Mesos	Parroquia	Mesos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10	Moar (Santaia)	NH5663	Moar	Parroquia	Moár	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	Papucín (Santa María)	NH5697	Papucín	Parroquia	Papucín	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Vitre (San Xoán)	NH6627	Vitre	Parroquia	Vitre	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		12		12		12	11	12	12	12	12	12	12

Táboa Nº 96: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Frades.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de “San Xoán de Vitre” é outra das diferencias existentes entre a búsqueda das feligresías por concello e por Partido Xudicial no Dicionario Madoz. No Nomenclátor de 1858, esta parroquia aparece ca advocación de "Santa María".

As parroquias que forman o concello de Frades están cartografadas no seu conxunto na CGG.

IRIXOA (ver Mapa Nº92).

O nome inicial do concello é “Irijoa” en 1836 e pasou a chamarse “Irijóia” a partires do 1858. Pertence o partido xudicial de Betanzos.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Ambroa (San Tirso)	NH7916	Ambroa	Parroquia	Ambroa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Churio (San Martiño)	NH7940	Churio	Parroquia	Churio	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Coruxou (San Salvador)	NH7930	Curujou	Parroquia	Curujou	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Irixoa (San Lourenzo)	NH7963	Irijoa	Parroquia	Irijóia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Mántaras (Santa María)	NH7931	Mantaras	Parroquia	Mantaras	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Verís (Santa María)	NH7960	Berines	Parroquia	Berines	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Viña, A (Santaia)	NH7945	Viña	Parroquia	Viña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		7		7		7	7	7	7	7	7	7	7

Táboa Nº 97: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Irixoa.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. No listado do Partido Xudicial de Betanzos na data de 1847, a parroquia de “Santa María de Verís” aparece co topónimo parroquial de "Bermés".

2. O topónimo parroquial de “San Salvador de Coruxou” aparece como "Corujon" en 1873.

O concello de Irixoa aparece cartografado integramente polas 7 parroquias na CGG.

A LARACHA (ver Mapa Nº93).

Desde 1836 é o “lugar de Laracha ,Camino Real del Puente Lubián, parroquia de Santa María de Torás. Desde 1842 é “Laracha de la parroquia de Torás” pero no gravado de 1845 a este concello identificase como "Torás". Nas fontes posteriores aparece como "Laracha". Pertence o partido xudicial de Carballo.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1858	1860	1873	1888	1900				
1 Cabovilaño (San Román)	NH3818	Cabo villano	Parroquia	Cabo Vilaño (S. Roman)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Caión (Santa María do Socorro)	NH3926	CAYON	VILA	CAYON	VILA	x	x	x	x	x	x	x
3 Coiro (San Xián)	NH3877	Coiro	Parroquia	Coiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Erboedo (Santa María)	NH3898	Erboedo	Parroquia	Erboedo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Golmar (San Bieito)	NH3845	Golmar	Parroquia	Golmar	Parroquia	-	-	-	x	x	x	x
6 Lemaio (Santa Mariña)	NH2899	Lemayo	Parroquia	Lemayo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Lendo (San Xián)	NH3921	Lendo	Parroquia	Lendo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Lestón (San Martiño)	NH3859	Leston	Parroquia	Leston	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Montemaior (Santa María Madanela)	NH3872	Montemayor	Parroquia	Montemayor	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Soandres (San Pedro)	NH4816	Soandres	MONAS	Soándres	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Soutullo (Santa María)	NH3866	Soutullo	Parroquia	Soutullo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Torás (Santa María)	NH3839	Toras	Parroquia	Torás	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Vilaño (Santiago)	NH3827	S. Roman	Parroquia	Vilaño (Santo.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	13		12		13	12	12	12	13	13	13	13

Táboa Nº 98: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de A Laracha.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A advocación da parroquia de Lestón no 1847 que aparece no listado do concello de "Laracha" é "Santa María", e a que aparece no listado do Partido Xudicial de Carballo é "San Martín".

2. A advocación da parroquia de Cabovilaño identifícase como "San Ramón" no Dicionario Madoz.

3. A parroquia de San Pedro de Soandres, que se identifica como "Soándres" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845.

4. A parroquia de Golmar é identificada por Fontán pero ata o Nomenclator de 1860 no aparece como tal. En 1836 tampouco aparece.

As parroquias que forman o concello de A Laracha están cartografadas na súa totalidade na CGG.

LAXE (ver Mapa Nº94).

O nome inicial do concello é "Santa Mariña de Lage" desde 1836 pero serie temporal aparece co topónimo "Lage" salvo no Dicionario Madoz que aparece como "Laje" e pertence o partido xudicial de Carballo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1858	1860	1873	1888	1900				
1 Laxe (Santa María)	MH9895	LAGE	VILA	LAGE	VILA	x	x	x	x	x	x	x
2 Nande (San Simón)	MH9880	Nande	Parroquia	Nande	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Sarces (San Amedio)	MH9892	Sarces	Parroquia	Sarces	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Serantes (Santa María)	NH0803	Serantes	Parroquia	Serantes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Soesto (Santo Estevo)	MH9883	Soesto	Parroquia	Soesto	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Traba (Santiago)	MH9871	Traba	Parroquia	Traba	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6		6		6	6	6	6	6	6	6	6

Táboa Nº 99: Evolución parroquial entre 1834-1900 n o concello de Laxe.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclator de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

O concello de Laxe, formado por un total de seis parroquias, foron cartografadas por Fontán na CGG.

LOUSAME (ver Mapa Nº95).

Nome inicial do concello é "Lousame" desde 1836 e pertence o partido xudicial de Noia.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Camboño (San Xoán)	NH0363	Camboño	Parroquia	Camboño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Fruíme (San Martiño)	NH1341	Fruíme	Parroquia	Fruíme	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Lesende (San Martiño)	NH1347	Losende	Parroquia	Lesende	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Lousame (San Xoán)	NH1325	Lousame	Parroquia	Lousame	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Toxos Outos (San Xusto)	NH1440	S. Justo	MONAS	S. Justo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Tállara (San Pedro)	NH1302	Tállara	Parroquia	Tállara	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Vilacova (Santa Eulalia)	NH1356	Vilacoba	Parroquia	Vilacoba	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Corenza (San Martín) ⁹	NH1432	-	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	7	6	7	8	8	7	7	7	7	7	7	7

Táboa Nº 100: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Lousame.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Xusto de Toxos Outos, que se identifica como "S. Justo" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845.

2. No listado do Partido Xudicial de Noia de 1847 aparece a parroquia de Vilacova coa advocación de "Santa Eugenia" sendo "Santa Eulalia" para as restantes fontes ata a actualidade.

3. A parroquia de San Martín de Corenza identificada tan só na fonte de Pascual Madoz. No dicionario indícase que a parroquia é anexa a de Santa María de Roo, do concello de Noia pero non se indica ningún lugar ou topónimo que foma dita parroquia. Tanto no concello de Lousame como o párroco non teñen coñecemento de dita parroquia nin topónimo homónimo. Na busca por internet⁹ aparece referencia da parroquia como "couto e prirado de San Martín de Corenza" e "anexo a Santa María de Roo con aldea de Nimo". Atendendo a esta información localizouse sobre o lugar de Nimo.

MALPICA DE BERGANTIÑOS (ver Mapa Nº96).

O nome inicial do concello é "S. Juan de Malpica" desde 1836 e como "Malpica" desde 1845 no partido xudicial de Carballo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Barizo (San Pedro)	NH1905	Barizo	Parroquia	Barizo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Buño (Santo Estevo)	NH1970	Buño	Parroquia	Buño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Cambre (San Martiño)	NH1992	Cambre	Parroquia	Cambre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Cerqueda (San Cristovo)	NH1952	Cerqueda	Parroquia	Cerqueda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Leiloio (Santa María)	NH1991	Leiloio	Parroquia	Leiloio	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Malpica de Bergantiños (San Xulián)	NH1956	MALPICA	VILA	MALPICA	VILA	x	x	x	x	x	x	x
7 Mens (Santiago)	NH1904	Mens	Parroquia	Mens	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Vilanova de Santiso (San Tirso)	NH1945	Villanueva	Parroquia	Villanueva	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Vigo ⁹	NH1925	Vigo	Parroquia	Vigo	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	8	9	9	8	8	8	8	8	8	8	8	8

Táboa Nº 101: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Malpica de Bergantiños.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de "San Tirso de Vilanova de Santiso" aparece co topónimo de "Villanueva" en todas as fontes da serie temporal analizada.

2. A parroquia de "Vigo", cartografada en ambas Cartas como parroquia, só aparece como tal no mapa Fontán. A primeira referencia a este topónimo aparece no Nomenclator de 1900 como aldea da parroquia de "San Tirso de Vilanova de Santiso". Tampouco hai mención a esta parroquia no 1836.

⁹ En www.xenealoxia.org, páxina sobre a historia familiar en Galicia.

As parroquias que forman o concello de Malpica de Bergantiños na época están cartografadas no seu conxunto na CGG.

MAÑÓN (ver Mapa N°97).

O nome inicial do concello é " Mañón" desde 1836 salvo no Nomenclátor de 1858 como “Maañón” e pertence o partido xudicial de Ortigueira.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Bares (Santa María)	PK0467	Vares ¹	Parroquia	Vares	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Grañas do Sor, As (San Mamede)	NK9296	Granas del Sor ¹	Parroquia	Grañas del Sor	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Mañón (Santa María)	PK0323	Mañón ¹	Parroquia	Mañón	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Mogor (Santa María)	PK0433	Mogor	Parroquia	Mogór	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Riberas do Sor, As (San Cristovo)	PK0339	Riberas del Sor ¹	Parroquia	Riberas del Sor	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	5		1		5	5	5	5	5	5	5	5

Táboa N° 102: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Mañón

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de Bares (Santa María), Grañas do Sor, As (San Mamede), Mañón (Santa María) e As Riberas do Sor (San Cristovo) localízanse na provincia de Lugo na Carta de 1834 e na provincia de A Coruña no gravado de 1845. No 1836 aparecen para este concello.

2. No listado do Partido Xudicial de Ortigueira aparece co topónimo de "Riveras" a parroquia de “San Cristovo de As Riberas do Sor”.

3. A parroquia de “San Mamede de As Grañas do Sor” identifícase ca advocación de "San Cristóbal" no listado do Partido Xudicial no dicionario Madoz.

As parroquias que forman o actual concello de Mañón están cartografadas na súa totalidade na CGG.

MAZARICOS (ver Mapa N°98).

Antes de 1837, este concello identificábase como “San Juan de Mazaricos” e a partir da CGG aparece como “Mazaricos” pertencendo o partido de Muros.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Alborés (San Mamede)	NH0549	Albores	Parroquia	Alborés	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Antes (San Cosme)	NH0670	Antes	Parroquia	Antes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Arcos (Santiago)	MH9521	Arcos	Parroquia	Arcos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Beba (San Xián)	MH9591	Beba	Parroquia	Beba	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Chacín (Santa Baia)	NH0550	Chacin	Parroquia	Chacín	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Coiro (Santa María)	MH9499	Coiro	Parroquia	Coiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Colúns (San Salvador)	MH9575	Coluns	Parroquia	Coluns	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Corzón (San Cristovo)	MH9596	Corzon	Parroquia	Corzon	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Eirón (San Fins)	NH0574	Eiron	Parroquia	Eiron	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Maroñas, As (Santa Mariña)	NH0566	Maroñas	Parroquia	Maroñas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Mazaricos (San Xoán)	NH0514	Mazaricos	Parroquia	Mazaricos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Vaos, Os (San Tomé)	NH0529	Baos	Parroquia	Báos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Entines (Santa Leocadia)	NH0468	Sa. Leocadia de Entines	Parroquia	Entines (Sa. Leocadia)	Parroquia	x	x	x	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	12		13		13	13	13	13	12	12	12	12

Táboa N° 103: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Mazaricos

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. " Santa Leocadia de Entíns" aparece como parroquia dende a Carta de 1834 ate o ano 1858. A partir do Nomenclátor de 1860 aparece como aldea da parroquia de “Santa Baia de Chacín”.

O concello de Mazaricos, formado por un total de trece parroquias ata 1858, foron cartografadas por Fontán na CGG.

MELIDE (ver Mapa N^o99).

Este concello identifícase co nome de "Mellid" desde 1836 e pertence o partido xudicial de Arzúa.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADÓZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Ánxeles, Os (Santa María)	NH8503	Angeles	Parroquia	Angeles	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Abeancos (San Cosme)	NH7489	Abeancos	Parroquia	Abeancos (S. Cosme)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Abeancos (San Salvador)	NH8524	Abeancos	Parroquia	Abeancos (S. Salvador)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Agrón (Santalla)	NH7564	Agron	Parroquia	Agrón	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Baltar (Santiago)	NH7518	Baltar	Parroquia	Baltar	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Barreiro, O (San Mamede)	NH7572	Barreiro	Parroquia	Barreiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x
7 Campos (Santa María)	NH7580	Campos	Parroquia	Cámpos	Parroquia	x	x	x	x	x	x
8 Castro (San Tomé)	NH7593	-	-	Castro	Parroquia	x	x	x	x	x	x
9 Folladela (San Pedro)	NH8516	Folladela	Parroquia	Folladela	Parroquia	x	x	x	x	x	x
10 Furelos (San Xoán)	NH8511	Furelos	Parroquia	Furcelos	Parroquia	x	x	x	x	x	x
11 Golán (San Xoán)	NH7526	Golan	Parroquia	Golán	Parroquia	x	x	x	x	x	x
12 Gondollín (San Martiño)	NH7596	-	-	Gondollín	Parroquia	x	x	x	x	x	x
13 Grobas (Santa María)	NH7529	Grovas	Parroquia	Grovás	Parroquia	x	x	x	x	x	x
14 Leboreiro, O (Santa María)	NH8449	Libureiro	Parroquia	Libureiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x
15 Maceda (San Pedro)	NH7556	Maceda	Parroquia	Macéda	Parroquia	x	x	x	x	x	x
16 Meire, O (San Pedro)	NH8550	Meire	Parroquia	Meire	Parroquia	x	x	x	x	x	x
17 Melide (San Pedro)	NH8501	MELLID	VILA	MELLID	VILA	x	x	x	x	x	x
18 Melide (Santa María)	NH7591	Sa. Ma. de Mellid	Parroquia	Mellid (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
19 Moldes (San Martiño)	NH7498	Moldes	Parroquia	Moldes	Parroquia	x	x	x	x	x	x
20 Orois (Santa Cristina)	NH7537	Orois	Parroquia	Oroís	Parroquia	x	x	x	x	x	x
21 Pedrouzos (Santa Mariña)	NH7587	Pedrouzos	Parroquia	Pedrouzos	Parroquia	x	x	x	x	x	x
22 San Cibrao (San Xoán)	NH7593	S. Cibrao	Parroquia	S. Cibrao	Parroquia	x	x	x	x	x	x
23 Varelas, As (San Martiño)	NH7459	Varelas	Parroquia	Varelas	Parroquia	x	x	x	x	x	x
24 Vitiriz (San Vicente)	NH7562	Bitris	Parroquia	Bitris	Parroquia	x	x	x	x	x	x
25 Xubial (Santiago)	NH7577	Jubial	Parroquia	Jubiál	Parroquia	x	x	x	x	x	x
26 Zas de Rei (San Xiao)	NH7575	Zas de Rey	Parroquia	Zas de Rey	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	26		24		26	26	26	26	26	26	26

Táboa N° 104: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Melide

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madóz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de “San Tomé de Castro” e “San Martiño de Gondollín”, que se identifican como "Castro" e "Gondollín" respectivamente no gravado de 1845, son dúas das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. non hai referencia algunha a estes topónimos no manuscrito.

2. A parroquia de “Santa María de Os Ánxeles” aparece co topónimo parroquial de "Angeles de Boente" para 1858.

As parroquias que forman o concello de Melide están cartografadas na súa totalidade na CGG.

MESÍA (ver Mapa N^o100).

O nome inicial do concello é o de "S. Cristobo de Mesía" desde 1836 e partires da “Carta Geométrica de Galicia” aparece como Mesía pertence o partido xudicial de Órdes.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Alboxoi (Santa Mariña)	NH6741	Albijoy	Parroquia	Albijoy	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Bascoi (Santiago)	NH6734	Bascoy	Parroquia	Bascoy	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Boado (Santiago)	NH6655	Doado	Parroquia	Doado	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Bruma (San Lourenzo)	NH5717	Bruma	Parroquia	Bruma	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Cabruí (San Martiño)	NH6754	Cabruy	Parroquia	Cabruy	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Castro (San Sebastián)	NH6678	Castro	Parroquia	Castro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Cumbraos (Santa María)	NH6761	Cumbraos	Parroquia	Cumbraos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Lanzá (San Mamede)	NH6658	Lanzá	Parroquia	Lanzá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Mesía (San Cristovo)	NH5793	S. Cristb. de Mesía	Parroquia	Mesía (S. Cristob)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Olas (San Lourenzo)	NH5762	Olas	Parroquia	Olas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Visantóña (San Martiño)	NH5766	Visantóña	Parroquia	Visantóña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Xanceda (San Salvador)	NH6720	Juanceda	Parroquia	Juanceda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12

Táboa Nº 105: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Mesía

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. O topónimo da parroquia de “Santiago de Boado” aparece como "Doado" en ambas CGG e no listado do concello de “Mesía” do Dicionario Madoz.

As parroquias que forman o concello de Mesía están cartografadas na súa totalidade na CGG.

MIÑO (Mapa Nº101).

O nome inicial do concello é "Castro" desde 1836 e en toda a serie temporal do século XIX ademais de pertencer o partido de Pontedeume. Na actualidade é concello de Miño e pertence o partido de Betanzos.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Bemantes (San Tomé)	NH6979	Beemantes	Parroquia	Beemantes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Callobre (San Xoán)	NH6998	Callobre	Parroquia	Callobre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Carantoña (San Xulián)	NK6072	Carantoña	Parroquia	Carantoña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Castro (Santa María)	NK6051	Castro	Parroquia	Castro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Leiro (San Salvador)	NK6061	Leiro	Parroquia	Leiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Miño (Santa María)	NH6949	Miño	Parroquia	Miño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Perbes (San Pedro)	NK6043	Perbes	Parroquia	Perbes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Vilanova (San Xoán)	NK6043	Villanueba	Parroquia	Villanueba	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8

Táboa Nº 106: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Miño

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Miño están cartografadas no seu conxunto na CGG.

MOECHE (ver Mapa Nº102).

O nome inicial do concello desde 1936 é “s. Jorge de Moeche”, en 1845 como Moeche (S. Jorge) coa categoría de parroquia e capital de concello, e nas datas posteriores pasa a identificarse como "Moeche" dentro do partido xudicial de Ferrol, que Fontán identifica como Serantes.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Abade (Santiago)	NK8215	Abad	Parroquia	Abad	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Labacengos (Santa María)	NK8224	Labacengos	Parroquia	Labacengos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Moeche (San Xoán)	NK7293	S. Roman, de Moeche	CAPELA	Moeche (S. Juan)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Moeche (San Xurxo)	NK8212	Moeche	Parroquia	Moeche (S. Jorge)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Moeche (Santa Cruz)	NK8253	Sa. Cruz de Moeche	Parroquia	Moeche (Sa. Cruz)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Recemel (Santa María)	NK8157	Recemel	Parroquia	Recemel	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		5		5		6	6	6	5	5	5	5	5

Táboa Nº 107: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Moeche

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de “San Xoán de Moeche”, que se identifica como "Moeche (S.Juan)" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. No manuscrito é identificada como capela.

2. A parroquia de “Santa María de Recemel” desde o Nomenclator de 1858 pertence ó concello de As Somozas pero para as datas anteriores pertence a este concello, como se confirma en 1836. Pero na fonte de Madoz esta parroquia aparece citada en ambos concellos, sen embargo no listado do Partido Xudicial aparece como unha única parroquia. Pode ser un erro na identificación das parroquias neste concello.

As parroquias que forman o concello de Moeche están cartografadas no seu conxunto na CGG. No mapa nº102 correspondente a este concello localizouse a parroquia de Recemel facendo referencia á fonte de Pascual Madoz.

MONFERO (ver Mapa Nº103).

O nome inicial do concello é o de "Monfero" desde 1836, salvo en 1845 que aparece como “Monfero (S. Felix)”, pertence ó partido de Pontedeume no século XIX.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Alto de Xestoso, O (Santa María)	NK8071	Gestoso 2	Parroquia	Gestoso	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Monfero (San Fiz)	NH7967	S. Feliz de Monfero	Parroquia	Monfero (S. Feliz)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Monfero (Santa Xíá)	NH8905	S. Juln. de Monfero	Parroquia	Monfero (Sa. Inés)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Queixeiro (San Xurxo)	NK7053	Queixeiro	Parroquia	Queixeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Taboada (Santa Mariña)	NK7026	Taboada	Parroquia	Taboada	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Val de Xestoso, O (San Pedro)	NH8942	Las Toldas	LUGAR	Las Toldas	LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
7	Vilachá (Santa María)	NK7042	Vilacha	Parroquia	Vilachá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8		NH7989	Monfero	CA.PARO	Monfero	MONAS	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS		7		7		6	6	6	6	6	6	6	7

Táboa Nº 108: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Monfero

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Na Carta de 1834, "Monfero" aparece como capital de parroquia e e 1845 como monasterio sendo outra das diferencias entre as CGG.

2. Santa María de O Alto do Xestoso identifícase como "Gestoso" en toda a serie temporal analizada.

3. A parroquia do Val do Xestoso aparece como "Gestoso, San Pedro del Valle" para 1900. Os lugares que forman esta parroquia pertencían nas datas anteriores á parroquia de “Santa María de O alto do Xestoso”.

Os topónimos das actuais parroquias do concello de Monfero aparecen na CGG. A referencia da parroquia de O Val do Xestoso está no lugar de As Toldas.

MUGARDOS (ver Mapa Nº104).

O nome inicial do concello é “Mugardos” desde 1836 e pertence ó partido de Pontedeume na serie temporal analizada.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Franza (Santiago)	NK6131	Franza	Parroquia	Franza	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Meá (San Vicente)	NK6102	Meá	Parroquia	Mea	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Mugardos (San Xulián)	NK5192	Mugardos	Parroquia	Mugardos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Piñeiro (San Xoán)	NK6140	Piñeiro	Parroquia	Piñeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Seijo ¹	NK6132	Seijo	Parroquia	Seijo	LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

Táboa Nº 109: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Mugardos

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de "Seijo" que aparece cartografada na Carta de 1834, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. Esta parroquia identificada como tal tan só por Fontán, aparece como a aldea de “O Seixo” da parroquia de “Santiago de Franza” a partires do Nomenclátor de 1888. Non hai referencia de esta parroquia no 1836.

O concello de Mugardos, formado por un total de catro parroquias, foron cartografadas por Fontán na CGG

MUROS (ver Mapa Nº105).

O nome inicial do concello é “Muros” desde o 1836 e pertence o partido xudicial do seu nome.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Abelleira (Santo Estevo)	MH9379	Abelleira	Parroquia	Abelleira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Esteiro (Santa Mariña)	NH0318	Esteiro	Parroquia	Esteiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Louro (Santiago)	MH9325	Louro	Parroquia	Louro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Muros (San Pedro)	MH9355	MUROS	VILA	MUROS	VILA	x	x	x	x	x	x	x
5 Serres (San Xoán)	MH9347	Serres	Parroquia	Serres	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Sestaio (San Miguel)	MH9450	Sestayo	Parroquia	Sestayo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Tal (Santiago)	NH0307	Tal	Parroquia	Tal	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Torea (San Xián)	MH9471	Tórea	Parroquia	Tórea	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8

Táboa Nº 110: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Muros

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Muros están cartografadas na súa totalidade na CGG.

MUXÍA (ver Mapa Nº106).

“Mujía” como nome inicial do concello en 1836 pasa a chamarse “Mugía” en todas as fontes estatísticas da serie temporal analizada nopartido xudicial de Corcubión.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Bardullas (San Xoán)	MH8624	Bardullas	Parroquia	Bardullas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Caberta (San Fins)	MH8653	Caberta	Parroquia	Caberta	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Coucieiro (San Pedro)	MH8665	Coucieiro	Parroquia	Coucieiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Frixe (Santa Locacia)	MH8612	Frige	Parroquia	Frige	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Leis de Nemancos (San Pedro)	MH8773	Leis	Parroquia	Leis	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Moraimo (San Xulián)	MH8730	Moraimo	MONAS	Moraimo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Morquintán (Santa María)	MH8616	Morquintán	Parroquia	Morquintán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Muxía (Santa María)	MH8723	MUGÍA	VILA	MUGÍA	VILA	x	x	x	x	x	x	x
9 Nemiña (San Cristovo)	MH7683	Nemiña	Parroquia	Nemiña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Nosa Señora da O (Santa María)	MH8771	La O	Parroquia	La O	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Ozón (San Martiño)	MH8760	Ozon	Parroquia	Ozon	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Touriñán (San Martiño)	MH7695	Touriñán	Parroquia	Touriñán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Vilastose (San Cibrán)	MH8676	Villaestose	Parroquia	Villaestose	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Vuiturón (San Tirso)	MH8633	Buiturón	Parroquia	Buiturón	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	14		13		14	14	14	14	14	14	14	14

Táboa Nº 111: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Muxía

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Xulián de Moraimo, que se identifica como "Moraimo" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. no 1834 foi identificada como monasterio.

2. A parroquia de "San Cibrán de Vilastose" aparece como "Vilaestoso" no listado do concello de "Mugía".

3. A parroquia de "San Pedro de Leis de Nemancos" aparece como "Leis" en toda a serie temporal analizada.

As parroquias que forman o concello de Muxía están cartografadas no seu conxunto na CGG.

NARÓN (ver Mapa Nº107).

O nome inicial do concello é Narón desde 1836 e pertence o partido de Ferrol.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Castro (Santa María)	NK6261	Castro	Parroquia	Castro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Doso (San Lourenzo)	NK7129	Doso	Parroquia	Doso	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Narón (San Xiao)	NK6270	Naron	Parroquia	Naron	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Pedroso (San Salvador)	NK7220	Pedroso	Parroquia	Pedroso	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Sedes (Santo Estevo)	NK6292	Sedes	Parroquia	Sedes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Trasancos (San Mateo)	NK6230	S. Mateo de Trasancos	Parroquia	Trasancos (S. Mateo)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Val, O (Santa María a Maior)	NK6232	Val	Parroquia	Val	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Xubia (Nosa Señora dos Desamparados)	NK6168	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9 Xubia (San Martiño)	NK6166	Jubia	Parroquia	Jubia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Xubia (San Xosé)	NK6146	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11 Xubia (Santa Cecilia)	NK6146	Sa. Cecilia	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12 Xubia (Santa Rita)	NK6188	P. Jubia	PONTE	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13 Xubia (Santiago)	NK6155	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14 Placente (San Vicente)	NK7202	Placente	Parroquia	Placente	Parroquia	x	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	13		9		9	9	8	8	8	8	8	8

Táboa Nº 112: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Narón

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Existe a parroquia de "Santa Cecilia" cartografada na Carta de 1834 pero na Carta de 1845 confirmase que fai referencia á parroquia de "Santa Cecilia de Trasancos" de Ferrol.

2. "Placente" aparece como parroquia nas Cartas e tamén no Dicionario Madoz como "Placente, San Vicente". A partir do Nomenclator de 1888 "Placente" existe como aldea da parroquia de "San Esteban de Sedes".

3. Na serie temporal analizada, os lugares que forman as parroquias actuais de "Nosa Señora dos Desamparados" e "San Xosé de Xubia" pertencen á parroquia de "San Martiño de Xubia" e os lugares de "Santa Rita de Xubia" na de "San Xiao de Narón".

O concello de Narón estaba formado por nove parroquias das que aparecen cartografadas na CGG. Dos restantes topónimos parroquiais actuais non hai referencia algunha.

NEDA (ver Mapa N°108).

“Neda” como nome inicial do concello desde 1836 e do partido xudicial de Ferrol.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Anca (San Pedro)	NK7127	Anca	Parroquia	Anca	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Neda (San Nicolás)	NK6177	NEDA	VILA	NEDA	VILA	x	x	x	x	x	x	x
3	Neda (Santa María)	NK6187	Sa. Ma. de Neda	Parroquia	Neda (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Viladonelle (Santo André)	NK7114	Viladonelle	Parroquia	Viladonelle	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		4		4		4	4	4	4	4	4	4	4

Táboa N° 113: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Neda

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Neda están cartografadas na súa totalidade na CGG.

NEGREIRA (ver Mapa N°109).

O Concello de Negreira aparecía co topónimo de "Aro" desde o ano 1836 ate o Dicionario Madoz, xa que no Nomenclátor de 1858 aparece como "Negreira". No gravado de 1845 aparece como parroquia e Capital de Partido "Negreira".

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Alvite (San Tomé)	NH1503	Albite	Parroquia	Albite	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Aro (San Vicenzo)	NH1571	Aro	Parroquia	Aro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Arzón (San Cristovo)	NH1426	Arzón	Parroquia	Arzon	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Broño (San Martiño)	NH1583	Broño	Parroquia	Broño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Bugallido (San Pedro)	NH1526	Bugallido	Parroquia	Bugallido	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Campelo (San Fins)	NH1489	Campelo	Parroquia	Campelo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Campolongo (Santa Cruz)	NH0592	Campolongo	Parroquia	Campolongo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Covas (Santa María)	NH2502	Covas	Parroquia	Covas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Gonte (San Pedro)	NH1590	Gonte	Parroquia	Gonte	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10	Landeira (Santo Estevo)	NH1545	Landeira	Parroquia	Landeira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	Liñao (San Martiño)	NH1477	Liñao	Parroquia	Liñao	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Logrosa (Santa Baia)	NH2520	Logrosa	Parroquia	Logrosa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13	Lueiro (Santa Baia)	NH1445	Loureiro	Parroquia	Lueiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14	Negreira	NH2510	Negreira	Parroquia	Negreira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15	Pena, A (San Mamede)	NH1553	Pena	Parroquia	Pena	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16	Portor (Santa María)	NH2541	Portor	Parroquia	Portór	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17	Xallas (San Pedro)	NH1419	Jallas	Parroquia	Jallas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18	Zas (San Mamede)	NH1591	Zas	Parroquia	Zas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19	Bronllo	NH1563	Bronllo ¹	Parroquia	Bronllo	LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
20	Pontevedra	NH1499	Pontevedra ¹	Parroquia	Pontevedra	LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS		18		20		18	18	18	18	18	18	18	18

Táboa N° 114: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Negreira

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias cartografadas como "Bronllo" e "Pontevedra" na Carta de 1834 son unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. Ambas entidades non existen como parroquias no século XIX pero sí aparecen como aldeas no Nomenclátor de 1888, “Pontevedra” na parroquia de “San Martiño de Liñao” e “Bronllo” na parroquia de “San Martiño de Broño”. Non hai referncias no 1836.

2. San Vicenzo de Aro identifícase como "Aron" no listado do concello de "Aro" no Dicionario Madoz.

3. A vila de Negreira aparece ca advocación de "San Julián" nesta serie temporal.

O concello de Negreira, formado por un total de dezoito parroquias, foron cartografadas por Fontán na CGG.

NOIA (ver Mapa N°110).

O nome inicial do concello é o de "Noia" desde 1836 e pertence o partido xudicial de Noia.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Argalo (Santa María)	NH0384	Argalo	Parroquia	Argalo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Barro (Santa Cristina)	NH0398	Barro	Parroquia	Barro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Boa (San Pedro)	NH0356	Boa	Parroquia	Boa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Noia	NH0396	NOYA	VILA	NOYA	VILA	x	x	x	x	x	x	x
5 Obre, O (Santa Mariña)	NH0386	Obre	Parroquia	Obre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Roo (Santa María)	NH1410	Sa. Ma. de Ró	Parroquia	Ro (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6		6		6	6	6	6	6	6	6	6

Táboa N° 115: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Noia

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A vila de Noia aparece coa advocación de "San Martín" desde o Nomenclátor de 1858. As parroquias que forman o concello de Noia están cartografadas no seu conxunto na CGG.

OLEIROS (ver Mapa N°111).

"Oleiros" como nome inicial do concello desde 1836 e o partido xudicial da Coruña. Oleiros segrega parte do seu territorio que se incorpora os concellos de Cambre e Sada no 1997.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Dexo (Santa María)	NK5045	Dejo	Parroquia	Dejo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Dorneda (San Martiño)	NK5040	Dorneda	Parroquia	Dorneda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Iñas (San Xorxe)	NH5956	Iñas	Parroquia	Iñas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Liáns (Santaia)	NH5928	Liáns	Parroquia	Liáns	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Maianca (San Cosme)	NK5042	Mayanca	Parroquia	Mayanca	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Nós (San Pedro)	NH5936	Nos	Parroquia	Nos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Oleiros (Santa María)	NH5958	Oleiros	Parroquia	Oleiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Perillo (Santa Locaia)	NH5918	Perillo	Parroquia	Perillo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Serantes (San Xián)	NK5043	Serantes	Parroquia	Serantes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	9		9		9	9	9	9	9	9	9	9

Táboa N° 116: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Oleiros

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de "Santa Leocadia de Perillo" aparece co topónimo de "Alfoz o Perillo" no listado do concello e como "Alfaro" no listado do Partido Xudicial de Coruña no 1847.

As parroquias que forman o concello de Oleiros están cartografadas na súa totalidade na CGG.

ORDES (ver Mapa N°112).

O nome inicial do concello é "Órdenes" no 1836 e no partido xudicial de Órdes.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Ardemil (San Pedro)	NH5705	Ardemil Parroquia	Ardemil Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Barbeiros (Santa María)	NH5638	Barbeiros Parroquia	Barbeiros Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Beán (Santa María)	NH5602	Bean Parroquia	Beán Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Buscás (San Paio)	NH5701	Buscás Parroquia	Buscás Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Leira (Santa María)	NH4783	Leira Parroquia	Leira Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Lesta (Santo André)	NH4743	Lesta Parroquia	Lesta Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Mercurín (San Clemente)	NH4763	Mercurín Parroquia	Mercurín Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Montaos (Santa Cruz)	NH4675	Montaos Parroquia	Montaos Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Ordes (Santa María)	NH4689	Ordenes Parroquia	Órdenes Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Parada (Santa Mariña)	NH4658	Parada Parroquia	Parada Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Pereira (Santaia)	NH4686	Pereira Parroquia	Pereira Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Poulo (San Xulián)	NH5609	Iga. de Poulo Parroquia	Iga. de Poulo Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Vilamaior (Santiago)	NH5742	Villamayor Parroquia	Villamayor Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Faramilláns (Santa Eulalia)	NH5733	Faramillans Parroquia	Faramilláns Parroquia	x	x	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	13	14	14	14	14	13	13	13	13	13

Táboa Nº 117: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Ordes

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de "Faramillans", identificada por Fontán, aparece coa advocación de "Santa Eulalia" en 1836 e no Dicionario Madoz. Na actualidade pertence á parroquia de "San Paio de Buscás" e aparece por primeira vez como aldea no Nomenclátor de 1888 para esta parroquia.

O concello de Ordes aparece cartografado integramente polas catorce que o formaban no século XIX na CGG.

OROSO (ver Mapa Nº113).

Nome inicial "San Martín de Oroso" en 1836 pero nas fontes analizadas aparece como "Oroso". Pertence o partido de Órdes.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Ánxeles, Os (San Mamede)	NH5650	Angeles Parroquia	Angeles Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Calvente (San Xoán)	NH5641	Calvente Parroquia	Calvente Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Cardama (Santa María)	NH5518	Cardama Parroquia	Cardama Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Deixebre (Santa María)	NH4662	Deixebre Parroquia	Deixebre Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Gándara, A (San Miguel)	NH4578	Gándara Parroquia	Gándara Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Marzoa (San Martiño)	NH5634	Marzoa Parroquia	Marzoa Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Oroso (San Martiño)	NH4660	Oroso Parroquia	Oroso Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Pasarelos (San Román)	NH5662	Pasarelos Parroquia	Pasarelos Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Senra (Santa Eulalia)	NH5529	Senra Parroquia	Senra Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Trasmonte (Santo Estevo)	NH4653	Trasmonte Parroquia	Trasmonte Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Villaromarís (San Tomé)	NH4690	Villaromarís Parroquia	Villaromarís Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11

Táboa Nº 118: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Oroso

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Oroso están cartografadas no seu conxunto na CGG.

ORTIGUEIRA (ver Mapa Nº114).

Na data do 21/01/1988 créase o municipio de Cariño, territorio que se segrega do concello de Ortigueira. O nome do concello é "Santa Marta de Ortigueira" desde 1836. No gravado de 1845, o igual que no Dicionario Madoz, identifícanse tres capitais de concello,

onde o seu territorio incorporouse ó concello de Ortigueira en 1858, que son San Adrian (da Veiga), S. Pablo (de los Freires) e Couzadoiro (S. Cristóbal).

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Barbos (San Xulián)	NK9347	Barbos Parroquia	Bárbos Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Couzadoiro (San Cristovo)	NK9375	Couzadoiro Parroquia	Couzadoiro (S. Crist. Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Couzadoiro (San Salvador)	NK9375	S. Salv. de Couzadoiro Parroquia	Couzadoiro (S. Salv. Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Céltigos (San Xulián)	NK9471	Céltigos Parroquia	Céltigos Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Cuiña (Santiago)	NK9335	Cuiña Parroquia	Cuiña Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Devesos (San Sebastián)	NK9351	Devesos Parroquia	Devèsos Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Ermo, O (San Xulián)	NK9209	Yermo Parroquia	Yermo Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Espasante (San Xoán)	NK9460	Espasante Parroquia	Espasante Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Freires, Os (San Paulo)	NK9333	S. Pablo Parroquia	S. Pablo de los Freires Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Insua (San Xoán)	NK8296	Ynsua Parroquia	Ynsua Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Ladrado (Santalla)	NK9359	Ladrado Parroquia	Ladrado Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Loiba (San Xulián)	PK0403	Loiba Parroquia	Loiba Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Luama (San Martiño)	NK9329	-	-	x	x	x	x	x	x	x
14 Luía (Santa María)	NK9347	Luhia Parroquia	Luhia Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Mera de Abaixo (Santiago)	NK8385	Santo de Mera Parroquia	Mera (Santo.) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Mera de Arriba (Santa María)	NK8392	Sa. Mri. de Mera Parroquia	Mera (S. Ma.) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Mosteiro, O (San Xoán)	NK9367	Mosteiro Parroquia	Mosteiro Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Neves, As (Santa María)	NK9247	P. Landido PONTE	-	-	-	-	-	-	-	-
19 Ortigueira (Santa Marta)	NK9327	Sa. MARTA VILA	Sa. MARTA VILA	x	x	x	x	x	x	x
20 San Claudio (Santa María)	NK9304	S. Claudio Parroquia	S. Claudio Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21 Senra (San Xulián)	NK9324	Senra Parroquia	Senra Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22 Veiga (Santo Adrao)	NK8396	S. Adrian Parroquia	S. Adrian Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
23 Feás (San Pedro)	NK8397	Feás Parroquia	Feás Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
24 Landoi (Santiago)	NK8389	Landoy Parroquia	Landoi Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25 Pedra, A (Santa María)	NK9401	Piedra Parroquia	Piedra Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26 Sismundi (San Estevo)	NK9410	Sismundi Parroquia	Sismundi Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
27 Cariño (San Bartolomeu)	NK9414	Cariño LUGAR	Cariño LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
TOTAL PARROQUIAS	22	8	8	9	9	25	24	25	25	27
PARROQUIAS San Adrian (da Veiga)		6	6	6	6	-	-	-	-	-
PARROQUIAS S. Pablo (de los Freires)		4	4	4	4	-	-	-	-	-
PARROQUIAS Couzadoiro		6	6	6	6	-	-	-	-	-

Táboa N° 119: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Ortigueira
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Maddoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Ata o 1847, as parroquias de San Cristovo e San Salvador de Couzadoiro, Céltigos, Espasante, Ladrado e Loiba pertencen ó concello de Couzadoiro; as parroquias de Devesos, O Ermo, Os Freires e Insua formaban ó concello de Freires e as parroquias de Mera de Abaixo, Veiga, Feás, Landoi, A Pedra e Sismundi ó concello de Veiga (San Adriano da).

2. As parroquias Veiga (Santo Adrao), Feás (San Pedro), Landoi (Santiago), Pedra, A (Santa María) e Sismundi (San Estevo) pertencen ó concello Ortigueira na serie analizada a partir de 1858. Na actualidade pertencen ó concello de Cariño.

3. A parroquia de Cariño (San Bartolomeu) e A Pedra (Santa María) forman unha única parroquia: Piedra y Cariño, Santa María ate o Nomenclator de 1900, onde a parroquia de Cariño aparece como tal.

4. O topónimo da parroquia de "Ermo" aparece como "Yermo" en toda a serie temporal analizada, como aparece en Fontán.

5. O topónimo da parroquia de "Mera de Abaixo" aparece como "Mera (Santiago)" e "Mera de Arriba" aparece como "Mera (Santa María)" en toda a serie temporal analizada.

As parroquias do concello de Ortigueira non foron cartografadas na súa totalidade na CGG. Domingo fontán non localizou a parroquia da época San Martiño de Luama e a parroquia actual de Cariño como lugar.

OUTES (ver Mapa N°115).

“San Pedro de Outes” como nome inicial antes de 1837 e desde 1845 aparece como “Outes” e pertence o partido xudicial de Muros.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Cando (San Tirso)	NH1412	Cando	Parroquia	Cando	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Entíns (Santa María)	NH0483	Sa. Ma. de Entíns	Parroquia	Entíns (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Entíns (Santo Ourente)	NH0485	S. Orente de Entíns	Parroquia	Entíns (S. Orente)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Freixo de Sabardes, O (San Xoán)	NH0348	Sabardes	Parroquia	Sabardes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Matasueiro (San Lourenzo)	NH0457	Matasueiro	Parroquia	Matasueiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Outeiro (San Cosme)	NH0460	Outeiro	Parroquia	Outeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Outes (San Pedro)	NH0464	Outes	Parroquia	Outes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Roo (San Xoán)	NH0451	S. Juan de Ro	Parroquia	S. Juan de Ro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Tarás (San Xián)	NH0482	Tarás	Parroquia	Tarás	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
10 Valadares (San Miguel)	NH0437	Valladares	Parroquia	Valladares	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	10		10		10	9	10	10	10	10	10	10

Táboa Nº 120: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Outes
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Xián de Tarás aparece no listado do Partido Xudicial de Muros e non no listado do concello de Outes na fonte de 1847.

2. A parroquia de “San Xoán de O Freixo de Sabardes” aparece co topónimo de "Sabardes" na serie temporal analizada.

As parroquias que forman o concello de Outes están cartografadas no seu conxunto na CGG.

OZA DOS RÍOS (ver Nº116).

O nome do concello é Oza antes de 1837. O concello pasa a chamarse “Oza dos Ríos” o 02/07/1916. Pertence o aprtido xudicial de Betanzos.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Bandoxa (San Martiño)	NH6894	Bandoxa	Parroquia	Bandoxa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Cis (San Nicolao)	NH6835	Cines	Parroquia	Cines	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Cuiña (Santa María)	NH6836	Cuiña	Parroquia	Cuiña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Mondoi (Santa Cruz)	NH6849	Mondoy	Parroquia	Mondoy	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Oza (San Pedro)	NH6865	Oza	Parroquia	Oza	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Parada (Santo Estevo)	NH6865	Parada	Parroquia	Parada	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Porzomillos (San Pedro)	NH6858	Porzomillos	Parroquia	Porzomillos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Reboredo (Santiago)	NH6885	Reboredo	Parroquia	Reboredo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Regueira, A (Santa María)	NH6872	Regueira	Parroquia	Regueira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Rodeiro (Santa María)	NH7812	Rodeiro	Parroquia	Rodeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Salto (San Tomé)	NH6855	Salto	Parroquia	Salto	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Vivente (Santo Estevo)	NH6828	Bibente	Parroquia	Bibente	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	12		11		11	11	11	12	12	12	12	12

Táboa Nº 121: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Oza dos Ríos
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A partires do Nomenclátor de 1858, a parroquia de “Santa María de Rodeiro” pasa a pertencer a este concello. Hai un traspaso parroquial do concello de Aranga ó de Oza dos Ríos. Contabilízase para 1834, 1845 e Dicionario Madoz no concello de Aranga indicando a súa existencia en gris.

2. A parroquia de “San Martiño de Bandoxa” varía a súa advocación e 1858 aparecendo coa de “San Vicente”.

As parroquias que forman o concello de Oza dos Ríos están cartografadas na súa totalidade na CGG.

PADERNE (ver Mapa Nº117).

“Paderne” como nome inicial do concello desde 1836 do partido xudicial de Betanzos.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Adragonte (Santiago)	NH6993	Adragonte	Parroquia	Adragonte	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Obre (Santo André)	NH6953	Obre	Parroquia	Obre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Paderne (San Xoán)	NH6973	Paderne	Parroquia	Paderne	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Quintas (Santo Estevo)	NH6972	Quintas	Parroquia	Quintas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Souto (Santa María)	NH6945	Souto	Parroquia	Souto	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Viñas, As (San Pantaleón)	NH6957	S. Pantaleon de las viñas	Parroquia	Viñas (S. Pantaleon)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Vigo (San Xulián)	NH7901	Vigo	Parroquia	Vigo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Vilamourel (San Xoán)	NH6982	Villamourel	Parroquia	Villamourel	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Vilouzás (San Salvador)	NH6975	Villouzás	Parroquia	Villózás	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		9		9		9	9	9	9	9	9	9	9

Táboa Nº 122: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Paderne

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Paderne están cartografadas no seu conxunto na CGG.

PADRÓN (ver Mapa Nº118).

Padrón como nome inicial desde 1836 e no partido do seu nome.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Carcacia (San Pedro)	NH3323	Carcacia	Parroquia	Carcacia	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
2	Cruces (Santa María)	NH2387	Cruces	Parroquia	Crúces	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
3	Herbón (Santa María)	NH3301	Erbon	Parroquia	Erbon	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Iria Flavia (Santa María)	NH2382	Iria	Parroquia	Iria Flavia	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
5	Padrón (Santiago)	NH2372	PADRÓN	VILA	PADRÓN	VILA	x	-	x	-	-	x	x
6	Rumille (Santa María)	NH3334	Rumille	Parroquia	Rumille	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
7	Campañá (Santa Cristina)	NH2279	Campaña	Parroquia	Campaña	Parroquia	x	-	x	x	x	x	x
8	Requeijo (San Julián)	NH2380	Requejo	Parroquia	Requejo	Parroquia	x	-	-	-	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		5		6		6	4	5	5	5	5	6	6

Táboa Nº 123: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Padrón

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Padrón descríbese como xurisdicción no 1847 no dicionario Madoz. Na súa relación indícase a vila de Padrón e as parroquias de Erbón, Campañá e Requeijo. No listado do Partido Xudicial de Padrón, salvo Erbón, non aparecen as dúas restantes xa que pertencen ó concello de Valga, como se indica nas restantes fontes. No listado do Partido Xudicial de Padrón, a parroquia de Iria Flavia e Padrón aparecen como unha única parroquia. A parroquia de Rumille aparece ca advocación de Santa María no listado de Partido coincidindo cas fontes posteriores.

2. Para 1858, a vila de Padrón aparece ca advocación de Santa María e, para 1888 Padrón aparece ca advocación de Santiago Apostol.

3. A parroquia de Santa María de Iria Flavia aparece co topónimo de "Iria" para as datas de 1888 e 1900, como na Carta de 1834.

O concello de Padrón, formado por un total de cinco parroquias e a vila, foron cartografadas por Fontán na CGG. A parroquia de Iria Flavia, identificada por Fontán, non existía como tal no BOE de 1836. As parroquias de Requeijo e Campañá aparecen no mapa nº118 xa que na fonte Madoz foron consideradas deste concello.

O PINO (ver Mapa Nº119).

O nome inicial do concello é “San Vicente del Pino” desde antes do 1837 e tamen para 1858, "Pino" Fontán e Madoz e nos restantes nomenclatores "Pino (El)". Pertence o partido xudicial de Arzúa.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Arca (Santaia)	NH5520	Arca	Parroquia	Arca	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Budiño (Santa María)	NH5506	Budiño	Parroquia	Budiño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Castrofeito (Santa María)	NH4592	Castrofeito	Parroquia	Castrofeito	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Cebreiro (San Xiao)	NH5468	Cebreiro	Parroquia	Cebreiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Cerceda (San Miguel)	NH5551	Cerceda	Parroquia	Cerceda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Ferreiros (San Breixo)	NH6512	S. Verísimo de Ferreiros	Parroquia	Ferreiros (S. Verísimo)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Ferreiros (San Mamede)	NH6511	S. Mamede de Ferreiros	Parroquia	Varadouro Ferreiros (S. Mamede)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Gonzar (Santa María)	NH5566	Gonzar	Parroquia	Gonzar	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Lardeiros (San Xiao)	NH5670	Lardeiros	Parroquia	Lardeiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Medin (Santo Estevo)	NH5599	Medin	Parroquia	Medin	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Pastor (San Lourenzo)	NH6601	Pastor	Parroquia	Pastor	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Pereira (San Miguel)	NH4489	Pereira	Parroquia	Pereira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Pino, O (San Vincenzo)	NH5544	Pino	Parroquia	Pino	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	13		13		13	13	13	13	13	13	13	13

Táboa Nº 124: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de O Pino

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

O concello de O Pino aparece cartografado integramente polas trece parroquias na CGG.

A POBRA DO CARAMIÑAL (ver Mapa Nº120).

O nome inicial do concello é o de "Puebla del Caramiñal" desde 1841 aínda que gravado de 1845 aparece como vila e capital de concello "Puebla y Caramiñal", coincidindo con 1858. Pascual Madoz identifícao como "Caramiñal". No século XIX pertencía o partido xudicial de Noia, actualmente no de Ribeira.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Caramiñal, O (Santa María a Antiga)	NH0157	PUEBLA	VILA	PUEBLA Y CARAMIÑAL	VILA	-	x	x	x	x	x	x
2 Lesón (Santa Cruz)	NH0149	Leson	Parroquia	Leson	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
3 Posmarcos (Santo Isidro)	NH0159	Portomarcos	Parroquia	Postomarcos	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
4 Xobre, O ou Maño, O (Santa María)	NH0156	Jobre	Parroquia	Jobre	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
5 Puebla (Santiago)	NH0157	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x
6 Caramiñal (Santa María de afuera)	NH0136	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
TOTAL PARROQUIAS	4		4		4	0	5	5	5	5	5	6

Táboa Nº 125: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de A Pobra do Caramiñal

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. “O Caramiñal” aparece coa advocación de "San Martín" tan só no 1858, como aparece en 1836. No censo de 1900, a vila intégrase nas parroquias de Santa María e Santiago.

2. Nos Nomenclátor es de 1860-1973-1888, a parroquia de Santiago de Puebla aparece como "Puebla del Deán".

3. No 1858 aparece con un único topónimo, o de "Jobre".

A Pobra do Caramiñal é un dos concellos nos que Fontán no cartografou todas as parroquias da época na CGG. Faltoulle facer referencia algunha á parroquia de Santiago de Puebla.

PONTECESO (ver Mapa Nº121).

Nome inicial como “Ayto del lugar de Bugalleira en San Andrés de Tallo” desde 1836. Nesta serie temporal, o concello identificase con topónimos diferentes, "Tallo", para a Cartas de 1834 e 1845, "Bugalleira" para 1858 e 1860, e “Puente-Ceso” para os Nomenclátors de 1873-1888-1900. Pertence o partido xudicial de Carballo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Anllóns (San Fins)	NH0896	Allones	Parroquia	Allóns	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Brantuas (San Xián)	NH0982	Brantuas	Parroquia	Brantuas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Cores (San Martiño)	NH1902	Cores	Parroquia	Córes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Corme Aldea (Santo Adrán)	NH0950	S. Adrian	Parroquia	S. Adrian	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Corme Porto (Nosa Señora dos Remedios)	NH0930	CORME	VILA	CORME	VILA	-	-	-	-	-	-	-
6 Cospindo (San Tirso)	NH0878	Cospindo	Parroquia	Cospindo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Graña, A (San Vicenzo)	NH0889	Graña	Parroquia	Graña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Langueirón (San Xián)	NH1837	Langueiron	Parroquia	Langueiron	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Nemeño (San Tomé)	NH0991	Nemeño	Parroquia	Nemeño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Niñóns (San Xoán)	NH0983	Niñones	Parroquia	Niñones	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Pazos (San Salvador)	NH1849	Pazos	Parroquia	Pazos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Tallo (Santo André)	NH1828	Tallo	Parroquia	Tallo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Tella (Santo Eleuterio)	NH0898	-	-	Tella	LUGAR	-	-	-	-	-	x	x
14 Xomes (San Xoán)	NH1868	Jomes	Parroquia	Jórnes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 <i>Sergude</i> ³	NH1868	Sergude	Parroquia	Sergude	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	14		14		14	12	12	12	12	12	13	13

Táboa N° 126: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Ponteceso

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A partires do Nomenclátor de 1858, a parroquia de “San Adrán de Corme Aldea” aparece co topónimo de "Corme".

2. No Nomenclátor de 1888, identificase unha aldea co topónimo de "Puerto de Corme" na parroquia de “San Adrán de Corme Aldea”.

3. "Sergude", parroquia identificada por Fontán en ambas Cartas, tan só aparece unha referencia como aldea na parroquia de “San Xoán de Xornes”. Non existe en 1836.

A CGG fai referencia a todos os topónimos parroquiais que constitúen o concello. Tella aparece localizado como lugar.

PONTEDEUME (ver Mapa N°122).

“Pontedeume” como nome inicial de concello desde 1836. Este concello incorpora parte do territorio do concello de Vilarmajor nos anos 1873-1888 e segrega parte do seu territorio para a creación de Vilarmajor no Censo de 1897. No século XIX pertencía o partido de Pontedeume e na actualidade a Betanzos.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Andrade (San Martiño)	NK6073	Andrade	Parroquia	Andrade	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Boebre (Santiago)	NK6034	Boebre	Parroquia	Boedre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Breamo (San Miguel)	NK6065	-	-	Breamo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Centroña (Santa María)	NK6056	Centroña	Parroquia	Centroña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Nogueirosa (San Cosme)	NK6086	Nogueirosa	Parroquia	Nogueirosa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Ombre (Santa María)	NK6096	Hombre	Parroquia	Hombre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Pontedeume (Santiago)	NK6076	PUNTEDEUME	VILA	PUNTEDEUME	VILA	x	x	x	x	x	x	x
8 Vilar (San Pedro)	NK6075	Villar	Parroquia	Villar	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Doroña (Santa María)2	NK6093	Droña	Parroquia	Droña	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
10 Guimil (San Cristovo)2	NH7907	Guimil	Parroquia	Guimil	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
11 Grandal (San Pedro)2	NK7013	Grandal	Parroquia	Grandal	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
12 Torres (San Xorxe)2	NH7919	Torres	Parroquia	Torres	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
13 Vilamateo (Santiago)2	NH7918	Vilamateo	Parroquia	Vilamateo	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
14 Vilarmajor (San Pedro)2	NH6999	Villarmayor	Parroquia	Villarmayor	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8		7		8	8	8	8	8	14	14	8

Táboa N° 127: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Pontedeume

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de “San Miguel de Breamo”, que se identifica como "Breamo" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845.

2. Para os Nomenclátors de 1873 e 1888, as parroquias de Vilarmaior aparecen no concello de Pontedeume.

As parroquias que forman o concello de Pontedeume están cartografadas na súa totalidade na CGG. No mapa nº 122 localízanse as parroquias do actual concello de Vilarmaior xa que nos censos de 1873 e 1888 aparecen integradas como parroquias de Pontedeume.

AS PONTES DE GARCÍA RODRÍGUEZ (ver Mapa Nº122).

“Puentes de García Rodríguez” no partido de Ortigueira no século XIX e, actualmente no de Betanzos. O concello de As Ponte de García Rodríguez incorpora territorio de forma parcial do concello de A Capela no 8/07/1982.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADAZ		NOMENCLADORES					
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1	Aparral, O (Santa María)	NK9068	Aperral Parroquia	Aperral Parroquia	x		x	x	x	x	x	x
2	Bermui (Santiago)	NK8085	Bermuy Parroquia	Bermuy Parroquia	x		x	x	x	x	x	x
3	Deveso, O (Santa María)	NK9222	Deveso Parroquia	Deveso Parroquia	x		x	x	x	x	x	x
4	Espiñaredo (Santa María)	NK8174	Espiñaredo Parroquia	Espiñaredo Parroquia	x		x	x	x	x	x	x
5	Eume (San Pedro)	NK8016	Eume Parroquia	Eume Parroquia	x		x	x	x	x	x	x
6	Faeira, A (San Pedro)	NK8065	Fayeira Parroquia	Fayeira Parroquia	x		x	x	x	x	x	x
7	Freixo, O (San Xoán)	NK9179	Freijo Parroquia	Freijo Parroquia	x		x	x	x	x	x	x
8	Goente (San Martiño)	NK8120	Goente Parroquia	Goente Parroquia	x		x	x	x	x	x	x
9	Pontes de García Rodríguez, As (Santa María)	NK9132	Ptes. DE GARCIA RODRIGUEZ VILA	Ptes. DE GARCIA RODRIGUEZ VILA	x		x	x	x	x	x	x
10	Ribadeume (Santa María)	NK9008	Rivadume Parroquia	Rivadume Parroquia	x		x	x	x	x	x	x
11	Seoane (San Xoán)	NK8144	Seijo Parroquia	Seijo Parroquia	x		x	x	x	x	x	x
12	Somede (San Mamede)	NK9176	-	-	-		-	-	-	-	-	x
13	Vilavella (Santa María)	NK9110	Vilabella Parroquia	Vilabella Parroquia	x		x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		13	4	5	5	5	5	5	5	5	5	6

Táboa Nº 128: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de As Pontes de G.R.
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madaz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Na Carta de 1834 a parroquia de "Freijo" pertence á provincia de Lugo e no 1845 á provincia da Coruña. En 1836 aparece neste concello.

2. A parroquia de Somede cambiou de topónimo xa que aparece como “As pontes de García Rodríguez (San Mamede)” en 1900. Os lugares que forman esta parroquia nas datas anteriores a 1900 pertencían a parroquia e “Santa María de As Pontes de García Rodríguez”.

3. As sete parroquias de Bermui, Espiñaredo, Eume, A Faeira Goente Ribadeume e Seoane pertencían ó concello de A Capela na serie temporal analizada.

As parroquias que forman o concello de As Pontes de García Rodríguez están cartografadas no seu conxunto na CGG.

PORTO DO SON (ver Mapa Nº124).

O nome inicial do concello é "Puerto del Son" desde antes do 1837 e a partires do 1845 como "Son", salvo no 1858 como "Puerto del Son", no partido xudicial de Noia.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA			DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
			1834	1845	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1	Baroña (San Pedro)	MH9287	Baroña	Parroquia	Baroña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Caamaño (Santa María)	MH9282	Caamaño	Parroquia	Caamaño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Goiáns (San Sadurniño)	NH0344	Goyanes	Parroquia	Goyanes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Miñortos (San Martiño)	NH0354	Miñortos	Parroquia	Miñortos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Muro (San Pedro)	MH9188	Muro	Parroquia	Muro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Nebra (Santa María)	NH0330	Nebra	Parroquia	Nebra	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Noal (San Vicente)	NH0300	Noal	Parroquia	Noal	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Queiruga (Santo Estevo)	MH9285	Queiruga	Parroquia	Queiruga	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Ribasieira (San Fins)	NH0214	Rivaseira	Parroquia	Rivaseira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10	Xuño (Santa Mariña)	MH9280	Juño	Parroquia	Juño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10

Táboa Nº 129: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Porto do Son

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de “San Fins de Ribasieria” aparece ca advocación de "San Pedro" en toda a serie temporal analizada.

As parroquias que forman o concello de Porto do Son están cartografadas na súa totalidade na CGG.

RIANXO (ver Mapa Nº125).

“Rianjo” como nome inicial desde 1836 e no partido de Padron.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA			DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
			1834	1845	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1	Araño, O (Santa Baia)	NH1267	Araño	Parroquia	Araño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Asados (Santa María)	NH1275	Asados	Parroquia	Asados	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Isorna (Santa María)	NH2204	Isorna	Parroquia	Isorna	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Leiro (Santa María)	NH1282	Leiro	Parroquia	Leiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Rianxo (Santa Comba)	NH1242	RIANJO	VILA	RIANJO	VILA	x	x	x	x	x	x	x
6	Taragoña (San Salvador)	NH1244	Taragoña	Parroquia	Taragoña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6

Táboa Nº 130: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Rianxo

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

O concello de Rianxo aparece cartografado integramente polas seis parroquias e na CGG.

RIBEIRA (ver Mapa Nº126).

O nome inicial do concello é o de "Santa Eugenia de Ribeira" desde antes de 1837. No gravado de 1845, aparece como "Sta. Eugenia". Tanto no Dicionario Madoz e no Nomenclátor de 1860 aparece como "Riveira". Mentres que no Nomenclátor de 1858 e posteriores a 1860, aparece como "Ribeira". Este concello pertencía ó partido xudicial de Noia no século XIX e o de ribeira na actualidade.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Aguiño (Nosa Señora do Carme)	MH9088	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2 Artes (San Xián)	MH9193	Artes	Parroquia	Artes	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Carreira (San Paio)	MH9190	Carreira	Parroquia	Carreira	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Castiñeiras (O Bo Pastor)	NH0009	-	-	Castiñeira	LUGAR	-	-	-	-	-	-
5 Corrubedo (Santa María)	MH9143	Corrubedo	Parroquia	Corrubedo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Oleiros (San Martiño)	MH9196	Oleiros	Parroquia	Oleiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x
7 Oliveira (Santa María)	MH9165	Oliveira	Parroquia	Oliveira	Parroquia	x	x	x	x	x	x
8 Palmeira (San Pedro)	NH0134	Palmeira	Parroquia	Palmeira	Parroquia	x	x	x	x	x	x
9 Ribeira (Santa Uxía)	NH0101	Sa. EUGENIA	VILA	Sa. EUGENIA	VILA	x	x	x	x	x	x
10 Sálvora ¹	MH9092	Sálvora	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	9	8	7	7	7	7	7	7	7	7	7

Táboa Nº 131: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Ribeira

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Sálvora, que aparece identificada por Fontán, pertence na actualidade á parroquia de Nosa Señora do Carme de Aguiño. No ano 1837, Fontán confirma que Sálvora depende da parroquia de Carreira. Nos diferentes Nomenclátor es non se fai referencia a este topónimo.

2. As parroquias actuais de “Aguiño” e “Castiñeiras” segregáronse da parroquia de “San Paio de Carreira”. Esta última é a única presente nas Cartas.

As parroquias da época que formaban o concello de ribeira están cartografadas na súa totalidade na CGG.

ROIS (ver Mapa Nº127).

Rois como nome inicial desde 1836 e do partido de Padrón.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Augasantas (San Vicente)	NH2318	Augas Santas	Parroquia	Augas Santas	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Buxán (San Xoán)	NH2324	Buján	Parroquia	Bujan	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Costa (San Miguel)	NH2338	Costa	Parroquia	Costa	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Ermedelo (San Martiño)	NH2309	Ermedelo	Parroquia	Ermedelo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Herbogo (San Pedro)	NH2336	Erbogo	Parroquia	Erbogo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Leroño (Santa María)	NH2327	Leroño	Parroquia	Leroño	Parroquia	x	x	x	x	x	x
7 Oín (Santa María)	NH2354	Oín	Parroquia	Oín	Parroquia	x	x	x	x	x	x
8 Ribasar (Santa Mariña)	NH2379	Ribasár	Parroquia	Ribasár	Parroquia	x	x	x	x	x	x
9 Rois (San Mamede)	NH2344	Rois	Parroquia	Róis	Parroquia	x	x	x	x	x	x
10 Seira (San Lourenzo)	NH2376	Seira	Parroquia	Seira	Parroquia	x	x	x	x	x	x
11 Sorribas (San Tomé)	NH2367	Sorribas	Parroquia	Sorribas	Parroquia	x	x	x	x	x	x
12 Urdilde (Santa María)	NH2422	Urdilde	Parroquia	Urdilde	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12

Táboa Nº 132: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Rois

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Leroño aparece ca advocación de San Martín no listado do concello, sen embargo aparece ca advocación de Sanra María no listado do partido xudicial na fonte de 1847. Coincidindo co Dicionario Madoz, a parroquia de Leroño aparece ca advocación de San Martín no Nomenclátor de 1858.

O concello de Rois aparece cartografado integramente polas doce parroquias na CGG.

SADA (ver Mapa Nº128).

O nome do concello é “Sada” desde 1836 e do partido xudicial de Betanzos.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Carnoeo (Santo André)	NK5092	Carnueo	Parroquia	Carnueo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Meirás (San Martiño)	NK5060	Meiras	Parroquia	Meirás	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Mondego (San Xián)	NK5080	Mondego	Parroquia	Mondego	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Mosteirón (San Nicolao)	NK5070	Mosteirón	Parroquia	Mosteirón	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Osedo (San Xián)	NH5989	Osedo	Parroquia	Osedo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Sada (Santa María)	NK6000	Sada	Parroquia	Sada	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Soñeiro (San Xián)	NH5977	Saneiro	Parroquia	Soñeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Veigue (Santa Comba)	NK5072	Beige	Parroquia	Beigue	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8

Táboa Nº 133: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Sada

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. No listado do Partido Xudicial de Betanzos do 1847, a parroquia de “San Nicolao de Mosteirón” aparece ca advocación de San Martín e a parroquia de “San Xián de Osedo” aparece ca advocación de San Nicolás no listado do Partido Xudicial de Betanzos.

As parroquias que forman o concello de Sada están cartografadas na súa totalidade na CGG.

SAN SADURNIÑO (ver Mapa Nº129).

O concello aparece como "San Saturnino" desde 1836 e no partido de Ferrol.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Bardaos (Santa María)	NK7284	Bardaos	Parroquia	Bardaos	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
2	Ferreira (San Paio)	NK7189	Ferreira	Parroquia	Ferreira	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
3	Igrexafeita (Santa María)	NK7196	Igrexafeita	Parroquia	Igrexafeita	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
4	Lamas (San Xiao)	NK7272	Lamas	Parroquia	Lámas	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
5	Monte, O (Santa Mariña)	NK7223	Monte	Parroquia	Monte	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
6	Narato (Santa María)	NK7146	Narahio	Parroquia	Narahio	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
7	San Sadurniño (Santa María)	NK7250	S. Saturnino	MONAS	S. Saturnino ¹	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		7	6	7	0	7	7	7	7	7	7	7	7

Táboa Nº 134: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de San Sadurniño

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Santa María de Sandurniño, que se identifica como "S. Saturnino" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. No manuscrito aparece como monasterio.

As parroquias que forman o concello de San Sadurniño están cartografadas no seu conxunto na CGG.

SANTA COMBA (ver Mapa Nº130).

Este concello aparece como Santa Comba desde 1836 e no partido xudicial de Negreira.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Alón (Santa María)	NH1631	Alon	Parroquia	Alon	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Arantón (San Vicente)	NH1626	Aranton	Parroquia	Arantón	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Bazar (San Mamede)	NH2628	Bazar	Parroquia	Bazár	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Cicere (San Pedro)	NH1606	Cicere	Parroquia	Cicere	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Fontecada (San Martiño)	NH1527	Fontecada	Parroquia	Fontecada	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Freixeiro (San Fins)	NH2612	Frejeiro	Parroquia	Frejeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Grixoa (San Xoán)	NH0694	Grijoa	Parroquia	Grijoa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Grixoa de Esternande (Santa María)	NH1763	Grijoa de Esternande	Parroquia	Grijoa de Esternande	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Mallón (San Cristovo)	NH1603	Mallon	Parroquia	Mallon	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Montouto (Santa María)	NH1685	Montouto	Parroquia	Montouto	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Padreiro (San Salvador)	NH1669	Padreiro	Parroquia	Padreiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Pereira, A (Santo André)	NH1600	Pereira	Parroquia	Pereira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Santa Comba (San Pedro)	NH1645	Sa. Comba	Parroquia	Sa. Comba	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Santa Sabiña (San Xulián)	NH1629	Sa. Sabina	Parroquia	Sa. Sabina	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Ser (San Pedro)	NH1672	Sere	Parroquia	Sere	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Vilamaior (Santa María)	NH2626	Villamayor	Parroquia	Villamayor	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Xallas de Castriz (San Pedro)	NH1689	Castris	Parroquia	Castris	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17

Táboa Nº 135: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Santa Comba
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A partires do Nomenclátor de 1873, a parroquia “Santa María de Grixoa de Esternande” aparece co topónimo de "Esternande" e a de Xallas de Castriz como "Castriz".

As parroquias que forman o concello de Santa Comba están cartografadas no seu conxunto na CGG.

SANTIAGO DE COMPOSTELA (ver Mapa Nº131).

O nome inicial do concello é “Santiago” desde 1836 e pasa a chamarse “santiago de compostela” no Censo de 1857. Os municipios de Conjo e de Enfesta desaparecen e o seu territorio anexionase ó de Santiago de Compostela. O concello de Conjo desaparece o 15/05/1925 e o de Enfesta no 29/12/1962.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Arins (San Martiño)	NH4405	Arines	Parroquia	Arines	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Bando (Santa Eulalia)	NH4428	Bando	Parroquia	Bando	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Barciela, A (Santo André)	NH4557	Barciela	Parroquia	Barciela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Busto (San Pedro)	NH4508	Busto	Parroquia	Busto	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
5 Carballedo, O (San Xulián)	NH4562	Carballal	Parroquia	Carballal	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
6 Castiñeirío, O (Nosa Señora de Fátima)	NH3475	-	-	Combarro Casal	LUGAR	-	-	-	x	x	x	x
7 Cesar (Santa María)	NH4577	Cesár	Parroquia	Cesár	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Conxo (Santa María)	NH3465	Conjo	Parroquia	Conjo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Eixo, O (San Cristovo)	NH3494	Eijo	Parroquia	Eijo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Enfesta, A (San Cristovo)	NH4533	Enfesta	Parroquia	Enfesta	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Fecha (San Xoán)	NH3547	S. Juan de Fecha	Parroquia	Fecha (S. Juan)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Fecha (Santa Cristina)	NH3516	Sa. Cristina de Fecha	Parroquia	Fecha (Sa. Cristina)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Figueiras (Santa María)	NH3439	Figueiras	Parroquia	Figueiras	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Grixoa (Santa María)	NH3565	Grijoa	Parroquia	Grijoa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Laraño (San Martiño)	NH3446	Laraño	Parroquia	Laraño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Marantes (San Vicente)	NH4536	Marantes	Parroquia	Marantes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Marrozos (Santa María)	NH4413	Marrozos	Parroquia	Marrozos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Nemenzo (Santa Cristina)	NH4526	Nemenzo	Parroquia	Nemenzo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Peregrina, A (Santa María)	NH3562	La Peregrina	CAPELA	La Peregrina	CAPELA	-	-	-	x	x	x	x
20 Sabugueira (San Paio)	NH4550	Sabugueira	Parroquia	Sabugueira (Iglia. Antigos)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21 Santiago (San Caetano)	NH3488	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22 Santiago (San Lázaro)	NH3498	S. Lazaro	LUGAR	S. Lazaro	LUGAR	-	-	-	x	x	x	x
23 Santiago (San Paio)	NH3468	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24 Santiago de Compostela	NH3477	SANTIAGO	CIDADE	SANTIAGO	CIDADE	-	-	x	x	x	x	x
25 Verdia (Santa Mariña)	NH4506	Berdia	Parroquia	Berdia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26 Vidán (Divino Salvador)	NH3446	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27 Vilvestro (Santa María)	NH3428	Vilvestro	Parroquia	Vilvestro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
28 Vista Alegre (San Xoán)	NH3479	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x
29 Santiago (Santa María de Sar)	NH3476	Sar	Parroquia	Sar	Parroquia	-	-	-	x	x	x	x
30 Iglesia Nueva	NH4550	-	-	Iglesia Nueva!	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
35 Santiago (San Miguel de afuera)	NH3593	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x
36 Santiago (Santa Salomé de afuera)	?	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-
37 Santiago (Santa Susana de afuera)	?	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	28	2	2	0	0	1	17	17	17	17	17	17
TOTAL PARROQUIAS	CONJO	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
TOTAL PARROQUIAS	ENFESTA	12	13	10	12	12	12	12	12	12	12	12

Táboa Nº 136: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Santiago de Compostela
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Iglesia Nueva, que se identifica tan só no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. Pertence ó concello de Enfesta.

2. No listado do concello de Enfesta A Barciela aparece ca advocación de San Julián; no listado do Partido Xudicial aparece ca advocación de San Esteban.

3. A cidade de Santiago integrase nas parroquias de: "San Andrés", "San Benito", "San Félix", "San Fructuoso", "San Juan", "San Miguel", "Santa María del Camino", "Santa María Salomé", "Santa Susana" e "Santa María de Sar" (indicadas como parroquia na Táboa e no mapa) para as datas comprendidas entre 1860 e 1900.

4. A parroquia de "San Juan de afuera" do século XIX, cun arrabal co nome de "Vista Alegre" dende a data de 1888 ata 1900, é a actual parroquia de San Xoán de Vista Alegre. Como tamén a parroquia de San fructuoso de Afuera, como no caso anterior, é a actual San Paio de Santiago.

5. Existe unha parroquia de "San Andrés de afuera" cunha aldea co nome de "Peregrina" dende a data de 1888 ate 1900, lugar da actual Santa María da Peregrina, o que supón cambio toponímico. O mesmo caso coa parroquia do século XIX de "San Félix de afuera", con lugares de Amio, San Marcos e Vilariño de arriba, da actual parroquia de San Lázaro.

6. A parroquia de "Santa María de Sar de afuera" do século XIX, existente desde 1860 a 1900 e cunha aldea co nome de "Castiñeiriño" no 1888, correspondese ca actual parroquia Nosa Señora de Fátima do Castiñeiriño.

SANTISO (ver Mapa Nº132).

O nome inicial do concello é "Santiso" desde 1836 e no partido xudicial de Santiso.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Barazón (Santa María)	NH8405	Barazon	Parroquia	Barazón	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Beigondo (San Cosme)	NH6495	Veigondo	Parroquia	Veigondo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Belmil (San Pedro)	NH7465	Bermil	Parroquia	Bermil	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Liñares (Santiago)	NH7468	-	-	Liñares	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Mourazos (San Xurxo)	NH7473	Mourazos	Parroquia	Mourazos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Niñodagua (San Paio)	NH7496	Niño de Agua	Parroquia	Niño de Agua	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Novela (Santa María)	NH7477	Nobela	Parroquia	Nobela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Pezobre (San Cristovo)	NH7457	Pezobre	Parroquia	Pezobre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Pezobrés (Santo Estevo)	NH7487	Pezobres	Parroquia	Pezobres	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Ponte Arcediago, A (San Xoán)	NH7484	-	-	Arcediago	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Rairiz (Santaia)	NH7484	Rairis	Parroquia	Rairis	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Ribadulla (San Vicenzo)	NH7435	Rivadulla	Parroquia	Rivadulla	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 San Román (San Pedro)	NH7540	S. Roman	Parroquia	S. Roman	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Santiso (Santa María)	NH7465	Santiso	Parroquia	Santiso	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Serantes (Santaia)	NH7497	Serantes	Parroquia	Serantes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Vimianzo (Santa María)	NH8418	Bimianzo	Parroquia	Bimianzo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Visantón (San Xoán)	NH7426	Visantón	Parroquia	Visantón	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	17		15		17	17	17	17	17	17	17	17

Táboa Nº 137: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Santiso
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de Santiago de Liñares e San Xoán de A Ponte Arcediago que se identifica como "Liñares" e "Arcediago" no gravado de 1845, son dúas das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845. Pero no 1836 están identificadas como parroquias deste concello.

2. A parroquia de San Pedro de Belmil aparece descrito no listado do concello co topónimo parroquial de "Bermil" mentres que no listado do Partido Xudicial de Arzúa aparece como "Besmil".

3. A parroquia de San Xurxo de Mourazos aparece ca advocación de "San Cosme" no listado do Partido Xudicial de Arzúa.

4. Hai diferenza toponímica con Niñodaguia na mesma fonte. Por un lado, no listado do concello aparece como "Niño da Guía" e, por outro, no listado do Partido Xudicial aparece como "Niño Daguía". A parroquia aparece co topónimo de "Niño de Guía" no 1858, ó igual que aparece en ambas CGG de Fontán.

5. A parroquia de Santa María de Nobela aparece ca advocación de "Santa Marta" para 1860.

6. Nos diferentes Nomenclátors A Ponte Arcediago preséntase co topónimo de "Arcediago".

As parroquias que forman o concello de Santiso están cartografadas na súa totalidade na CGG.

SOBRADO (ver Mapa N°133).

Sobrado como nome inicial desde 1835 a pesar de que na Carta de 1845, Fontán identifica como "San Pedro da Porta" e para o partido xudicial de Arzúa no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADUZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Carelle (San Lourenzo)	NH7663	Carelle	Parroquia	Carelle	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Ciadella, A (Santa María)	NH7780	Ciadadella	Parroquia	Ciadadella	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Codesoso (San Miguel)	NH8635	Codesoso	Parroquia	Codesoso	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Cumbraos (San Xiao)	NH8609	Cumbraos	Parroquia	Cumbráos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Folgoso (Santa Cristina)	NH7644	Folgoso	Parroquia	Folgoso	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Grixalba (San Xiao)	NH8721	Grijalva	Parroquia	Grijalva	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Nogueira (San Xurxo)	NH7693	Nogueira	Parroquia	Nogueira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Porta, A (San Pedro)	NH7695	Sobrado	MONAS	S. Pedro da Porta ²	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Pousada (San Mamede)	NH8603	Pousada	Parroquia	Pousada	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Roade (Santo André)	NH8646	Roade	Parroquia	Roáde	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Armada	NH8638	Armada ¹	Parroquia	Armada	CAPELA	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	10		10		10	10	10	10	10	10	10	10

Táboa N° 138: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Sobrado

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Maduz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de "Armada" identifícase como tal tan só na Carta de 1834. Aparece o topónimo de "Armada" como "Ermita y casa" na parroquia de San Xiao de Cumbraos no Nomenclátor de 1888. Na Actualidade mantense na mesma parroquia como entidade.

2. A parroquia de "San Pedro de A Porta", que se identifica como "S. Pedro da Porta" no gravado de 1845, é unha das diferenzas parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845.

3. No listado do Partido Xudicial de Arzúa no 1847 a parroquia de Carelle preséntase co nome de "Caselle", Codesoso como "Cedesozo" e Pousada como "Posada".

4. A parroquia actual de "Santa María de Ciadella" aparece co topónimo parroquial de "Ciudadela" para toda a serie de Nomenclátor es. No gravado de 1845, Fontán identifica este concello como "San Pedro da Porta". A partires desta fonte aparece como "Sobrado".

As parroquias que forman o concello de Sobrado están cartografadas no seu conxunto na CGG.

AS SOMOZAS (ver Mapa N°134).

"Santiago Seré de las Somozas" é o nome inicial do concello desde 1836. Nas fontes empregadas aparece co topónimo de "Somozas".

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Enchousas, As (San Pedro)	NK8272	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
2	Recemel (Santa María)	NK8157	Recemel	Parroquia	Recemel	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Seixas (Santa María)	NK8291	P. Souto Chao	PONTE	-	-	-	-	-	-	-	-	x
4	Somozas, As (Santiago Seré)	NK8250	Somozas	Parroquia	Somozas (Santiago Seré de las)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		4	1	1	1	1	1	2	2	2	2	4	

Táboa Nº 139: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de As Somozas
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Aparece como "Santiago Seres de las Somozas" no listado do concello, mentres que no listado do Partido Xudicial de Ferrol aparece como "Somozas".

2. Nos Nomenclátore anteriores do 1900, os lugares que forman as parroquias de "San Pedro de As Enchousas" e os de "Santa María de Seixas" pertencían á parroquia de "Santiago Seré de As Somozas".

A parroquia que formaba o concello de As Somozas na época aparece cartografada na CGG.

TEO (ver Mapa Nº135).

"Teo" desde 1836. No partido xudicial de Padrón no século XIX e na actualidade o de Santiago.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Bamonde (Santa María)	NH4307	Bamonde	Parroquia	Bamonde	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Cacheiras (San Simón de Ons)	NH3461	Cacheiras	Parroquia	Cacheiras	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Calo (San Xoán)	NH3431	Calo	Parroquia	Calo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Lampai (Santa María)	NH3316	Lampai	Parroquia	Lampai	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Luci (Santa Mariña)	NH3377	Luci	Parroquia	Luci	Parroquia	x	x	x	x	-	-	-
6	Luou (Santa María)	NH3349	Luou	Parroquia	Luou	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Oza (Santa Baia)	NH3387	-	-	Oza	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Raris (San Miguel)	NH3366	Raris	Parroquia	Raris	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Recesende (San Xoán)	NH3460	Recesende	Parroquia	Recesende	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10	Reis (San Cristovo)	NH3365	Reyes	Parroquia	Reyes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	Teo (Santa María)	NH3395	Teo	Parroquia	Teo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Tilos, Os (San Francisco de Asís)	NH3473	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	Vilariño (San Tomé)	NH3386	Vilariño	Parroquia	Vilariño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		13	11	12	12	12	12	12	12	12	11	11	

Táboa Nº 140: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Teo
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Santa Baia de Oza, que se identifica como "Oza" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845.

2. O topónimo que aparece no listado do Partido Xudicial de Padrón da parroquia de San Xoán de Calo é o de "Calo de la Bocha".

3. Aparece co topónimo de "Villarino" no listado do Partido Xudicial de Padrón e non "Vilarino" como no listado do concello.

4. Aparece co topónimo de "Vaamonde" dende o Nomenclátor de 1873 ate o de 1900.

5. A parroquia de Luci aparece como a este aldea da parroquia de San Tomé de Vilariño.

6. Non hai ningunha referencia o topónimo de Os Tilos na serie temporal analizada.

Domingo Fontán cartografou as 12 parroquias da época na CGG.

TOQUES (ver Mapa Nº136).

"San Antolín de Toques" como nome inicial desde 1836 e "Toques" desde o dicionario Madoz. Pertence o partido xudicial de Arzúa.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Brañas (Santa Mariña)	NH8651	Braña	Parroquia	Braña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Capela, A (Santa María)	NH8539	S. Ma. da Capela	MONAS	Capela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Mangoeiro (San Tomé)	NH8536	Mangüeiro	Parroquia	Mangüeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Monte, O (San Xiao)	NH8557	Monte	Parroquia	Monte (Sn. Jul.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Monte, O (Santa Eufemia)	NH8527	Sa. Eufemia	Parroquia	Monte (Sa. Eufemia)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Oleiros (San Martiño)	NH8543	Oleiros	Parroquia	Oleiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Ordes (Santa María)	NH8526	Ordes	Parroquia	Órdes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Paradela (San Paio)	NH8559	Paradela	Parroquia	Paradela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Vilamor (Santo Estevo)	NH8555	Villamor	Parroquia	Villamór	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Vilouriz (Santiago)	NH8565	Vilouriz	Parroquia	Vilouriz	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	10		9		10	10	10	10	10	10	10	10

Táboa Nº 141: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Toques

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Santa María de A Capela, que se identifica como "Capela (Sa. Maria)" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845.

2. Ambas parroquias, Santa Eufemia e san Xiao de O Monte, preséntanse co topónimo de "Montes" no listado do Partido Xudicial de Arzúa.

3. No listado do concello, a parroquia de San Tomé de Mongoeiro aparece ca advocación de "San Cosme".

4. Para 1858 , o topónimo parroquial de Mangoeiro aparece como "Mangueiro". E a partires do Nomenclátor de 1873, o topónimo é o de "Mangüeiro", coincidindo co topónimo localizado por Fontán en ambas Cartas.

As parroquias que forman o concello de Toques están cartografadas na súa totalidade na CGG.

TORDOIA (ver Mapa Nº137).

O nome inicial do concello é o de "San Juan de Tordoya" desde 1836 e desde 1845 é "Tordoya" no partido de Órdes.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Andoio (San Mamede)	NH3746	Andoyo	Parroquia	Andoyo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Anxeriz (Santa Mariña)	NH2773	Angeris	Parroquia	Angeris	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Bardaos (Santa María)	NH3774	Bardaos	Parroquia	Bardáos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Cabaleiros (San Xián)	NH3760	Cabaleiros	Parroquia	Cabaleiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Castenda da Torre (Santa María)	NH3687	Castenda	Parroquia	Castenda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Gorgullos (Santata)	NH4710	Gorgullos	Parroquia	Gorgullos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Leobalde (San Cristovo)	NH4635	Leobalde	Parroquia	Leobalde	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Numide (Santiago)	NH4637	Numide	Parroquia	Numíde	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Tordoya (San Xoán)	NH3743	Tordoya	Parroquia	Tordoya	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Vila de Abade, A (San Cibrán)	NH3711	Villa de Abad	Parroquia	Villa de Abad	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Arcay (Santa Susana)	NH4702	Arcay	Parroquia	Arcay	Parroquia	x	x	x	x	x	-	-
TOTAL PARROQUIAS	10		11		11	11	11	11	11	11	10	10

Táboa Nº 142: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Tordoya

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. No listado do concello de "Tordoya", a parroquia de San Cibrán de A Vila de Abade aparece co topónimo de "Villadabad".

2. A parroquia de Castenda da Torre aparece como "Castenda" en todas as fontes analizadas.

3. A parroquia de Arcay, identificada en Fontán, pertence á parroquia de Santaia de Gorgullos. Nesta parroquia aparece como aldea co topónimo de "Arcay de abajo" a partires do Nomenclátor de 1888.

O concello de Tordoya, formado por un total de once parroquias ata 1877, foron cartografadas por Fontán na CGG.

TOURO (ver Mapa N^o137).

“Touro” como nome inicial desde 1836 e no partido xudicial de Arzúa.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Andeade (Santiago)	NH6406	Andeade	Parroquia	Andeade	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Bama (San Vicenzo)	NH5417	Bama	Parroquia	Bama	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Bendaña (Santa María)	NH5440	Bendaña	Parroquia	Bendaña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Beseño (San Cristovo)	NH6427	Beseño	Parroquia	Beseño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Calvos de Socamiño (San Martiño)	NH6424	Calbos	Parroquia	Calbos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Circes (Santa Mariña)	NH6433	Circes	Parroquia	Circes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Cornado (Santiso)	NH6404	Cornado	Parroquia	Cornado	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Enquerentes (San Miguel)	NH5434	Encrentes	Parroquia	Encrentes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Fao (Santa Uxia)	NH5474	Fao	Parroquia	Fao	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Fontes Rosas (San Xoán)	NH5424	Rosa	Parroquia	Rosa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Foxás (San Breixo)	NH5422	Fojanes	Parroquia	Fojanes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Loxo (Santa María)	NH5446	-	-	Lojo ¹	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Novefontes (Santiago)	NH5482	Nuevefontes	Parroquia	Nuevefontes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Prevediños (Santiago)	NH5404	Prevediños	Parroquia	Prevediños	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Quión (San Fiz)	NH5489	Quión	Parroquia	Quión	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Ribeira (San Pedro)	NH5453	Ribeira	Parroquia	Ribeira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Touro (San Xoán)	NH5476	Touro	Parroquia	Touro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Turces (Santa María)	NH6426	Turces	Parroquia	Turces	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Vilar (San Miguel)	NH5401	Villar	Parroquia	Villar	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	19	18	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19

Táboa N° 143: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Touro

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Santa María de Loxo, que se identifica como "Lojo" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845.

2. A parroquia de Santa Mariña de Circes aparece ca advocación de "Santa Marina" no listado do concello na fonte Madoz.

3. A parroquia de Enquerentes preséntase no listado do Partido Xudicial de Arzúa como "Encrentes", ó igual que nas Cartas. Sen embargo, no listado de concello aparece como na actualidade.

As parroquias que forman o concello de Touro están cartografadas na súa totalidade na CGG.

TRAZO (ver Mapa N^o139).

O nome inicial do concello é o de "Santa María de Trazo" desde 1836 e a partir de 1845 como “Trazo”, concello do partido xudicial de Órdes

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Benza (San Pedro)	NH3633	Benza	Parroquia	Benza	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Berreo (San Mamede)	NH4529	Berréu	Parroquia	Berréu	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Campo (San Xoán)	NH4614	Campo	Parroquia	Campo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Castelo (Santa María)	NH4632	Castelo	Parroquia	Castelo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Chaián (Santa María)	NH3587	Chayon	Parroquia	Chayan	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Monzo (San Martiño)	NH3637	Monzo	Parroquia	Monzo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Morlán (Santa María)	NH4602	Morlan	Parroquia	Morlán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Restande (Santa María)	NH3646	Restande	Parroquia	Restande	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Trazo (Santa María)	NH3672	Trazo	Parroquia	Trazo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Vilouchada (San Vicenzo)	NH3680	Vilouchada	Parroquia	Vilouchada	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Xavestre (San Cristovo)	NH3650	Jabestre	Parroquia	Jabestre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11

Táboa N° 144: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Trazo

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Trazo están cartografadas no seu conxunto na CGG.

VAL DO DUBRA (ver Mapa N°140).

O nome inicial do concello é o de "Santiago de Bujan" desde 1836 e "Bujan" desde 1845, actual Val do dubra no partido de Órdes.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Arabexo (Santa María)	NH2677	Arabejo	Parroquia	Arabéjo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Bembibre (San Salvador)	NH2673	Benbibre	Parroquia	Benbíbre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Buxán (Santiago)	NH3602	Bujan	Parroquia	Bujan	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Coucieiro (San Martiño)	NH2661	Coucieiro	Parroquia	Coucieiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Erviñou (San Cristovo)	NH2696	Erbiñou	Parroquia	Erbiñou	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Niveiro (San Vicente)	NH2694	Niveiro	Parroquia	Niveiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Paramos (Santa María)	NH2650	Paramos	Parroquia	Parámos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Portomeiro (San Cosme)	NH3518	Portomeiro	Parroquia	Portomeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Portomouro (San Cristovo)	NH2597	Portomouro	Parroquia	Portomouro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10	Rial (San Vicente)	NH2665	Rial	Parroquia	Rial	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	San Román (Santa Mariña)	NH2578	S. Roman	Parroquia	S. Roman	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Vilariño (San Pedro)	NH2690	Vilariño	Parroquia	Vilariño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		12		12		12	12	12	12	12	12	12	12

Táboa N° 145: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Val do Dubra.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Coucieiro aparece ca advocación de Santa María para o Nomenclátor de 1860.

O concello de Val do Dubra aparece cartografado integramente polas 12 parroquias na CGG.

VALDOVIÑO (ver Mapa N°141).

"Baldoviño" desde 1836, como no Dicionario Madoz. Na CGG aparece como "Valdoviño", ó igual que nas restantes fontes.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Lago (Santiago)	NK6277	Lago	Parroquia	Lago	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Loira (San Pedro)	NK7229	Loira	Parroquia	Loira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Meirás (San Vicente)	NK6256	Meirás	Parroquia	Meirás	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Pantín (Santiago)	NK7321	Pantín	Parroquia	Pantín	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Sequeiro, O (Santa María)	NK6264	Sequeiros	Parroquia	Sequéiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Valdoviño (Santalla)	NK6297	Valdoviño	Parroquia	Valdoviño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Vilaboa (San Vicente)	NK7269	Vilaboa	Parroquia	Vilaboa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Vilarrube (San Martiño)	NK7351	Vilarrube	Parroquia	Vilarrube	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Atios (San Mamede)	NK6288	Atios	Parroquia	Átios	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
10	Aviño (San Miguel)	NK6296	Aviño	Parroquia	Aviño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
11	Lourido (San Bartolomé)	NK6275	Lourido	Parroquia	Lourido	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Taraza (Santo Tomás)	NK6257	Taraza	Parroquia	Taraza	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
13	Valdetires (San Martín)	NK6245	Valdetires	Parroquia	Valdetiris	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
TOTAL PARROQUIAS		8		13		13	13	13	13	13	13	13	9

Táboa N° 146: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Valdoviño.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de Atios e Aviño, identificadas por Fontán, pertencen na actualidade á parroquia de Santalla de Valdoviño.

2. As parroquias de Taraza e Valdetires, identificadas por Fontán, pertencen na actualidade á parroquia de San Vicente de Meirás. No Nomenclátor de 1900, no hai referencia algunha de topónimo chamado "Valdetiris".

3. Na actualidade a parroquia de San Bartolomé de Lourido, identificada por Fontán e nas diferentes fontes empregadas, pertence á parroquia de Santa Maria de Sequeiros.

As parroquias que forman o concello de Valdoviño están cartografadas na súa totalidade na CGG.

VEDRA (ver Mapa N^o142).

O nome inicial do concello é "Vedra" desde 1836 do partido xudicial de Santiago de Compostela.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Illobre (Santo André)	NH4308	Illobre	Parroquia	Illobre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Merín (San Cristovo)	NH4345	Merín	Parroquia	Merín	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Ponte Ulla, A (Santa María Madanela)	NH4386	Pte. Ulla	Parroquia	Pte. Ulla	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Ribadulla (San Mamede)	NH4355	S. Mamede de Ribadulla	Parroquia	Rivadulla (S. Mamede)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Ribadulla (Santa Cruz)	NH4375	S. Pedro de Ribadulla	Parroquia	Rivadulla (S. Pedro)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Sales (San Fins)	NH4319	S. Fid. de Sales	Parroquia	Sales (S. Fid.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Sales (San Xián)	NH4400	S. Juln. de Sales	Parroquia	Sales (S. Juln.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Sarandón (San Miguel)	NH4344	S. Migl. de Sarandón	Parroquia	Sarandón (S. Miguel)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Sarandón (San Pedro)	NH4334	S. Po. de Sarandón	Parroquia	Sarandón (S. I.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Trobe (Santo André)	NH4304	Trobe	Parroquia	Trobe	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Vedra (Santa Eulalia)	NH4336	Vedra	Parroquia	Vedra	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Vilanova (San Pedro)	NH4357	Vilanova	Parroquia	Vilanova	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	12		12		12	12	12	12	12	12	12	12

Táboa N° 147: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Vedra.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Vedra están cartografadas no seu conxunto na CGG.

VILARMAIOR (ver Mapa N^o143).

"Villarmayor" desde 1836 do partido xudicial de Pontedeume no século XIX e actualmente o de Betanzos.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Doroña (Santa María)	NK6093	Droña	Parroquia	Droña	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
2 Goimil (San Cristovo)	NH7907	Guimil	Parroquia	Guimil	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
3 Grandal (San Pedro)	NK7013	Grandal	Parroquia	Grandal	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
4 Torres (San Xorxe)	NH7919	Torres	Parroquia	Torres	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
5 Vilamateo (Santiago)	NH7918	Vilamateo	Parroquia	Vilamateo	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
6 Vilarmaior (San Pedro)	NH6999	Villarmayor	Parroquia	Villarmayor	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6		6		6	0	6	6	6	0	0	6

Táboa N° 147: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Vilarmaior.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Para os Nomenclátor es de 1873 e 1888, as parroquias de Vilarmaior aparecen no concello de Pontedeume. Indicar que o concello de Vilarmaior non aparece descrición no Dicionario Madoz.

O concello de Ares aparece cartografado integramente polas seis parroquias na CGG.

VILASANTAR (ver Mapa N°144).

Tan só en dúas fontes o concello de Vilasantar aparece como "Villasantar", no gravado de 1845 e no Nomenclátor de 1860. Este concello pertence ó partido xudicial de Arzúa no século XIX e actualmente o de Betanzos.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Armental (San Martiño)	NH7639	Armental	Parroquia	Armental	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Barbeito (San Salvador)	NH6699	Barbeito	Parroquia	Barbeito	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Curtis (San Vicenzo)	NH7761	i. Vicente de Curtis	Parroquia	Curtis (S. Vizte.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Mezonzo (Santa María)	NH7608	Mozonzo	MONAS	Mozonzo ¹	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Présaras (San Pedro)	NH7636	Présaras	Parroquia	Présaras	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Vilaríño (Santa María)	NH7667	Vilaríño	Parroquia	Vilaríño	Parroquia	x	x	x	x	x	x
7 Vilasantar (Santiago)	NH7619	Villasantar	Parroquia	Villasantár	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	7	6	7	7	7	7	7	7	7	7	7

Táboa N° 149: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Vilasantar.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Santa María de Mezonzo, que se identifica como "Mozonzo" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845.

2. A paroquia de San Salvador de Barbeito aparece ca advocación de "Santa María" no listado do Partido Xudicial de Arzúa.

As parroquias que forman o concello de Vilasantar están cartografadas na súa totalidade na CGG.

VIMIANZO (ver Mapa N°145).

Este concello aparece como "Vimianzo" desde 1836, salvo en 1845 como capital de concello "Bimianzo", pertencendo o partido xudicial de Corcubión.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Bamiro (San Amedio)	NH0726	Bamiro	Parroquia	Bamiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Baiñas (Santo Antoiño)	MH9684	Baiñas	MONAS	Baiñas ¹	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Berdoias (San Pedro)	MH9637	Verdoyas	Parroquia	Verdoyas	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Calo (San Xoán)	MH9766	Calo	Parroquia	Calo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Cambeda (San Xoán)	MH9761	Cambeda	Parroquia	Cambéda	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Carantoña (San Martiño)	MH9726	Carantoña	Parroquia	Carantoña	Parroquia	x	x	x	x	x	x
7 Carnés (San Cristovo)	MH9713	Carnés	Parroquia	Carnés	Parroquia	x	x	x	x	x	x
8 Castrelo (San Martiño)	MH9668	Castrelo	Parroquia	Castrelo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
9 Cereixo (Santiago)	MH8795	Cereijo	Parroquia	Cereijo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
10 Salto (Santa María)	NH0703	Salto	Parroquia	Salto	Parroquia	x	x	x	x	x	x
11 Serramo (San Sebastián)	NH0608	Serramo	Parroquia	Serrámo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
12 Tines (Santa Baia)	NH0723	Tines	Parroquia	Tines	Parroquia	x	x	x	x	x	x
13 Treos (San Miguel)	NH0720	Treos	Parroquia	Trèos	Parroquia	x	x	x	x	x	x
14 Vimianzo (San Vicenzo)	MH9773	Bimianzo	Parroquia	Bimianzo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	14	13	14	14	14	14	14	14	14	14	14

Táboa N° 150: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Vimianzo.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Antonio de Baiñas, que se identifica como "Baiñas" no gravado de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as CGG de 1834 e 1845.

2. A parroquia de Santiago de Cereijo aparece como San Pedro de Cereijo no listado do concello de 1847.

As parroquias que forman o concello de Vimianzo están cartografadas no seu conxunto na CGG.

ZAS (ver Mapa N^o145).

Concello de "Zas" desde 1836 e do aprtido xudicial de Corcubiión.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Allo, O (San Pedro)	NH0758	Allo	Parroquia	Allo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Baio (Santa María)	NH0728	Bayo	Parroquia	Bayo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Brandoñas (Santa María)	NH0631	Brandoñas	Parroquia	Brandoñas	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Brandomil (San Pedro)	NH0662	Brandomil	Parroquia	Brandomil	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Carreira (Santiago)	NH0794	Carreira	Parroquia	Carreira	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Castro (Santo Adrián)	NH0760	Castro	Parroquia	Castro	Parroquia	x	x	x	x	x	x
7 Gándara (Santa María)	NH0795	Gandara	Parroquia	Gandara	Parroquia	x	x	x	x	x	x
8 Lamas (Santa María)	NH0755	Lamas	Parroquia	Lámas	Parroquia	x	x	x	x	x	x
9 Loroño (Santiago)	NH0751	Loroño	Parroquia	Loroño	Parroquia	x	x	-	x	x	x
10 Meanos (San Martiño)	NH0667	Meanos	Parroquia	Meános	Parroquia	x	x	x	x	x	x
11 Mira (Santa María)	NH0782	Mira	Parroquia	Mira	Parroquia	x	x	x	x	x	x
12 Muíño (San Tirso)	NH0644	Moíño	Parroquia	Moíño	Parroquia	x	x	x	x	x	x
13 Pazos (San Cremenzo)	NH0776	Pazos	Parroquia	Pazos	Parroquia	x	x	x	x	x	x
14 Roma (Santa Sía)	NH0627	Roma	Parroquia	Roma	Parroquia	x	x	x	x	x	x
15 Vilar (San Pedro)	NH0733	Villar	Parroquia	Villar	Parroquia	x	x	x	x	x	x
16 Zas (Santo André)	NH0761	Zas	Parroquia	Zas	Parroquia	x	x	x	x	x	x
17 Follente (San Pedro)	NH0781	Follente	Parroquia	Follente	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	16		17		17	17	17	16	17	17	17

Táboa N° 151: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Zas.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionari o Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A primeira referencia á advocación da parroquia de Follente, identificada por Fontán, aparece no Dicionario Madoz como "San Pedro".
 2. A parroquia de Castro aparece identificada como "Castro (San Adrián y Santiago de Loroño)" mo 1858.
 3. A parroquia de Santa Sía de Roma parece ca advocación de "Santa Cecilia" para a serie temporal.
 4. A parroquia de Follente, identificada por Fontán, está na actualidade na parroquia de Santa María de Mira.
- O concello de Zas, formado por un total de 17 parroquias na época, foron cartografadas por Fontán na CGG.

Domingo Fontán identificou o 95.70% dos rexistros parroquias rurais desta provincia do século XIX. Para concluir coa provincia da Coruña, destacar varios puntos:

- En 1834, Fontán localizada na provincia de Lugo e en 1845 na provincia de Coruña as parroquias de Vares, Grañas del Sor, Mañón e Riberas del Sor para Mañón e Freijeiro para As Pontes de García Rodríguez.
- Existen dous casos de parroquias identificadas en 1836 sen referencia en 1834 e 1845. A parroquia de Puebla (Santiago) en Pobra do Caramiñal e San Martiño de Luama do concello actual de Ortigueira non hai referencias algunhas no mapa Fontán.
- Con respecto ó Dicionario Madoz, fai mención da parroquia de Corenza (San Martín) no concello de Lousame que non existe en ningunha das fontes estadísticas. Como tamén nos casos das parroquias de Campañá (Santa Cristina) e Requeijo (San Julián) que os localiza no concello de Padrón, estando no concello de Valga nas restantes fontes empregadas.
- Con referencia as fontes oficiais, as parroquias do concello de Vilamaior aparecen no concello de Pontedeume nos Nomencladores dos anos 1873 e 1888.
- Parroquias existentes en 1834 que desaparecen antes do 1900: 22 casos.
- Parroquias de alta entre o 1834-1900: 35 casos.
- Traspaso de parroquias entre concellos entre 1834-1900: 23 casos.

- Caso de parroquias existentes no período 1834-1900 que falta nalgunha das fontes: 20 casos.

4.1.2. A PROVINCIA DE LUGO. Hoxe en día contabilízanse 1271 entidades divididas nos 67 concellos da provincia de Lugo, dos que Fontán identificou 1214 en 1834 e 1233 para 1845. Identificáronse diferentes casuísticas na provincia a destacar:

- Destacar que Domingo Fontán localizou a parroquia San Cristovo de Souto na provincia de Lugo sendo do actual concello de A Peroxa na provincia de Ourense, como tamén aparece no Boe de 1845.

- Hai 25 casos de parroquias identificadas por Fontán que non hai referencia algunha no BOE de 1845.

- Si se ten en conta as parroquias que aparecen no Boe de 1845, existen 35 casos que non aparecen na CGG.

- A parroquia de Vega (Santa María) é identificada no Boe de 1845 e na CGG.

- Pascual Madoz identificou 12 parroquias que non aparecen como tal en ningunha das fontes empregadas.

- Na serie temporal analizada, hai 47 casos de baixas de parroquias e 81 casos de novas parroquias.

- Traspaso de parroquias entre concellos entre 1834-1900: 18 casos.

- Caso de parroquias existentes no período 1834-1900 que falta nalgunha das fontes: 123 casos.

- Domingo Fontán identificou o 79% da toponimia correspondente as parroquias rurais dos concellos da provincia de Lugo do século XIX. Non localizou integramente as parroquias dos concellos de Baralla, Castro de Rei, O Corgo, O Incio, Lugo, Mondoñedo, Paradela, Pedradita do Cebreiro, Portomarín, Samos Sarria, O Saviñao, Tabeada e Viveiro.

ABADÍN (ver Mapa N°147).

En 1835 era concello de Castromaior e concello de Vilarente e desde 1840 como Abadín (BOP 18/10/1840) no partido xudicial de Mondoñedo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Abadín (Santa María)	PK2032	Abadín	Parroquia	Abadín	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Abeledo (Santa María)	PH2938	Abeledo	Parroquia	Abeledo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Aldixe (San Pedro)	PH1988	Aldige	Parroquia	Aldige	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Baroncelle (Santiago)	PH2906	Baroncelle	Parroquia	Baroncelle	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Cabaneiro (San Bartolomeu)	PK2030	Cabaneiro	Parroquia	Cabaneiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Candia (San Pedro)	PK2011	Candia	Parroquia	Candia	Parroquia	x	x	x	x	x	x
7 Castromaior (San Xoán)	PK1080	Castromayor	Parroquia	Castromayor	Parroquia	x	x	x	x	x	x
8 Corvite (San Pedro)	PH2927	Corbite	Parroquia	Corbite	Parroquia	x	x	x	x	x	x
9 Fanoi (Santa María Madanela)	PK2023	Fanoy	Parroquia	Fanoy	Parroquia	x	x	x	x	x	x
10 Fraiás (San Pedro)	PK2042	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x
11 Galgao (San Martiño)	PK2074	Galgao	Parroquia	Galgao	Parroquia	x	x	x	x	x	x
12 Goás, As (San Pedro)	PH2919	Goás	Parroquia	Goas	Parroquia	x	x	x	x	x	x
13 Graña de Vilarente, A (Santa)	PH2933	Grañas	Parroquia	Grañas	Parroquia	x	x	x	x	x	x
14 Labrada (San Pedro)	PK2027	S. Antonio	CAPELA	Labrada	Parroquia	x	x	x	x	x	x
15 Moncelos (Santiago)	PH2913	Moncelos	Parroquia	Moncelos	Parroquia	x	x	x	x	x	x
16 Montouto (Santa María)	PK1058	Montouto	Parroquia	Montouto	Parroquia	x	x	x	x	x	x
17 Quende (Santiago)	PK2052	Quende	Parroquia	Quende	Parroquia	x	x	x	x	x	x
18 Romariz (San Xoán)	PK2046	Romariz	Parroquia	Romariz	Parroquia	x	x	x	x	x	x
19 Seivane de Vilarente (San Xoán)	PH2945	Villarente	Parroquia	Villarente	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	19	17	18	18	18	17	18	18	18	18	18

Táboa N° 152: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Abadín.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Pedro de Labrada, que se identifica como "Labrada" na Carta de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845. No manuscrito identificase ca capela de S. Antonio.

2. O topónimo da parroquia A Graña de Vilarente aparece como "Graña" para a serie de nomenclátors do século XIX.

3. O topónimo da parroquia aparece como "Villarente" desde a Carta Geométrica até o Nomenclátor de 1900.

As parroquias que forman o concello de Abadín no século XIX non están cartografadas na súa totalidade na CGG.

ALFOZ (ver Mapa N°148).

O nome do concello é "Alfoz de Castro de Ouro" desde 1835 e "Alfoz de Castro de Oro" en 1841 no partido de Mondoñedo. Este concello non foi identificado por Fontán na CGG.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Adelan (Santiago)	PK2199	Adelan	Parroquia Adelan	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Bacoí (Santa María)	PK3202	Bacoí	Parroquia	Bacoí	x	x	x	x	x	x	x
3 Carballido (San Sebastián)	PK2291	Carballido	Parroquia	Carballido	x	x	x	x	x	x	x
4 Castro de Ouro, O (San Salvador)	PK2280	Castro de Oro	Parroquia	Castro de Oro	x	x	x	x	x	x	x
5 Lagoa (San Vicente)	PK2250	Lagoa	Parroquia	Lagoa	x	x	x	x	x	x	x
6 Mor (San Pedro)	PK2270	Mor	Parroquia	Mor	x	x	x	x	x	x	x
7 Oiras, As (San Mamede)	PK2166	Oiras	Parroquia	Éiras	x	x	x	x	x	x	x
8 Pereiro, O (Santa María)	PK2145	Pereiro	Parroquia	Pereiro	x	x	x	x	x	x	x
9 Reirado, O (Santa María)	PK2272	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10 Alaxe (San Xoán)	PK2264	Alaxe	Parroquia	Alaxe	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	19		8	8	18	18	17	18	18	18	18

Táboa N° 153: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Alfoz.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclátor 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de O Castro de Ouro aparece co topónimo de "Castro" para os Nomenclátors de 1860-1873-1888.

2. Para 1900, a parroquia de San Xoán de Alaxe é parroquia compartida entre os concellos de Alfoz e O Valadouro. Antes de 1900, pertence ó concello de O Valadouro.

As parroquias que forman o concello de Alfoz están cartografadas no seu conxunto na CGG.

ANTAS DE ULLA (ver Mapa N°149).

O concello integra "Amarante" e "Peibás" que existían en 1835. O nome do concello é "Antas" desde 1840 e en todo o século XIX. Este concello compate dúas parroquias co concello de Monterroso: Santa María de Olveira e Santo André de O Rial. Pertence o partido xudicial de Chantada.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1858	1860	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Árbol (Santalla)	NH8378	Árbol	Parroquia	Árbol	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Agüela (San Mamede)	NH9313	S. Mamed de Salto	Parroquia	Salto	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Alvidrón (Santa María)	NH8490	Albedron	Parroquia	Albidron	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Amarante (San Fiz)	NH8385	S. Fiz de Amarante	Parroquia	Amarante (S. Fiz)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Amarante (San Martiño)	NH8376	S. Mñ. de Amarante	Parroquia	Amarante (S. Mñ)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Amoeixa (Santiago)	NH9343	Amoeja	Parroquia	Amoeja	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Antas de Ulla (San Xoán)	NH9307	Santas	Parroquia	Antas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Arcos (Santa María)	NH9305	-	-	Arcos (Sta. Ma.) ¹	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Areas (Santa Cristina)	NH8393	Areas	Parroquia	Areas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Barreiro (San Cibrao)	NH8480	Barreiro	Parroquia	Barreiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
11 Casa de Naia (Santa María)	NH9346	Casa de Naya	Parroquia	Casa de Naya	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Castro de Amarante, O (Santa Mariña)	NH8461	Sa. Mñ del Castro	Parroquia	Castro (Sta. Mña)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Castro de Amarante, O (Santo Estevo)	NH8386	Sa. Esteb. de Amarante	Parroquia	Amarante (S. Estebn.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Cervela, A (San Miguel)	NH8399	Cerbela	Parroquia	Cerbela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Cebreiro (San Miguel)	NH9311	Cebreiro	Parroquia	Cebreiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Cutián (San Xoán)	NH8358	Cutian	Parroquia	Cutián	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
17 Dorra (Santiago)	NH9328	Dorra	Parroquia	Dorra	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Facha (San Xiao)	NH8359	Facha	Parroquia	Facha	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Olveda (Santa María)	NH9351	Olveda	Parroquia	Olveda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20 Peibás (San Lourenzo)	NH9324	Peibás	Parroquia	Peibás	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21 Queixeiro (San Pedro)	NH9303	Queigeiro	Parroquia	Queigeiro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	-
22 Reboredo (Santiago)	NH8379	Gradoi	Parroquia	Gradoi	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
23 Rial, O (Santo André)	NH9352	Rial	Parroquia	Riál	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
24 Santiso (Santalla)	NH9335	Santiso	Parroquia	Santiso	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25 Senande (San Miguel)	NH9327	Senante	Parroquia	Senande	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26 Terra Chá (San Xurxo)	NH9317	Terrachá	Parroquia	Terrachá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
27 Vilanuñe (San Salvador)	NH9345	Vilanuñe	Parroquia	Vilanuñe	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
28 Vilapoupre (San Martiño)	NH9319	Villaproupe	Parroquia	Villaproupe	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	28		27		28	28	28	25	28	28	28	24

Táboa Nº 154: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Antas de Ulla.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Santa María de Arcos, que se identifica como "Arcos (Sta. Ma.)" na Carta de 1845, é unha das diferenzas parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845. non existe ningunha referencia toponímica no manuscrito.

2. No listado do concello para a data de 1847, a parroquia de San Xoán de Cutián aparece ca advocación de "Santiago".

3. Santiago de Reboredo aparece como "Gradoi (Santiago)", topónimo coincidente co identificado por Fontán nas Cartas no diccionario Madoz.

4. A parroquia de San Xoán de Antas de Ulla aparece como "Antas" entre o 1858-1888. Na carta de 1845 xa aparece co topónimo de "Antas".

5. No 1888, o topónimo das parroquias de San Fiz e San Martiño son "Castro de Amarante".

6. A parroquia de San Cibrao de Barreiro aparece como aldea da parroquia de Santiago de Reboredo no 1900.

7. A parroquia de San Xoán de Cutián aparece como aldea da parroquia de San Xulián de Facha no 1900.

8. Para 1900, Olveda e O Rial son parroquias compartidas co concello de Monterroso.

O concello de Antas de Ulla aparece cartografado integramente polas 28 parroquias na CGG.

BALEIRA (ver Mapa Nº150).

O nome inicial do concello é "Baleira" desde 1845 aínda que na CGG de 1845 identificase como "Asperela". Pertence o partido xudicial de A Fonsagrada.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900			
1	Braña, A (San Miguel)	PH4712	Braña	Parroquia	Braña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Córneas (Santiago)	PH5620	Corneas	Parroquia	Cárneas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Cubilledo (Santiago)	PH4649	Cubillero	Parroquia	Cubillero	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4	Degolada, A (San Lourenzo)	PH4689	Degolada	Parroquia	Degolada	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Esperela, A (San Pedro)	PH4633	Asperela	Parroquia	Asperela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Fontaneira, A (Santiago)	PH4666	Fontaneira	Parroquia	Fontaneira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Fonteo (Santa María)	PH4619	Fonteo	Parroquia	Fonteo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Lastra, A (San Xoán)	PH4688	Lastra	Parroquia	Lastra	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Librán (Santa Mariña)	PH4617	Librán	Parroquia	Libran	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10	Martín (Santiago)	PH4736	Martín	Parroquia	Martín	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	Pousada (San Lourenzo)	PH4630	Pousada	Parroquia	Pousada	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Retizós (Santa María Madanela)	PH4703	Retizós	Parroquia	Retizós	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	12		12		12		12	12	10	12	12	12	12

Táboa Nº 155: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Baleira.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclador de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Baleira están cartografadas na súa totalidade na CGG.

BARALLA (ver Mapa Nº151).

O nome inicial do concello é "Neira de Jusá" desde 1835 (BOP 22/11/1835) ata o 1900, salvo na CGG onde Fontán identificou Baralla como capital de concello. Pertence o partido xudicial de Becerreá.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900			
1	Aranza (Santiago)	PH4418	Aranza	Parroquia	Aranza	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Arroxo (San Xoán)	PH4521	Arrojo	Parroquia	Arrojo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Baralla (Santa María Madanela)	PH4530	Baralla	Parroquia	Baralla	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Berselos (San Martiño)	PH3495	Verselos	Parroquia	Verselos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Costantín (Santa María)	PH4530	Constantin	Parroquia	Constantin	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Covas (Santiago)	PH3487	Cobas	Parroquia	Cobas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Ferreiros (San Pedro)	PH4511	Ferreiros	Parroquia	Ferreiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Francois (San Salvador)	PH4406	Vilardefrancos	Parroquia	Vilardefrancos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
9	Guimarei (San Tomé)	PH4504	Guimarey	Parroquia	Guimarey	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10	Laxes (San Pedro)	PH3497	Lages	Parroquia	Lages	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	Lebruxo (San Tomé)	PH3488	Lebrujo	Parroquia	Lebrujo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Lexo (San Xoán)	PH4466	Lejo	Parroquia	Lejo	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
13	Neira de Rei (San Miguel)	PH4563	S. Mig. de Neira de Rey	Parroquia	Neira de Rey (S. Mig)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14	Pacios (Santa María)	PH3583	Pacios	Parroquia	Pácio	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15	Pedrafita de Camporedo (San Xoán)	PH4568	Piedrafita	Parroquia	Piedrafita	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16	Penarrubia (Santa María)	PH4556	Peña Rubia	Parroquia	Peña Rubia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17	Piñeira (San Salvador)	PH4438	Pineira	Parroquia	Pineira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18	Pol (Santa María)	PH4427	Pol	Parroquia	Pol	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19	Pousada (Santiago)	PH4419	Pousada	Parroquia	Pousada	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20	Recesende (San Ciriilo)	PH3570	Recesende	Parroquia	Recesende	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21	Riba de Neira (Santalla)	PH3497	-	-	-	-	x	-	x	x	x	x	-
22	San Martín de Neira de Rei (San Pedro)	PH4564	S. Martín	Parroquia	S. Martín	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
23	Santo Estevo (Santo Estevo)	PH4419	Neira	Parroquia	Neira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
24	Sixirei (San Pedro)	PH4447	Sigirei	Parroquia	Sigirei	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25	Sobrado de Picato (Santa Cruz)	PH3563	S. Cruz	Parroquia	Sta. Cruz	Parroquia	x	-	x	x	x	x	x
26	Teixeira (San Pedro)	PH4512	Teigeira	Parroquia	Teigeira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
27	Vale (San Xurxo)	PH4435	Val	Parroquia	Val	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
28	Vilachambre (Santa Mariña)	PH4513	Vilachambre	Parroquia	Vilachambre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
29	Vilarpunteiro (Santa Marta)	PH4448	Vilarpunteiro	Parroquia	Vilarpunteiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
30	Vilartelín (Santa Eufemia)	PH3591	Bertelín	Parroquia	Bertelín	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
31	Neira de Rei (San Martín)	PH4510	-	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-
32	Traspena (San Mamed)	PH3477	-	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-
33	Vilar de Francois (San Salvador)	PH4406	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-
34	San Salvador (San Bartolomé)	PH4419	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-
TOTAL PARROQUIAS	30		29		29		31	31	30	30	30	31	26

Táboa Nº 156: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Baralla.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. No listado do Partido Xudicial, a parroquia de San Salvador de Francos aparece ca advocación de "San Ciprián". Esta parroquia fôrmana tres aldeas no 1858: Vilar, Francos e San Ciprián.

2. A parroquia de Pedrafita de Camporredondo aparece como "Pedrafita" no listado do concello de Madoz e nos Nomenclátors ata o de 1888.

3. No Dicionario Madoz existen dúas parroquias: Neira de Rei (San Pedro) e Neira de Rei (San Martín). No listado do partido, estas parroquias aparecen co topónimo de "Neira". A parroquia aparece con unha única advocación a de San Martín entre 1858-1873. No 1888 aparece como unha única parroquia: "Neira de Rey (San Martín y San Pedro).

4. A parroquia de Santo Estevo aparece co topónimo de "Ribadeneira" en 1858. A partires do Nomenclátor de 1860, Aparece como "Neira". No 1900 agrégase á parroquia de Santiago de Pousada e aparece como aldea.

5. Sobrado de Picato aparece como "Cruz de Picato (San Pedro)" para as datas comprendidas entre 1858-1888.

6. San Pedro de Teixeira agrégase á parroquia de San Juan de Arrojo e aparece como aldea dela.

7. A parroquia de Vilarpunteiro aparece ca advocación de "Santa María" para as datas 1858-1860-1873.

8. A partires do Nomenclátor de 1860, existe unha aldea chamada "Traspena" na parroquia de Santiago de Covas.

As parroquias do concello de Baralla non estan cartografadas integramente na CGG, falta a referencia de Santalla Riba de Neira e San Mamede de Traspena, ambas parroquias existentes en 1845.

BARREIROS (ver Mapa Nº152).

En 1835 existen con concellos de Barreiros e Cabarcos e pasa a ser Cabarcos en 1845. Na Carta de 1845 as capitais de concello que se localizan no actual concello son Cabarcos (S.Juln.) e Reinante (S. Migl.). Na fonte de Pascual Madoz aparecen unificados como Cabarcos a partir de 1858 como Barreiros. Este concello pertence ó partido xudicial de Ribadeo no século XIX e na actualidade a Mondoñedo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Barreiros (San Cosme)	PK4223	Barreiros	Barreiros	Parroquia	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Benquerencia (San Pedro)	PK4254	Benquerencia	Benquerencia	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Cabarcos (San Xulián)	PK4128	S. Juln. de Cabarcos	Cabarcos (S. Juln.)	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Cabarcos (San Xusto)	PK4106	S. Justo de Cabarcos	Cabarcos (S. Justo.)	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Celeiro de Mariños (Santa Cristina)	PK3199	Celeiro	Celeiro	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Reinante (San Miguel)	PK4252	S. Migl. de Reinante	Reinante (S. Migl.)	Parroquia	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Reinante (Santiago)	PK4273	Santiago de Reinante	Reinante (Santiago)	Parroquia	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Vilamartin Pequeno (San Xoán Degolado)	PK4156	Villamartin	Villamartin	Parroquia	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	0	0	7	8	4	8	8	8	8	8	8
Reinante (S.Migl.)		5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cabarcos (S. Juln.)		3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Táboa Nº 157: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Barreiros.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Santa Cristina de Celeiro de Mariñans aparece co topónimo parroquial de "Cillero" para as datas comprendidas entre 1858 e 1888 inclusive.

2. San Xoán de Degolado de Vilamartin Pequeno aparece co topónimo de "Villamartin" para as datas de 1860 e 1888.

As parroquias de San Miguel de Reinante, Santiago de Reinante e San Xoán de Vilamartín Pequeno non aparecen en 1858 sen embargo están identificadas como parroquias deste concello no BOE de 1845. As parroquias que forman o actual concello de Barreiros están cartografadas no seu conxunto na CGG.

BECERREÁ (ver Mapa N°153).

Becerreá desde 1845 e incorpora Cancelada de abaixo, Cancelada de arriba, As Nogais, Penamaior e Valle de Oselle que existían en 1835. Na CGG identificado como capital de partido.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1	Agüeira (San Xoán)	PH5433	Agüeira Parroquia	Agüeira Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Armesto (San Román)	PH4473	Armesto Parroquia	Armesto Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Becerreá (San Xoán)	PH5406	Becerreá Parroquia	Becerreá Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Cadoalla (San Pedro)	PH5407	Cadualla Parroquia	Cadualla Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Cascallá (Santa María)	PH5462	Cascallá Parroquia	Cascallá Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
6	Cereixal, O (San Xosé)	PH4498	Cerezal LUGAR	Cerezal ESTACIÓN	-	-	-	-	-	-	x
7	Cruzul (San Martiño)	PH5415	Cruzul Parroquia	Cruzul Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Ferreiros de Valboa (Santa María)	PH4491	Ferreiros de Balboa Parroquia	Ferreiros de Balboa Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Fontarón (Sancti Spiritus)	PH5515	Fontaron Parroquia	Fontaron Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10	Furco (San Xoán)	PH4489	Furco Parroquia	Furco Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	Guilfrei (Santa Eulalia)	PH4461	Guilfrei Parroquia	Guilfrei Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Guillén (San Pedro)	PH5402	Guillen Parroquia	Guillen Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13	Liber (San Remixio)	PH5467	Liber Parroquia	Liber Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14	Morcelle (San Xulián)	PH5423	Morcelle Parroquia	Morcelle Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15	Ousón (Santo Adrao)	PH5414	Ouson Parroquia	Ouson Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16	Ouselle (San Cosme)	PH5417	Oselle Parroquia	Oselle Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17	Pando (San Xoán)	PH5560	Pando Parroquia	Pando Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18	Penamaior (Santa María de San Lourenzo)	PH4468	Penamayor Parroquia	Penamayor Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19	Quintá de Cancelada (Santa Eulalia)	PH5556	Quintá Parroquia	Quintá Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20	Sevane (San Xoán)	PH5545	Secane Parroquia	Secane Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21	Tortes (San Pedro)	PH4483	Tortés Parroquia	Tortés Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22	Veiga (Santa Mariña)	PH5560	Vega Parroquia	Vega Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
23	Vilachá (San Pedro)	PH5469	Vilacha Parroquia	Vilachá Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
24	Vilamane (Santa María)	PH5533	Villamane Parroquia	Villamane Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25	Vilatz (Santiago)	PH5562	Villatz Parroquia	Vilatz Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26	Vilouta (Santa Mariña)	PH4464	Vilouta Parroquia	Vilouta Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
27	Nantín (Santiago)	PH4560	Nantin Parroquia	Nantin Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
TOTAL PARROQUIAS		26	26	26	25	26	26	26	26	26	26

Táboa N° 158: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Becerreá.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madroz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Nantín aparece ca advocación de "Santiago" no listado do concello, sen embargo no do Partido Xudicial ca de "San Pedro". Para 1900 aparece como aldea da parroquia de Santa María de Cascallá.

2. No partido xudicial, a parroquia de San Pedro de Tortés aparece co topónimo parroquial de "Tortés ó Arrojo"

3. A parroquia de San Xosé de O Cereixal aparece como aldea da parroquia de San Xoán de Furco para 1860. Fontan localizou o lugar de "Cerezal" en 1834.

4. O topónimo parroquial da parroquia de Quintá da Cancelada aparece como "Quintá" para os Nomencladores comprendidos entre 1858-1888-1860.

As parroquias que forman o concello de Becerreá no século XIX están cartografadas na súa totalidade na CGG.

BEGONTE (ver Mapa N°154).

O nome inicial é Baamonde e desde 1840 Begonte, concello do partido xudicial de Vilalba. Segrégase territorio a San Vicente de Rábade o 28/05/1925

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Bóveda (Santalla)	PH0739	Bobeda	Parroquia	Bobeda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Baamonde (Santiago)	PH0801	Baamonde	Parroquia	Baamonde	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Baldomar (San Xoán)	PH0787	Valdomar	Parroquia	Valdomár	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Begonte (San Pedro)	PH0778	Begonte	Parroquia	Begonte	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Carral (San Martiño)	PH0786	Carral	Parroquia	Carral	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Castro, O (Santa María)	PH0738	Castro	Parroquia	Castro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Cerdeiras (San Fiz)	PH0746	S. Fiz de Pena	Parroquia	Cerdeira (S. Fiz)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Damil (San Salvador)	PH1719	Damil	Parroquia	Damil	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Donalbai (San Cristovo)	PH0766	Donalbay	Parroquia	Donalbay	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Felmil (Santiago)	PH1820	Felmil	Parroquia	Felmil	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Gaibor (San Xiao)	PH0892	Gaibor	Parroquia	Gaibór	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Illán (Santiago)	PH0870	Illan	Parroquia	Illán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Pacios (San Martiño)	PH0820	Pacios	Parroquia	Pacios	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Pena (San Vicente)	PH0727	S. Vict. de Pena	Parroquia	Pena (S. Vict.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Pena (Santalla)	PH0735	Sa. Eulalia de Pena	Parroquia	Pena (Sa. Eulalia)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Saavedra (Santa María)	PH1708	Saabedra	Parroquia	Saavedra	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Trobo (Santa María)	PH1802	Trobo	Parroquia	Trobo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Uriz (Santo Estevo)	PH0794	S. Esteban	Parroquia	S. Esteban (de Uriz)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Viris (Santa Helena)	PH0757	Veris	Parroquia	Veris	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20 Rábade (San Vicente) ¹	PH1725	Rabade	Parroquia	Rábade (S. Vict.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	19	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20

Táboa Nº 159: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Begonte.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Rábade pertence ó concello de Begonte na serie temporal analizada ate a creación do concello de Rábade.

O concello de Begonte aparece cartografado integramente polas vinte parroquias que o formaban no século XIX na CGG.

BÓVEDA (ver Mapa Nº155).

Bóveda desde 1845 no partido xudicial de Monforte de Lemos.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Bóveda (San Martiño)	PH2240	Bóboda	Parroquia	Bóboda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Freituxe (Santiago)	PH2199	Freitige	Parroquia	Freituge	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Guntín (San Cristovo)	PH2270	Guntin	Parroquia	Guntin	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Martín (San Cristovo)	PH2200	Martin	Parroquia	Martin	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Mosteiro (San Paio)	PH2189	Mosteiro	Parroquia	Mosteiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Remesar (San Xoán)	PH2205	Remesar	Parroquia	Remesar	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Ribas Pequenas (Santiago)	PH2157	Rivas Pequenas	Parroquia	Ribas Pequenas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Rubián (San Fiz)	PH2254	S. Fid	Parroquia	S. Fid	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Rubián (Santiago)	PH2253	RUBIAN	VILA	RUBIAN	VILA	x	x	x	x	x	x	x
10 Teilán (Santa Bata)	PH2223	Teilan	Parroquia	Teilan	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Tuimil (Santa María)	PH2273	Tuimil	Parroquia	Tuimil	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Ver (San Vicenzo)	PH2149	Ver	Parroquia	Ver	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Vilalpape (San Bartolomeu)	PH2136	Villalpape	Parroquia	Villalpape	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Vilarbuxán (San Bartolomeu)	PH2226	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	14	13	13	13	13	13	13	12	13	13	13	14

Táboa Nº 160: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Bóveda.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Santiago de Freituxe aparece co topónimo parroquial de "Frestuge" no listado do Partido Xudicial de Monforte.

2. San Bartolomeu de Vilalpape co topónimo parroquial de "Villarpape" no listado do concello.

3. A parroquia de Ribas Pequenas aparece co topónimo parroquial de "Ribas" para as datas de 1860 e 1873. Na Carta aparece co topónimo como o actual.

4. A parroquia de San Fiz de Rubián identifícase co topónimo de "Sanfiz" para a serie temporal indicada.

5. A parroquia actual de San Bartolomé de Vilarbuxán existe como aldea da parroquia de San Fiz de San Rubián. Segrégase no 1900.

As parroquias que forman o concello de Bóveda están cartografadas na súa totalidade na CGG.

BURELA (ver Mapa N°156).

O concello conformase no ano 1995 e a parroquia actual de Santa María de Burela pertencía ó concello de Cervo na serie temporal anlizada. A parroquia que forma o actual concello de Burela aparece na CGG.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Burela (Santa María)	PK3325	Burela	Parroquia	Burela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Táboa N° 161: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Burela.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

CARBALLEDO (ver Mapa N°157).

O nome inicial do concello é Asma en 1836 e Carballedo desde 1844, ano no que se segrega do concello de Chantada. Pero na CGG, Fontán identifica os concellos co nome de Carballeda e Asma Santa Cristina no partido xudicial de Chantada, pero non foi posible indicar as parroquias de cada concello. Destacar o cambio provincial da parroquia de San Cristovo de Souto, que Fontán o localiza na provincia de Lugo estando na actualidade na provincia de Ourense.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Aguada (Santa Baia)	NH9028	Aguada	Parroquia	Aguada	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Asma (Santa Cristina)	NH9113	S. Cristina de Asma	Parroquia	Asma (Sa. Cristina)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Búbal (San Salvador)	PH0015	S. Salv. de Búbal	Parroquia	Búbal (S. Salvador)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Búbal (Santa Baia)	NH9076	S. Eulalia de Búbal	Parroquia	Búbal (Sta. Eulalia)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Bucíños (San Miguel)	NH9140	Bucíños	Parroquia	Bucíños	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Campos (San Romao)	PH0023	Campos	Parroquia	Campos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Carballedo (Santa María)	NH9068	Carballeda	Parroquia	Carballeda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Cartelos (Santo Estevo)	NH9143	Cartelos	Parroquia	Cartelos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Castro (San Cristovo)	NH9099	Castro	Parroquia	Castro (S. Cristobal)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Castro, O (Santa Mariña)	NH9132	Castro	Parroquia	Castro (Sa. Maria)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Chouzán (Santo Estevo)	PH0048	Chouzán	Parroquia	Chouzán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Cova, A (San Xoán)	PH0065	Coba	Parroquia	Coba	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
13 Erbedeiro (San Pedro)	PH0059	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14 Furco (San Gregorio)	NH9104	Furco	Parroquia	Furco	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Lobelle (San Cristovo)	NH9171	Lobelle	Parroquia	Lobelle	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Lousada (San Mamede)	NH9098	S. Mamed de Lousada	Parroquia	Lousada (S. Mamed)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Lousada (Santiago)	NH9079	Sant. de Lousada	Parroquia	Lousada (Santo.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Marzás (Santa María)	NH9095	Marzás	Parroquia	Marzán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Milleirós (San Xoán)	NH9191	Milleirós	Parroquia	Milleirós	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
20 Oleiros (San Miguel)	PH0033	Olleros	Parroquia	Olleros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21 Pradeda (Santiago)	NH9172	Pradeda	Parroquia	Pradeda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22 Temes (Santa María)	PH0022	Temes	Parroquia	Temes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
23 Veascós (Santa Mariña)	PH0028	Viascos	Parroquia	Viascos	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
24 Vilaquinte (Santa María)	PH0026	Villaquinte	Parroquia	Villaquinte	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25 Coedo	NH9039	Coedo	Parroquia	Coello	LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
26 Loureiro (San Xoán)	NH9131	Loureiro	LUGAR	Loureiro	Parroquia	x	x	-	-	-	-	-
27 Pacios (Santa María)	PH0047	-	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-
28 Souto (San Cristóbal)	PH0024	Souto	Parroquia	Souto	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	24	25	25	23	25	22	23	23	23	24		
	Carballeda	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Asma (Sa. Crsitina)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Táboa N° 162: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Carballedo.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia que se identifica como "Coedo" na Carta de 1834, é unha das diferenzas parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845. É aldea da parroquia de San Miguel de Bucíños. Tan só aparece identificada en Fontán como parroquia.

2. A parroquia de San Xoán de Loureiro, que se identifica como "Loureiro" na Carta de 1845, é unha das diferenzas parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

3. En 1860, aparece San Pedro de Erbedeiro como aldea da parroquia de San Estebo de Chouzán. No 1900 segrégase de esta parroquia para formar a de San Pedro de Erbedeiro.

4. Para 1860, San Juan de Loureiro, identificada por Fontán e Madoz, aparece como dúas aldeas: Loureiro de abaixo e Loureiro de arriba. Para 1888, aparece como a aldea de Loureiro.

5. Santa María de Pacios aparece como aldea da parroquia de San Esteban de Chouzán.

6. Fontan identidica en ambas Cartas a parroquia de "Souto" na provincia de Lugo. Madoz identifica "Souto" en Carballedo ca advocación de San Cristóbal. Esta parroquia con esta advocación existe no concello limítrofe, A Proxa, en Ourense que supón un cambio de límites, e que existe dende 1860. Buscando por lugares, existe "Souto" como aldea na parroquia de Villaquinte en 1860 e en 1888 como casa de labor.

As parroquias que forman o concello de Carballedo no século XIX están cartografadas na súa totalidade na CGG.

CASTRO DE REI (ver Mapa N°158).

O nome inicial do concello é “Castro de Rey de la Tierra Llana” desde 1840, no partido xudicial de Lugo. No Boe de 1845 e na Carta de 1845 xa aparece como "Castro de Rey”.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Ansemar (San Salvador)	PH2890	Ansemar	Parroquia	Ansemar	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Azumara, A (San Xoán)	PH3812	Azumara	Parroquia	Azumara	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Balmonte (San Salvador)	PH3801	Balmonte	Parroquia	Balmonte	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Bazar (San Pedro)	PH2876	Bazar	Parroquia	Bazar	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Bendia (San Pedro)	PH2861	Bendia	Parroquia	Bendia	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
6 Castro de Rei (San Xoán)	PH3805	CASTRO DE REY	VILA	CASTRO DE REI	VILA	x	x	x	x	x	x	x
7 Coea (San Salvador)	PH2875	P. de las Aceñas	PONTE	-	-	-	x	x	x	x	x	x
8 Duancos (Santa María)	PH2752	Duancos	Parroquia	Duancos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Duarria (Santiago)	PH2736	Duarria	Parroquia	Duarria	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Dumpín (Santalla)	PH2734	Dumpin	Parroquia	Dumpin	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Goberno (San Martiño)	PH2892	Goberno	Parroquia	Goberno	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Loentia (Santo Estevo)	PH2758	Loentia	Parroquia	Loentia	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
13 Ludrio (Santa María)	PH2785	Ludrio	Parroquia	Lúdrío	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
14 Mondriz (Santiago)	PH2764	Mundriz	Parroquia	Mundriz	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Mos (San Xiao)	PH1880	Mos	Parroquia	Mos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Orizon (Santa Comba)	PH2772	Orizon	Parroquia	Orizon	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Outeiro (Santa María)	PH2889	Otero	Parroquia	Otero	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
18 Pacios (San Salvador)	PH3911	Pacios	Parroquia	Pacios	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Prevesos (Santo Estevo)	PH3825	Prevesos	Parroquia	Prevésos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20 Quintela (Santa María)	PH2873	Quintela	Parroquia	Quintela	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
21 Ramil (Santa Mariña)	PH3822	Ramil	Parroquia	Ramil	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22 Ribeiras de Lea (San Xoán)	PH2708	Riveras de Lea	Parroquia	Riveras de Lea	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
23 Santa Locaia (San Pedro)	PH2895	S. Leocadia	Parroquia	Sa. Leocádia	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
24 Triabá (San Pedro)	PH2802	Triaba	Parroquia	Triabá	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
25 Viladonga (Santiago)	PH3709	Villadonga	Parroquia	Villadonga	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26 Ameigide (Santa María)	PH2892	Ameigide	Parroquia	Ameigide	Parroquia	x	x	-	x	x	x	-
27 Béjan	PH2853	Bejan	Parroquia	Bejan	Parroquia	x	-	x	x	x	x	x
28 Móman	PH2836	Móman	Parroquia	Móman	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
29 Reigosa	PH3914	Raigosa	Parroquia	Reigosa (Santo)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	25		25		25	24	26	17	25	26	26	25

Táboa N° 163: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Castro de Rei.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Castro de Rei aparece como antiga xurisdicción no Madoz. Ademais de citar as feligresías marcadas, aparecen as de "Béjan", "Momán" e "Reigosa", que na actualidade son parroquias dos concellos de Cospeito e A Pastoriza.

2. San Pedro de Bendia aparece ca advocación de "San Andrés" para a serie temporal analizada.

3. San Salvador de Coea aparece na listade do Partido Xudicial de Lugo como "Coea o Granja (San Salvador)", iguala que no Boe de 1845.

4. Non hai ningunha referencia a Santa María de Ameigide para 1860, sen embargo para 1900 aparece como aldea da parroquia de San Martiño de Goberno.

As parroquias que forman o concello de Castro de Rei no século XIX non están cartografadas no seu conxunto na CGG xa que non hai referencia algunha á parroquia de San Salvador de Coea.

CASTROVERDE (ver Mapa N^o159).

O nome inicial do concello é "Castroverde" desde 1845, salvo no gravado da CGG que aparece como capital de concello "Vilariño" no partido xudicial de Lugo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1	Agustín (Santa María)	PH3577	Agustín Parroquia	Agustín Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Arcos (San Paio)	PH3613	Arcos Parroquia	Arcos Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Barredo (San Xoán)	PH3616	S. Juan de Barredo Parroquia	Barredo (S. Juan) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Barredo (Santo André)	PH2695	Barredo Parroquia	Barredo (S. Cristobal) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Barreiros (San Cosme)	PH3681	Barreiros Parroquia	Barreiros Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Bolaño (Santa Baia)	PH3667	Bolaño Parroquia	Bolaño Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Camíño, O (San Miguel)	PH3655	Camino Parroquia	Camino Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Cellán de Calvos (San Salvador)	PH3672	S. Salv. de Cellan Parroquia	Cellan (S. Salv.) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Cellán de Mosteiro (San Pedro)	PH3661	S. Pedro de Cellan Parroquia	Cellan (S. Pedro) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10	Covelas (San Miguel)	PH3664	Cubélas Parroquia	Cubelas Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	Espasande (Santiago)	PH3641	Espasande Parroquia	Espasande Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Frairía, A (Santa María)	PH3693	Freiria Parroquia	Freiria Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13	Furis (Santo Estevo)	PH4509	Furis Parroquia	Furis Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14	Goi (Santa María Madanela)	PH3640	Goy Parroquia	Goi Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15	Masoucos (Santiago)	PH4602	Mosoucos Parroquia	Masúcos Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16	Meda, A (Santiago)	PH3608	Meda Parroquia	Meda Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17	Miranda (Santiago)	PH3578	Miranda Parroquia	Miranda Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18	Mirandela (Santo André)	PH3588	Mirandela Parroquia	Mirandela Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19	Monte (Santa María)	PH3633	Monte Parroquia	Monte Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20	Montecubeiro (San Cibrao)	PH3761	Mte. Cubeiro MONAS	Monte Cubeiro Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21	Moreira (Santa María)	PH3624	Moreiras MONAS	Moreiras Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22	Paderne (Santo Estevo)	PH3602	Paderne Parroquia	Paderne Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
23	Pena (Santa María Madanela)	PH3659	S.M. Magd. de Pena Parroquia	Pena (Sa. Ma. Magda) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
24	Pereiramá (San Xulián)	PH3662	Pereiramá Parroquia	Pereiramá Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25	Páramo (San Miguel)	PH3596	Paramo Parroquia	Páramo Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26	Pumarega, A (Santa Mariña)	PH3670	Pumarega Parroquia	Pumarega Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
27	Rebordaos (San Xurxo)	PH3646	Rebordaos Parroquia	Rebordaos Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
28	Recesende (San Cibrao)	PH3644	Recesende Parroquia	Recesende Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
29	Riomol (San Pedro)	PH3690	Riomol Parroquia	Riomol Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
30	Serés (San Pedro)	PH3637	Seres Parroquia	Seres Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
31	Souto de Torres (San Tomé)	PH3634	Souto de Torres Parroquia	Souto de Torres Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
32	Soutomerille (San Salvador)	PH3604	Soutomerille Parroquia	Soutomerille Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
33	Tórdea (San Tomé)	PH3549	Tordia Parroquia	Tordia Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
34	Uriz (Santa María)	PH3559	Uriz Parroquia	Uriz Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
35	Vilabade (Santa María)	PH3686	Villabad Parroquia	-	-	-	-	-	-	-	-
36	Vilalle (San Pedro)	PH3685	Vilalle Parroquia	Vilalle Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
37	Vilariño (Santiago)	PH3665	Vilariño Parroquia	Vilariño Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		37	35	36	36	36	35	36	36	36	36

Táboa N° 164: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Castroverde.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de Montecubeiro e Moreira, que se identifica como "Monte Cubeiro" e "Moreiras" respectivamente na Carta de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

2. Santa María de Uriz aparece co topónimo de "Oriz" para as datas indicadas. Na Carta coincide co topónimo actual.

3. Salvo na CGG de 1834, a actual parroquia de Santa María de Vilabade aparece como aldea da parroquia de Santiago de Vilariño no século XIX.

As parroquias que forman o concello de Castroverde están cartografadas na súa totalidade na CGG.

CERVANTES (ver Mapa N°160).

Este concello incorpora Cancelada de arriba en 1835. O concello de Cervantes aparece ca advocación de S. Roman na Carta de 1845. Pertence o partido xudicial de Becerreá.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADUZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1	Ambasvías (Santalla)	PH6439	Ambasvías Parroquia	Ambasvías Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Cancelada (San Tomé)	PH5475	Cancelada Parroquia	Cancelada Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Castelo (San Pedro)	PH5496	Castelo Parroquia	Castelo Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Castro, O (Santa María)	PH6407	Castro Parroquia	Castro Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Cereixedo (Santiago)	PH6480	Cereijido Parroquia	Cereixido Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Cervantes (San Pedro)	PH6422	S. Pedro de Cerbantes Parroquia	Cerbantes Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Cervantes (San Román)	PH5488	Romn. de Cerbantes Parroquia	Cerbantes (S. Roman) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Donís (San Fiz)	PH7417	Donís Parroquia	Donís Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Dorna (Santa María)	PH6456	Dorna Parroquia	Dorna Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10	Lamas (San Xiao)	PH6414	Lamas Parroquia	Lamas Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	Mosteiro, O (San Xoán)	PH5484	Mosteiro Parroquia	Mosteiro Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Noceda (San Pedro)	PH6387	Noceda Parroquia	Noceda Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13	Pando, O (Santa María)	PH7419	Pando Parroquia	Pando Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14	Quindous (San Xusto)	PH6448	Quindos Parroquia	Quindós Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15	Ribeira, A (San Martín)	PH5581	Ribera Parroquia	Ribera Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16	Vilapén (Santa Comba)	PH6412	Villapun Parroquia	Villapun Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17	Vilaquinte (San Breixo)	PH6562	Villarquinte Parroquia	Vilaquinte Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18	Vilarello (Santa María)	PH6356	Vilarello Parroquia	Vilarello Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19	Villasante (Santiago)	PH5492	Villasante Parroquia	Villasante Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20	Vilasasantes (San Xoán)	PH6327	Villaespasantes Parroquia	Vilaespasantes Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21	Vilaver (San Xusto)	PH6448	Villaber Parroquia	Villaber Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22	Castelo ¹	PH6497	Castelo Parroquia	Castelo LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS		21	22	21	21	21	21	21	21	21	21

Táboa N° 165: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Cervantes.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Castelo na Carta de 1834, que aparece na actualidade na parroquia de San Fiz de Donís, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas.

As parroquias que forman o concello de Cervantes están cartografadas na súa totalidade na CGG.

CERVO (ver Mapa N°161).

Cervo desde 1845 e tanto na CGG como no Diccionario Madoz aparece como “Cerbo”. O concello de Burela creouse no ano 1/1/1995 segregándose do concello de Cervo. O concello de Cervo aparece cartografado integramente polas sete parroquias que o formaban no século XIX na CGG.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADUZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1	Castelo (San Xiao)	PK2355	Castelo Parroquia	Castelo Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Cervo (Santa María)	PK2386	Cerbo Parroquia	Cerbo Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Lieiro (Santa María)	PK2349	Lieiro Parroquia	Lieiro Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Rúa (Santa María)	PK2370	Rúa Parroquia	Rúa Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Sargadelos (Santiago)	PK2395	Sargadelos Parroquia	Sargadélos Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Vilaestrofe (San Román)	PK2394	S. Roman Parroquia	Vilaestrofe Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Burela (Santa María)1	PK3325	Burela Parroquia	Burela Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		6	7	7	7	7	7	7	7	7	7

Táboa N° 166: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Cervo.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Burela pertence ó concello de Cervo na serie temporal analizada e posteriormente pasa a formar o concello de Burela.

CHANTADA (ver Mapa N°162).

O nome inicial do concello é “Chantada” desde 1836. Aparece como vila e capital de partido na CGG de 1845.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Adá (Santa Baia)	NH9244	-	Adá1	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Arcos (Santa María)	NH9273	Arcos	Arcos	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Argozón (San Vicente)	NH9223	-	Argozon2	Parroquia	-	x	x	x	x	x
4 Arriba (Santiago)	PH0144	Sant. de arriba	Santo. de Arriba	Parroquia	-	x	x	x	x	x
5 Asma (San Fiz)	PH0250	S. Fiz	S. Fiz	Parroquia	-	x	x	x	x	x
6 Asma (San Salvador)	PH0117	S. Salv. de Asma	Asma (S. Salv.)	Parroquia	-	x	x	x	x	x
7 Asma (Santa Uxía)	NH9164	S. Eugenia de Asma	Asma (S. Eugenia)	Parroquia	-	x	x	x	x	x
8 Belesar (San Bartolomeu)	PH0146	Belesar	Belesar	Parroquia	-	x	x	x	x	x
9 Bermún (Santa María)	NH9124	Bermun	Bermún	Parroquia	-	x	x	x	x	x
10 Brigos (San Salvador)	NH9197	Brigos	Brigos	Parroquia	-	x	x	x	x	x
11 Camporamiro (Santa María)	PH0126	Campo-ramiro	Campo Ramiro	Parroquia	-	x	x	x	x	x
12 Esmeriz (Santa Mariña)	NH9127	Sta. Mña. de Requeijo	Requeijo (Sta. Mña.)	Parroquia	-	x	x	x	x	x
13 Chantada (Santa Mariña)	PH0118	CHANTADA	CHANTADA	VILA	-	x	x	x	x	x
14 Esmoriz (San Xillao)	NH9134	Esmoriz	Esmoriz	Parroquia	-	x	x	x	x	x
15 Fomas (San Cristovo)	PH0200	Fomas	Fórnas	Parroquia	-	x	x	x	x	x
16 Grade, A (San Vicente)	NH9135	Agrade	Agrade	Parroquia	-	x	x	x	x	x
17 Laxe, A (San Xoán)	NH9158	Lage	Lage	Parroquia	-	x	x	x	x	x
18 Lincora (San Pedro)	PH0137	Lincora	Lincora	Parroquia	-	x	x	x	x	x
19 Mariz (San Martiño)	NH9281	Mariz	Mariz	Parroquia	-	x	x	x	x	x
20 Mato, O (San Xillao)	NH9177	Mato	Mato	Parroquia	-	x	x	x	x	x
21 Merlán (San Tomé)	PH0210	Merlán	Merlan	Parroquia	-	x	x	x	x	x
22 Monte, O (San Miguel)	NH9224	-	Monte3	Parroquia	-	x	x	x	x	x
23 Mouricios (San Cristovo)	NH9250	Mouricias	Mouriciás	Parroquia	-	x	x	x	x	x
24 Muradelle (San Paio)	NH9261	Muradelle	Muradelle	Parroquia	-	x	x	x	x	x
25 Nogueira de Miño (Santa María)	PH0152	Nogueira de Miño	Nogueira de Miño	Parroquia	-	x	x	x	x	x
26 Pedrafita (Santa Baia)	PH0223	Piedrafita	Piedrafita	Parroquia	-	x	x	x	x	x
27 Pereira (San Mamede)	NH9194	Pereira	Pereira	Parroquia	-	x	x	x	x	x
28 Pesqueiras (Santa María)	PH0230	Pesqueiras	Pesqueiras	Parroquia	-	x	x	x	x	x
29 Requeixo (Santiago)	NH9138	Sant. de Requeijo	Requeijo (Santo.)	Parroquia	-	x	x	x	x	x
30 Sabadelle (Santa María)	PH0232	Sabadelle	Sabadelle	Parroquia	-	x	x	x	x	x
31 Sariña, A (San Vicente)	PH0143	Sariña	Sariña	Parroquia	-	x	x	x	x	x
32 Veiga (San Xoán)	PH0201	Veiga	Véiga	Parroquia	-	x	x	x	x	x
33 Viana (San Pedro)	NH9146	S. Pedro de Viana	Viana (S. Pedro)	Parroquia	-	x	x	x	x	x
34 Viana (Santa Cruz)	NH9154	S. Cruz de Viana	Viana (Sa. Cruz)	Parroquia	-	x	x	x	x	x
35 Vilauxe (San Salvador)	PH0123	Village	Village	Parroquia	-	x	x	x	x	x
36 Asma (San Xurxo)	NH9199	S. Jorge de Asma	Asma (S. Jorge)	Parroquia	-	x	x	x	x	x
37 Chantada (Santa Mariña de afuera)	PH0118	-	-	-	-	-	-	-	-	-
38 Herbedeiro (San Pedro)	PH0059	-	-	-	-	-	-	-	-	x
TOTAL PARROQUIAS	36		33	35	0	34	32	36	36	38

Táboa Nº 167: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Chantada.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Maddoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de Santa Baia de Ada, San Vidente de Argozón e San Miguel de O Monte, que se identifican como "Adá", "Argozon" e "Monte" respectivamente na Carta de 1845, son tres das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

2. A parroquia de Santa Mariña de Esmeriz identifícase co topónimo de "Esmeriz o Requeijo" e a parroquia de San Xillao de Esmeriz como "Esmeriz o Gomoriz" no listado do Partido Xudicial de Chantada.

3. San Vicente da Sariña aparece como "Sariña o Village" no listado do Partido Xudicial de Chantada. Identifícase como "Village (San Vicente)" no 1900.

4. Santa María de Nogueira de Niño: "Nogueira" como topónimo para as datas de entre 1858-1888.

5. San Pedro de Herbedeiro, parroquia compartida co concello de Carballedo en 1900 na serie analizada. Existe un topónimo como aldea da parroquia Santo Estebo de Chouzán en 1860 e 1888. Na actualidade esta parroquia pertence ao concello de Carballedo.

As parroquias que forman o concello de Chantada están cartografadas na súa totalidade na CGG.

O CORGO (ver Mapa Nº163).

O nome inicial do concello é “O Corgo” desde 1845 do partido xudicial de Lugo.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Abragán (San Bartolomeu)	PH2489	Abragan	Parroquia	Abragan	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
2	Adai (Santiago)	PH2589	'UEBLA DE ADAY	VILA	ADAI	VILA	x	x	x	x	x	x	x
3	Alto, O (Santalla)	PH3511	Santalla del alto	Parroquia	Santalla del Alto	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Anseán (Santa Catarina)	PH2562	Ansean	Parroquia	Ansean	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Arxemil (San Pedro)	PH2568	Argemil	Parroquia	Argemil	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Bergazo (San Fiz)	PH2597	Bergaz	Parroquia	Bergaz	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Cabreiros (Santa Mariña)	PH2546	Cabreiros	Parroquia	Cabreiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Campelo (San Xulián)	PH3507	Campelo	Parroquia	Campelo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Camposo (Santiago)	PH2448	Camposo	Parroquia	Camposo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
10	Castrillón (San Salvador)	PH3515	Castrillon	Parroquia	Castrillon	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
11	Cela (San Xoán)	PH2427	Cela	Parroquia	Cela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Cerceda (San Pedro)	PH2417	Cerdeda	Parroquia	Cerdeda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13	Chamoso (San Bartolomeu)	PH2568	S. Bartolome	Parroquia	Chamoso (S. Brme)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
14	Chamoso (San Cristovo)	PH2566	ristobal de Chamoso	Parroquia	Chamoso (S. Cristoba	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15	Chamoso (Santo André)	PH2575	Andres de Chamoso	Parroquia	Chamoso (S. Andres)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16	Corgo, O (San Xoán)	PH2585	Corgo	Parroquia	Corgo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17	Escoureda (Santa María)	PH2478	Escoureda	Parroquia	Escoureda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18	Farnadeiros (San Pedro)	PH2522	S. Pedro de Farnadeiros	Parroquia	Farnadeiros (S. Pedr	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19	Farnadeiros (Santo Estevo)	PH2520	S. Esteb. de Farnadeiros	Parroquia	Farnadeiros (S. Este	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20	Folgosa (San Martiño)	PH3566	S. Mñ. de Folgosa	Parroquia	Folgosa (S. Mñ.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
21	Folgosa (Santo Estevo)	PH3554	S. Esteb. de Folgosa	Parroquia	Folgosa (S. Esteban)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
22	Fonteita (Santiago)	PH3527	Fonteita	Parroquia	Fonteita	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
23	Franqueán (Santa María)	PH3525	Franquian	Parroquia	Franquian	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
24	Gomeán (Santiago)	PH3514	Gumean	Parroquia	Gumian	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25	Lapio (San Miguel)	PH2449	Lapio	Parroquia	Lápío	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26	Laxosa (Santiago)	PH2547	Lajosa	Parroquia	Lajosa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
27	Maceda (San Pedro)	PH2469	Maceda	Parroquia	Maceda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
28	Mañán (San Cosme)	PH2543	Mañan de abajo	Parroquia	Mañan de Abajo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
29	Marei (Santa María)	PH2581	Marey	Parroquia	Marey	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
30	Paradela (San Fiz)	PH2534	S. Fiz de Paradela	Parroquia	Paradela (S. Fiz)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
31	Pedrafita (San Miguel)	PH2587	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	x
32	Piñeiro (Santa María)	PH2681	Piñeiro	Parroquia	Piñeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
33	Queizán (Santa María)	PH3519	Queizan	Parroquia	Queizan	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
34	Quinte (Santalla)	PH2501	Quinte	Parroquia	Quinte	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
35	Sabarei (Santa María Madanela)	PH2541	Sabarey	Parroquia	Sabarei	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
36	Santa María de Mañán (Santa María Madan)	PH2544	Mañan de arriba	Parroquia	Mañan de Arrivá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
37	Segovia (San Xoán)	PH2660	Segobia	Parroquia	Segobia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
38	Vilachá (San Xiao)	PH2650	Vilachá de Chamoso	Parroquia	Vilachá de Chamoso	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
39	Vilarello (Santa María)	PH3532	Vilarello	Parroquia	Vilarello	Parroquia	x	-	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		38	37	37	37	37	38	38	38	38	38	38	33

Táboa Nº 168: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de O Corgo.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. No listado por concello do Diccionario Madoz, Santa María de Vilarello pertence a este concello pero nas restantes fontes pertence ó concello de Láncara.

2. As parroquias San Cosme de Mañán e Santa María de Mañán aparecen co topónimo parroquial de "Mañán" nos Nomenclátors ate 1888.

3. San Xiao de Vilacha no Nomenclátor de 1858 identifícase co topónimo de "Vilachá de Chamoso".

4. A parroquia de Santo Estevo de Folgosa aparece como aldea da parroquia de San Martiño de Folgosa para 1900.

O concello de O Corgo é un dos poucos que non aparece cartografado na súa totalidade na CGG xa que non hai referencia algunha da parroquia de San Miguel de Pedrafita existente na época.

COSPEITO (ver Mapa Nº164).

O nome inicial do concello é "Cospeito" desde 1845 e pertence o partido xudicial de Vilalba.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Arcillá (San Paio)	PH1850	Arcillá	Parroquia	Arcillá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Bestar (Santa María)	PH1871	Bestar	Parroquia	Bestar	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Bexán ou Rubiños (San Paio)	PH2853	Bejan	Parroquia	Bejan	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Cospeito (Santa María)	PH1875	Cospeito	Parroquia	Cospeito	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Goá (San Xurxo)	PH2900	Goá	Parroquia	Goá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Lamas (San Martiño)	PH1871	Lamas	Parroquia	Lámas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Momán (San Pedro)	PH2836	Moman	Parroquia	Moman	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Muimenta (Santa Mariña)	PH2970	Moimenta	Parroquia	Moimenta	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Pino (San Martiño)	PH1826	Pino	Parroquia	Pino	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
10 Rioaveso (Santalla)	PH1941	Sa. Eulalia de Rioabeso	Parroquia	Rioabeso (Sa. Eulalia)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Roás (San Miguel)	PH2828	Roás	Parroquia	Roás	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Santa Cristina (San Xiao)	PH1888	Sa. Cristina	Parroquia	Sa. Cristina	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Seixas (San Pedro)	PH1837	Seijas	Parroquia	Séijas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Sisoí (Santalla)	PH1850	Sisoí	Parroquia	Sisoí	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Sistallo (San Xoán)	PH1859	Sistallo	Parroquia	Sistallo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Támoga (San Xiao)	PH1833	Tomboga	Parroquia	Támoga	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Vilapene (Santa María)	PH1857	Villapene	Parroquia	Villapene (Iga. y Convo.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Vilar (Santa María)	PH1880	Villar	Parroquia	Villar	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
19 Xermar (Santa María)	PH1894	Germar	Parroquia	Germar	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20 Xustás (Santiago)	PH2832	Justás	Parroquia	Justás	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	20	20	20	20	19	20	20	20	20	20	20	19

Táboa Nº 169: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Cospeito.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de Bejan e Moman aparecen no listado do concello de Cospeito. Pero aparecen indicadas no listado de Castro de Rei como se indicou mediante nota ó pé. A parroquia de Bexán aparece identificada tan só co topónimo de "Béjan" para os diferentes Nomenclátors.

2. A parroquia de Bestar aparece ca advocación de "San Martín" en Madoz.

3. San Miguel de Roás aparece como "Roá" para as datas de 1873 e 1888.

As parroquias que forman o concello de Cospeito están cartografadas no seu conxunto na CGG.

FOLGOSO DO COUREL (ver Mapa Nº165).

O nome inicial do concello é "Caurel" desde 1836 a 1950 pero para 1844 é "Courel", para Madoz Seoane ó Caurel, para 1858 "Courel (Valle)". Na Carta de 1845 aparece como capital de concello "Seoane" e do partido San Martín de Quiroga. No século XIX o concello pertenceu o desaparecido partido xudicial de Quiroga e actualmente pertence a Monforte. No ano 1970 segregou parte do territorio a Quiroga.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Esperante (San Pedro)	PH5222	Esperante	Parroquia	Esperante	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Folgoso do Courel (Santa María)	PH4186	Folgoso	Parroquia	Folgoso	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Hátreos (San Pedro)	PH6106	Orreos	Parroquia	Orreos	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
4 Meiraos (Santa María)	PH5204	Meiraos	Parroquia	Meiraos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Noceda (San Pedro)	PH5236	Noceda	Parroquia	Noceda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Seceda (San Silvestre)	PH4250	Seceda	Parroquia	Seceda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Seoane do Courel (San Xoán)	PH5212	Seoane	FERREI	Seoane ¹	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Vilamor (San Vicente)	PH4154	Villamor	Parroquia	Villamor	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Visuña (Santa Eufemia)	PH5189	Visura	Parroquia	Visuña	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
10 Otero (Santa María) ⁶	PH5130	Otero	LUGAR	Otero	LUGAR	-	-	x	x	x	x	x
11 Seara (Santa María Madanela) ⁷	PH5165	La Seara	FERREI	La Seara ²	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
12 Pacios	PH5130	Pacios de Courel	Parroquia	Pacios de Courel	Parroquia	x	-	x	x	x	x	x
13 Vega (Santa María)	PH5133	La Vega	Parroquia	La Vega	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	9	9	11	8	10	11	11	11	11	11	11	11

Táboa Nº 170: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Folgoso do Courel.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Xoán de Seoane de Courel, que se identifica como "Seoane" na Carta de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845. 5. Na serie dos Nomenclátors, aparece co topónimo de "Seoane".

2. A parroquia de Santa María Madanela de Seara, que se identifica como "La Seara" na Carta de 1845, é unha das diferenzas parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

3. No listadado concello de "Caurel" aparece a parroquia de "Pacios", sen advocación. Refírese á parroquia de Pacios do concello limítrofe de Quiroga.

4. Na serie dos Nomenclátors, Santa María de folgosodo courel aparece co topónimo de "Foloso".

5. Ambas parroquias, Otero e Seara, na serie temporal analizada pertencen ó concello de Folgoso. Na actualidade pertencen ó concello de Quiroga. Hai un traspaso de parroquias.

As parroquias que formaban o concello de Folgoso do Courel no século XIX están cartografadas na súa totalidade na CGG.

A FONSAGRADA (ver Mapa N°166).

O nome inicial do concello é “Fuensagrada” desde 1835 e “Fonsagrada” en 1845 do partido xudicial de Fonsagrada no século XIX. Hai un traspaso de parroquias de A Fonsagrada para os concellos limítrofes de Baleira, Ribeira de Piquín e Negueira de Muñiz. A Fonsagrada perde territorio nunha primeira da o 21/12/1956 e nunha segunda a do 12/06/1969 que se incorpora ó concello de Ribeira de Piquín. O mesmo sucede co concello de Negueira de Muñiz, na súa creación, que lle cede territoria data de 7/09/1928.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1	Allonca, A (Santa María)	PH6832	Allonca Parroquia	Allonca Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Arroxo (San Martín)	PH5698	Arrojo Parroquia	Arrojo Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Bastida, A (San Miguel)	PH5758	Bastida Parroquia	Bastida Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Bruicedo (Santiago)	PH4783	Bruicedo Parroquia	Bruicedo Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Carballido (Santa María)	PH5818	Carballido Parroquia	Carballido Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Cereixido (Santiago)	PH5780	Sant. de Cereigido Parroquia	Cereigido (S. Anto.) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Cuiñas (San Cristovo)	PH5763	Cuiña Parroquia	Cuiña Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Fonfría (Santa María Madanela)	PH6729	Fonfría Parroquia	Fonfría Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Fonsagrada, A (Santa María)	PH5776	FONSAGRADA VILA	FONSAGRADA VILA	x	x	x	x	x	x	x
10	Freixo (San Xulián)	PH5606	Freixo Parroquia	Freixo Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	Lamas de Campos (San Roque)	PH6823	Lama Parroquia	Lama Parroquia	-	-	-	-	-	-	x
12	Lamas de Moreira (Santa María)	PH5669	Lamas Parroquia	Lamas Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13	Logares (Santo André)	PH5952	S. Andres de Logares Parroquia	Logares (Sn. Andres) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14	Maderne (San Pedro)	PH5823	Silvachà LUGAR	Silvachà LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
15	Monteseiro (San Bartolo)	PH6745	Monteseiro Parroquia	Monteseiro Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16	Neiro (San Pedro)	PH5769	Neiro Parroquia	Neiro Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17	Pacios (Santa María)	PH5718	Mourisco LUGAR	Mourisco LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
18	Padrón, O (San Xoán)	PH5765	Padron Parroquia	Padron Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19	Paradavella (San Xoán)	PH4781	Paradabella Parroquia	Pamadabella Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20	Piñeira (Santa María)	PH4774	Piñeira Parroquia	Piñeira Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21	Piñeira de Buron, A (Santa María Madanela)	PH5758	Buron Parroquia	Buron Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22	Río (San Pedro)	PH5635	Río Parroquia	Río Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
23	Suarna (San Martín)	PH5795	Suarna Parroquia	Suarna Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
24	Trapa, A (San Cibrán)	PH5897	S. Cípr. de la Trapa Parroquia	Trápa (S. Cíprn.) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25	Trobo, O (Santa María)	PH5864	Trobo Parroquia	Trobo Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26	Veiga de Logares, A (Santa María)	PH5859	Veiga de Logares Parroquia	Veiga de Logares Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
27	Vieiro (Santo Antonio)	PH5732	Vierio LUGAR	Vierio LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
28	Vilabol de Suarna (Santa María)	PH6721	Villabol Parroquia	Villabol Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
29	Vilar da Cuiña, O (Santa Bárbara)	PH6750	Vilar de Cuiña Parroquia	Vilar de Cuiña Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
30	Hosp. de Montouto	PH5713	Hosp. de Montouto Parroquia	Hospl. de Montouto Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
31	S. Juliana de Cereigido	PH5771	S. Juliana de Cereigido Parroquia	Cereigido (S. Juliana) Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
32	S. Mrñ. de Robledo	PH5858	S. Mrñ. de Robledo Parroquia	Robledo (S. Mrñ.) Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
33	Baos (San Juan)	PH4892	Los Baos Parroquia	Los Bãos Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
34	Barcela (San Miguel) ⁴	PH7727	Barcela Parroquia	Barcela Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
35	Ermés (San Pedro)	PH7840	Hernes Parroquia	Hernes Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
36	Negueira (San Salvador) ⁴	PH7718	Nigueira Parroquia	Nigueira Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
37	Oubiñao (Santiago)	PH6794	Ouviñao Parroquia	Ouviñao Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
38	Acebo (Santiago)	PH4879	-	-	-	-	-	-	-	-	x
39	Degolada (San Lourenzo) ⁵	PH4689	Degolada Parroquia	Degolada Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
40	Marentes (Santa María Magdalena) ⁴	PH7712	Robledo Marentes ² Parroquia	Robledo Marentes ² Parroquia	-	-	-	-	-	-	x
41	Riodeporto (San Blas) ⁴	PH7831	Porto LUGAR	Porto LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
TOTAL PARROQUIAS		29	33	33	32	32	31	32	32	32	38

Táboa N° 171: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de A Fonsagrada. Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de "Sena", en ambas Cartas, pertence ó Principado de Asturias; dentro dos límites de Galicia existe o lugar de "Vilar de Cuíñas". Dende 1860 ate 1888, existe a parroquia de "Sena (San Agustín)", onde se atopan os lugares da actual parroquia de Vilar de Cuíña. Para 1900, aparece como "Vilar de Cuíña (San Bartolomé)"

2. A parroquia de "Marantes", en ambas Cartas, pertence ó Principado de Asturias; dentro dos límites de Galicia para o concello existe o lugar de "Robledo".

3. As parroquia de San Juan de Baos e Santiago de Acevo na serie analizada pertencen a este concello. Na actualidade pertencen ó concello de Ribeira de Piquín.

4. As parroquias de "Barcela", "Hernes", "Nigueira", "Ouviñao", na Carta, e os lugares de "Porto" e "Robledo", son na actualidade parroquias do concello Nogueira de Muñiz.

5. A parroquia de San Lourenzo de Degolada pertence ó concello de Baleira, salvo para 1900 onde comparte esta parroquia con A Fonsagrada.

6. A parroquia de "S. Juliana de Cereigido", na Carta, aparece como lugar da parroquia de Santiago de Cereigido.

7. A parroquia de "S. Mrñ de Robledo", na Carta, aparece como lugar da parroquia de Santa María de Logares.

8. "Hospital de Montouto" aparece en San Xoán de Padrón.

Os lugares actuais da parroquia de San Roque de Lamas de Campos pertencían no século XIX as parroquias de Santa María de A Allonca e Santa María Madanela de Fonfría; os lugares da actual San Pedro de Maderne as parroquias de San Xoán de Baos, San Pedro de Neiro e Santa María de O Trobo; os lugares da actual Santa María de Pacios a San Miguel de Bastida e San Xoán de O Padrón; e os lugares da actual Santo Antonio de Vieiro a Santa María de Lamas de Moreira.

As parroquias que forman o concello de A Fonsagrada da época están cartografadas no seu conxunto na CGG.

FOZ (ver Mapa N°167).

O nome inicial do concello é "Foz" desde 1835 e pertenceu ó partido xudicial de Mondoñedo, actualmente o de Viveiro.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Cangas (San Pedro)	PK3342	Cangas	Parroquia	Cangas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Cordido (San Xiao)	PK3330	Cordido	Parroquia	Cordido	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Fazouro (Santiago)	PK3268	Fazouro	Parroquia	Fazouro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Foz (Santiago)	PK4205	FOZ	VILA	FOZ	VILA	x	x	x	x	x	x	x
5 Mondoñedo (San Martiño)	PK3274	S. Mrñ. de Mondoñedo	Parroquia	Mondoñedo (S. Mrñ. de Mondoñedo)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Nois (San Xiao)	PK3360	Nois	Parroquia	Nois	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Valadouro, O (Santa Cilla)	PK3234	Sa. Cecilia	Parroquia	*Nome ilegible	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Valadouro, O (Santo Acisclo)	PK3214	S. Acisculo	Parroquia	S. Acisclo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Vilaronte (San Xoán)	PK3283	Villaronte	Parroquia	Villaronte	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Moudide (San Esteban) ¹	PK2264	Moudide	Parroquia	Moudide	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Pregación (San Julián)	?	-	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	9		10		10	11	11	10	9	9	9	9

Táboa N° 172: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Foz.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A partir do Nomenclator de 1860, Moudide pertence ó concello de O Valadouro, e polo tanto contabilízase nel.

2. No Nomenclator de 1858, Santiago de Foz aparece como vila e o seu topónimo é "Foz y su puerto".

3. Ambas parroquias de O Valadouro aparecen co topónimo de "Valle de Oro".

4. No diccionario Madoz, aparece a parroquia de Pregación no listado de parroquias do concello de Foz. Na busca individualizada da parroquia describe que a igrexa de San Xoán é anexa á parroquia de Santiago de Guldriz do concello de Friol. Considero que é un erro na localización da parroquia no concello de Foz polo que non aparece como tal no mapa do concello a pesares de que se faga referencia na táboa anterior.

O concello de Foz aparece cartografado integramente polas dez parroquias, indicando a vila, na CGG.

FRIOL (ver Mapa N°168).

O nome inicial do concello é “Friol” desde 1835 e do partido xudicial de Lugo. Integra en 1845 parte de Guitiriz, Lugo, Parga, San Paio de Narla, San Pedro de Narla, Torredéz e Terra da Orde, os catro últimos desapareceron en 1840.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Anafreita (San Pedro)	NH9701	Anafreita	Parroquia	Anafreita	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Anxeriz (Santa María)	NH9742	Anxeriz	Parroquia	Anxeriz	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Bra (San Martiño)	NH9762	Bra	Parroquia	Bra	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Carballo (San Xiao)	NH9624	Carballo	Parroquia	Carballo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Carlín (Santa María)	NH9751	Carlín	Parroquia	Carlín	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Condes (San Martiño)	NH9671	Condes	Parroquia	Condes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Cotá (San Martiño)	PH0646	Cotá	Parroquia	Cotá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Devesa (Santalla)	PH0615	S. Eulalia de Devesa	Parroquia	Devesa (S. Eulalia)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Friol (San Xiao)	NH9684	Friol	Parroquia	Friol	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Guimarei (Santa María)	PH0600	Guimarey	Parroquia	Guimarey	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Guldriz (Santiago)	PH0613	Guldriz	Parroquia	Guldriz	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Lamas (Santa María)	NH9677	Lamas	Parroquia	Lámas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Lea (San Xurxo)	NH9668	Lea	Parroquia	Lea	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Madelos (Santalla)	NH9647	Madelos	Parroquia	Madélos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Miraz (Santiago)	NH9744	Miraz	Parroquia	Miráz	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Narla (San Pedro)	PH0608	Narla	Parroquia	Narla	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Nodar (San Mamede)	NH9629	Nodar	Parroquia	Nodár	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Ousá (San Xiao)	PH0730	Ouzá	Parroquia	Ousá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Pacio, O (Santa María)	NH9586	Pacios	Parroquia	Pácios	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20 Prado (San Martiño)	NH9664	Prado	Parroquia	Prado	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21 Pregación, A (San Cibrao)	NH9568	S. Ciprián de Pregazon	Parroquia	Pregazon (S. Ciprián)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22 Ramelle (Santa María)	NH9655	Rasmelle	Parroquia	Ramélle	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
23 Rocha (San Cosmede)	NH9636	Rocha	Parroquia	Rocha	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
24 Roimil (San Xiao)	NH9648	Ruimil	Parroquia	Ruimil	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25 Seixon (San Paio)	NH9764	Seixon	Parroquia	Seixon	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26 Seoane da Pregación (San Xoán)	NH9588	S. Xoán de Pregazon	Parroquia	Pregazon (S. Juo.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
27 Serén (Santa Cruz)	PH0633	Serén	Parroquia	Serén	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
28 Silvela (Santa María)	NH9615	Silvela	Parroquia	Silvela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
29 Trasmonte (Santiago)	NH9773	Trasmonte	Parroquia	Trasmonte	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
30 Vilafiz (Santa María)	PH0630	Villafiz	Parroquia	Villafiz	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
31 Villalvite (San Pedro)	PH0666	Villalbite	Parroquia	Villalbite	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
32 Xiá (Santa María)	NH9642	Giá	Parroquia	Giá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	32		32		32	32	32	32	32	32	32	31

Táboa N° 173: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Friol.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A pesares que no listado do concello a parroquia de Devesa aparece ca advocación de Santa eulalia, na do Partido Xudicial aparece ca de "Santiago".

2. O topónimo parroquial de seoane da Pregazon no listado dos Nomencladores é o de "Apregación".

As parroquias que forman o concello de Friol están cartografadas na súa totalidade na CGG.

GUITIRIZ (ver Mapa N°169).

O nome inicial do concello é “Guitiriz” desde 1835 e identifícase como “Trasparga” en 1845 ate 1900. Intégrase con Parga en 1845.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Becín (San Xiao)	NH9739	Vecin	Vecin	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Buriz, O (San Pedro)	NH9930	Buriz	Buriz	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Labrada (Santa María)	NH9904	Labrada	Labrada	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Lagostelle (San Xoán)	NH9801	Legostelle	Legostelle	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Lagostelle (Santa Mariña)	NH8861	-	Pto. Bello	LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
6	Mariz (Santa Eulalia)	NH8787	Mariz	Mariz	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Negradas, As (San Vicenzo)	NH8783	Negradas	Negradas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Parga (San Breixo)	NH9769	S. Brèjome	S. Brejome de Parga	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Parga (San Salvador)	NH9844	S. Salv. de Parga	Parga (S. Salv.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10	Parga (Santa Cruz)	NH9873	Sa. Cruz	Sa. Cruz (de Parga)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	Parga (Santa Locaia)	NH9757	Sa. Leocadia	Sa. Leocadia (de Parga)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Parga (Santo Estevo)	NH9749	PARGA	VILA	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13	Pedrafita (San Mamede)	PH0706	Piedrafita	Piedrafita	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14	Pigara (San Pedro)	PH0834	Pigara	Pigara	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15	Roca (San Xiao)	NH9872	Roca	Roca	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16	Trasparga (Santiago)	NH9842	Trasparga	Trasparga	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17	Villar (Santa María)	NH8786	Villar	Villar	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18	Vilares, Os (San Vicenzo)	NH9828	Vilares	Vilares	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19	Riotorto	NH9922	Riotorto	Riotorto	LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	18		18		17	17	17	17	17	17	17	18

Táboa Nº 174: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Guitiriz.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia que se identifica como "Riotorto" na Carta de 1834, é unha das diferenzas parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845. Para 1860, aparece como aldea da parroquia de San Pedro de Buriz.

Os lugares que forman a actual parroquia de Santa Mariña de Labostelle pertencían a parroquia de San Xoán de Lagostelle antes do 1900.

As parroquias da época que forman o concello de Guitiriz están cartografadas no seu conxunto na CGG.

GUNTÍN (ver Mapa Nº170).

O nome inicial do concello é "Guntín" desde 1835. Integra parte de Ferreira de Pallares e de Lugo en 1844.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Castelo de Pallares (San Salvador)	PH1531	Castelo	Castelo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Costante (San Miguel)	PH1533	-	Constante	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Entrambasaugas (Santiago)	PH0552	Entrambas-augas	Entrambas-Augas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Ferreira de Pallares (Santa)	PH0478	Ferreira	Ferreira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Ferroi (Santa María)	PH1489	Sa. Ma de Ferroy	Ferroi (Sa. Ma)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6	Ferroi (Santiago)	PH1499	Santo. de Ferroy	Ferroi (Santo)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Franco (San Salvador)	PH1465	Franco	Franco	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Gomelle (Santiago)	PH0585	Gomelle	Gomelle	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Grolos (Santa Cruz)	PH1428	Grolos	Grolos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10	Guntín de Pallares (San Salvador)	PH0469	Guntín	Guntín	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	Lamelá (Santa Mariña)	PH0574	Lamelá	Lamelá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Lousada (San Mamede)	PH1551	S. mamede de Lousada	Lousada (S. mamede)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13	Lousada (Santa Eulalia)	PH1550	-	Lousada (S. mamede)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14	Monte de Meda (San Cibrao)	PH0593	S. Cibrao	mie. de Meda (S. Cibrao)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15	Monte de Meda (San Martiño)	PH1503	S. mamede de Meda	mie. de Meda (S. Cibrao)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16	Mosteiro (Santa María)	PH1457	Mosteiro	Mosteiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17	Mota, A (Santo Estevo)	PH1488	La Mota	La Mota	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18	Mougán (Santa María Madanela)	PH1447	Mougan	Mougán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19	Navallos (San Pedro)	PH1443	Naballos	Naballos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20	Ouroil (San Xulián)	PH1437	Ouroil	Ouroil	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21	Piñeiras (San Mamede)	PH1435	Pineiras	Piñeiras	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22	Pradeda (Santa Eulalia)	PH1501	Pradeda	Pradeda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
23	Retorta, A (San Romao)	PH0536	S. Rom. de Retorta	Retorta (S. Romao)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
24	Retorta, A (Santa Cruz)	PH0525	Sa. Cruz de Retorta	Retorta (Sa. Cruz)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25	Santa Euxea (San Xoán)	PH1407	Sa. Eugéa	S. Eugéa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26	Sirvián (Santa María)	PH0544	Sirvian	Sirvián	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
27	Vilamaior de Negral (San Lourenzo)	PH0504	Vilamaior de Negral	Vilamaior de Negral	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
28	Vilamerelle (San Vicente)	PH0497	Villamerelle	Vilamerelle	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
29	Vilameá (San Martiño)	PH0573	Villameá	Villameá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
30	Vilarmao (San Miguel)	PH1426	Villarmao	Vilarmao	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
31	Zolle (Santa María)	PH1419	Zolle	Zolle	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
32	Pradado (Santiago)	PH0583	Pradado	Pradado	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
TOTAL PARROQUIAS	31		30		32	32	32	31	32	32	32	31

Táboa Nº 175: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Guntín.
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de San Miguel de Constante e Santa Eulalia de Lousada, que se identifican como "Constante" e "Lousada (Sa. Eulalia)", na Carta de 1845, é unha das diferenzas parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

2. No listado do concello, San Lourenzo de Vilamaior de Negral aparece como "Villamayor de Negral, Santa María", con cambio de advocación. Para a serie de Nomenclatores, esta parroquia identificase como "Villamayor". Na Carta aparece co topónimo actual.

3. San Salvador de Castelo de Pallares aparece co topónimo parroquial de "Castelo" para a serie temporal analizada.

4. San Salvador de Guntín de Pallares aparece co topónimo parroquial de "Guntín" para a serie temporal analizada.

5. Os lugares que formaban a parroquia de Santiago de Pradedo do século XIX aparecen na parroquia de San Martiño de Vilameá para a data de 1900.

O concello de Guntín aparece cartografado integramente polas parroquias da época na CGG.

O INCIO (ver Mapa Nº171).

O nome inicial do concello é "Incio" desde 1835 e integra parte de Samos e de Somoza Mayor de Lemos en 1840. Desde a Carta de 1845, e ata o Nomenclatores de 1873, o nome da capital do concello é "Rendar".

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Bardaos (San Xoán)	PH2298	-	-	x	x	x	x	x	x	x
2 Castelo de Somoza (San Tomé)	PH2277	Castelo	Castelo	x	x	x	x	x	x	x
3 Cervela, A (San Cristovo)	PH2249	Cerbela	Cerbela	x	x	x	x	x	x	x
4 Covela (San Pedro)	PH2256	Cubela	Cubela	x	x	x	x	x	x	x
5 Eirexalba (Santo Estevo)	PH3204	Eirejalba	Eirejalba	x	x	x	x	x	x	x
6 Foilebar (Santa María)	PH3297	Foilebar	Foilebar	x	x	x	x	x	x	x
7 Goà (Santa María)	PH3216	Gò	Go	x	x	x	x	x	x	x
8 Hospital, O (San Pedro Fiz)	PH3264	Hospital	Hospital	-	-	x	x	x	x	x
9 Incio, O (San Pedro)	PH3243	S. Pedro del Incio	Incio (S. Pedro)	x	x	x	x	x	x	x
10 Incio, O (Santa Cruz)	PH3262	Cruz del Incio	Cruz del Incio	-	-	-	-	-	-	x
11 Incio, O (Santa Mariña)	PH3274	S. Mña. del Incio	Incio	x	x	x	x	x	x	x
12 Laiosa (San Martiño)	PH2292	Lajosa	Layosa	-	-	x	x	x	x	x
13 Mao, O (San Román)	PH3278	S. Rom. del Mao	Mao (S. Romn.)	x	x	x	x	x	x	x
14 Mao, O (San Salvador)	PH3289	S. Salv. del Mao	Mao (S. Salor.)	x	x	x	x	x	x	x
15 Mao, O (Santa María)	PH3269	S. M. del Mao	Mao (Sa. Ma.)	x	x	x	x	x	x	x
16 Noceda (San Xoán)	PH2266	Noceda	Noceda	x	x	x	x	x	x	x
17 Pacios (Santa María)	PH3219	-	-	x	x	x	x	x	x	x
18 Reboiro (Santa María)	PH3257	Reboiro	Reboiro	x	x	x	x	x	x	x
19 Rendar (Santa María)	PH3226	Rendar	Rendar	x	x	x	x	x	x	x
20 Rubián de Cima (San Vicenzo)	PH2258	Rubian de Cima	Rubian de Cima	x	x	x	x	x	x	x
21 Santalla de Bardaos (San Xulián)	PH2297	S. Jul. de Bardaos	Bardaos (S. Juo.)	-	-	-	-	-	-	x
22 Sirgueiros (San Xoán)	PH3235	Silgueiros	Silgueiros	x	x	x	x	x	x	x
23 Toldaos (Santiago)	PH3256	Readegos	Readegos	x	x	x	x	x	x	x
24 Trascastro (Santalla)	PH3263	Trascastro	Trascastro	x	x	x	x	x	x	x
25 Vila de Mouros (San Miguel)	PH2278	Villar de Mouros	Villa de Máros	x	x	x	x	x	x	x
26 Vilarxoán (San Lourenzo)	PH4217	Villarjuan	Villarjuan	x	x	x	x	x	x	-
27 Vilasouto (San Mamede)	PH2295	Villasoto	Villasoto	-	-	x	x	x	x	x
28 Viso, O (Santa Cristina)	PH3227	Viso	Viso	x	x	x	x	x	x	x
29 Incio (S. Migl.)	PH3262	S. Migl. del Incio	Incio (S. Migl.)	x	x	-	-	-	-	-
30 Bardaos (Sa. Eulalia)	PH2298	S. Eulalia de Bardaos	Bardaos (Sa. Eulalia)	-	-	x	x	x	x	x
31 Pedrouzos (San Salvador)	PH4209	-	-	-	-	x	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	28	25	25	22	22	26	25	25	25	28

Táboa Nº 176: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de O Incio.
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Ó igual que nas Cartas, Castelo de Somoza aparece co topónimo de "Castelo" nos Nomenclátors de 1858 e 1888.

2. Rubian de cima aparece co topónimo parroquial de "Rubián" nos diferentes Nomenclátors de 1858-1888.

3. As parroquias aparece como "Bardaos (Santa Eulalia) e Bardaos (San Julian) aparece de forma independente.

4. As parroquias de Foleibar e Vilarxoán pertencen ó concello de Samos na serie temporal analizada. Foleibar é parroquia compartidapara o 1900.

5. A actual parroquia de Santa Cruz de O Incio aparece como lugar da parroquia San Xoán de Sirgueiros antes de 1900.

As parroquias que forman o concello de O Incio non están cartografadas no seu conxunto na CGG xa que non hai referencial algunha a San Xoán de Bardaos.

LÁNCARA (ver Mapa N°172).

O nome inicial do concello é “Láncara” desde 1835. Incorpora parroquias de Puebla de San Julián, Samos e Somoza de Vilouzán en 1845.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Armea (San Pedro)	PH3472	Armea	Armea	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Bande (San Pedro)	PH3418	Vande	Vande	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Carracedo (San Vicente)	PH3436	Carracedo	Carracedo	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Cedrón (Santiago)	PH4413	Cedrón	Cedrón	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Galegos (Santa Mariña)	PH3482	Gallegos	Gallegos	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Lagos (Santalla)	PH3481	S. Eulalia de Lagos	Lagos (Sa. Eulalia)	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Lama (Santa María)	PH3445	Lama	Lama	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Larín (San Salvador)	PH3423	Larín	Larín	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Láncara (San Pedro)	PH3446	Lancara	Láncara	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Monseiro (San Miguel)	PH3389	Munseiro	Munseiro	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Muro (San Xoán)	PH3406	S. Juan de Muro	Muro	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Neira de Cabaleiros (Santa María Madalena)	PH2498	Neira dos Cabaleiros	Neira dos Cabaleiros	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Oleiros (San Martiño)	PH3415	Oleiros	Oleiros	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Pobra de San Xiao, A (San Xiao)	PH2477	S. Jul. de la Puebla	Puebla (San Xiao)	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Ronfe (San Pedro)	PH2494	Ronfe	Ronfe	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Río (San Martiño)	PH3460	Río	Río	Parroquia	Parroquia	x	-	x	x	x	x	x
17 Souto de Ferradal (Santiago)	PH3463	Ferradal	Ferradal	Parroquia	Parroquia	-	-	x	x	x	x	x
18 Toirán (San Salvador)	PH3550	Toirán	Toirán	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Toldaos (San Vicente)	PH3378	Toldaos	Toldaos	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20 Toubille (Santa María)	PH3454	Toubille	Toubille	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21 Trasluste (San Xoán)	PH3520	Trasluste	Trasluste	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22 Vilaesteva de Herdeiros (Santa María)	PH4443	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	x
23 Vilaleo (Santa María)	PH3428	Vilaleo	-	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x	x
24 Vilambrán (Santa María)	PH3404	Villambran	Villambrán	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25 Vilarello (San Pedro)	PH3532	Vilarello	Vilarello	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26 Vilouzán (Santo Estevo)	PH3490	Villouzan	Villouzan	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
27 Rivera	PH3523	Rivera	Rivera	Parroquia	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
28 Viance (Santiago)	PH2485	Viance	Viance	Parroquia	Parroquia	x	-	-	-	-	-	-
29 Villalpape	PH3541	Villalpape	Villalpape	Parroquia	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	26			28	27	26	25	26	26	26	26	26

Táboa N° 177: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Láncara.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Santa María de Vilaleo, que se identifica como "Vilaleo" na Carta de 1834, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

2. A parroquia de Viance, identificada por Fontán, existe no Dicionario e aparece ca advocación de Santiago.

3. Nas diferentes fontes, Pobra de San Xiao aparece co topónimo de "Puebla".

4. No Nomenclator de 1858, Santa María de Toubille aparece co topónimo parroquial de "Tonville".

5. Nos diferenes Nomenclátore, Vilaesteva de Herdeiros identificase co topónimo de "Villaesteva".

6. Neira de Cabaleiros aparece co topónimo de "Neira" desde o Nomenclátor de 1860 ate o de 1888.

7. Souto de Ferradal aparece co topónimo de "Souto" desde o Nomenclátor de 1860 ate o de 1888.

8. As parroquias de Rivera e Villalpape, identificadas nas Cartas, están na actualidade na parroquia de San Pedro de Vilarelle.

9. A parroquia de Viance, identificada por Fontán, aparece na actualidade na parroquia de San Pedro de Ronfe.

10. No listado do concello, e na parroquia de Santa María de Galegos aparece entre paréntese o topónimo de "ó Carballo de Gallegos".

As parroquias que forman o concello de Láncara non están cartografadas na súa totalidade na CGG xa que no hai referencia algunha á parroquia de Vilaesteva de Herdeiros.

LOURENZÁ (ver Mapa Nº172).

Na Carta de 1845 aparece como "Villanueva de Lorenzana". Integra Velle de Lorenzana e Villanueva de Lorenzana, existentes desde 1835.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLÁTORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Lourenzá (San Tomé)	PK3180	Sto. Tome Parroquia	Sto. Tomé Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
2 Lourenzá (San Xurxo)	PK3182	S. Jorge Parroquia	S. Jorge Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Lourenzá (Santa María)	PK3174	VILLANUEVA DE LORENZANA VILA	VILLANUEVA DE LORENZANA VILA	x	x	x	x	x	x	x
4 Lourenzá (Santo Adrao)	PK3190	S. Adrian Parroquia	S. Adrián Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	4	4	4	2	4	4	4	4	4	4

Táboa Nº 178: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Lourenzá.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclátor 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Lourenzá están cartografadas na súa totalidade na CGG.

LUGO (ver Mapa Nº174).

O nome inicial do concello é "Lugo" desde 1835. Agrega parte de Castroverde, Corgo, Friol, Guntín, Otero de Rey e Torredez.

(ver táboa páxina seguinte)

1. A parroquia de San Vicente de O Veral, que se identifica como "Veral" na Carta de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

2. No listado do concello de Lugo aparecen as parroquias de "Lugo (Santiago)" e "Lugo (San Pedro)" de forma independente.

3. A parroquia de Poutomillos aparece ca advocación de "Santiago"

4. A parroquia de Albeiros aparece ca advocación de "Santiago"

5. A parroquia de Saamasas aparece ca advocación de "Santiago"

6. No Nomenclátor de 1858, Santa María de alta aparece co topónimo parroquial de "Alto".

7. Na serie de Nomenclátore, a parroquia Bóveda de Mera aparece co topónimo parroquial de "Bóveda"

8. Nas fontes analizadas, O Outeiro das Camoiras aparece co topónimo parroquial de "Outeiro".

9. Lugo aparece como Cidade, sen aparecer especificada ningunha advocación para 1858; nos Nomenclátors 1860 ate 1888, como única parroquia: Lugo (Santiago y San Pedro); Para 1900, a cidade fórmana as parroquias de, ademais de Santiago e San Pedro, San Froilán.

10. Puente (San Lázaro) a parece co topónimo de "Puente de Lugo", sen embargo no diccionario Madoz, ó igual que en Fontán, aparece como "San Lázaro". Na actualidade está integrada na cidade de Lugo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Adai (Santa María Madanela)	PH1644	Aday Parroquia	Aday Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
2 Alta (Santa María)	PH1602	Sa. Ma. de Alta Parroquia	Alta Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
3 Alto, O (San Xoán)	PH1529	Seoane el alto Parroquia	Alto Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
4 Anxos, Os (San Mamede)	PH2529	Los Angeles Parroquia	Los Angeles Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
5 Bóveda (Santa María)	PH2621	Boveda Parroquia	Bóveda Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
6 Bóveda de Mera (Santalla)	PH0579	Boreda de Mera Parroquia	Bóveda de Mera Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
7 Bacurín (San Miguel)	PH0578	Bacurin Parroquia	Bacurin Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
8 Bascuas (Santa María)	PH2664	Bascuas Parroquia	Báscuas Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
9 Bazar (San Remixio)	PH1535	Bazar Parroquia	Bazar Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
10 Benade (Santo Estevo)	PH2609	Benade Parroquia	Benade Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
11 Bocamaos (San Xillao)	PH1636	Boacamaos Parroquia	Boacamaos Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
12 Burgo, O (San Vicente)	PH1508	El Burgo Parroquia	El Burgo Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
13 Calde (San Pedro)	PH1527	Calde Parroquia	Calde Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
14 Camoira (Santo Estevo)	PH0696	Camoira Parroquia	Camoira Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
15 Campo, O (San Xoán)	PH1573	S. Juan del Campo Parroquia	Campo (S. Juan) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
16 Carballido (San Martiño)	PH2643	Carballido Parroquia	Carballido Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
17 Castro (Santo André)	PH2519	-	Conturiz LUGAR	x	x	x	x	x	x	x	x
18 Coeo (San Vicente)	PH2549	Coeo Parroquia	Coeo Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
19 Coeses (Santa María Madanela)	PH2506	Coeses Parroquia	Cóeses Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
20 Cuiña (Santalla)	PH1680	Cuiña Parroquia	Cuiña Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
21 Esperante (Santalla)	PH1557	Esperante Parroquia	Esperante Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
22 Fixós (Santa Marta)	PH1575	Sa. Marta Parroquia	Fijos (Sa. Marta) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
23 Gondar (Santa María)	PH2684	Gondar Parroquia	Gondar Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
24 Labio (San Pedro)	PH2657	Labio Parroquia	Lábio Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
25 Lamas (Santalla)	PH1525	Lamas Parroquia	Lámas Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
26 Mazoi (Santalla)	PH1688	Mazoy Parroquia	Mazoy Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	-
27 Meilán (Santiago)	PH1655	Meilán Parroquia	Meilán Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
28 Mera (San Pedro)	PH0547	El Hospital Parroquia	El Hospital Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
29 Monte de Meda (Santa María Madanela)	PH1514	Mte. de Meda Parroquia	Mte. de meda (sa. Ma.) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
30 Muxa (San Salvador)	PH2606	S. Salv. de Muja Parroquia	Muja (S. Salv.) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	-
31 Muxa (Santa María)	PH2607	Sa. Ma. de Muja Parroquia	Muja (Sa. Ma.) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
32 Ombreiro (San Martiño)	PH1616	Hombreiro Parroquia	Hombreiro Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
33 Orbazai (San Miguel)	PH1642	Orbazay Parroquia	Orbazay Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
34 Outeiro das Camoiras, O (San Salvador)	PH0685	Outeiro Parroquia	Outeiro Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
35 Pedreda (San Vicente)	PH2626	Pedreda Parroquia	Pedreda Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
36 Pena (San Xoán)	PH2518	Pena Parroquia	Pena Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
37 Piñeiro (San Martiño)	PH1592	Piñeiro Parroquia	Piñeiro Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
38 Piños (Santiago)	PH1579	Piugos Parroquia	Piugos Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
39 Poutomillos (San Martiño)	PH0597	-	-	x	x	x	x	x	x	x	x
40 Prógalo (Santiago)	PH0589	Progalo Parroquia	Prógalo Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
41 Pias (San Vicente)	PH1678	Pias Parroquia	Pias Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
42 Recimil (San Lourenzo)	PH2539	Recimil Parroquia	Recemil Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
43 Ribas de Miño (San Mamede)	PH2503	Ribas de Miño Parroquia	Ribas de Miño Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
44 Romeán (San Pedro)	PH2683	Romean Parroquia	Romean Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
45 Rubiás (San Xillao)	PH2628	Rubiás Parroquia	Rubiás Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
46 Saa (Santiago)	PH1565	Saa Parroquia	Saa Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
47 San Román (Santa Cristina)	PH1560	S. Roman Parroquia	S. Roman Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
48 Santa Comba (San Pedro)	PH2527	S. Comba Parroquia	Sa. Comba Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
49 Soñar (San Pedro)	PH1578	Soñar Parroquia	Soñar Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
50 Teixeiro (Santa María)	PH2731	Teigeira Parroquia	Teigero Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
51 Tirimol (San Xoán)	PH1658	Tirimol Parroquia	Tirimol Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
52 Torible (Santa Mariña)	PH0663	Torible Parroquia	Torible Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
53 Veral, O (San Vicente)	PH1611	Veral LUGAR	Veral Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
54 Vilachá de Mera (San Xillao)	PH0691	Vilacha de Mera Parroquia	Vilachá de Mera Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
55 Lugo	PH1673	LUGO CIDADE	LUGO CIDADE	x	x	x	x	x	x	x	x
56 Albeiros (San Lourenzo) ¹³	PH1675	Albeiros Parroquia	Albeiros Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
57 Muja (S. Fid)	PH1691	S. Fid Parroquia	Muja (S. Fid) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
58 Saamasas (Santiago)	PH1652	Saamasas Parroquia	Sámasas Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x
59 Puente (San Lázaro)	PH1662	S. Lazaro CAPELA	S. Lazaro CAPELA	x	x	x	x	x	x	x	x
60 Lugo (Santiago)	PH1673	-	-	x	x	-	-	-	-	-	x
61 Lugo (Santiago de afuera)	PH1683	-	-	-	-	-	x	x	x	x	-
62 Lugo (San Pedro de afuera)	PH1663	-	-	-	-	-	-	x	x	x	-
63 Lugo (San Froilán)	PH1673	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
64 Lugo (San Froilán de afuera)	PH1684	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
TOTAL PARROQUIAS	55			55	56	60	60	59	61	61	62

Táboa N° 179: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concel lo de Lugo.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario io Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

As parroquias que forman o concello de Lugo non están cartografadas na súa totalidade na CGG xa que non hai referencia á parroquia de Poutomillos.

MEIRA (ver Mapa Nº175).

O nome inicial do concello é “Meira” desde 1835. Pertenceu o partido xudicial de A Fonsagrada no século XIX e na actualidade o de Lugo. O municipio de Ribeira de Piquín creouse no 6/5/1935, cando perde territorio o concello de Meira e, polo tanto, prodúcese un traspaso de parroquias.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Meira (Santa María)	PH3886	MEIRA	VILA	MÉIRA	VILA	x	x	x	x	x	x
2 Seixosmil (Santo Isidro)	PH4837	Seijosmil	Parroquia	Seijosmil	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Navallos (San Pedro)	PH4852	Noballo	LUGAR	Naballo	LUGAR	x	x	x	-	-	x
4 Piquín (San Xurxo)	PH4856	S. Jorge de Pequin	Parroquia	Pequin (S. Jorge)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Santalla (Santalla)	PH4850	S. Eulalia de Pequin	Parroquia	Pequin (Sta. Eulalia)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	2	4	4	5	5	5	4	4	5	5	

Táboa Nº 180: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Meira.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia San Pedro de Navallos no Diccionario Madoz, aparece co topónimo parroquial de " Vicaria de Naballos". Tamén para o Nomenclátor de 1858:"Naballos (Vicaria de)".

2. Ó igual que na Carta, nos diferentes Nomenclátore Santallaidentificase como "Piquín (Santa Eulalia)".

As parroquias que forman o concello de Meira están cartografadas na súa totalidade na CGG.

MONDOÑEDO (ver Mapa Nº176).

O nome inicial do concello é “Mondoñedo” desde 1835. Integra parte de Villaronte e de Villanueva de Lorenzana en 1845. Na CGG de 1845 aparece como capital de partido.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Argomoso (San Pedro)	PK3037	Argomoso	Parroquia	Argomoso	Parroquia	x	x	x	-	x	x
2 Carne, O (Nosa Señora do Carne)	PK3039	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3 Coubueira, A (Santa María Madanela)	PK3126	Coubueira	Parroquia	Coubueira	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Figueiras (San Martiño)	PK2174	Figueiras	Parroquia	Figueiras	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Lindín (Santiago)	PK3058	Lindín	Parroquia	Lindín	Parroquia	x	x	x	-	x	x
6 Masma (Santo André)	PK3144	Masma	Parroquia	Masma	Parroquia	x	x	x	-	x	x
7 Mondoñedo (Nosa Señora do Carne)	PK3029	MONDOÑEDO	CIDADE	MONDOÑEDO	CIDADE	-	-	x	-	-	-
8 Mondoñedo (Santiago)	PK3149	-	-	-	-	x	x	-	x	x	x
9 Oirán (Santo Estevo)	PK3149	Oirán	Parroquia	Oirán	Parroquia	x	x	x	x	x	x
10 Remedios, Os (Nosa Señora dos Remedios)	PK3009	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11 Santa María Maior (Santa María)	PK3066	Sa. Ma. Mayor	Parroquia	Sa. Ma. Mayor	Parroquia	-	-	x	x	x	x
12 Sasdonigas (San Lourenzo)	PK2085	Sasdonigas	Parroquia	Sasdonigas	Parroquia	x	x	x	x	x	x
13 Trigas (San Vicente)	PK3005	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
14 Vilamor (Santa María)	PK3143	Vilamor	Parroquia	Vilamor	Parroquia	x	x	x	x	x	x
15 Viloalle (Santa María)	PK3123	Viloalle	Parroquia	Viloalle	Parroquia	x	x	x	x	x	x
16 Mojeira (San Lorenzo)	PK4004	Mojeira	Parroquia	Mojeira	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	15	11	11	10	10	11	10	9	11	15	

Táboa Nº 181: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Mondoñedo.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. En 1858 A Coubueira aparece co topónimo parroquial de "Combueira".

2. Na serie dos Nomenclátore, Santa María Maior aparece esta parroquia co topónimo de "Mayor".

3. A parroquia actual de San Vicente de Trigás identifícase no ano 1900 como "Oirán ,San Vicente", supoñendo un cambio de topónimo.

4. San Lourenzo de Mojoeira é parroquia compartida co concello de Riotorto no 1900. Nas datas anteriores existe para o concello de Riotorto.

Os lugares que forman a actual parroquia de Nosa Señora dos Remedios pertencían a parroquia de Santiago de Mondoñedo antes de 1900.

As parroquias da época que formaban o concello de Mondoñedo non están cartografadas na súa totalidade na CGG, faza a referencia de Santiago de Mondoñedo.

MONFORTE DE LEMOS (ver Mapa N°177).

O nome inicial do concello é “Monforte” desde 1835. Na Carta de 1845 aparece a capital de concello como Moreda (San Salvr.) e como capital de Partido "MONFORTE". Integra Couto Vello e parte de Couto Novo, Moreda, Puebla de Brollón , Saviñao e Sober en 1845.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Baamorto (Santa María)	PH1194	Vamorto Parroquia	Vamorto Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Bascós (San Martiño)	PH2079	Bascos Parroquia	Bascos Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Caneda (Santalla)	PH2067	Caneda Parroquia	Caneda Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Chao do Fabeiro, O (San Román)	PH2124	Porto de Lobos LUGAR	Porto de Lobos LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
5 Chavaga (San Xoán)	PH2180	Chabaga Parroquia	Chabaga Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Distriz (Santo André)	PH1097	Destriz Parroquia	Destriz Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Fiolleda (San Cosmede)	PH1195	Fiolleda Parroquia	Fiolleda Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Gullade (Santo Acisclo)	PH2035	Gullade Parroquia	Gullade Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Guntín (Santa Lucía)	PH2023	Guntín Parroquia	Guntín Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Marcelle (San Miguel)	PH2041	Marcelle Parroquia	Marcelle Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Monforte de Lemos	PH2029	MONFORTE VILA	MONFORTE VILA	x	x	x	x	x	x	x
12 Monte, O (Santa Mariña)	PH2066	S. Mña. del Monte Parroquia	Monte (S. Mña.) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Moreda (San Salvador)	PH1150	S. Salv. de Moreda Parroquia	Moreda (S.Salvr.) LUGAR	x	x	x	x	x	x	x
14 Nocedas, As (Santo Estevo)	PH2045	Nocedas Parroquia	Nocedas Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Parte, A (Santa María)	PH2154	La Parte Parroquia	La Parte Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Penela, A (Santa María)	PH2055	Penelas Parroquia	Penéla Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Piñeira (San Martiño)	PH2007	Piñeira Parroquia	Piñeira Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Reigada (San Salvador)	PH2150	Reigada Parroquia	Reigada Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Ribas Altas (San Pedro)	PH2132	Rivas Altas Parroquia	Rivas Altas Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20 Rozavales (Santa María)	PH3005	Rozabales Parroquia	Rozabales Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21 Soane (San Salvador)	PH1190	Soane Parroquia	Soane Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22 Sindrán (San Pedro)	PH2098	Sindrán Parroquia	Sindran Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
23 Tor (San Xiliao)	PH1162	S. Ju. de Tor Parroquia	Tor (S. Joo.) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
24 Tor (San Xoán)	PH1173	S. Juln. de Tor Parroquia	Tor (S. Juln.) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25 Valverde (San Pedro)	PH2144	Valverde Parroquia	Valverde Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26 Vide, A (San Cibrao)	PH1089	La Vid Parroquia	La Vid Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
27 Vilamarín (San Fiz)	PH2085	Villamarin Parroquia	Villamarin Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
28 Pino, Santa María ⁸	PH2187	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29 Monforte, San Vicente del Pino	PH2029	-	-	x	x	x	-	-	-	-
30 Monforte, San Vicente de afuera	PH2039	-	-	-	-	-	x	x	x	x
31 Monforte, Santa María de afuera	PH2019	-	-	-	-	-	-	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	27	26	25	27	28	28	28	28	28	28

Táboa N° 182: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Monforte de Lemos.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Salvador de Moreda, que se identifica como "S. Salv. de Moreda" na Carta de 1834, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

2. Monforte de Lemos: no listado do concello de Monforte do diccionario aparece a advocación de "Santa María", no listado do Partido, como Santa María de la Régoa. No primeiro Nomenclator empregado identifícase a vila e a parroquia de "Regoa (Santa María)" e de maneira independente a parroquia de "Pino (San Vicente). Nos posteriores Nomencladores, a vila inclúese nas parroquias de Pino (San Vicente) e Regoa (Santa María) e por tanto contabilizáronse para estas datas como unha única parroquia.

3. Existe unha aldea co topónimo de "Faveiro" na parroquia de Santa María de Baamorto.

As parroquias que forman o concello de Monforte de Lemos están cartografadas na súa totalidade na CGG.

MONTERROSO (ver Mapa N°178).

O nome inicial do concello é “Monterroso” desde 1835. Integra parte de Ferreira de Pallares e de Ulloa en 1845.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Arada (Santa María)	NH9369	Arada	Parroquia	Arada	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
2 Bidouredo (Santiago)	NH9339	Vidouredo	Parroquia	Vidouredo	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
3 Bispo, O (Santa María)	NH9383	Bispo	Parroquia	Bispo	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
4 Cumbras (San Martiño)	NH9450	Cumbras	Parroquia	Cumbras	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
5 Esporiz (San Miguel)	NH9349	Esporiz	Parroquia	Esporiz	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
6 Fente (San Martiño)	NH9365	Fente	Parroquia	Fente	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
7 Ferreiros, Os (San Cibrao)	NH9362	Ferreiros	Parroquia	Ferreiros	Parroquia	-	x	x	x	x	x	-
8 Frameán (San Pedro)	NH9366	Frameán	Parroquia	Frameán	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
9 Fufín (San Martiño)	NH9453	Fufín	Parroquia	Fufín	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
10 Lavandelo (Santiago)	NH9470	Labandelo	Parroquia	Labandelo	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
11 Leborei (Santa María)	NH9461	Leborei	Parroquia	Leborei	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
12 Ligonde (Santiago)	NH9496	Ligonde	Parroquia	Ligonde	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
13 Lodoso (San Xoán)	NH9463	Lodoso	Parroquia	Lodoso	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
14 Marzán (Santa María)	PH0428	Marzan	Parroquia	Marzan	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
15 Milleiros (San Pedro)	NH9483	-	-	-	-	-	x	-	-	-	x	x
16 Novelúa (San Cristovo)	NH9482	Nobelúa	Parroquia	Nobelúa	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
17 Pedraza (Santa María)	NH9421	S. M. de Pedraza	Parroquia	Pedraza (Sta. Ma.)	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
18 Penas (San Miguel)	NH9480	Pena	Parroquia	Pena	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
19 Pol (San Cibrao)	NH9389	Pol	Parroquia	Pol	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
20 Salgueiros (Santa María)	PH0413	Salgueiros	Parroquia	Salgueiros	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
21 San Breixo (San Salvador)	NH9387	Sambrejo	Parroquia	Sambrejo	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
22 Satrexas (Santa Eufemia)	NH9369	Siete Iglesias	Parroquia	Siete Iglesias	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
23 Sirgal (Santo André)	NH9368	Sirgal	Parroquia	Sirgal	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
24 Sucasro (Santa Mariña)	NH9375	Sucasro	Parroquia	Sucasro	Parroquia	-	x	x	x	x	x	-
25 Tarrío (Santa María)	NH9465	Tarrío	Parroquia	Tarrío	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
26 Valboa (San Salvador)	NH9363	Balboa	Parroquia	Balbó	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
27 Vilanova (San Pedro)	NH9462	Vilanoba	Parroquia	Vilanoba	Parroquia	-	x	x	x	x	x	-
28 Viloide (San Cristovo)	NH9372	Viloide	Parroquia	Veloide	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
29 Gundín (San Cristobal)	NH9433	Gundín	Parroquia	Gundín	Parroquia	-	x	x	x	x	x	-
30 Podente ⁹	NH9359	Podente ¹	Parroquia	Podente	LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
31 Pedraza (San Lorenzo)	NH9430	S. Lorzo. de Pedraza	Parroquia	Pedraza (S. Lorzo)	Parroquia	-	x	x	x	x	x	-
32 Olveda (Santa María)	NH9351	Olveda	Parroquia	Olveda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
33 Rial (San Andrés)	NH9352	Rial	Parroquia	Rial	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	28	30	29	0	30	28	29	29	30	27		

Táboa N° 183: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Monterroso.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia que se identifica como "Podente" na Carta de 1834, é unha das diferenzas parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

2. A parroquia San Pedro de Milleiros no listado do Partido Xudicial aparece ca advocación de "San Juan".

3. No diccionario Madoz, San Pedro de vilanova identificase como "Villanueva de los Pacios".

4. Ó contrario de Fontán, o topónimo parroquial de Satrexas en Madoz aparece xunto: "Sieteglesias"

5. Tan só no Nomenclator de 1888 se identifica Sucasro como "Sirgal (Santa María)".

6-7 AS Parroquias Olveda e Rial son compartidas para 1900 co concello de Antas de Ulla. Nas datas anteriores pertencen unicamente ó concello de Antas de Ulla.

8. Os lugares que formaban as parroquias de San Cristobal de Gundín e San Lorenzo de Pedraza pertencen actualmente á parroquia de Santa María de Pedraza.

9. Podente localízase na parroquia de San Miguel de Esporiz.

As parroquias que forman o concello de Monterroso están cartografadas na súa totalidade na CGG.

MURAS (ver Mapa N°179).

O nome inicial do concello é “Murás” desde 1835 e pertencía no século XIX ó partido xudicial de Viveiro e actualmente no de Vilalba.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Ambosores (Santa María)	PK0212	Pte. de entrambas Sares	PONTE	Pte. de entrambas Sares	PONTE	-	-	-	-	-	X
2 Balsa, A (Santa María)	PK1019	Balsa	Parroquia	Balsa	Parroquia	X	X	X	X	X	X
3 Burgo, O (Santa María)	PK0123	Burgo	Parroquia	Burgo	Parroquia	X	X	-	X	X	X
4 Irixoa (San Xillao)	PK0162	Irijoa	Parroquia	Irijoa	Parroquia	X	X	X	X	X	X
5 Muras (San Pedro)	PK0133	Muras	Parroquia	Múras	Parroquia	X	X	X	X	X	X
6 Silán (Santo Estevo)	PK1139	Selan	Parroquia	Silan	Parroquia	X	X	X	X	X	X
7 Sisto, O (Santa María)	PK0168	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X
8 Viveiro, O (Santa María)	PK1116	Viveiro	Parroquia	Viveiro	Parroquia	X	X	X	X	X	X
9 Gestosa (San Antonio)	PK0176	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X
TOTAL PARROQUIAS	8		6		6	6	6	5	6	6	9

Táboa N° 184: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Muras.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1-2. As parroquia de Ambosores e o Sisto son parroquias compartidas co concello de Oural para 1900. O concello de Oural exténdese en parte no concello de Muras.

3. Na actualidade San Antonio de Xestosa intégrase na parroquia de San Pedro de Muras. O concello de Muras, formado por un total de seis parroquias ata 1847, foron cartografadas por Fontán na CGG.

NAVIA DE SUARNA (ver Mapa N°180).

A partires de 1835 aparece como Navia de suarna pero na carta de 1845 aparece como capital de concello "PUEBLA DE NAVIA".

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Barcia (San Miguel)	PH6539	Barcia	Parroquia	Barcia	Parroquia	X	X	X	X	X	X
2 Cabanela (Santa María)	PH5681	Cabanelas	Parroquia	Cabanelas	Parroquia	X	X	X	X	X	X
3 Castañedo (Santiago)	PH6638	Castañedo	Parroquia	Castañedo	Parroquia	X	X	X	X	X	X
4 Folgueiras (Santa Eufemia)	PH6533	Folgueiras	Parroquia	Folgueiras	Parroquia	X	X	X	X	X	X
5 Freixis (San Pedro)	PH6527	Freigis	Parroquia	Freigis	Parroquia	X	X	X	X	X	X
6 Galegos (Santiago)	PH6600	Gallegos	Parroquia	Gallégos	Parroquia	X	X	X	X	X	X
7 Moia (Santiago)	PH6584	Moya	Parroquia	Moya	Parroquia	X	X	X	X	X	X
8 Mosteiro (San Salvador)	PH6623	Mosteiro	Parroquia	Mosteiro	Parroquia	X	X	X	X	X	X
9 Muñis (San Xosé)	PH6559	Bernaltuas- tecomonllas	LUGAR	Bernaltuas- tecomonllas	LUGAR	-	-	-	-	-	X
10 Penamil (Santiago)	PH5586	Penamil	Parroquia	Penamil	Parroquia	X	X	X	X	X	X
11 Pin (Santa María)	PH6508	Pin	Parroquia	Pin	Parroquia	X	X	X	X	X	X
12 Proba de Navia, A (Santa María Mastanola)	PH6528	PUEBLA DE NAVIA	VILA	PUEBLA DE NAVIA	VILA	X	X	X	X	X	X
13 Queizán (Santiago)	PH6602	Queizan	Parroquia	Queizan	Parroquia	X	X	X	X	X	X
14 Rao (Santa María)	PH7537	Rao	Parroquia	Rao	Parroquia	X	X	X	X	X	X
15 Ribón (Santa Mariña)	PH6556	Ribon	Parroquia	Ribon	Parroquia	X	X	X	X	X	X
16 Ribeira, A (Santo Estevo)	PH6665	Ribeira	LUGAR	Ribeira	LUGAR	-	-	X	X	X	X
17 Savane (San Xoán)	PH6547	Sebané	Parroquia	Seoane	Parroquia	X	X	X	X	X	-
18 Son (Santa María)	PH6513	Son	Parroquia	Son	Parroquia	X	X	X	X	X	X
19 Vallo (Santa Mariña)	PH6541	Ballo	Parroquia	Ballo	Parroquia	X	X	X	X	X	X
20 Vilarpandín (Santo Estevo)	PH6537	Villarpandín	Parroquia	Villarpandín	Parroquia	X	X	X	X	X	X
TOTAL PARROQUIAS	20		18		18	18	18	18	19	19	19

Táboa N° 185: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Navia de Suarna.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Nos Nomenclátors A Pobra de Navia aparece co topónimo parroquial de "Puebla de Navia de Suarna".

2. Nos Nomenclátors San Xoán de Sevane aparece co topónimo de "Sebane" e para 1900 aparece como aldea de "Villarpandín (San Esteban)".

Domingo fontán cartografou todos os topónimos parroquias da época na CGG pero faltou identificar como parroquia A Ribeira.

NEGUEIRA DE MUÑIZ (ver Mapa N°181).

Na serie temporal analizada, as parroquias que conforman o concello actual pertencían ó concello de A Fonsagrada ate o 1928.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Barcela (San Miguel)	PH7727	Barcela	Parroquia	Barcela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Ernes (San Pedro)	PH7840	Hernes	Parroquia	Hernes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Marentes (Santa María Madanela)	PH7712	Robledo	Marentes	Robledo	Marentes	-	-	-	-	-	-	x
4 Negueira (San Salvador)	PH7718	Nigueira	Parroquia	Nigueira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Ouviaño (Santiago)	PH6794	Ouviaño	Parroquia	Ouviaño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Río de Porto (San Brais da Barqueira)	PH7831	Porto	LUGAR	Porto	LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
TOTAL PARROQUIAS	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Táboa Nº 186: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Negueira de Muñiz.
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Marentes estaba en 1834 en Asturias. Na actualidade a parroquia de Ibias (Asturias) é compartida con Negueira de Muñiz.

As parroquias que forman o actual concello de Negueira de Muñiz están cartografadas os seus topónimos homónimos no seu conxunto na CGG.

AS NOGAIS (ver Mapa Nº182).

O nome inicial do concello é “Nogales” desde 1835 pero tamén está o concello de Doncos. No Boe de 1845 aparece unificado no concello de Doncos pero na Carta de 1845 identifica como capitais de concello "Nogales" e "Doncos". No Diccionario Madoz ambos concellos aparecen segregados como "Doncos" e nas restantes fontes como "Nogales". Segrega parte a Triacastela en 1966.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Alence, A (Santa Lucía)	PH5315	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
2 Doncos (Santiago)	PH5358	Doncos	Parroquia	Dòncos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Noceda (San Xoán)	PH5376	Noceda	Parroquia	Noceda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Nogais, As (Santa María Madanela)	PH5441	NOGALES	VILA	NOGALES	VILA	x	x	x	x	x	x	x
5 Nullán (San Cosmede)	PH5326	Nullán	Parroquia	Nullan	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Quintá (San Pedro)	PH5420	Quintas	Parroquia	Quintá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Santo André (Santo André)	PH5452	S. Andres	Parroquia	S. Andres	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Torés (San Xoán)	PH5309	Torés	Parroquia	Torés	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Vilaicente (San Xoán)	PH5431	Villadicente	Parroquia	Villadicente	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Casa de las Pozas	PH6303	Casa de las Pozas	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11 Castelo	PH5377	-	-	Castelo	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	9	9	9	8	8	8	8	8	8	8	8	9

Táboa Nº 187: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de As Nogais.
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia identificada como "Casa de las Pozas" na Carta de 1834, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

2. A parroquia de Santo André de Santo André identifícase como "Nogales (San andrés)". Fontán identificouna como na actualidade.

Os lugares que forman a actual parroquia de Santa Lucía e A Alence pertencían á parroquia de San Xoán de Torés.

As parroquias que forman o concello de As Nogais están cartografadas na súa totalidade na CGG.

OUIROL (ver Mapa Nº183).

O nome inicial do concello é “Orol” en 1844.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Ambosores (Santa María)	PK0213	Pte. de entrambas Sores	PONTE	Pte. de entrambas Sores	PONTE	-	-	-	-	-	-	X
2 Bravos (Santiago)	PK0288	Bravos	Parroquia	Bravos	Parroquia	X	X	-	X	X	X	X
3 Cabanas (San Pantaleón)	PK0238	S. Pantaleon de Cabanas	Parroquia	Cabanas (S. Pantaleon)	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
4 Merille (Santa Eulalia)	PK1207	Merille	Parroquia	Merille	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
5 Miñotos (San Pedro)	PK1235	Miñotos	Parroquia	Miñotos	Parroquia	X	X	-	X	X	X	X
6 Oourol (Santa María)	PK1203	Oourol	Parroquia	Oourol	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
7 Sisto, O (Santa María)	PK0261	Carreira	LUGAR	Carreira	LUGAR	-	-	-	-	-	-	X
8 Xerdiz (Santa María)	PK1213	Jerdiz	Parroquia	Jerdiz	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
TOTAL PARROQUIAS	8		6		6	6	6	4	6	6	6	8

Táboa Nº 188: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Oourol.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Ambosores e O sisto son parroquias compartidas co concello de Muras. A parroquia principal é este concello e o territorio da parroquia exténdese polo concello de Muras.

As parroquias que forman o concello de Oourol están cartografadas no seu conxunto na CGG.

OUTEIRO DE REI (ver Mapa Nº184).

O nome inicial do concello é "Otero de Rey" desde 1835. Segrega parte de Friol e a Lugo en 1844.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Aguiar (San Clodio)	PH1781	-	Aguiar (Sn. Claudio)	Parroquia	Parroquia	X	X	X	-	X	X	X
2 Aguiar (San Lourenzo)	PH1784	S. Lorz. de Aguiar	Parroquia	Aguiar (S. Lorz.)	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
3 Arcos (San Pedro)	PH2715	Arcos	Parroquia	Arcos	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
4 Aspai (San Cibrao)	PH0781	Aspay	Parroquia	Aspay	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
5 Bonxe (San Mamede)	PH1753	Bongxe	Parroquia	Bongxe	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
6 Caboi (San Martiño)	PH1713	Astaris	Parroquia	Astaris ó Cabói	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
7 Candai (San Vicente)	PH0762	Canday	Parroquia	Canday	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
8 Castelo de Rei (San Salvador)	PH1777	Castelo	Parroquia	Castelo	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
9 Cela (Santa María)	PH1748	Cela	Parroquia	Cela	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
10 Folgueira (San Nicolás)	PH1766	Folgueira	Parroquia	Folgueira	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
11 Francos (Santiago)	PH0783	Francos	Parroquia	Francos	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
12 Gaiosio (San Tomé)	PH0743	S. Tomé de Gayoso	Parroquia	Gayoso (S. Tome)	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
13 Gaiosio (Santiago)	PH0785	Santo. de Gayoso	Parroquia	Gayoso (Santo.)	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
14 Guillar (San Martiño)	PH1720	Guillar	Parroquia	Guillar	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
15 Martul (San Pedro)	PH1711	Martul	Parroquia	Martul	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
16 Matela (Santa María Madanela)	PH1756	Matela	Parroquia	Mitela	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
17 Mosteiro (San Salvador)	PH1771	Mosteiro	Parroquia	Mosteiro	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
18 Outeiro de Rei (San Xoán)	PH1723	OTERO DE REY	VILA	OTERO DE REY	VILA	X	X	X	X	X	X	X
19 Parada (San Xoán)	PH1618	Parada	Parroquia	Parada	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
20 Robra (San Pedro Fiz)	PH1731	Robra	Parroquia	Robra	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
21 San Fiz de Paz (San Pedro Fiz)	PH2712	Paz	Parroquia	Paz	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
22 Santa Mariña (Santa María)	PH1724	Sa. Mña. de Brabos	Parroquia	Rábade (Sa. Mña.)	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
23 Silvarrei (San Xoán)	PH1750	Silva Rei	Parroquia	Silva Rei	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
24 Sobrada de Aguiar (Santa María Madanela)	PH1795	Sobrado	Parroquia	Sobrada (de Aguiar)	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
25 Taboi (San Pedro)	PH1768	Taboy	Parroquia	Taboi	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
26 Vicinte (Santa María)	PH0760	Vicinte	Parroquia	Vicinte	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
27 Vilela (Santiago)	PH1776	Vilela	Parroquia	Vilela	Parroquia	X	X	X	X	X	X	X
TOTAL PARROQUIAS	27		26		27	27	27	27	26	27	27	27

Táboa Nº 189: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Outeiro de Rei.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Clodio de Aguiar, que se identifica como "Aguiar (Sn. Claudio)" na Carta de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

2. No listado do Partido Xudicial de Lugo, indícanse dous posibles topónimos para a súa identificación San nicolas de folgueira, os de "Folgueira ó Saa".

3. A parroquia Castelo de Rei aparece co topónimo de "Castelo" para as datas de 1858-1860-1888.

4. A parroquia de San Fiz de Paz aparece co topónimo de "Paz" para a serie temporal.

5. A parroquia de Santa Mariña aparece co topónimo e "Rábade" para a serie temporal.
 6. A parroquia de Sobrada de Aguiar aparece co topónimo de "Sobadra".
- O concello de Outeiro aparece cartografado integramente polas 27 parroquias na CGG.

PALAS DE REI (ver Mapa Nº185).

“Palas de Rey” desde 1844 do partido xudicial de Chantada.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Albá (Santiago)	NH9414	Alba	Parroquia	Alba	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Ambreixo (San Vicenzo)	NH8489	Viña o Ambrejo	Parroquia	Viña o Ambrejo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Augas Santas (San Xurxo)	NH9535	Augas Santas S. Migl. de	Parroquia	Augas Santas Berbetoros (S. Migl. de)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Berbetoros (San Miguel)	NH9573	Cabana	Parroquia	Cabana	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Cabana (Santiago)	NH8474	Camino	Parroquia	Camino	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Camiño, O (San Xiao)	NH8497	S. Mamede de Carballal	Parroquia	S. Mamede de Carballal	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Carballal, O (San Mamede)	NH9502	S. Sebastião de Carballal	Parroquia	S. Sebastião de Carballal	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Carballal, O (San Sebastián)	NH9417	Carteire	Parroquia	Carteire	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Carteire (Santa María)	PH0501	S. Mamede de Coence	Parroquia	S. Mamede de Coence	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Coence (San Mamede)	NH9412	S. Mig. de Coence	Parroquia	S. Mig. de Coence	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Coence (San Miguel)	NH9402	Cubelo	Parroquia	Cubelo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Covelo (San Xoán)	NH9499	Curbián	Parroquia	Curbián	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Curbián (San Martiño)	NH8496	Cuiña	Parroquia	Cuiña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Cuiña (Santa María)	NH8591	Felpos	Parroquia	Felpos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Felpós (San Tomé)	NH9513	Ferreira	Parroquia	Ferreira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Ferreira de Negral (San Martín)	NH9565	Filgueira	Parroquia	Filgueira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Filgueira (San Tomé)	NH9429	Fuentecubierta	Parroquia	Fuentecubierta	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Fontecuberta (Santa Mariña)	NH9449	Laya	Parroquia	Laya	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Laia (San Xoán)	NH9520	Lestedo	Parroquia	Lestedo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20 Lestedo (Santiago)	NH9467	Maceda	Parroquia	Maceda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21 Maceda (San Miguel)	NH9511	Marzá	Parroquia	Marzá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22 Marzá (Santa María)	NH9436	Mato	Parroquia	Mato	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
23 Mato, O (San Xoán)	NH8478	Meigide	Parroquia	Meigide	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
24 Meixide (San Pedro)	NH8498	Merlán	Parroquia	Merlán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25 Merlán (San Salvador)	NH9525	Moredo	Parroquia	Moredo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26 Moredo (San Fiz)	NH9504	Mosteiro	Parroquia	Mosteiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
27 Mosteiro de Devesa (Santiago)	NH9591	Oroso	Parroquia	Oroso	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
28 Orosa (Santo André)	NH8469	Palas de Rey	Parroquia	Palas de Rey	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
29 Palas de Rei (San Tirso)	NH9427	FEIRA	Parroquia	FEIRA	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
30 Pambre (San Pedro)	NH8455	Pambre	Parroquia	Pambre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
31 Pidre (Santa María)	NH8482	Pugeda	Parroquia	Pugeda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
32 Puxeda, A (Santa María)	NH9542	Quindimil	Parroquia	Quindimil	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
33 Quindimil (San Miguel)	NH9500	Ramil	Parroquia	Ramil	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
34 Ramil (San Martiño) ¹³	NH8445	Remonde	Parroquia	Remonde	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
35 Remonde (San Miguel)	NH8456	S. Cipriano de Repostería	Parroquia	S. Cipriano de Repostería	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
36 Repostería, A (San Cibrao)	NH8485	S. Justo de Repostería	Parroquia	S. Justo de Repostería	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
37 Repostería, A (San Xusto)	NH8494	S. Salvador de Berbetoros	Parroquia	S. Salvador de Berbetoros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
38 Ribeira (San Salvador)	NH9583	Salaya	Parroquia	Salaya	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
39 Salaya (San Pedro)	NH9531	S. Breijo	Parroquia	S. Breijo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
40 San Breixo (Santa María)	NH8476	Ulloa	Parroquia	Ulloa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
41 Ulloa (San Vicente)	NH9522	Vilar de Donas	Parroquia	Vilar de Donas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
42 Vilar de Donas (San Salvador)	NH9479	Vilareda	Parroquia	Vilareda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
43 Vilareda (San Pedro)	NH9434	Ermora	Parroquia	Ermora	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
44 Hérmorea (San Bartolomé) ¹²	NH8572	Pacios	Parroquia	Pacios	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
45 Pacios (Santa María) ¹¹	NH9586											
TOTAL PARROQUIAS	43	42	43	41	43	38	44	44	44	44	44	44

Táboa Nº 190: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Palas de Rei.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Tirso de Palas de Rei que se identifica como "Palas de Rei" na Carta de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.
2. A parroquia de San Martiño de Ramil é parroquia compartida co concello pontevedrés de Agolada a partires de 1860. Nas datas anteriores pertence ó concello de Agolada.
3. No diccionario Madoz, ambreixo aparece unicamente co topónimo de Viña, ó igual que nos Nomenclátors 1858-1888.
4. A parroquia de Curbián aparece ca advocación de "Santa Marina" na fonte Madoz.
5. A parroquia de Ferreira de Negral aparece ca advocación de "Santa María" en Madoz; nos Nomenclátors 1858-1888 aparece co topónimo parroquial de "Ferreira".
6. A parroquia de San Fiz de Moredo aparece co topónimo parroquial de "Felix de Moredo (San Pedro)" nas fontes indicadas.

7. Madoz reconócelle dous topónimos para identificar a parroquia de Ribera: "Ribera o Berbetoros".

8. Vilar de Donas aparece identificada ca advocación de "Santa María".

9. Esta parroquia Mosteiro da Devesa aparece ó igual que na Carta como "Mosteiro".

10. A parroquia de Santa María de Pacios é parroquia compartida co concello Friol en 1900. Nas datas anteriores pertence ó concello de Friol

11. A parroquia de "Érmorea" aparece na actualidade na parroquia de Santa María de Cuíña.

12. A parroquia de "Ramil" do concello de Agolada exténdese en parte polo concello de Palas de Rei.

As parroquias que forman o concello de Palas de Rei están cartografadas no seu conxunto na CGG.

PANTÓN (ver Mapa N°186).

Pantón desde 1844 pero na Carta de 1845 aparece como capital de concello "Seguín" e a partir de Pascual Madoz como Pantón.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Acedre (San Romao)	PH1021	Acedre	Parroquia	Acedre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Atán (Santo Estevo)	PH0066	Atán	Parroquia	Atán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Cangas (San Fiz)	PH1014	S. Fiz de Cangas	MONAS	Cangas (S. Fiz)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Cangas (Santiago)	PH1022	Santo. de Cangas	MONAS	Cangas (Santo.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5	Castillón (San Vicente)	PH1120	S. Vic. de Castrillon	Parroquia	Castrillán (S. Viete)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Castillón (Santiago)	PH1120	Sant. de Castrillon	Parroquia	Castrillón (Santo.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Deade (San Vicente)	PH1036	Deade	Parroquia	Deade	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Eiré (San Xulián)	PH1008	S. Jul. de Eiré	Parroquia	Eiré (S. Juln.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Espasantes (Santo Estevo)	PH1033	Espasantes	Parroquia	Espasantes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10	Ferreira de Pantón (Santa María)	PH1027	Ig. y Conv. de Ferreira	Parroquia	(Igl. y Convo.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	Frontón (San Xoán)	PH0090	Fronton	Parroquia	Fronton	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Mañente (San Mamede)	PH1076	Mañente	Parroquia	Mañente	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13	Mato, O (Santo Estevo)	PH1122	-	-	Mato	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14	Moreda (San Romao)	PH1049	S. Rom. de Moreda	Parroquia	Moreda (S. Ramm.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15	Pantón (San Martiño)	PH1038	Pantón	Parroquia	Pantón	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16	Pombeiro (San Vicente)	PH0060	Pombeiro	MONAS	Pombeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17	Ribeiras de Miño (Santo André)	PH0171	S. Andres de Rivas de Miño	Parroquia	S. Andres de Rivas de Miño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18	Seguín (Santo André)	PH1006	Seguin	Parroquia	Seguin	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19	Serode (San Xulián)	PH1025	Serode	Parroquia	Serode	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20	Siós (San Martiño)	PH1045	-	-	Siós	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21	Toiriz (Santa María)	PH1153	S. M. de Tuiriz	Parroquia	Tuiriz (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22	Toiriz (Santalla)	PH1142	S. Eulalia de Tuiriz	Parroquia	Tuiriz (Sa. Eulalia)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
23	Toldaos (San Xoán)	PH1067	Toldaos	Parroquia	Toldaos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
24	Tribás (San Martiño)	PH1124	Tribás	Parroquia	Tribás	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25	Vilamelles (San Cibrao)	PH1055	Vilamelles	Parroquia	Vilamelles	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26	Vilar de Ortelle (Santiago)	PH0180	Vilar de Ortelle	Parroquia	Vilar de Ortelle	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
27	Eire (San Miguel)	PH1018	S. Migl. de Eire	Parroquia	Eiré (S. Migl.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
28	Rigueiro (Santa María)	PH1038	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
TOTAL PARROQUIAS		26		22		27	27	27	25	27	27	27	27

Táboa N° 191: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Pantón.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de San Fiz e Santiago de Cangas, Mato, Pombeiro e Siós identificanse na Carta de 1845 e non aparecen como tal na Carta de 1834.

2. A parroquia de San Fiz de Cangas aparece ca advocación de "San Pedro" no listado do concello. Non ocorre o mesmo na do Partido.

3. A parroquia de Deade aparece ca advocación de "San Martín" mentres que no listado do Partido Xudicial aparece como "San Vicente".

4. Ferreira de Pantón aparece ca advocación de "San Martín" mentres que no listado do Partido aparece como "Santa María". Nos Nomencladores, aparece co topónimo parroquial de "Ferreira".

5. a parroquia de Atán para 1858, identificase co topónimo parroquial de "Atancima"

6. Para 1888, Rigueiro aparece como aldea de San Martiño de Pantón para en 1900 segregarse como parroquia.

7. A desaparecida parroquia de Eire intégrase como unha das aldeas da parroquia de San Xulián de Eire.

As parroquias que forman o concello de Pantón están cartografadas na súa totalidade na CGG.

PARADELA (ver Mapa N°187).

Paradela desde 1844 e na Carta de 1845 aparece como capital de concello Paradela (S. Miguel).

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Aldosende (Santiago)	PH1313	Aldosende	Parroquia	Aldosende	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Andreade (Santiago)	PH1383	Andrade	Parroquia	Andreade	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Barán (San Pedro)	PH2304	Barán	Parroquia	Baran	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Castro (San Mamede)	PH1357	S. Mamed de Castro	Parroquia	Castro (S. Mamed)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Castro (San Martiño)	PH1327	S. Mrñ. de Castro	Parroquia	Castro (S. Mrñ.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Castro de Rei de Lemos (Santa María)	PH1360	Castro de Rey	Parroquia	Castro de rei (de Lemos)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Cortes, As (San Salvador)	PH1348	Cortes	Parroquia	Córtes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Ferreiros (Santa María)	PH1398	Ferreiros	Parroquia	Ferreiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Francos (Santa María)	PH1387	Francos	Parroquia	Fráncos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Laxe, A (Santiago)	PH1378	Laxe	Parroquia	Laje	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Loio (San Xoán)	PH1339	Loyo	Parroquia	Loyo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Paradela (San Miguel)	PH1376	S. Mig. de Paradela	Parroquia	Paradela (S. Miguel)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Paradela (San Vicente)	PH1355	S. Vic. de Paradela	Parroquia	Paradela (S. Victe.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Paradela (Santa Cristina)	PH1364	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	x
15 Paradela (Santalla)	PH1336	S. Santalla de Paradela	Parroquia	Paradela (Santalla)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Ribas de Miño (San Facundo)	PH1326	S. Facundo de Paradela	Parroquia	Paradela (S. Facundo)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Suar (San Lourenzo)	PH1367	Suar	Parroquia	Suar	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Vilaragunte (Santa María)	PH1385	Villaragunte	Parroquia	Villaragunte	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	18		17		17	18	18	18	18	18	18	18

Táboa N° 192: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Paradela.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Castro de Rei de Monforte de Lemos aparece co topónimo de "Castro de Rey" na serie temporal analizada.

2 A parroquia de Ribas de Miño identifícase co topónimo de "Paradela" nos diferentes Nomencladores.

Paradela é un dos concellos onde as parroquias da época non aparecen cartografadas na CGG xa que da de Santa Cristina de Paradela non hai referencia toponímica algunha.

O PÁRAMO (ver Mapa N°188).

Páramo desde 1840, sem embargo na Carta de 1845 aparecen como capitais de concello Piñeiro de Páramo e Villafiz.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Adai (Santa Mariña)	PH1482	Adai	Parroquia	Adai	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Friolfe (San Xoán)	PH1491	Friolfe	Parroquia	Friolfe	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Gondrame (San Vicente)	PH1472	Trasdevesa ¹	Parroquia	Trasdevesa	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Gondrame (Santa María)	PH1461	Gondrame	Parroquia	Gondrame	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Grallás (Santo Estevo)	PH1379	Grallas	Parroquia	Grallas	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Moscán (Santa María Madanela)	PH2456	S. Magdalena de Moscán	Parroquia	Moscán (Sa Moscalan)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
7 Neira (Santa María Madanela)	PH2416	Neira	Parroquia	Neira	Parroquia	x	x	x	x	x	x
8 Piñeiro (San Salvador)	PH2405	Piñeiro de Paramo	Parroquia	Piñeiro de Páramo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
9 Reascos (Santa María)	PH1473	Reascos	Parroquia	Reascós	Parroquia	x	x	x	x	x	x
10 Ribas de Miño (Santiago)	PH1450	Rivas de Miño	Parroquia	Rivas de Miño	Parroquia	x	x	x	x	x	x
11 Ribeira, A (San Mamede)	PH1465	S. Mamede de Riveira	Parroquia	Riveira (S. Mamed)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
12 Ribeira, A (San Pedro)	PH1487	S. Pedro de S. Andrés	Parroquia	S. Pedro (S. Andrés)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
13 Sa (Santiago)	PH2433	Sá de Paramo	Parroquia	Sa de Páramo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
14 Torre, A (San Martiño)	PH2413	-	-	Torre del Páramo	FORTAL	x	x	x	x	x	x
15 Villafiz (Santa María)	PH2475	Villafiz	Parroquia	Villafiz	Parroquia	x	x	x	x	x	x
16 Vilarmosteiro (Santa Eufemia)	PH2424	Villarmosteiro	Parroquia	Villarmosteiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x
17 Vilasante (Santa Cruz)	PH2407	Villasante	Parroquia	Villasante	Parroquia	x	x	x	x	x	x
18 Vileiriz (San Salvador)	PH1481	Villoiriz	Parroquia	Villouriz	Parroquia	x	x	x	x	x	x
19 Moscán (Santa Cruz)	PH2466	S. Cruz de Moscán	Parroquia	Moscán (S. Cruz)	Parroquia	x	x	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	18		18		18	19	19	18	18	18	18

1. Atendendo a súa localización na Carta, San vicente de Gondrame identificoude como un cambio toponímico xa que non se atopou ningún topónimo que faga referencia a esta parroquia.

2. San Salvador de Piñeiro aparece co topónimo de "Piñeiro de Páramo", mentres que no listado do Partido Xudicial de Sarria aparece como "piñeiro".

3. San Pedro da Ribeira parece como "San Pedro de San Andrés" mentres que no listado do Partido como "San Andres". A parroquia de A Ribeira aparece ca advocación de San Andrés nas datas de 1860-1873-1888.

4. Santiago de Sa aparece co topónimo parroquial de "Páramo ó Saá de Páramo".

5. A parroquia de Santa Cruz de Moscán, identificada por fontán, aparece como a aldea de Santa Cruz na parroquia actual de Santa María Madanela de Moscán.

As parroquias que forman o actual concello de O Páramo están identificados os seis topónimos homónimos na CGG. A parroquia de A Torre localizouse como fortaleza.

A PASTORIZA (ver Mapa N°189).

“Pastoriza” desde 1844 do partido xudicial de Mondoñedo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Úbeda (San Xoán)	PH3929	Ubeda	Parroquia	Úbeda	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Alvare (Santa María)	PH3973	Alvare	Parroquia	Alvare	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Aguarda, A (San Martiño)	PH3973	Guardia	Parroquia	Guárdia	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Baltar (San Pedro Fiz)	PH3839	Baltar	Parroquia	Baltar	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Bretoña (Santa María)	PH3969	Bretoña	Parroquia	Bretoña	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Cadavedo (San Bartolomeu)	PK3012	Cadabedo	Parroquia	Cadabedo	Parroquia	-1	-	x	x	x	x
7 Corvelle (San Martiño)	PH2983	Corbelle	Parroquia	Corbelle	Parroquia	x	x	x	x	x	x
8 Crecente (O Salvador)	PH3950	Crecente	Parroquia	Crecente	Parroquia	x	x	x	x	x	x
9 Fomiñá (O Salvador)	PH3877	Fumiñá	Parroquia	Fumiñá	Parroquia	x	x	x ²	x ²	x ²	x ²
10 Gueimonde (San Mamede)	PH3961	Gueimonde	Parroquia	Gueimonde	Parroquia	x	x	x	x	x	x
11 Lagoa (San Xoán)	PH2999	Lagoa	Parroquia	Lagóa	Parroquia	x	x	x	x	x	x
12 Loboso (Santo André)	PH2978	Loboso	Parroquia	Loboso	Parroquia	x	x	x	x	x	x
13 Pastoriza (O Salvador)	PH3945	Pastoriza	Parroquia	Pastoriza	Parroquia	x	x	x	x	x	x
14 Piñeiro (San Cosme)	PH3879	Piñeiro	Parroquia	Piñeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x
15 Pousada (Santa Catarina)	PH3847	Pousada	Parroquia	Pousada	Parroquia	x	x	x	x	x	x
16 Regueira, A (San Vicente)	PH3914	Regueira Destua	Parroquia	Regueira Destua	Parroquia	x	x	x ²	x ²	x ²	x ²
17 Reigosa (Santiago)	PH3914	Raigosa	Parroquia	Reigosa (Santo)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
18 Saldanxe (San Miguel)	PH3942	Saldange	Parroquia	Saldange	Parroquia	x	x	x	x	x	x
19 Vián (Santa María)	PH3917	Bian	Parroquia	Bián	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	19		19		19	18	18	19	19	19	19

Táboa N° 194: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de a Pastoriza.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Cadavedo aparece como "Coto" da parroquia de Baltar y o seu topónimo é "Coto de Cadavedo". No listado do Partido Xudicial de Mondoñedo aparece como "Cadavedo".
2. Nos distintos Nomenclátors, O Salvador de Fumiñá aparece como "Fuenmiñana".
3. Nos distintos Nomenclátors, San vicente da Regueira aparece como aparece como "Reigosa".

As parroquias que forman o concello de A Pastoriza están cartografadas no seu conxunto na CGG.

PEDRAFITA DO CEBREIRO (ver Mapa Nº190).

Cebreiro en 1844, como na carta de 1845, manténdose ate 1888 onde aparece como "Piedrafita".

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLÁTORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Cebreiro, O (Santa María)	PH6300	Cebreiro	Parroquia	Cebreiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Fonfría (San Xoán)	PH5302	Fonfría	Parroquia	Fonfría	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Hospital (San Xoán)	PH5350	Hospital	Parroquia	Hospital	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Liñares (Santo Estevo)	PH5279	Liñares	Parroquia	Liñares	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Lousada (San Vicente)	PH5236	Lousada	Parroquia	Lousada	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Louzarella (San Xoán)	PH5300	Louzarella	LUGAR	Louzarella	LUGAR	x	-	-	-	-	x
7 Pacios (San Lourenzo)	PH5257	Pacios	Parroquia	Pacios	Parroquia	x	x	x	x	x	x
8 Padornelo (San Xoán)	PH5330	Padornelo	Parroquia	Padornelo	Parroquia	-	x	x	x	x	x
9 Pedrafita do Cebreiro (Santo Antón)	PH6312	Piedrafita	LUGAR	Piedrafita	LUGAR	-	-	-	-	-	x
10 Riocereixa (Santa María Madanela)	PH5284	Rio Cereixa	Parroquia	Rio Cereixa	Parroquia	x	x	x	x	x	x
11 Veiga de Forcas (Santa María)	PH5278	Veiga de Forcas	Parroquia	Veiga de Forcas	Parroquia	x	x	x	x	x	x
12 Zanfoga (San Martiño)	PH5296	Zanfoga	Parroquia	Zanfoga	Parroquia	x	x	x	x	x	x
13 Poyo (Santa María Madanela)	PH5341	-	-	-	-	x	-	x	x	x	-
TOTAL PARROQUIAS	12		10		10	11	10	11	11	11	12

Táboa Nº 195: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Pedrafita do Cebreiro.
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. No listado do Partido xudicial, O Cebreiro aparece ca advocación de "Santa María la Real".
2. A pesares de identificarse San Xoán de Fonfría co topónimo de "Fonfría" no listado do concello, na do Partido Xudicial aparece como "Fuentefría".
3. Hospital aparece como "Hospital de Padornelo".
4. Pacios identificase como "Pacios de Loudasa" no listado do concello.
5. Santa María Madanela de Poio aparece como "Padomelo ó Poyo, Santa María" dende Madoz ate o Nomenclátor de 1873, sen embargo aparece como "Poyo, Santa María" para 1888.

Os lugares que formaban a parroquia de Santa María Madanela de Poyo forman parte da actual parroquia de San Xoán de Padornelo.

O concello de Pedrafita do Cebreiro non aparece cartografado integramente polas parroquias da época na CGG, xa que non hai referencia toponímica algunha á parroquia de Santa María Madanela de Poio.

A POBRA DE BROLLÓN (ver Mapa Nº191).

“Puebla del Brollón” desde 1844 e do partido xudicial de Quiroga no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Abrence (San Xoán)	PH3029	Abrence	Parroquia	Abrence	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Barxa de Lor (Santa Mariña)	PH3068	Barja de Lor	Parroquia	Barja de Lor	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Canedo (San Miguel)	PH3200	Canedo	Parroquia	Canedo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Castroncelos (Santiago)	PH3131	Castroncelos	Parroquia	Castroncelos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Castrosante (Santa Mariña)	PH3115	Castrosante	Parroquia	Castrosante	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Cereixa (San Pedro)	PH2192	Cereixa	Parroquia	Cereixa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Eixón (San Xurxo)	PH2185	Eijon	Parroquia	Eijon	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Óutara (Santa María)	PH3222	Outara	Parroquia	Outara	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Ferreiros (San Salvador)	PH3137	Ferreiros	Parroquia	Ferreiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Ferreiría, A (San Martiño)	PH3127	Ferreiría	Parroquia	Ferreiría	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Fornelas (Santa Comba)	PH2174	Fornelas	Parroquia	Fornelas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Lamaigreja (San Pedro)	PH3133	Lamaiglesia	Parroquia	Lamaiglesia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Liñares (San Cosme)	PH3016	Linares	Parroquia	Liñares	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Parada dos Montes (Santa Einés)	PH4115	Parada de Montes	LUGAR	Parada de Montes	LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
15 Piño (Santa María)	PH2187	Pino	Parroquia	Pino	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
16 Pinel (Santa María)	PH3009	Pinel	Parroquia	Pinel	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Pobra do Brollón, A (San Pedro)	PH3123	PUEBLA DEL BROLLÓN	VILA	PUEBLA DEL BROLLÓN	VILA	x	x	x	x	x	x	x
18 Rei (Santalla)	PH2196	S. Eulalia de Rey	Parroquia	Rey (Sa. Eulalia)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Saa (Santa María)	PH3135	Sá	Parroquia	Sa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20 Salcedo (San Xoán)	PH3162	Salcedo	Parroquia	Salcedo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21 Veiga (San Xián)	PH3107	Veiga	Parroquia	Veiga	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
22 Vilachá (San Mamede)	PH3023	Vilachá	Parroquia	Vilachá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	22		21		21	21	21	18	21	21	21	22

Táboa N° 196: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de A Pobra do Brollón.
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. No Madoz, Santalla de Rei aparece ca advocación de "Santa María" para as dúas listados.
 2. San Mamede de Vilacha aparece co topónimo parroquial de "Silvachá de silvadura". Prodúcese un cambio de advocación no 1900, aparece ca advocación de "San Salvador".
 3. No Nomenclator de 1858 Castrosante aparece como "Castro Sante".
 4. A partires do 1860, Abrence aparece co topónimo de "Brence".
 5. A partires do 1860, a Pobra do Brollón aparece como "Puebla".
 6. A parroquia de Óutara aparece ca advocación de "San Martín" no 1900.
- O concello de A Pobra do Brollón, formado por un total de 21 parroquias na maioría das fontes do século XIX, foron cartografadas por Fontán na CGG.

POL (ver Mapa N°192).

“Pol” en 1844.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Arcos de Frades (Santiago)	PH3727	Arcos de Frades	Parroquia	Arcos de Frades	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Caraño (San Martiño)	PH3786	Caraño	Parroquia	Caraño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Carazo (San Pedro)	PH2782	Carazo	Parroquia	Carazo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Cirio (Santa María)	PH3714	Cirio	Parroquia	Cirio	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Ferreiros (San Martiño)	PH3863	S. Mrñ. de Ferreiros	Parroquia	Ferreiros (S. Mrñ.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Ferreiros (Santo André)	PH3864	S. Andrés de Ferreiros	Parroquia	Ferreiros (S. Andrés)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Fraialde (Santa María)	PH2784	Frayalde	Parroquia	Frayalde	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Gondel (San Cosme)	PH3765	Gondel	Parroquia	Gondel	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Hermunde (San Pedro)	PH3851	Ermunde	Parroquia	Ermunde	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Lea (San Bartolomeu)	PH3714	Lea	Parroquia	Lea	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Lúa (San Martín)	PH4820	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
12 Luaces (Santa María)	PH3746	Luaces	Parroquia	Luaces	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Milleiros (Santiago)	PH4706	Milleiros	Parroquia	Milleiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Mosteiro (San Salvador)	PH3747	Mosteiro	Parroquia	Mosteiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Pol (Santo Estevo)	PH3769	Pol	Parroquia	Pol	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Silva (Santiago)	PH3738	Silva	Parroquia	Silva	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Suegos (Santa Eulalia)	PH3722	Suegos	Parroquia	Suegos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Torneiros (San Lourenzo)	PH3842	Torneiros	Parroquia	Torneiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Valonga (Santa María)	PH3788	Balonga	Parroquia	Balonga	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	19		18		18	18	18	18	18	18	18	19

Táboa N° 197: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Pol.
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. O topónimo parroquial da parroquia de Santiago de Arcos de Frades é o de "Arcos" para a serie de Nomenclátors.

As parroquias que forman o concello de Pol están cartografadas na súa totalidade na CGG.

A PONTENOVA (ver Mapa N°193).

Villameá e Villaodrid desde 1844 pero Fontán só identificou como capital de concello a Vilameá. Ambos concellos pertencen o partido xudicial de Ribadeo no século XIX. Os municipios de Vilameá e Vilaodrid desaparecen na data do 2/07/1962 e créase o municipio de A Pontenova pola fusión dos dous concellos desaparecidos.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Bogo (San Pedro) ¹	PH5907	Teigidais	Teigidais	LUGAR	LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
2 Conforto (Santa María) ¹	PK4091	Conforto	Conforto	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Pontenova, A (Sagrado Corazón) ²	PK4061	P. Nuevo	Pte. Nuevo	PONTE	PONTE	-	-	-	-	-	-	-
4 Rececende (San Xoán) ²	PK4020	Recesende	Recesende	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Rececende (Santo Estevo) ²	PK4033	S. Esteban	S. Esteban	LUGAR	LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
6 Vilaboa (San Xulián) ¹	PH4986	Vilaboa	Vilaboa	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Vilameá (San Vicente) ²	PH4959	Villamea	Villameá	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Villaodriz (Santiago) ¹	PH4979	Villaodriz	Villaodriz	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Vilaouruz (San Martín) ²	PK4055	Villaoruz	Villaonuz	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Villarmide (O Salvador) ¹	PH4963	Villarmide	Villarmide	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Xudán (Santa María Madanela) ¹	PH4936	Judan	Judan	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAL PARROQUIAS VILLODRIZ		5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	6
TOTAL PARROQUIAS VILLAMEÁ		3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4

Táboa N° 198: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de A Pontenova.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias indicadas pertencen ó concello de Villaodriz.

2. As parroquias indicadas pertencen ó concello de Villameá.

As parroquias que forman o concello de A Pontenova están cartografadas no seu conxunto na CGG.

PORTOMARÍN (ver Mapa N°194).

Puertomarín en 1840 pero na Carta de 1845 aparece como capital de concello "PUERTO MARÍN".

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Bagude (San Bartolomeu)	PH0378	Bagude	Bagude	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Belaz (San Mamede)	PH1309	Abelás	Abelás	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Caborecelle (San Xulián)	PH0493	Caborecelle	Caborecelle	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Castro de Soengas, O (San Martiño)	PH0349	Castro	Castro	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Castromaior (Santa María)	PH0453	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	x
6 Cortapezas (Santa María)	PH1411	Cortapezas	Cortapezas	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Fiz de Rozas (San Lourenzo)	PH1425	Rozas	Rozas	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Gonzar (Santa María)	PH0462	Gonzar	Gonzar	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 León (San Martiño)	PH1423	Leon	Leon	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Narón (Santa María)	PH0431	Narón	Naron	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Nespereira (San Cibrao)	PH0444	Nespereira	Nespereira	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Portomarín (San Nicolao)	PH1430	PUERTO MARIN	VILA	PUERTO MARIN	VILA	x	x	x	x	x	x	x
13 Recelle (San Pedro)	PH1405	Recelle	Recelle	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Río, O (San Mamede)	PH0433	Río	Río	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Sabadelle (San Salvador)	PH1317	-	Sabadelle ¹	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Soengas (Santiago)	PH0348	Soengas	Soengas	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Vedro (San Martiño)	PH1402	S. Mrá. de Leon ¹	-	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Vilarbasín (San Pedro)	PH0396	-	Villarbasín ²	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Vilaxuste (San Pedro)	PH0476	Villajuste	Villajuste	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20 Portomarín (San Pedro) [*]	PH1339	S. Pedro de P. Marin	S. Pedro de Puerto Marin	Parroquia	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	19	17	18	20	20	17	20	20	20	20	20	20

Táboa N° 199: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Portomarín.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Martiño de Vedro, que se identifica como "S.Mrñ.de Leon" na Carta de 1834, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

2. A parroquia de San Pedro de Vilarbasín e San Salvador de Sabadelle, que se identifican como "Villarbasín" e "Sabadelle" na Carta de 1845, son dúas das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

3. San Nicolao de Portomarín aparece ca advocación de "San Juan", nas fontes indicadas, ademais nos Nomenclátore sitúa a vila nesta parroquia.

4. Tan só no Diccionario Madoz Nespereira identifícase a advocación de "Santa Cruz".

5. A parroquia de O Castro de Soengas, para os Nomenclátore indicados, aparece como "Castro".

6. A parroquia de San Pedro de Portomarín está integrada na de "San Nicolás".

O concello de Portomarín, formado por un total de vinte parroquias no século XIX, foron cartografadas dezanove por Fontán na CGG.

QUIROGA (ver Mapa N°195).

Non hai referencia a súa capital de concello pero si como capital de partido na CGG de 1845. Quiroga desde 1844 e que no século XIX pertencei o partido xudicial de Quiroga.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLÁTORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Augas Mestas (Santiago)	PH3052	Ambasrestas	Parroquia	Ambasrestas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Bendillo (Santa María)	PH4070	Bendillo	Parroquia	Bendillo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Bendollo (Santa Baia)	PH4071	Bendollo	Parroquia	Bendollo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Bustelo de Fisteus (Santa Bárbara)	PH4097	Besa Redonda	LUGAR	Besa Redonda	LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
5 Cereixido (Santa María)	PH5032	Ceregido	Parroquia	Ceregido	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Enciñeira, A (Santa Isabel)	PG4972	Enciñeira ¹	Parroquia	Enciñeira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Ermida, A (Santa María)	PH4034	La Ermida	Parroquia	La Ermida	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Fisteus (San Mamede)	PH4076	Fisteus	Parroquia	Fistéus	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Hospital, O (San Salvador)	PH4043	Hospital	Parroquia	Hospital	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Montefurado (San Miguel)	PG4985	Montefurado ¹	Parroquia	Montefurado	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Nocado (San Lourenzo)	PH3093	Nocado	Parroquia	Nocado	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Outeiro (Santa María)	PH5130	Otero	LUGAR	Otero ²	LUGAR	-	x	x	x	x	x	x
13 Pacios da Serra (San Salvador)	PH5103	Pacios de Courel	Parroquia	Pacios de Courel	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Paradaseca (San Marcos)	PH4062	Paradaseca	LUGAR	Paradaseca	LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
15 Quintá de Lor (Santa María)	PH3066	S. M. de Lor	Parroquia	Lor (S. Ma.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Quiroga (San Martiño)	PH4024	S. Martin	Parroquia	S. Martin	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Seara, A (Santa María Madanela)	PH5165	La Seara	FERREI	La Seara ²	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
18 Sequeiros (Santa Mariña)	PH4041	Sequeiros	Parroquia	Sequeiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Vilanuide (Santo Antonio)	PG4994	Villanuiz	LUGAR	Villanuiz	LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
20 Vilar de Lor (San Xosé)	PH3099	Bustelo	LUGAR	Bustelo	LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
21 Vilarmel (San Lourenzo)	PH5045	Villarmiel	Parroquia	Villarmiel	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22 Villaster (Santa María)	PG4977	Villaster ¹	Parroquia	Villaster	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
23 Anguieiros ⁵	PG4954	Anguieiros ¹	Parroquia	Anguieiros	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
24 Pacios (Santa Eulalia) ⁷	PH4024	Pacios	Parroquia	Pacios	Parroquia	-	x	x	x	x	-	-
25 S. Martin ⁹	PG4994	S. Martin ¹	Parroquia	S. Martin	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	22		14 (+5 OU)		19	15	15	17	17	17	17	22

Táboa N° 200: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Quiroga.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de Enciñeira, Montefurado, Villaster, Anguieiros e S. MARTIN identificadas por Fontán en ambas Cartas localízaas na provincia de Ourense no 1834 e no 1845 localízaas na provincia de Lugo.

2. As parroquias de La Seara y Otero, na Carta, pertencen ó concello de Folgoso do Courel na serie temporal analizada. Na actualidade pertencen ó concello de Quiroga.

3. A parroquia de Pacios da Serra aparece co topónimo de Pacios desde o 1858 ate o 1873.

4. Santa Maria da Quinta de Lor aparece co topónimo de Lor nos diferentes Nomenclátore.

5. A parroquia de Pacios, nas Carts, está na actualidade na parroquia de San Martiño de Quiroga.

6. As parroquias de Angueiros e S. Martín, das Cartas, pertencen na actualidade á parroquia de San Miguel de Montefurado.

As parroquias que forman o concello de Quiroga están cartografadas na súa totalidade na CGG.

RÁBADE (ver Mapa N°196).

Antes da creación do concello de Rábade, segregado en 1929, a parroquia actual que o forma pertencía a Begonte na serie temporal analizada que pertence o partido xudicial de Vilalba.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Rábade (San Vicenzo)	PH1725	Rábade Parroquia	Rábade (S. Vizte.) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Táboa N° 201: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Rábade.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

A parroquia que forma o actual concello de Rábade aparece cartografada na CGG.

RIBADEO (ver Mapa N°197).

“Ribadeo” desde 1844. Na CGG aparece como capital de partido Rivadeo e como capital de concello Cedofeita pertencendo no século XIX ó partido xudicial de Rivadeo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Arante (San Pedro)	PK4176	Arante Parroquia	Arante Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Cedofeita (Santa María Madanela)	PK5117	Cedofeita Parroquia	Cedofeita Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Couxela (Santiago)	PK5144	Cogela Parroquia	Cogela Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Covelas (San Vicente)	PK5118	Cubelas Parroquia	Cubelas Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Devesa, A (Santalla)	PK5202	Debesa Parroquia	Debesa Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Ove (San Xoán)	PK5271	Obe Parroquia	Obe Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Piñeira (San Xoán)	PK5263	Piñeira Parroquia	Piñeira Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Ribadeo (Santa María)	PK5282	RIVADEO VILA	RIVADEO VILA	-	x	x	x	x	x	x
9 Rinlo (San Pedro)	PK5234	Rinlo LUGAR	Pto. de Rinlo PORTO	-	-	-	-	-	-	x
10 Vilaframil (San Lourenzo)	PK5243	Vilaframil LUGAR	Vilaframil LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
11 Vilaselán (Santa María)	PK5273	Vilaselan Parroquia	Vilaselan Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Vilaosende (Santalla)	PK5156	Vilaosende Parroquia	Vilaosende Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	12	10	10	9	10	8	10	10	10	12

Táboa N° 202: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Ribadeo.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. No listado Partido xudicial, San Pedro de Arante aparece co topónimo de "Arantes".

2. No listado Partido xudicial, Santiago de Couxela aparece co topónimo de "Conjela".

As aldeas de Rinlo e Vilaframil pertencían antes de 1900 á parroquia de Santalla de a Devesa.

As parroquias da época que forman o concello de Ribadeo están cartografadas na súa totalidade na CGG.

RIBAS DE SIL (ver Mapa N°198).

Rivas de Sil en 1844. Na Carta de 1845 aparece como capital de concello “S. Clodio”. Pertenceu o partido xudicial de Quiroga no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900				
1 Nogueira (Nosa Señora das Neves)	PH3072	Nogueira	LUGAR	Nogueira	LUGAR	-	-	-	-	-	-	-	-	x
2 Peites (San Martiño)	PG4956	Peites	Parroquia	Péites	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3 Piñeira (San Cristovo)	PG4959	Piñeira	Parroquia	Piñeira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4 Rairos (Santa Lucía)	PH3082	Rairos	Parroquia	Ráiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5 Ribas de Sil (San Clodio)	PH4013	S. Clodio	Parroquia	S. Clodio	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x	x
6 Soutordei (Santiago)	PG4939	Sotordei	Parroquia	Sotordei	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x	x
7 Torbeo (Santa María)	PH3030	Torbeo	Parroquia	Torbeo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x	x
8 Figueiredo (San Martín) ²	PH4957	Figueiredo	Parroquia	Figueiredo	Parroquia	x	x	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	7	7	7	7	7	7	7	6	6	6	6	6	6	7

Táboa Nº 203: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Ribas de Sil.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Figueiredo aparece ca advocación de San Martín. A parroquia de Figueiredo, identificada nas Cartas, pertencen na actualidade á parroquia de San Cristovo de Piñeira.

A parroquia actual de A Nosa Señora das Neves de Nogueira aparecía como a aldea de Nogueira da parroquia de Santa María de Torbeo antes de 1900.

As parroquias que forman o concello de Ribas de Sil están cartografadas no seu conxunto na CGG.

RIBEIRA DE PIQUÍN (ver Mapa Nº199).

As parroquias que conforman o concello actual pertenceron ós concellos de A Fonsagrada e de Meira. As parroquias de Navallos-Piquín-Santalla pertencen ó concello de Meira; as dúas restantes ó concello de A Fonsagrada. Segrégase de Meira en 1935 e incorpora parte de A Fonsagrada en 1956 e 1969.

Na CGG aparece como capital de partido Fonsagrada e capital de concello Meira.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900				
1 Acevo (Santiago)	PH4879													
2 Navallos (San Pedro)	PH4852	Naballo	LUGAR	Naballo	LUGAR	x	x	x	-	-	-	x	x	x
3 Piquín (San Xurxo)	PH4856	S. Jorge de Pequin	Parroquia	Pequin (S. Jorge)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4 Santalla (Santalla)	PH4850	S. Eulalia de Pequin	Parroquia	Pequin (Sta. Eulalia)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5 Vaos, Os (San Xoán)	PH4892	Los Baos	Parroquia	Los Baos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Táboa Nº 204: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Ribeira de Piquín.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. san Pedro de Navallos aparece como "Vicaría de Naballos en Madoz e" Naballos (Vicaría de) no 1858.

2. Santalla parece co topónimo de Piquín (Santa Eulalia) entre 1858-1888.

As parroquias que forman o concello de Ribeira de Piquín están cartografadas no seu conxunto na CGG.

RIORTORTO (ver Mapa Nº200).

Riortorto desde 1844 e do partido xudicial de Mondoñedo.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADUZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Aldurfe (San Pedro)	PH3975	Aldurfe	Parroquia	Aldurfe	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Órrea, A (Santa Comba)	PH4922	S. Comba de Orria	Parroquia	Órrea (Sa. Colomba)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Espasande de Baixo (Santa María)	PH4908	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
4 Ferreiravella (San Xillao)	PH4906	Ferreirabella	Parroquia	Ferreirabella	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Galegos (Santa María)	PH4951	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
6 Meilán (Santa Marta)	PK3090	Meilán	Parroquia	Meilán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Muxueira, A (San Lourenzo)	PK4004	Mojoira	Parroquia	Mojoira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Riotorto (San Pedro)	PK4010	Riotorto	Parroquia	Riotorto	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8		6		6	6	6	6	6	6	6	8

Táboa Nº 205: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Riotorto.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Meilán parece ca advocación de "Santa María".

2-3. No listado do Partido Xudicial do Madoz Ferreiravella aparece co topónimo de "Ferreira Bella" e no Nomenclator de 1858, aparece co topónimo de "Ferreira".

A parroquia actual de Santa María de spasande de Baixo formaba parte da parroquia de San Pedro de Riotorto e a de Santa María de Galegos aparecía como aldea de Santa Comba de A Órrea antes de 1900.

O concello de Riotorto aparece cartografado integramente polas 6 parroquias que o formaban no século XIX na CGG.

SAMOS (ver Mapa Nº201).

Samos desde 1844. Segrega parte do territorio a O Incio en 1902.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADUZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Carballo (San Xil)	PH4316	S. Gil	Parroquia	S. Gil	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Castroncán (Santa Marta)	PH3342	Castroncán	Parroquia	Castroncán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Couto, O (San Mamede)	PH3363	S. Mamed do Couto	Parroquia	Couto (S. Mamed)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Estraxiz (Santiago)	PH3355	Estragiz	Parroquia	Estragiz	Parroquia	-	-	x	x	x	x	x
5 Formigueiros (Santiago)	PH3249	Formigueiros	Parroquia	Formigueiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Freixo (San Silvestre)	PH3391	Freixo	Parroquia	Freixo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Frollais (San Miguel)	PH3324	Frollais	Parroquia	Frollais	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Gundriz (Santo André)	PH4258	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9 Lózara (San Cristovo)	PH4229	S. Cristobal de Lózara	Parroquia	Lózara (S. Cristobal)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Lózara (San Xoán)	PH4247	S. Juan de Lózara	Parroquia	Lózara (S. Juan)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Loureiro (Santa María)	PH3384	Larouco	Parroquia	Loureiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Lousada (San Martiño)	PH3386	Lousada	Parroquia	Lousada	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Montán (Santa María)	PH3396	Montan	Parroquia	Montan	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Pascais (Santalla)	PH3353	Pascais	Parroquia	Pascais	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Real, O (San Cristovo)	PH4313	S. Cristobal del Real	Parroquia	Real	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Real, O (San Martiño)	PH3373	S. Mrñ. del Real	Parroquia	Real (S. Mrñ.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Reiniz (Santo Estevo)	PH3334	Rairiz	Parroquia	Rairiz	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Renche (Santiago)	PH4303	Renche	Parroquia	Renche	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Romelle (San Martiño)	PH3364	Romelle	Parroquia	Romelle	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20 Samos (Santa Xertrude)	PH3372	SAMOS VILA	Parroquia	SAMOS VILA	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21 Santalla (San Xosé)	PH4234	-	-	Santalla	FERRER	-	-	-	-	-	-	x
22 Suñide (Santa María)	PH3331	Sonide	Parroquia	Sonide	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
23 Teibillide (San Xulián)	PH3332	Teibillide	Parroquia	Teibillide	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
24 Zoó (Santiago)	PH3387	Zoo	Parroquia	Zoo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25 Lousada (San Román) ⁵	PH3376	S. Roman	Parroquia	S. Roman	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
26 Bustofrío (San Isidro) ⁶	PH4246	-	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-
27 Foleibar (Santa María) ⁴	PH3297	Foilebar	Parroquia	Foilebar	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
28 Villarjuán (San Lorenzo) ⁴	PH4217	Villarjuan	Parroquia	Villarjuan	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
29 Louseiro (San Martín) ³	PH3358	Luseiro	Parroquia	Loureiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	24		26		26	26	26	25	25	25	25	25

Táboa Nº 206: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Samos.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. No listado concello, Carballo aparece ca advocación de "Santa María".

2. A parroquia Loureiro identifícase como "Loureiro de Froián".

3. Nas fontes de Fontán e Madoz, San Martin de Luseiro localízase no concello de Samos. Nos anos posteriores pertence ó concello de Sarria.

4. As parroquias de Foleibar e Villarjuan pertencen ó concello de Samos na serie temporal analizada. Na actualidade ó concello de OIncio.

5. A parroquia de San Roman, identificada na Carta, na actualidade está na parroquia de San Martiño de Lousada.

6. Bustofrío aparece na parroquia de San Xoán de Lúzara.

Santo andré aparece como aldea e San Cristovo de Lúzara antes de 1900 e San Xose de Santalla de San Xoán de Lúzara.

O concello de Samos non aparece cartografado integramente polas parroquias do século XIX na CGG xa que non hai referencia algunha á parroquia de Bustofrío.

SARRIA (ver Mapa N°202).

Sarria desde 1835. Na CGG aparece como capital de partido.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Albán (Santa María)	PH2375	Alban	Parroquia	Alban	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Arxemil (Santalla)	PH2389	Argemil	Parroquia	Argemil	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Barbado (Santiago)	PH2345	Barbado	Parroquia	Barbado	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Belante (Santa María)	PH2337	Velante	Parroquia	Velante	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Betote (San Vicenzo)	PH3309	Betote	Parroquia	Betote	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Biville (San Miguel)	PH2327	Bibille	Parroquia	Bibille	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Calvor (Santo Estevo)	PH3347	Calvor	Parroquia	Calvor	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Camiño, O (San Mamede)	PH3337	S. Mamede del Camino	Parroquia	Camino (S. Mamede)	Parroquia	x ¹	x	x	x	x	x	-
9 Castelo dos Infantes (Santia)	PH3326	Cast. de los Infantes	Parroquia	Casto. de los Infant	Parroquia	x	x	x ⁴	x ⁴	x ⁴	x ⁴	x
10 Cesar (San Salvador)	PH2394	Cesár	Parroquia	Cesár	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Chanca, A (San Mamede)	PH2373	S. Mamede de Chanca	Parroquia	Chanca (S. Mamed)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Chorente (San Xulián)	PH2361	Chorente	Parroquia	Chorente	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Corvelle (Santa María)	PH3440	Corbelle	Parroquia	Corbelle	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Fafian (San Xoán)	PH3305	Fafian	Parroquia	Fafian	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
15 Farbán (Santiago)	PH3349	Farban	Parroquia	Farban	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Ferreiros (San Sadurniño)	PH3349	Ferreiros	Parroquia	Ferreiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Fontao (San Martiño)	PH3316	Fontao	Parroquia	Fontao	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Frades (San Xulián)	PH2461	Frades	Parroquia	Frades	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Froián (San Pedro)	PH2392	S. Pedro de Froyan	Parroquia	Froyan (S. Pedro)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20 Froián (San Sadurniño)	PH2380	S. Saturnino	Parroquia	S. Saturnino	Parroquia	x	-	x	x	x	x	x
21 Froián (San Vicenzo)	PH3311	S. Vic. de Froyan	Parroquia	Froyan (S. Vict.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22 Goián (San Miguel)	PH2441	Goyan	Parroquia	Goyan	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
23 Lier (Santa María)	PH3336	Lier	Parroquia	Lier	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
24 Loureiro (San Martiño)	PH3310	Larouco	Parroquia	Loureiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25 Lousadela (Santo Estevo)	PH3402	Lousadela	Parroquia	Lousadela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26 Louseiro (San Martiño)	PH3358	Louseiro	Parroquia	Louseiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
27 Maside (San Pedro)	PH2388	Maside	Parroquia	Maside	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
28 Mato, O (San Salvador)	PH3411	Mato	Parroquia	Mato	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
29 Mato, O (Santo Estevo)	PH3301	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	-
30 Meixente (San Xulián)	PH2348	Meigente	Parroquia	Meigente	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
31 Nespereira (Santiago)	PH2331	Nespereira	Parroquia	Nespereira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
32 Ortoá (Santa María)	PH2358	Ortoa	Parroquia	Ortoa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
33 Parada (Santo André)	PH2325	S. Andres de Parada	Parroquia	Parada (S. Andres)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
34 Pena, A (San Salvador)	PH3312	S. Salv. de Pena	Parroquia	Pena (S. Salv.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
35 Pena, A (Santa María)	PH3323	S. M. de Pena	Parroquia	Pena (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
36 Piñeira (San Miguel)	PH2353	Piñeira	Parroquia	Piñeira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
37 Pinza, A (San Salvador)	PH2317	Pinza	Parroquia	Pinza	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
38 Requeixo (San Martiño)	PH2398	Requejo	Parroquia	Requejo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
39 Rubín (Santa Mariña)	PH3422	Rubin	Parroquia	Rubin	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
40 San Fiz de Reimondez (San Pedro Fiz)	PH2395	Reimundez	Parroquia	Reimundez	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
41 Santo Antolin (Santa Eufemia)	PH3451	San Antolin	Parroquia	San Antolin	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
42 Sarria (Farban, Santiago, San Salvador, Santa Marina)	PH3369	SARRIA VILA	VILA	SARRIA VILA	VILA	x	x	x	x	x	x	x
43 Seteventos (San Pedro)	PH3369	Seteventos	Parroquia	Seteventos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
44 Veiga, A (San Xulián)	PH3319	S. Jul. de Veiga	Parroquia	Veiga (S. Jul.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
45 Veiga, A (Santiago)	PH3422	Sant. da Veiga	Parroquia	Veiga (Santo.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
46 Vilamaior (Santa María)	PH2312	Villamayor	Parroquia	Villamayor	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
47 Vilapedre (San Fiz)	PH2472	S. Fiz de Vilar	Parroquia	Vilapedre (S. Fiz)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
48 Vilapedre (San Miguel)	PH2463	Vilapedre	Parroquia	Vilapedre (S. Migl.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
49 Vilar (Santa María)	PH2482	Vilar	Parroquia	Vilar	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
50 Vilar de Sarria (San Salvador)	PH3308	Vilar de Sarria	Parroquia	Vilar de Sarria	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
51 Lugar de Morgade	PH2318	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-
52 Sarria (Santa Marina)	PH3460	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x
53 Sarria (Santa Marina de afuera)	PH2397	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
54 Sarria (Santa Salvador de afuera)	PH2398	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
55 Larín (San Salvador)	PH3423	Larin	Parroquia	Larin	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	50	48	48	48	50	50	47	51	51	51	51	49

Táboa N° 207: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Sarria.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de O Camiño aparece ca advocación de "San Miguel".
2. San Mariño de Loureiro parece co topónimo e advocación de "Loureiro de Froian, Santa María".
3. San Antolín parece como "Santa Eufemia (San Antolín)", mentres que no listadodo Partido Xudicial de Sarria aparece como San Antolín, Santa Eufemia.
4. Castelo de los Infantes parece co topónimo de "Castillo".
5. San fiz de Reimondez parece co topónimo de "Reimondez".
6. Na vila existen dúas parroquias de forma independente: Sarria (San Salvador) e outra como Sarria (Santa Marian). Avila esta en San Salvador
7. Aparece como "Calvos" no 1873.
8. San Salvador de Larin é parroquia compartida en 1900 co concello de Láncara. Anteriormente existé só no concello de Láncara
9. Nas fontes de Fontán e Madoz, Luseiro localízase no concello de Samos. Nos anos posteriores pertence ó concello de Sarria.

O SAVIÑAO (ver Mapa N°203).

Saviñao desde 1835 e Piñeiron desde 1840. Na Carta de 1845 aparecen como capitais de concello “Freán”, “Piñeirón” e “Villaesteba”. Desde Boe de 1845 aparece identificado como Saviñao.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES							
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900			
1	Abuime (San Xoán)	PH1127	Abuime	Parroquia	Abuime	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Broza, A (San Tomé)	PH1263	Broza	Parroquia	Broza	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Chave (San Sadurniño)	PH1208	Chave	Parroquia	Chave	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Cova, A (San Martiño)	PH0183	Acoba	Parroquia	Acoba	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Diomondi (San Pao)	PH0156	Diomondi	Parroquia	Diomondi	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Eirexafeita (San Vicente)	PH1213	Iglesiafeita	Parroquia	Iglesiafeita	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Fión (San Lourenzo)	PH0193	Fion	Parroquia	Fion	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Freán (Santa Cecilia)	PH0186	Frean	Parroquia	Freán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Laxe, A (San Fiz)	PH0178	Lage	Parroquia	Lage	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10	Licin (Santalla)	PH1115	Licin	Parroquia	Licin	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	Louredo (Santiago)	PH0177	Louredo	Parroquia	Louredo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Marrube (Santa María)	PH1106	Marrube	Parroquia	Marrube	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13	Mourellos (San Xulián)	PH0164	Mourellos	Parroquia	Mourellos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14	Ousende (Santa María)	PH1178	Ousende	Parroquia	Ousende	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15	Piñeiró (San Sadurniño)	PH1109	Piñeiroa	Parroquia	Piñeirón	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16	Rebordaos (Santalla)	PH0271	S. M. de Rebordaos	Parroquia	Rebordaos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17	Reiriz (Santa María)	PH0381	Reiriz	Parroquia	Reiriz	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18	Ribas de Miño (San Vitoiro)	PH0264	S. Vitorio	Parroquia	S. Vitorio	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19	Ribas de Miño (Santo Estevo)	PH0169	S. Esten. de Ribas de Mias	Parroquia	S. Esten. de Ribas de Mias	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20	Rosende (Santa Mariña)	PH0184	S. Mba. de Rosende	Parroquia	Rosende	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21	Segán (Santa María)	PH0275	Segan	Parroquia	Segan	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22	Seteventos (Santa María)	PH1136	Seteventos	Parroquia	Seteventos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
23	Sobreda (San Xoán)	PH1255	Sobreda	Parroquia	Sobreda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
24	Vilacaiz (San Xulián)	PH1228	Villacaiz	Parroquia	Villacaiz	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25	Villaesteva (San Salvador)	PH0294	Villaesteba	Parroquia	Villaesteba	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26	Villasante (San Salvador)	PH1125	Villasante	Parroquia	Villasante	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
27	Vilatan (San Xoán)	PH0188	Vilatan	Parroquia	Vilatan	Parroquia	x	x	-	-	x	x	x
28	Vilelos (San Martiño)	PH0280	Vilelos	Parroquia	Vilelos	Parroquia	x	x	x	x	-	x	x
29	Xuencos (Santiago)	PH1201	Jubencos	Parroquia	Jubencos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
30	Camino ⁶	PH0156	Camino	Parroquia	Camino	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
31	Rebordaos (Santa Cruz) ⁵	PH0270	S. Cruz de Rebordaos	Parroquia	Rebordaos (S. Cruz)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
32	Besteiros (San Pedro)	PH0158	-	-	-	-	x	x	x	x	x	-	-
TOTAL PARROQUIAS		29	31	31	31	31	31	31	30	29	31	29	

Táboa N° 208: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de O Saviñao.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Chave aparece ca advocación de "Santiago".
2. A parroquia de Besteiros non identificada na Carta, esta parroquia aparece co topónimo parroquial de "Besteiro". Na actualidade existe a capela de San Pedro pertencente a parroquia de Santiago de Louredos.

3. O topónimo parroquial de A Coba aparece, ó igual que nas Cartas, como "Acoba".
 4. No Nomenclátor de 1858, a parroquia de Ousende aparece co topónimo parroquial de "Villameá de Ousende"
 5. A parroquia de Santa Cruz de Rebordaos, nas Cartas, na actualidade está na parroquia de San Martiño de Vilelos.
 6. A parroquia de Camino, identificada como tal tansó nas Cartas, está na actualidade na parroquia e San Paio de Diomondi.
- As parroquias do concello de O Saviñao non estan cartografadas na súa totalidade na CGG xa que falta a localización da parroquia de Besteiros.

SOBER (ver Mapa N°204).

Sober desde 1835 e na Carta de 1845 Fontán identifica este concello co topónimo de "Proendos".

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Amandi (Santa María)	PG2935	Amandi	Parroquia	Amandi	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Anllo (San Martiño)	PH1040	S. Mrñ. de Anllo	Parroquia	Anllo (Sa. Mrñ.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Anllo (Santo Estevo)	PH1030	S. Esteb. de Anllo	Parroquia	Anllo (Sn. Estebn.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Arroxo (San Martiño)	PH1062	Arroxo	Parroquia	Arroxo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Barantes (San Xoán)	PG1977	Barrantes	Parroquia	Barántes	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
6 Bolmente (Santa María)	PG1967	Bolmente	Parroquia	Bolmerte	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Brosmos (Santa Cruz)	PG2917	S. Cruz de Brosnos	Parroquia	Brosnos (Sa. Cruz)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Bulso (San Pedro)	PG2908	Bulso	Parroquia	Bulso	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Canaval (San Pedro)	PH1064	Canabal	Parroquia	Canabál	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Doade (San Martiño)	PG2947	Doade	Parroquia	Doade	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Figueiroá (San Salvador)	PG1978	Figueiroá	Parroquia	Figueiroá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Gundivós (Santiago)	PH2000	Gundibos	Parroquia	Gundibás	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Liñarán (San Martiño)	PH1081	Liñarán	Parroquia	Liñarán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Lobios (San Xillao)	PG2906	Lobios	Parroquia	Lábios	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Millán (San Nicolao)	PH1052	Millan	Parroquia	-	-	x	x	x	x	x	x	x
16 Neiras (San Salvador)	PH1093	Neiras	Parroquia	Néiras	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Pinol (San Vicente)	PG1996	Pinol	Parroquia	Pinol	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Proendos (Santa María)	PH1061	Proendos	Parroquia	Proendos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Refoxo (Santo Estevo)	PH1072	Refojo	Parroquia	Refojo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20 Rosende (San Miguel)	PH1031	Rosende	MONAS	Rosende ²	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
21 Santiorxo (San Xurxo)	PG1986	Santiorxo	Parroquia	Santiorxo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22 Vilaescura (Santa María)	PH1043	Villaescura	Parroquia	Villaescura	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	22		21		21	21	22	22	22	22	22	22

Táboa N° 209: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Sober.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Nicolao de Millán, que se identifica como "Millan" na Carta de 1834, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.
2. A parroquia de San Miguel de Rosende, que se identifica como "Rosende" na Carta de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.
3. A parroquia de Lobios aparece ca advocación de "San Martín" en 1858.
4. A parroquia de Proendos aparece co topónimo de "Proendo de Sober" mentres que no listadodo Partido Xudicial de Monforte aparece como "Proendos".

As parroquias que forman o concello de Sober están cartografadas na súa totalidade na CGG.

TABOADA (ver Mapa N°205).

Taboada desde 1835. Na Carta de 1845 aparece como capital de concello "Taboada (en Carballo)".

(ver táboa N°210 na páxina seguinte)

1. A parroquia de Santa María de Taboada dos Freires, que se identifica como "Taboada dos Freires" na Carta de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

2. As parroquia de Santa Eulalia de Ada e Santa María de Arcos son parroquias do concello de Chantada para todas as fontes empregadas, salvo no Dicionario Madoz que aparecen no concello de Taboada. A pesares de ser un erro do localización no Dicionario, contabilizouse para esa data neste concello.

3. No Nomenclátor de 1888 Taboada dos Freires aparece co topónimo parroquial de "Taboada".

4. Para a data de 1900 a parroquia de Santa Eulalia de Ada é parroquia compartida co concello de Chantada.

5. A parroquia de Toiriz, en ambas Cartas, podería estar na actualidade entre as parroquias da Torre, Couto e Arxis.

As parroquias que formaban o concello de Taboada no século XIX non están cartografadas no seu conxunto na CGG. Non hai referencia algunha á parroquia de Cicill

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADUZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Ansar (Santo Estevo)	NH9360	Ansár	Parroquia	Ansár	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Arxiz (San Paio)	NH9394	Argis	Parroquia	Argis	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Bembibre (San Pedro)	PH0321	Bembibre	Parroquia	Bembibre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Bouzoa (San Xoán)	NH9238	Bouzoá	Parroquia	Bouzoá	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Campo (San Xián)	PH0207	Campo	Parroquia	Campo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Carballo (San Tomé)	PH0219	TABOADA (en Carballo)	VILA	TABOADA (en Carballo)	VILA	x	x	x	x	x	x	x
7 Castelo (Santa María)	PH0227	Castelo	Parroquia	Castelo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Cerdeda (Santa Mariña)	NH9258	Cerdeda	Parroquia	Cerdeda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Cicillón (Santiago)	NH9295	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	x
10 Couto (San Martiño)	NH9392	Couto	Parroquia	Couto	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Esperante (Santiago)	NH9265	Esperante	Parroquia	Esperante	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Fradé (Santiago)	NH9380	Frade	Parroquia	Frade	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Gondulfe (San Lourenzo)	NH9288	Gondulfe	Parroquia	Gondulfe	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Insua (San Salvador)	PH0259	S. Salv. de Insua	Parroquia	Insua (S. Salv.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15 Insua (San Xián)	PH0258	S. Jul. de Insua	Parroquia	Insua (S. Julian)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Mato (San Martiño)	NH9256	Mato	Parroquia	Mato	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Meixonfrío (Santa Mariña)	PH0326	Mesonfrío	Parroquia	Mesonfrío	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Moreda (Santa María)	PH0209	Moreda	Parroquia	Moreda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Mourulle (San Vicente)	PH0279	Mourelle	Parroquia	Mourelle	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
20 Piñeira (Santa María)	NH9286	Piñeira	Parroquia	Piñeira	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
21 Sobrecedo (Santiago)	PH0225	Sobrecedo	Parroquia	Sobrecedo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
22 Taboada dos Freires (Santa María)	NH9268	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	x
23 Torre, A (San Mamede)	PH0313	Torre	Parroquia	Torre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
24 Vilameñe (Santa Mariña)	PH0322	Villamone	Parroquia	Villamone	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
25 Vilar de Cabalos (Santa Eulalia)	PH0351	Vilar de Cabalos	Parroquia	Vilar de Cabalos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
26 Vilela (San Miguel)	PH0216	Vilela	Parroquia	Vilela	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
27 Xián (Santa María)	PH0373	Gian	Parroquia	Gian	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
28 Toiriz ²	PH9393	Toiriz	Parroquia	Toiriz	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
29 Ada (Santa Eulalia)	NH9244	-	-	Ada	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
30 Arcos (Santa María)	NH9273	Arcos	Parroquia	Arcos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	27		27		28	29	29	24	27	27	27	28

Táboa N° 210: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Taboada.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

TRABADA (ver Mapa N°206).

Trabada desde 1845 e no século XIX pertencía o partido xudicial de ribadeo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES							
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900			
1 Fórnea, A (Santo Estevo)	PK4145	Fórnea	Fórnea	Parroquia	Fórnea	Parroquia	x	x	x	x	x	x	
2 Ría de Abres, A (Santiago)	PK5131	Santo. de Abres ¹	Abres (Santo.)	Parroquia	Abres (Santo.)	Parroquia	-	-	-	x	x	x	x
3 Sante (San Xíao)	PK5111	Sante	Sante	Parroquia	Sante	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Trabada (Santa María)	PK4162	Trabada	Trabada	Parroquia	Trabada	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Valboa, A (Santa María Madanela)	PK5124	Balboa	Balboa	Parroquia	Balboa	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Vidal (San Mateo)	PK4185	Vidal	Vidal	Parroquia	Vidal	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Vilaformán (San Xoán)	PK4067	Villaforman	Villaforman	Parroquia	Villaforman	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Vilapena (Santiago)	PK4048	Villapena	Villapena	Parroquia	Villapena	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	7	7	7	7	7	7	4	8	8	8	8	

Táboa Nº 211: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Trabada.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia identificada como Santo. de Abres nas Cartas está fora dos límites de Galicia e pertence a Asturias. No Boe de 1845 non hai referencia algunha a esta parroquia.

As parroquias que forman o concello de Trabada están cartografadas na súa totalidade na CGG.

TRIACASTELA (ver Mapa Nº207).

Triacastela desde 1835 e Triascastela desde 1845. Na Carta de 1845 aparece como a capital de concello "TRIA-CASTELA".

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES							
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900			
1 Alfoz (Santalla)	PH4357	S. Eulalia de Alfoz	Alfoz (Sa. Eulalia)	Parroquia	Alfoz (Sa. Eulalia)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Balsa, A (San Breixo)	PH4335	S. Verísimo	Sn. Verísimo	Parroquia	Sn. Verísimo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Cancelo (San Cristovo)	PH4377	Cancelo	Cancelo	Parroquia	Cancelo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Lamas do Biduedo (Santo Isidro)	PH4385	Lamas de Viduedo	Lamas de Viduedo	Parroquia	Lamas de Viduedo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Monte, O (Santa María)	PH4338	S. M. del Monte	Monte (Sa. Ma.)	Parroquia	Monte (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Toldaos (San Salvador)	PH4358	S. Salv. de Alfoz	Alfoz (S. Salv.)	Parroquia	Alfoz (S. Salv.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Triacastela (Santiago)	PH4345	TRIA-CASTELA	VILA TRIA-CASTELA	Parroquia	VILA TRIA-CASTELA	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Vilavella (Santa María)	PH4365	Vilabella	Vilabella	Parroquia	Vilabella	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	8	8	8	8	8	8	7	8	8	8	8	

Táboa Nº 212: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Triacastela.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Lamas de Bidueiro aparece co topónimo de "Lamas" entre 1847 e 1888. Fontán coincide co nome actual.

2. No Nomenclador de 1900, a parroquia de A Balsa pasa a chamarse "Triacastela (San Verísimo)".

As parroquias que forman o concello de Triacastela están cartografadas no seu conxunto na CGG.

O VALADOURO (ver Mapa Nº).

Tierra Llana del Valle del Oro desde 1836 e Valle de Oro desde 1845. Na Carta de 1845 aparece como capital de concello "Alage".

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES							
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900			
1 Budián (Santa Eulalia)	PK2274	Budían	Budián	Parroquia	Budián	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Cadramón, O (San Xurxo)	PK2116	Cuadramon	Cuadramón	Parroquia	Cuadramón	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Ferreira (Santa María)	PK2263	Ferreira	Ferreira	HERRER	Ferreira	HERRER	-	-	-	-	-	-	x
4 Frexulfe (Santa Eulalia)	PK2230	Frejulfe	Frejulfe	Parroquia	Frejulfe	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Laxe, A (San Xoán)	PK2264	Alage	Alage	Parroquia	Alage	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Moudide (Santo Estevo) ¹	PK2296	Moudide	Moudide	Parroquia	Moudide	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Recaré (San Tomé)	PK2231	Sto. Tome de Recaré	Recaré (Sto. Tome)	Parroquia	Recaré (Sto. Tome)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Recaré (San Xíao)	PK2241	S. Julin. de Recaré	Recaré (S. Juln.)	Parroquia	Recaré (S. Juln.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Valadouro, O (Santa Cruz)	PK2252	Sa. Cruz	Sta. Cruz	Parroquia	Sta. Cruz	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Vilacampa (Santa María)	PK2204	Villacampa	Villacampa	Parroquia	Villacampa	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	10	8	8	8	8	8	8	6	9	9	9	10	

Táboa Nº 213: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de O Valadouro.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Existencia da parroquia de Moucide na serie temporal con traspaso de concello. Antes de 1860, pertence ó concello de Foz posteriormente ó concello de O Valadouro. Para o Nomenclator de 1888, aparece co topónimo de "Moncide".

2. Para 1858 esta parroquia de A Laxe aparece como "Alage" e entre as datas 1860 e 1888 como "Alaje". No 1900 é parroquia compartida co concello de Alfoz.

As parroquias que forman o concello de O Valadouro no século XIX están cartografadas na súa totalidade na CGG.

O VICEDO (ver Mapa Nº209).

Riobarba desde 1845 e en toda a serie temporal analizada.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADUZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Cabanas (Santa María)	PK0351	Sa. Ma. de Cabanas	Parroquia	Cabanas (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Mosende (San Pedro)	PK0388	Mosende	Parroquia	Mosende	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Negradas (San Miguel)	PK0460	Negradas	Parroquia	Negradas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Rio Barba (San Paulo)	PK0376	Riobarba	Parroquia	Riobarba	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Suegos (Santa María)	PK1410	Suegos	Parroquia	Suégos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Vale (San Román)	PK1401	S. Roman	Parroquia	Valle (S. Roman)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Vicedo, O (Santo Estevo)	PK0483	S. Estebn. de Valle	Parroquia	Valle (S. Estebn.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	7		7		7	7	7	7	7	7	7	7

Táboa Nº 214: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de O Vicedo.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de Vale e O vicedo aparecen o topónimo parroquial de "Vale ó Valle" para Madoz.

2. Na serie temporal aparece co topónimo de "valle" entre as datas de 1858 e 1888, como aparece na Carta de Fontán.

O concello de O Vicedo aparece cartografado integramente polas 7 parroquias na CGG.

VILALBA (ver Mapa N210°).

Villalba desde 1835 e na CGG aparece como capital de partido.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Árbol (San Lourenzo)	PH1984	Árbol	Parroquia	Árbol	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2	Alba (San Xoán)	PH0940	S. Ja. de Alba	Parroquia	Alba (S. Jn.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3	Belesar (San Martiño)	PH0912	Belesar	Parroquia	Belesar	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4	Boizán (Santiago)	PH0943	Boizan	Parroquia	Boizán	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5	Carballido (Santa María)	PH1976	Carballido	Parroquia	Carballido	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6	Codesido (San Martiño)	PH0907	Codesido	Parroquia	Codesido	Parroquia	x	x	x	x	x	x
7	Corvelle (San Bartolomeu)	PK1060	Corbelle	Parroquia	Corbelle	Parroquia	x	x	x	x	x	x
8	Costa, A (San Simón)	PK1024	S. Simon de la Cuesta	Parroquia	Cuesta (S. Simon)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
9	Distriz (San Martiño)	PH0925	Distriz	Parroquia	Distriz	Parroquia	x	x	x	x	x	x
10	Goiriz (Santiago)	PH1917	Goiriz	Parroquia	Goiriz	Parroquia	x	x	x	x	x	x
11	Gondaisque (Santa María)	PH0935	Gondaisque	Parroquia	Gondaisque	Parroquia	x	x	x	x	x	x
12	Insoa (San Bartolomeu)	PH0847	Insoa	Parroquia	Insoa	Parroquia	x	x	x	x	x	x
13	Ladra (San Salvador)	PH0878	Ladra	Parroquia	Ladra	Parroquia	x	x	x	x	x	x
14	Lanzós (San Martiño)	PK0080	S. Mrñ. de Lanzos	Parroquia	Lanzós (S. Mrñ.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
15	Lanzós (San Salvador)	PH0989	S. Salv. de Lanzos	Parroquia	Lanzós (S. Salv.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
16	Mourence (San Xiao)	PH0965	Mourence	Parroquia	Mourence	Parroquia	x	x	x	x	x	x
17	Nete (San Cosme)	PH0889	Nete	Parroquia	Nete	Parroquia	x	x	x	x	x	x
18	Noche (San Martiño)	PH0970	Noche	Parroquia	Noche	Parroquia	x	x	x	x	x	x
19	Oleiros (San Mamede)	PH1910	Oleiros	Parroquia	Oleiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x
20	Rioaveso (San Xurxo)	PH1932	S. Jorge de Rioaveso	Parroquia	Rioaveso (S. Jorge)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
21	Román (Santalla)	PH1945	Roman	Parroquia	Roman	Parroquia	x	x	x	x	x	x
22	Samarugo (Santiago)	PK1042	Samarugo	Parroquia	Samarugo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
23	Sancovade (Santiago)	PH0974	Sancobade	Parroquia	Sancobade	Parroquia	x	x	x	x	x	x
24	Santaballa (San Pedro)	PH0948	Santaballa	Parroquia	Santaballa	Parroquia	x	x	x	x	x	x
25	Soexo (Santa María)	PH0807	-	-	Gayan	LUGAR	-	-	-	-	-	x
26	Tardade (Santa María)	PH0916	Tardade	Parroquia	Tardade	Parroquia	x	x	x	x	x	x
27	Torre, A (Santa María)	PH0849	Torre	Parroquia	Torre	Parroquia	x	x	x	x	x	x
28	Vilalba (Santa María)	PH0965	VILLALBA	VILA	VILLALBA	VILA	x	x	x	x	x	x
29	Vilapedre (San Mamede)	PK0086	Villapedre	Parroquia	Vilapedre	Parroquia	x	x	x	x	x	x
30	Xoibán (San Salvador)	PH1813	Joiban	Parroquia	Joiban	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		30	29	29	29	29	29	29	29	29	29	30

Táboa Nº 215: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Vilalba.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Corbelle aparece o topónimo de "Corbella" no Nomenclator de 1858.
2. Os lugares que forman a actual parroquia de Santa María de Soexo formaban parte da parroquia de San Xoán de Alba antes de 1900.

As parroquias que forman o concello de Vilalba están cartografadas na súa totalidade na CGG.

VIVEIRO (ver Mapa Nº211).

Vivero desde 1835 e na CGG como capital de partido.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Boimente (Santo André)	PK1258	Boimente	Parroquia	Boimente	Parroquia	-	x	x	x	x	x
2	Celeiro (Santiago)	PK1337	Cillero	Parroquia	Cillero	Parroquia	-	x	x	x	x	x
3	Chavin (Santa María)	PK1249	Charin	Parroquia	Chavin	Parroquia	-	x	-	x	x	x
4	Covas (San Xoán)	PK1316	Coba	Parroquia	Coba	Parroquia	-	x	-	x	x	x
5	Faro (San Xiao)	PK1440	Faro	Parroquia	Faro	Parroquia	-	x	x	x	x	x
6	Galdo (Santa María)	PK1311	Galdo	Parroquia	Galdo	Parroquia	-	x	x	x	x	x
7	Landrove (San Xiao)	PK1321	Landrove	Parroquia	Landrove	Parroquia	-	x	-	x	x	x
8	Magazos (Santa María)	PK1333	Magazos	Parroquia	Magazos	Parroquia	-	x	x	x	x	x
9	Valcarría (Santo Estevo)	PK1350	Valcarría	Parroquia	Valcarría	Parroquia	-	x	x	x	x	x
10	Vieiro (San Cibrao)	PK1314	M. Vieyro	MONTE	M. Vieyro	MONTE	-	-	-	-	-	x
11	Viveiro (San Pedro)	PK1341	S. Po. de Viveiro	Parroquia	Viveiro (S. Po.)	Parroquia	-	x	x	x	x	x
12	Viveiro (Santa María e Santiago)	PK1335	VIVEIRO	VILA	VIVEIRO	VILA	-	-	x	x	x	x
13	Viveiro (Santiago)	PK1335	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-
14	Viveiro (Santa María)	PK1335	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-
15	Viveiro (Santiago de afuera)	PK1325	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x
16	Viveiro (Santa María de afuera)	PK1362	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		12	11	11	11	0	12	8	13	13	13	13

Táboa Nº 216: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Viveiro.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que formaban o concello de Viveiro no século XIX non están cartografadas na súa totalidade na CGG.

XERMADE (ver Mapa N°212).

Germade desde 1835.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Burgás (Santa Baia)	NH9989	Burgás Parroquia	Burgás Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Cabreiros (Santa Mariña)	NK9085	Cabreiros Parroquia	Cabreiros Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Candamil (San Miguel)	NK9091	Candamil Parroquia	Candamil Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Cazás (San Xulián)	NH9996	Cazás Parroquia	Cazás Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Lousada (Santo André)	PK0048	Lousada Parroquia	Lousada Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Miraz (San Pedro)	NK9044	Miraz Parroquia	Miraz Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Momán (San Mamede)	NH9929	Moman Parroquia	Moman Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Piñeiro (San Martiño)	NK9035	Piñeiro Parroquia	Piñeiro Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Roupar (San Pedro Fiz)	PK0008	Roupar Parroquia	Roupar Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Xermade (Santa María)	NK9061	Germade Parroquia	Germade Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Fraga ¹	NK9093	Fraga Parroquia	Fraga Parroquia	-2	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	10	11	11	10	10	10	10	10	10	10

Táboa N° 217: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Xermade.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Fraga, identificada na Carta, está na actualidade entre as parroquias de Cabreiros e Candamil.

2. Aparece indicado San Martín de Fraga como antigo coto de parroquia de Santa Mariña de Cabreiros.

As parroquias que forman o concello de Xermade están cartografadas no seu conxunto na CGG.

XOVE (ver Mapa N°213).

Na Carta de 1845 aparece como capital de concello "Jove", ó igual que na serie temporal analizada. Para datas anteriores e desde 1835, aparece como Portocelo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Lago (Santa Eulalia)	PK2328	Lago Parroquia	Lago Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
2 Monte, O (Santo Isidoro)	PK2311	Montes Parroquia	Móntes Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
3 Morás (San Clemente)	PK2421	Morás Parroquia	Morás Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
4 Portocelo (San Tirso)	PK1482	S. Tirso de Portocelo Parroquia	Portocelo (S. Tirso) Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
5 Rigueira, A (San Miguel)	PK2314	Rigueira Parroquia	Rigueira Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
6 Sumoas (Santo Estevo)	PK2309	Súmoas Parroquia	Súmoas Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
7 Xove (San Bartolomé)	PK2308	Jove Parroquia	Jove Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
8 Xuances (San Pedro)	PK1460	Juances Parroquia	Juances Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	8	8	0	8	4	8	8	8	8

Táboa N° 218: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Xove.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de O Monte aparece ca advocación de San Pedro tan só para a data de 1860.

As parroquias que forman o concello de Xove están cartografadas na súa totalidade na CGG.

4.1.2. A PROVINCIA DE PONTEVEDRA. Hoxe en día contabilízanse 668 entidades divididas nos 62 concellos da provincia de Pontevedra, das que Fontán identificou 648 en 1834 e 656 para 1845. Identificáronse diferentes casuísticas na provincia a destacar:

- Hai 19 casos de parroquias identificadas por Fontán que non hai referencia algunha no BOE de 1845.
- Si se ten en conta as parroquias que aparecen no Boe de 1836, existen 21 casos que non aparecen na CGG.
- Pascual Madoz identificou 4 casos de parroquias que non aparecen como tal en ningunha das fontes empregadas: Moldes (San Mamed) e Pontevedra (San Bartolome) en Pontevedra, Arealonga (Santa Baia) en Vilagarcía e Picoña (San Jorge) en Salceda de Caselas.
- Na serie temporal analizada, hai 16 casos de baixas de parroquias e 20 casos de novas parroquias.
- Traspaso de parroquias entre concellos entre 1834-1900: 29 casos.
- Caso de parroquias existentes no período 1834-1900 que falta nalgunha das fontes: 5 casos.
- Domingo Fontán identificou o 93.50% da toponimia correspondente as parroquias rurais de cada concello do século XIX.

AGOLADA (ver Mapa N°214).

Golada desde 1836 e, salvo na CGG que aparece como Agolada, mantense durante todo o século XIX.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Agra (San Miguel)	NH7444	Agra	Parroquia	Agra	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2	Artoño (Santalla)	NH7490	Artoño	Parroquia	Artoño	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3	Bais (San Paio)	NH7388	Bayas	Parroquia	Bayas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4	Basadre (Santa María)	NH8424	S. M. de Basadre	Parroquia	Basadre (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5	Baiña, A (San Pedro)	NH7471	Baiña	Parroquia	Baiña	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6	Berredo (Santa María)	NH7491	Berredo	Parroquia	Berredo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7	Borraxeiros (San Cristovo)	NH8319	Borraxeiros	Parroquia	Borraxeiros	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8	Brocos (San Miguel)	NH7412	Bronco	Parroquia	Brocos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9	Brántega (San Lourenzo)	NH7348	Brántega	Parroquia	Brántega	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10	Carmoega (San Pedro)	NH7347	Carmoega	Parroquia	Carmoega	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
11	Eidían (Santiago)	NH8412	Eidían	Parroquia	Eidión	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12	Órrea (Santo André)	NH7369	Órrea	Parroquia	Órrea	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13	Esperante (San Cibrao)	NH7384	Esperante	Parroquia	Espenante	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
14	Ferreiroa (San Pedro)	NH8303	Ferreiroa	Parroquia	Ferreiroa	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
15	Gurgueiro (San Miguel)	NH8310	Gorgueiro	Parroquia	Gorgueiro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
16	Merlin (San Pedro)	NH7386	Merlin	Parroquia	Merlin	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
17	Ramil (San Martiño)	NH8434	Ramil	Parroquia	Ramil	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
18	Santa Comba (San Xoán)	NH7366	Sa. Comba	Parroquia	Sta. Comba	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
19	Sesto (San Cibrao)	NH7422	Sesto	Parroquia	Sesto	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
20	Sexo, O (Santiago)	NH7454	Sejo	Parroquia	Sejo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
21	Trabancas, As (San Mamede)	NH8325	Trabancas	Parroquia	Trabancas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
22	Val de Sangorza (Santa María)	NH7440	Val	Parroquia	Val	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
23	Ventosa (San Xulián)	NH8332	Ventosa	Parroquia	Ventosa	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
24	Vilariño (Santa María)	NH7364	Vilariño	Parroquia	Vilariño	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
25	Basabre (S. Esteb.)	NH8424	S. Esteb. de Basabre	Parroquia	Basabre (S. Esteb.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		24		25		25	25	25	9	25	25	25	25

Táboa N° 219: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Agolada.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Pascual Madoz identifica a parroquia de “San Mamede de As Trabancas” como “Lamas, San Mamed” pero tan só no listado do concello.

2. Salvo no listado do Partido Xudicial de Lalín no Dicionario Madoz, a advocación da parroquia de “Ventosa” é “Santa María”.

3. Como identificou Domingo Fontán, Valda Sangorza rexístrouse co topónimo de “Val” nos Nomenclátore oficiais analizados.

4. A parroquia de San Esteban de Basabre está na actualidade na parroquia de Santa María de Basabre. A parroquia de Ramil do concello de Agolada exténdese en parte polo concello de Palas de Rei.

O concello de Agolada, formado por un total de 25 parroquias no século XIX, foron cartografadas por Fontán na CGG.

ARBO (ver Mapa N°215).

Arbo desde 1836. no século XIX pertencía o partido xudicial de A Cañiza e actualmente o de Pontearreas.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Arbo (Santa María)	NG5663	Arbo	Parroquia	Arbo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Barcela (San Xoán)	NG5650	Barcela	Parroquia	Barcela	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Cabeiras (San Sebastián)	NG5652	Cabeiras	Parroquia	Cabeiras	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Cequelifos (San Miguel)	NG6605	Cequelifos	Parroquia	Cequelifos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Mourentán (San Cristovo)	NG5675	Mourentán	Parroquia	Mourentán	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Sela (Santa María)	NG5631	Sela	Parroquia	Sela	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6	6	6	6	6	6	6	3	6	6	6	6

Táboa N° 220: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Arbo.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclator de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Arbo están cartografadas na súa totalidade na CGG.

BAIONA (ver Mapa N°216).

Bayona desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Baiona (Santa María de Fóra)	NG1623	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2 Baiona (Santa María)	NG1623	BAYONA	VILA	BAYONA	VILA	-	x	V	x	x	x	x
3 Baredo (Santa María)	NG1601	Baredo	Parroquia	Baredo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Baiña (Santa Mariña)	NG1621	Baiña	Parroquia	Baiña	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Belesar (San Lourenzo)	NG1640	Belesar	Parroquia	Belesar	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Ramallosa, A (Santa Cristina)	NG1652	a. Crista. de Ramallosa	Parroquia	Ramallosa (Sta. Crista)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6	5	5	4	5	4	5	1	5	5	5	5

Táboa N° 221: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Baiona.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Esta parroquia de Belesar aparece ca advocación de “San Lázaro”, a pesar de recoñecela, o igual que na actualidade, como “San Lourenzo” no listado do concello do Dicionario.

As parroquias que forman o concello de Baiona están cartografadas na súa totalidade na CGG.

BARRO (ver Mapa N^o217).

Barro desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Agudelo (San Martiño)	NH2088	Agudelo	Parroquia	Agudelo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Barro (San Breixo)	NH3101	Barro	Parroquia	Barro	Parroquia	x	x ¹	L	x	x	x	x
3 Curro (Santa María)	NH2066	Curro	Parroquia	Curro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Perdecanaí (Santa María)	NH3009	Perdecanaí	Parroquia	Perdecanaí	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Portela (San Mamede)	NH2096	Portela	Parroquia	Portela	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Valiñas (Santo André)	NH2181	Baliñas	Parroquia	Baliñas	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6	6	6	6	6	6	6	2	6	6	6	6

Táboa N° 222: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Barro.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia Barro aparece ca advocación de “San Román”, a pesar de recoñecerla, o igual que na actualidade, como “San Breixo” no listado do concello do Diccionario.

As parroquias que forman o concello de Barro están cartografadas no seu conxunto na CGG.

BUEU (ver Mapa N^o218^o).

Bueu desde 1836 e pertencía o partido xudicial de Pontevedra durante o século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Beluso (Santa María)	NG1856	Beluso	Parroquia	Beluso	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Bueu (San Martiño de fora)	NG1875	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3 Bueu (San Martiño)	NG1886	Bueu	Parroquia	Bueu	Parroquia	x	x	V	x	x	x	x
4 Cela (Santa María)	NG2806	Cela	Parroquia	Cela	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Ermelo (Santiago)	NG1893	Ermelo	MONAS	Ermelo	MONAS	x	x	L	x	x	x	x
6 Illa de Ons, A (San Xoaquín)	NG0951	Isla de Ons	ILLA	ISLA DE ONS	ILLA	-	-	I	-	-	-	-
7 Aldán (San Ciprián)	NG1851	Aldán	Parroquia	Aldán	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Hio (San Andrés)	NG1749	Hio	Parroquia	Hio	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6	5	5	5	5	8	8	4	6	4	4	4

Táboa N° 223: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Bueu.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Traspaso das parroquias de San Ciprián de Aldán e San Andrés de Hio ó concello limítrofe de Cangas no Nomenclador de 1873.

As parroquias do concello do século XIX están identificadas na CGG salvo a parroquia de Ermelo que aparece localizada como mosteiro.

CALDAS DE REIS (ver Mapa N^o219).

Caldas de Reyes e Sayar desde 1836. O concello de Sayar extinguese e o seu territorio se incorpora en Caldas de Reis en 1894. Sayar aparece como capital de concello e Caldas de Reyes como capital de partido na CGG.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Arcos da Condesa (Santa María)	NH3104	Arcos	Parroquia	Arcos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Bemil (Santa María)	NH2188	Bamil	Parroquia	Bamil	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Caldas de Reis (San Tomé e Santa María)	NH2197	Sa. Ma. de Caldas	Parroquia	Caldas (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	V	x	x	x	x
4 Caldas de Reis (Santa María)	NH2196	-	-	-	-	x	x	V	x	x	x	x
5 Carracedo (Santa Mariña)	NH2292	Carracedo	Parroquia	Carracedo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Cesar (San Clemente)	NH3211	S. Clemente de Cesar	Parroquia	Cesár (S. Clemente.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Cesar (Santo André)	NH3107	S. Andres de Cesar	Parroquia	Cesár (S. Andres)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Godos (Santa María) ²	NH2144	Sa. Ma. de Godos	Parroquia	Godos (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Sairar (Santo Estevo) ²	NH2157	Sayar	Parroquia	Sayar	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Godos (Santiago) ²	NH2155	Santo. de Godos	Parroquia	Godos (Santo.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	9	6(3)	6(3)	6(3)	6(3)	7(3)	7(3)	2	7(3)	7(3)	7(3)	10

Táboa Nº 224: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Caldas de Reis.
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Caldas de Reis aparece con unha única advocación, a de “Santo Tomás”.

2. As parroquias de Santa María de Godos, Santiago de Godos e Santo Estevo de Saiar, que desde o Nomenclator de 1900 aparecen neste concello, en datas anteriores estas tres parroquias formaban o concello de “Sayar”.

A parroquia de Santiago de Godos están na actualidade na parroquia de Santa María de Godos.

O concello de Caldas de Reis non aparece cartografado integramente na CGG xa que no hai referencia algunha á parroquia de San Tomé.

CAMBADOS (ver Mapa Nº220).

Cambados desde 1836 e na CGG aparece como capital de partido xudicial.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Cambados (Santa Mariña)	NH1056	CAMBADOS	VILA	CAMBADOS	VILA	x	x	P	x	x	x	x
2 Castrelo (Santa Cruz)	NH1053	Castrelo	Parroquia	Castrelo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Corvillón (San Amedio)	NH1068	Corbillon	Parroquia	Corbillon	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Oubiña (San Vicenzo)	NH1099	Oubiña	Parroquia	Oubiña	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Vilariño (Santo Adrián)	NH1077	-	-	Vilariño ¹	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Fefiñans (San Benito)	NH1057	FEFÑANES	VILA	FEFÑANES	VILA	x	x	P	-	-	-	-
7 Santo Tomé Domar	NH1056	STO. TOME	VILA	STO. TOME	VILA	x	x	P	-	-	-	-
8 Deiro (San Miguel)	NH1160	Deiro	Parroquia	Deiro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	5	7	8	8	8	8	8	4	5	5	5	5

Táboa Nº 225: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Cambados.
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Santo Adrián de Vilariño, que se identifica como "Vilariño" na Carta de 1845, é unha das diferenzas parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

2. A partir do Nomenclator de 1860, Deiro é unha das parroquias que forma o concello de Vilanova de Arousa.

3. “Cambados” en Pasual Madoz aparece identificada como a parroquia de Santa María de Dozo.

As vilas de Fefiñans e Cambados de 1834 forman o núcleo urbano que mantén o nome da primeira.

As parroquias que forman o concello de Cambados están cartografadas na súa totalidade na CGG.

CAMPO LAMEIRO (ver Mapa Nº221).

Campo desde 1836 ata 1916.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Campo, O (San Miguel)	NH3079	Campo	Parroquia	Campo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Couso, O (San Cristovo)	NH3164	Couso	Parroquia	Couso	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Fragas (Santa Mariña)	NH3068	Fragas	Parroquia	Fragas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Moimenta (Santa María)	NH3191	Moimenta	Parroquia	Moimenta	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Montes (San Isidro)	NH4038	S. Isidro de Montes	Parroquia	Montes	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Morillas (Santiago)	NH4101	Morillas	Parroquia	Morillas	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6	6	6	6	6	6	6	4	6	6	6	6

Táboa Nº 226: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Campo Lameiro.
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Para este concello, no Nomenclator de 1858 detállanse os lugares, e un deles chamase “San Isidro”, que poida que se corresponda ca actual parroquia.

As parroquias que forman o concello de Campo Lameiro están cartografadas no seu conxunto na CGG.

CANGAS (ver Mapa Nº222).

Cangas desde 1836 e do partido xudicial de Pontevedra no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Aldán (San Cibrán)	NG1851	Aldán ¹	Parroquia	Aldán	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Cangas (Santiago e San Salvador)	NG1779	CANGAS	VILA	CANGAS	VILA	-	x	V	x	x	x	x
3 Coiro (San Salvador)	NG1881	Coiro	Parroquia	Coiro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Darbo (Santa María)	NG1769	Darbo	Parroquia	Darbo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Hio, O (Santo André)	NG1749	Hio ¹	Parroquia	Hio	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	5		3		3	2	3	1	3	5	5	5

Táboa Nº 227: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Cangas.
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Aldán aparece no concello de Bueata o Nomenclator de 1860. A partir do Nomenclator de 1873, esta parroquia pasou a formar parte do concello de Cangas.

2. Cangas aparece ca única advocación de “Santiago”.

O concello de Cangas, formado por un total de tres parroquias ata 1860, foron cartografadas por Fontán na CGG

A CAÑIZA (ver Mapa Nº223).

Cañiza desde 1836, antes Albeos, e na CGG aparece como partido xudicial o que pertence en todo o século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Achas, As (San Sebastián)	NG5793	Las Hachas	Parroquia	Las Hachas	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Cañiza, A (Santa Teresa)	NG6703	LA CAÑIZA	VILA	LA CAÑIZA	VILA	-	x	V	x	x	x	x
3 Couto, O (San Bartolomeu)	NG6720	Couto de Rouzas	Parroquia	Couto de Rouzas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Franqueira, A (Santa María)	NG5730	Franqueira	Parroquia	Franqueira	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Luneda (Santa María)	NG5668	Luneda	Parroquia	Luneda	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Oroso (Santa María)	NG6724	Oroso	Parroquia	Oroso	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Parada das Achas (Santiago)	NG5679	Parada	Parroquia	Parada	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Petán (San Xán)	NG5796	Petan	Parroquia	Petan	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Valeixe (Santa Cristina)	NG6608	Valeixe	Parroquia	Valeixe	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10 Deba (Santa Eulalia)	NG5788	Deba	Parroquia	Deba	Parroquia	x	x	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	9		10		10	9	10	5	9	9	9	9

Táboa Nº 228: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de A Cañiza.
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Deba da CGG pertence a parroquia de San Xán de Petán.

As parroquias que forman o concello de A Cañiza están cartografadas no seu conxunto na CGG.

CATOIRA (ver Mapa Nº224).

Catoira desde 1826 ata 1845 e desde entón Catoira que pertence o partido xudicial de Caldas de Reis no século XIX.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Abalo (San Mamede)	NH2221	Abalo	Parroquia	Abalo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Catoira (San Miguel)	NH2224	Catoira	Parroquia	Catoira	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Dimo (San Pedro)	NH2254	Dimo	Parroquia	Dimo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Oeste (Santa Baia)	NH2235	Oeste	Parroquia	Oeste	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	4	4	4	4	4	4	4	2	4	4	4	4

Táboa Nº 229: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Catoira.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclador de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

O concello de Catoira aparece cartografado integramente polas 4 parroquias na CGG.

CERCEDO (ver Mapa Nº225).

Cerdedo desde 1836 que pertence o partido chamado Tabeirós ate o nomenclator de 1860, onde Fontán identificou como Estrada.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Castro (Santa Baia)	NH4171	Castro	Parroquia	Castro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Cerdedo (San Xoán)	NH5009	Cerdedo	Parroquia	Cerdedo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Figueiroa (San Martiño)	NH4190	Figueiroa	Parroquia	Figueiroa	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Folgoso (Santa Maria)	NH5120	Folgoso	Parroquia	Folgoso	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Parada (San Pedro)	NH5121	Parada	Parroquia	Parada	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Pedre (Santo Estevo)	NH4068	Pedre	Parroquia	Pedro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Quireza (San Tomé)	NH4163	Quiriza	Parroquia	Quireza	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Tomonde (Santa Maria)	NH4194	Tomonde	Parroquia	Tomonde	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Castrelo (Santa Marina)	NH5122	Castrelo	Parroquia	Castrelo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	9	9	9	9	9	9	3	9	9	8	8

Táboa Nº 230: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Cercedo.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Tomonde parece ca advocacion de San José
2. A partires do Nomenclador de 1888, a parroquia de santa marina de Castrelo pasa ó concello de Forcarei.

As parroquias que forman o concello de Cerdedo están cartografadas na súa totalidade na CGG.

COTOBADE (ver Mapa Nº226).

Cotobad en 1836 e pasa a Cotobade na CGG de 1845 e a Cotovad ata 1900. Pertence o partido xudicial desde 1836 ata 1845 e o de Ponte-Caldelas ata 1900. Incorpora parte de A Lama en 1904.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Aguasantas (Santa Maria)	NG4946	Aguas Santas	Parroquia	Aguas Santas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Almoñey (San Lourenzo)	NG3978	Almoñey	Parroquia	Almoñey	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Borela (San Martiño)	NG3999	Borela	Parroquia	Borela	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Carballedo (San Miguel)	NH4023	Carballedo	Parroquia	Carballedo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Caroi (Santiago)	NH4084	Caroy	Parroquia	Caroy	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Corredoira (San Gregorio)	NH4065	Corredoira	Parroquia	Corredoira (Abeteira)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Loureiro (Santiago)	NH4031	Loureiro	Parroquia	Loureiro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Rebordelo (San Martiño)	NH4021	Rebordelo	Parroquia	Rebordelo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Sacos (San Xurxo)	NH3096	S. Jorge de Sacos	Parroquia	Sacos (S. Jorge)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Sacos (Santa Maria)	NH4017	Sa. Ma. de Sacos	Parroquia	Sacos (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
11 Tenorio (San Pedro)	NH3061	Tenorio	Parroquia	Tenorio	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 Valongo (Santo André)	NG4948	Balongo	Parroquia	Balongo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
13 Viascón (Santiago)	NH3073	Biascon	Parroquia	Biascon	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	13	12	12	12	12	12	12	1	12	12	12	12

Táboa Nº 231: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Cotobade.
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Santiago de Caroi pertence ó concello de A Lama na serie temporal analizada.

O concello de Cotobade, formado por un total de doce parroquias na serie temporal analizada, foron cartografadas por Fontán na CGG

O COVELO (ver Mapa Nº227).

Cobelo desde 1836 e pertence o partido xudicial de A Cañiza no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Barcia de Mera (San Martiño)	NG4798	Barcia de Mera	Parroquia	Barcia de Mera	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Campo (Santa María)	NG5842	Campo	Parroquia	Campo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Casteláns (Santo Estevo)	NG5706	Costa	Parroquia	Costa	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Covelo (Santa María)	NG5715	Sa. Mana. de Cobelo	Parroquia	Cobelo (Sa. Mana.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Covelo (Santiago)	NG5725	Santo. de Cobelo	Parroquia	Cobelo (Santo.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Fofe (San Miguel)	NG5841	Fofe	Parroquia	Fofe	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Godóns (Santa María)	NG5851	Godones	Parroquia	Godóns	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Graña, A (San Bernabeu)	NG5866	Graña	Parroquia	Graña	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Lamosa, A (San Bartolomeu)	NG5733	Lamosa	Parroquia	Lamosa	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Maceira (San Salvador)	NG5739	Maceira	Parroquia	Maceira	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
11 Paraños (Santa María)	NG5702	Paraños	Parroquia	Paraños	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 Piñeiro, O (San Xoán)	NG5811	Piñeiro	Parroquia	Piñeira	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13 Prado (San Salvador)	NG5872	Prado	Parroquia	Prado	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
14 Prado de Canda (Santiago)	NG5722	Prado da Canda	Parroquia	Prado da Canda	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	14	14	14	14	14	14	14	5	14	14	14	14

Táboa Nº 232: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de O Covelo.
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclator de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de O Covelo están cartografadas na súa totalidade na CGG

CRECENTE (ver Mapa Nº228).

Crecente desde 1836 ata Madoz que pasa a ser Crecente, pertencente o partido xudicial de A Cañiza no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Albeos (San Xoán)	NG6616	Albèos	Parroquia	Albèos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Ameixeira, A (San Bernabeu)	NG6743	Ameigeiras	Parroquia	Ameigeiras	Parroquia	x	x	L	-	-	x	x
3 Angudes (San Xoán)	NG6770	Angudes	Parroquia	Angudes	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Crecente (San Pedro)	NG6647	Crecente	Parroquia	Crecente	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Filgueira (San Pedro)	NG6763	Filgueira	Parroquia	Filgueira	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Freixo, O (San Roque)	NG6668	Freixo	Parroquia	Freixo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Quintela (San Caetano)	NG6656	-	-	Quintela ¹	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Rebordechán (Santa María)	NG6771	Rebordechao	Parroquia	Rebordechao	Parroquia	x	x	LS ²	x	x	x	x
9 Ribeira (Santa Mariña)	NG6635	Rivera	Parroquia	Rivera	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Sendelle (Santa Cruz)	NG6678	Sendelle	Parroquia	Sendelle	Parroquia	x	x	LS ⁴	x	x	x	x
11 Vilar (San Xorxe)	NG6638	Villar	Parroquia	Villar	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	11	10	11	11	11	11	11	6	10	10	11	11

Táboa Nº 233: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Crecente.
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Caetano de Quintela, que se identifica como "Quintela" na Carta de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

2. No listado do concello de “Crecente”, Ameixeira identificase como “Ameigeiro, San Jorge”. Para as datas de 1888 e 1900, a parroquia de “A ameixeira” anótase ca advocaion de “San Pedro”.

3. Aparece un lugar con advocación co topónimo de “Pazo en 1858 (Santa Maria de Rebordechan)”.

4 Aparece un lugar con advocación co topónimo de “Pazo en 1858 (Santa Cruz de Sendello)”.

5. Crecente preséntase co topónimo de “Creciente ó Arrabal” para esta data.

As parroquias que forman o concello de Crecente están cartografadas no seu conxunto na CGG.

CUNTIS (ver Mapa N°229).

Baños de Cuntis desde 1836 e Cuntis desde 1858.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Arcos (San Breixo)	NH3283	Arcos de Furcos	Parroquia	Arcos de Furcos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Cequeril (Santa María)	NH3186	Cequeril	Parroquia	Cequeril	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Couselo (San Miguel)	NH3254	Couselo	Parroquia	Couselo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Cuntis (Santa María)	NH3250	Baños	Parroquia	Banos (de Cuntis)	Parroquia	x	x	V	x	x	x	x
5 Estacas (San Fiz)	NH3221	Estacas	Parroquia	Estacas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Piñeiro (San Mamede)	NH3252	Balay	Parroquia	Belay	Parroquia	x	x	L'	x	x	x	x
7 Portela (Santa Eulalia)	NH3265	Portela	Parroquia	Porteh	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Troáns (Santa María)	NH3138	Troanes	Parroquia	Troanes	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	8	8	8	8	8	8	6	8	8	8	8

Táboa N° 234: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Cuntis.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. O igual que Domingo Fontán identificou á parroquia de Piñeiro, para a data de 1858 aparece un lugar chamado “Belay”.

O concello de Cuntis aparece cartografado integramente polas 8 parroquias na CGG.

DOZÓN (ver Mapa N°230).

Dozón desde 1836 pero Fontán identifica a capital do concello como Iglesia de La O.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Bidueiros (Santa María)	NH8102	-	-	Vidueiros ¹	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Castro, O (San Salvador)	NH7176	La O	Parroquia	Igla. de La O y Lugar de Castro de Dozón	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Dozón (Santa María)	NH8105	Dozón	Parroquia	Dozón	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Maceiras, As (San Remixio)	NH7183	S. Remigio de Maceiras	Parroquia	Maceiras (S. Remigio)	Parroquia	-	-	L	x	x	x	x
5 Saa (Santiago)	NH8107	-	-	Saa ²	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Sanguñedo (Santa María)	NH7155	Sanguñedo	Parroquia	Sanguñedo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Sisto, O (San Xoán)	NH7270	Sisto	Parroquia	Sisto	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Vilarello (Santo André)	NH7198	Vilarelle	Parroquia	Vilarello	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Mosteiro (San Pedro)	NH8104	Mosteiro	Parroquia	Mosteiro	Parroquia	-	-	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	7	9	7	7	4	9	9	9	9	9	9

Táboa N° 235: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Dozón.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1-2. As parroquias de Santa María de Bidueiros e Santiago de Saa, que se identifican como "Vidueiros" e “Saa” respectivamente na Carta de 1845, son dúas das diferencias parroquiais existentes entre as Cartas de 1834 e 1845.

3. Ó igual que na CGG, a parroquia de O Castro preséntase co topónimo parroquial de “La O” para o Nomenclator de 1900, algo que non ocorre nas anteriores fontes oficiais.

A parroquia de Mosteiro, identificada en ambas cartas, están na actualidade na parroquia de Santa María de Dozón.

O concello de Dozón, formado por un total de nove parroquias na maioría das fontes do século XIX, foron cartografadas por Fontán na CGG.

A ESTRADA (ver Mapa N°231).

Cereiño desde 1836, o igual que Fontán que identifica Cereiño como capital de concello e Estrada como capital de partido. Estrada é identificada desde Madoz e La Estrada desde 1873.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1	Agar (Santa Mariña)	NH5209	Agar Parroquia	Agar Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2	Aguíons (Santa María)	NH4238	Aguiones Parroquia	Aguiones Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3	Ancorados (San Pedro)	NH4289	S. Po. de Ancorados Parroquia	Ancorados (S. Pedro) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4	Ancorados (San Tomé)	NH4380	S. Iome de Ancorados Parroquia	Ancorados (Sto. Tomé) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5	Arca (San Miguel)	NH4119	Arca Parroquia	Arca Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6	Arnois (San Xiao)	NH4385	Arnois Parroquia	Arnaís Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7	Baloira (San Salvador)	NH3390	Baloira Parroquia	Baloira Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8	Barbude (San Martiño)	NH4341	Barbudo Parroquia	Barbude Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9	Barcala (San Miguel)	NH3331	S. Migl. de Barcala Parroquia	Barcala (S. Migl.) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10	Barcala (Santa Mariña)	NH3239	S. Mna. de Barcala Parroquia	Barcala (Sa. Mna.) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
11	Berres (San Vicenzo)	NH4372	Berres Parroquia	Bértes Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12	Calobre (San Martiño)	NH4268	Calobre Parroquia	Calobre Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
13	Castro (San Miguel)	NH5316	Castro Parroquia	Castro Parroquia	x	x	LS	x	x	x	x
14	Cereiño (San Xurxo)	NH4255	Cereiño Parroquia	Cereiño Parroquia	x	x	LS ³	x	x	x	x
15	Codeseda (San Xurxo)	NH4168	Codesada Parroquia	Codeseda Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
16	Cora (San Miguel)	NH3392	Cora Parroquia	Cora Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
17	Couso (Santa María)	NH3363	Couso Parroquia	Couso Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
18	Curantes (San Miguel)	NH5207	Curantes Parroquia	Curantes Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
19	Frades (Santa María)	NH3259	Frades Parroquia	Frades Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
20	Guimarei (San Xiao)	NH4235	Guimarei Parroquia	Guimarei Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
21	Lagartíons (Santo Estevo)	NH4256	Lagartones Parroquia	Lagartones Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
22	Lamas (San Breixo)	NH4295	Lamas Parroquia	Lamas Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
23	Liripio (San Xoán Bautista)	NH4290	Liripio Parroquia	Liripio Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
24	Loimil (Santa María)	NH5323	Leimil Parroquia	Loimil Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
25	Matalobos (Santa Baía)	NH3298	Matalobos Parroquia	Matalobos Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
26	Moreira (San Miguel)	NH4259	Moreira Parroquia	Moreira Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
27	Nigoi (Santa María)	NH4242	Nigoi Parroquia	Nigoi Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
28	Oca (Santo Estevo)	NH5303	Oca Parroquia	Oca Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
29	Olives (Santa María)	NH5206	Olives Parroquia	Olives Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
30	Orazo (San Pedro)	NH5322	Orazos Parroquia	Orazo Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
31	Ouzande (San Lourenzo)	NH4215	Ouzande Parroquia	Ouzande Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
32	Parada (San Pedro)	NH4262	Parada Parroquia	Parada Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
33	Paradela (Santa María)	NH4342	Paradela Parroquia	Paradela Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
34	Pardemarin (Santa Baía)	NH4294	Pardemarin Parroquia	Pardomarin Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
35	Remesar (San Cristovo)	NH4391	Remesar Parroquia	Remesar Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
36	Ribeira (Santa Mariña)	NH4352	Ribeira Parroquia	Ribeira Parroquia	x	x	LS ⁴	x	x	x	x
37	Ribela (Santa Mariña)	NH4281	Ribela Parroquia	Ribela Parroquia	x	x	LS ⁵	x	x	x	x
38	Riobó (San Martiño)	NH4381	Riobó Parroquia	Riobó Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
39	Rubín (Santa María)	NH4287	Rubín Parroquia	Rubín Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
40	Sabucedo (San Lourenzo)	NH4185	Sabucedo Parroquia	Sabucedo Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
41	Santeles (San Xoán)	NH4312	Santeles Parroquia	Santeles Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
42	Somoza, A (Santo André)	NH4223	Somoza ¹ Parroquia	-	x	x	-	x	x	x	x
43	Souto (Santo André)	NH4138	Souto Parroquia	Souto Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
44	Tabeirós (Santiago)	NH4243	Tabeirós Parroquia	Tabeiros Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
45	Toedo (San Pedro)	NH4209	Toedo Parroquia	Toedo Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
46	Vea (San Xiao)	NH3289	S. Juln. de Béa Parroquia	Bea (S. Juln.) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
47	Vea (San Xurxo)	NH3351	S. Jorge de Béa Parroquia	Bea (S. Jorge) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
48	Vea (Santa Cristina)	NH3391	Sa. Cristina de Béa Parroquia	Bea (Sa. Cristina) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
49	Vea (Santo André)	NH3268	S. Andres de Béa Parroquia	Bea (S. Andres) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
50	Vinseiro (Santa Cristina)	NH4264	Vinseiro Parroquia	Vinseiro Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
51	Estrada, A (San Paio)	NH4227	Figueroa Parroquia	Figueroa Parroquia	x ²	x	VS	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		51	51	50	51	51	10	51	51	51	51

Táboa N° 236: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de A Estrada.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Santo André de A Somoza, que se identifica como "Somoza" na Carta de 1834, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

2. Ó igual que ans CGG, a parroquia de A Estrada aparece identificada co topónimo de "Figueroa (San Paio)".

3. No Nomenclator de 1858, aparece un lugar do concello que se identifica co topónimo e a advocación de "Quintás (San Jorge de Cereiño)".

4. Aparece o lugar co topónimo e advocación de “Vilar (Santa Marina de Ribeira)”

5. Esta parroquia preséntase como o lugar de “Vilar(santa Marina de Ribela)”

As parroquias que forman o concello de A Estrada están cartografadas na súa totalidade na CGG.

FORCAREI (ver Mapa N°232).

Forcarey desde 1836, salvo en 1860 que aparece como Sotelo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Aciveiro (Santa María)	NH5178	Acibeiro	Parroquia	Acibeiro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Castrelo (Santa Mariña)	NH5122	Castrelo	Parroquia	Castrelo	Parroquia	x	x	-	x	x ¹	x	x
3 Dúas Igrexas (Santa María)	NH5147	Dos-iglesias	Parroquia	Dos-iglesias	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Forcarei (San Martiño)	NH5135	Forcarey	Parroquia	Forcarey	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Madanela de Montes, A (Santa María M)	NH5079	Sa. Ma. Mgda. de Ms	Parroquia	Montes (Sa. Ma. Magd.)	Parroquia	x	x	L ²	x	x	x	x
6 Meavia (San Xoán)	NH5212	Meavia	Parroquia	Meavia	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Millarada (San Amedio)	NH5174	Millarada	Parroquia	Millarada	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Pardesoia (Santiago)	NH5067	Pardesoia	Parroquia	Pardesoia	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Pereira (San Bartolomeu)	NH5260	Perciras	Parroquia	Perciras	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Presqueiras (San Miguel)	NH5038	Presqueiras	Parroquia	Presqueiras	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
11 Presqueiras (Santa Mariña)	NH5047	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12 Quintillán (San Pedro)	NH5210	Quintillán	Parroquia	Quintillán	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13 Ventoso (San Nicolao)	NH5150	Ventojo	Parroquia	Ventojo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	13		11		11	11	11	4	11	11	12	12

Táboa N° 237: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Forcarei.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Parroquia Santa Mariña de Castrelo aparece no concello de Cerdedo ate o Nomenclador de 1873. Traspaso parroquial no século XIX.

2-3. A Madanela de Montes: Identificado un lugar chamado “Magdalena” e para os restantes Fontes oficiais ata 1900, esta parroquia identificase co topónimo parroquial de “Magdalena”.

As parroquias que forman o concello de Forcarei no século XIX están cartografadas no seu conxunto na CGG.

FORNELOS DE MONTES (ver Mapa N°233).

Ata a formación do concello de Fornelos de Montes por segregación en 1869, as parroquias que o forman na actualidade, formaban parte do concello de Soutomaior, onde aparecen ate o Nomenclador de 1860.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Calvos (Santo Adrián)	NG4817	Calbos	Parroquia	Calbos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Estacas, As (Santa María)	NG4887	Estacas	Parroquia	Estacas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Fornelos de Montes (San Lourenzo)	NG4857	Fornelos	Parroquia	Fornelos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Laxe, A (San Xosé)	NG5809	Laxe	Parroquia	Laxe	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Oitavén (San Vicente)	NG4836	S. Vicente	Parroquia	S. Vicente	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
6 Traspuelas (Santa María)	NG4834	Traspuelas	Parroquia	Traspuelas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Ventín (San Miguel)	NG4866	Ventín	LUGAR	Ventín	LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	7		0		0	0	0	0	0	5	5	5

Táboa N° 238: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Fornelos de Montes.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

As parroquias que forman o actual concello de Fornelos de Montes están cartografadas na súa totalidade na CGG.

GONDOMAR (ver Mapa N°234).

Gondomar desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Borreiros (San Martiño)	NG1661	Borreiros	Parroquia	Borreiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Chain (Santa María)	NG2613	Chain	Parroquia	Chain	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Couso (San Cristovo)	NG2519	Couso	Parroquia	Couso	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Donas (Santa Baia)	NG1670	Las Donas	Parroquia	Las Donas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Gondomar (San Bieito)	NG2602	Gondomar	Parroquia	Gondomar	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Mañufe (San Vicente)	NG1682	Mañuf	Parroquia	Mañufe	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Morgadans (Santiago)	NG2622	Morgadanes	Parroquia	Morgadanes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Peiteiros (San Miguel)	NG2611	Peiteiros	Parroquia	Peiteiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Vilaza (Santa María)	NG1693	Villaza	Parroquia	Villaza	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10 Vincios (Santa Mariña)	NG2625	Vincios	Parroquia	Vincios	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10

Táboa Nº 239: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Gondomar.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclator de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Gondomar están cartografadas no seu conxunto na CGG.

O GROVE (ver Mapa Nº235).

Grobes desde 1836 e Grobe desde 1858, pero Fontán identificouno como Grove (S. Mrñ).

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Grove, O (San Martiño)	NH1004	IAN MND. DEL GROVE	VILA	GROVE (S. Mrñ)	VILA	x	x	V	x	x	x	x
2 Grove, O (San Vicente)	NH0062	S. Vic. del Grove	Parroquia	Grove (S. Vict.)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

Táboa Nº 240: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de O Grove.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclator de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

O concello de O Grove aparece cartografado integramente pola parroquia e a vila na CGG.

A GUARDA (ver Mapa Nº236).

Guardia desde 1836 pero nas fontes de Fontán e Madoz aparece como La Guardia.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Camposancos (Santa Isabel)	NG1317	Camposancos	Parroquia	Camposancos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Guardia, A (Santa María)	NG1309	LA GUARDIA	VILA	LA GUARDIA	VILA	-	x	V	x	x	x	x
3 Salcidos (San Lourenzo)	NG1329	Salcidos	Parroquia	Salcidos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Eiras, As (San Bartolomeu)	NG1482	Eiras	Parroquia	Eiras	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Rosal, O (Santa Mariña)	NG1433	Rosal	Parroquia	Rosal	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Tabagón (San Miguel)	NG1450	S. Migl. de Tabagón	Parroquia	Tabagón (S. Migl.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Tabagón (San Xoán)	NG1461	S. Jn. de Tabagón	Parroquia	Tabagón (S. Juan)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	3	7	7	7	6	7	3	3	3	3	3	3

Táboa Nº 241: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de A Guardia.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias As eiras, O Rosal, San Miguel e San Xoán de Tabagón localízanse no concello de O Rosal desde 1857.

O concello de A Guarda esta formado por sete parroquias ata o 1847 e que aparecen cartografadas na CGG.

A ILLA DE AROUSA (ver Mapa N°237).

A Illa de Arousa desde 1996.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Illa de Arousa	NH1112	S. Juln. de Arosa Parroquia	Arosa (S. Juln.) Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Táboa N° 242: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de A Illa de Arousa.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A Illa de Arousa ten a advocacion de “San Ciprian de Cálago” para 1900. Na serie temporal analizada, esta parroquia pertence ó concello de Vilanova de Arousa.

A actual parroquia que forma o concello de A Illa de Arousa esta cartografada na CGG.

LALÍN (ver Mapa N°238).

Lalín desde 1836. En Fontán aparece como capital de partido.

PARROQUIA ACTUAL	NO MAPA	1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Albarellos (Santa María)	NH7282	Albarellos Parroquia	Albarellos Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Alemparte (Santa María)	NH8215	Alemparte Parroquia	Alemparte Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Anseán (Santiago)	NH6252	Anseán Parroquia	Anseán Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Anzo (San Xoán)	NH6350	Anzo Parroquia	Anzo Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Barcia (Santo Estevo)	NH6260	Barcia Parroquia	Barcia Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Bendoiro (San Miguel)	NH6276	Bendoiro Parroquia	Bendoiro Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Bermés (Santa María)	NH7300	Bermés Parroquia	Bermés Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Botos (San Xoán)	NH7202	Votos Parroquia	Votos Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Busto (San Facundo)	NH6361	Busto Parroquia	Busto Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Cadrón (Santo Estevo)	NH7372	Cadron Parroquia	Cadron Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Camposancos (San Cristovo)	NH7304	Camposancos Parroquia	Camposancos Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
12 Cangas (Santa Mariña)	NH7343	Cangas Parroquia	Cangas Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13 Castro de Cabras (San Pedro)	NH8222	Castro de Cabras Parroquia	Castro de Cabras Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
14 Catasás (Santiago)	NH7230	Catasás Parroquia	Catasás Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
15 Cello, O (San Martiño)	NH7322	Cello Parroquia	Cello Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
16 Cercio (Santiago)	NH7314	Cercio Parroquia	Cercio Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
17 Cristimil (San Xurxo)	NH6264	Cristimil Parroquia	Cristimil Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
18 Doade (San Pedro)	NH7108	Doade Parroquia	Doade Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
19 Donramiro (Santa María)	NH7223	Donramiro Parroquia	Donramiro Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
20 Donsión (Santa Baia)	NH6293	Donseón Parroquia	Donseón Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
21 Filgueira (Santa María)	NH7216	Filgueira Parroquia	Filgueira Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
22 Galegos (San Miguel)	NH7315	Galegos Parroquia	Galegos Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
23 Goiás (San Miguel)	NH7245	Goyas Parroquia	Goyás Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
24 Gresande (Santiago)	NH6272	Gresande Parroquia	Gresande Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
25 Lalín (Santa María das Dores)	NH7223	Lalín Parroquia	Lalín Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
26 Lebozán (Santiago)	NH6194	Lebozán Parroquia	Lebozán Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
27 Lodeiro (San Paio)	NH6198	Lodeiro Parroquia	Lodeiro Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
28 Losón (Santa Baia)	NH6343	Sa. Eulalia de Losón Parroquia	Loson (Sta. Eulalia) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
29 Maceira (San Martiño)	NH7283	Maceiras Parroquia	Maceiras Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
30 Madriñán (Santo Adrao)	NH6278	Madriñan Parroquia	Madriñán Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
31 Moimenta (San Lourenzo)	NH7361	Moimenta Parroquia	Moimenta Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
32 Moneixas (Santo Adrao)	NH7221	Moneijas Parroquia	Moneijas Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
33 Méixome (Santiago)	NH6289	Mejome Parroquia	Méjome Parroquia	x	x	LS3	x	x	x	x
34 Noceda (Santa María)	NH6267	Noceda Parroquia	Noceda Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
35 Palmou (San Xoán)	NH7321	Palmou Parroquia	Palmou Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
36 Parada (Santa María)	NH7390	Parada Parroquia	Parada Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
37 Prado (San Martiño)	NH6265	Prado Parroquia	Prado Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
38 Rodis (San Xiao)	NH7344	Rodis Parroquia	Rodis Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
39 Santiso (San Román)	NH6297	Santiso Parroquia	Santiso Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
40 Sello (Santiago)	NH7229	Sello Parroquia	Sello Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
41 Soutolongo (Santa María)	NH6189	Soto-longo Parroquia	Soto Longo Parroquia	x	x	LS4	x	x	x	x
42 Val do Carriño (Santo André)	NH7303	Val Parroquia	Val Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
43 Veiga, A (San Ramán)	NH7268	-	-	-	-	L	-	-	-	-
44 Vilanova (San Xoán)	NH7118	Vilanoba Parroquia	Vilanoba Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
45 Vilatuxe (San Lourenzo)	NH6168	Villatuge Parroquia	Villatuge Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
46 Xaxán (Santa María da Saleta)	NH7235	-	-	-	-	-	-	-	-	-
47 Xesta, A (San Fiz)	NH7139	Gesta Parroquia	Gesta Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
48 Zobra (Santa Mariña)	NH6153	Zobra Parroquia	Zobra Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
49 Alperiz (San Pedro)	NH7299	Alperiz Parroquia	Alperiz Parroquia	x	x	L3	x	x	x	-
50 Erbo (San Pedro)	NH7320	Erbo Parroquia	Erbo Parroquia	x	x	L6	x	x	x	-
51 Fuentecallos (San Mamede)	NH7237	-	Fuentecallos Parroquia	x	x	-	x	x	x	-
52 Palio (Santa Eulalia)	NH7333	-	Palio Parroquia	x	x	L	x	x	x	-
53 Pena (San Cristobal)	NH6292	-	Pena Parroquia	x	x	L7	x	x	x	-
TOTAL PARROQUIAS	48	48	51	51	51	35	51	51	51	48

Táboa Nº 243: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Lalín.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de San Mamede de Fuentecaballos, Santa Eulalia de Palio e San Cristobal de Pena, que se identifican como "Fuentecaballos", "Palio" e "Pena" respectivamente na Carta de 1845, son tres das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

2. No listado do concello identificouse Lalín ca advocación de "San Martin", o igual que no Nomenclator de 1873. No Nomenclator de 1860 a advocación parroquial preséntase como "Santa María".

3. No 1858, hai un lugar chamado "Castro (Santiago Meijome)", un lugar con advocación chamado "Castro (Santa Maria de Sotolongo)", un lugar chamado "Alperoz" que se pode identificar coa parroquia, un lugar chamado "Erbo de Arriba" e un lugar chamado "Penas" que se pode relacionar coa parroquia identificada na CGG.

4. Castro de Cabras: Cambio de topónimo e advocación nas fontes oficiais. No Nomenclator de 1860, aparece ca advocación de "Santiago". No Nomenclator de 1873, esta parroquia identificase como "Castro" e para os Nomenclatores de 1888 e 1900 aparece como "Castro (Santiago)".

5. Val do Carrio identifícase como "Val" dende a CGG de 1834 ate o Nomenclator de 1900.

6. A parroquia de Erbo está nas parroquias de Palmou e Sello; a parroquia de alperiz está na parroquia de Santa María de Parada; a parroquia de San Mamede de Fuentecaballos na de Santiago de Sello; Santa eulalia de Palio en San Xiao de Rodis e a de San Cristobo de Pena en Santa Baia de Donsión.

As parroquias que forman o concello de Lalín están cartografadas na súa totalidade na CGG.

A LAMA (ver Mapa Nº239).

Caldebergazo desde 1836 e Lama desde 1841. Na CGG aparece como Lama, capital de partido e pertencía o partido xudicial de Ponte-Cadelas no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Antas (Santiago)	NG4975	Antas Parroquia	Antas Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Barcia do Seixo, A (Santa Ana)	NH5022	Barcia del Seijo Parroquia	Barcia del Seijo Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Covelo (San Sebastián)	NG4987	Cobelo Parroquia	Cobelo Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Escuadra (San Lourenzo)	NG4968	-	-	-	-	-	x	x	x	x
5 Gaxate (San Pedro)	NG4971	Gajate Parroquia	Gajate Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Lama, A (San Salvador)	NG4954	Lama Parroquia	Lama Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Seixido (San Bartolomeu)	NG5917	Seixido Parroquia	Seixido Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Verducido (San Martiño)	NG4889	Berducido Parroquia	Berducido Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Xende (San Pablo)	NG4983	Gende Parroquia	Gende Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10 Xesta (San Bartolomeu)	NG5913	Giesta Parroquia	Giesta Parroquia	x	x	L	-	x	x	x
11 Caroi (Santiago) ¹	NG4954	Caroy Parroquia	Caroy Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	10	10	10	10	10	4	9	10	10	10

Táboa Nº 244: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de A Lama.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Na actualidade, a parroquia de Santiago de Caroi pertence ó concello de Cotobade.

2. A parroquia Barcia do Seixo identificada como "Barcia" nas fontes oficiais, salvo para 1858 que non existe como tal.

As parroquias que forman o concello de A Lama están cartografadas no seu conxunto na CGG.

MARÍN (ver Mapa Nº240).

Marín desde 1836 e pertencente o partido xudicial de Pontevedra no século XIX.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Ardán (Santa María)	NG2818	Ardán	Parroquia	Ardán	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2	Campo, O (Santa María)	NG2930	Campo	Parroquia	Campo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3	Marín (San Xán)	NG2952	Marín de arriba	Parroquia	Marín de Arriba	Parroquia	-	x	V	x	x	x	x
4	Marín (Santa María do Porto)	NG2943	MARIN	VILA	MARIN	VILA	x	-	-	x	x	x	x
5	Mogor (San Xurxo)	NG2932	Mogor	Parroquia	Mogor	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6	Piñeiro (San Tomé)	NG2839	Piñeiro	Parroquia	Piñeiro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7	Seixo (Nosa Señora do Carme)	NG2920	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS		7	6	6	5	5	2	6	6	6	6	6	

Táboa Nº 245: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concel lo de Marín.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

O concello de Marín aparece cartografado integramente polas seis parroquias que o forman no século XIX na CGG.

MEAÑO (ver Mapa Nº241).

Meaño desde 1836.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Covas (Santa Cristina)	NH1083	Cobas	Parroquia	Cábas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2	Dena (Santa Eulalia)	NG1959	Dena	Parroquia	Dena	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3	Lores (San Miguel)	NG1987	Lores	Parroquia	Lóres	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4	Meaño (San Xoán)	NG1979	Meaño	Parroquia	Meaño	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5	Padrenda (San Martiño)	NH1073	Padrenda	Parroquia	Padrenda	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6	Simas (Santa María)	NG1998	Simas	Parroquia	Simas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7	Xil (Santa Eulalia)	NH1070	Gil	Parroquia	Gil	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		7	7	7	7	7	3	7	7	7	7	7	

Táboa Nº 246: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Meaño.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

O concello de Meaño, formado por un total de sete parroquias na serie temporal analizada, foron cartografadas por Fontán na CGG.

MEIS (ver Mapa Nº242).

Meis desde 1836 pero Fontán na CGG identifica coa advocación de San Martiño.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Armenteira, A (Santa María)	NH2011	Armentera	MONAS	Armentera ²	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2	Meis (San Martiño)	NH2005	S. Mrñ. de Meis	Parroquia	Méis (S. Mm)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3	Meis (San Salvador)	NH2025	S. Salvr. de Meis	Parroquia	Méis (S. Salvador)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4	Nogueira (San Lourenzo)	NH2058	S. Lorz. de Nogueira	Parroquia	Nogueira (S. Lorz)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5	Nogueira (San Tomé)	NH2046	S. Tome de Nogueira	Parroquia	Nogueira (S. Tomé)	Parroquia	x	x	L ¹	x	x	x	x
6	Nogueira (San Vicente)	NH2037	S. Viate. de Nogueira	Parroquia	Nogueira (S. Viate)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7	Paradela (Santa María)	NH2130	Paradela	Parroquia	Paradada	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		7	6	7	7	7	1	7	7	7	7	7	

Táboa Nº 247: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Meis.
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Existen os lugares de “Nogueira de arriba” e de “Nogueira de abaixo”

2. A parroquia de Santa María de A Armenteira, que se identifica como "Armentera" na Carta de 1845, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845.

As parroquias que forman o concello de Meis están cartografadas na súa totalidade na CGG.

MOAÑA (ver Mapa Nº243).

Meira desde 1836 e a partir de 1877 como Moaña pertencente ó partido xudicial de Pontevedra no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Domaio (San Pedro)	NG2862	Domayo Parroquia	Domayo Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
2 Meira (Santa Eulalia)	NG2832	Meira Parroquia	Meira Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
3 Moaña (San Martiño e Virxe do Carme)	NG2811	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4 Moaña (San Martiño)	NG2801	Moaña Parroquia	Moaña Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
5 Moaña (Virxe do Carme)	NG2811	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6 Tirán (San Xoán)	NG2709	Tirán Parroquia	Tirán Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6	4	4	0	4	0	4	4	4	4

Táboa Nº 248: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Moaña.
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclator de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

O concello de Moaña non aparece cartografado integramente polas parroquias do século XIX na CGG xa que no mapa no hai referencia algunha á parroquia de San Martiño de Moaña.

MONDARIZ (ver Mapa Nº244).

Mondariz desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Frades (San Martiño)	NG4738	Frades Parroquia	Frades Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Gargamala (Santa María)	NG4768	Gargamala Parroquia	Gargamala Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Lougares (San Fiz)	NG4786	Lougares Parroquia	Lougares Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Meiról (Santo André)	NG4783	Meiról Parroquia	Meiról Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Mondariz (Santa Baia)	NG4755	Mondariz Parroquia	Mondariz Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Mouriscados (San Cibrán)	NG4781	Mouriscados Parroquia	Mouriscados Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Queimadelos (Santa María)	NG4774	Queimadelos Parroquia	Queimadelos Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Riofrio (San Miguel)	NG4746	Riofrio Parroquia	Riofrio Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Sabaxáns (San Mamede)	NG4788	Sabaxáns Parroquia	Sabaxáns Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10 Toután (San Mateo)	NG4718	Toután Parroquia	Toután Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
11 Vilar (San Mamede)	NG4735	Vilar Parroquia	Vilar Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 Vilasobroso (San Martiño) ¹	NG4742	Portela Parroquia	Portela Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	12	12	12	12	12	2	12	12	12	12

Táboa Nº 249: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Mondariz.
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Martiño de Vilasobroso aparece o topónimo parroquial de “portela” para toda a serie temporal analizada.

As parroquias que forman o concello de Mondariz están cartografadas na súa totalidade na CGG.

MONDARIZ-BALNEARIO (ver Mapa N°245).

O concello de Mondariz segrega parte do seu territorio para a creación do concello Mondariz-Balneario no 1924. Na CGG non hai referencia algunha a esta parroquia.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Mondariz-Balneario (Nosa Señora de Lurdes)	NG4735	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Táboa N° 250: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Mondariz-Balneario. Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

MORAÑA (ver Mapa N°246).

Moraña desde 1836 e na CGG aparece ca advocación de San Lourenzo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Amil (San Mamede)	NH3140	Amil	Parroquia	Amil	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Cosoirado (Santa María)	NH3151	Cosoirado	Parroquia	Cosoirado	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Gargantáns (San Martiño)	NH3132	Gargantanes	Parroquia	Gargantanes	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Lamas (Santa Cruz)	NH3147	Lamas	Parroquia	Lamas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Laxe (San Martiño)	NH3166	Laxe	Parroquia	Laxe	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Moraña (San Lourenzo)	NH3141	S. Lourenzo de Moraña	Parroquia	Moraña (S. Lourenzo)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Moraña (Santa Xusta)	NH3155	Sa. Justa de Moraña	Parroquia	Moraña (S. Justa)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Rebón (San Pedro)	NH3121	Rebon	Parroquia	Rebon	Parroquia	x	x	L ¹	x	x	x	x
9 Saiáns (San Salvador)	NH3134	Sayans	Parroquia	Sayans	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	9	9	9	9	9	9	9	3	9	9	9	9

Táboa N° 251: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Moraña. Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Aparece un lugar chamado “Rebon de arriba” que pode facer referencia a esta parroquia en 1858.

As parroquias que forman o concello de Moraña están cartografadas no seu conxunto na CGG.

MOS (ver Mapa N°247).

Mos desde 1836 e do partdo xudicial de Redondela no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Cela (San Pedro)	NG2677	Cela	Parroquia	Cela	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Dornelas (Santa María)	NG3703	Dornelas	Parroquia	Dornelas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Guizán (Santa María)	NG3714	Guizán	Parroquia	Guizán	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Louredo (San Salvador)	NG3734	Louredo	Parroquia	Louredo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Mos (Santa Eulalia)	NG3722	Mos	Parroquia	Mos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Pereiras (San Miguel)	NG2698	Pereiras	Parroquia	Pereiras	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Petelos (San Mamede)	NG2791	Petelos	Parroquia	Petelos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Sanguñeda (Santa María)	NG3609	Sanguñeda	Parroquia	Sanguñeda	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Tameiga (San Martiño)	NG2792	Tameiga	Parroquia	Tameiga	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Torroso (San Mamede)	NG3712	Terroso	Parroquia	Terroso	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	10	10	10	10	10	10	10	0	10	10	10	10

Táboa N° 252: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Mos. Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

O concello de Mos aparece cartografado integramentepolas dez parroquias na CGG.

AS NEVES (ver Mapa N^o248).

O nome do concello é “Setados” desde 1836 e en todo o século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Batalláns (San Pedro)	NG4687	S. Pedro de Batallanes	Parroquia	Batallanes (S. Pedro)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Batalláns (Santa Eulalia)	NG4697	ta. Eulalia de Batallane	Parroquia	Batallanes (Sta. Eul	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Cerdeira (San Xoán)	NG5615	Cerdeiras	Parroquia	Cerdèiras	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Liñares (Santa María)	NG4569	Liñares	Parroquia	Liñares	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Neves, As (Santa María)	NG4589	Las Nieves	VILA	Las Nieves	VILA	-	-	/	-	-	-	-
6 Ribarteme (San Cibrán)	NG5602	Cipriano de Riberteme	Parroquia	Riberteme (S. Cipria	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Ribarteme (San Xosé)	NG5602	S. José de Riberteme	Parroquia	Riberteme (S. Jose)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Ribarteme (Santiago)	NG5602	Santo de Riberteme	Parroquia	Riberteme (Santo.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Rubiás (San Xoán)	NG4672	Rubios	Parroquia	Rubiás	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Setados (Santa Euxenia)	NG4599	Setados	Parroquia	Setados	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
11 Taboexa (Santa María)	NG4673	Taboeja	Parroquia	Taboeja	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 Tortoreos (Santiago)	NG4671	Tortoreos	Parroquia	Tortoreos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
13 Vide (Santa María)	NG5610	Vide	Parroquia	Vide	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	13		13		13	12	12	1	12	12	12	12

Táboa N° 253: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de As Neves.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de As Neves están cartografadas na súa totalidade na CGG.

NIGRÁN (ver Mapa N^o249).

Nigrán desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Camos (Santa Baía)	NG1696	Camos	Parroquia	Cámos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Chandebrito (San Xosé)	NG2608	Chandebrito	Parroquia	Chandebrito	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Nigrán (San Fiz)	NG1675	Nigrán	Parroquia	Nigrán	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Panxón (San Xoán)	NG1646	Panjón	Parroquia	Panjón	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Parada (Santiago)	NG1684	Parada	Parroquia	Parada	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Priegue (San Mamede)	NG1667	Priegue	Parroquia	Priegue	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Ramallosa, A (San Pedro)	NG1663	S. Pedro de Ramallosa	Parroquia	Ramallosa (S. Pedro)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	7		7		7	7	7	0	7	7	7	7

Táboa N° 254: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Nigrán.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Nigrán están cartografadas no seu conxunto na CGG.

OIA (ver Mapa N°250).

Oya desde 1836 e mantense no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Burgueira (San Pedro)	NG1540	Burgueira	Parroquia	Burgueira	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
2 Loureza (San Mamede)	NG1458	Loureza	Parroquia	Loureza	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
3 Mougás (Santa Uxia)	NG1505	Mougás	Parroquia	Mougás	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
4 Oia (Santa María)	NG1500	Hoya	Parroquia	Oya	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
5 Pedornes (San Mamede)	NG1502	Padórnes	Parroquia	Pedornes	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
6 Viladesuso (San Miguel)	NG1504	Viladesuso	Parroquia	Viladesuso	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6	6	6	6	6	0	6	1	6	6	6	6

Táboa N° 255: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Oia.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclator de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

O concello de Oia, formado por un total de seis parroquias no século XIX, foron cartografadas por Fontán na CGG.

PAZOS DE BORDEN (ver Mapa N°251).

Borden desde 1836 e Pazos de Borden desde 1858.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Amoedo (San Sadurniño)	NG3872	Amoedo	Parroquia	Amoedo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Borbén (Santiago)	NG3891	Borbén	Parroquia	Borbén	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Cepeda (San Pedro)	NG3759	Cepeda	Parroquia	Cepeda	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Ermida, A (Nosa Señora da Anunciación)	NG3884	Hermida	Parroquia	Ermida	Parroquia	-	x	L	-	-	x	x
5 Moscoso (San Paio)	NG4815	Moscoso	Parroquia	Moscoso	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Nespereira (San Martiño)	NG3747	Nespereira	Parroquia	Nespereira	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Pazos (Santa María)	NG3882	Pazos	Parroquia	Pazos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Xunqueiras (San Salvador)	NG4823	Xunqueiras	Parroquia	Xunqueiras	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	8	8	8	7	7	8	3	7	7	8	8

Táboa N° 256: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Pazos de Borden.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A Ermida aparece como “Hermida, Nuestra señora de la Concepcion”.
o concello chámase “Borden”.

As parroquias que forman o concello de Pazos de Borden están cartografadas na súa totalidade na CGG.

POIO (ver Mapa N°252).

Poyo desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Combarro (San Roque)	NG2947	-	-	Pto. De Combarro	PORTO	-	-	L	-	-	x	x
2 Poio (San Salvador)	NG2978	Poyo pequeno	Parroquia	Poyo Pequeno	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Poio (San Xoán)	NG2969	Poyo	MONAS	Poyo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Raxó (San Gregorio)	NG2904	-	-	-	-	x	x	-	x	x	x	x
5 Samieira (Santa María)	NG2916	Samieira	Parroquia	Samieira	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	5	2	3	4	4	4	4	1	4	4	5	5

Táboa N° 257: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Poio.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. San Xoán de Poio é unha das diferenzas parroquiais entre as cartas.

2. Os lugares que forman a parroquia de San Roque de Combarro pertencían a parroquia de San Xoán de Poio antes de 1888.

O concello de Poio non aparece cartografado integramente polas parroquias do século XIX na CGG xa que non hai referencia algunha de Raxó.

PONTE-CALDELAS (ver Mapa N^o253).

Caldelas desde 1836 e no partido xudicial de Lama e Ponte-Caldelas desde a fonte de Pascual Madoz.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1	Anceu (Santo André)	NG4940	Ancèu Parroquia	Ancèu Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
2	Caritel (Santa María)	NG4942	Caritel LUGAR	Caritel LUGAR	-	-	LS ¹	-	-	-	x
3	Castro Barbudo (Santa María)	NG4920	Barbudo Parroquia	Barbudo Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
4	Forzans (San Fiz)	NG4951	Forzanes Parroquia	Forzanes Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
5	Insua, A (Santa Mariña)	NG3980	Insoa Parroquia	Insoa Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
6	Ponte Caldelas (Santa Eulali)	NG4903	Caldelas Parroquia	Caldelas Parroquia	-	x	V	x	x	x	x
7	Taboadelo (Santiago)	NG3972	Taboadelo Parroquia	Taboadelo Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
8	Tourón (Santa María)	NG3984	Tourón Parroquia	Touron Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
9	Xustáns (San Martiño)	NG3963	Justánes Parroquia	Justanes Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
10	Rebordelo	NG4901	Rebordelo Parroquia	Rebordelo Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
11	Silvoso	NH3879	Silvoso Parroquia	Silvoso Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS		9	10	10	0	8	4	8	8	8	8

Táboa N° 258: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Ponte-Caldelas.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Existen dous lugares que poden hacer referencia a esta parroquia a pesar de que as súas advocacións non coincidan. Estes son “Caritel (San Feliz)” e “Caritel (Santa Eulalia)”.

2. Salvo no diccionario Madoz, Castro de Barbudo aparece co topónimo de “Barbudo” nas fontes analizadas.

3. As parroquias de Rebordelo e Silvoso, identificadas por Fontán, están na actualidade na parroquia de Santa Mariña da Insua.

4. As parroquias que forman o concello de Ponte-Caldelas no século XIX están cartografadas na súa totalidade na CGG.

PONTEAREAS (ver Mapa N^o254).

Punteareas desde 1836. Na CGG aparece como capital de partido Puente Areas.

(ver táboa na páxine seguinte)

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Punteareas están cartografadas no seu conxunto na CGG.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1858	1860	1873	1888	1900				
1	Angoares (San Pedro)	NG4618	Anguares Parroquia	Anguares Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
2	Arcos (San Breixo)	NG4730	Arcos Parroquia	Arcos Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
3	Areas (Santa María)	NG3699	Aréas Parroquia	Aréas Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
4	Arnosó (San Lourenzo)	NG3679	Arnosó Parroquia	Arnosó Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
5	Bugarín (Santa Cristina)	NG4711	Bugarín Parroquia	Bugañín Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
6	Celeiros (San Fins)	NG4658	Celeiros Parroquia	Celeiros Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
7	Cristiñade (San Salvador)	NG3696	Cristiñade Parroquia	Cnstiñade Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
8	Cumiár (Santo Estevo)	NG4751	Cumiár Parroquia	Cumiár Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
9	Fontenla (San Mamede)	NG4628	Fontenla Parroquia	Fontenla Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
10	Fozara (San Bartolomeu)	NG4706	Fózara Parroquia	Fozára Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
11	Guillade (San Miguel)	NG4678	Guillada Parroquia	Guillada Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
12	Guláns (San Xulián)	NG3677	Gulanes Parroquia	Gulanes Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
13	Moreira (San Martiño)	NG4606	Moreira Parroquia	Moreira Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
14	Nogueira (San Salvador)	NG4603	Nogueira Parroquia	Nogueira Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
15	Oliveira (San Lourenzo)	NG4741	S. Lorzó de Oliveira Parroquia	Oliveira (S. Lorenzo) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
16	Oliveira (San Mateo)	NG4627	S. Mateo de Oliveira Parroquia	Oliveira (S. Mateo) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
17	Oliveira (Santiago)	NG4750	Santo de Oliveira Parroquia	Oliveira (Santo.) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
18	Padróns (San Salvador)	NG3785	Padrones Parroquia	Padrones Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
19	Paredes (San Cibrán)	NG3798	Paredes Parroquia	Paredes Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
20	Ponteareas (San Miguel)	NG4619	PUENTE ARÉAS VILA Parroquia	PUENTE ARÉAS VILA Parroquia	x	x	/	x	x	x	x	
21	Prado (San Nicolao)	NG4702	Prado Parroquia	Prado Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
22	Pias (Santa Mariña)	NG4714	Pias Parroquia	Pias Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
23	Ribadetea (San Xurxo)	NG3791	Ribadetèa Parroquia	Ribadetea Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
24	Xinzo (Santa Mariña)	NG3760	Ginzo Parroquia	Ginzo Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	
TOTAL PARROQUIAS		24	24	24	24	24	1	24	24	24	24	

Táboa Nº 259: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Ponteareas.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclator de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

As parroquias que forman o concello de Ponteareas están cartografadas no seu conxunto na CGG.

PONTECESURES (ver Mapa Nº255).

O concello de Pontecesures foi segregado de Valga no 1925.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1858	1860	1873	1888	1900				
1	Pontecesures (San Xulián)	NH2380	Requejo Parroquia	Requejo Parroquia	x	x	-	-	x	x	x	
2		NH2380	P.Cesures PONTE	P.Cesures PONTE								
TOTAL PARROQUIAS		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

Táboa Nº 260: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Pontecesures.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

O topónimo de Pontecesures na CGG denomina na actualidade á parroquia antes chamada de Requeixo.

PONTEVEDRA (ver Mapa Nº256).

Os concellos de Berducido, Pontevedra e Ponte-Sampayo desde 1836. Fontán só identificou os concellos de Berducido e Ponte Sampaio e Pontevedra como cidade no 1845. Alba estínguese e o seu territorio incorporase a Pontevedra en 1877 e Geve intégrase en 1944. Berducido extinguese e o seu territorio incorporase a Pontevedra en 1858, Mourente incorporase en 1877 o igual que Salcedo.

M³ DEL CARMEN ÁLVAREZ MONTERROSO

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1845	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1	Alba (Santa María)	NH2091	Alba Parroquia	Alba Parroquia	Alba Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2	Bora (Santa Mariña)	NG3938	Bôra Parroquia	Bora Parroquia	Bora Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3	Campañó (San Pedro)	NH2071	Campañó Parroquia	Campañó Parroquia	Campañó Parroquia	x	x	L ¹	x	x	x	x
4	Canicouva, A (Santo Estevo)	NG3911	Canicouba Parroquia	Canicouba Parroquia	Canicouba Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
5	Cerponzóns (San Vicente)	NH2092	Cerponzóns Parroquia	Cerponzóns Parroquia	Cerponzóns Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6	Lourizán (Santo André)	NG2965	Lourizán Parroquia	Lourizán Parroquia	Lourizán Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7	Lérez (San Salvador)	NG3909	Lerez Parroquia	Lerez Parroquia	Lerez Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8	Marcón (San Miguel)	NG3915	Marcón Parroquia	Marcon Parroquia	Marcon Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9	Mourente (Santa María)	NG3918	Mourente Parroquia	Mourente Parroquia	Mourente Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10	Ponte Sampaio (Santa María)	NG3828	Puente S. Payo Parroquia	Puente S. Pavo Parroquia	Puente S. Pavo Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
11	Pontevedra	NG2998	PONTEVEDRA VILA	PONTEVEDRA CIDADE	PONTEVEDRA CIDADE	-	x	C	x	x ²	x ²	x ²
12	Salcedo (San Martiño)	NG2995	Salcedo Parroquia	Salcedo Parroquia	Salcedo Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
13	Tomeza (San Pedro)	NG3904	Tomeza Parroquia	Tomeza Parroquia	Tomeza Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
14	Verducido (San Martiño)	NH3013	Berducido Parroquia	Berducido Parroquia	Berducido Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
15	Virxe do Camiño, A (Virxe do Camiño)	NG3907	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16	Xeve (Santa María)	NH3022	Sa. Ma. de Jeve Parroquia	Jebe (Sa. Ma.) Parroquia	Jebe (Sa. Ma.) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
17	Xeve (Santo André)	NH3041	S. Andres de Jeve Parroquia	Jebe (S. Andres) Parroquia	Jebe (S. Andres) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
18	Moldes (San Mamed)	NH2072	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-
19	Pontevedra (San Bartolomé)	NG2998	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS		17	10	10	10	0	2	1	11	11	11	11
ALBA			-	-	-	4	4	1	4	-	-	-
BERDUCIDO			4	4	4	3	3	1	3	3	3	3
MOURENTE			-	-	-	4	4	1	4	-	-	-
SALCEDO			-	-	-	2	2	0	2	-	-	-
PONTE SAMPAIO			2	2	2	0	2	2	2	2	2	2

Táboa N° 261: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Pontevedra.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Identificase un lugar chamado “Capañó de arriba” en 1858.
2. A cidade intégrase nas parroquias coa advocación de “San Bartolomé” e “Santa María”.

As parroquias que forman o actual concello de Pontevedra e que existían como tal no século XIX están cartografadas na súa totalidade na CGG.

O PORRIÑO (ver Mapa N°257).

Porriño desde 1836 e do partido xudicial de Tuy no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1845	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1	Atios (Santa Eulalia)	NG3626	Atios Parroquia	Atios Parroquia	Atios Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2	Budiño (San Salvador)	NG3631	Budiño de arriba Parroquia	Budiño de Arriba Parroquia	Budiño de Arriba Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3	Cans (Santo Estevo)	NG3638	Cans Parroquia	Cans Parroquia	Cans Parroquia	-	x ¹	L	-	-	x	x
4	Chenlo (San Xoán)	NG2673	Chenlo Parroquia	Chenlo Parroquia	Chenlo Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5	Mosende (San Xurxo)	NG2683	Mosende Parroquia	Mosende Parroquia	Mosende Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6	Pontellas (Santiago)	NG2695	Pontellas Parroquia	Pontellas Parroquia	Pontellas Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7	Porriño, O (Santa María)	NG3617	PORRIÑO VILA	PORRIÑO VILA	PORRIÑO VILA	x	x ²	1'	x	x	x	x
8	Torneiros (San Salvador)	NG2697	Torneiros Parroquia	Torneiros Parroquia	Torneiros Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		8	8	8	8	7	8	2	7	7	8	8

Táboa N° 262: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de O Porriño.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Cans Identificase como o “Coto de Cans” no diccionario Madoz.
2. O Porriño aparece ca advocacione “San Jorge” aínda que no listado de concello aparece ca de “Santa María”.

As parroquias que forman o concello de O Porriño están cartografadas no seu conxunto na CGG.

PORTAS (ver Mapa N°258).

Portas desde 1836 e Fontán identifícao como “Porta de Conde (patria del autor)” xa que este lugar aparece como capital no Boe do 1836.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1858	1860	1873	1888	1900				
1 Briallos (San Cristovo)	NH2192	Briallos Parroquia	Briallos Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2 Lantaño (San Pedro)	NH2163	Lantaño Parroquia	Lantaño Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3 Portas (Santa María)	NH2174	Portas Parroquia	Portas Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4 Romai (San Xíán)	NH2161	Romay Parroquia	Romay Parroquia	x	x	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

Táboa Nº 263: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Portas.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

O concello de Potas aparece cartografado integramente polas 4 parroquias na CGG.

REDONDELA (ver Mapa Nº259).

Redondela desde 1836 e na CGG aparece como capital de partido.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1858	1860	1873	1888	1900				
1 Cabeiro (San Xoán)	NG3708	Cabeiro Parroquia	Cabeiro Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	x	x
2 Cedeira (Santo André)	NG3810	Cedeira Parroquia	Cedeira Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	x	x
3 Cesantes (San Pedro)	NG3823	Cesantes Parroquia	Cesantes Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	x	x
4 Chapelá (San Fausto)	NG2779	Chapelá Parroquia	Chapelá Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	x	x
5 Negros (Santo Estevo)	NG3718	Negros Parroquia	Negros Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	x	x
6 Quintela (San Mamede)	NG3729	Quintela Parroquia	Quintela Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	x	x
7 Reboreda (Santa María)	NG3831	Reboreda Parroquia	Reboreda Parroquia	x	x	L	x	x	x	x	x	x
8 Redondela (Santiago)	NG3821	REDONDELA VILA	REDONDELA VILA	x	x	V	x	x	x	x	x	x
9 Saxamonde (San Román)	NG3738	Sajamonde Parroquia	Salamonde Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	x	x
10 Trasmañó (San Vicente)	NG2880	Tramañó Parroquia	Tramañó Parroquia	x	x	L	x	x	x	x	x	x
11 Ventosela (San Martiño)	NG3843	Ventosela Parroquia	Ventosela Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	x	x
12 Vilar de Infesta (San Martiño)	NG3716	Vilar de Infesta Parroquia	Vilar de Infesta Parroquia	x	x	-	x ²	x ²	x ²	x ²	x ²	x ²
13 Viso, O (Santa María)	NG3835	Viso Parroquia	Viso Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	13	13	13	13	13	13	3	13	13	13	13	13

Táboa Nº 264: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Redondela.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Para os Nomenclátors de 1860-1900, esta parroquia aparece co topónimo parroquial de “Vilar”.

RIBADUMIA (ver Mapa Nº260).

Lois desde 1836 e segregado de Cambados en 1841. Na CGG aparece como Lois e a partir da fonte de Madoz como Rivadumia.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1858	1860	1873	1888	1900				
1 Barrantes (Santo André)	NH1094	Barrantes Parroquia	Barrantes Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	x	x
2 Besomaño (Santa María)	NH2017	Besomaño Parroquia	Besomaño Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	x	x
3 Leiro (San Xoán)	NH2018	Leiro Parroquia	Leiro Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	x	x
4 Lois (San Fins)	NH2028	Lois Parroquia	Lois Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	x	x
5 Ribadumia (Santa Baia)	NH1097	Rivadumia Parroquia	Rivadumia Parroquia	x	x	-	x	x	x	x	x	x
6 Sisán (San Clemente)	NH1074	Cizan Parroquia	Cizan Parroquia	x	x	L	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6	6	6	6	6	6	1	6	6	6	6	6

Táboa Nº 265: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Ribadumia.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclátor de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual.

O concello de Ribadumia aparece cartografado integramente polas 6 parroquias na CGG.

RODEIRO (ver Mapa N°261).

Rodeiro desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Álcome (Santa María)	NH8230	Alzome	Alzome	x	x	L	x	x	x	x
2 Arnego (Santiago)	NH8145	Arnego	Arnego	x	x	-	x	x	x	x
3 Asperelo (San Martiño)	NH8178	Asperelo	Asperelo	x	x	-	x	x	x	x
4 Az, O (San Cristovo)	NH8350	Haz	Haz	x	x	L	x	x	x	x
5 Camba (San Salvador)	NH8298	S. Salv. de Camba	Camba (S. Salv.)	x	x	-	x	x	x	x
6 Camba (San Xoán)	NH8294	S. Juan de Camba	Camba (S. Juan)	x	x	-	x	x	x	x
7 Camba (Santa Baia)	NH8282	S. Eulalia de Camba	Camba (Sa. Eulalia)	x	x	-	x	x	x	x
8 Carboentes (Santo Estevo)	NH8148	Carboentes	Carboentes	x	x	L	x	x	x	x
9 Fafián (Santiago)	NH8293	Fafian	Fafian	x	x	-	x ²	x ²	x	x
10 Guillar (Santa María)	NH8248	Guillar	Guillar	x	x	L	x	x	x	x
11 Negrelos (San Cibrao)	NH8244	Negrelos	Negrelos	x	x	-	x	x	x	x
12 Pedroso (San Xiao)	NH8226	Pedroso	Pedroso	x	x	-	x	x	x	x
13 Pescoso (Santa Mariña)	NH8267	Pescoso	Pescoso	x	x	L	x	x	x	x
14 Portela, A (San Cristovo)	NH8296	Portela	Portela	x	x	-	x	x	x	x
15 Riobó (San Miguel)	NH8251	Riobo	Riobá	x	x	L ¹	x	x	x	x
16 Rodeiro (San Vicente)	NH8252	Rodeiro	Rodeiro	x	x	-	x	x	x	x
17 Río (Santa María)	NH8273	Río	Río	x	x	-	x	x	x	x
18 Salto, O (Santo Estevo)	NH9300	S. Esteb. de Salto	Salto (S. Esteban)	x	x	-	x	x	x	x
19 Senra (San Paio)	NH8179	Senra	Senra	x	x	-	x	x	x	x
20 Vilela (Santa María)	NH9218	Vilela	Vilela	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	20	20	20	20	20	7	20	20	20	20

Táboa N° 266: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Rodeiro.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Para esta data existe un lugar chamado “Riobo de arriba” que se pode identificar ca parroquia.

2. Nas fontes oficiais de 1860 e 1873, a parroquia de Fafián aparece co topónimo de “Fajián”.

O concello de Rodeiro aparece cartografado integramente polas vinte parroquias na CGG.

O ROSAL (ver Mapa N°262).

“El Rosal” desde 1847 porque este concello creouse por segregación do concello de A Guarda e no censo de 1858 xa aparece como tal.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Eiras, As (San Bartolomeu)	NG1482	Eiras	Eiras	x ¹	x ¹	x	x	x	x	x
2 Rosal, O (Santa Mariña)	NG1432	Rosal	Rosal	x ¹	x ¹	x	x	x	x	x
3 Tabagón (San Miguel)	NG1450	Migl. de Tabagón	Tabagón (S. Migl.)	x ¹	x ¹	x	x	x	x	x
4 Tabagón (San Xoán)	NG1461	S. Jn. de Tabagón	Tabagón (S. Juan)	x ¹	x ¹	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	4	0	0	0	0	4	4	4	4	4

Táboa N° 267: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de O Rosal.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Desde 1857, as catro parroquias do concello localízaas no concello de “A Guardia”.

As parroquias que forman o actual concello de O Rosal están cartografadas na súa totalidade na CGG.

SALCEDA DE CASELAS (ver Mapa N°263).

Salceda desde 1836, na carta aparece ca advocación de Santa María, e do partido xudicial de “Tuy” no século XIX.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Budiño (Santo Estevo)	NG3620	Budiño de abaixo	Parroquia	Budiño de Abajo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
2 Entenza (Santos Xusto e Pastor)	NG3568	Entenza	Parroquia	Entenza	Parroquia	x	x	x	x	x	x
3 Parderrubias (San Tomé)	NG3651	Parderrubias	Parroquia	Parderrubias	Parroquia	x	x	x	x	x	x
4 Picoña, A (San Martiño)	NG3663	Picoña	Parroquia	Picoña	Parroquia	x	x	x	x	x	x
5 Salceda (San Xurxo)	NG3662	S. Jorge de Salceda	Parroquia	Salceda (S. Jorge)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
6 Salceda (Santa Maria)	NG3672	Sta. Ma. de Salceda	Parroquia	Salceda (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x
7 Soutelo (San Vicente)	NG3538	Soutelo	Parroquia	Soutelo	Parroquia	x	x	x	x	x	x
8 Picoña (San Jorge)	?	-	-	-	-	x	x	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	7		7		7	8	8	7	7	7	7

Táboa Nº 268: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Salceda de Caselas.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se localizou unha referencia da parroquia de Picoña (San Jorge), parroquia que aparece só na fonte de Pascual Madoz. No diccionario Madoz descríbese a existencia de unha ermida dedicada a Santa Bárbara e outra a San Xoán. Na CGG aparece as restantes 7 parroquias do concello que existen desde a formación do concello.

SALVATERRA DE MIÑO (ver Mapa Nº264).

Salvatierra desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES					
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900	
1 Alxén (San Paio)	NG3692	Alján	Parroquia	Alján	Parroquia	x	x	-	x	x	x
2 Arantei (San Pedro)	NG3588	Arentey	Parroquia	Arentei	Parroquia	x	x	-	x	x	x
3 Cabreira (San Miguel)	NG3670	Cabreira	Parroquia	Cabreira	Parroquia	x	x	-	x	x	x
4 Corzáns (San Miguel)	NG4632	Corzanes	Parroquia	Corzanes	Parroquia	x	x	-	x	x	x
5 Fiolledo (San Paio)	NG4631	Fiulledo	Parroquia	Fiulledo	Parroquia	x	x	-	x	x	x
6 Fomelos (San Xoán)	NG4615	Fomelos	Parroquia	Fomelos	Parroquia	x	x	-	x	x	x
7 Leirado (San Salvador)	NG4654	Leirado	Parroquia	Leirado	Parroquia	x	x	-	x	x	x
8 Lira (San Simán)	NG4637	Lira	Parroquia	Lira	Parroquia	x	x	-	x	x	x
9 Lourido (Santo André)	NG4624	Lourido	Parroquia	Lourido	Parroquia	x	x	-	x	x	x
10 Meder (Santo Adrián)	NG4663	Medér	Parroquia	Medér	Parroquia	x	x	-	x	x	x
11 Oleiros (Santa María)	NG4630	Oleiros	Parroquia	Oleiros	Parroquia	x	x	-	x	x	x
12 Pesqueiras (Santa Mariña)	NG4622	Pesqueiras	Parroquia	Pedrafurada	Parroquia	x	x	-	x	x	x
13 Porto (San Paulo)	NG3587	Porto	Parroquia	Porto	Parroquia	x	x	-	x	x	x
14 Salvaterra (San Lourenzo)	NG4519	SALVATIERRA	FORTA	SALVATIERRA	VILA	x	x	/	x	x	x
15 Soutolobre (Santa Comba)	NG4634	Sotolobre	Parroquia	Sotolobre	Parroquia	x	x	-	x	x	x
16 Uma (Santo André)	NG4688	Uma	Parroquia	Uma	Parroquia	x	x	-	x	x	x
17 Vilacova (San Xoán)	NG4677	Vilacoba	Parroquia	Vilacoba	Parroquia	x	x	-	x	x	x
18 Pedrafurada	NG4539	Pedrafurada	Parroquia	Pedrafurada	Parroquia	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	17		17		18	17	17	1	17	17	17

Táboa Nº 269: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Salvaterra de Miño.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Pedrafurada, identificada en ambas CGG, aparece ca advocación de Santa Columba no BOE de 1836.

As parroquias que forman o concello de Salvaterra de Miño están cartografadas no seu conxunto na CGG.

SANXENXO (ver Mapa Nº265).

S. Jenjo desde 1836, e na CGG como S.Genjo; Sanjenjo ata o censo de 1858 e a partires de 1860 como Sanguenjo.

M³ DEL CARMEN ÁLVAREZ MONTERROSO

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Adina (Santa María)	NG1935	Dña Parroquia	Dina Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
2 Attra (San Amaro)	NG1934	Attra Parroquia	Attra Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
3 Bordóns (San Pedro)	NG1975	Bordones Parroquia	Bordones Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
4 Dorrán (San Xoán)	NG1995	Dorrón Parroquia	Dorrón Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
5 Gondar (San Tomé)	NG1938	Gondar Parroquia	Gondar Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
6 Nantes (Santa Baía)	NG1967	Nantes Parroquia	Nantes Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
7 Noalla (Santo Estevo)	NG1927	Noalla Parroquia	Noalla Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
8 Padrián (San Xenxo)	NG1964	S. GENJO VILA	S. GENJO VILA	-	x	V	x	x	x	x
9 Vilalonga (San Pedro)	NG1938	Vilalonga Parroquia	Vilalonga Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	9	9	9	0	9	3	9	9	9	9

Táboa Nº 270: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Sanxenxo.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Para Pascual Madoz, ó igual que nas fontes dos Nomenclátore con datas de 1860-1873 e 1888, Adina aparece co topónimo de “Adigna”.

As parroquias que forman o concello de Sanxenxo están cartografadas na súa totalidade na CGG.

SILLEDA (ver Mapa Nº266).

Chapa desde 1836 e a parties do Censo de 1858 como Silleda.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Abades (Santa María)	NH5373	Abades Parroquia	Abades Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Ansemil (San Pedro)	NH6302	Ansemil Parroquia	Ansemil Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Breixa (Santiago)	NH6301	Breja Parroquia	Breja Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Carboeiro (Santa María)	NH6312	Carboeiro Parroquia	Carboeiro Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Castro, O (San Mamede)	NH6310	Castro Parroquia	Castro Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Cerbaña (San Salvador)	NH5340	Cerbaña Parroquia	Cerbaña Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Chapa (San Cibrao)	NH5370	Chapa Parroquia	Chapa Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Cira (Santa Baía)	NH5336	Cira Parroquia	Cira Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Cortegada (Santa María)	NH6234	Cortegada Parroquia	Cortegada Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Dornelas (San Martiño)	NH5344	Dornelas Parroquia	Dornelas Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Escuadro (San Salvador)	NH5276	Escuadro Parroquia	Escuadro Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
12 Fiestras (San Martiño)	NH5295	Fiestras Parroquia	Fiestras Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13 Graba (Santa María)	NH5285	Graba Parroquia	Graba Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
14 Lamela (San Miguel)	NH5351	Lamela Parroquia	Lamela Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
15 Laro (San Salvador)	NH6220	Laro Parroquia	Laro Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
16 Manduas (San Tirso)	NH5372	Manduas Parroquia	Mánduas Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
17 Margaride (San Fiz)	NH6208	Margaride Parroquia	Margaride Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
18 Martixe (San Cristovo)	NH6303	Martixe Parroquia	Martixe Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
19 Moalde (San Mamede)	NH5259	Moalde Parroquia	Moalde Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
20 Negreiros (San Martiño)	NH6300	Negreiros Parroquia	Negreiros Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
21 Oleiros (San Miguel)	NH6242	Oleiros Parroquia	Oleiros Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
22 Parada (San Tomé)	NH6139	Parada Parroquia	Parada Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
23 Pazos (San Martiño)	NH5394	Pazos Parroquia	Pazos Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
24 Piñeiro (San Xio)	NH5353	Piñeiro Parroquia	Piñeiro Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
25 Ponte (San Miguel)	NH6239	Ponte Parroquia	Ponte Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
26 Refoxos (San Paio)	NH6200	Refojos Parroquia	Refojos Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
27 Rellas (San Martiño)	NH5288	Rellas Parroquia	Réllas Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
28 Saidres (San Xoán)	NH6311	Saidres Parroquia	Saidres Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
29 Siador (San Miguel)	NH6225	Seadur Parroquia	Seadur Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
30 Silleda (Santa Baía)	NH6217	Silleda Parroquia	Silleda Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
31 Taboada (Santiago)	NH6246	Taboada Parroquia	Taboada Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
32 Vilar (San Martiño)	NH6247	Villar Parroquia	Villár Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
33 Xestoso (Santa María)	NH5254	Gestoso Parroquia	Gestoso Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	33	33	33	33	33	16	33	33	33	33

Táboa Nº 271: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Silleda.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. No listado do concello de “Chapa”, Silleda aparece ca advocación de “Santa María”.

2. O Castro aparece co topónimo de “Ocastro” nas fontes oficiais analizadas.

3. Breixa identifícase como “Breijas” no 1900.

O concello de Silleda aparece cartografado integramente polas 33 parroquias na CGG.

SOUTOMAIOR (ver Mapa N°267).

Sotomayor desde 1836.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Arcade (Santiago)	NG3827	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	x
2	Soutomaior (San Salvador)	NG3857	Sotomayor	Parroquia	Sotomayor	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Calvos (Santo Adrián) ¹	NG4817	Calbos	Parroquia	Calbos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Estacas, As (Santa María) ¹	NG4887	Estacas	Parroquia	Estacas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Fornelos de Montes (San Lourenzo) ¹	NG4857	Fornelos	Parroquia	Fornelos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Laxe, A (San Xosé) ¹	NG5809	Lage	Parroquia	Lage	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Traspielas (Santa María) ¹	NG4834	Traspielas	Parroquia	Traspielas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Oitavén (san vicente)	NG4836	S. vicente	Parroquia	S. vicente	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS		2	7		7		7	7	7	2	2	2	2

Táboa N° 272: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Soutomaior.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Salvo as actuais parroquias do concello, as restantes parroquias da Táboa pertenceron a este concello ate o ano 1860. Nas posteriores localízanse no concello de Fornelos.

O concello de soutomaior é un dos poucos concellos que non hai referencia a unha das parroquias que o formaban no século XIX. Esta parroquia é Arcade.

TOMIÑO (ver Mapa N°268).

Tomiño desde 1836.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Amorin (San Xoán)	NG2560	Amorin	Parroquia	Amorin	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2	Barrantes (San Vicente)	NG1591	Barrantes	Parroquia	Barrantes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3	Currás (San Martiño)	NG2560	Currás	Parroquia	Currás	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4	Estás (Santiago)	NG1497	Astás	Parroquia	Estás	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5	Figueiró (San Martiño)	NG1496	Figueiroa	Parroquia	Figueiró	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6	Forcadela (San Pedro)	NG2417	Forcadela	Parroquia	Forcadela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7	Goián (San Cristovo)	NG1484	Goyan	Parroquia	Goyán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8	Piñeiro (San Salvador)	NG2551	Piñeiro	Parroquia	Piñeiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9	Pinzás (Santa María)	NG1586	Pinzas	Parroquia	Pinzás	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
10	Sobrada (San Salvador)	NG2562	Sobrada	Parroquia	Sobrada	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11	Taborda (San Miguel)	NG2531	Taborda	Parroquia	Taborda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12	Tebra (San Salvador)	NG2523	S. Salvr. de Tebra	Parroquia	Tebra (S. Salvr.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13	Tebra (Santa María)	NG2514	Sa. Ma. de Tebra	Parroquia	Tebra (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14	Tomiño (Santa María)	NG2408	Tomiño	Parroquia	Tomiño	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
15	Villameán (San Bieito)	NG2512	Villamean	Parroquia	Villamean	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		15	15		15		15	15	15	15	15	15	15

Táboa N° 273: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Tomiño.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Figueiró aparece ca advocación de “San Vicente” no listado do Partido Xudicial. As parroquias que forman o concello de Tomiño están cartografadas na súa totalidade na CGG.

TUI (ver Mapa N°269).

Tuy desde 1836, pero na CGG xa aparece como TUI capital de partido.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Areas (Santa Mariña)	NG2583	Aréas	Parroquia	Aréas (Sa. Mña.)	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
2 Baldráns (Santiago)	NG3546	Valdranes	Parroquia	Valdranes	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
3 Caldelas de Tui (San Martiño)	NG3566	Caldelas	Parroquia	Caldelas	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
4 Guillarei (San Mamede)	NG3516	Guillarei	Parroquia	Guillarei	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
5 Malvas (Santiago)	NG2546	Malvás	Parroquia	Malvás	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
6 Paramos (San Xoán)	NG3527	Páramos	Parroquia	Parámos	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
7 Pazos de Reis (O Sagrario)	NG2596	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
8 Pexegueiro (San Miguel)	NG2554	Pesegueiro	Parroquia	Pesegueiro	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
9 Randufe (Santa Maria da Guía)	NG2585	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
10 Rebordáns (San Bartolomeu)	NG2595	Rebordanes	Parroquia	Rebordanes	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
11 Ribadelouro (Santa Comba)	NG2690	Sta. Comba	Parroquia	Sta. Comba	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
12 Tui (O Sagrario)	NG2595	TUI	CIDADE	TUI	VILA	-	x	C	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	12	10	10	10	0	10	1	10	10	12	12	

Táboa Nº 274: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Tui.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Aparece identificada como única parroquia “Tuy y sus anejos (Pazos de Reyes y Randufe (Santa Maria))” en 1860 e 1873.
 2. Caldelas de Tui aparece co topónimo de Caldelas entre as datas de 1860 e 1900.
 3. A Advocación inicial da parroquia Randufe foi “Sagrario” en 1888 e 1900.
- As parroquias que forman o concello de Tui no século XIX están cartografadas no seu conxunto na CGG.

VALGA (ver Mapa Nº270).

Valga desde 1836. Segrega parte do seu territorio para a creación do concello de Pontecesures.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Campaña (Santa Cristina)	NH2279	Campaña	Parroquia	Campaña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Cordeiro (Santa Comba)	NH2256	Louro	Parroquia	Louro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Setecoros (San Salvador)	NH2284	Siete Coros	Parroquia	Siete Coros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Valga (San Miguel)	NH2297	Valga	Parroquia	Valga	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Xanza (Santa María)	NH2287	Janza	Parroquia	Janza	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Requeijo (San Julián)	NH2380	Requeijo	Parroquia	Requeijo	Parroquia	x	x	-	-	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	

Táboa Nº 275: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Valga.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. O igual que nas CGG. A parroquia de Cordeiro identifícase como “Louro”.
- As parroquias que forman o concello de Valga están cartografadas na súa totalidade na CGG.

VIGO (ver Mapa Nº271).

Vigo desde 1836 e incorpora o territorio dos concellos de Bouzas e Labadores, creados en 1836, en 1904 e 1941 respectivamente.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Alcibre (Santa Baía)	NG1794	Alcibre	Parroquia	Alcibre	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Beade (Santo Estevo)	NG2741	Beade	Parroquia	Beade	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Bembrive (Santiago)	NG2752	Bembrive	Parroquia	Bembrive	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Cabral (Santa Mariña)	NG2784	Cabral	Parroquia	Cabral	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Candeán (San Cristovo)	NG2776	Candeán	Parroquia	Candeán	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Castrelos (Santa María)	NG2723	Castrelo	Parroquia	Castrelo	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
7 Comesaña (Santo André)	NG2702	Comesaña	Parroquia	Comesaña	Parroquia	-	-	-	x	x	x	x
8 Coruxo (San Salvador)	NG1780	Corujo	Parroquia	Corujo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Freixeiro (San Tomé)	NG2724	Freigeiro	Parroquia	Freigeiro	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
10 Vigo	NG2726	Sant° de Vigo	Parroquia	Sant° de Vigo	Parroquia	-	x ¹	C	x ¹	x ¹	x ¹	x ²
11 Lavadores (Santa Cristina)	NG2755	Labadores	Parroquia	Labadores	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
12 Matamá (San Pedro)	NG2712	Matamá	Parroquia	Matamá	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
13 Navia (San Paio)	NG1793	Nábia	Parroquia	Nábia	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
14 Oia (San Miguel)	NG1760	Hoya	Parroquia	Oya	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
15 Satiáns (San Xurxo)	NG1668	Sayanes	CAPELA	Sayanes	CAPELA	x	x	-	x	x	x	x
16 Sárdoma (San Pedro)	NG2734	Sárdoma	Parroquia	Sárdoma	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
17 Teis (San Salvador)	NG2758	Teis	Parroquia	Teis	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
18 ValdARES (Santo André)	NG2629	Valladares	Parroquia	Valladares	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
19 Zamáns (San Mamede)	NG2657	Zamanes	Parroquia	Zamanes	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
20 Cies (Illas) (San Francisco de Fora)	NG0784	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-
21 Bouzas (San Miguel)	NG2704	Bouzas	VILA	Bouzas	VILA	x	x	-	x	x	x	x
22 Coia (San Martín)	NG2714	Coya	Parroquia	Coya	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
23 San Simón (Illa) (San Noberto)	NG3804	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	20	5	5	0	5	J	7	6	6	6	6	6
	BOUZAS	8	8	8	8	8	7	7	7	7	7	7
	LAVADORES	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7

Táboa Nº 276: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Vigo.
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1-2. Aparece ca advocacion de “Santa María” para as datas de 1860-1873 e 1888 mentres que aparece como “Santiago e Santa María” para 1900.

A vila de Bouzas e as parroquias de Coia e de Santiago de Vigo estan integradas na actualidade na cidade de Vigo. Os topónimos parroquiais que forman o concello de Vigo estan cartografadas na súa totalidade na CGG.

VILA DE CRUCES (ver Mapa Nº272).

Carbia desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Añobre (San Pedro)	NH5369	Añobre	Parroquia	Añobre	Parroquia	x ¹	x	L	x	x	x	x
2 Arnego (Santa María)	NH7402	Arnego	Parroquia	Arnego	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Asorei (Santa María)	NH6393	Asorei	Parroquia	Asorei	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Bascuas (Santa Mariña)	NH5386	Bascuas	Parroquia	Báscuas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Besexos (San Fiz)	NH6387	Besèjos	Parroquia	Besèjos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Bodaño (San Mamede)	NH6354	Bodaño	Parroquia	Bodaño	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Brandariz (San Miguel)	NH5461	Brandariz	Parroquia	Brandariz	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Camanzo (San Salvador)	NH5358	Camanzo	Parroquia	Camanzo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Carbia (San Xoán)	NH6328	Carbia	Parroquia	Cárbia	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Cruces, As (Nosa Señora da Piedade)	NH6388	Las Cruces	LUGAR	Las Cruces	LUGAR	-	-	L	-	-	-	x
11 Cumeiro (San Pedro)	NH6470	Cumeiro	Parroquia	Cumeiro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 Duxame (San Miguel)	NH6473	Dujame	Parroquia	Dujame	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13 Ferreiros (San Xes)	NH6450	Ferreiros	Parroquia	Ferreiros	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
14 Fontao (Santiago)	NH6334	Fontao	Parroquia	Fontao	Parroquia	x	x	LS ²	x	x	x	x
15 Gres (Santiago)	NH5348	Gres	Parroquia	Gres	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
16 Insua (San Tomé)	NH6453	Insua	Parroquia	Insua	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
17 Larazo (San Xoán)	NH6481	Laraza	Parroquia	Larazo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
18 Loño (San Mamede)	NH6492	Loño	Parroquia	Loño	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
19 Losón (San Pedro)	NH6332	S. Pedro de Loson	Parroquia	Loson (S. Pedro)	Parroquia	x	x	LS ³	x	x	x	x
20 Merza (Santa María)	NH6305	Merza	Parroquia	Merza	Parroquia	x	x	LS ⁴	x	x	x	x
21 Obra (San Tomé)	NH5442	Obra	Parroquia	Obra	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
22 Oirós (Santa María)	NH6364	Oirós	Parroquia	Oirós	Parroquia	x	x	LS ⁵	x	x	x	x
23 Ollares (Santa María)	NH6431	Ollares	Parroquia	Ollares	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
24 Piloño (Santa María)	NH6309	Piloño	Parroquia	Piloño	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
25 Portodemouros (San Salvador)	NH6475	Porto de Mouro	Parroquia	Porto de Mouro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
26 Sabrexo (Santa María)	NH6357	Sabrèjo	Parroquia	Sabrejo	Parroquia	x	x	LS ⁶	x	x	x	x
27 Salgueiros (San Pedro)	NH6401	Salgueiros	Parroquia	Salgueiros	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
28 Touriz (San Xoán)	NH7318	Touriz	Parroquia	Touriz	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	28	27	27	27	27	27	27	9	27	27	27	28

Táboa Nº 277: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Vila de Cruces.
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Añobre aparece ca advocación de “Santiago” tan só no listado do concello no dicionario Madoz.

2. No 1858, existe un lugar chamado “Vilar (Santiago fontao)”, un lugar chamado “Pazo (San Pedro de Loson)”, un lugar chamado “Outeiro (santa Maria da Merza)”, un lugar chamado “Pazo (Santa Maria de Oiros)”, un lugar chamado “Outeiro (Santa Maria de Sabrejo)”.

As parroquias que forman o concello de Vila de Cruces están cartografadas no seu conxunto na CGG.

VILABOIA (ver Mapa N°273).

Vilaboa desde 1836 e do partido xudicial de Pontevedra no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Bértola (Santa Comba)	NG3902	Bertola	Parroquia	Bértola	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Cobres (Santa Cristina)	NG2896	Cristina de los Cobres	Parroquia	Cobres (Sa. Cristina)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Cobres (Santo Adrán)	NG2883	Adrian de los Cobres	Parroquia	Cobres (S. Adrian)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Figueirido (Santo André)	NG3901	Figueirido	Parroquia	Figueirido	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Vilaboa (San Martiño)	NG2899	Vilaboa	Parroquia	Vilaboa	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	5	5	5	5	5	5	5	0	5	5	5	5

Táboa N° 278: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Vilaboa.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Non se produce ningunha variación parroquial neste concello na serie temporal analizada, dende a Carta Geométrica de 1834 ate o Nomenclator de 1900, tendo en conta a estrutura administrativa actual. As parroquias que forman o concello de Vilaboa están cartografadas na súa totalidade na CGG.

VILAGARCÍA DE AROUSA (ver Mapa N°274).

Vilagarcía desde 1836, incorpora o territorio do concello de Carril, tamen desde 1836, no ano 1912. Villajuán, que aparece como concello na fonte de Madoz, se extingue en 1920 e o seu territorio incorporase a Vilagarcía.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Arealonga (Santa Baía)	NH1195	-	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-
2 Bamio (San Xens)	NH1290	Bamio	Parroquia	Bámio	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Carril, O (Santiago)	NH1188	CARRIL	VILA	CARRIL	VILA	x	x	x	x	x	x	x
4 Cea (San Pedro)	NH2116	Cea	Parroquia	Cea	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Cornazo (San Pedro)	NH2104	Cornazo	Parroquia	Cornazo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Fontecarmoa (San Pedro)	NH1184	Fontecarmoa	Parroquia	Fontecarmoa	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Rubiáns (Santa María)	NH2114	Rubianes	Parroquia	Rubianes	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Sobradelo (San Salvador)	NH1184	Sobradelo	Parroquia	Sobradelo	Parroquia	-	-	-	x	x	x	x
9 Sobrán (San Martiño de Fóra)	NH1174	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10 Sobrán (San Martiño)	NH1175	Sobran	Parroquia	Sobrán	Parroquia	-	-	-	x	x	x	x
11 Solobeira (San Fins)	NH2101	Solobeira	Parroquia	Solobeira	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 Vilagarcía (Santa Baía)	NH1196	VILAGARCÍA	VILA	VILAGARCÍA	VILA	x	x	-	x	x	x	x
13 Gorpelleira	NH1196	Gorpelleira	Parroquia	Gorpelleira	FORTAL	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	12	9	8	7	7	3	6	6	6	6	6	6
	CARRIL	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	VILAXOÁN	-	-	-	-	2	2	2	2	2	2	2

Táboa N° 279: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Vilagarcía de Arousa.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia que se identifica como "Golpelleira" na Carta de 1834, é unha das diferenzas parroquiais entre as Cartas de 1834 e 1845. Na actualidade está integrada en Vilagarcía.

O concello de Vilagarcía de Arousa non aparece cartografado integramente polas parroquias do século XIX xa que na CGG non se localizou a parroquia de Arealonga.

VILANOVA DE AROUSA (ver Mapa N°275).

Villanueva de Arosa desde 1836, como Villanueva na CGG, e do partido xudicial de Cambados no século XIX.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Andrés (San Lourenzo)	NH1181	-	-	-	-	x	x	-	x	x	x	x
2	Baión (San Xoán)	NH2122	Bayon	Parroquia	Bayon	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3	Caleiro (Santa María)	NH1152	Caleiro	Parroquia	Caleiro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4	Deiro (San Miguel)	NH1160	Deiro	Parroquia	Deiro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5	Tremoedo (Santo Estevo)	NH1089	Tremoedo	Parroquia	Tremoedo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6	Vilanova de Arousa (San Cibrán)	NH1142	Villanueva	Parroquia	VILLANUEBA	VILA	x	x	V	x	x	x	x
7	ILLA DE AROUSA	NH1112	S. Jul. de Arosa	Parroquia	-	S. Jul. de Arosa	Parroquia	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		6	5	5	6	6	3	7	7	7	7	7	

Táboa N° 280: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Vilanova de Arousa.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. a parroquia de Deiro pertence ó concello de Cambados para esas datas.

2. A Illa de Arousa pertence a Vilanova de Arousa.

As parroquias que formanban o concello de Vilanova de Arousa non están cartografadas na súa totalidade na CGG xa que non aparece a parroquia de Andrés.

4.1.4. A PROVINCIA DE OURENSE. Hoxe en día contabilízanse 914 entidades divididas nos 92 concellos da provincia de Ourense, das que Fontán identificou 839 en 1834 e 864 para 1845. Identificáronse diferentes casuísticas na provincia a destacar:

- Referencias de parroquias identificadas por Domingo Fontán e que en 1836 non hai constancia delas: son os 56 casos

- Dúas casuísticas a destacar dadas na CGG: por un lado, o caso da parroquia de San Cristovo de Souto do concello da Peroxa e que ata 1847 localízase dentro dos límites provinciais de Lugo; por outro lado, nos concellos de Esgos e Castro-Caldelas existe un intercambio de localización entre parroquias.

- Existe o caso da parroquia identificada en 1836 sen referencia en CGG: son 51 casos.

- Con respecto ó Diccionario Madoz, faise mención das parroquias de San Pedro de Allariz, Santa María da Pereira, San Pedro de Trasverea e San Miguel de Ribeira que non existe en ningunha das fontes estadísticas.

- Parroquias existentes en 1834 que desaparecen antes do 1900: 77 casos.

- Parroquias de alta entre o 1834-1900: 83 casos.

- Traspaso de parroquias entre concellos entre 1834-1900: 14 casos.

- Caso de parroquias existentes no período 1834-1900 que falta nalgunha das fontes: 53 casos.

ALLARIZ (ver Mapa N^o276).

Concello de Allariz desde 1836 pertencente partido xudicial de Allariz durante o século XIX. Na CGG, este concello aparece como capital de partido.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Allariz (Santiago)	NG9791	ALLARIZ	VILA	ALLARIZ	VILA	-	x	V	x	x	x	x
2 Allariz (Santo Estevo)	PG0701	-	-	-	-	-	x	-	x	x	x	x
3 Augas Santas (Santa Mariña)	PG0707	Aguas Santas	Parroquia	Aguas Santas	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
4 Coedo (Santiago)	PG0615	Coedo	Parroquia	Coedo	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
5 Espiñeiros, Os (San Breixo)	PG0705	Espiñeiros	Parroquia	Espiñeiros	Parroquia	-	x	A	x	x	x	x
6 Folgoso (Santiago)	NG9785	Folgoso	Parroquia	Folgoso	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
7 Meire (Santa María)	PG0712	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x
8 Mezquita, A (San Vitorio)	NG9745	S. Vitorio de la Mezquita	Parroquia	Mezquita (S. Vitorio)	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
9 Pazó (San Martiño)	NG9760	Pazó	Parroquia	Pazó	Parroquia	-	x	LS	x	x	x	x
10 Queiroás (San Breixo)	NG9753	Queirugas	Parroquia	Queiroas	Parroquia	-	x	LS	x	x	x	x
11 Requeixo de Valverde (Santa)	PG0721	Requeijo	Parroquia	Requeijo	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
12 San Trocado (San Trocado)	NG9750	S. Torcuato	Parroquia	S. Torcuato	Parroquia	-	x	LS	x	x	x	x
13 Seoane (San Xoán)	NG9659	Seoane	Parroquia	Seoane	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
14 Torneiros (San Miguel)	PG0606	S. Miguel de Torneiros	Parroquia	Torneiros	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
15 Urrós (San Mamede)	NG9744	S. Mamede de Urrós	Parroquia	Urrós (S. Mamed)	Parroquia	-	x	AS	x	x	x	x
16 Urrós (Santa Baia)	NG9742	Sa. Eulalia de Urrós	Parroquia	Urrós (S. Eulalia)	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
17 Piñeiro (San Salvador)	NG9781	Piñeiro	Parroquia	Piñeiro	Parroquia	-	-	-	x	x	x	-
18 Allariz (San Pedro)	NG9791	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	-
19 Allariz (San Pedro de afuera)	NG9790	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	-
20 Allariz (San Esteban de afuera)	NG9791	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x
21 Allariz (Santiago de afuera)	NG9791	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6	15	15	0	17	11	21	21	21	21	18	18

Táboa N° 281: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Allariz.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. En 1858, atópanse identificados os lugares de San Vitorio, Portela (San Torcuato) que fan referencia as parroquias de San Vitorio da Mezquita e San Trocado de San Trocado.

2. A parroquia de Santa María de Meire sufriu cambio toponímico e de advocación. Aparece co topónimo de Villanueva no século XIX, coa advocación de San Martín en 1860 e a de Santa María entre 1873 e 1900.

3. A parroquia de San Vitorio da Mezquita do concello de Allariz extendese en parte polo concello de A Merca.

4. As parroquias desaparecidas de San Pedro de Allariz, San Pedro de afuera de Allariz e Piñeiro, esta última identificada na CGG, incorporáronse á parroquia de Santiago de Allariz que consta como vila en 1834 e 1845.

As parroquias que forman o concello de Allariz non están cartografadas na súa totalidade na CGG. Non hai referencia algunha da parroquia existente desde 1836 de San Estevo de Allariz.

AMOEIRO (ver Mapa N^o277).

O concello de Amoeiro desde 1836 e como Amoéiro desde 1858, pasando ó topónimo inicial en 1888.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Abruciños (San Xoán)	NG8975	Abruciños	Parroquia	Abruciños	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Amoeiro (Santa María)	NG8966	Amoeiro	Parroquia	Amoeiro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Bóveda de Amoeiro (San Paio)	NG9915	Boveda	Parroquia	Boveda	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Cornoces (San Martiño)	NG8967	Cornoces	Parroquia	Cornoces	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Fontefría (Santa Mariña)	NG8964	Fuentefría	Parroquia	Fuentefría	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Parada de Amoeiro (Santiago)	NG8944	Parada	Parroquia	Parada	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Rouzós (San Cibrao)	NG8986	Rouzós	Parroquia	Rouzós	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Trasalva (San Pedro)	NG8941	Trasalva	Parroquia	Trasalva	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	8	8	8	8	8	8	4	8	8	8	8

Táboa N° 282: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Amoeiro.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Entre 1860 e 1888, a parroquia de San Paio de Bóveda de Amoeiro aparece identificada ca forma topónimica da CGG. O mesmo pasa ca parroquia de Santiago de Parada de Amoeiro.

2. A parroquia de San Pedro de Trasalva do concello de Amoeiro exténdese en parte polo concello de Ourense.

As parroquias que forman o concello de Amoeiro están cartografadas no seu conxunto na CGG.

A ARNOIA (ver Mapa N°278).

Concello de Arnoya en 1836 e do partido xudicial de Celanova pasando ó partido de Rivadabia no ano 1845.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Arnoia, A (San Salvador)	NG7718	Arnoia Parroquia	Arnoia Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Remoído (Santa María)	NG7716	-	-	-	-	-	-	-	-	x
3 Sande (San Salvador)	NG7756	Sande Parroquia	Sande Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3

Táboa N° 283: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de A Arnoia.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. No 1900 a parroquia de San Salvador de Sande é parroquia compartida entre os concellos de A Arnoia e Cartelle. Esta parroquia aparece como parroquia do concello de Cartelle antes de 1900 para extenderse polo concello de A Arnoia.

O concello de A Arnoia aparece cartografado integramente pola parroquia do século XIX que o forma na CGG.

AVIÓN (ver Mapa N°279).

Cambio toponímico do concello, nome inicial de Amiudal en 1836, como Abión a partires do 1847 e Avión desde o censo de 1860.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Abelenda (Santa Mariña)	NG5993	Abelenda de Abion Parroquia	Abelenda de Avión Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Amiudal (Santiago)	NG6904	Amiudal Parroquia	Amiudál Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Avión (Santos Xusto e Pastor)	NG6911	Abion Parroquia	Avión Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Barroso (Santa Baia)	NG6920	Barroso Parroquia	Barroso Parroquia	x	-	-	x	x	x	x
5 Baiste (Santa María)	NG5989	-	-	-	x	L	-	-	-	x
6 Córcores (Santa Mariña)	NG6917	Córcores Parroquia	Córcores Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Cortegazas (Santo Antonio)	NG6836	Cortegazas LUGAR	Cortegazas LUGAR	-	x	L	-	-	x	x
8 Couso (Santa María)	NG5987	Couso Parroquia	Couso Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Nieva (Santa María)	NG5898	Nieva Parroquia	Nieva Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	9	7	7	7	9	5	7	7	8	9

Táboa N° 284: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Avión.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

Domingo Fontán non identificou Cortegazas como parroquia pero sí o rexistrou como lugar. Independentemente Fontán cartografou na súa totalidade as parroquias do século XIX na CGG.

BALTAR (ver Mapa N°280).

O concello de Baltar desde o ano 1836.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Abades (San Paio)	PG0400	Abades	Parroquia	Abades	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2	Baltar (San Bartolomeu)	PG0465	Baltar	Parroquia	Baltár	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3	Garabelos do Bouzo (Santiago)	PG0498	Garabelos	Parroquia	Garabelos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4	Niñodagua (San Lourenzo)	PG0495	Niñodagua	Parroquia	Niñodagua	Parroquia	x ²	x	L	x	x	x	x
5	Texós (Santa María)	PG0466	Tejones	Parroquia	Tejones	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6	Tosende (San Lourenzo)	NG9493	Tosende	Parroquia	Tosende	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7	Vilamaior da Boulosa (Santa María)	PG0432	Boulosa	Parroquia	Boulosa	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8	Meaus (mixto)	NG9472	Meaus (mixto)	Parroquia	Meaus (mixto)	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS		7		8		8	7	7	7	7	7	7	7

Táboa Nº 285: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Baltar.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Garabelos do Bouzo é identificada como Garabelos na CGG e Garabellos desde 1847 ate 1888. No censo de 1858 a referencia a esta parroquia é o lugar de Niño-da-Guía.

2. A parroquia de Meaus (mixto) da CGG aparece na actualidade na parroquia de San Lourenzo de Tosende.

As parroquias que forman o concello de Baltar están cartografadas no seu conxunto na CGG.

BANDE (ver Mapa Nº281).

O concello de Bande desde 1836.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Baños, Os (San Xoán)	NG8448	Baños	Parroquia	Baños	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2	Bande (San Pedro)	NG8543	Bande	MONAS	Bande	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3	Cadós (Santiago)	NG8532	Cadões	Parroquia	Cadões	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4	Calvos (Santiago)	NG8536	Calbos	Parroquia	Calbos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5	Carpazás (San Pedro)	NG9504	Carpazás	Parroquia	Carpazás	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6	Corvelle (Santa María)	NG8525	Corbelle	Parroquia	Corbelle	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7	Guín (Santiago)	NG9512	Guín	Parroquia	Guín	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8	Garabelos (San Xoán)	NG8571	Garabelos	Parroquia	Garabelos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9	Nogueiró (Santiago)	NG8560	Nogueiró	Parroquia	Nogueiró	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10	Ribeiro, O (San Pedro Fiz)	NG8592	Ribeiro	Parroquia	Ribeiro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11	Santa Comba (San Trocado)	NG8427	S. Comba	Parroquia	Sa. Comba	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
12	Vilar (San Pedro Fiz)	NG8593	Vilar	Parroquia	Vilar	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		12		11		12	12	12	12	12	12	12	12

Táboa Nº 286: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Bande.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Pedro de Bande, que se identifica como parroquia de Bande en 1845 e como Mosteiro de Bande en 1834, é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas Geométricas.

2. A parroquia de Vilar aparece como Villar de Ribero no partido xudicial de Bande.

3. A parroquia de San Trocado de Santa Comba do concello de Bande exténdese en parte polo concello de Lobeira.

O concello de Bande aparece cartografado integramente polas 12 parroquias que o forman no século XIX na CGG.

BAÑOS DE MOLGAS (ver Mapa Nº282).

O concello mantén o nome inicial Baños de Molgas desde 1836 pero pertence o partido xudicial de Allariz no século XIX.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Almoite (Santa María)	PG0799	Almoite	Parroquia	Almoite	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x		
2 Ambia (Santo Estevo)	PG0763	Ambia	Parroquia	Ambia	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x		
3 Baños de Molgas (San Salvador)	PG0797	BAÑOS DE MOLGAS	VILA	BAÑOS DE MOLGAS	VILA	x	x	V	x	x	x	x		
4 Betán (San Martiño)	PG0768	Betán	Parroquia	Betán	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x		
5 Cantoña (San Mamede)	PG0738	Cantoña	Parroquia	Cantoña	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x		
6 Coucieiro (San Vicente)	PG0728	Coucieiro	Parroquia	Coucieiro	Parroquia	x	x	A	x	x	x	x		
7 Guamil (Santa María)	PG0793	Goamil	Parroquia	Goamil	Parroquia	-	-	L	-	x	x	x		
8 Lama Má (San Cibrao)	PG1722	La Mamá	Parroquia	La Mamá	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x		
9 Poedo (Santa María)	PG0782	Poedo	Parroquia	Poedo	Parroquia	-	-	L	x	-	-	x		
10 Ponte Ambia (Santa María)	PG0756	Puente Ambia	Parroquia	Puente Ambia	Parroquia	x	x	A	x	x	x	x		
11 Presqueira (San Martiño)	PG0794	Presqueira	Parroquia	Presqueira	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x		
12 Ribeira (San Pedro)	PG0766	Ribeira	Parroquia	Ribeira	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x		
13 Vide (San Xoán)	PG1705	Vide	Parroquia	Vide	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x		
TOTAL PARROQUIAS	8			11		11		9	11	8	10	10	10	13

Táboa Nº 287: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Baños de Molgas.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de San Mamede de Cantoña e San Vicente de Coucieiro do concello de Paderne de Allariz exténdense en parte polo concello de Baños de Molgas. No censo de 1900 aparecen como parroquias compartidas por ambos concellos.

2. Baños de Molgas é identificado por Fontán como vila e Madoz co topónimo de Baños.

As parroquias que forman o concello do século XIX de Baños de Molgas están cartografadas na súa totalidade na CGG.

BARBADÁS (ver Mapa Nº283).

Cambio toponímico do concello, nome inicial de Balanzana desde 1836, como Valenzana na CGG e 1847 e a partir de 1858 como Barbadanes.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Barbadás (San Xoán)	NG9813	Barbadanes	Parroquia	Barbadanes	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Bentraces (San Xoán)	NG9801	-	-	-	-	-	-	L	-	-	-	-
3 Loiro (San Martiño)	NG9800	Loiro	Parroquia	Loiro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Piñor (San Lourenzo)	NG9807	Piñor	Parroquia	Piñor	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Sobrado do Bispo (Santa María)	NG8892	Sobrado del Obispo	Parroquia	Sobrado del Obispo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Valenzá, A (San Bernabeu)	NG9825	Valenzana	Parroquia	Valenzana	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Pereira (Santa María)	NG8891	-	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	6			5		6		6	5	5	5	5

Táboa Nº 288: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Barbadás.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Santa María de Pereira é identificada só en 1847. Poderíase pensar que se corresponde á parroquia da Merca, pero existe a parroquia de Pereira de Montes na fonte Madoz. Non se atopou ningún topónimo similar nas fontes empregadas onde se puidera localizar dita parroquia. Existe a capela de San Roque próxima á igrexa parroquial, onde se localizou o punto.

O concello de Barbadás, formado por un total de cinco parroquias en case todas as fontes analizadas, foron cartografadas por Fontán na CGG

O BARCO DE VALDEORRAS (ver Mapa Nº284).

O concello de O Barco de Valdeorras con nome inicial de Barco de Valdeorras en 1836, como El Barco en 1845 e Barco desde 1858 ate 1900, do partido xudicial con nome de Villamartín que pasa a chamarse Valdeorras en 1858.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Éntoma (San Xoán)	PG6998	Entoma	Éntoma	Parroquia	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2	Alxo (San Martiño)	PG6987	Aljo	Aljo	Parroquia	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3	Barco, O (San Amaro)	PG6967	EL BARCO	VILA	EL BARCO	VILA	x	x	V	x	x	x	x
4	Castro de Valdeorras, O (Santa María)	PG6959	Castro	VILA	CASTRO	VILA	x	x	V	x ⁴	x ⁴	x ⁴	x
5	Cesures (San Clemente)	PG6936	Cesures	LUGAR	Cesures	LUGAR	-	-	L	-	-	-	x
6	Coedo (Santo Antonio)	PG6977	Coedo	LUGAR	Coedo	LUGAR	-	-	L	-	-	-	-
7	Forcadela e Nogadelo (Santiago)	PH6061	Forcadela e Nogadelo	LUGAR (2)	Forcadela e Nogadelo	LUGAR (2)	x	x	L	x	x ²	x ²	x
8	Millarouso e Santurxo (A Concepción)	PG6987	Millaroso	Parroquia	Millaroso	Parroquia	x	x	L	x	x ³	x ³	x
9	Monte, O (Santa Mariña)	PG6935	S. Mariña	Parroquia	Sa. Mariña del Monte	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10	Proba, A (Santa María)	PG6938	Puebla	Parroquia	Puebla	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11	Santigoso (San Miguel)	PG6954	Santigoso	Parroquia	Santigoso	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
12	Vilanova de Valdeorras (Santa María)	PG6969	Villanueva	Parroquia	Villanueva	Parroquia	x	x	LSI	x ⁵	x ⁵	x ⁵	x
13	Viloiña (San Martiño)	PG6967	Vikoria	Parroquia	Vikoria	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
14	Xagoaza (San Miguel)	PH6040	Jagoaza	Parroquia	Jagoaza	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
15	Ferveza (Santa María)	PG6925	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	-
16	Rubiá (Santa Mariña)	PH6081	Rubiana	Parroquia	Rubiana	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x ⁶
TOTAL PARROQUIAS		14		11		11	12	12	13	13	13	13	14

Táboa Nº 289: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de O Barco de Valdeorras.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A Vila de Castro da CGG está na actualidade na parroquia de Santa María de O Castro de Valdeorras. Aparece como El Castro entre 1860 e 1888.

2. A parroquia de Forcadela e Nogadelo componse no seu topónimo de dous dos lugares da CGG. E identifícase como Focadela entre 1873 e 1888.

3. A parroquia de Millarouso e Nogadelo aparece como Millaroso na CGG sen embargo como Santurxo entre 1873 e 1888.

4. A parroquia de Vilanova de Valdeorras faise referencia no censo de 1858 mediante o lugar de Otarelo que aparece como lugar de Santa María de Villanueva, única mención dela. Nos censos de 1860-1873-1888 aparece co topónimo de Villanueva.

5. Santa Mariña de Rubiá é parroquia do concello de Rubiá e se estende polo concello de O Barco de Valdeorras. No censo de 1900 aparece como parroquia compartida entre ambos concellos.

6. Os lugares que forman a actual parroquia de San Clemente de Cesures formaban parte da parroquia de Santa Mariña de O Monte antes do 1900. Pero en 1900 á parroquia de O Monte agréganse os lugares que formaban a parroquia de Santa María de Ferveza dada de baixa nesta data.

No concello de O Barco de Valdeorras aparecen localizados integramente os topónimos das parroquias do século XIX na CGG.

BEADE (ver Mapa Nº285).

O concello de Beade desde 1836.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Beade (Santa María)	NG7817	Beade	Beade	Parroquia	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2	Regadas, As (San Amaro)	NG7807	Regadas	Regadas	Parroquia	Parroquia	x	x	A	-	x	x	x
3	Abelenda das Penas(San Andrés)	NG6878	Abelenda das Penas	Abelenda das Penas	Parroquia	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4	Beiro (San Pedro)	NG6898	Beiro	Beiro	Parroquia	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5	Faramontaos (San Cosme)	NG6960	Faramontaos	Faramontaos	Parroquia	Parroquia	x	x	A	x	x	x	x
6	Moimenta (San Julián)	NG6877	Moimenta	Moimenta	Parroquia	Parroquia	x	x	A	x	x	x	x
7	Orega (San Juán)	NG6991	Orega	Orega	Parroquia	Parroquia	x	x	L	-	-	-	-
8	Regodeigón (San Cristóbal)	NG7814	S. Cristóbal	S. Cristóbal (de Resedeion)	Parroquia	Parroquia	x	x	A	x	x	x	x
9	Balde (San Martín)	NG6950	Balde	Balde	Parroquia	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10	Verán (San Berisimo)	NG7809	Beran	Beran	Parroquia	Parroquia	x	x	L	-	-	-	-
11	Caeballeda (San Miguel)	NG6885	Carballeda	Carballeda	Parroquia	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		2		11		11	11	11	9	2	3	3	3

Táboa Nº 290: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Beade.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de Abelenda das Penas, Beiro, Faramontaos, Moimenta e Balde, que ata o censo de 1858 aparecen no concello de Beade, pasan a formar parte do concello de Carballeda de Avia.

2. As parroquias de Orega e Verán, que ata o censo de 1858 aparecen no concello de Beade, pasan a formar parte do concello de Leiro.

3. A parroquia de San Cristobal identificada na CGG está na actualidade na parroquia de Santa María de Beade.

O concello de Beade, formado por un total de dez parroquias ata 1847, foron cartografadas por Fontán na CGG.

BEARIZ (ver Mapa N°286).

Beariz desde 1836. Fontán non determinou este concello na súa CGG. As parroquias que forman o actual concello de Beariz están cartografadas na súa totalidade na CGG.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Beariz (Santa María)	NH6002	Bearis Parroquia	Bearis Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Lebozán (Santa Cruz)	NH6005	Lebozán Parroquia	Lebozán Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Xirazga (San Salvador)	NH5053	Girazga Parroquia	Girazga Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	3	3	3	3	3	0	3	3	3	3

Táboa N° 291: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Beariz.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

OS BLANCOS (ver Mapa N°287).

O concello de Os Blancos rexistrase como Blancos y Mouril en 1836, Cobelas en 1845 e como Blancos a partir de 1847.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Aguis (San Martiño)	PG0418	Aguis Parroquia	Aguis Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Blancos, Os (San Breixo)	PG0530	Outeiro LUGAR	Outeiro LUGAR	-	-	A	-	-	-	x
3 Covas (Santiago)	PG0415	Cobas Parroquia	Cobas Parroquia	x	x	LS	x	x	x	x
4 Covelas (Santa María)	PG0551	Cobelas Parroquia	Cobelas Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Guntín (Santa María)	PG0438	Guntín Parroquia	Guntín Parroquia	x	x	LS	x	x	x	x
6 Nocado (San Cibrao)	PG0469	Nocado Parroquia	Nocado Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Pexeiros (Santa María)	PG0448	Pexeiros Parroquia	Pexeiros Parroquia	x	x	LS	x	x	x	x
8 Penalonga	PG0426	Penalonga Parroquia	Penalonga LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	7	7	6	6	6	6	6	6	6	7

Táboa N° 292: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Os Blancos.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Da parroquia de Os Blancos só existía un topónimo de lugar (Outeiro) na CGG. Os lugares que forman actualmente esta parroquia pertencían antes do 1900 á parroquia de Santa María de Covelas.

2. O manuscrito da CGG é a única fonte onde se identificou a parroquia de Penalonga, que na actualidade está na parroquia de Santa María de Pexeiros.

3. No censo de 1858 faise referencia a parroquia de Santa María de Guntín no lugar chamado Pegeiros.

As parroquias que forman o concello de Os Blancos no século XIX están cartografadas no seu conxunto na CGG.

BOBORÁS (ver Mapa N^º288).

O concello de Boborás desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Albarellos (San Miguel)	NG6975	Albarellos	Parroquia	Albarellos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Astureses (San Xulián)	NG7939	Astureses	Parroquia	Astureses	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Brués (San Fiz)	NH6090	Brués	Parroquia	Brués	Parroquia	x1	x	-	x	x	x	x
4 Cameixa (San Martiño)	NG6997	Cameixa	Parroquia	Cameixa	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Cardelle (San Silvestre)	NG6937	Cardelle	Parroquia	Cardelle	Parroquia	x	x	LS	x	x	x	x
6 Feás (Santo Antán)	NG6959	Feás	Parroquia	Feás	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Laxas (San Xoán)	NG7905	Lajas	Parroquia	Lajas	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Moldes (San Mamede)	NG7916	Moldes	Parroquia	Moldes	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Moreiras (Santa Mariña)	NH6070	Moreiras	Parroquia	Moreiras	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10 Pazos de Arenteiro (San Salvador)	NG7904	Pazos de Arenteiro	Parroquia	Pazos de Arenteiro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
11 Regueiro, O (San Pedro)	NH6026	-	-	Rigueiro	LUGAR	-	-	L	-	-	-	x
12 Xendive (San Mamede)	NH6082	Gendibe	Parroquia	Gendibe	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13 Xurenzás (San Pedro)	NH7001	Jurenzanes	Parroquia	Jurenzanes	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
14 Xuencos (Santa María)	NG7919	Jubencos	Parroquia	Jubencos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
15 Longoseiro (Santa Mariña)	NG7948	Longoseiro	Parroquia	Longoseiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	4	13	13	13	13	13	13	9	13	13	13	16

Táboa Nº 293: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Boborás.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Brués, coa advocación de San Fiz, aparece entre 1847 e o censo 1900 coa advocación de San Pedro, salvo no listado do partido xudicial de “Señorin en Carballino” de 1847 que aparece como na actualidade.

2. A parroquia de Pazos de Arenteiro é Pazos entre 1860 e 1888.

3. A parroquia de Santa Mariña de Longoseiro do concello de O Carballiño exténdese en parte polo concello de Boborás. No censo de 1900 é parroquia compartida con ambos concellos.

4. A parroquia de San Pedro de Regueiro do concello de Boborás exténdese en parte polo concello do Irixe. Desta parroquia só existía un topónimo de lugar no 1845 (Rigueiro) que se localizou na parroquia de San Miguel de Albarellos ata o 1888.

O concello de Boborás aparece cartografado integramente polas trece parroquias, existentes ata 1888, na CGG.

A BOLA (ver Mapa N^º289).

Nome inicial do concello como Bola desde 1836 e cambio toponímico por La Bola en 1860. Fontán identificou este concello como “Berredo (Santa Eulalia)” na CGG, nome homónimo da parroquia existente neste concello identificada en 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Berredo (San Martiño)	NG9616	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
2 Berredo (San Miguel)	NG9627	S. Mig. de Berredo	Parroquia	Berredo (S. Mig.)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Berredo (Santa Baia)	NG8697	S. Eulalia de Berredo	Parroquia	Berredo (Sa. Eulalia)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Pardavedra (Santiago)	NG9638	Pardavedra	Parroquia	Pardavedra	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Podentes (Santa María)	NG9618	Podentes	Parroquia	Podentes	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Sorga (San Mamede)	NG8694	Sorga	Parroquia	Sorga	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Soutomel (Santa Locaia)	NG9609	Sotomel	Parroquia	Sotomel	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Veiga (San Munio)	NG8695	S. Munio de Veiga	Parroquia	Veiga (S. Munio)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	7	7	7	7	7	7	5	7	7	7	8

Táboa Nº 294: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de A Bola.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Martiño de Berredo aparecen no censo de 1900 e segregase da parroquia de Santa Baia de Berredo.

As parroquias que forman o concello de A Bola no século XIX están cartografadas na súa totalidade na CGG.

O BOLO (ver Mapa N°290).

Concello con nome inical de Bollo e do partido xudicial de Villamartín para esta data. A partires do 1845, Fontán identificouno como Bollo e pasou ó partido xudicial de Viana do Bolo. El Bollo desde 1860.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1845	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Bolo, O (Santa María)	PG5875	BOLLO	VILA	BOLLO	VILA	x	x	V	x	x	x	x
2 Buxán (Santa María)	PG5738	Buján	Parroquia	Bujan	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Cambela (Santa María)	PG5841	Cambela	Parroquia	Cambela	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Celavente (San Xoán)	PG5878	Celavente	Parroquia	Celaverte	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Chandoiro (San Ramón)	PG5817	Chandoiro	Parroquia	Chandoiro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Chao de Castro (San Martiño)	PG5862	Chao de Castro	LUGAR	Chao de Castro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Ermidas, As (Santa María)	PG5834	Las Hermitas	CAPELA	Las Hermitas	CAPELA	x	-	x	x	x	x	x
8 Fornelos (San Bartolomeu)	PG5886	Fornelos	Parroquia	Fornelos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Lentellais (San Simón)	PG5847	Lentellais	Parroquia	Lentellais	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Paradela (San Sebastián)	PG5891	Paradela	LUGAR	Paradela	LUGAR	x	x	-	x	x	x	x
11 San Martiño (San Martiño)	PG5879	S. Martin	Parroquia	Mapa Roto	-	x	x	x	x	x	x	x
12 Santa Cruz (Santa Cruz)	PG5845	Sta. Cruz	Parroquia	Sta. Cruz	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Seixo, O (Santo Anxo)	PG5960	Seijo	LUGAR	Seijo	LUGAR	x	-	-	x	x	x	x
14 Teixido (San Marcos)	PG5893	-	-	-	-	x	x	-	x	x	x	x
15 Tuxe (San Pedro)	PG5749	Tuge	Parroquia	Tuge	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
16 Valdanta (Santa María)	PG5872	Valdanta	Parroquia	Valdarta	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
17 Vilaseco (San Donato)	PG5853	Vilaseco	Parroquia	Vilaseco	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
18 Xava (San Salvador)	PG5883	Jaba	Parroquia	Jaba	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
19 Bão	PG5719	Bão	Parroquia	Bão	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
20 Cillero (San Salvador)	PG5850	Celeiros	Parroquia	Celeiros	Parroquia	x	x	-	x	x	x	-
21 Outar de Pregos (San Salvador)	PG5848	Outar de Pregos	Parroquia	Outar de Pregos	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
22 Balbuján (San Ildefonso)	PG5863	Valbuján	Parroquia	Valbuján	Parroquia	x	x	-	-	-	x	-
23 Nabos (San Pedro de)	PG5884	Nabor	Parroquia	Nabor	Parroquia	x	-	-	-	x	x	-
24 Rigueiras (Santa Marina)	PG5744	-	-	-	-	x	x	-	-	x	x	-
25 Chao das Donas (Santa Polonia)	PG5874	Chao de Donas	LUGAR	Chao de Donas	LUGAR	-	-	-	-	-	x	-
TOTAL PARROQUIAS	8		18		18	23	20	14	20	22	24	18

Táboa N° 295: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de O Bolo.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Entre as súas excepcións, o censo de 1858 indicada as parroquias que o conforman este concello. O igual que na CGG, Santa María de O Bolo aparece como vila no censo.

2. A parroquia de Cambela cambia de advocación tan só no censo de 1888 por Santa Maria Magdalena.

3. Chao de Castro é unha das diferencias parroquiais entre as cartas a pesares de que en 1834, Fontán localizara o lugar.

4. Respecto á parroquia de San Martiño de San Martiño, é imposible identificar algun topónimo neste sector do mapa pola súa mala conservación pero na CGG de 1834 identificouse tal parroquia. Pascual Madoz identificouna co topónimo de Bollo no listado de parroquia por concello.

5. En 1847, existen dúas parroquias independentes cos topónimos de Teigido e San Pedro de los Nabos. Na revisión do listado do partido xudicial de Viana do Bolo non aparece San Pedro de Los Nabos que non hai referencia ate o censo de 1873.

6. A parroquia de Santa Cruz de Santa Cruz aparece como “Las Hermitas, Santa Cruz” no censo de 1873.

7. As parroquias de San Salvador de Xava e a desaparecida “Chao das Donas (Santa Polonia)” foron identificadas como unha única parroquia “Java y Chao das Donas” no listado

do partido xudicial de Viana do Bolo da fonte de 1847. Non sucede na busca da relación de parroquias do concello de Bollo de 1847 onde se identifica o topónimo “Java”.

8. A desaparecida parroquia de Celéiros de 1834 aparece como Cilleirós no censo de 1873 e como Cilleiro en 1888.

9. No que respecta ás parroquias desaparecidas no século XIX, a parroquia de Bao da CGG esta na actualidade na parroquia de Santa María de Buxan; a de Celéiros na de Santa María de Cambeda; a de Outar de Pregos na de San Simón de Lentellais; a de “Valbuján” na de San Donato de Vilaseco. A parroquia “Rigueiras (Santa Marina)”, identificada por Madoz, esta en San Pedro de Tuxe e a parroquia Chao das Donas de 1888 esta na parroquia de San Salvador de Xava. A parroquia de Nabor de 1834, que aparece no censo de 1873 como “San Pedro de los Nabos (San Pedro de Los Nabos)”, agregouse a parroquia actual de San Marcos de Teixido.

O concello de O Bolo non aparece cartografado integramente polas parroquias que o formaban no século XIX na CGG xa que non hai referencia algunha as parroquias de Teixido e Rigueiras. Si estan localizadas as de As Ermidas, Paradela e Chao das Donas con outra categoría.

CALVOS DE RANDÍN (ver Mapa Nº291).

Concello de Calvos de Randín desde 1836 e Calvos de Randín a partires da CGG. No século XIX este concello pertenceu ó partido xudicial de Xinzo de Limia.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Calvos (Santiago)	NG9414	CALVOS DE RANDIN	VILA	CALVOS DE RANDIN	VILA	x	x	L	x	x	x	x
2 Castelaus (San Martiño)	NG9560	Castelaus	Parroquia	Castelaus	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Feás (San Miguel)	NG9464	Feás	Parroquia	Feás	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Golpellás (San Xoán)	NG9428	Golpellás	Parroquia	Golpellás	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Lobás (San Vicente)	NG9458	Lobás	Parroquia	Lobás	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Randín (San Xoán)	NG9430	Randín	Parroquia	Randín	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Rioseco (Santa Mariña)	NG9444	Rioseco	Parroquia	Rioseco	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Rubiás dos Mixtos (Santiago)	NG9480	Sant. de Rubiás (misto)	Parroquia	Rubiás (Santo.) (Mis)	Parroquia	-	-	-	-	-	x	x
9 Vila (Santa María)	NG9449	Vila	Parroquia	Vila	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10 Rubiás (S. M.) (misto)	NG4960	S. M. de Rubiás	Parroquia	Rubiás (S. M.) (misto)	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
11 Paradela	NG9441	Paradela	Parroquia	Paradela	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	9		11		11	8	8	8	8	8	9	9

Táboa Nº 296: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Calvos de Randín.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Rubiás dos Mixtos, cartografada por Fontán no 1834 como Santiago de Rubiás (Santiago), non aparece como parroquia ata o censo de 1888 co topónimo de "Rubiás y Santiago (Santiago)".

2. As parroquias, identificadas só na CGG, de Paradela está na actualidade na parroquia de San Xoán de Randín e a parroquia de Santa Maria de Rubias na de Santiago de Rubias dos Mixtos.

As parroquias que forman o concello de Calvos de Randín están cartografadas na súa totalidade na CGG.

CARBALLEDA DE AVIA (ver Mapa Nº292).

O actual concello de Carballeda de Avia aparece por primeira vez no censo de 1860 pola segregación de parroquias que formaban parte dos concellos de Beade e Rivadavia creados en 1836.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Abelenda das Penas (Santo Andrés)	NG6878	Abelenda das Penas ¹	Parroquia	Abelenda das Penas	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Balde (San Martiño)	NG6950	Balde ¹	Parroquia	Balde	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Beiro (San Pedro)	NG6898	Beiro ¹	Parroquia	Beiro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Carballeda (San Miguel)	NG6885	Carballeda ¹	Parroquia	Carballeda	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Faramontaos (San Cosmede)	NG6960	Faramontáos ¹	Parroquia	Faramontaos	Parroquia	x	x	A	x	x	x	x
6 Muimenta (San Xiao)	NG6877	Moimenta ¹	Parroquia	Moimenta	Parroquia	x	x	A	x	x	x	x
7 Nóvoa (Santo Estevo)	NG6884	Nóvoa ²	Parroquia	Noboa	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Vilar de Condes (Santa María)	NG6854	Vilar de Condes ²	Parroquia	Vilar de Condes	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	0	0	0	0	0	0	0	8	8	8	8

Táboa Nº 297: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Carballeda de Avia.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de Abelenda das Penas (como Abelenda entre 1860 e 1888), Balde, Beiro, Carballeda, Faramontaos e Moimenta formaban parte do concello de Beade até o 1860 (en cor verde).

2. As parroquias de Nóvoa e Vilar de Condes foron parroquias de Ribadavia no século XIX (en cor azul).

As parroquias que forman o concello de Carballeda de Avia están cartografadas no seu conxunto na CGG.

CARBALLEDA DE VALDEORRAS (ver Mapa Nº293).

Nome inicial do concello como Carballeda desde 1836

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Candeda (San Bernabeu)	PG6993	Candeda	Parroquia	mapa roto*	*	x	x	L	x	x	x	x
2 Carballeda (San Vicenzo)	PG7944	Carballeda	Parroquia	mapa roto*	*	x	x	L	x	x	x	x
3 Casao (Santa María)	PG8900	Casayo	Parroquia	Casayo	Parroquia	x	x	LS	x	x	x	x
4 Casoi (San Xulián)	PG7963	Casoyo	Parroquia	mapa roto*	*	x	x	LS	x	x	x	x
5 Domiz (San Bernabeu)	PG7915	Domiz	Parroquia	mapa roto*	*	x	x	L	x	x	x	x
6 Lardeira (San Tirso)	PG8903	Lardeira	LUGAR	Lardeiro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Portela do Trigal, A (Santa Ana)	PG7985	Portela	Parroquia	Portela	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Pumares (San Martiño)	PG7967	Pumares	Parroquia	Pumares	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Puzmazán (San Mateo)	PG7953	Puzmazán	Parroquia	mapa roto*	*	x	x	L	x	x	x	x
10 Riodollas (Santa María)	PG7970	Riodollas	LUGAR	Riodollas	LUGAR	x	x	L	x	x	x	x
11 Robledo (Santa María)	PG7925	Robledo de Domiz	Parroquia	Robledo de Domiz	Parroquia	x	x	LI	x	x	x	x
12 San Xusto (San Xusto)	PG7967	S. Justo	Parroquia	S. Justo	Parroquia	x	-	L	x	x	x	x
13 Santa Cruz (Santa Cruz)	PG7943	Sa. Cruz	LUGAR	Sa. Cruz	LUGAR	-	-	L	x	x	x	x
14 Sobradelo (Santa María)	PG7928	Sobradelo	Parroquia	Sobradelo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
15 Soutadoiro (Santa Isabel)	PG7867	Soutadoiro	Parroquia	Soutadoiro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
16 Vila (Santa María Madanela)	PG7959	Vila	Parroquia	Vila	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
17 Villadequinta (San Pedro)	PG7945	Villadequinta	Parroquia	Villadequinta	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
18 Bascois (Santa Cruz)	PG7943	Bascois	Parroquia	Bascois	Parroquia	x	x	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	17	15	11	17	16	17	17	17	17	17	17	17

Táboa Nº 298: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Carballeda de Valdeorras.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Pola mala conservación deste sector da folla do mapa é imposible identificar os topónimos cartografados no territorio. Até cinco topónimos non se poden identificar para a data de 1845 pero si se ten en conta a fonte de 1834, Domingo Fontán cartografou as parroquias de Candeda, Carballeda, Casoyo, Domiz e Puzmazán localizadas neste sector.

2. A parroquia de San Tirso de Lardeira é unha das diferenzas parroquiais entre as cartas. O topónimo de lugar foi localizado en 1834.

3. A parroquia de Robledo aparece co topónimo de Robledo de Domiz entre 1860 e 1888, como o identificara Fontán na CGG.

4. Da parroquia de Santa Cruz existía o lugar na CGG. Nos censos de 1860 e 1873 identificábase como “Casoyo (Santa Cruz)”.

5. A parroquia de Bascois da CGG está na actualidade na parroquia de San Vicenzo de Carballeda.

Os topónimos parroquiais que formaban o concello de Carballeda de Valdeorras aparecen na CGG.

O CARBALLIÑO (ver Mapa N°294).

O nome do concello é Carballino desde 1836, salvo nas fontes de 1845 identificado como Carballiño e na de 1847 como Señorín.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Arcos (Santa María)	NH7080	Sa. Ma. de Arcos	Parroquia	Arcos (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Banga (Santa Baia)	NG7924	Banga	Parroquia	Banga	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Barón, O (San Fiz)	NG7934	Varon	Parroquia	Varon	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Cabanelas (San Xoán)	NG7914	Cabanelas	LUGAR	Cabanelas	LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
5 Carballiño, O (San Cibrao)	NG7958	CARBALLINO	VILA	CARBALLIÑO	VILA	x	x	V	x	x	x	x
6 Lobás (Santa Ouxea)	NH7073	Lobanes	Parroquia	Lobanes	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Longoseiros (Santa Mariña)	NG7948	Longoseiro	Parroquia	Longoseiro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Madarnás (San Tomé)	NH7041	Madarnás	Parroquia	Madarnás	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Mesego (Santa María)	NG7956	Mesiego	Parroquia	Mesiego	Parroquia	x	x	LS	x	x	x	x
10 Mudelos (Santiago)	NH7050	Mudelos	Parroquia	Mudelos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Partovia (Santiago)	NG7955	Partobia	Parroquia	Partobia	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
12 Piteira, A (San Miguel)	NH7061	Piteira	Parroquia	Piteira	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
13 Ponte Veiga (San Lourenzo)	NG7949	Veiga	Parroquia	Veiga	Parroquia	x1	x	L	x	x	x	x
14 Sagra (San Martiño)	NG7935	Ságra	Parroquia	Sagra	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
15 Señorín (San Roque)	NG7967	Señorín	Parroquia	Señorín	Parroquia	-	-	L	-	-	-	-
16 Seoane de Arcos (San Xoán)	NG7979	S. Jn. Arcos	Parroquia	Arcos (S.n.Jn.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
17 Mosteiro (San Pedro)	NH7072	Mosteiro	Parroquia	Mosteiro	Parroquia	x	x	-	-	x	x	-
18 Gomariz (Santa Mariña)	NG7922	Gomar	Parroquia	Gomariz	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6		16		16	15	15	10	15	15	15	16

Táboa N° 299: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de O Carballiño.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Os lugares que forman a parroquia de San Xoán de Cabanelas no 1900 formaban parte da parroquia de Santa Baia de Banga.

2. O Carballiño é cartografado na CGG como a vila de Carballino con cambio toponímico desta como Señorín nas datas 1860 e 1888. A parroquia de Señorín foi cartografada só na CGG entre as fontes analizadas do século XIX.

3. A parroquia de Santa Mariña de Longoseiros do concello do Carballiño exténdese en parte polo concello de Boborás, que é parroquia compartida entre eles no 1900.

4. A parroquia de Mesego identificada como Mesiego na CGG e como "Misiego (San Martín)" en 1858.

5. Salvo no censo de 1900, a parroquia de Ponte Veiga aparece co topónimo de Veiga.

6. A parroquia de Seoane de Arcos aparece co topónimo de Arcos entre 1860 e 1888.

7. A parroquia do Mosteiro da CGG está na actualidade na parroquia de Santa Ouxea de Lobás.

8. A parroquia de Santa Mariña de Gomariz do concello de Leiro exténdese en parte polo concello do Carballiño. É parroquia compartida en 1900.

9. A parroquia de San Fiz de O Barón do concello do Carballiño exténdese en parte polo concello de San Amaro.

As parroquias que forman o concello de O Carballiño están cartografadas na súa totalidade na CGG.

CARTELLE (ver Mapa N°295).

O concello de Cartelle e do partido xudicial de Cehnova desde 1836.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Anfeoz (Santa Baia)	NG8723	Anfeoz	Parroquia	Anfeóz	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Cartelle (Santa María)	NG7768	Cartelle	Parroquia	Cartele	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Couxil (Santa María)	NG8736	Congil	Parroquia	Congil	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Espiñoso (San Miguel)	NG8744	Espiñoso	Parroquia	Espiñoso	Parroquia	-	-	-	-	x	x	x
5 Marabillas, As (Nosa Señora das Marabillas)	NG8764	Na. Sa. de Las Marabillas	CAPELA	Na. Sa. de Las Marabillas	CAPELA	-	-	-	-	-	-	-
6 Mundil, O (Santa María)	NG8704	Mundil	Parroquia	Mundin	Parroquia	-	x	-	-	-	-	x
7 Penela (Santiago)	NG8732	Penela	Parroquia	Penela	Parroquia	-	-	-	-	x	x	x
8 Sabucedo de Montes (San Pedro)	NG8747	Sabucedo de Montes	Parroquia	Sabucedo de Montes	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 San Tomé (Santa María)	NG8800	-	-	-	-	-	-	L	-	-	-	x
10 Sande (San Salvador)	NG7756	Sande	Parroquia	Sande	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Seixadas, As (San Xoán)	NG8707	Seixados	Parroquia	Seixados	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
12 Vilar de Vacas (Santa María)	NG7785	Villar de Bacas	Parroquia	Vilar de Bacas	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	2	10	10	7	8	7	7	9	9	9	11	

Táboa Nº 300: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Cartelle.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Da actual parroquia da Nosa Señora das Marabillas existía a capela na CGG, única fonte do século XIX que identificou este topónimo.

2. Os lugares que forman a parroquia de Santa María de San Tomé en 1900 pertencían en datas anteriores á parroquia de Santa María de Cartelle.

3. A parroquia de San Salvador de Sande do concello de Cartelle exténdese en parte polo concello da Arnoia. No censo de 1900 aparece como parroquia compartida entre estes concellos.

As parroquias que formaban o concello de Cartelle no século XIX están cartografadas na súa totalidade na CGG.

CASTRELO DE MIÑO (ver Mapa Nº296).

O nome inicial do concello é Castrelo do partido xudicial de Celanova en 1936. Na CGG aparece como “Castrelo (Santo Estevo)” e “Castrelo de Miño” desde o 1847 con cambio ó partido xudicial de Rivadabia.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Astariz (Santa María)	NG7896	Astariz	Parroquia	Astariz	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
2 Barral (Nosa Señora das Neves)	NG7843	-	-	-	-	-	-	L	-	-	-	-
3 Castrelo de Miño (Santa María)	NG7832	Castrelo	Parroquia	Castrelo (Sa. Ma.)	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
4 Macendo (Santa María)	NG7893	Macendo	Parroquia	Macendo	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
5 Ponte Castrelo (Santo Estevo)	NG7853	S. Estebn. de Castrelo	Parroquia	Castrelo (S. Estebn.)	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
6 Prado de Miño (Santa María)	NG7875	Prado	Parroquia	Prado	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
7 Vide de Miño (San Salvador)	NG7886	Vide	Parroquia	Vide	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	7	6	6	0	6	5	6	6	6	6	6	

Táboa Nº 301: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Castrelo de Miño.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Prado de Miño aparece como Prado desde 1834 ata 1888. O mesmo sucede ca parroquia de Vide de Miño onde o topónimo que identificou Fontán no mapa mantense ate o censo de 1888.

As parroquias que forman o concello de Castrelo de Miño están cartografadas no seu conxunto na CGG.

CASTRELO DO VAL (ver Mapa Nº297).

Castrelo desde 1836 e Castrelo del Valle desde 1847, salvo no censo de 1858 que aparece como Castrelo. Fontán non determinou Castrelo do Val como concello no 1845 pero identificou a parroquia que vela o seu nome.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Campobeceros (Santiago)	PG3588	Campo de Beceros	Parroquia	Campo de Beceros	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Castrelo do Val (Santa María)	PG3500	Castrelo	Parroquia	Castrelo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Gondulfes (Santa Cruz)	PG3520	Gondulfes	Parroquia	Gondulfes	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Noceo do Val (San Salvador)	PG2591	Noceo	Parroquia	Noceo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Parada da Serra (San Lucas)	PG4527	Parada	Parroquia	Parada	LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
6 Pepin (San Vicente)	PG3511	Pipin	Parroquia	Pipin	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Piornedo (Santa Eufemia)	PG3582	Piornedo	Parroquia	Piornedo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Portocamba (San Miguel)	PG3559	Porto Camba	Parroquia	Porto Camba	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Servoi (Santa María)	PG3543	Serbóis	Parroquia	Serboi	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10 Fuentefría	PG3555	Fuentefría	Parroquia	Fuentefría	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
11 Monte Beloso	PG3561	Monte Beloso	Parroquia	Mte. Beloso	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
12 Sanguñedo	PG3586	Sanguñedo	Parroquia	Sanguñedo	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	9		11		11	7	7	8	8	8	8	9

Táboa N° 302: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Castrelo do Val.

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Gondulfes aparece ca advocación de Santa Elena no listado de parroquias do concello de “Castrelo del Valle” de 1847, feito que non sucede na busca da parroquia do partido xudicial de Verín.

2. A parroquia de San Lucas da Parada da Serra do concello de A Gudiña exténdese en parte polo concello de Castrelo do Val.

3. A parroquia de Santa Eufemia de Piornedo tivo modificacións de advocación no censo de 1858 por San Salvador e nos censos de 1873 e 1888 por San Blas.

4. A parroquia de Portocamba ubícase no concello de Laza en 1847.

5. Cambio de advocación para a parroquia de Santa María de Servoi por “San Juan” para 1847-1860-1873.

7. As parroquias da CGG desaparecidas na actualidade de Sanguñedo localízanse na actualidade na parroquia de Santiago de Campobeceros; a parroquia de Fontefría na de Santa María de Servoi e a de Monte Beloso na parroquia de Santa Eufemia de Piornedo.

As parroquias que formaban o concello de Castrelo do Val que aparecen nas fontes estatísticas empregadas están cartografadas na súa totalidade na CGG.

CASTRO CALDELAS (ver Mapa N°298).

O nome inicial do concello é Castro Caldelas desde 1836. Desde 1845 e ata o 1858 cambia o seu topónimo a Castro de Caldelas e desde 1860 como Castro-Caldelas.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Abeleda (San Paio)	PG2984	S. Payo	Parroquia	S. Tecla (Abeleda)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Abeleda (Santa Tegra)	PG2974	S. Tecla	Parroquia	S. Payo (Abeleda)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Alais (San Pedro)	PG2994	Alais	Parroquia	Alais	Parroquia	x	x	-	x	-	x	x
4 Burgo, O (San Pedro)	PG3910	Burgo	Parroquia	Burgo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Camba (San Xoán)	PG3911	Camba	Parroquia	Camba	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Castro Caldelas (San Sebastián)	PG3903	CASTRO DE CALDELAS VILA	Parroquia	CASTRO DE CALDELAS VILA	Parroquia	x	x	V	x	x	x	x
7 Folgoso (Santiago)	PG3953	Folgoso	Parroquia	Folgoso	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Mazaira (Santa María)	PG3936	Mazaira	Parroquia	Mazaira	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Paradela (San Vicenzo)	PG2996	Paradela	Parroquia	Paradela	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Pedrouzos (San Mamede)	PG2897	Pedrouzos	Parroquia	Pedrouzos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
11 Poboeiros (San Xoán)	PG2973	Poboeiros	Parroquia	Poboeiros	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 Sas de Penelas (San Fiz)	PG3952	Sas de Penelas	Parroquia	Sas de Penelas	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13 Trabazos (Santa Olalia)	PG3933	Olalia de Trabazos	Parroquia	Trabazos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
14 Tronceda (Santiago)	PG3928	Tronceda	Parroquia	Tronceda	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
15 Vilamaior de Caldelas (Santa María)	PG3940	Vilamaior	Parroquia	Vilamaior	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
16 Vimieiro (San Xoán)	PG3964	Vimieiro	Parroquia	Vimieiro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	16		16		16	16	16	8	16	15	16	16

Táboa N° 303: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Castro-Caldelas

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Cambio de localización das parroquias de San Paio e Santa Tegra de Abeleda no manuscrito e gravado da CGG. Onde Fontán localizouse no 1834 a parroquia de San Paio parece cartografada a de Santa Tegra no 1845 e viceversa.

2. A parroquia de O Burgo aparece ca advocación de Santa María entra as datas de 1847 e 1888.

3. Como se identificara na carta, a parroquia de Vilamaior de Celdas aparece como Villamayor entre 1860 e 1888.

O concello de Castro CALdelas aparece cartografado integramente polas 16 parroquias na CGG.

CELANOVA (ver Mapa N°299).

Os concellos de Celanova, Acebedo e Villanueva de los Infantes con nome inicial desde 1836, e identificados na CGG, ocupan o territorio actual do concello de Celanova. O concello de Acebedo do Río extinguese e o seu territorio incorporase ó concello de Celanova en 1967 e o de Vilanova, inicialmente Villanueva de los Infantes, no ano 1927.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Acevedo do Río (San Xurxo)	NG8617	Acebedo	Parroquia	Acebedo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Alcázar de Milmanda (Santa María)	NG8605	Alcázar de Milmanda	Parroquia	Alcazar de Milmanda	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Amorece (Santiago)	NG8646	Amorece	Parroquia	Amorece	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Ansemil (Santa María)	NG8675	Ansemil	Parroquia	Ansemil	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Barxa (San Tomé)	NG8771	Barja	Parroquia	Barja	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Bobadela (Santa María)	NG8679	Bubadela	Parroquia	Bubadela	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Cañón (San Lourenzo)	NG8665	Cañon	Parroquia	Cañon	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Castromao (Santa María)	NG8648	S. M. de Castromao	Parroquia	Castromao (Sa. M. de)	Parroquia	-	-	-	x	x	x	x
9 Celanova (San Rosendo)	NG8667	CELANOVA	VILA	CELANOVA	VILA	x	x	V	x	x	x	x
10 Fechas (Santa María)	NG8780	P. Fechas	PONTE	Fechas	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Freixo (Santa Cristina)	NG8751	Freixo	Parroquia	Freixo	Parroquia	-	-	L	x	x	x	x
12 Milmanda (Santa Eufemia)	NG7695	Sa. Eng. de Milmanda	Parroquia	Milmanda (Sa. Euf.)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13 Mourillós (San Pedro)	NG8677	Morillones	Parroquia	Morillones	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
14 Orga (San Miguel)	NG8688	Orga	Parroquia	Orga	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
15 Rabal (San Salvador)	NG8792	Rabal	Parroquia	Rabal	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
16 Veiga, A (San Paio)	NG8686	S. Payo de Veiga	Parroquia	Veiga (S. Payo)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
17 Vilanova dos Infantes (San Salvador)	NG8668	Villanueva de los Infantes	Parroquia	lanueva de los Infantes	Parroquia	-	-	V	x	x	x	x
18 Viveiro (San Xoán)	NG8760	Viveiro	Parroquia	Viveiro	Parroquia	-	-	-	x	x	x	x
19 Celanova (S. Berisimo)	NG8666	Berisimo de Celanc	Parroquia	Celanova (S. Berisim	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
20 Castromao (S. Julian)	NG8659	Julian de Castrom	Parroquia	Castromao (S. Juliar	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
21 San Julian (San Julian)	NG8649	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	-
TOTAL PARROQUIAS	8					11	11	5	11	11	11	11
ACEBEDO						3	3	1	3	3	3	3
VILLANUEVA DE LOS INFANTES						0	0	2	4	5	5	4

Táboa N° 304: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Celanova

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de Acevedo, Alcazar de Milmanda (como Milmanda no censo de 1888) e Santa Eufemia de Milmanda formaban no século XIX o concello de Acebedo (cor vermello) e as parroquias de Castromao, Freixo, Vilanova dos Infantes e Viveiro ó concello de “Villanueva de los Infantes” (cor azul).

2. A parroquia de San Rosendo de Celanova, identificada como vila na CGG, pasa a ter a advocación de San Berisimo entre os censos de 1860 e 1900.

3. A parroquia de Fechas é unha das diferencias parroquiais entre as cartas. No 1834 localizouse facendo referencia a este topónimo a ponte de pedra de Fechas.

4. As parroquias de San Xulián de Castromao, identificada só no 1834, está na actualidade na parroquia de Santa María de Castromao, o igual que a de “San Julián (San Julián)” de 1873. A parroquia de San Breixo de Celanova de 1834 está na de San Rosendo de Celanova, que consta como vila na CGG.

O concello de Celanova, xunto cos concellos do século XIX de Acebedo e Vilanova dos Infantes, están identificadas as parroquias que os forman na CGG.

CENLLE (ver Mapa N°300).

O nome inicial do concello de Cenlle desde 1836 e do partido xudicial de Rivadabia.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Barca de Barbantes, A (Santo Antonio)	NG8818	Barbantes Parroquia	Barbantes Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Cenlle (Santa María)	NG7858	Cenlle Parroquia	Cenlle Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
3 Esposende (Santa Mariña)	NG7837	Marina de Esposende Parroquia	Esposende (Sa.Ma) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Lajas (Santa Baia)	NG8807	Layas Parroquia	Layas Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Osmo (San Miguel)	NG7941	Osmo Parroquia	Osmo Parroquia	x	x	A	x	x	x	x
6 Pena, A (San Lourenzo)	NG7839	Pena Parroquia	Peña Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Razamonde (Santa María)	NG7886	Razamonde Parroquia	Razamonde Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Sadurnin (San Xoán)	NG7856	-	Sadurnin Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Trasariz (Santiago)	NG7866	Trasarès Parroquia	Trasariz Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Vilar de Rei (San Miguel)	NG7868	Villar de Rey Parroquia	Villar de Rey Parroquia	x	x	A	x	x	x	x
11 Erbedelo (San Andrés)	NG7867	Erbedelo Parroquia	Erbedelo Parroquia	x	x	-	-	-	x	-
12 Nabio (San Feliz)	NG7950	Nabio Parroquia	Nabio Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	12	10	11	10	10	4	9	9	10	9

Táboa N° 305: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Cenlle

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de A Barca de Barbantanes do concello de Porqueira exténdese en parte polo concello de Cenlle.

2. Referencia da parroquia de San Miguel de Osmo no censo de 1858 na aldea de Cima de Vila. Igual pasa ca parroquia de San Miguel de Vilar de Rei onde se fai referencia noutra aldea co nome de Cima de vila, tendo en conta que no censo de 1858 só se indican as parroquias en casos excepcionais.

3. San Xoán de Sadurnin é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas. No 1834 non hai referencia algunha deste topónimo.

4. A parroquia de Erbedelo de 1834 aparece na actualidade na parroquia de Santa María de Razamonde como os lugares de Erbedelo de abaixo e Erbedelo de arriba.

5. Traspaso da parroquia de San Feliz de Nabio no censo de 1860 do concello de Cenlle ó concello de San Amaro.

As parroquias que formaban o concello de Cenlle no século XIX están cartografadas na súa totalidade na CGG.

CHANDREXA DE QUEIXA (ver Mapa N°301).

O concello de Chandrexa de Queixa co nome inicial de Chandreja desde 1836 e cambio a Chandreja de Queixa a partires de 1860.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Cadelíña (San Pedro)	PG3802	-	-	-	-	x	x	-	x	x	x	x
2 Candedo, O (Santa María)	PG3719	Candedo	Parroquia	Candedo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Casteligo (San Martiño)	PG3852	Casteligo	Parroquia	Casteligo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Casteloais (San Pedro)	PG3821	Casteloais	Parroquia	Casteloais	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
5 Celeiros (San Martiño)	PG3840	Celeiros	Parroquia	Celeiros	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
6 Chandrexa (San Pedro)	PG3739	Chandreja	Parroquia	Chandreja	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Chaveán (San Bartolomeu)	PG3858	Chabeán	Parroquia	Chabeán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
8 Drados (Santo Isidoro)	PG3806	Drados	Parroquia	Drados	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Fitoiro (San Paio)	PG3826	Fitoiro	Parroquia	Fitoiro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Fonteita (Santo André)	PG3845	Fonteira	Parroquia	Fonteira	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Forcadas (Santa María)	PG3768	Forcadas	Parroquia	Forcadas	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
12 Parada Seca (Santa María)	PG3854	Paradaseca	Parroquia	Paradaseca	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
13 Parafita (San Bartolomeu)	PG3860	Parafita de Queixa	Parroquia	Queixa	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
14 Queixa (Santa Cruz)	PG2798	S. Cruz de Queixa	Parroquia	Queixa (Sa. Cruz)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
15 Rabal (Santa María)	PG3834	Rabal	Parroquia	Rabal	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
16 Requeixo (Santa María Madanela)	PG3756	Requejo	Parroquia	Requejo	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
17 San Cristovo (San Cristovo)	PG3846	S. Cristóbal	Parroquia	Sn. Cristobal	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
18 Vilar (San Cosme)	PG3718	Vilar	Parroquia	Vilar	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
19 Bertelo	PG3749	Bertelo	Parroquia	Bertelo	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
20 Pedrazas (Santa María)	PG3868	Pedrazas	Parroquia	Pedrazas	Parroquia	-	-	-	x	x	x	-
21 Carballo	PG3837	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-
22 S. Fiz de Cadelíña	PG3709	S. Fiz de Cadelíña	Parroquia	Cadelíña (S. Fiz)	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	8		20		20	16	18	10	19	19	19	18

Táboa Nº 306: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Cenlle

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia da Cadelíña, ca advocación de San Pedro na actualidade, mantense na serie temporal salvo na CGG que aparece como San Fiz e no censo de 1888 como San Pedro Fiz.

2. A parroquia de Fonteira identifícase como Fonteira na CGG o igual que no listado parroquial do concello en 1847 mentres que no listado parroquial do seu partido xudicial de 1847 aparece Fonteita.

3. Para o censo de 1900 a parroquia de San Cristovo de San Cristovo aparece ca advocación Santiago.

4. No que se refire as parroquias desaparecidas do século XIX, a parroquia de Pedrazas do 1834 está na actualidade na parroquia de San Bartolomeu de Chaveán; a parroquia de Bertelo, que cartografou Fontán en 1834 e 1845, está na parroquia de San Pedro de Chandrexa.

5. A parroquia de Carballo identificada só no censo de 1858. Existe un lugar chamado Carballo no censo de 1888 na parroquia de San Paio San Fitorio pero a localización da parroquia de 1858 aparece dentro dos límites parroquiais da parroquia de San Bartolomeu de Chaveán.

O concello de Chandrexa de Queixa aparece cartografado integramente na CGG.

COLES (ver Mapa Nº302).

O concello de Coles desde 1836. Fontán non determinou este concello na súa CGG.

(ver táboa na páxina seguinte)

1. a parroquia de Gual do concello da Peroxa exténdese en parte polo concello de Coles. No censo de 1900 aparece como parroquia comportada entre ambos concellos.

2. A parroquia de o “Castro da Magdalena” de 1834 é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas e, no 1845 non hai referencia algunha a este topónimo. Considero que esta parroquia foi mal localizada por Fontán xa que existe unha distancia de 3,4 Km do punto localizado por Fontán ó lugar da Madanela. Este lugar ubícase na cuadrícula NG9946 e

atendendo á CGG na NG9974. Na actualidade esta parroquia de 1834 está na parroquia de San Xoán de Coles.

O concello de Coles aparece cartografado integramente polas parroquias do século XIX na CGG.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845			CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Albán (San Paio)	NG9957	S. Payo de Albán	Parroquia	Albán (S. Payo)	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Albán (Santa Mariña)	NG9948	S. Mña. de Albán	Parroquia	Albán (Sa. Mña.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Barra, A (Santa María)	NG9968	La Barra	Parroquia	La Barra	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Cambeo (Santo Estevo)	NG9926	Cambéu	Parroquia	Cambéu	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Coles (San Xoán)	NG9955	Coles	Parroquia	Cóles	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Gueal (San Martiño)	NG9959	Gueal	Parroquia	Gueal	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
7 Gustey (Santiago)	NG9944	Gustey	Parroquia	Gustey	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Melias (San Miguel)	NG9985	S. Mig. de Melias	Parroquia	Mélias (S. Migl.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Peroxa, A (Santo Eusebio)	NG9976	S. Eusebio	Parroquia	Eusebio (de la Peroja)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Ribela (San Xillao)	NG9953	Ribela	Parroquia	Ribela	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Ucelle (Santa María)	NG9958	Ocelle	Parroquia	Ocelle	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 C. de Magdalena	NG9946	C. de Magdalena	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	11		11		11	10	10	1 (+4)	10	10	10	11

Táboa Nº 307: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Coles

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

CORTEGADA (ver Mapa Nº303).

Concello co nome inicial de Cortegada desde 1836 e pertence ó partido xudicial de Celanova no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845			CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Cortegada (Santa María)	NG6783	Cortegada	LUGAR	Cortegada	LUGAR	-	-	L	-	-	-	x
2 Louredo (San Xoán)	NG7705	-	-	-	-	-	-	L	-	-	-	x
3 Meréns (San Cibrán)	NG6796	Meréns	Parroquia	Merens	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Rabiño (San Bieito)	NG6794	Rabiño	Parroquia	Rabiño	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Refoxos (San Breixo)	NG7712	Refoxos	Parroquia	Refoxos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Valongo (San Martiño)	NG7701	Balongo	Parroquia	Balongo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Zaparín (San Martiño)	NG7724	-	-	-	-	-	-	L	-	-	-	x
TOTAL PARROQUIAS	7		4		4	4	4	6	4	4	4	7

Táboa Nº 308: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Cortegada

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Déronse tres altas parroquias no censo de 1900 para este concello. As parroquias de Santa María de Cortegada e San Xoán de Louredo segregáronse da parroquia de San Bieito de Rabiño e a parroquia de San Martiño de Zaparín da de San Breixo de Refoxos.

O concello de Cortegada, formado por un total de catro parroquias ata 1888, foron cartografadas por Fontán na CGG.

CUALEDRO (ver Mapa Nº304).

Nome inicial do concello Cualedro desde 1836 e que se mantén ata a actualidade, salvo na CGG que aparece como Coaledro.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Atás (Santa María)	PG1583	Atás	Parroquia	Atás	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Baldriz (San Bartolomeu)	PG2514	Baldriz	Parroquia	Baldriz	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Carzoá (San Roque)	PG1477	Carzoá	Parroquia	Carzoá	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Cualedro (Santa María)	PG1469	Coaledro	Parroquia	Coaledro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Lucenza (Santa María)	PG1445	Lucenza	Parroquia	Lucenza	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Montes (Santa Baia)	PG1497	Sta. Eulalia de Montes	Parroquia	Montes (Sa. Eulalia)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Rebordondo (San Martiño)	PG2510	Rebordondo	Parroquia	Rebordondo	Parroquia	x	x	L	-	x	x	x
8 San Millao (Santa María)	PG1368	S. Millan	Parroquia	S. Millan	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Vilela (Santiago)	PG1447	Vilela	Parroquia	Vilela	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10 Xironda, A (San Salvador)	PG1339	LA GIRONDA	VILA	LA GIRONDA	VILA	x	x	L	x	x	x	x
11 Muimenta (San Pedro)	PG1457	Muimenta	Parroquia	Muimenta	Parroquia	x	x	L	x	x	x	-
12 Penaverde (Santa María)	PG1590	Penaverde	Parroquia	Penaverde	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13 Pedrazas (Santa María)	?	-	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	13		12		12	13	13	12	11	12	12	11

Táboa Nº 309: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Cualedro
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Martiño de Rebordondo do concello de Cualedro exténdese en parte polo concello de Montereí. É parroquia compartida no censo de 1900 nestes concellos.
2. Cambio de Advocación para a parroquia de San Millao por San Millán para as datas de 1873 e 1888.
3. As parroquias de Penaverde e Muimenta de 1834 aparecen na actualidade nas parroquias de San Martiño de Rebordondo e Santiago de Vilela respectivamente.

ENTRIMO (ver Mapa Nº305).

O concello de Entrimo desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Entrimo (Santa María a Real)	NG7433	Entrimo	Parroquia	Entrimo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Galez (San Fiz)	NG7430	S. Feliz	CAPELA	S. Feliz	CAPELA	-	-	-	-	-	-	x
3 Illa, A (San Lourenzo)	NG7400	Illa	Parroquia	Illa	Parroquia	x	x	A	-	x	x	x
4 Pereira, A (San Facundo)	NG7405	Pereira	LUGAR	Pereira	LUGAR	-	-	L	-	-	x	x
5 Venceáns (San Tomé)	NG7446	Vinciáns	Parroquia	Vinciáns	Parroquia	x	x	A	-	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	5		3		3	3	3	3	1	3	4	5

Táboa Nº 310: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Entrimo
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Da parroquia de Galez existía a capela do seu santo patrón na CGG.
 2. A parroquia de San Lourenzo da Illa do concello de Entrimo exténdese en parte polo concello de Lobios. É parroquia compartida para 1900.
 3. Da parroquia de A Pereira existía o lugar de Pereira na CGG.
- As parroquias que forman o concello de Entrimo están cartografadas no seu conxunto na CGG.

ESGOS (ver Mapa Nº306).

Esgos desde 1836 e no partido xudicial de Allariz no século XIX. Na CGG aparece ca advocación de Santa Eulalia.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1858	1860	1873	1888	1900				
1 Esgos (Santa María)	PG0876	S. M. de Esgos	Parroquia	Esgos (S. Eulalia)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Esgos (Santa Olaia)	PG0876	S. Eulalia de Esgos	Parroquia	Esgos (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Loña do Monte (San Salvador)	PG0960	Loña	Parroquia	Loña	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Pensos, Os (San Pedro)	PG1809	-	-	-	-	x	x	-	x	x	x	x
5 Rocas (San Pedro)	PG0868	Rocas	Parroquia	Rocas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Triós (San Pedro)	PG0950	Triós	Parroquia	Triós	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Vilar de Ordelle (Santa María)	PG0846	Vilar de Ordelle	Parroquia	Vilar de Ordelle	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	7		4		4	5	5	2	5	5	5	7

Táboa Nº 311: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Esgos

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Cambio de localización das parroquias de Santa María e Santa Olaia de Esgos no manuscrito e gravado da CGG. Onde Fontán localizou no 1834 a parroquia de Santa María parece cartografada a de Santa Olaia no 1845 e viceversa.

2. a parroquia de San Salvador de Loña do Monte do concello de Nogueira de Ramuín exténdese en parte polo concello de Esgos. Para 1900 aparece como parroquia compartida.

3. A parroquia de San Pedro de Os Pensos do concello de Esgos exténdese en parte polo concello de Xunqueira de Espadanedo.

4. A parroquia de San Pedro de Triós do concello de Pereiro de Aguiar exténdese en parte polo concello de Esgos. En 1900 é parroquia compartida.

As parroquias que forman o concello de Esgos en 1836 están cartografadas na súa totalidade na CGG e a parroquia de Os Pensos, identificada de 1847 en diante, non hai referencia algunha no mapa.

GOMESENDE (ver Mapa Nº307).

O concello de Gomesende desde 1836, salvo na CGG que se identifica co topónimo de Fustanes.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1858	1860	1873	1888	1900				
1 Fustáns (San Lourenzo)	NG7731	Fustanes	Parroquia	Fustanes	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Guía, A (Santa María)	NG7648	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3 Pao, O (Santa María)	NG7648	Pao	Parroquia	Pao	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Penosiños (San Salvador)	NG7760	S. Salvr. de Penosiños	Parroquia	Penosiños (S. Salvr.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Poulo (San Pedro)	NG7742	Poulo	Parroquia	Poulo	Parroquia	-	-	-	x	x	x	x
6 Val, O (Santa María)	NG7733	Nº.º. del Val	CAPELA	Nº.º. del Val	CAPELA	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	6		4		4	3	3	1	3	3	3	4

Táboa Nº 312: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Gomesende

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Salvador de Penosiños do concello de Ramirás exténdese en parte polo concello de Gomesende. Nas fontes anteriores ó censo de 1860, esta parroquia pertence ó concello de Gomesende. En 1900 é parroquia compartida

2. Da parroquia de O Val existía a capela do seu topónimo homónimo na CGG.

As parroquias que forman o concello de Gomesende están cartografadas no seu conxunto na CGG.

A GUDIÑA (ver Mapa N°308).

O concello de Gudiña desde 1836 con cambio toponímico no 1860 cando pasa a chamarse La Gudiña. Este concello pertence ó partido xudicial de Viana do Bolo durante o século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Barxa (San Xoán)	PG5510	Barxa	LUGAR	Barxa	HERRE	-	-	-	-	-	-	x
2 Canizo, O (Santa María)	PG5577	Canizo	Parroquia	Cañizo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Carracedo da Serra (Santiago)	PG4681	Carracedo	Parroquia	Carracedo	Parroquia	x	x	-	-	x	x	x
4 Gudiña, A (San Martiño e San Pedro)	PG5538	GUDIÑA	VILA	GUDIÑA	VILA	x	x	V	x	x	x	x
5 Parada da Serra (San Lucas)	PG4555	Parada	Parroquia	Parada	LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
6 Pentes (San Lourenzo)	PG4571	S. Lorenzo	Parroquia	Gudiña (S. Lorenzo)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Pentes (San Mamede)	PG5513	Pentes	Parroquia	Pentes	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Tameirón, O (Santa María)	PG5552	Tameirón	Parroquia	Tameiron	Parroquia	x	x	-	-	x	x	x
9 Huimoso	?	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	8		7		6	6	6	2	4	6	6	8

Táboa N° 313: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de A Gudiña
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Da parroquia de Barxa existía o lugar do seu topónimo no 1834 e como ferraría no 1845. Esta parroquia aparece segregada da parroquia de San Mamede de Pentes no censo de 1900.
2. Para a data de 1888, a parroquia de Carracedo da Serra aparece como Carracedo.
3. A parroquia de A Gudiña, identificada como vila na CGG, aparece para o 1847 ca advocación de San Martiño no listado parroquial por concello mentres que se reconece como Santiño e San Lourenzo no listado do partido xudicial de Viana do Bolo.
4. A parroquia de San Lucas de Parada da Serra do concello de A Gudiña extendese en parte polo concello de Castrelo do Val. Esta parroquia é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas xa que en 1845 foi cartografada como lugar. Esta parroquia formouse a partires da parroquia de San Lourenzo de Pentes no censo de 1900.
5. O censo de 1858 reconece como única parroquia do concello a “Huimoso”. Non hai referencia toponímica desta parroquia polo que non aparece identificada como tal no mapa N° 308. Salvo este caso, as restantes parroquias aparecen cartografadas na CGG.

O IRIXO (ver Mapa N°309).

O concello con nome inicial de Irijó desde 1836. Na CGG aparece como Pte Irijo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Campo (Santa María)	NH7038	Campo	Parroquia	Campo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Cangues (Santo Estevo)	NH7042	Cangües	Parroquia	Cangües	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Cidá, A (Santa Mariña)	NH7006	Ciudad	Parroquia	Ciudad	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Corneda (Santiago)	NH7022	Corneda	Parroquia	Corneda	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Cusanea (San Cosmede)	NH7140	Cusanea	Parroquia	Cusanea	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Dadín (San Pedro)	NH7025	Dadín	Parroquia	Dadín	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Espiñeira (San Pedro)	NH6171	Espiñeira	Parroquia	Espiñeira	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Froufe (San Xoán)	NH6078	Froufe	Parroquia	Froufe	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Loureiro (Santa Mariña)	NH7055	Loureiro	Parroquia	Loureiro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Parada de Labiote (San Xulián)	NH6085	Parada de Labiote	Parroquia	Parada de Labiote	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Reádigos (Santa Baia)	NH6093	Readegos	Parroquia	Readegos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 Regueiro, O (San Pedro)	NH6027	-	-	Rigueiro	LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
TOTAL PARROQUIAS	12		11		11	11	11	5	11	11	11	12

Táboa N° 314: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de O Irixo
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Pedro de O Regueiro do concello de Boborás exténdese en parte polo concello de O Irixo. Na CGG de 1845 existía o lugar de Rigueiro que existe no censo de 1888 como lugar da parroquia de Santa María de Moreiras do concello de Boborás.

O concello de O Irixo, formado por un total de once parroquias ata 1888, foron cartografadas por Fontán na CGG

LAROUCO (ver Mapa N°310).

O Concello de Larouco desde 1836. Fontán non determinou este concello na súa CGG.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Freixido (Sagrado Corazón de Xesús)	PG5931	Freixido	LUGAR	Freixido de Abajo	LUGAR	-	-	L	-	-	-	x
2 Larouco (Santa María)	PG5910	Larouco	Parroquia	Larouco	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Portomourisco (San Víctor)	PG5839	Portomourisco	Parroquia	Portomourisco	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Seadur (Santa Mariña)	PG5913	Seadur	Parroquia	Seadur	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	4	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	4

Táboa N° 315: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Larouco

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia do Sagrado Corazón de Xesús de Portomourisco do concello de Larouco exténdese en parte polo concello de Petín. Desta parroquia existía o lugar de Freixido en 1834 e o de Freixido de Abajo en 1845 que nas datas anteriores a 1900 formaba parte da parroquia de Santa María de Larouco.

2. A parroquia de San Víctor de Portomourisco do concello de Petín exténdese en parte polo concello de Larouco. É parroquia compartida en 1900.

Os topónimos parroquiais do concello do século XIX aparecen na CGG.

LAZA (ver Mapa N°311).

O concello de Laza desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Alberguería, A (Santa María)	PG1694	Alberguería	Parroquia	Alberguería	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Camba (San Salvador)	PG3624	Camba	Parroquia	Camba	Parroquia	x	x	L	-	x	x	x
3 Carraxo (San Bieito)	PG2610	Carraxo	Parroquia	Carraxo	Parroquia	x	x	L	-	x	x	x
4 Castro de Laza, O (San Pedro)	PG2650	Castro de Laza	Parroquia	Castro de Laza	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Cerdedelo (Santa María)	PG3620	Cerdedelo	Parroquia	Cerdedelo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Laza (San Xoán)	PG2577	LAZA	VILA	LAZA	VILA	x	x	V	x	x	x	x
7 Matamá (Santa María)	PG2595	Matamá	Parroquia	Matamá	Parroquia	x	x	L	-	x	x	x
8 Retorta (Santa María)	PG2584	Retorta	Parroquia	Retorta	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Toro (San Lourenzo)	PG2691	Toro	Parroquia	Toro	Parroquia	x	x	L	-	x	x	x
10 Trez (Santiago)	PG3519	Trez	LUGAR	Trez	LUGAR	-	-	A	-	-	-	x
11 Portocamba (San Miguel)	PG3559	Porto Camba	Parroquia	Porto Camba	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	11	8	8	8	9	9	10	5	9	9	10	

Táboa N° 316: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Laza

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Santa María de A Alberguería do concello de Vilar de Barrio exténdese en parte polo concello de Laza.

2. A parroquia de Carraxo aparece ca advocación de Santa María para as datas de 1847 e 1873.

3. A parroquia de O Castro de Laza identificase como Castro entre 1860 e 1888.

4. A parroquia de Trez, da que existe o lugar na CGG, aparece ca advocacion de Santa María no censo de 1900. Trez existe como lugar da parroquia de Santa María de Cervedelo ata o censo de 1888.

5. A parroquia de San Miguel de Portocamba do concello de Castrelo do Val pertence para 1847 a este concello.

As parroquias que forman o concello de Laza están cartografadas na súa totalidade na CGG.

LEIRO (ver Mapa N°312).

Leiro desde 1836

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Berán (San Breixo)	NG7809	Beran Parroquia	Beran Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Bieite (Santo Adrao)	NG7828	Vieite Parroquia	Vieite Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Gomariz (Santa María)	NG7922	Gomar Parroquia	Gomariz Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Lamas (Santa María)	NG6972	Lamas Parroquia	Lamas Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Lebosende (San Miguel)	NG7912	Lebosende Parroquia	Lebosende Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Leiro (San Pedro)	NG7921	Leiro LUGAR	Leiro LUGAR	-	-	L	-	-	-	-
7 Orega (San Xoán)	NG6991	Orega Parroquia	Oréga Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 San Clodio (Santa Maria)	NG7921	S. Clodio MONAS	S. Clodio Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Serantes (San Tomé)	NG6993	Serantes Parroquia	Serantes Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Balde (San Martín)	NG9650	Balde Parroquia	Balde Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	9	5	6	6	6	4	8	8	8	9

Táboa N° 317: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Leiro

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de San Breixo de Berán, San Xoán de Orega e San Martiño de Balde forman parte do concello de Beade ata 1847 as dúas primeiras e Balde ate o censo de 1858. No censo de 1860 aparecen como traspaso a este concello. A parroquia de San Martiño de Balde exténdese ademais polo concello de Carballedade Avia o ó cal pertence na actualidade.

2. a parroquia de Santa María de Gomariz do concello de Leiro exténdese en parte polo concello de O Carballiño do que é parroquia compartida para o censo 1900.

3. Da parroquia de San Pedro de Leiro existía o lugar de Leiro na CGG e os lugares de Leiro grande e Leiro pequeno no censo de 1858.

4. A parroquia de Santa María de San Clodio é unha das diferencias parroquiais entre as cartas xa que no 1834 era catalogada como monasterio. Para 1847 aparece como “Ribeiro (San Clodio de)” no listado parroquial do concello.

As parroquias que forman o concello de Leiro están cartografadas no seu conxunto na CGG.

LOBEIRA (ver Mapa N°313).

Lobera desde 1836. Na CGG que aparece ca advocación de San Vicente como ó topónimo da parroquia homónima.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Fraga, A (San Bartolomeu)	NG7583	Fraga	Parroquia	Fraga	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Grou (San Martiño)	NG7484	S. Martin de Grou	Parroquia	Grou (S. Martin)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Grou (Santa Cruz)	NG7495	Sta. Cruz de Grou	Parroquia	Grou (Sa. Cruz)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Lobeira (San Vicente)	NG7498	S. Vicente de Lobera	Parroquia	Lobera (S. Vicente)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Monte Longo (Santa Cristina)	NG8439	Crist. de Monte longo	Parroquia	te Longo (Sa. Cristina)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Parada (Santa Eufemia)	NG7591	Parada	Parroquia	Parada	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Santa Comba (San Trocado)	NG8426	S. Comba	Parroquia	Sa. Comba	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Vilariño (San Xes)	NG7488	S. Ginés de Lobera	Parroquia	Lobera	Parroquia	x	x	LS	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8		7		7	7	7	4	7	7	7	8

Táboa N° 318: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Lobeira

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Trocado de Santa Comba do concello de Bande exténdese en parte polo concello de Lobeira sendo parroquia compartida en 1900 e, a parroquia de San Martiño de Grou do concello de Lobios exténdese en parte polo concello de Lobeira.

2. Na parroquia de San Xes de Lobeira existe o lugar de Vilariño en 1834 que da nome á parroquia na actualidade.

O concello de Lobeira aparece cartografado integramente polas parroquias na CGG.

LOBIOS (ver Mapa N°314).

O concello con nome inicial de Lobios desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Araúxo (San Martiño)	NG7470	S. Mrñ. de Araúxo	Parroquia	Araujo (S. Mrñ.)	Parroquia	x ⁴	x	-	x	x	x	x
2 Araúxo (San Paio)	NG7397	S. Payo de Araujo	Parroquia	Araujo (S. Payo)	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
3 Cela, A (Santa María)	NG8400	Cela	MONAS	Cela ²	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
4 Grou (San Mamede)	NG7475	S. Mamed de Grou	Parroquia	Grou (S. Mamed)	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
5 Grou (San Martiño)	NG7483	S. Martin de Grou	Parroquia	Grou (S. Martin)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x ¹
6 Illa, A (San Lourenzo)	NG7308	Illa	Parroquia	Illa	Parroquia	x	x	A	-	x	x	x ³
7 Lobios (San Miguel)	NG7369	Lobios	Parroquia	Lobios	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Manin (San Salvador)	NG7317	S. Salvador	Parroquia	Traspotela (S. Salv)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Rio Caldo (Santa María)	NG7336	Rio Caldo	Parroquia	Rio Caldo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Torno (San Salvador)	NG7472	Torno	Parroquia	Torno	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	10		7		8	5	8	1	8	8	8	10

Táboa N° 319: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Lobios

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Martiño de Arauxo aparece ca advocación de San Mamede no listado parroquial do concello para o ano 1847, feito que non sucede no listado do partido xudicial de Bande.

2. A parroquia de Santa María de Cela é unha das diferencias parroquiais entre as cartas. En 1834 Fontán cartografou esta parroquia no mosteiro.

3. A parroquia de San Martiño de Grou do concello de Lobios exténdese en parte polo concello de Lobeira.

4. A parroquia de San Lourenzo da Illa do concello de Entrimo exténdese en parte polo concello de Lobios.

5. A parroquia de Manín é identificada como Traspotela en 1845, topónimo inexistente nas fontes empregadas.

As parroquias que forman o concello de Lobios están cartografadas no seu conxunto na CGG.

MACEDA (ver Mapa N°315).

O concello con nome inicial e Maceda desde 1936 e do partido xudicial de Allariz no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Asadur (Santa Mariña)	PG1843	Asadur Parroquia	Asadur Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Castro de Escuadro (Santa Baia)	PG1786	Escuadro Parroquia	Escuadro Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Chás, As (San Xoán)	PG1865	Chás MONAS	Chás MONAS	x	x	-	x	x	x	x
4 Costa, A (Santiago)	PG1861	Costa Parroquia	Costa Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Foncuberta (Santa María)	PG1719	Foncuberta LUGAR	Foncuberta LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
6 Maceda (San Pedro)	PG1810	MACEDA VILA	MACEDA VILA	-	x	V	x	x	x	x
7 Piñca ou Araúxo (Santa María)	PG0870	-	-	-	-	L	-	-	-	x
8 Santiso (Santa María)	PG1787	Santiso Parroquia	Santiso Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Tioira (Santa María)	PG1840	Tioira Parroquia	Tioira Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10 Vilardecás (San Xoán)	PG1767	Vilar de Cas Parroquia	Vilar de Cas Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
11 Zorelle (Santiago)	PG0893	Zorelle Parroquia	Zorelle Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 Covas (San Xoán)	PG1893	Covas Parroquia	Cóbas Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	11	8	8	7	8	5	8	8	8	11

Táboa N° 320: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Maceda

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Xoán de Chás do concello de Montederramo, onde na CGG se presenta como monasterio, esténdese en parte polo concello de Maceda. É parroquia compartida para o censo de 1900.
 2. Da parroquia de Fontecuberta existía na CGG o lugar co seu topónimo homónimo.
 3. A parroquia de Maceda identifícase co topónimo de Maceda de Limia no listado do partido xudicial de Allariz no 1847.
 4. A parroquia de Tioira cambia o topónimo por Santirso entre os censo de 1860 e 1888.
 5. A parroquia de San Xoán de Covas do concello de Montederramo estendese polo concello de Maceda. Parroquia compartida para 1900.
- As parroquias que forman o concello de Maceda están cartografadas na súa totalidade na CGG.

MANZANEDA (ver Mapa N°316).

Manzaneda desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Bidueira (San Miguel)	PG4891	S. Mig. de Videiro Parroquia	Vidueira (S. Miguel) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Cernado (Santa María)	PG4768	Cernado Parroquia	Cernado Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Cesuris (Santa María)	PG4884	Cesures Parroquia	Cesúres Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Manzaneda (San Martiño de Arriba)	PG4855	S.Martin LUGAR	S.Martin LUGAR	x	x	-	x	x	x	x
5 Manzaneda (San Martiño de Abajo)	PG4855	Manzaneda Parroquia	Manzaneda Parroquia	x	x	V	x	x	x	x
6 Paradela (Santo Antonio)	PG4852	Paradela Parroquia	Paradela Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Placín (Santiago)	PG4882	Lengullo Parroquia	Languillo Parroquia	-	x	-	-	-	-	x
8 Reigada (Santa María Madanel)	PG5709	Raigada Parroquia	Raigada Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Requeixo (San Bartolomeu)	PG4870	Requejo LUGAR	Requejo LUGAR	-	-	-	-	-	-	x
10 Soutipedre (San Marcos)	PG5814	Soutipedre Parroquia	Soutipedre Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	10	8	8	8	9	2	8	8	8	10

Táboa N° 321: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Manzaneda

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. No censo de 1860 existen dúas parroquias co topónimo de Manzaneda (San Martiño de Abajo) A e outra Manzaneda (San Martiño de Abajo) B. A Manzaneda (San Martiño de Abajo) B correspondese ca parroquia de San Martiño de Arriba de Manzaneda.

2. A parroquia de Lengullo da CGG fai referencia á parroquia de Santiago de Placín. Esta parroquia identificouse como Manzaneda con igrexa de Santa María no partido xudicial da fonte Madoz. En ningún dos censos oficiais ate o de 1900.

3. Da parroquia de Requeixo existe o lugar co seu igual topónimo na CGG que pertencía a parroquia de San Miguel de Bidueira ata a súa segregación no censo de 1900.

MASIDE (ver Mapa N°317)

Maside desde 1836. O concello de Punxín créase no ano 1870 e, para as datas anteriores, as parroquias que forman o actual concello pertencían ó concello de Maside.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Amarante (Santa María)	NG7986	Amarante	Parroquia	Amarante	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Armeses (San Miguel)	NG8925	Armeses	Parroquia	Armeses	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Garabás (San Pedro)	NG8917	Garabanes	Parroquia	Garabanes	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Lago, O (San Martiño)	NG7985	Lago	Parroquia	Lago	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Louredo (Santa María)	NG8939	Louredo	Parroquia	Louredo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Maside (San Tomé)	NG8906	Maside	Parroquia	Maside	Parroquia	-	x	LS	x	x	x	x
7 Piñeiro (San Xoán)	NG8926	Piñeiro	Parroquia	Piñeiro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Rañestres (San Mamede)	NG8914	Rañestres	Parroquia	Rañestres	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Trevoedo, O (Santa Comba)	NG7994	Treboedo	Parroquia	Treboedo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10 Barbantes (Santiago)	NG8819	Barbantes	Parroquia	Barbantes	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Freanes (santa María)	NG8911	Feones	Parroquia	Freás	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
12 Ourenates (San Juan)	NG8900	Ourantes	Parroquia	Ourantes	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13 Punxín (Santa María)	NG8921	Pungin	Parroquia	Pungin	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
14 Vilela (Santa María)	NG8923	Vilela	Parroquia	Vilela	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
15 Villamoure (San Esteban)	NG8902	Villamoure	Parroquia	Villamoure	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	9					14	15	10	9	9	9	9
	PUNXÍN									6	6	6

Táboa N° 322: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Maside

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Rañestres cambia a advocación pola de San Juan no listado parroquial do concello no ano 1847.

O concello de MASide, que chegou a estar formado por 15 parroquias, foron cartografadas por Fontán na CGG

MELÓN (ver Mapa N°318).

Melón desde 1836 e con anterioridade Domingo Fontán localizara as parroquias que o forman desde o século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Melón (Santa María)	NG6748	Melón	C.P.Paro	Melón	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Quins (Santa María)	NG6861	Quins	Parroquia	Quins	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	2					2	2	2	2	2	2	2

Táboa N° 323: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Melón

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

A MERCA (ver Mapa N°319).

Merca desde 1836 salvo na CGG que aparece como La Merca.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Corbillón (Santa María)	NG9740	Corbillón	Parroquia	Corbillón	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Entrambos ríos (Santa Mariña)	NG9711	Entrambos ríos	Parroquia	Entrambos ríos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Faramontaos (San Xes)	NG9702	Faramontaos	Parroquia	Faramontaos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Manchica, A (Nosa Señora de Lourdes)	NG8785	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5 Merca, A (Santa María)	NG9715	La Merca	Parroquia	La Merca	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Mezquita, A (San Pedro)	NG9736	Mezquita	Parroquia	Mezquita (S. Pedro)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Mezquita, A (San Vitoiro)	NG9735	S. Vitorio de la Mezquita	Parroquia	Mezquita (S. Vitorio)	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
8 Olás de Vilaríño (Santa María)	NG9711	Vilaríño	Parroquia	Vilaríño	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Parderrubias (Santa Olaia)	NG8797	Parderrubias	Parroquia	Parderrubias	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Pereira de Montes (Santa María)	NG8766	Pereira de Montes	Parroquia	Pereira de Montes	Parroquia	x ²	x	L	x ³	x ³	x ³	x
11 Proente (Santo André)	NG9714	Proente	Parroquia	Proente	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
12 Zarracós (Santo André)	NG9720	Zarracós	Parroquia	Zarracós	Parroquia	x	x	L	-	x	x	x
13 Frojás das Viñas	NG9733	Frojás das Viñas	Parroquia	Frojás das Viñas	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	2		11		11	10	10	8	9	10	10	11

Táboa Nº 324: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de A Merca
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Pedro da Mezquita do concello da Merca exténdese en parte polo concello de Taboadela.
 2. a parroquia de San Vitorio da Mezquita do concello de Allariz exténdese en parte polo concello da Merca. No censo de 1900 é parroquia compartida.
 3. En 1847, a parroquia de Pereira de Montes existe en dous concellos: A Merca e Barbadás. Esta parroquia aparece como Pereira entres anos 1860 e 1888.
 4. A parroquia de Froxás das Viñas da CGG aparece na actualidade na parroquia de Santo André de Proente.
- As parroquias que formaban o concello de A Merca no século XIX están cartografadas na súa totalidade na CGG.

A MEZQUITA (ver Mapa Nº320).

Mezquita desde 1836 e La Mezquita desde 1860 pertencente o partido xudicial de Viana do Bolo no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Castromil (Nosa Señora da Encarnación)	PG6572	S. M. de Castromil	Parroquia	Castromil (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Canda (Santo Antón)		Candia	Parroquia	Candia	Parroquia	-	-	-	x	-	-	-
3 Chaguazoso (Santiago)	PG6428	Chaguazoso	Parroquia	Chaguazoso	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Cádavos (Santa María Madanela)	PG6459	Cádavos	Parroquia	Cádabos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Esculqueira, A (Santa Eufemia)	PG5499	Esculqueira	Parroquia	Esculqueira	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Manzalvos (Santa María)	PG6447	Manzalvos	Parroquia	Manzalbos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Mezquita, A (San Martiño)	PG6512	Mezquita	Parroquia	Mezquita	Parroquia	x	x	V	x	x	x	x
8 Pereiro, O (San Pedro)	PG6515	Pereiro	Parroquia	Pereiro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Santigoso (San Simán)	PG6533	Santigoso	Parroquia	Santigoso	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Vilavella, A (Santa María da Cabeza)	PG6545	Villavieja	Parroquia	Villavieja	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Castromil (Sa. Ana de)	PG6572	Castromil (Sa. Ana de)	Parroquia	Castromil (Sa. Ana de)	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	11		11		10	9	9	2	10	9	9	9

Táboa Nº 325: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de A Mezquita
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Na carta de 1834 esta parroquia pertence ó concello da Mezquita pero no 1845 localízase fora dos límites galego e pertence a provincia de Zamora. Na actualidade aparece como Santa Marina de Castromil.
- As parroquias que forman o concello de A Mezquita están cartografadas no seu conxunto na CGG.

MONTEDERRAMO (ver Mapa N°321).

Concello con nome inicial de Montederramo desde 1836 que se mantén na actualidade salvo na CGG que aparece como Monte de Ramo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Abeledos, Os (San Vicente)	PG2846	Abeledos	Parroquia	Abelédos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Chás, As (San Xoán)	PG1866	Chás	MONAS	Chás	MONAS	x	x	-	x	x	x	x
3 Covas (San Xoán)	PG1893	Cobas	Parroquia	Cóbas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Gabin (San Pedro)	PG2850	Gabin	Parroquia	Gabin	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Marrubio (Santo André)	PG2853	Marrubios	Parroquia	Marrubio	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Medorra, A (Santiago)	PG2867	Medorra	Parroquia	Medorra	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Montederramo (San Cosme)	PG2830	S. Cosme	Parroquia	S. Cosme	Parroquia	x	x	V	x	x	x	x
8 Montederramo (Santa María)	PG2831	Monte de Ramo	MONAS	Monte de Ramo	MONAS	-	-	-	-	-	-	-
9 Nogueira (Santa María)	PG2823	Nogueira	Parroquia	Nogueira	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Paredes (Santa María)	PG2870	Paredes	Parroquia	Parèdes	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
11 Sas do Monte (San Pedro)	PG2885	Sas del Monte	Parroquia	Sas del Monte	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 Seoane Vello (San Xoán)	PG2826	Seoane Vello	Parroquia	Vilariño pequeno	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
13 Vilariño Frio (Santa María)	PG2806	Vilariño frio	Parroquia	Vilariño Frio	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
14 Beredo (San Juan)	PG2861	Beredo	Parroquia	Beredo	Parroquia	x	x	x	x	x	x	-
TOTAL PARROQUIAS	8		12		12	13	13	3	13	13	13	12

Táboa N° 326: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Montederramo
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Xoán de Chás do concello de Montederramo exténdese en parte polo concello de Maceda. Na CGG identificase como mosteiro.
 2. A parroquia de San Xoán de Covas do concello de Montederramo exténdese en parte polo concello de Maceda. É parroquia compartida para o 1900.
 3. A parroquia de Berredo identificada na CGG está na actualidade na parroquia de Santa María de Paredes.
- Os topónimos parroquiais do actual concello de Montederramo atópanse na CGG.

MONTERREI (ver Mapa N°322).

O concello de Monterrey desde 1936.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Albarellos (Santiago)	PG2445	Albarellos	Parroquia	Albarellos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Estevesiños (San Mamede)	PG2478	Estevesiños	Parroquia	Estevesiños	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Flariz (San Pedro)	PG1492	Flariz	Parroquia	Flariz	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Infesta (San Vicenzo)	PG2438	Infesta	Parroquia	Infesta	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Madanela, A (Santa María)	PG1471	Magdalena	Parroquia	Magdalena	Parroquia	x ²	x	L	-	x	x	x
6 Medeiros (Santa María)	PG2400	Medeiros	Parroquia	Medeiros	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Monterrei (Santa María)	PG2485	MONTERREY	FORTA	MONTERREY	VILA	x	x	V	x	x	x	x
8 Rebordondo (San Martiño)	PG2521	Rebordondo	Parroquia	Rebordondo	Parroquia	x	x	L	-	x	x	x ¹
9 San Cristovo (San Cristovo)	PG1480	S. Cristóbal	Parroquia	S. Cristobal	Parroquia	x	x	L	-	x	x	x
10 Vences (Santa Baia)	PG2570	Vences	Parroquia	Vénces	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Vilaza (San Salvador)	PG2453	Villaza	Parroquia	Villaza	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
12 Mijós (Santa María)	PG2486	Meijós	Parroquia	Meijós	Parroquia	x	x	-	x	x	x	-
13 Guimarey	PG2427	Guimarey	Parroquia	Guimarey	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	11		11		12	11	11	10	9	11	11	11

Táboa N° 327: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Monterrei
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de A Madanela aparece co cambio toponímico de “Flariz (Santa María Magdalena)” no listado parroquial do concello en 1847.
2. A parroquia de San Martiño de Rebordondo do concello de Cualedro exténdese en parte polo concello de Monterrei. Para 1900 é parroquia compartida.

3. As parroquias de Meijós e de Guimarey da CGG pertencen na actualidade as parroquias de San Mamede de Estevesiños e Santa María de Monterrei respectivamente.

As parroquias existentes no concello durante o século XIX foron identificadas por Fontán na CGG.

MUIÑOS (ver Mapa N°323).

O concello de Muíños desde 1836. Na CGG aparece como Moíños.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Barxés (Santa María)	NG8466	Bargéles	Parroquia	Bargeles	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Cados (Santa María)	NG8434	Cadós	Parroquia	Cadós	Parroquia	-	-	L	-	x	x	x
3 Couso de Salas (Santiago)	NG8497	Couso	Parroquia	Couso	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Farnadeiros (San Pedro)	NG8489	Fernadeiros	Parroquia	Fernadeiros	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
5 Maus de Salas, As (Santa Baia)	NG8493	Maos de Salas	Parroquia	Maos de Salas	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Muíños (San Pedro)	NG8445	Moíños	Parroquia	Moíños	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Parada de Ventosa (San Pedro)	NG7493	Parada de Ventosa	Parroquia	Parada de Ventosa	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Porqueiros (Santo André)	NG8464	Porqueiros	Parroquia	Porqueiros	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Prado de Limia (San Salvador)	NG8433	Prado	Parroquia	Prado	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Requiós (Santiago)	NG8490	Requiós	Parroquia	Requiós	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Souto de Limia (Santa María)	NG8499	Souto	Parroquia	Souto	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 Xermeade (San Miguel)	NG8452	Germeade	Parroquia	Germeade	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	2		12		12	10	11	9	11	12	12	12

Táboa N° 328: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Muíños
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Prado de Limia identifícase co toponimo de Prado ata o censo de 1888.
 2. A parroquia de Souto de Limia aparece co toponimo de Souto ata o censo de 1888.
- As parroquias que forman o concello de Muíños están cartografadas na súa totalidade na CGG.

NOGUEIRA DE RAMUÍN (ver Mapa N°324).

Nogueira desde 1836 e Nogueira de Ramoin desde 1845.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Armariz (San Cristovo)	PG0952	Armariz	Parroquia	Armariz	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Campo, O (San Miguel)	PG0912	Campo	Parroquia	Campo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Carballeira, A (San Xosé)	PG0917	-	-	La Seara	LUGAR	x	-	-	x	x	x	x
4 Cerreda (Santiago)	PG1923	Cerreda	Parroquia	Cerreda	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Faramontaos (Santa María)	PG0932	Faramontaos	Parroquia	Faramontaos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Loña do Monte (San Salvador)	PG0971	Loña	Parroquia	Loña	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Moura (San Xoán)	PG0959	La Moura	Parroquia	La Moura	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Nogueira de Ramuín (San Mart)	PG0937	Nog. de Remoin	Parroquia	Noga. de Remoin	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Ribas de Sil (Santo Estevo)	PG0987	Estebn. de Rivas de Si	MONAS	S. Estebn. de Rivas de Si	MONAS	x	x	L	x	x	x	x
10 Rubiacós (Santa Cruz)	PG0964	Rubiacós	Parroquia	Rubiacós	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
11 Viñoas (Santa María)	PG0938	-	-	La Peñalba	LUGAR	x	x	L	x	x	x	x
12 Vilar de Cerreda (Santa Baia)	PG1915	Vilar	Parroquia	Vilar	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
13 Luintra (Santa Baia)	PG0946	Luintra	MONAS	Luintra	MONAS	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	8		9		9	12	11	5	12	12	12	12

Táboa N° 329: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Nogueira de Ramuín
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Da parroquia de A Carballeira existía o topónimo de lugar de La Seara no 1845.
2. A parroquia de Santiago de Cerreda aparece ca advocación de Santa Eulalia no listado parroquial do partido xudicial de Ourense no 1847, situación que non se da no listado do concello.

3. A parroquia de San Salvador de Loña do Monte exténdese en parte polo concello de Esgos.
 4. A parroquia de Nogueira de Ramuín identificase como Ramuín entre os anos 1860 e 1888.
 5. A parroquia de Vilar de Cerneda aparece como Vilar entre o 1834 e 1847.
 6. Da parroquia de Santa Baia de Luintra existe localizado na CGG o seu mosteiro.
- As parroquias que formaban este concello no século XIX aparecen ubicadas na CGG non só co símbolo de parroquia senon tamen co de lugar e mosteiro.

OÍMBRA (ver Mapa N°325).

Oímbra desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Bousés (Santa Baia)	PG2314	Boucés	Parroquia	Boucés	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Chás, As (Santa María das Neves)	PG2440	Chás	Parroquia	Chas	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Granxa, A (San Xoán)	PG2327	-	-	La Granja	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Oímbra (Santa María)	PG2368	Oímbra	Parroquia	Oímbra	Parroquia	x	x	V	x	x	x	x
5 Rabal (Santo André)	PG2394	Rabal	Parroquia	Rabal	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 San Cibrao (Santa Cruz)	PG2376	S. Cibrao	Parroquia	S. Cibrao	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Videferre (Santa María)	PG1374	Vidiferri	Parroquia	Vidiferri	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Cambedo	PG2343	Cambedo	Parroquia	Cambedo	FREGUE	-	-	-	-	-	-	-
9 Espiño	PG1395	Espiño	Parroquia	Espiño	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
10 Casas dos Montes	PG2347	Casas dos Montes	Parroquia	Casas dos Montes	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	7		9		9	7	7	6	7	7	7	7

Táboa N° 330: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Oímbra

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Cambedo na Carta de 1834 aparece na provincia de Ourense. Na Carta de 1945 aparece en Portugal e na actualidade é lugar da freguesía de Vilarelho da Raia, concello de Chaves no distrito de Vila Real.
 2. A parroquia de Espiño de 1834 está na actualidade n a parroquia de Santa María de Videferre e a parroquia de Casas dos Montes na de San Xoán de a Granxa.
- As parroquias que forman o concello de Oímbra están cartografadas no seu conxunto na CGG.

OURENSE (ver Mapa N°326).

O concello de Orense desde 1836 e integra o territorio do concello de Canedo en 1943, creado no 1836.

(ver táboa páxina seguinte)

1. As parroquias que conforman o concello de Canedo son as identificadas na CGG como Arrabalde, Beiro, Canedo, Castro, Cudeiro, Palmes, Trasalva e Untes.
2. A Cidade de Ourense aparece como tal ata o censo de 1858. Entre 1860 e 1888, a cidade integrase nas parroquias de Santa Eufemia do centro e norte, Santa Trinidad do abaixo e arriba e, para o 1900, existe unha única Santa Trinidad. A actual parroquia de Montealegre identificabase entre as datas de 1860 e 1900 como a parroquia de “Santa Trinidad de abaixo de afuera”.

3. A parroquia de San Pedro de Trasalba do concello de Amoeiro exténdese en parte polo concello de Ourense. No censo de 1900 aparece como parroquia compartida.

4. A parroquia de San Salvador de Noalla do concello de San Cibrao das Viñas extendeuse en parte polo concello de Ourense, xa que para o censo de 1900 aparece como parroquia compartida. O mesmo sucede ca parroquia de San Bernado de Tibians do concello de O Pereiro de Aguiar.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Arrabaldo (Santa Cruz)	NG8828	Arrabaldo Parroquia	Arrabaldo Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Beiro (Santa Baia)	NG9903	Beiro Parroquia	Beiro Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Canedo (San Miguel)	NG8992	Canedo Parroquia	Canedo Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Castro de Beiro, O (Santo André)	NG8992	Castro Parroquia	Castro Parroquia	x	-	-	x	x	x	x
5 Ceboliño (Bo Xesús)	NG9868	-	Ceboliño Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
6 Cudeiro (San Pedro)	NG9931	Cudeiro Parroquia	Cudeiro Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Monte, O (Santa Mariña)	NG9866	s. Marina de Monte Parroquia	Monte (S. Marina) Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
8 Montealegre (A Milagrosa)	NG9856	-	-	-	x	-	x	x	x	x
9 Ourense	NG9837	ORENSE CIDADE	ORENSE CIDADE	-	x	C	x	x	x	x
10 Palmés (San Mamede)	NG8970	Palmes Parroquia	Palmés Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Rairo (Santa Lucía)	NG9846	-	-	-	x	L	-	-	-	-
12 Reza (Santa María)	NG9819	Reza Parroquia	Reza Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
13 Seixalbo (San Breixo)	NG9844	Sejalbo Parroquia	Sejalbo Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
14 Trasalba (San Pedro)	NG8849	Trasalva Parroquia	Trasalva Parroquia	x	x	-	x	x	x	x1
15 Untes (Santo Estevo)	NG8868	Untes Parroquia	Untes Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
16 Velle (Santa Marta)	NG9961	Belle Parroquia	Belle Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
17 Vilar de Astrés (Purísima Concepción)	NG9922	-	-	-	x	-	-	-	-	x
18 Vista Fermosa (San Xosé)	NG9828	Las Caldas Parroquia	Las Caldas Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
19 Navés (Santa Comba)	NG8879	-	-	-	x	-	-	-	-	-
20 Ourense (Santa Eufemia del centro)	NG9837	-	-	-	-	-	x	x	x	x
21 Ourense (Santa Eufemia del norte)	NG9838	-	-	-	-	-	x	x	x	x
22 Ourense (Santa Trinidad de abaixo)	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x
23 Ourense (Santa Trinidad de arriba)	-	-	-	-	-	-	x	x	x	-
24 Ourense (Santa Eufemia del centro de afuera)	NG9827	-	-	-	-	-	x	x	x	x
25 Ourense (Santa Eufemia del norte de afuera)	NG9859	-	-	-	-	-	x	x	x	x
26 Noalla (San Salvador)	NG9852	Noalla Parroquia	Noalla Parroquia	x	x	A	x	x	x	x
27 Tibians (San Bernardo)	NG9879	Tibians Parroquia	Tibians Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	6	7	0	11	5	14	14	14	16
	CANEDO	7	7	7	6	3	7	7	7	9

Táboa Nº 331: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Ourense
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

PADERNE DE ALLARIZ (ver Mapa Nº327).

Paderne desde 1836 e do partido xudicial de Allariz no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Cantoña (San Mamede)	PG0738	Cantóna Parroquia	Cantoña Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Coucieiro (San Vicente)	PG0718	Coucieiro Parroquia	Coucieiro Parroquia	x	x	A	x	x	x	x
3 Figueiredo (San Pedro)	PG0811	Figueiredo Parroquia	Figueiredo Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Figueiroá (San Xillao)	PG0840	Figueiroá Parroquia	Figueiroá Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Golpellás (Santa Baia)	PG0729	Golpellás Parroquia	Golpellás Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Mourisco (San Salvador)	PG0862	Sá Parroquia	Sa Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Paderne (San Cibrao)	PG0830	Paderne Parroquia	Paderne Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 San Xes (San Xes)	PG0843	-	-	-	-	L	-	-	-	x
9 Siabal (San Lourenzo)	PG0822	Siabal Parroquia	Siabál Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10 Solbeira (San Salvador)	PG0802	Solveira Parroquia	Solveira Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	10	9	9	9	9	9	9	9	9	10

Táboa Nº 332: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Paderne de Allariz
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de San Mamede de Cantoña e San Vicente de Coucieiro do concello de Paderne de Allariz exténdense en parte polo concello de Baños de Molgas. Son parroquias compartidas para 1900.

2. A parroquia de San Xes segregouse en 1900 da parroquia de San Lourenzo de Siabal.

O concello de Paderne de Allariz, formado por un total de nove parroquias na serie temporal analizada, foron cartografadas por Fontánna CGG.

PADRENDA (ver Mapa N°328).

O nome inicial do concello é Milmanda desde 1836 con cambio toponímico a Padrenda desde 1845.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Condado, O (Santa María)	NG6688	Condado	Parroquia	Condado	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2	Crespos (San Xoán)	NG6695	Crespos	Parroquia	Crespos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3	Desteriz (San Miguel)	NG6677	Desteriz	Parroquia	Desteriz	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4	Monte Redondo (San Xoán)	NG6692	Monterredondo	Parroquia	Monterredondo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5	Padrenda (San Cibrán)	NG6673	Padrenda	Parroquia	Padrenda	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6	Torre, A (San Pedro)	NG7617	Torre	Parroquia	Torre	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS		6	6	6	6	6	6	6	5	6	6	6	6

Táboa N° 333: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Paderne de Padrenda
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

O concello de Padrenda aparece cartografado integramente polas seis parroquias na CGG.

PARADA DE SIL (ver Mapa N°329).

Parada desde 1836, coa advocación de Santa Cristina en 1845 e a partires de 1847 como Parada de Sil. Pertenceu o partido xudicial de A Pobra de Trives no século XIX.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Barxacova (San Lourenzo)	PG2933	Vil	Parroquia	Vil	Parroquia	x6	x	-	x	x	x	x
2	Caxide (Santa Cristina)	PG1962	S. Cristina de Parada	MONAS	Parada (Sa. Crta.)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3	Chandrexa (Santa María)	PG1992	Chandreja	Parroquia	Chandreja	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4	Forcas (San Mamede)	PG2921	Forcas	Parroquia	Forcas	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5	Hedrada, A (Santiago)	PG1897	-	-	-	-	x	x	L	x	x	x	x
6	Parada de Sil (Santa Mariña)	PG1973	Sa. Mri. de Parada	MONAS	Parada (Sa. Mariña)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7	Paradellas, As (Santa María)	PG1868	-	-	-	-	-	-	L	-	-	-	x
8	Pradomao (San Xiao)	PG2818	-	-	-	-	x	x	L	x	x	x	x
9	Sacardebois (San Martiño)	PG2912	Sacar de Bois	Parroquia	Sacar de Bois	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10	Chas (San Juan)	PG1866	Chas	MONAS	Chas	MONAS	-	-	-	-	-	-	x
TOTAL PARROQUIAS		9	4	6	8	8	6	8	8	8	8	10	

Táboa N° 334: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Paderne de Parada de Sil
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Diversas variacións toponímicas da parroquia actual de San Lourenzo de Barxacoba na serie temporal analizada. Na CGG aparece co topónimo de Vil, no 1847 como Ibil; no censo de 1860 aparece como “San Lourenzo (San Lorenzo)” e entre 1873 e 1888 identificase como “Barjacova è Ivil”.

2. A parroquia de Santa Cristina de Parada da CGG fai referencia a Santa Cristina de Caxide, que entre os anos 1860 e 1888 aparece como “Ribas de sil ó Mosteiro (Santa Cristina)”. Ademais é unha das diferencias parroquiais entre as cartas a pesares de que no

1834 Fontán localizou o mosteiro. No 1900 dos lugares das parroquias de Santa Cristina de Caxide e Santiago da Edrada creouse a parroquia de Santa María das Paradellas.

3. A parroquia de Santa Mariña de Parada de Sil é outra das diferencias parroquiais entre as CGG.

O concello de Parada de Sil non aparece cartografado integramente polas parroquias que o formaron no século XIX na CGG xa que non hai referencia algunha as parroquias de A Hedrada e Pradomao.

O PEREIRO DE AGUIAR (ver Mapa N°330).

O concello de Pereiro desde 1836 e como Pereiro de Aguiar desde 1847.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Calvelle (San Miguel)	PG0804	Calvelle	Parroquia	Calvelle	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Chaodarcas (Santa Ana)	PG0837	-	-	-	-	-	-	L	-	-	-	x
3 Covas (San Cibrao)	PG0849	Cobas	Parroquia	Cóbas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Lamela, A (Santa María)	NG9878	-	-	-	-	x	x	L	x	x	x	x
5 Melias (Santa María)	NG9994	S. M. de Mélias	Parroquia	Mélias (Sa. Ma.) Patria del Ilmo. Feijo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Moreiras (San Martiño)	PG0815	S. Mrñ. de Moreiras	Parroquia	Moreiras (S. Mm.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Moreiras (San Xoán)	PG0815	S. Juan de Moreiras	Parroquia	Moreiras (S. Juan)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Moreiras (Santa Marta)	PG0817	S. Marta de Moreiras	Parroquia	Moreiras (Sa. Marta)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Prexigueiró (San Salvador)	NG9889	Pegigueiro	Parroquia	Pegigueiro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10 Sabadelle (San Martiño)	NG9970	Sabadelle	Parroquia	Sabadelle	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Tibiás (San Bernaldo)	NG9879	Tibianes	Parroquia	Tibianes	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 Triós (San Pedro)	PG0940	Trios	Parroquia	Triós	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
13 Vilariño (Santa Cristina)	NG9971	Vilariño	Parroquia	Vilariño	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8		11		11	12	12	5	12	12	12	13

Táboa N° 335: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Paderne de O Pereiro de Aguiar
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. No ano 1847 a parroquia de Prexigueiró aparece co topónimo de Pereiro.
 2. A parroquia de San Pedro de Triós do concello do Pereiro de Aguiar exténdese en parte polo concello de Esgos.
 3. A parroquia de Chaodarcas segregouse en parte das parroquias de San Cibrao de Cobas e Santa Marta de Moreiras.
- As parroquias que forman o concello de O Pereiro de Aguiar non están cartografadas no seu conxunto na CGG, xa que non hai referencia á parroquia de A Lamela.

A PEROXA (ver Mapa N°331).

O concello de Peroja desde 1836 e La Peroja desde 1873.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Armental (San Cibrao)	NH9042	S. Ciprian de Armental	Parroquia	Armental (S. Ciprian)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Armental (San Salvador)	NH9063	S. Salv. de Armental	Parroquia	Armental (S. Salv.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Beacán (Santa María)	PH0030	Beacan	Parroquia	Beacán	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Carracedo (Santiago)	PG0919	Carracedo	Parroquia	Carracedo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Celaguanes (San Xulián)	PH0020	Calagantes	Parroquia	Celagantes	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Graices (San Vicente)	NG9997	Graices	Parroquia	Graices	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Gual (San Martiño)	NG9969	Gual	Parroquia	Gual	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Mirallos (Santa María)	NH9093	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
9 Peares, Os (Nosa Señora do Pilar)	PH0041	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10 Peroxa, A (San Xes)	NG9988	S. Gines	Parroquia	S. Ginés (de la Peroja)	Parroquia	x	x	A	x	x	x	x
11 Peroxa, A (Santiago)	NG9999	Santiago	Parroquia	Santiago (de la Peroja)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 Souto, O (San Cristovo)	PH0024	Souto	Parroquia	Souto	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13 Toubes (Santiago)	NH9061	Toubes	Parroquia	Taubes	Parroquia	x	x	LS	x	x	x	x
14 Villarubin (San Martiño)	NH9080	Villarubin	Parroquia	Villarubin	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
15 Búbal (San Salvador)	PH0015	S. Salv. de Búbal	Parroquia	Búbal (S. Salvador)	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
16 Marzás (Santa María)	NH9095	Marzás	Parroquia	Marzán	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	14		11		11	13	12	4	12	12	12	15

Táboa N° 336: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Paderne de A Peroxa
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. No censo de 1858 identifícase un lugar chamado Outeiro que indica pertencer á parroquia Santiago Carracedo. O mesmo sucede ca parroquia de Santiago de Toubes indicada a través do lugar Outeiro. Estas son as únicas referencias parroquiais no concello para esta data.

2. A parroquia de San Martiño de Gual do concello de A Peroxa exténdese en parte polo concello de Coles.

3. No referente a parroquia de San Cristovo do Souto, Fontán identifícase nas dúas Cartas a parroquia "Souto" na provincia de Lugo. Madoz identifícase "Souto" en Carballedo pero ca advocación de San Cristóbal. Esta parroquia con esta advocación existe no concello limítrofe, A Peroxa, en Pontevedra que supón un cambio de límites. Buscando por lugares, existe "Souto" como aldea na parroquia de Villaquinte en 1860 e en 1888 como casa de labor. A parroquia de Souto (San Cristobal) existe na Peroxa a partir de 1860.

4. San Salvador de Bubal e Santa María de Marzás son parroquias lucenses do concello de Carballedo. Para o censo de 1900 son parroquias compartidas ca Peroxa.

5. A parroquia de Santa María de Mirallos aparece no censo de 1900 formada por lugares das parroquias de San Cristovo do Souto, Santiago de Toubes e San Martiño de Vilarrubín.

As parroquias que forman o concello de A Peroxa están cartografadas na súa totalidade na CGG.

PETÍN (ver Mapa N°332).

O concello de Petín desde 1836 e do partido xudicial de Vilamartin (ata o ano 1845) ou O Barco de Valdeorras.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	1857-1860	1873-1888	CONCELLO	PARTIDO	1857-1860	1873-1888	1888	1900	
1 Freixido (Sagrado Corazón de Xesús)	PG5932	Freigido	LUGAR	Freigido de Abajo	LUGAR	-	-	L	-	-	-	x
2 Mones (San Miguel)	PG5962	Mones	Parroquia	Mones (S. Miguel)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Mones (Santa María)	PG5953	S. María	Parroquia	Sa. María (de Mones)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Monte, O (Santa Oalla)	PG6902	S. Eulalia	Parroquia	Sa. Eulalia	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Petín (Santiago)	PG5944	Petín	Parroquia	Petín	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Portomourisco (San Victor)	PG5849	Portomourisco	Parroquia	Portomourisco	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Carballo	PG5973	Carballo	Parroquia	Carballal	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
8 S. Payo	PG5942	S. Payo	Parroquia	S. Payo	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	6		7		7	5	5	5	5	5	5	6

Táboa N° 337: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Paderne de Petín
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia do Sagrado Corazón de Xesús de Freixido do concello de Larouco esténdese en parte polo concello de Petín. A parroquia de San Victor de Portomourisco do concello de Petín esténdese en parte polo concello de Larouco.

2. As parroquias de Carballo e San Paio, identificadas no 1834, pertencen na actualidade as parroquias de Santa María de Mones e San Miguel de Mones respectivamente.

O concello de Petín, formado por un total de sete parroquias en 1845 e 5 parroquias ata 1888, foron cartografadas por Fontán na CGG

PIÑOR (ver Mapa N°333).

O concello de Piñor desde 1836. Fontán identificou este concello como Barrán, homónima á parroquia do seu nome.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Barrán (San Xoán)	NH8026	Barran	Parroquia	Barrán	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Canda, A (San Mamede)	NH8025	Canda	Parroquia	Canda	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Carballeda (Santa María)	NH8019	Carballeda	Parroquia	Carballeda	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Coiras (San Xoán)	NH8131	Coiras	Parroquia	Cóiras	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Corna, A (Santa María do Desterro)	NH8110	Corna	Parroquia	Corna ó Desterro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Loeda (San Paio)	NH8005	Lueda	Parroquia	Lueda	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Torcela (Santiago)	NH8009	Torrezuela	Parroquia	Torrezuela	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	7		7		7	7	7	3	7	7	7	7

Táboa Nº 338: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Paderne de Piñor
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Coiras aparece como “Destierro (Santa María)” para 1860 e 1888. Na CGG de 1845 identifica ambos topónimos para identificar a parroquia.

2. A parroquia de Torcela identificouse co nome de Torrezuela ata o censo de 1888.

As parroquias que forman o concello de Piñor están cartografadas na súa totalidade na CGG.

A POBRA DE TRIVES (ver Mapa Nº334).

Puebla de Tribes desde 1836 e como Puebla de Trives desde 1860. No dicionario Madoz aparece como Tribes.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Barrio (San Xoán)	PG4941	Barrio	Parroquia	Barrio	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Castro, O (San Nicolao)	PG4827	Castro	Parroquia	Castro	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
3 Cotarós (Santiago)	PG4806	Colarones	Parroquia	Colarónes	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
4 Cova (Santa María)	PG3876	Coba	Parroquia	Coba	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Encomenda, A (Santo Antonio)	PG4836	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
6 Mendoia (Nosa Señora da Concepción)	PG4858	Mendoya	LUGAR	Mendoya	LUGAR	-	-	-	-	-	x	x
7 Navea (San Miguel)	PG4943	Navea	Parroquia	Navea	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Pareisás (Santo Antonio)	PG3897	Paraizás	Parroquia	Paraizás	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
9 Pena Foleche (Santa María)	PG4911	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
10 Pena Petada (Santo Estevo)	PG3895	Pena pelada	Parroquia	Pena Pelada	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
11 Piñeiro (San Sebastián)	PG4859	Piñeiro	Parroquia	Piñeiro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 Pobra de Trives, A (Santo Cristo da Mise)	PG4849	PUEBLA DE TRIBES	VILA	PUEBLA DE TRIBES	VILA	x	x	V	x	x	x	x
13 Sobrado (San Salvador)	PG4856	Sobrado	Parroquia	Sobrado	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
14 Somoza (San Miguel)	PG4825	Somoza	Parroquia	Somoza	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
15 Trives (San Lourenzo)	PG4818	S. Lorenzo	Parroquia	S. Lorenzo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
16 Trives (San Mamede)	PG4818	S. Mamed	Parroquia	S. Mamed	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
17 Trives (Santa María)	PG4839	S. M. de Tribes	Parroquia	Tribes	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
18 Vilanova (Santa María)	PG4828	Villanueva	Parroquia	Villanueva	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
19 Xunqueira (San Pedro)	PG4931	Junquera	Parroquia	Junquera	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
20 Trives, San Berisimo	PG4940	S. Brejome	Parroquia	S. Brejome	Parroquia	x	x	-	x	x	x	-
TOTAL PARROQUIAS	9		17		17	17	17	5	17	17	20	19

Táboa Nº 339: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Paderne de A Pobra de Trives
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A advocación da Pobra de Trives é San Bartolomé para as datas de 1847 e 1873.

2. A parroquia de San Berisimo de Trives, identificada na CGG como San Brejome, aparece con este topónimo ate o censo de 1873. Na actualidade pertence a parroquia de San Xoán de Barrio.

PONTEDEVA (ver Mapa Nº335).

O concello de Puentedeaba desde 1836, como Puento Deba en 1845, e do partido xudicial de Celanova no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Ponteveda (San Breixo)	NG7618	Deba Parroquia	Deba Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Trado (San Paio)	NG7609	Trado Parroquia	Trado Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2

Táboa Nº 340: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Paderne de Ponteveda
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

As dúas parroquias que forman o concello de Ponteveda foron identificadas en todas as fontes estadísticas analizadas e polo tanto cartografadas na CGG.

PORQUEIRA (ver Mapa Nº336).

O concello de Porqueira desde 1836. Na CGG aparece o nome do concello acompañado da advocación de San Lourenzo.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Abeleda (San Lourenzo)	NG9542	S. Lorenzo de Bozumaira Parroquia	Porqueira (S. Lourenzo) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Paradela de Abeleda (San Xoán)	NG9521	-	Paradela Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Porqueira (San Martiño)	NG9562	S. Mrñ. de Porqueira Parroquia	Porqueira (S. Mrñ.) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Porqueira (Santa María)	NG9552	S. M. de Porqueira Parroquia	Porqueira (Sa. Ma.) Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Sabucedo (San Salvador)	NG9583	Sabucedo Parroquia	Sabucedo Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Sobreganade (San Mamede)	NG9581	Sobreganade Parroquia	Sobreganade Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Soutelo	NG9582	Soutelo Parroquia	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	6	6	6	6	6	1	6	6	6	6

Táboa Nº 341: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Porqueira
Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Abeleda identifícase como Avelendo nos censos de 1873 e 1888.
2. A parroquia de Paradela de Abeleda é unha das diferenzas parroquiais entre as Cartas. Na CGG aparece como Paradela e no censo de 1873 como Paradela de Avelendo.
3. A parroquia de Soutelo da CGG está na actualidade na parroquia de San Mamede de Sobreganade.

O concello de Porqueira aparece cartografado integramente polas seis parroquias na CGG.

PUNXÍN (ver Mapa Nº337).

Punxín non se crea até o ano 1870 as súas parroquias formaban parte do concello de Maside.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Barbantes (Santiago)	NG8819	Barbantes Parroquia	Barbantes Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Freanes (santa María)	NG8911	Feones Parroquia	Freás Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Ourenates (San Juan)	NG8900	Ournates Parroquia	Ournates Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Punxín (Santa María)	NG8921	Pungin Parroquia	Pungin Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Vilela (Santa María)	NG8923	Vilela Parroquia	Vilela Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Villamoure (San Esteban)	NG8902	Villamoure Parroquia	Villamoure Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6	0	0	0	0	0	0	6	6	6

Táboa Nº 342: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Punxín
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Santiago de Barbantes do concello de Punxín esténdese en parte polo concello de Cenlle.

As parroquias que forman o actual concello de Punxín están cartografadas na súa totalidade na CGG.

QUINTELA DE LEIRADO (ver Mapa Nº338).

O concello de Quintela en 1836 e Leirado (Santa María) en 1845. A partir do 1847 aparece como Quintela de Leirado.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Leirado (San Pedro)	NG7654	S. Pedro de Leirado	Parroquia	Leirado (S. Pedro)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Mociños (Santa María)	NG7644	Sª Mª de Leirado	Parroquia	Leirado (SªMª)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Quintela de Leirado (San Paulo)	NG7645	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
4 Redemuíños (San Salvador)	NG7656	Riomolinos	Parroquia	Riomolinos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Xacebáns (Santiago)	NG7662	Jacebás	LUGAR	Jacebás	LUGAR	-	-	L	-	-	-	x
TOTAL PARROQUIAS	5		3		3	3	3	1	3	3	3	5

Táboa Nº 343: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Quintela de Leirado
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Santa María de Leirado identificada na CGG, que mantén este topónimo ate o censo de 1888, refírese á parroquia de Santa María de Mociños.

2. Da parroquia de Santiago de Xacebáns existe o lugar de topónimo homónimo na CGG.

3. Da parroquia de San Pedro de Leirado segregáronse as parroquias de San Paulo de Quintela de Leirado e Santiago de Xacebáns no 1900.

As tres parroquias que formaron o concello de Quintela de Leirado ata finais do século XIX aparecen localizadas na CGG.

As parroquias que forman o concello de Rairiz de Veiga están cartografadas na súa totalidade na CGG.

RAIRIZ DE VEIGA (ver Mapa Nº339).

O concello de Rairiz de Veiga desde 1836 pero Fontán identificouno como Rairiz.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Candás (San Martiño)	NG9630	Candás	MONAS	Candás	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
2 Congostro (Santa Mariña)	NG9535	Congostro	Parroquia	Congostro	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
3 Guillamil (Santo André)	NG9643	Guillamil	Parroquia	Guillamil	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
4 Lampaza (Santa María)	NG9642	Lampaza	Parroquia	Lampaza	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
5 Ordes (Santa María)	NG9547	Ordes	Parroquia	Ordes	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
6 Rairiz de Veiga (San Xoán)	NG9569	Rairiz	Parroquia	Rairiz	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
7 Sabariz (San Pedro)	NG9662	Sabariz	Parroquia	Sabariz	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
8 Zapeaus (Santo Adrao)	NG9548	Zapeaus	Parroquia	Zapeaus	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8		7		8	0	8	8	8	8	8	8

Táboa Nº 344: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Rairiz de Veiga
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Martiño de Candás é unha das diferenzas parroquias entre as Cartas. No 1834 Fontán localizou o mosteiro de Candás.

As parroquias que forman o concello de Rairiz de Veiga están cartografadas no seu conxunto na CGG.

RAMIRÁS (ver Mapa N^o340).

O actual concello de Ramirás constituíuse polos concellos de Freas das Eiras e Villameá creados en 1836. As parroquias de Freas das Eiras e as de Villameá integráronse en Ramirás no ano 1926.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Casardeita (Santiago)	NG8740	Casardeita	Parroquia	Casardeita	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Escudeiros (San Xoán)	NG7763	Escudeiros	Parroquia	Escudeiros	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Freás de Eiras (Santa María)	NG8700	Freás de Eiras	Parroquia	Freás de Eiras	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Grixá (Santa Isabel)	NG7773	P. Grijo	PONTE	P. Grijo	LUGAR	-	-	L	-	x	x	x
5 Mosteiro (San Pedro)	NG8608	Mosteiro	Parroquia	Mosteiro	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
6 Paizás (San Salvador)	NG8619	Paizás	Parroquia	Paizás	Parroquia	x	-	L	x	x	x	x
7 Penosiños (San Salvador)	NG7780	S. Salv. de Paizás	Parroquia	Penosiños (S. Salv.)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Penosiños (Santo André)	NG7781	S. Andrés de Penosiños	Parroquia	Penosiños (S. Andrés)	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
9 Rubiás (Santiago)	NG8608	Rubiás	Parroquia	Rubiás	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
10 Villameá de Ramirás (Santa María)	NG7699	Villameá	Parroquia	Villameá	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
FREAS DE EIRAS		4	4	4	3	4	4	5	5	5	5	5
VILAMEÁ		4	4	0	4	1	4	5	5	5	5	5

Táboa N° 345: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Ramirás

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Maddoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de Casardeita, Escudeiros, Freás de eiras, Grixá e Paizás forman o concello de Freas das Eiras e as parroquias de Mosteiro, San Salvador e Santo André de Penosiños, Rubiás e Villameá de Ramirás o de Villameá.

2. Modificación do topónimo da parroquia de Freás das por Freás entre 1860 e 1888.

3. A parroquia de Mosteiro aparece co topónimo de Mosteiro de Lobás para 1860 e 1973.

4. A parroquia de Villameá de Ramirás como Villameá ata o 1888.

5. A parroquia de San Salvador de Penosiños do concello de Ramirás exténdese en parte polo concello de Gomesende.

As parroquias actuais do concello, que formaban os concellos de Villameá e Freas das Eiras no século XIX, están cartografadas na CGG.

RIBADAVIA (ver Mapa N^o342).

Rivadavia desde 1836, Rivadavia desde 1845 e Rivadavia desde 1860. De Rivadavia segregouse Carballeda de Avia no ano 1858 e incorpora parte dos concellos de Beade en 1856 e Melón en 1948.

(ver táboa páxina seguinte)

1. A vila de Ribadavia intégrase nas parroquias de Francelos, San Domingos, San Xoán, Santa María de Oliveira e Santiago no 1860 e para 1888 nas de San Xoán, Santa María de Oliveira e Santiago. Con respecto as parroquias de Santa María de Oliveira de afuera e Santiago de afuera, existentes nas fontes oficiais anteriores a 1900 e inexistentes en datas posteriores, localizáronse como un único punto na igrexa de San Francisco xa que foi imposible precisar mais.

2. Cambio de toponimo para a parroquia de Francelos como “Ribadavia (Santa María Magdalena)” entre o 1858 e 1900.

3. A parroquia de San Cristóbal de Regodeigón do concello de Beade exténdese en parte polo concello de Ribadavia.

4. A parroquia de Santa María de Groba de 1845 está na parroquia de San Pedro de Sanín.

5. As parroquias de Noboa e Vilar de Condes pertencen o concello de Ribadavia ate o 1847 e no censo de 1860 aparecen traspasadas ó concello de Carballeda de Avia.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Campo Redondo (Santo André)	NG7835	Campo-redondo	Parroquia	Campo Redondo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Esposende (Santiago)	NG7836	Sto. de Esposende	Parroquia	Esposende (Santo.)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Francelos (Santa María Madanela)	NG6891	Francelos	LUGAR	Francelos	LUGAR	-	-	L	x	x	x	x
4 Regodeigón (San Cristóbal)	NG7814	S. Cristóbal	Parroquia	S. Cristóbal (de Regodeigón)	Parroquia	x	x	A	x	x	x	x
5 Ribadavia (San Domingos de Fóra)	NG7802	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-
6 Ribadavia (San Domingos)	NG7802	RIVADAVIA	VILA	RIVADAVIA	VILA	-	-	V	x	-	-	-
7 Sanín (San Pedro)	NG7865	Sanín	Parroquia	Sanín	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Ventosela (San Paio)	NG7823	Ventosela	Parroquia	Ventosela	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Groba (Santa María)	NG7844	Groba	LUGAR	Groba	Parroquia	x	x	L	x	x	x	-
10 Carballeda (San Miguel)	NG6885	Carballeda	Parroquia	Carballeda	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Novoa (Santo Estevo)	NG6884	Noboa	Parroquia	Noboa	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 Vilar de Condes (santa María)	NG6854	Vilar de Condes	Parroquia	Vilar de Condes	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
13 Ribadavia (San Juan)	NG6702	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x
14 Ribadavia (S ^{ta} M ^a de Oliveira)	NG6702	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x
15 Ribadavia (Santiago)	NG6702	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x
16 Ribadavia (S ^{ta} M ^a Magdalena de afuera)	NG6702	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x
17 Ribadavia (S ^{ta} M ^a de Oliveira de afuera)	NG6702	-	-	-	-	-	-	-	x	x	-	x
18 Ribadavia (Santiago de afuera)	NG6702	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8		7		8	8	8	8	12	12	10	13

Nº 346: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Ribadavia

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

RIÓS (ver Mapa Nº342).

O concello de Riós desde 1836 pero que Fontán identificou na CGG como Orríos.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Castelo de Abaixo (Santa María)	PG4495	Castelos de abaixo	Parroquia	Castelos de Abajo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Castelo de Cima (Santa María)	PG4487	Castelos de Cima	Parroquia	Castrelás de Cima	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Fumaces e A Trepá (Santa María)	PG3488	Trepá	LUGAR	Fumaces	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Navallo, O (San Vicente)	PG4540	Naballo	LUGAR	Naballo	LUGAR	-	-	L	-	-	-	x
5 Progo (San Miguel)	PG4424	Prógo	Parroquia	Progo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Riós (Santa María)	PG4428	ORRÍOS	VILA	ÓRRÍOS	VILA	x	x	V	x	x	x	x
7 Rubiós (San Pedro)	PG4406	Rubiós	LUGAR	Rubiós	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Trasestrada (Santo Estevo)	PG4501	Trasestrada	Parroquia	Trasestrada	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Pousada	PG4435	Pousada	Parroquia	Pousada	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
10 Trasverea (San Pedro)	PG3580	San Pedro de Trasverá	LUGAR	Trasverea	LUGAR	x	x	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	8		6		8	8	8	9	7	7	7	8

Nº 347: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Riós

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Da parroquia de Santa María de Fumaces e A Trepá, que se estende en parte polo concello de Vilardevós, existe o lugar de Trepá na CGG e no 1858 os lugares de Fumaces e Trepá. A parroquia identificase como Fumaces nas datas de 1873 3 1888.

2. Da parroquia de San Vicente do Navallo da que existe o lugar do seu toponimo na CGG formaba parte da parroquia de Santa María de Riós ata a creación desta parroquia.

3. A parroquia de Pousada da CGG aparece na actualidade na parroquia de San Miguel de Progo.

4. A parroquia de San Pedro de Traveira existente tan só no 1847, onde Fontán a cartografou como lugar, aparece na actualidade na parroquia de Santo Estevo de Trasestrada.

As parroquias que formaban o concello de Ríos no 1836 están cartografadas no seu conxunto na CGG.

A RÚA (ver Mapa N°343).

O concello con nome inicial de Rúa desde 1836 (na CGG como La Rúa).

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Roblido (San Xoán)	PG5916	Roblido	Parroquia	Roblido	Parroquia	x	x	AR	-	x	x	x
2 Rúa de Valdeorras, A (Santo Estevo)	PG5955	LA RUA	VILA	LA RUA	VILA	x	x	V	x	x	x	x
3 San Xulián (San Xulián)	PG5968	S. Julian	LUGAR	S. Julian	LUGAR	-	-	AR	-	-	-	x
TOTAL PARROQUIAS	3	2	2	2	2	2	3	1	2	2	3	

N° 348: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de A Rúa

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de A Rúa de Valdeorras alterna os topónimos de La Rúa ata 1873 e Rúa en 1888.

2. Da parroquia de San Xulián existía o lugar que leva o seu mesmo topónimo na CGG que formaba parte da parroquia de Santo Estevo de a Rúa de Valdeorras.

As parroquias que forman o concello de A Rúa están cartografadas na súa totalidade na CGG.

RUBIÁ (ver Mapa N°344).

O concello de Rubiana desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Barrio de Cascallá, O (Nosa señora da A)	PH7041	Barrio	Parroquia	Barrio	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Biobra (San Miguel)	PH7055	Biobra	Parroquia	Biobra	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Covas (San Salvador)	PH7085	Cuebas	Parroquia	Cueba	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Oulego (San Miguel)	PH7007	Oulego	Parroquia	Oulego	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Pardollán (Santo Estevo)	PH7082	Pardollán	LUGAR	Pardollán	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Porto, O (San Cristovo)	PH7025	Puerto	LUGAR	Puerto	LUGAR	x	-	L	x	x	x	x
7 Quereño (San Cristovo)	PG7988	Quereño	Parroquia	Quereño	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Robledo da Lastra, O (Nosa Señora da C)	PH7026	Robledo	Parroquia	Robledo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Rubiá (Santa Mariña)	PH6081	Rubiana	Parroquia	Rubiana	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10 Veiga de Cascallá, A (Santa Cruz)	PH7022	Cascallana	Parroquia	Cascallana	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Castelo	PH7042	Castelo	Parroquia	Castelo	Parroquia	-	-	L	-	-	-	-
12 Sobredo (Santo Antonio)	PH7090	Sobredo	Parroquia	Sobredo	Parroquia	x	-	L	x	-	-	-
13 Villar de Silva	PH7083	Villar de Silva	Parroquia	Villar de Silva	Parroquia	-	-	L	-	-	-	-
14 Vilar de Géos (San Xusto)	PH7061	Vilar de Géos	Parroquia	Vilar de Géos	Parroquia	x	-	L	x	x	-	-
TOTAL PARROQUIAS	10	12	13	12	9	14	12	11	10	10		

N° 349: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Rubiá

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Dicionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Barrio de Cascallá aparece con varias casuísticas na serie temporal. Aparece coa advocación de Santa María e San Pedro no 1847 e como Barrio ate o censo de 1888.

2. A parroquia de Santo Estevo de Pardollán é unha das diferencias parroquiais entre as cartas. No 1834 estaba cartografada como lugar.

3. A parroquia de O Porto existía como a parroquia de “ Puerto Real” entre o 1860 e 1888.

4. A desaparecida parroquia de Santo Antonio de Sobredo incorpórase á parroquia de San Cristovo de Quereño no censo 1873, onde se identifica esta parroquia como “Quereño y Sobredo”. No censo de 1888 aparece ca advocación de Santo Antonio.

5. A parroquia do Robledo da Lastra aparece como Robledo ata o censo de 1888.

6. A Veiga de Cascallá aparece como Cascallana ata 1847 e La Vega ata 1888.

7. Santa Mariña de Rubiá é parroquia compartida co concello do Barco de Valdeorras no censo de 1900.

8. As parroquias de Castelo, Vilar de Silva e San Xusto de Vilar de Xéos, da CGG, están na actualidade nas parroquias Nosa Señora da Asunción do Barrio de Cascallá, Santo Estevo de Pardollán e San Cristovo de Quereño respectivamente.

Os topónimos parroquiais que forman o concello de Rubiá están cartografadas no seu conxunto na CGG.

SAN AMARO (ver Mapa N°345).

O concello de Salamonde desde 1836 pasando a chamarse San Amaro en 1860.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Anllo (Santiago)	NG7953	Anllo Parroquia	Anllo Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Barón, O (San Fiz)	NG7944	Varón Parroquia	Varón Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Beariz (San Martiño)	NG7971	Bearis Parroquia	Bearis Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Eiras (Santa Ouxea)	NG7889	Eiras Parroquia	Eiras Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Grixoa (Santa María das Neves)	NG7964	Grijó Parroquia	Grijó Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Las (San Cibrao)	NG7991	Las Parroquia	Las Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Navío (San Fiz)	NG7950	Nabio Parroquia	Nabio Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Salamonde (Santa María)	NG7982	Salamonde Parroquia	Salamonde Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	6	6	6	6	3	7	7	7	8

N° 350: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de San Amaro

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Fiz do Varón do concello do Carballiño exténdese en parte polo concello de San Amaro. É parroquia compartida en 1900.

2. A parroquia de San Fiz de Navío forma parte do concello de Cenlle ata o 1847.

As parroquias que forman o concello de San Amaro están cartografadas na súa totalidade na CGG.

SAN CIBRAO DAS VIÑAS (ver Mapa N°346).

O concello de San Ciprián das Viñas desde 1836, excepto no 1845 e 1847 que aparece como Viñas.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Gargantós (Santa Comba)	NG9738	Gargantós	Parroquia	Gargantós	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Noalla (San Salvador)	NG9852	Noalla	Parroquia	Noalla	Parroquia	x	x	A	x	x	x	x
3 Pazos de San Clodio (San Clodio)	NG9875	Pazos	Parroquia	Pázos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Rabeda, A (Santa Cruz)	NG9881	S. Cruz de la Rabéda	Parroquia	Rabeda (Sa. Cruz)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Rante (Santo André)	NG9840	Rante	Parroquia	Rante	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 San Cibrao das Viñas (Santo Ildefonso)	NG9833	Viñas	Parroquia	Viñas	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Soutopenedo (San Miguel)	NG9719	Souto Penedo	Parroquia	Souto Penedo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	7	7	7	7	7	7	7	5	7	7	7	7

Nº 351: Evolución parroquial entre 1834-1900 no con cel lo de San Cibrao das Viñas

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Salvador de Noalla exténdese en parte polo concello de Ourense xa que é parroquia compartida para 1900.

2. A parroquia de Pazos identificada nas fontes ate o censo de 1888 refñírese á actual Pazos de San Clodio.

As parroquias que forman o concello de San Cibrao das Viñas están cartografadas no seu conxunto na CGG.

SAN CRISTOVO DE CEA (ver Mapa Nº347).

O concello de Cea desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Castrelo (San Cibrao)	NH8031	Castrelo	Parroquia	Castrelo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Cea (San Cristovo)	NH8033	Cea	Parroquia	Cea	Parroquia	x	x	V	x	x	x	x
3 Covas (Santa María)	NH8054	-	-	N ^ª S ^ª da Coba	CAPELA	-	-	-	-	-	-	x
4 Lamas (San Martiño)	NH7093	Lamas	Parroquia	Lamas	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Longos (Santa Baía)	NH8013	Longos	Parroquia	Longos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Mandrás (San Pedro)	NG8958	Mandrás	Parroquia	Mandrás	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 San Fagundo (San Fagundo)		S. Facundo	Parroquia	S. Facundo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Oseira (Santa María a Real)	NH8160	Oseira	MONAS	Oseira ¹	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Pereda (Santa Baía)	NH8040	Pereda	Parroquia	Pereda	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Souto (San Salvador)	NG8959	Souto	Parroquia	Souto	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Vales (San Pedro)	NH8099	M. de la Martiña	MONTE	Martiña	LUGAR	-	-	L	-	-	-	x
12 Viña (San Román)	NH8081	Viña	Parroquia	Viña	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13 Vilaseco (San Miguel)	NG8969	Vilaseco	Parroquia	Vilaseco	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
14 Candás (San Mamede)	NH8025	Candá	Parroquia	Candá	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
15 Coiras (San Juan)	NH8131	Coiras	Parroquia	Coiras	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	10	11	11	11	11	11	8	11	11	11	15

Nº 352: Evolución parroquial entre 1834-1900 no con cello de San Cistovo de Cea

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Román da Viña do concello de San Cristovo de Cea exténdese en parte polo concello de Vilamarín.

2. Da parroquia de Santa María de Covas existía a capela da Nosa Señora da Coba no 1845.

3. A parroquia de San Fagundo aparece nos censos comprendidos entre 1860 e 1900 como “Cea (San Facundo)”.

4. As parroquia de San Mamede de Candás e San Xoán de Coiras do concello de Piñor exténdese en parte polo concello de San Cristovo de Cea.

5. As parroquia de San Cristovo de Cea e San Pedro de Vales, que aparecen en 1900, segregáronse das parroquias de San Cristovo de Cea e Santa María a Real de Oseira respectivamente.

As parroquias que forman o concello de San Cristovo de Cea están cartografadas na súa totalidade na CGG.

SAN XOÁN DE RÍO (ver Mapa N°348).

O concello de Río desde 1836

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Argas (San Silvestre)	PG3973	S. Silvestre de Argas	Parroquia	Árgas (S. Silvestre)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Cabanas, As (San Paio)	PG4924	Cabanas	Parroquia	Cabánas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Castrelo (Santa María)	PG3961	Castrelo	Parroquia	Castrelo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Cerdeira (Santa María Madanela)	PG3889	Cerdeira	Parroquia	Cerdeira	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Medos (Santa Mariña)	PG3975	Medos	Parroquia	Médos	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
6 Río (San Xoán)	PG4902	Río	Parroquia	Río	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 San Xurxo (Santa María da O)	PG4914	Sanjurjo	Parroquia	Sanjurjo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Seoane de Argas (San Xoán)	PG3984	S. Ju. de Argas	Parroquia	Árgas (S. Juln.)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Villardá (Santa María)	PG3967	Villardá	Parroquia	Villardá	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	9		9		9	8	9	5	9	9	9	9

N° 353: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de San Xoán de Río

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de “Argas (San Juan)” que aparece nos censos de 1860-1873 e 1888 refírese á parroquia de Santa María da O de San Xurxo.

O concello de San Xoán de Río aparece cartografado integramente polas nove parroquias na CGG.

SANDIÁS (ver Mapa N°349).

O concello de Sandianes desde 1836, pero na CGG aparece como Sandiás.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Couso de Limia (Santa María)	PG0612	Couso	Parroquia	Couso	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Piñeira de Arcos (San Xoán)	PG0626	Piñeira	Parroquia	Piñeira de Arcos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Sandiás (Santo Estevo)	PG0633	Sandiás	Parroquia	Sandiás	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	3		3		3	3	3	3	3	3	3	3

N° 354: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Sandiás

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Piñeira de Arcos foi identificada como Piñeira no 1834, o mesmo que aparece nos censos de 1860-1873-1888.

As parroquias que forman o concello de Sandiás están cartografadas na súa totalidade na CGG.

SARREAUS (ver Mapa N°350).

Sarreaus desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Bresmaus (San Bartolomeu)	PG1654	Bresmáus	Parroquia	Bresmaos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Codosedo (Santa María)	PG1656	Codesêdo	Parroquia	Codesêdo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Cortegada (San Xoán)	PG1623	Cortegada	Parroquia	Cortegada	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Freixo (Santiago)	PG1670	Río Freixo	Parroquia	Río Freixo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Lodoselo (Santa María)	PG1568	Lodoselo	Parroquia	Lodoselo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Nocelo da Pena (San Lourenzo)	PG1577	Nocelo de Pena	Parroquia	Nocelo de Pena	Parroquia	x ²	x	L	x	x	x	x
7 Paradiña (Santa María Madanela)	PG1684	Paradiña	Parroquia	Paradiña	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Perrelos (Santa María)	PG1641	Perrelos	Parroquia	Perrelos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Sarreaus (San Salvador)	PG1650	Sarreáus	LUGAR	Sarreaus ¹	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10 Freande	PG1680	Freande	Parroquia	Freánde	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	9		9		10	9	9	9	9	9	9	9

Nº 355: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Sarreaus
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Salvador de Sarreaus é unha das diferencias parroquiais entre as cartas.
 2. Para a data de 1847 a parroquia de Nocelo da Pena aparece ca advocación de Santa María.
 3. A parroquia de Freande da CGG está na actualidade na parroquia de na parroquia de Santiago de Freixo, e o nome desta parroquia actual é o mesmo topónimo que tiña un lugar da parroquia chamada en 1834 Río Freixo.
- As parroquias que forman o concello de Sarreaus están cartografadas no seu conxunto na CGG.

TABOADELA (ver Mapa Nº351).

O concello de Taboadela desde 1836 e do partido xudicial de Allariz no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Mesón de Calvos, O (Santa María)	NG9769	Calbos	LUGAR	Calbos	LUGAR	-	-	-	-	-	-	-
2 Mezquita, A (San Pedro)	NG9746	Mezquita	Parroquia	Mezquita (S. Pedro)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Rabeda, A (Santiago)	NG9798	Sant. de Rabeda	Parroquia	Rabeda (Santo.)	Parroquia	x	x	AS	x	x	x	x
4 Soutomaíor (Santiago)	NG9757	Sotomayor	Parroquia	Sotomayor	Parroquia	x	x	AS	x	x	x	x
5 Taboadela (San Miguel)	NG9777	Taboadela	Parroquia	Taboadela	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Torán (Santa María)	NG9766	Torán	Parroquia	Toran	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Touza, A (San Xurxo)	NG9758	Touza	Parroquia	Touza	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	7		5		5	5	5	4	5	5	5	6

Nº 356: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Taboadela
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Pedro da Mezquita do concello da Merca exténdese en parte polo concello de Taboadela. É Parroquia compartida no 1900.
 2. No censo de 1858 aparecen as excepcións da existencia de dous lugares que sinalan o nome das súas parroquias: Pazos de Santiago de Rabeda e Pazos de Santiago de Soto Mayor.
- O concello de Taboadela, formado por cinco das parroquias que o forman na actualidade no século XIX, aparecen cartografadas na CGG.

TEIXEIRA (ver Mapa Nº352).

Concello con nome inicial de Tujeira desde 1836, Tejeira no 1847 e La Tejeira desde 1900. Fontán non identifica a este concello na súa CGG de 1845.

A parroquia galega a partir da Carta Geométrica de Galicia

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Abeleda (Santa María)	PG2985	Abeleda	Parroquia	Abeleda	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Boazo (Santa María)	PG2962	Boazo	Parroquia	Boazo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Cristosende (Santa María)	PG2943	Cristosende	Parroquia	Cristosende	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Fontao (San Bartolomeu)	PG2975	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	x
5 Lumearas (San Salvador)	PG2964	Lumearas	Parroquia	Lumearas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Montoedo (Santa Mariña)	PG2952	Montoedo	Parroquia	Montoedo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Pedrafita (San Martiño)	PG2940	Pedrafita	Parroquia	Pedrafita	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Sistin (Santa María)	PG2848	Sistin	Parroquia	Sistin	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	7	7	8	8	1	8	8	8	8	8	8

Nº 357: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Teixeira
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Cambio de modificación da advocación da parroquia de Cristosende no 1847 por San Cristovo e no 1900 por San Salvador.
 2. A parroquia de Fontao aparece ca advocación de Santa Marta ó Maria no 1847.
- As parroquias que forman o concello de A Teixeira están cartografadas no seu conxunto na CGG.

TOÉN (ver Mapa Nº353).

O concello de Toen desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Alongos (San Martiño)	NG8856	Alongos	Parroquia	Alongos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Feá (Santa María)	NG8828	Feá	Parroquia	Feá	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Moreiras (San Pedro)	NG8884	Pedro de Moreiras	Parroquia	Moreiras (S. Pedro)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Mugares (Santa María)	NG8886	Mugares	Parroquia	Mugares	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Puga (San Mamede)	NG8825	Puga	Parroquia	Puga	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Toén (Santa María)	NG8865	Toén	Parroquia	Toén	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Trelle (Nosa Señora dos Anxos)	NG8861	Castro de Trelle	MONTE	Trelle	LUGAR	-	-	L	-	x	x	x
8 Xestosa (Santa María)	NG8832	Gestosa	Parroquia	Gestosa	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	8	7	7	7	7	8	7	8	8	8	8	8

Nº 358: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Toén
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Da parroquia de Trelle existía cartografado o lugar do seu topónimo homónimo no 1845.
- As parroquias que forman o concello de Toén están cartografadas na súa totalidade na CGG.

TRASMIRAS (Mapa Nº354).

O concello de Trasmiras desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Abavides (San Martiño)	PG1515	Abavides	Parroquia	Abavides	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Chamosiños (Santa Baia)	PG1522	S. Eulalia	Parroquia	Sa. Eulalia	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Escornaboís (Santa María)	PG1575	Escornaboís	Parroquia	Escornaboís	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Lobaces (Santa María)	PG1524	Lobaces	Parroquia	Lobaces	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Trasmiras (San Xoán)	PG1543	Trasmiras	Parroquia	Trasmiras	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Vila de Rei (San Salvador)	PG1562	Villa de Rey	Parroquia	Villa de Rey	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Vilar de Lebres (San Salvador)	PG1449	Villar de Liebres	Parroquia	Villar de Liebres	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Vilaseca (San Román)	PG1557	Vila Seca	Parroquia	Vila Seca	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Zos (Santa María)	PG1505	Zos	Parroquia	Zos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9

Nº 359: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Trasmiras
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

O concello de Trasmiras aparece cartografado integramente polas nove parroquias na CGG.

A VEIGA (ver Mapa Nº355).

Concello con nome inicial de La Vega desde 1836, e de novo a partires de 1860 xa que en 1845 aparece como Veiga, no 1847 como Vega (del Bollo) e no 1858 como Vega.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Baños (San Fiz)	PG6747	Baños	Parroquia	Baños	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Candeda (San Miguel)	PG6833	Candeda	Parroquia	Candeda	Parroquia	x	x	L	-	-	-	-
3 Carracedo (San Miguel)	PG5799	Carracedo	Parroquia	Carracedo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Casdenodres (San Salvador)	PG6820	Casdenodres	Parroquia	Casdenodres	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Castromao (Santa María)	PG6708	-	-	Castromao	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Castromarigo (San Miguel)	PG6821	Castromarigo	Parroquia	Castromarigo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Corexido (Santo Estevo)	PG6804	Curegido	Parroquia	Curegido	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Corzos (Santiago)	PG6736	Corzos	Parroquia	Corzos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Curra (San Miguel)	PG6863	Curra	LUGAR	Curra	LUGAR	x	x	L	x	x	x	x
10 Espiño (San Vicenzo)	PG6861	Espiño	Parroquia	Espiño	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Hedreira (Santa Comba)	PG7811	Edreira	Parroquia	Edreira	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
12 Lamalonga (Santa María)	PG6873	Lamalonga	Parroquia	Lamalonga	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13 Meda (Santa María)	PG6844	Mèda	LUGAR	Meda	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
14 Meixide (Santa María)	PG7802	Meigide	Parroquia	Meigide	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
15 Ponte, A (Santa María Madane)	PG7739	Ponte	Parroquia	Ponte	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
16 Prada (Santo André)	PG6827	Prada	Parroquia	Prada	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
17 Prado (Santo Estevo)	PG6850	Prado	Parroquia	Prado	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
18 Pradolongo (San Pedro)	PG5789	-	-	Prado Longo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
19 Requeixo (Santo André)	PG6890	Requeijo	Parroquia	Requeijo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
20 Riomaio (San Tomé)	PG6849	Riomaio	Parroquia	Riomaio	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
21 San Fiz (Santa Catalina)	PG6900	S. Fiz	Parroquia	S. Fiz	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
22 San Lourenzo (San Lourenzo)	PG6759	S. Lorenzo	Parroquia	S. Lorenzo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
23 Santa Cristina (San Tirso)	PG6811	S. Cristina	Parroquia	Sa. Cristina	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
24 Seoane (San Xoán)	PG6797	Seoane	Parroquia	Seoane	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
25 Valdin (Santa María)	PG6776	Valdin	Parroquia	Valdin	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
26 Veiga, A (Santa María)	PG6729	Veiga	Parroquia	Veiga	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
27 Vilaboa (Santa Lucía)	PG6813	Vilaboa	Parroquia	Vilaboa	Parroquia	x	x	A	x	x	x	x
28 Vilanova (San Pedro)	PG7831	Vilanoba	Parroquia	Vilanoba	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
29 Xares (Santa María)	PG7709	Jares	Parroquia	Jares	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
30 Alberguería (Santa María)	PG6806	Alberguería	Parroquia	Alberguería	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	29		26		29	30	30	30	29	29	29	29

Nº 360: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de A Veiga
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Miguel de Castromarigo aparece ca advocación de San Mamede en toda a serie temporal analizada. O mesmo sucede caparroquia de San Miguel de Curra que se identifica ca advocación de “Santo Angel”.

2. No 1847 no listado parroquial do concello aparecen as parroquias de “Prada, San Fiz” e “Prado, San Lourenzo” que fan referencia ás parroquias de San Fiz e San Lourenzo respectivamente.

3. A parroquia de Santa María de Meda é unha das diferencias parroquiais entre as cartas. No 1834 Fontán tiña cartografado como lugar no seu mapa.

4. A parroquia de 1834 de Alberguería desapareceu baixo o encoro de Prada.

Do concello de A Veiga aparecen localizadas todas as actuais parroquias na CGG. A parroquia de Curra aparece como lugar.

VEREA (ver Mapa N°356).

O concello de Verea desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Albos (San Mamede)	NG8625	Albos Parroquia	Álbos Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
2 Bangueses (San Miguel)	NG7681	Bangueses Parroquia	Bangueses Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
3 Cexo (Santa María)	NG8622	S. M. de Cejo Parroquia	Cejo (Sa. Ma.) Parroquia	-	x	Ll	x	x	x	x
4 Cexo (Santo Adrao)	NG8612	S. Adrian de Cejo Parroquia	Cejo (S. Adrian) Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
5 Domés (San Martiño)	NG8674	Doméz Parroquia	Doméz Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
6 Gontán (Santo André)	NG8663	Gontán Parroquia	Gontán Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
7 Ourille (San Pedro)	NG8681	Ourille Parroquia	Ourille Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
8 Pitelos (Santa María)	NG9611	Pitelos Parroquia	Pitelos Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
9 Portela (Santa Baia)	NG8650	Portela Parroquia	Portela Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
10 Sanguñedo (San Salvador)	NG9600	Sanguñedo Parroquia	Sanguñedo Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
11 Verea (Santiago)	NG8661	Verea Parroquia	Verea Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
12 Ansemil (Santa María)	NG8675	Ansemil Parroquia	Ansemil Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	11	11	11	0	11	6	11	11	11	11

N° 361: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Verea

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Pitelos aparece ca advocación de San Martiño entre os censos de 1860 e 1888.

2. A parroquia de Santa María de Ansemil do concello de Celanova exténdese en parte polo concello de Verea, xa que é parroquia compartida no 1900.

As parroquias que forman o concello de Verea están cartografadas na súa totalidade na CGG.

VERÍN (ver Mapa N°357).

O concello de Verín desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Ábedes (Santa María)	PG3414	Ábedes Parroquia	Ábedes Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Cabreiroá (San Salvador)	PG3401	Cabreiroá Parroquia	Cabreiroá Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Feces de Abaixo (Santa María)	PG3310	Feces de Abajo Parroquia	Feces de Abajo Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Feces de Cima (Santa María)	PG3345	Feces de Cima Parroquia	Feces de Cima Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Mandín (Santa María)	PG3314	Mandín Parroquia	Mandín Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Mourazos (San Martiño)	PG3308	Mourazos Parroquia	Mourazos Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Pazos (San Fiz)	PG2484	Pazos Parroquia	Pazos Parroquia	x	x	V	x	x	x	x
8 Queirugás (San Bartolomeu)	PG3436	Quiroganes Parroquia	Quiroganes Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Queizás (San Pedro)	PG2482	Quizanes Parroquia	Quizanes Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10 Rasela, A (Santa María)	PG3405	Rasela Parroquia	Rasela Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Tamagos (Santa María)	PG3309	Tamagos Parroquia	Tamagos Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
12 Tamaguelos (Santa María)	PG2396	Tamaguelos Parroquia	Tamaguelos Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13 Tintores (Santa Cristina)	PG2497	Titores Parroquia	Titores Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
14 Verín (Santa María a Maior)	PG2494	VERIN VILA	VERIN VILA	-	-	L	x	x	x	x
15 Vilamaior do Val (Santiago)	PG3418	Villamayor Parroquia	Villamayor Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
16 Vilela (San Martín)	PG2496	Vilela Parroquia	Vilela Parroquia	-	-	V	x	x	x	-
17 Lama de Arcos (Santa María)	PG3321	Lama de Arcos Parroquia	Lama de Arcos Parroquia	-	-	L	x	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	6	17	17	14	14	17	17	16	16	15

N° 362: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Verín

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Lamas de Arcos está na actualidade en Portugal como freguesía do concello de Chaves no distrito de Vila Real. Na CGG de 1834 estaba na fronteira da provincia de Ourense e Portugal: capela por un lado e a aldeapor outro.

2. A parroquia de San Martiño de Vilela da CGG esta na actualidade na parroquia de Santa Cristina de Tintores.

As parroquias que forman o concello de Verín están cartografadas no seu conxunto na CGG.

VIANA DO BOLO (ver Mapa N°358).

O concello de Viana desde 1836 e Viana del Bollo desde 1858.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Bembibre (Santo André)	PG5637	Bembibre	Parroquia	Bembibre	Parroquia	x	x	x	x	x	x	x
2 Caldesiños (Santa Cristina)	PG5668	Caldesiños	Parroquia	Caldesiños	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Cepedelo (Santa María)	PG6655	Cepedelo	Parroquia	Cepedelo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Covelo (San Lourenzo)	PG5756	Cobelo	Parroquia	Cobelo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Fornelos de Filloas (Santa María)	PG5605	Fornelos de Filloas	Parroquia	Fornelos de Filloas	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Fradelo (San Vicenzo)	PG5730	Fradelo	Parroquia	Fradelo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Froxais (San Brais)	PG6711	Forjais	Parroquia	Forjais	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
8 Grixoa (San Pedro)	PG5715	Grijoa	Parroquia	Grijoa	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
9 Hedroso (San Román)	PG5793	Droso	Parroquia	Edroso	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
10 Louzaregos (Santa María)	PG5699	Lozartegos	Parroquia	Lozartegos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
11 Mourisca (Santa María)	PG5773	Morisca	Parroquia	Morisca	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
12 Paradelas (San Pedro)	PG6710	Paradela	Parroquia	Paradela	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
13 Penouta (San Bartolomeu)	PG6731	Penouta	Parroquia	Penouta	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
14 Peixeiros (Santa María)	PG5673	Pegeiros	LUGAR	Pegeiros	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
15 Pinza (Santa María)	PG5679	Pinza	Parroquia	Pinza	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
16 Ponte, A (Santa Mariña)	PG5722	Sa. Marina	Parroquia	Sta. Marina	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
17 Pradocabalos (Santa María)	PG5645	Prado Cabalos	Parroquia	Prado Cabalos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
18 Pradorramisquedo (San Sebastián)	PG6688	-	-	Prado Ramisquedo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	-
19 Punxeiro (San Marcos)	PG5771	Punxeiro	Parroquia	Punxeiro	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
20 Quintela de Hedroso (San Cosme)	PG6702	-	-	Quintela de Edroso	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
21 Quintela de Umoso (Padre Eterno)	PG6607	Humoso	Parroquia	Humoso (Quintela)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
22 Quintela do Pando (Santa Isabel)	PG5742	Quintela	Parroquia	Quintela	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
23 Ramilo (San Pedro)	PG6753	Ramilo	Parroquia	Ramilo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
24 Rubiais (San Cibrao)	PG6618	Rubias	Parroquia	Rubias	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
25 San Cibrao (San Cibrao)	PG5750	S. Ciprián	Parroquia	S. Ciprian	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
26 San Mamede (Santiago)	PG5765	S. Mamed	Parroquia	S. Mamed	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
27 San Martín (San Xoán)	PG5791	S. Martín	Parroquia	S. Martín	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
28 Sever (San Lourenzo)	PG6642	Seber	Parroquia	Seber	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
29 Solbeira (Santo Adrao)	PG5676	Solveira	Parroquia	Solveira	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
30 Tabazoa de Hedroso (Santa María)	PG5786	Tabazoa	Parroquia	Tabazoa	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
31 Tabazoa de Umoso (San Sebastián)	PG6605	-	-	Humoso (Tabazoa)	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
32 Viana do Bolo (Santa María)	PG5751	VIANA	VILA	VIANA	VILA	x	x	-	x	x	x	x
33 Vilar demilo (Santa María Madanela)	PG5695	Vilar de Milo	Parroquia	Vilar de Milo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
34 Vilameao (Santo Antón)	PG5707	Vilameao	Parroquia	Vilameao	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
35 Vilaseco da Serra (San Vicente)	PG6612	Vilaseco	Parroquia	Vilaseco	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
36 Andejarje	PG5619	Andejarje	Parroquia	Andejarje	Parroquia	-	-	L	-	-	-	-
37 Barjacoba	PG6666	Barjacoba	Parroquia	Barjacoba	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
38 Fornelos de Covas, Santo Andrés	PG5764	Fornelos	Parroquia	Fornelos	Parroquia	x	x	-	L	x	x	x
39 Pias	PG6631	Pias	Parroquia	Pias	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
40 S ^a Marina, Santa Marina	PG5722	S ^a Marina	Parroquia	S ^a Marina	Parroquia	-	-	-	L	-	-	-
41 S ^a Marta, Santa María	PG5724	S ^a Marta	Parroquia	S ^a Marta	Parroquia	x	x	-	L	x	x	x
42 Castiñeira, San Mateo	PG6632	-	-	Castiñeira	Parroquia	x	x	-	L	x	x	x
43 Dradelo, San Pedro	PG6613	-	-	Dradelo	Parroquia	x	x	-	L	x	x	x
44 San Agustín	PG6608	-	-	Viana (S. Agustín)	Parroquia	-	-	-	-	x	x	-
45 Humoso, Santa Marina	PG6606	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAL PARROQUIAS	35		37		42	40	39	13	40	40	41	34

N° 363: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Viana do Bolo

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. No 1847 existen varios casos de parroquias con advocación diferente á actual. Son as parroquias de San Brais de Froxais que aparece ca advocación de Santa Cruz, Santa María de Louzaregos ca de San Xoán, Santa María Madanela de Vilar demilo ca de San Agustín, San Marcos de Punxeiro ca de Santo Tomé, Padre Eterno de Quintela de Humoso ca de San Caetano. E no caso da parroquia de San Cibrao que a identifica co topónimo de Viana.

2. A parroquia de Pradorramisquedo é unha das diferencias parroquiais entre as cartas, onde non hai referencia algunha no manuscrito de 1834. Pero ademais entre os censos de 1860 e 1888 a advocación que acompaña ó topónimo ñe a de San Xoán. Outras das diferencias entre cartas que se da neste concello é a parroquia de Tabazoa de Umoso.

3. A parroquia de “San Cipriano de Rubiales” fai referencia á parroquia de Quintela de Umoso no censo de 1873, como o caso de Santa María da Pinza que é a actual San Cibrao.

4. As parroquias de Pias e Barxacoba da Carta pertencen á provincia de Ourense no 1834 pero no 1845 pertencen a León. Na actualidade ambas pertencen ó concello de Pias da provincia de Zamora.

5. Respecto ás parroquias dadas de baixa no século XIX, a parroquia de Fornelos de 1834 está na parroquia de Santa María de Mourisca; a parroquia de Santa María de Santa Marta de 1834 (ca advocación de Santa Marta no 1873) na de Santa Isabel de Quintela do Pando e as de Santa Mariña e Andexarxe nas de San Brais de Froxais e Santo André de Bembibre; a parroquia de Castiñeira na de San Lourenzo de Server, Dradelo na de Tabazoa de Umoso e as de San Agustín e Santa Mariña de Humoso nas de Rubi’s e Quintela de Umoso.

O concello de Viana do Bolo non aparece cartografado integramente na CGG xa que non hai referencia algunha á parroquia de Santa Marina de Humoso, existente desde 1836.

VILAMARÍN (ver Mapa N°359).

O concello de Vilamarín desde 1836.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Boimorto (Santa Baia)	NG9909	Boimorto	Parroquia	Boimorto	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 León (Santa Baia)	NH9022	Leon	Parroquia	Leon	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
3 Orbán (Santa María)	NH9034	Orban	Parroquia	Orbán	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Reádegos (San Vicente)	NH9030	Reádegos	Parroquia	Reádegos	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
5 Río, O (San Salvador)	NH9013	Río	Parroquia	Río	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
6 Sobreira (San Xoán)	NH8080	Sobreira	Parroquia	Sobreira	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
7 Tamallancos (Santa María)	NG8997	Tamallancos	Parroquia	Tamallancos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Viña (San Román)	NH8081	Viña	Parroquia	Viña	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Vilamarín (Santiago)	NH9012	Villamarin	Parroquia	Villamarin	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	9	8	8	8	8	8	8	2	8	8	8	9

N° 364: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Vilamarín

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de San Román de Viña do concello de San Cristovo de Cea exténdese en parte polo concello de Vilamarín.

As parroquias que forman o concello de Vilamarín están cartografadas na súa totalidade na CGG.

VILAMARTÍN DE VALDEORRAS (ver Mapa N°360).

O concello de Vilamartin de Valdeorras desde 1836 e como Vilamartin desde 1845.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Arcos (San Lourenzo)	PG6927	Arcos	LUGAR	Arcos	LUGAR	x	x	L	x	x	x	x
2 Arnado (San Clemente)	PG6927	Arnado	Parroquia	Arnado	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Córongo (Santa Comba)	PG6929	Corgomo	Parroquia	Córongo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Cernego (San Víctor)	PH5080	Cerнего	LUGAR	Cerнего	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Correxais (San Pedro)	PG5996	Correjanas	MONAS	Correjanas	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Leira (San Vicente)	PH5091	S. Vicente	Parroquia	S. Vicente de Leira	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Mazo, O (Santo Antonio)	PG6909	Mazo	Parroquia	Mazo	Parroquia	x	-	L	x	x	x	x
8 Portela, A (San Xulián)	PH6020	Portela	Parroquia	Portela	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 San Miguel do Outeiro (Santo Antonio)	PG5986	Otero	Parroquia	Otero	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10 Valencia do Sil (San Bernabé)	PG5986	Valencia	Parroquia	Valencia	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Vilamartin de Valdeorras (San Xurxo)	PG5997	Villamartin	Parroquia	Villamartin	Parroquia	x	x	V	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	11	8	10	11	10	11	11	11	11	11	11	11

Nº 365: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Vilamartin de Valdeorras
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. As parroquias de Arnado, Cernego e Correxais son dúas das diferencias parroquiais entre as cartas aínda de estar localizadas no 1834.

2. A parroquia de Arnago aparece ca advocacion de San Xoán en toda a serie temporal salvo no censo de 1873 que se presenta como na actualidade.

3. A parroquia de Córghomo móstrase con diferentes advocación no século XIX. Aparece ca advocacion de Santa Marta salvo no censo de 1873 ca de Santa María.

Os topónimos parroquiais do concello de Vilamartín de Valdeorras están localizados no seu conxunto na CGG.

VILAR DE BARRIO (ver Mapa Nº361).

Vilar de Barrio desde 1836 e do partido xudicial de Allariz no século XIX.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Alberguería, A (Santa María)	PG1694	Alberguería	Parroquia	Alberguería	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2	Arnúide (Santa María)	PG1742	Arnoiz	Parroquia	Arnoiz	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3	Báveda (Santa María)	PG1629	Bobeda	Parroquia	Bobeda	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4	Maus, As (San Pedro)	PG1750	Las Maos	Parroquia	Las Maos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5	Padreda (San Miguel)	PG1629	S. Miguel	Parroquia	Padreda (S. Migl)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6	Prado (Santa Cruz)	PG2626	Prado	Parroquia	Prado	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7	Rebordechau (Santa María)	PG2740	Rebordechão	Parroquia	Rebordechao	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8	Seiró (San Salvador)	PG1731	Seirón	Parroquia	Seirò	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9	Vilar de Barrio (San Pedro Fiz)	PG1648	Barrio	Parroquia	Vilar de Barrio	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10	Riobó, Santa María	PG1697	Riobó	LUGAR	Riobó	LUGAR	x	x	A	x	x	-	-
TOTAL PARROQUIAS		9		9		9	10	10	10	10	10	9	9

Nº 366: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Vilar de Barrio
 Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Santa María de Alberquería do concello de Vilar de Barrio exténdese en parte polo concello de Laza.

2. O nome da parroquia actual de Padreda é o do lugar homónimo de 1834 e o nome da parroquia de 1834 pervive hoxe en día na advocación O nome da parroquia de Vilar de Barrio ten dous topónimos en 1834: o do lugar de vilar de Barrio e o do nome Barrio que tiña a parroquia.

3. A parroquia de Vilar de Barrio ten dous topónimos no 1834, o de lugar de Vilar e o do nome Barrio que tiña a parroquia.

4. A parroquia de Riobó dada de baixa está na actualidade na parroquia de Santa Cruz de Prada.

Salvo a parroquia desaparecida de Santa María de Riobó que aparece como lugar na CGG, as restantes parroquias aparecen cartografadas na súa totalidade na CGG.

VILAR DE SANTOS (ver Mapa Nº362).

Vilar de Santos desde 1836.

	PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
			1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1	Parada de Outeiro (Santa Mar	NG9682	Parada de Outeiro	Parroquia	Parada de Outeiro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2	Vilar de Santos (San Xoán)	NG9690	Saa	Parroquia	Vilar de Santos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
			Villar de Santos	Lugar									
TOTAL PARROQUIAS		2		2		2	2	2	2	2	2	2	2

Nº 367: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Vilar de Santos

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. O nome da parroquia de Vilar de Santos na actualidade é o do lugar homónimo en 1834 e o nome da parroquia era Saa. Entre os anos 1860 e 1900 levase a cabo o cambio de toponimo por Saa (San Juan).

O concello de Vilar de Santos aparece cartografado integramente polas dúas parroquias na CGG.

VILARDEVÓS (ver Mapa Nº363).

Villardebós desde 1836 e nos anos 1888 e 1900. en 1845 aparece ca advocación de San Miguel e co topónimo de Villardevós ata o 1900.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA				DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES				
		1834		1845		CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900
1 Arzádegos (Santa Baia)	PG3395	Arzádegos	Parroquia	Arzádegos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
2 Berrande (San Bartolomeu)	PG4482	Berrande	Parroquia	Berrande	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Enxames (San Xoán)	PG3388	Enxames	Parroquia	Enxames	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Fumaces e A Trepá (Santa María)	PG3478	Trepá	LUGAR	Fumaces	Parroquia	x ²	x	2 L	x	x	x	x
5 Moialde (Santa María)	PG4454	Moyalde	Parroquia	Moyalde	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Osoño (San Pedro)	PG3453	Osoño	Parroquia	Osoño	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Soutochao (Santa María)	PG4460	Soutochão	Parroquia	Soutochao	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
8 Terroso (Santa Cruz)	PG4327	Torroso	Parroquia	Torroso	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
9 Traseirexa (Santa María)	PG3481	Sta. María	Parroquia	Sta. María de Villar	Parroquia	-	-	L	x	x	x	x
10 Vilar de Cervos (San Vicente)	PG3347	Villar de Ciervos	Parroquia	Villar de Ciervos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
11 Villardevós (San Miguel)	PG4401	Villardevós	Parroquia	Villardevós (S. Migu)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
12 Vilarello da Cota (Santa María)	PG3375	Vilarello de Cota	Parroquia	Vilarello de Cota	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13 Hospital	PG3452	Hospital	Parroquia	Hospital	Parroquia	-	-	-	-	-	-	-
14 Flor de Rey viejo	PG4307	Flor de Rey viejo	Parroquia	Flor de Rey viejo	Parroquia	x	x	L	-	-	-	-
15 Varonceli (Santa Comba)	PG4464	Sta. Comba	Parroquia	Sta. Comba	Parroquia	x	x	-	x	x	x	-
TOTAL PARROQUIAS	22	14	15	12	12	12	12	13	13	13	12	

Nº 368: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Villardevós

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Fumace e Trepá, que é unha das diferencias parroquiais entre as cartas, do concello de Riós exténdese en parte polo concello de Villardevós

2. A parroquia de Vilarello de Cota é Nosa Señora da Espectacion de Pantón do 1860 e a parroquia de Nosa Señora da Espectacion de Varonceli do 1873. Tamén no censo de 1873 a parroquia de Remedios refírese á parroquia de Soutochao.

3. Hospital, Santa Comba e Flor de Rei Vello entán na actualidade respectivamente nas parroquias de Santa María de Moialde, San Pedro de Osoño e Santa Baia de Arzádegos.

As parroquias que forman o concello de Villardevós están cartografadas na súa totalidade na CGG.

VILARIÑO DE CONSO (ver Mapa Nº364).

Villarino desde 1836 ata o censo de 1858, salvo no Madoz que aparece como Vilarino de Conso, topónimo do concello desde 1860.

Mª DEL CARMEN ÁLVAREZ MONTERROSO

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Castiñeira (San Lourenzo)	PG4780	Castiñeira	Parroquia	Castiñeira	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
2 Chaguazoso (San Bernabé)	PG4772	Chaguazoso	Parroquia	Chaguazoso	Parroquia	-	x	-	x	-	x	x
3 Conso (Santiago)	PG5711	Conso	Parroquia	Conso	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
4 Mormentelos (Nosa Señora da O)	PG4786	Mormentelos	Parroquia	Mormentelos	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
5 Pradoalbar (Santo André)	PG4720	Prado Alvar	LUGAR	Prado Alvar ¹	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
6 Sabuguido (Santa María)	PG4687	Sabuguido	Parroquia	Sabuguido	Parroquia	-	x	x	x	x	x	x
7 San Cristovo (San Cristovo)	PG5702	S. Cristobal	Parroquia	S. Cristobal	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
8 Veigas de Camba (San Lourenzo)	PG4559	Vegas de Camba	Parroquia	Vegas de Camba	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
9 Vilariño de Conso (San Martiño)	PG5609	Vilariño	Parroquia	Vilariño	Parroquia	-	x	-	x	x	x	x
10 Hedrada (SanMamede)	PG4772	S. Mamede	LUGAR	Edrada (San Mamede)	Parroquia	-	x	-	x	x	-	x
11 Entrecinsa (San Miguel)	PG4686	Entrecinsa	LUGAR	Entrecinsa	LUGAR	-	-	-	x	-	-	-
12 Edrada (San Juan)	PG4658	Edrada	LUGAR	Edrada	LUGAR	-	-	-	x	-	-	-
13 Sotogrande (Santa Bárbara)	PG4698	Souto grande	LUGAR	Souto grande	LUGAR	-	-	-	x	-	-	-
14 Soutelo (San Roque)	PG4699	Soutelo	LUGAR	Soutelo	LUGAR	-	-	-	x	-	-	-
TOTAL PARROQUIAS	10	8	10	0	10	2	15	9	9	10		

Nº 369: Evolución parroquial entre 1834-1900 no con cel lo de Vilariño de Conso

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. Cambio de advocación das parroquias: Castiñeira no 1847 e 1860 por San Bartolomeu e Vegas de Camba no 1847-1860-1888-1900 por San Martin.

2. A parroquia de Viana de Vilariño dos censos de 1860 e 1888 refírese á parroquia de Chaguazoso.

3. A parroquia de Pradoalbar é unha das diferencias parroquiais entre as Cartas.

4. As parroquias de Entrecinsa, Sotogrande e Soutelo estan na actualidade na parroquia de Santa María de Sabuguido e a parroquia da Edrada na de San Mamede.

As parroquias que forman o concello de Vilariño de Conso están cartografadas no seu conxunto na CGG.

XINZO DE LIMIA (ver Mapa Nº365).

Ginzo de Limia desde 1836 e Moreiras desde 1836, este último extingúese no ano 1930 e as súas parroquias incorporanse o concello de Xinzo de Limia.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Boado (San Pedro)	PG0598	Boado	Parroquia	Boado	Parroquia	x	x	L	-	x	x	x
2 Cima de Ribeira (San Miguel)	PG0510	Cima de Ribeira	Parroquia	Cima de Ribeira	Parroquia	-	-	L	-	x	x	x
3 Damil (San Salvador)	PG0564	Damil	Parroquia	Damil	Parroquia	x	x	L	-	x	x	x
4 Faramontaos (San Salvador)	PG1501	-	-	Faramontaos	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
5 Ganade (San Bartolomeu)	PG0503	Ganade	Parroquia	Ganade	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Gudín (San Miguel)	PG1427	Gudín	Parroquia	Gudín	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
7 Guntimil (San Xoán)	PG0533	Guntimil	Parroquia	Guntimil	Parroquia	x	x	L	x	x	x	-
8 Lamas (Santa María)	PG0535	Lamas	Parroquia	Lamas	Parroquia	x	x	L	-	x	x	x
9 Laroá (San Pedro)	PG0573	S. Pedro de Laroá	Parroquia	Laroá (S. Pedro)	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
10 Laroá (Santa María)	PG0571	S. M. de Laroá	Parroquia	Laroá (Sa. Ma.)	Parroquia	x	x	-	x	-	x	x
11 Moreiras (San Tomé)	PG1502	Moreiras	Parroquia	Moreiras	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
12 Morgade (San Tomé)	PG0579	Morgade	Parroquia	Morgade	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
13 Mosteiro de Ribeira (Santa María)	PG0522	Mosteiro	Parroquia	Mosteiro	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
14 Novás (San Nicolao)	PG1429	Nobás	Parroquia	Nobás	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
15 Parada de Ribeira (San Salvador)	PG0553	Parada	Parroquia	Parada	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
16 Pena, A (San Pedro)	PG0690	Pena	Parroquia	Pena	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
17 Piñeira Seca (Santo André)	PG1630	Piñeira Seca	Parroquia	Piñeira Seca	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
18 Seoane de Oleiros (San Xoán)	PG1500	Seoane	Parroquia	Seoane	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
19 Solbeira de Limia (San Pedro)	PG1610	Solveira	Parroquia	Solveira	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
20 Xinzo de Limia (Santa Mariña)	PG0557	GINZO	VILA	GINZO	VILA	-	x	V	x	x	x	x
21 Ribeira (San Miguel)	?	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-
22 Sabucedo (San Salvador)	NG9583	Sabucedo	Parroquia	Sabucedo	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	20	13 (6)	13(7)	12(7)	13(7)	13(5)	9(7)	13(6)	13(7)	13(7)		
	MOREIRAS	-6	7	7	7	5	7	6	7	7		

Nº 370: Evolución parroquial entre 1834-1900 no con cello de Xinzo de Limia

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. San Salvador de Sabucedo do concello de Porqueira exténdese en parte polo concello de Xinzo de Limia.

A parroquia de Ribeira non foi posible localizar.

XUNQUEIRA DE AMBÍA (ver Mapa N°366).

Junquera de Ambía desde 1836 e do partido xudicial de Allariz no século XIX.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Abeleda, A (San Vicente)	PG0760	Abeleda	Parroquia	Abeleda	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Armariz (San Salvador)	PG0725	-	-	Armariz	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
3 Bobadela a Pinta (Santa Mariña)	PG0780	Bobadela	Parroquia	Bobadela	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
4 Graña, A (Santiago)	PG0649	Graña	Parroquia	Graña	Parroquia	x	x	A	x	x	x	x
5 Sobradelo (San Román)	PG0791	Sobradelo	Parroquia	Sobradelo	Parroquia	x	x	L	x	x	x	x
6 Xunqueira de Ambía (Santa María a Real)	PG0743	JUNQUEIRA DE AMBÍA	VILA	JUNQUEIRA DE AMBÍA	VILA	-	-	V	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	6	5	6	5	5	5	6	6	6	6	6	6

N° 371: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Xunqueira de Ambía

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

As parroquias que forman o concello de Xunqueira de Ambía están cartografadas na súa totalidade na CGG.

XUNQUEIRA DE ESPADANELO (ver Mapa N°367).

Junquera de Espadanedo desde 1836 e do partido xudicial de Allariz.

PARROQUIA ACTUAL	REFERENCIA NO MAPA	CARTA GEOMÉTRICA DE GALICIA		DICCIONARIO MADDOZ		NOMENCLADORES						
		1834	1845	CONCELLO	PARTIDO	1858	1860	1873	1888	1900		
1 Niñodagua (Santa María)	PG1805	Niño Dáguia	Parroquia	Niño Dáguia	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
2 Pensos, Os (San Pedro)	PG1819	-	-	-	-	x	x	-	x	x	x	x
3 Ramil (San Miguel)	PG1834	Ramil	Parroquia	Ramil	Parroquia	x	x	-	x	x	x	x
4 Xunqueira de Espadanedo (San Espadanedo)	PG1836	Junquera de Espadanedo	MONAS	Junquera de Espadanedo	Parroquia	-	x	L	x	x	x	x
TOTAL PARROQUIAS	4	2	3	2	3	1	3	3	3	3	4	4

N° 372: Evolución parroquial entre 1834-1900 no concello de Xunqueira de Espadanedo

Fonte: CGG de 1834, CGG de 1845, IneBase, Diccionario Madoz, Nomenclator 1857-1860-1873-1888-1900

1. A parroquia de Xunqueira de Espadanedo é unha das diferenzas entre as Cartas. na das de 1860 e 1873 aparece ca advocación de San Salvador.

2. A parroquia de San Pedro dos Pensos do concello de Esgos exténdese en parte polo concello de Xunqueira de Espadanedo. Parroquia compartida no 1900.

As parroquias que forman o concello de Xunqueira de Espadanedo están cartografadas no seu conxunto na CGG.

O traballo realizado por Fontán mantense útil na actualidade. As conclusións obtidas trala investigación permiten a confirmación das hipóteses consideradas ao comezo dela:

1. A “Carta Geométrica de Galicia” de Domingo Fontán pódese considerar como o ***primeiro mapa científico de Galicia que proporcionou un coñecemento preciso do territorio cunha validez de máis dun século***. Na Carta aparecen directamente indicios que o proban: a rede de paralelos e meridianos, o meridiano escollido, as escalas numérica e fundamentalmente a gráfica, que procede das divisións do arco de un grado de meridiano. *A metodoloxía de traballo escollida foi a correcta* porque a técnica de triangular un país segue vixente hoxe en día. Superpoñendo a Carta Geométrica de Galicia coas imaxes actuais de satélite, repara-se da enorme coincidencia entre ambas polo que o Mapa Fontán proporcionou o *coñecemento completo e definido do territorio galego* as principios do século XIX. No seu tempo a CGG non se recoñeceu como mapa oficial pero *estivo vixente durante algo mais dun século (1845-1955)*.

2. ***Considerar imprecisas as fontes estatísticas oficiais e non oficiais do século XIX para a identificación de parroquias galegas***. O “Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de Ultramar” é unha fonte ambigua na identificación das entidades locais galegas. Nas diferentes procuras que permite ningunha é coincidente no número, topónimo e advocación. Os censos modernos de 1858, 1860, 1873, 1888 e 1900 son imprecisos nas sumas das parroquias porque non coinciden cos da investigación.

3. Existe unha ***similitude da CGG coas publicacións oficiais dos Boletíns provinciais*** sobre a formación dos concellos e as parroquias que os forman. Co primeiro censo institucional de 1858, que utiliza a división provincial española proposta en 1833, é unha fonte incompleta das parroquias galegas pero as *entidades cartografadas por Fontán na Carta son coincidentes ás identificadas no segundo censo moderno de 1860*.

4. ***O manuscrito da CGG de 1834 e o gravado da C.G.G. de 1845 non son mapas equivalentes***: Fontán *rectificou os límites administrativos internos e externos* de Galicia

e incorporou nomes topográficos ademais de variar o grupo dos rexistros existentes. ***Estas modificacións foron un acerto do cartógrafo para a Carta de 1845.*** Fontán localizou 6.153 topónimos no manuscrito e 8.533 topónimos no gravado; os límites administrativos internos e externos de Galicia son diferentes, ratificou os municipios de Mañón (na súa totalidade en superficie e todas as súas parroquias, salvo Mogor) e As Pontes de García Rodríguez (no seu extremo noroeste e a parroquia de O Freixo) que delimitaban a provincia de Lugo no 1834 e Quiroga (no seu extremo Sur incluíndo as actuais parroquias de A Enciñeira, Montefurado, Vilaster e as de Angueiros e San Martiño identificadas por Fontán). Atendendo aos límites externos galegos, no límite ca provincia de Zamora o municipio de Pías coas parroquias de Pías e Barxacoba para a provincia de Ourense no 1834 e, no límite con Portugal, ca parroquia de Cambedo, situado na fronteira natural da “Raia”.

5. O Mapa Fontán permite crear **un inventario toponímico do século XIX.** Unha lista alfabética composta de 8.533 rexistros toponímicos que se identifican dentro da área cartografada cunha codificación, determinando a natureza do rexistro e a ortografía do mapa. Unha lista sobre os diferentes modos de organización eclesiástica, as actividades económicas e os elementos que permitían os intercambios comerciais.

6. ***Fontán materializou na C.G.G. a nova administración da política de corte liberal coa proxección das catro provincias galegas.*** A división administrativa galega do Estado moderno plásmase na CGG de 1845. Domingo Fontán identifica as 4 provincias, 42 partidos xudiciais e 317 concellos cas 3.576 parroquias galegas que os formaban. ***A CGG de 1845 é unha fonte básica para o análise da ordenación do territorio en Galicia do século XIX*** por ser a radiografía da organización administrativa do dezanove.

7. ***Fontán cartografou o entramado parroquial de Galicia do século XIX.*** Identificou e cartografou o 98,9% das parroquias da época.

8. ***Fontán computou de forma acertada a localización das parroquias rurais.*** Tendo en conta que a escala do mapa é 1:100.000 tivo un erro de 6,6 milímetros na carta que representa 665 metros na realidade con unha desviación de 331 metros para cada parroquia. ***Mais da metade dos concellos galegos (o 53,3%) teñen máis da metade***

das súas entidades parroquiais por debaixo dos 500 metros de distancia con respecto á localización do cruceiro da igrexa correspondente. Si se ten en conta a distancia media proporcional de erro na distancia das parroquias por concellos, o 64,7% dos concellos galegos supera os 500 metros de media. Polo que respecta á orientación da localización parroquial, non se pode establecer ningún patrón

9. ***A rede parroquial galega non se mudou no século XIX.*** Esta chegou a contar con 4.110 entidades entre os anos 1834-1900, ampliando o seu número en 131 entidades (3,4% das entidades totais). Fontán ***errou na súa identificación de 55 entidades locais*** na CGG que non teñen referencia en nomenclátors eclesiásticos ou cartografía xurisdiccional nin nomenclátors civís ou cartografía oficial. Entre 1843-1900 aparecen 32 *parroquias de “afora”* maioritariamente no ano 1860 nas cidades da Coruña, Santiago, Lugo e Ourense e tamén en Monforte, Sarria, Viveiro, Allariz e Ribadavia e que *no 1900* danse o maior número de altas (98 altas) e baixas parroquias, principalmente nos municipios de Valdoviño, Lalín, Allariz e Viana do Bolo.

10. ***Coincidencia do topónimo civil da parroquia da CGG coas fontes estatísticas e variación das advocacións relixiosas na serie temporal 1847-1900.*** As parroquias rurais na CGG aparecen sen advocación na súa case totalidade. Identifica advocación naquelas parroquias dun concello con igual topónimo. Aprecíase unha coincidencia notable dos topónimos identificados por Fontán cos nomenclátors oficiais.

11. ***Domingo Fontán foi partícipe no labor de delimitación da estrutura administrativa galega do Estado Contemporáneo*** Participación activa de Domingo Fontán nas comisións mixtas da división territorial de Galicia. As reformas territoriais continuadas de principios do século XIX coa contribución de Domingo Fontán principalmente nas de 1822 e 1825 e na división territorial de Galicia en partidos xudiciais e municipios no 1826.

- ANDREWS, John (2009): Maps in those days: Cartographic methods before 1850. Dublín, 549 páxinas.
- ALMEIDA CALHEIROS, Antonio (2009): “A freguesía como unidade político Administrativa mínima en Portugal”, en A parroquia en Galicia: pasado, presente e futuro, Xunta de Galicia, páx. 347-370.
- ALONSO BAQUER, Miguel (1972): Aportación militar a la cartografía española en la historia contemporánea: reproducciones cartográficas, Instituto de Geografía Aplicada, Madrid, 1972, 41 páxinas.
- ALONSO BAQUER, Miguel (1972): Aportación militar a la cartografía española en la historia contemporánea: siglo XIX, Patronato Alonso de Herrera, Instituto de Geografía Aplicada, Madrid, 1972, 365 páxinas.
- ÁLVAREZ MONTERROSO, M^a del Carmen (2006): A Vixencia da Carta Xeométrica de Galicia de Domingo Fontán no século XXI. Traballo de investigación tutelado, USC, 78 páxinas.
- ARÉVALO BARROSO, Angel (1988): Domingo Fontán Rodríguez. 1788-1866, en en Cartografía de Galicia. 1522-1900. Bicentenario de Domingo Fontán, 1788-1988, 1988, 320 páxinas.
- BAQUER, MIGUEL Alonso (1972): Aportación militar a la Cartografía española en la Historia Contemporánea: siglo XIX. Instituto de Geografía Aplicada. Madrid.
- BARREIRO FERNÁNDEZ, Xosé Ramón (2003): Historia de la Universidad de Santiago de Compostela. Volumen I: de los orígenes al siglo XIX; Volume II: el siglo XIX. Universidade de Santiago de Compostela, Servicio de Publicacións e Intercambio Científico, 2000-2003.
- BARREIRO FERNÁNDEZ, Xosé Ramón (1997): O liberalismo coruñés. A segunda xeración (1823-1846): discurso lido na recepción pública do 14 de febreiro de 1997. Real Academia Galega, 1997, 77 páxinas.
- BOE (1981). do 28 de Marzo, Ley Orgánica 1/1981, de Estatuto de Autonomía para Galicia.
- BOE (1986). RD 2568/1986, do 22 de decembro, por el que se aprueba el Reglamento de Organización, Funcionamiento e Régimen Jurídico de las Entidades Locales.
- DALDA ESCUDERO, Juan Luís. (2009): “O papel da organización parroquial na nálise e na ordenación do modelo de asentamento poboacional” en A parroquia en Galicia: Pasado, presente e futuro, páx. 225-234, Xunta de Galicia.
- DE BURGOS, Miguel (1823): Repertorio General de noticias políticas, civiles, económicas e estadísticas de Europa e mas particularmente de España para el año 1823. Capitulo II “particularidades mas notables de cada provincia”. Madrid.
- DE NIEVA, José María. (1837): Decretos de S.M. la Reina Doña Isabel II dados en S. Real nombre por su augusta Madre la Reina Gobernadora, y Reales Ordenes, Resoluciones e Reglamentos generales expedidos por las secretarias del despacho universal desde 1º enero hasta diciembre de 1836.

- DOG (1984), do 02 de febreiro, Lei de Actuación intensiva nas parroquias rurais. DOGA 22
- DOG (1997), do 05 de agosto, Lei 5/1997, de Administración local de Galicia. DOG 149
- DOG (2002), do 31 de decembro, Lei9/2002, de Ordenación urbanística e protección do medio rural de Galicia, DOG 252.
- DOG (2011), do 22 de febreiro, Decreto 19/2011, polo que se aproban definitivamente as directrices de ordenación do territorio, DOG 36.
- BURGUEÑO RIVERO, Jesús (1995): “La génesis de la división territorial contemporánea en la España atlántica”, en Eiría, nº 36, ano 1995, Lleida, páxs 5-33.
- BURGUEÑO RIVERO, Jesús (1990): “Modificaciones del mapa provincial español desde 1834”, en Treballs de la Societat Catalana de Geografia, nº 24, ano 1990, CSIC, páxinas 13-35.
- CALERO AMOR, Antonio María (1987): La división provincial de 1833. Bases y antecedentes. IEAL, Madrid, 1987, 190 páxinas.
- CAMBRÓN INFANTE, Ascensión (1998): Ramón de la Sagra, un galego ilustre.
- CARBALLEIRA RIVERA, María Teresa (1997): A provincia a través da historia. Escola Galega de Administración Pública, Satiago de Compostela, 1997, 317 páxinas.
- Cartografía de Galicia.1522-1900. Bicentenario de Domingo Fontán, 1788-1988 (1988). Madrid, Instituto Geográfico Nacional, sin paginación.
- Cartografía de Galicia siglos XVI ó XIX. Colección Puertas-Mosquera. Exposición organizada pola Universidade de Santiago. Santiago de Compostela do 3 ó 30 de abril do 2000. Reeditado en 2005.
- CASAS TORRES, J.M. (1943): “Sobre la Geografía Humana de las Ría de Muros y Noya”, en Revista de Estudios Geográficos, Nº12, páx. 59-623, CSIC. Madrid.
- CASTELAO, ALFONSO R. (1977): Sempre en Galiza. Editorial Akal, 2º edición. 477 páxinas.
- CAVANNA BENET, Tomás (2008): “El ferrocarril en Galicia”, en Revista El Extramundi y los papeles de Íria Flavia, nº 54.
- CHANTADA ACOSTA, José Ramón (2005): Dictame Pericial de valoración de los objetos de la Carta Geométrica de Galicia de D. Domingo Fontán Rodríguez, Santiago de Compostela, 62 paxinas.
- CHANTADA ACOSTA, José Ramón e ÁLVAREZ MONTERROSO, M^a del Carmen. (2006): Ciudades y parroquias rurales gallegas de 2005 presentes en la Carta Geométrica de Galicia en 1834, Santiago de Compostela, 250 páxinas.
- CHANTADA ACOSTA, José Ramón e ÁLVAREZ MONTERROSO, M^a del Carmen (2007): Localización de parroquias de la Carta Geométrica de Galicia de 1834 inexistentes en 2006, Santiago de Compostela, 291 páxinas.
- CHANTADA ACOSTA, José Ramón e HERNÁNDEZ BORGE, Julio (1984): “La división territorial de Galicia y su evolución”, en X Reunión de Estudios Regionales, volumen II, León, Páxs 765-784.
- COLECCIÓN PUERTAS-MOSQUERA (2005): Catálogo Cartografía de Galicia: Siglo XVI ó

XIX. Servicio de publicacións e intercambio científico da USC.

CORES TRASMONTE, Baldomero (1990): “Domingo Fontán, pai da pátria”, en Pontevedra, Nº 6, en 1990, Pontevedra, páxinas 197-210.

CORES TRASMONTE, Baldomero (1991): “A experiencia administrativa de Domingo Fontán”, en Cuadernos de Estudios Galegos, tomo XXXIX, fascículo 104, en 1991.

CORES TRASMONTE, Baldomero (2008): Domingo Fontán no parlamento, Deputación de Pontevedra, 2008, 222 páxinas.

CORTES GENERALES DE ESPAÑA (1858): Estadística del personal y vicisitudes de las Cortes y de los Ministerios de España desde el 29 de septiembre de 1833 hasta el 11 de septiembre de 1858. Madrid.

CRUJEIRAS LUSTRES, María José (1993): “La filosofía rancia: un pensamiento ignorado”, en Anales del Seminario de Historia de la Filosofía, nº 10, 1993, páxinas. 45-56.

DE CASTRO, Concepción (1979): La revolución liberal y los municipios españoles: 1812-1868. Madrid Alianza, 1979, 236 páxinas.

DE TORO, Suso. “Domingo Fontán: matemático sublime”, (en línea), 10/04/2011. Disponible na web: www.elpais.com.

FARIÑA JAMARDO, Xosé (1996): A Parroquia rural en Galicia, EGAP, Santiago de Compostela, 1996, 602 páxs.

FARIÑA JAMARDO, Xosé (1982): O réxime legal da parroquia em Inglaterra perante o porvir da parroquia rural galega”, en Revista Galega de estudos agrários, volume 7-8, pág. 11-39.

FARIÑA JAMARDO, Xosé (1976): A personalidade da parroquia galega: O home e a sociedade, Sociedade de Estudos, Publicacións e Traballos, Santiago de Compostela, 1976, 219 páxs.

FILGUEIRA VALVERDE, Xosé (1987): El Dr. Domingo Fontán Rodríguez : Porta do Conde, 1788-Cuntis, 1866, autor de la primera "Carta Geométrica de Galicia", Diputación Provincial, Pontevedra, 1987, 51 páxinas.

FILGUEIRA VALVERDE, Xosé (1988): “Otero Pedrayo e o mapa de Fontán”, en Faro Domingo, 8 de maio de 1988, páxs 18-19.

FILGUEIRA VALVERDE, Xosé (1988): “Domingo Fontán Rodríguez. Vida y Obra”, en Cartografía de Galicia. 1522-1900. Bicentenario de Domingo Fontán, 1788-1988, 1988.

FRANCO ALIAGA, Tomás (2001): Viajar a través de la Cartografía, Universidad Nacional de Educación a Distancia, Madrid, 2001, 143 páxinas.

FUNDACIÓN DOMINGO FONTÁN: www.fundaciondomingofontan.com

GAVIRA, José (1946): “La Carta Geométrica de Galicia”, en D. Domingo Fontán y su Mapa de Galicia, 1946, páxinas 151-157.

GONZÁLEZ GARCÍA, Francisco Javier (2007): Los pueblos de la Galicia Céltica. Editorial Akal. Madrid. 622 páxinas.

GUTIEREZ ZULOAGA, Isabel (1989): “Contexto histórico en el que se produce la creación de las Escuelas Noemales en España”, en Revista Interuniversitaria de formación del Profesorado, nº5, páxs.45-60.

HEMEROTECA VIRTUAL DA REAL ACADEMIA GALEGA: “Memoria sobre la formación de los planos topográficos de las provincias y carta general del Reino de Domingo Fontán Rodríguez”, en Revista Jurídica y Administrativa de Galicia, Nº14 de xullo e Nº 15 de agosto do 1852.

I.C. El Correo Gallego. Xornal [en liña] “Las huellas de la física gallega”, [Fecha consulta:10/12/2009]. Disponible en: www.elcorreogallego.es

IGLESIA CATÓLICA (2001): “Código de Derecho Canónico: edición bilingüe, fuentes y comentarios de todos los cánones” (dir. Antonio Benlloch Póveda). Valencia. 2001.

INSTITUTO PADRE SARMIENTO (1946): D. Domingo Fontán y su Mapa de Galicia en el primer centenario de su publicación, Volume I. Instituto Padre Sarmiento, Santiago de Compostela, 1946, 206 páxs.

JIMÉNEZ DE LA CUADRA, Juan Manuel (1992): “La meteorología en el observatorio astronómico de Madrid”, en Doscientos años del Observatorio Astronómico de Madrid, Asociación de Amigos del OAM.

JIMÉNEZ MARTÍNEZ, M^a. Jesus (2011): “Jorge Juan y la Geodesia de la Ilustración. Visión técnica e histórica desde el siglo XXI”.

JIMÉNEZ PELAYO, Jesús e MONTEAGUDO LÓPEZ-MENCHERO, Jesús. (2001): La Documentación Cartográfica. Tratamiento, Gestión y Uso, Universidad de Huelva, 2001, 597 páxinas.

LEÓN CASAS, Miguel Angel.; SAN ANTONIO GÓMEZ, Carlos de; ALDAYA GARCÍA, Vitor e LEÓN ROBLES, C.: La representación de la superficie terrestre mediante el método de normales. Los primeros planos españoles.

LÍTER MAYAYO, Carmen, SANCHIS BALLESTER, Francisca e HERRERO VIGIL, Ana (1994): Cartografía de España en la Biblioteca Nacional: siglos XVI al XIX, Biblioteca Nacional, ed., España, 1994.

LÍTER MAYAYO, Carmen (2001): “Selección y adquisición del material cartográfico” en La documentación cartográfica. Tratamiento, Gestión y Uso. 2001, páxinas 266-309.

LÓPEZ MEDINA, Juan (1945): “Domingo Fontán Rodríguez. Geógrafo y Matemático”, en Finisterre, nº 18, febrero 1945, páxinas 6-7 (termina na 34).

LORENZO MARTINEZ, Ramón (1988). El desarrollo de la Cartografía Antigua de Galicia”, en “Cartografía de Galicia. 1522-1900. Bicentenario de Domingo Fontán, 1788-1988”. 1988.

MARTÍN LÓPEZ, José (2002): Historia de la Cartografía y de la Topografía. Madrid, Centro Nacional de Información Geográfica, 474 páxinas.

MÉNDEZ MARTÍNEZ, Gonzalo e USC (2000): Cartografía de Galicia: (séculos XVI ó XIX): colección Puertas-Mosquera : catálogo da exposición no Colexio de Fonseca en Abril de 2000, Universidade de Santiago de Compostela e Servicio de Publicacións e Intercambio Científico, Santiago de Compostela, 2000, 280 páxinas.

MÉNDEZ MARTÍNEZ, Gonzalo (1994): Cartografía antigua de Galicia, Diputación Provincial de Pontevedra, 1994, 301 páxs.

- MÉNDEZ MARTÍNEZ, Gonzalo (1990): “Domingo Fontán (1788-1866) e a cartografía galega do século XIX”, en Ingenium, nº 2, primavera de 1990, páxs. 9-21.
- MÉNDEZ MARTÍNEZ, Gonzalo (2005): Domingo Fontán, Xunta de Galicia, Dirección Xeral de Promoción Cultural, Santiago de Compostela, 2005, 163 páxs.
- Mejor Documental “Domingo Fontán: la pasión por la cartografía”, Premios “Agapi 96”, Centro Nacional de Información Geográfica, ed., España, 1996, 28 min.
- MINISTERIO DE ADMINISTRACIONES PÚBLICAS (2008): Variaciones de los municipios de España desde 1842. Ministerio de Administraciones Públicas .Secretaría General Técnica.
- MURADO, Miguel-Anxo (2011): Otra idea de Galicia, Debate, 2011(4ª edición), 207 páxinas.
- NADAL, Francesc e URTEAGA, Luis (1990): Cartografía y Estado: los mapas topográficos nacionales y la estadística territorial en el siglo XIX, Universitat, Cátedra de Geografía Humana, Barcelona, 1990, 97 páxinas.
- NÁRDIZ ORTÍZ, Carlos (1993): “La representación del territorio en los planos históricos de la red viaria”, de Revista de Obras Públicas, Nº 3.323, xullo-agosto, Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos.
- NÚÑEZ DE LAS CUEVAS, Rodolfo (1988): “La Cartografía Española de principios del siglo XIX y la Carta Geométrica de Galicia de D. Domingo Fontán”, en Cartografía de Galicia. 1522-1900. Bicentenario de Domingo Fontán, 1788-1988, 1988.
- OTERO PEDRAYO, José Ramón. (1927): “Problemas de Xeografía Galega. Notas encol das formas de poboación galega”, en Revista Nos, nº 45-49, 1927.
- OTERO PEDRAYO, José Ramón (1968): “Cen anos do paramento de Fontán”, en Vieiros, nº 4, 1968, páxinas 18-19.
- OTERO PEDRAYO, José Ramón (1946): “Notas geográficas inéditas y discursos y escritos políticos de D. Domingo Fontán” en D. Domingo Fontán y su mapa de Galicia.”, 1946, páxinas 18-58.
- OTERO PEDRAYO, José Ramón (1965): “Un xoven doctor do XIX”, en Grial, Nº 9, 1965, páxinas 340-341.
- PALADINI CUADRADO, Ángel. (1991): “Notas para la historia del mapa topográfico nacional de España”, en Militaria: revista de cultura militar, nº3, páxs. 83-100.
- PATIER TORRES, Felicidad (1992) : La Biblioteca de Tomás López: seguida de la relación de los mapas impresos, con sus cobres, y de los libros del caudal de venta que quedaron a su fallecimiento en Madrid en 1802, El Museo Universal, 1992, 273 páxinas.
- PAZO LABRADOR, Alberto José e SANTOS SOLLA, Xosé Manuel. (1995): Poboación e territorio: as parroquias galegas nos últimos cen anos. Galicia, 390 pág.
- PAÛL CARRIL, Valeria e PAZOS OTÓN, Manuel (2009): Los últimos capítulos del debate alrededor del mapa inmutable de Galicia. Cuestiones actuales de organización territorial gallega, en Treballs de la Societat Catalana de Geografia, Nº 67-68, 2009, páxinas 199-229.
- PAZO LABRADOR, Alberto José e MORAGÓN ARIAS, Mª. Pilar (2010): “Cartografía del despoblamiento en Galicia a escala parroquial. La Galicia Occidental” en Revista de

Investigación en Educación, N^o8, páxinas 39-54. Universidade de Vigo.

PAZO LABRADOR, Alberto José e SANTOS SOLLA, Xosé Manuel (1995): Poboación e Territorio: as parroquias galegas nos últimos cen anos. Galicia, 390 páxinas.

PAZO LABRADOR, Alberto José (2005): “La parroquia rural en Galicia: de espacio vivido a contenedor de habitantes” en Homenaxe á profesora Lola Ferro: estudos de Historia, Arte e Xeografía, páxinas 377-400. Universidade de Vigo.

PEDRET CASADO, Paulino. (1846): “Fontán en la Universidad de Santiago y diputado por la provincia de Pontevedra” en D. Domingo Fontán y su mapa de Galicia, 1946, páxinas 87-118.

PÉREZ BELLO, Manuel (1988): “Carta Geométrica de Domingo Fontán”, en Estudios Mindonienses, n° 24, 1988, páxinas 707-728.

PÉREZ GARCÍA, Xosé Manuel.: Nova Historia de Galicia, Universidade de Vigo.

PÉREZ RODRÍGUEZ, Ana Cristina (2012): Administración, gestión y poder político en el ayuntamiento de Santiago de Compostela. 1845-1868. Tese de Doutoramento. Universidade da Coruña.

PETERS, Arno (1992): La nueva cartografía. Barcelona. Vicens Vives, 132 pág.

PRIETO BANCES, Ramón. (1941): “La casería asturiana” en Revista crítica de Derecho Inmobiliario, N^o162, pág 659.

REAL ACADEMIA DE LA HISTORIA (1832): Memorias de la Real Academia de la Historia. Volumen 7.

REAL ACADEMIA DE LA HISTORIA (2008): Noticias de antigüedades de las actas de sesiones de la Real Academia de la Historia (1834-1874). Madrid.

REAL DECRETO (1834), do 21 de abril, Subdivisión en Partidos Judiciales de la Nueva División Territorial de la Península é Islas Adyacentes. Madrid.

RIVAS LUCES, Manuel. “El librepensamiento coruñés”, 01/06/2007, dispoñible na web: www.elpais.com

RODRÍGUEZ GONZÁLEZ, Román (2009): “A parroquia galega na modernidade territorial” en A parroquia en Galicia: Pasado, presente e futuro, pág. 205-223, Xunta de Galicia.

RODRÍGUEZ, José (1808): Memoria sobre las operaciones necesarias para la formación de un mapa general de España y de sus provincias en particular, 1808.

LOIS, Rubén e RODRÍGUEZ, Román (1993): O retroceso da poboación campesiña e a crise da vida parroquial en Galicia. A importancia da análise microespacial. En Pontenova. Revista de investigación Xove, n° 0.

SAAVEDRA, Pegerto, SOBRADO, Hortensio e PRESEDO, Antonio (2013): “La red parroquial y el clero en la Galicia de los siglo XVI-XIX: Resultados de una investigación en curso” en Obradoiro de Historia Moderna, N^o22, 93-128, 2013.

SCHULZ, Guillermo (1858): Descripción geológica de la provincia de Oviedo. Con mapas y láminas. Imp. y Libr. de José González.

SIDER, Sandra (2005): Tesouros cartográficos da Hispanic Society of America. Catálogo: Cinco séculos de exploración; Fondos cartográficos da Hispanic Society of America. Fundación Caixa Galicia.

SISTO EDREIRA, Rafael. e LOSADA SANMARTÍN, M^a.Luisa (2008): “As primeiras estacións meteorolóxicas galegas”, en Historia da Meteoroloxía e da Climatoloxía en Galicia Coord. Díaz-Fierros, F..Consello da Cultura Galega.

LÓPEZ, Tomás: Principios geográficos aplicados al uso de los mapas de Tomas López (tomo I).

TORROJA, José M^a. (1973): “La obra científica de Jorge Juan”, en Revista matemática hispano-americana, número extraordinario a Jorge Juan. CSIC. Madrid.

TORROJA, José M^a (1994): “La geodesia en el siglo XIX”, en Revista de la matemática. Centro de información y documentación científica.

URTEAGA GONZÁLEZ, José Luis e NADAL PIQUÉ, Francesc (1990): Cartografía y Estado: Los mapas topográficos nacionales y la estadística territorial en el siglo XIX, en Geocrítica, n^o88, xullo 1990, 97 páxinas.

URTEAGA GONZÁLEZ, José Luis e NADAL PIQUÉ, Francesc (2001): Las series del mapa topográfico de España a escala 1:50.000, Instituto Geográfico Nacional, Madrid, 2001, 397 páxs.

VALLEJO, José Mariano (1825): Tratado elemental de Matemáticas, escrito de Orden de S.M. para uso de los caballeros seminaristas del Real Seminario de Nobles de Madrid y demás casas de Educación del reino por D. José Mariano Vallejo. Tomo I, parte 2^a, 3ª edición. Madrid.

VARELA OROL, Concha e GONZÁLEZ FERNÁNDEZ, Martín (2002): Heterodoxos e malditos: lecturas prohibidas na Universidade de Santiago. Servicio de Publicacións, 526 páxs.

VAZQUEZ MAURE, Francisco: Historia y desarrollo de la Cartografía, de Lectura de Mapas,

VICENTE GONZÁLEZ, J.L. e BEHM CHANG, V. (2008): Consulta, Edición y Análisis Espacial con ArcGis 9.2. Consellería de Medio Ambiente, Castilla e León.

VILA FARIÑA, Xosé Lois: Vida y obra de Domingo Fontán. 2004

VILA JATO, María Dolores (1996): El Patrimonio Histórico de la Universidad de Santiago, Volume I-II, USC, 465 páxinas.

VILLARES, Ramón (2004): Historia de Galicia. Editorial Galaxia, Vigo.

Número	Descripción	Páxina en CD
Figura 1	Evolución da formación da actual parroquia rural galega.....	1
Figura 2	Follas Nº1 e Nº2 do facsímile da CGG de 1834 de 16 follas.....	2
Figura 3	Follas Nº3 e Nº4 do facsímile da CGG de 1834 de 16 follas.....	3
Figura 4	Follas Nº5 e Nº6 do facsímile da CGG de 1834 de 16 follas.....	4
Figura 5	Follas Nº7 e Nº8 do facsímile da CGG de 1834 de 16 follas.....	5
Figura 6	Follas Nº9 e Nº10 do facsímile da CGG de 1834 de 16 follas.....	6
Figura 7	Follas Nº11 e Nº12 do facsímile da CGG de 1834 de 16 follas.....	7
Figura 8	Follas Nº13 e Nº14 do facsímile da CGG de 1834 de 16 follas.....	8
Figura 9	Follas Nº15 e Nº16 do facsímile da CGG de 1834 de 16 follas.....	9
Figura 10	Folla Nº1 do gravado da CGG de 1845.....	10
Figura 11	Folla Nº2 do gravado da CGG de 1845.....	11
Figura 12	Folla Nº3 do gravado da CGG de 1845.....	12
Figura 13	Folla Nº4 do gravado da CGG de 1845.....	13
Figura 14	Folla Nº5 do gravado da CGG de 1845.....	14
Figura 15	Folla Nº6 do gravado da CGG de 1845.....	15
Figura 16	Folla Nº7 do gravado da CGG de 1845.....	16
Figura 17	Folla Nº8 do gravado da CGG de 1845.....	17
Figura 18	Folla Nº9 do gravado da CGG de 1845.....	18
Figura 19	Folla Nº10 do gravado da CGG de 1845.....	19
Figura 20	Folla Nº11 do gravado da CGG de 1845.....	20
Figura 21	Folla Nº12 do gravado da CGG de 1845.....	21
Figura 22	MTN escala 1:25.000 formato raster.....	22
Figura 23	MTN 1:25.000 formato vectorial.....	22
Figura 24	Mapa topográfico escala 1:5,000 da Xunta de Galicia.....	22
Figura 25	Mapa topográfico escala 1:50,000 do SGE.....	22
Figura 26	Imaxe de satélite inicial da órbita 205 fila 30 do ano 2000.....	23
Figura 27	Ortoimaxe do ano 2004-2005 do FOGGA.....	23
Figura 28	Microficha do Nomenclator de poboación do século XIX.....	24
Figura 29	Fragmento en máxima calidade do facsímile da CGG de 1834.....	24
Figura 30	Fragmento da folla Nº9 do gravado deteriorado.....	24
Figura 31	Xeorreferenciando folla mediante puntos de control con base no MTN 1:25.00 de IGN.....	25
Figura 32	Desprazamento da folla da CGG hacia o punto de control.....	25
Figura 33	Visualización da folla Nº 5 xeorreferenciada no ArcView.....	25
Figura 34	Visualización mosaico da folla Nº5 da CGG.....	25
Figura 35	Vista do manuscrito e gravado proxectados no arcview.....	26
Figura 36	Vista parcial da CGG proxectada nun SIX con shapex de puntos creados sobre a toponimia existente e as bases de datos asociadas a ditos arquivos.....	26
Figura 37	Casuísticas de simboloxía e toponimia no manuscrito.....	27
Figura 38	Punto parroquial situado na igrexa coa axuda da ortofoto dixital e as anotacións do mapa topográfico.....	27

Número	Descrición	Páxina en CD
Figura 39	Etiquetado da grella decaquilométrica.....	27
Figura 40	Avaliación do erro posicional entre parroquias coas estatísticas calculadas correspondentes (concello Portas).....	28
Figura 41	Cobertura das imaxes de satélite (negro) e da CGG (vermello).....	28
Figura 42	Cronograma da vida de Domingo Fontán no contexto histórico.....	28
Figura 43	"Mapa de la parte comprendida entre Cabo Prior y el Río Sor.....	29
Figura 44	"Mapa de la parte comprendida entre Doniños y Carral al Oeste y el "cordal de Montouto" y As Pontes de García Rodríguez al Este.....	29
Figura 45	Reproduccion do "Plano del corregimiento de la Cañiza: dividido en alcaldías Reales".....	30
Figura 46	"Plano del pais adyacente a las tres Rias de la Coruña, Betanzos y Ferrol, llamado de las Mariñas".....	30
Figura 47	"Plano de la Ría de Pontevedra con las Islas Óns y Oza".....	31
Figura 48	"Plano de la Ría de Vigo y parte de la península de Morrazo".....	31
Figura 49	"Plano de la Ría de Arosa".....	31
Figura 50	Folla Nº 5 do facsímile da "Carta Geométrica de Galicia" de 16 follas.....	31
Figura 51	"Carta del partido de Santiago en la provincia de la Coruña".....	32
Figura 52	"Croquis de la zona en que se desarrollan los diversos trazados de ferrocarril propuestos para unir Coruña con Santiago".....	32
Figura 53	"Mapa del territorio que comprenden los ayuntamiento y parroquias del partido judicial del Santa Marta de Ortigueira: provincia de la Coruña".....	32
Figura 54	"Plano de la Ría de Vivero".....	32
Figura 55	Fragments da vista do Taúme na carta esférica de Vicente Tofiño e no gravado da CGG.....	33
Figura 56	Vista ampliada da folla Nº9 da illa "novo" onde se despalzou Fontán.....	33
Figura 57	Visual dos triángulos no mapa da triangulación fundamental.....	33
Figura 58	Visualización dos primeiros triángulos na parte occidental de Galicia para o seu cálculo.....	34
Figura 59	Cuadrícula da CGG en proxección bonne.....	35
Figura 60	Símbolos illados na CGG de 16 follas existentes no manuscrito.....	35
Figura 61	Cobertura e numeración das 8 follas da CGG de 1834.....	35
Figura 62	Novas illas identificadas no gravado de 1845.....	36
Figura 63	Identificación dos areas do gravado de 1845 inexistentes no manuscrito de 1834.....	37
Figura 64	Símbolos dos límites administrativos nas CGG de 1834 e 1845.....	38
Figura 65	Entidades de poboación que pasan á provincia de A Coruña.....	39
Figura 66	Entidades de poboación que pasan á provincia de lugo.....	40
Figura 67	Comparativa de límites administrativos da CGG e os elaborados polo IGN.....	41
Figura 68	Simplificación das categorías identificadas na CGG.....	42
Figura 69	Gráfico da proporción toponímica existente no manuscrito da CGG.....	42
Figura 70	Diferencias parroquiais da CGG de 1845 respecto á de 1834.....	43
Figura 71	Parroquias na folla Nº2 na CGG de 1845 inexistentes na de 1834.....	43
Figura 72	Parroquias na folla Nº3 na CGG de 1845 inexistentes na de 1834.....	43
Figura 73	Parroquias na folla Nº4 na CGG de 1845 inexistentes na de 1834.....	44
Figura 74	Parroquias na folla Nº5 na CGG de 1845 inexistentes na de 1834.....	44

Número	Descrición	Páxina en CD
Figura 75	Parroquias na folla N°6 na CGG de 1845 inexistentes na de 1834.....	44
Figura 76	Parroquias na folla N°7 na CGG de 1845 inexistentes na de 1834.....	44
Figura 77	Parroquias na folla N°8 na CGG de 1845 inexistentes na de 1834.....	45
Figura 78	Parroquias na folla N°9 na CGG de 1845 inexistentes na de 1834.....	45
Figura 79	Parroquias na folla N°11 na CGG de 1845 inexistentes na de 1834.....	45
Figura 80	Parroquias na folla N°12 na CGG de 1845 inexistentes na de 1834.....	45
Figura 81	Diferencias parroquiais da CGG de 1834 respecto á de 1845.....	46
Figura 82	Parroquias na folla N°1 na CGG de 1834 inexistentes na de 1845.....	46
Figura 83	Parroquias na folla N°3 na CGG de 1834 inexistentes na de 1845.....	46
Figura 84	Parroquias na folla N°4 na CGG de 1834 inexistentes na de 1845.....	47
Figura 85	Parroquias na folla N°5 na CGG de 1834 inexistentes na de 1845.....	47
Figura 86	Parroquias na folla N°6 na CGG de 1834 inexistentes na de 1845.....	47
Figura 87	Parroquias na folla N°8 na CGG de 1834 inexistentes na de 1845.....	47
Figura 88	Concellos das parroquias que existen no Boe e non na CGG.....	48
Figura 89	Parroquias existentes na CGG que non aparecen no Boe.....	48
Figura 90	Evaluación posicional das parroquias do concello de Carral.....	49
Figura 91	Distancia máis longa entre a posición da parroquia.....	50
Figura 92	Evaluación posicional das parroquias do concello de O Vicedo.....	50
Figura 93	Distancia máis longa entre a posición da parroquia (concello Navia de Suarna).....	51
Figura 94	Evaluación posicional das parroquias do concello de Portas.....	51
Figura 95	Distancia máis longa entre a posición da parroquia (Lalín).....	52
Figura 96	Concellos con maior e menor exactitude na localización das parroquias (media proporcional do concello).....	52
Figura 97	N° de follas do MTN correspondentes á primeira edición representadas en grupos de cinco anos dende 1871 a 1965 da península e Baleares.....	53
Figura 98	N° de follas do MTN correspondentes a Galicia publicadas según o ano de publicación da súa primeira edición.....	53
Figura 99	N° de follas do mtn correspondentes a Galicia publicadas según o ano de publicación da súa primeira edición en grupos de cada cinco anos.....	53
Figura 100	N° de follas do MTN correspondentes a Galicia publicadas según o ano de publicación da súa primeira edición en grupos de cada cinco anos e número acumulado de follas do mtn correspondentes á primeira edición de cada unha delas publicadas polo ign aquí representadas en grupos de décadas de 1929 a 1955.....	53
Figura 101	Secuencia temporal do recubrimento espacial galego do MTN.....	54

Número	Descripción	Página en CD
Mapa 1	Diferencias nos límites administrativos das CGG de 1834 e 1845.....	10
Mapa 2	Cidades e vilas da CGG de 1834.....	12
Mapa 3	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	13
Mapa 4	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	14
Mapa 5	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	15
Mapa 6	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	16
Mapa 7	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	17
Mapa 8	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	18
Mapa 9	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	19
Mapa 10	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	20
Mapa 11	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	21
Mapa 12	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	22
Mapa 13	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	23
Mapa 14	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	24
Mapa 15	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	25
Mapa 16	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	26
Mapa 17	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	27
Mapa 18	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	28
Mapa 19	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	29
Mapa 20	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	30
Mapa 21	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	31
Mapa 22	Parroquias e cabeceiras na CGG de 1834.....	32
Mapa 23	Mosteiros e colexiats da CGG de 1834.....	33
Mapa 24	Capelas e encomendas da CGG de 1834.....	34
Mapa 25	Ventas, feiras e ferreiros da CGG de 1834.....	35
Mapa 26	Pontes, baños e barcas da CGG de 1834.....	36
Mapa 27	Lugares na CGG de 1834.....	37
Mapa 28	Lugares na CGG de 1834.....	38
Mapa 29	Lugares na CGG de 1834.....	39
Mapa 30	Lugares na CGG de 1834.....	40
Mapa 31	Lugares na CGG de 1834.....	41
Mapa 32	Lugares na CGG de 1834.....	42
Mapa 33	Lugares na CGG de 1834.....	43
Mapa 34	Lugares na CGG de 1834.....	44
Mapa 35	Lugares na CGG de 1834.....	45
Mapa 36	Lugares na CGG de 1834.....	46
Mapa 37	Lugares na CGG de 1834.....	47
Mapa 38	Lugares na CGG de 1834.....	48
Mapa 39	Lugares na CGG de 1834.....	49
Mapa 40	Lugares na CGG de 1834.....	50
Mapa 41	Lugares na CGG de 1834.....	51

Número	Descrición	Páxina en CD
Mapa 42	Lugares na CGG de 1834.....	52
Mapa 43	Lugares na CGG de 1834.....	53
Mapa 44	Lugares na CGG de 1834.....	54
Mapa 45	Lugares na CGG de 1834.....	55
Mapa 46	Castelos e fortalezas da CGG de 1834.....	56
Mapa 47	O relevo da CGG de 1834.....	57
Mapa 48	A hidrografía e outra toponimia da CGG de 1834.....	58
Mapa 49	Parroquias da CGG 1834 inexistentes na actualidade.....	60
Mapa 50	As provincias e a súa “capitalidade” na CGG de 1845.....	62
Mapa 51	As capitais de partido na CGG de 1845.....	63
Mapa 52	Os concellos da CGG de 1845.....	64
Mapa 53	As parroquias no concello de Abegondo.....	67
Mapa 54	As parroquias no concello de Ames.....	68
Mapa 55	As parroquias no concello de Aranga.....	69
Mapa 56	As parroquias no concello de Ares.....	70
Mapa 57	As parroquias no concello de Arteixo.....	71
Mapa 58	As parroquias no concello de Arzúa.....	72
Mapa 59	As parroquias no concello de A Baña.....	73
Mapa 60	As parroquias no concello de Bergondo.....	74
Mapa 61	As parroquias no concello de Betanzos.....	75
Mapa 62	As parroquias no concello de Boimorto.....	76
Mapa 63	As parroquias no concello de Boiro.....	77
Mapa 64	As parroquias no concello de Boqueixón.....	78
Mapa 65	As parroquias no concello de Brión.....	79
Mapa 66	As parroquias no concello de Cabana.....	80
Mapa 67	As parroquias no concello de Cabanas.....	81
Mapa 68	As parroquias no concello de Camariñas.....	82
Mapa 69	As parroquias no concello de Cambre.....	83
Mapa 70	As parroquias no concello de A Capela.....	84
Mapa 71	As parroquias no concello de Carballo.....	85
Mapa 72	As parroquias no concello de Cariño.....	86
Mapa 73	As parroquias no concello de Carnota.....	87
Mapa 74	As parroquias no concello de Carral.....	88
Mapa 75	As parroquias no concello de Cedeira.....	89
Mapa 76	As parroquias no concello de Cee.....	90
Mapa 77	As parroquias no concello de Cerceda.....	91
Mapa 78	As parroquias no concello de Cerdido.....	92
Mapa 79	As parroquias no concello de Cesuras.....	93
Mapa 80	As parroquias no concello de Coirós.....	94
Mapa 81	As parroquias no concello de Corcubión.....	95
Mapa 82	As parroquias no concello de Coristanco.....	96
Mapa 83	As parroquias no concello de A Coruña.....	97
Mapa 84	As parroquias no concello de Culleredo.....	98
Mapa 85	As parroquias no concello de Curtis.....	99
Mapa 86	As parroquias no concello de Dodro.....	100

Número	Descripción	Páxina en CD
Mapa 87	As parroquias no concello de Dumbría.....	101
Mapa 88	As parroquias no concello de Fene.....	102
Mapa 89	As parroquias no concello de Ferrol.....	103
Mapa 90	As parroquias no concello de Fisterra.....	104
Mapa 91	As parroquias no concello de Frades.....	105
Mapa 92	As parroquias no concello de A Irixoa.....	106
Mapa 93	As parroquias no concello de A Laracha.....	107
Mapa 94	As parroquias no concello de Laxe.....	108
Mapa 95	As parroquias no concello de Lousame.....	109
Mapa 96	As parroquias no concello de Malpica de Bergantiños.....	110
Mapa 97	As parroquias no concello de Mañón.....	111
Mapa 98	As parroquias no concello de Mazaricos.....	112
Mapa 99	As parroquias no concello de Melide.....	113
Mapa 100	As parroquias no concello de Mesía.....	114
Mapa 101	As parroquias no concello de Miño.....	115
Mapa 102	As parroquias no concello de Moeche.....	116
Mapa 103	As parroquias no concello de Monfero.....	117
Mapa 104	As parroquias no concello de Mugar dos.....	118
Mapa 105	As parroquias no concello de Muros.....	119
Mapa 106	As parroquias no concello de Muxía.....	120
Mapa 107	As parroquias no concello de Narón.....	121
Mapa 108	As parroquias no concello de Neda.....	122
Mapa 109	As parroquias no concello de Negreira.....	123
Mapa 110	As parroquias no concello de Noia.....	124
Mapa 111	As parroquias no concello de Oleiros.....	125
Mapa 112	As parroquias no concello de Ordes.....	126
Mapa 113	As parroquias no concello de Oroso.....	127
Mapa 114	As parroquias no concello de Ortigueira.....	128
Mapa 115	As parroquias no concello de Outes.....	129
Mapa 116	As parroquias no concello de Oza dos Ríos.....	130
Mapa 117	As parroquias no concello de Paderne.....	131
Mapa 118	As parroquias no concello de Padrón.....	132
Mapa 119	As parroquias no concello de O Pino.....	133
Mapa 120	As parroquias no concello de A Pobra do Caramiñal.....	134
Mapa 121	As parroquias no concello de Ponteceso.....	135
Mapa 122	As parroquias no concello de Pontedeume.....	136
Mapa 123	As parroquias no concello de As Pontes de García Rodríguez.....	137
Mapa 124	As parroquias no concello de Porto do Son.....	138
Mapa 125	As parroquias no concello de Rianxo.....	139
Mapa 126	As parroquias no concello de Ribeira.....	140
Mapa 127	As parroquias no concello de Rois.....	141
Mapa 128	As parroquias no concello de Sada.....	142
Mapa 129	As parroquias no concello de San Sadurniño.....	143
Mapa 130	As parroquias no concello de Santa Comba.....	144
Mapa 131	As parroquias no concello de Santiago de Compostela.....	145

Número	Descripción	Página en CD
Mapa 132	As parroquias no concello de Santiso.....	146
Mapa 133	As parroquias no concello de Sobrado.....	147
Mapa 134	As parroquias no concello de As Somozas.....	148
Mapa 135	As parroquias no concello de Teo.....	149
Mapa 136	As parroquias no concello de Toques.....	150
Mapa 137	As parroquias no concello de Tordoia.....	151
Mapa 138	As parroquias no concello de Touro.....	152
Mapa 139	As parroquias no concello de Trazo.....	153
Mapa 140	As parroquias no concello de Val do Dubra.....	154
Mapa 141	As parroquias no concello de Valdoviño.....	155
Mapa 142	As parroquias no concello de Vedra.....	156
Mapa 143	As parroquias no concello de Vilarmaior.....	157
Mapa 144	As parroquias no concello de Vilaxantar.....	158
Mapa 145	As parroquias no concello de Vimianzo.....	159
Mapa 146	As parroquias no concello de Zas.....	160
Mapa 147	As parroquias no concello de Abadín.....	162
Mapa 148	As parroquias no concello de Alfoz.....	163
Mapa 149	As parroquias no concello de Antas de Ulla.....	164
Mapa 150	As parroquias no concello de Baleira.....	165
Mapa 151	As parroquias no concello de Baralla.....	166
Mapa 152	As parroquias no concello de Barreiros.....	167
Mapa 153	As parroquias no concello de Becerreá.....	168
Mapa 154	As parroquias no concello de Begonte.....	169
Mapa 155	As parroquias no concello de Bóveda.....	170
Mapa 156	As parroquias no concello de Burela.....	171
Mapa 157	As parroquias no concello de Carballedo.....	172
Mapa 158	As parroquias no concello de Castro de Rei.....	173
Mapa 159	As parroquias no concello de Castroverde.....	174
Mapa 160	As parroquias no concello de Cervantes.....	175
Mapa 161	As parroquias no concello de Cervo.....	176
Mapa 162	As parroquias no concello de Chantada.....	177
Mapa 163	As parroquias no concello de O Corgo.....	178
Mapa 164	As parroquias no concello de Cospeito.....	179
Mapa 165	As parroquias no concello de Folgoso do Courel.....	180
Mapa 166	As parroquias no concello de A Fonsagrada.....	181
Mapa 167	As parroquias no concello de Foz.....	182
Mapa 168	As parroquias no concello de Friol.....	183
Mapa 169	As parroquias no concello de Guitiriz.....	184
Mapa 170	As parroquias no concello de Guntín.....	185
Mapa 171	As parroquias no concello de O Incio.....	186
Mapa 172	As parroquias no concello de Lán cara.....	187
Mapa 173	As parroquias no concello de Lourenzá.....	188
Mapa 174	As parroquias no concello de Lugo.....	189
Mapa 175	As parroquias no concello de Meira.....	190
Mapa 176	As parroquias no concello de Mondoñedo.....	191

Número	Descrición	Páxina en CD
Mapa 177	As parroquias no concello de Monforte de Lemos.....	192
Mapa 178	As parroquias no concello de Monterroso.....	193
Mapa 179	As parroquias no concello de Muras.....	194
Mapa 180	As parroquias no concello de Navia de Suarna.....	195
Mapa 181	As parroquias no concello de Negueira de Muñiz.....	196
Mapa 182	As parroquias no concello de As Nogais.....	197
Mapa 183	As parroquias no concello de Ourolo.....	198
Mapa 184	As parroquias no concello de Outeiro de Rei.....	199
Mapa 185	As parroquias no concello de Paldas de Rei.....	200
Mapa 186	As parroquias no concello de Pantón.....	201
Mapa 187	As parroquias no concello de Paradela.....	202
Mapa 188	As parroquias no concello de O Páramo.....	203
Mapa 189	As parroquias no concello de Pastoriza.....	204
Mapa 190	As parroquias no concello de Pedrafita da Cebreiro.....	205
Mapa 191	As parroquias no concello de A Pobra do Brollón.....	206
Mapa 192	As parroquias no concello de Pol.....	207
Mapa 193	As parroquias no concello de Pontenova.....	208
Mapa 194	As parroquias no concello de Portomarín.....	209
Mapa 195	As parroquias no concello de Quiroga.....	210
Mapa 196	As parroquias no concello de Rábade.....	211
Mapa 197	As parroquias no concello de Ribadeo.....	212
Mapa 198	As parroquias no concello de Ribas de Sil.....	213
Mapa 199	As parroquias no concello de Ribeira de Piquín.....	214
Mapa 200	As parroquias no concello de Riotorto.....	215
Mapa 201	As parroquias no concello de Samos.....	216
Mapa 202	As parroquias no concello de Sarria.....	217
Mapa 203	As parroquias no concello de O Saviñao.....	218
Mapa 204	As parroquias no concello de Sober.....	219
Mapa 205	As parroquias no concello de Taboada.....	220
Mapa 206	As parroquias no concello de Trabada.....	221
Mapa 207	As parroquias no concello de Triacastela.....	222
Mapa 208	As parroquias no concello de O Valadouro.....	223
Mapa 209	As parroquias no concello de O Vicedo.....	224
Mapa 210	As parroquias no concello de Vilalba.....	225
Mapa 211	As parroquias no concello de Viveiro.....	226
Mapa 212	As parroquias no concello de Xermade.....	227
Mapa 213	As parroquias no concello de Xove.....	228
Mapa 214	As parroquias no concello de Agolada.....	230
Mapa 215	As parroquias no concello de Arbo.....	231
Mapa 216	As parroquias no concello de Baiona.....	232
Mapa 217	As parroquias no concello de Barro.....	233
Mapa 218	As parroquias no concello de Bueu.....	234
Mapa 219	As parroquias no concello de Caldas de Reis.....	235
Mapa 220	As parroquias no concello de Cambados.....	236
Mapa 221	As parroquias no concello de Campo Lameiro.....	237

Número	Descripción	Página en CD
Mapa 222	As parroquias no concello de Cangas.....	238
Mapa 223	As parroquias no concello de A Cañiza.....	239
Mapa 224	As parroquias no concello de Catoira.....	240
Mapa 225	As parroquias no concello de Cerdedo.....	241
Mapa 226	As parroquias no concello de Cotobade.....	242
Mapa 227	As parroquias no concello de O Covelo.....	243
Mapa 228	As parroquias no concello de Crecente.....	244
Mapa 229	As parroquias no concello de Cuntis.....	245
Mapa 230	As parroquias no concello de Dozón.....	246
Mapa 231	As parroquias no concello de a Estrada.....	247
Mapa 232	As parroquias no concello de Forcarei.....	248
Mapa 233	As parroquias no concello de Fornelos de Montes.....	249
Mapa 234	As parroquias no concello de Gondomar.....	250
Mapa 235	As parroquias no concello de O Grove.....	251
Mapa 236	As parroquias no concello de A Guarda.....	252
Mapa 237	As parroquias no concello de A Illa de Arousa.....	253
Mapa 238	As parroquias no concello de Lalín.....	254
Mapa 239	As parroquias no concello de a Lama.....	255
Mapa 240	As parroquias no concello de Marín.....	256
Mapa 241	As parroquias no concello de Meaño.....	257
Mapa 242	As parroquias no concello de Meis.....	258
Mapa 243	As parroquias no concello de Moaña.....	259
Mapa 244	As parroquias no concello de Mondariz.....	260
Mapa 245	As parroquias no concello de Mondariz-Balneario.....	261
Mapa 246	As parroquias no concello de Moraña.....	262
Mapa 247	As parroquias no concello de Mos.....	263
Mapa 248	As parroquias no concello de As Neves.....	264
Mapa 249	As parroquias no concello de Nigrán.....	265
Mapa 250	As parroquias no concello de Oia.....	266
Mapa 251	As parroquias no concello de Pazos de Borden.....	267
Mapa 252	As parroquias no concello de Poio.....	268
Mapa 253	As parroquias no concello de Ponte-Caldelas.....	269
Mapa 254	As parroquias no concello de Pontearreas.....	270
Mapa 255	As parroquias no concello de Pontecesures.....	271
Mapa 256	As parroquias no concello de Pontevedra.....	272
Mapa 257	As parroquias no concello de O Porriño.....	273
Mapa 258	As parroquias no concello de Portas.....	274
Mapa 259	As parroquias no concello de Redondela.....	275
Mapa 260	As parroquias no concello de Ribadumia.....	276
Mapa 261	As parroquias no concello de Rodeiro.....	277
Mapa 262	As parroquias no concello de O Rosal.....	278
Mapa 263	As parroquias no concello de Salceda de Caselas.....	279
Mapa 264	As parroquias no concello de Salvaterra de Miño.....	280
Mapa 265	As parroquias no concello de Sanxenxo.....	281
Mapa 266	As parroquias no concello de Silleda.....	282

Número	Descripción	Páxina en CD
Mapa 267	As parroquias no concello de Sotomaior.....	283
Mapa 268	As parroquias no concello de Tomiño.....	284
Mapa 269	As parroquias no concello de Tui.....	285
Mapa 270	As parroquias no concello de Valga.....	286
Mapa 271	As parroquias no concello de Vigo.....	287
Mapa 272	As parroquias no concello de Vila de Cruces.....	288
Mapa 273	As parroquias no concello de Vilaboa.....	289
Mapa 274	As parroquias no concello de Vilagarcía de Arousa.....	290
Mapa 275	As parroquias no concello de Vilanova de Arousa.....	291
Mapa 276	As parroquias no concello de Allariz.....	293
Mapa 277	As parroquias no concello de Amoeiro.....	294
Mapa 278	As parroquias no concello de A Arnoia.....	295
Mapa 279	As parroquias no concello de Avión.....	296
Mapa 280	As parroquias no concello de Baltar.....	297
Mapa 281	As parroquias no concello de Bande.....	298
Mapa 282	As parroquias no concello de Baños de Molgas.....	299
Mapa 283	As parroquias no concello de Barbadás.....	300
Mapa 284	As parroquias no concello de O Barco de Valdeorras.....	301
Mapa 285	As parroquias no concello de Beade.....	302
Mapa 286	As parroquias no concello de Beariz.....	303
Mapa 287	As parroquias no concello de Os Blancos.....	304
Mapa 288	As parroquias no concello de Boborás.....	305
Mapa 289	As parroquias no concello de A Bola.....	306
Mapa 290	As parroquias no concello de O Bolo.....	307
Mapa 291	As parroquias no concello de Calvos de Randín.....	308
Mapa 292	As parroquias no concello de Carballeda de Avia.....	309
Mapa 293	As parroquias no concello de Carballeda de Valdeorras.....	310
Mapa 294	As parroquias no concello de O Carballiño.....	311
Mapa 295	As parroquias no concello de Cartelle.....	312
Mapa 296	As parroquias no concello de Castrelo de Miño.....	313
Mapa 297	As parroquias no concello de Castrelo do Val.....	314
Mapa 298	As parroquias no concello de Castro Caldelas.....	315
Mapa 299	As parroquias no concello de Celanova.....	316
Mapa 300	As parroquias no concello de Cenlle.....	317
Mapa 301	As parroquias no concello de Chandreixa de Queixa.....	318
Mapa 302	As parroquias no concello de Coles.....	319
Mapa 303	As parroquias no concello de Cortegada.....	320
Mapa 304	As parroquias no concello de Cualedro.....	321
Mapa 305	As parroquias no concello de Entrimo.....	322
Mapa 306	As parroquias no concello de Esgos.....	323
Mapa 307	As parroquias no concello de Gomesende.....	324
Mapa 308	As parroquias no concello de A Gudiña.....	325
Mapa 309	As parroquias no concello de O Irixo.....	326
Mapa 310	As parroquias no concello de Larouco.....	327
Mapa 311	As parroquias no concello de Laza.....	328

Número	Descripción	Página en CD
Mapa 312	As parroquias no concello de Leiro.....	329
Mapa 313	As parroquias no concello de Lobeira.....	330
Mapa 314	As parroquias no concello de Lobios.....	331
Mapa 315	As parroquias no concello de Maceda.....	332
Mapa 316	As parroquias no concello de Manzaneda.....	333
Mapa 317	As parroquias no concello de Maside.....	334
Mapa 318	As parroquias no concello de Melón.....	335
Mapa 319	As parroquias no concello de A Merca.....	336
Mapa 320	As parroquias no concello de A Mezquita.....	337
Mapa 321	As parroquias no concello de Montederramo.....	338
Mapa 322	As parroquias no concello de Monterrei.....	339
Mapa 323	As parroquias no concello de Muíños.....	340
Mapa 324	As parroquias no concello de Nogueira de Ramuín.....	341
Mapa 325	As parroquias no concello de Oímbra.....	342
Mapa 326	As parroquias no concello de Ourense.....	343
Mapa 327	As parroquias no concello de Paderne de Allariz.....	344
Mapa 328	As parroquias no concello de Padrenda.....	345
Mapa 329	As parroquias no concello de Parada de Sil.....	346
Mapa 330	As parroquias no concello de O Pereiro de Aguiar.....	347
Mapa 331	As parroquias no concello de A Peroxa.....	348
Mapa 332	As parroquias no concello de Petín.....	349
Mapa 333	As parroquias no concello de Piñor.....	350
Mapa 334	As parroquias no concello de A Pobra de Trives.....	351
Mapa 335	As parroquias no concello de Pontedeva.....	352
Mapa 336	As parroquias no concello de Porqueira.....	353
Mapa 337	As parroquias no concello de Punxín.....	354
Mapa 338	As parroquias no concello de Quintela de Leirado.....	355
Mapa 339	As parroquias no concello de Rairiz de Veiga.....	356
Mapa 340	As parroquias no concello de Ramirás.....	357
Mapa 341	As parroquias no concello de Ribadavia.....	358
Mapa 342	As parroquias no concello de Riós.....	359
Mapa 343	As parroquias no concello de A Rúa.....	360
Mapa 344	As parroquias no concello de Rubiá.....	361
Mapa 345	As parroquias no concello de San Amaro.....	362
Mapa 346	As parroquias no concello de San Cibrao das Viñas.....	363
Mapa 347	As parroquias no concello de San Cristovo de Cea.....	364
Mapa 348	As parroquias no concello de San Xoán de Río.....	365
Mapa 349	As parroquias no concello de Sandiás.....	366
Mapa 350	As parroquias no concello de Sarreaus.....	367
Mapa 351	As parroquias no concello de Taboadela.....	368
Mapa 352	As parroquias no concello de A Teixeira.....	369
Mapa 353	As parroquias no concello de Toén.....	370
Mapa 354	As parroquias no concello de Trasmiras.....	371
Mapa 355	As parroquias no concello de A Veiga.....	372
Mapa 356	As parroquias no concello de Vereá.....	373

Número	Descripción	Páxina en CD
Mapa 357	As parroquias no concello de Verín.....	374
Mapa 358	As parroquias no concello de Viana do Bolo.....	375
Mapa 359	As parroquias no concello de Vilamarín.....	376
Mapa 360	As parroquias no concello de Vilamartín de Valdeorras.....	377
Mapa 361	As parroquias no concello de Vilar de Barrio.....	378
Mapa 362	As parroquias no concello de Vilar de Santos.....	379
Mapa 363	As parroquias no concello de Vilardevós.....	380
Mapa 364	As parroquias no concello de Vilariño de Conso.....	381
Mapa 365	As parroquias no concello de Xinzo de Limia.....	382
Mapa 366	As parroquias no concello de Xunqueira de Ambía.....	383
Mapa 367	As parroquias no concello de Xunqueira de Espadanedo.....	384

Número	Descripción	Página en CD
Táboa 1	Puntos onde realizou as visuais de prancheta.....	1
Táboa 2	Estacións occidentais existentes no caderno N°12.....	3
Táboa 3	Estacións da triangulación fundamental.....	4
Táboa 4	Estacións xeodésicas no gravado de 1845.....	5
Táboa 5	Latitude e lonxitude de cada unha das oito follas da CGG de 1834.....	9
Táboa 6	Medidas de cada unha das oito follas da CGG de 1834.....	9
Táboa 7	Novos casos de illas identificadas no gravado.....	10
Táboa 8	Novos areas identificados na CGG de 1845.....	11
Táboa 9	Entidades de poboación con cambio provincial en 1845.....	12
Táboa 10	Distribución de topónimos da CGG de 1834.....	12
Táboa 11	Total de topónimos da CGG de 1834.....	141
Táboa 12	As cidades na cgg de 1834.....	5
Táboa 13	As vilas na cgg de 1834.....	15
Táboa 14	As parroquias rurais na cgg de 1834.....	17
Táboa 15	As capital de parroquia na cgg de 1834.....	101
Táboa 16	Os mosteiros na cgg de 1834.....	102
Táboa 17	As colexiatas na cgg de 1834.....	103
Táboa 18	As capelas na cgg de 1834.....	103
Táboa 19	As feiras na cgg de 1834.....	106
Táboa 20	As ventas na cgg de 1834.....	107
Táboa 21	Os ferreiros na cgg de 1834.....	107
Táboa 22	As pontes de madeira e pedra na cgg de 1834.....	108
Táboa 23	As barcas na cgg de 1834.....	113
Táboa 24	Os lugares na cgg de 1834.....	113
Táboa 25	As fortalezas na cgg de 1834.....	136
Táboa 26	Os baños e augas na cgg de 1834.....	137
Táboa 27	As encomendas na cgg de 1834.....	137
Táboa 28	Os castelos na cgg de 1834.....	137
Táboa 29	Cabos, puntas, illas e illotes na cgg de 1834.....	138
Táboa 30	A costa na cgg de 1834.....	145
Táboa 31	O relevo na cgg de 1834.....	146
Táboa 32	Lenda descoñecida.....	152
Táboa 33	Os ríos na cgg de 1834.....	153
Táboa 34	A hidrografía na cgg de 1834.....	155
Táboa 35	Os nomes con referencia a límites na cgg de 1834.....	156
Táboa 36	As comunicacións na cgg de 1834.....	156
Táboa 37	Totalización de topónimos do manuscrito e do gravado.....	157
Táboa 38	A totalización das diferencias entre as cartas.....	158
Táboa 39	Parroquias de 1845 que non existían como tal en 1834.....	159
Táboa 40	Parroquias de 1834 que non existían como tal en 1845.....	160
Táboa 41	Parroquias identificadas no BOE e non na cgg de 1834 da Coruña.....	161

Número	Descrición	Páxina en CD
Táboa 42	Parroquias identificadas no BOE e non na cgg de 1834 de Lugo.....	162
Táboa 43	Parroquias identificadas no BOE e non na cgg de 1834 de Ourense.....	163
Táboa 44	Parroquias identificadas no BOE e non na cgg de 1834 de Pontevedra.....	164
Táboa 45	Parroquias identificadas na cgg e non no BOE da Coruña.....	165
Táboa 46	Parroquias identificadas na cgg e non no BOE de Lugo.....	166
Táboa 47	Parroquias identificadas na cgg e non no BOE de Pontevedra.....	167
Táboa 48	Parroquias identificadas na cgg e non no BOE de Ourense.....	168
Táboa 49	Parroquias identificadas por Domingo Fontán inexistentes na actualidade.....	169
Táboa 50	Erro posicional das parroquias da provincia da Coruña.....	172
Táboa 51	Erro posicional das parroquias da provincia de Lugo.....	173
Táboa 52	Erro posicional das parroquias da provincia de Pontevedra.....	174
Táboa 53	Erro posicional das parroquias da provincia de ourense.....	175
Táboa 54	Partidos xudiciais e os seus concellos entre 1836 e 1900.....	176
Táboa 55	Os concellos na cgg de 1845.....	180
Táboa 56	Total dos concellos na cgg xunto cas baixas, altas e cambios toponímicos.....	182
Táboa 57	Número total de parroquias na fontes estatísticas.....	183
Táboa 58	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Abegondo.....	184
Táboa 59	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Ames.....	184
Táboa 60	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Aranga.....	185
Táboa 61	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Ares.....	185
Táboa 62	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Arteixo.....	185
Táboa 63	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Arzúa.....	186
Táboa 64	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Baña.....	186
Táboa 65	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Bergondo.....	187
Táboa 66	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Betanzos.....	187
Táboa 67	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Boimorto.....	188
Táboa 68	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Boiro.....	188
Táboa 69	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Boqueixón.....	188
Táboa 70	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Brión.....	189
Táboa 71	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cabana.....	189
Táboa 72	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cabanas.....	190
Táboa 73	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Camariñas.....	190
Táboa 74	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cambre.....	190
Táboa 75	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Capela.....	191
Táboa 76	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Carballo.....	191
Táboa 77	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cariño.....	192
Táboa 78	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Carnota.....	192
Táboa 79	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Carral.....	192
Táboa 80	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cedeira.....	192
Táboa 81	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cee.....	193
Táboa 82	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cerceda.....	193
Táboa 83	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cerdido.....	193
Táboa 84	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cesuras.....	194
Táboa 85	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Coirós.....	194
Táboa 86	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Corcubión.....	194

Número	Descripción	Página en CD
Táboa 87	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Coristanco.....	195
Táboa 88	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Coruña.....	195
Táboa 89	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Culleredo.....	196
Táboa 90	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Curtis.....	196
Táboa 91	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Dodro.....	196
Táboa 92	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Dumbría.....	196
Táboa 93	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Fene.....	197
Táboa 94	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Ferrol.....	197
Táboa 95	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Fisterra.....	198
Táboa 96	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Frades.....	198
Táboa 97	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Irixoa.....	198
Táboa 98	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Laracha.....	199
Táboa 99	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Laxe.....	199
Táboa 100	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Lousame.....	199
Táboa 101	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Malpica de Bergantiños.....	200
Táboa 102	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Mañón.....	200
Táboa 103	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Mazaricos.....	200
Táboa 104	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Melide.....	201
Táboa 105	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Mesía.....	202
Táboa 106	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Miño.....	202
Táboa 107	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Moeche.....	202
Táboa 108	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Monfero.....	203
Táboa 109	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Mugar dos.....	203
Táboa 110	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Muros.....	203
Táboa 111	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Muxía.....	203
Táboa 112	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Narón.....	204
Táboa 113	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Neda.....	204
Táboa 114	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Negreira.....	205
Táboa 115	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Noia.....	205
Táboa 116	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Oleiros.....	206
Táboa 117	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Ordes.....	206
Táboa 118	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Oroso.....	206
Táboa 119	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Ortigueira.....	207
Táboa 120	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Outes.....	208
Táboa 121	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Oza dos Ríos.....	208
Táboa 122	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Paderne.....	209
Táboa 123	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Padrón.....	209
Táboa 124	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de O Pino.....	209
Táboa 125	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Pobra do Caramiñal.....	210
Táboa 126	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Ponteceso.....	210
Táboa 127	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Pontedeume.....	210
Táboa 128	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de As Pontes de G. R.	211
Táboa 129	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Porto do Son.....	211
Táboa 130	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Rianxo.....	212
Táboa 131	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Ribeira.....	212

Número	Descrición	Páxina en CD
Táboa 132	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Rois.....	212
Táboa 133	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Sada.....	213
Táboa 134	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de San Sadurniño.....	213
Táboa 135	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Santa Comba.....	214
Táboa 136	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Santiago de Compostela.....	214
Táboa 137	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Santiso.....	215
Táboa 138	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Sobrado.....	216
Táboa 139	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de As Somozas.....	216
Táboa 140	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Teo.....	216
Táboa 141	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Toques.....	217
Táboa 142	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Tordoia.....	217
Táboa 143	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Touro.....	218
Táboa 144	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Trazo.....	218
Táboa 145	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Val do Dubra.....	219
Táboa 146	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Valdoviño.....	219
Táboa 147	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vedra.....	219
Táboa 148	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vilarmaior.....	220
Táboa 149	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vilaxantar.....	220
Táboa 150	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vimianzo.....	220
Táboa 151	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Zas.....	212
Táboa 152	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Abadín.....	222
Táboa 153	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Alfoz.....	222
Táboa 154	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Antas de Ulla.....	223
Táboa 155	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Baleira.....	223
Táboa 156	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Baralla.....	224
Táboa 157	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Barreiros.....	225
Táboa 158	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Becerreá.....	225
Táboa 159	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Begonte.....	226
Táboa 160	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Bóveda.....	227
Táboa 161	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Burela.....	227
Táboa 162	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Carballedo.....	228
Táboa 163	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Castro de Rei.....	229
Táboa 164	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Castroverde.....	229
Táboa 165	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cervantes.....	231
Táboa 166	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cervo.....	231
Táboa 167	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Chantada.....	232
Táboa 168	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de O Corgo.....	233
Táboa 169	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cospeito.....	234
Táboa 170	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Folgoso do Courel.....	235
Táboa 171	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Fonsagrada.....	235
Táboa 172	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Foz.....	236
Táboa 173	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Friol.....	237
Táboa 174	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Guitiriz.....	238
Táboa 175	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Guntín.....	239
Táboa 176	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de O Incio.....	240

Número	Descripción	Página en CD
Táboa 177	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Láncara.....	241
Táboa 178	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Lourenzá.....	242
Táboa 179	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Lugo.....	242
Táboa 180	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Meira.....	244
Táboa 181	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Mondoñedo.....	244
Táboa 182	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Monforte de Lemos.....	245
Táboa 183	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Monterroso.....	246
Táboa 184	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Muras.....	247
Táboa 185	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Navia de Suarna.....	247
Táboa 186	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Negueira de Muñiz.....	248
Táboa 187	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de As Nogais.....	248
Táboa 188	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Oourol.....	248
Táboa 189	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Outeiro de Rei.....	249
Táboa 190	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Palas de Rei.....	250
Táboa 191	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Pantón.....	251
Táboa 192	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Paradela.....	252
Táboa 193	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de O Páramo.....	253
Táboa 194	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Pastoriza.....	253
Táboa 195	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Pedrafito da Cebreiro.....	254
Táboa 196	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Pobra do Brollón.....	254
Táboa 197	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Pol.....	255
Táboa 198	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Pontenova.....	256
Táboa 199	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Portomarín.....	256
Táboa 200	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Quiroga.....	257
Táboa 201	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Rábade.....	258
Táboa 202	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Ribadeo.....	258
Táboa 203	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Ribas de Sil.....	259
Táboa 204	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Ribeira de Piquín.....	259
Táboa 205	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Riotorto.....	259
Táboa 206	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Samos.....	260
Táboa 207	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Sarria.....	261
Táboa 208	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de O Saviñao.....	262
Táboa 209	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Sober.....	263
Táboa 210	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Taboada.....	264
Táboa 211	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Trabada.....	265
Táboa 212	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Triacastela.....	265
Táboa 213	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de O Valadouro.....	266
Táboa 214	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de O Vicedo.....	266
Táboa 215	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vilalba.....	267
Táboa 216	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Viveiro.....	268
Táboa 217	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Xermade.....	268
Táboa 218	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Xove.....	269
Táboa 219	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Agolada.....	270
Táboa 220	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Arbo.....	270
Táboa 221	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Baiona.....	271

Número	Descrición	Páxina en CD
Táboa 222	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Barro.....	271
Táboa 223	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Bueu.....	271
Táboa 224	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Caldas de Reis.....	272
Táboa 225	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cambados.....	272
Táboa 226	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Campo Lameiro.....	272
Táboa 227	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cangas.....	273
Táboa 228	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Cañiza.....	273
Táboa 229	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Catoira.....	273
Táboa 230	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cerdedo.....	274
Táboa 231	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cotobade.....	274
Táboa 232	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de O Covelo.....	275
Táboa 233	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Crecente.....	275
Táboa 234	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cuntis.....	276
Táboa 235	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Dozón.....	276
Táboa 236	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de a Estrada.....	276
Táboa 237	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Forcarei.....	278
Táboa 238	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Fornelos de Montes.....	278
Táboa 239	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Gondomar.....	279
Táboa 240	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de O Grove.....	279
Táboa 241	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Guarda.....	279
Táboa 242	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Illa de Arousa.....	280
Táboa 243	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Lalín.....	280
Táboa 244	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de a Lama.....	281
Táboa 245	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Marín.....	282
Táboa 246	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Meaño.....	282
Táboa 247	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Meis.....	283
Táboa 248	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Moaña.....	283
Táboa 249	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Mondariz.....	283
Táboa 250	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Mondariz-Balneario.....	284
Táboa 251	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Moraña.....	284
Táboa 252	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Mos.....	284
Táboa 253	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de As Neves.....	285
Táboa 254	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Nigrán.....	285
Táboa 255	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Oia.....	286
Táboa 256	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Pazos de Borden.....	286
Táboa 257	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Poio.....	286
Táboa 258	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Ponte-Caldelas.....	287
Táboa 259	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Pontearreas.....	287
Táboa 260	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Pontecesures.....	288
Táboa 261	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Pontevedra.....	288
Táboa 262	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de O Porriño.....	289
Táboa 263	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Portas.....	289
Táboa 264	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Redondela.....	290
Táboa 265	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Ribadumia.....	290
Táboa 266	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Rodeiro.....	290

Número	Descripción	Página en CD
Táboa 267	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de O Rosal.....	291
Táboa 268	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Salceda de Caselas.....	291
Táboa 269	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Salvaterra de Miño.....	292
Táboa 270	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Sanxenxo.....	292
Táboa 271	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Silleda.....	293
Táboa 272	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Sotomaior.....	294
Táboa 273	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Tomiño.....	294
Táboa 274	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Tui.....	295
Táboa 275	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Valga.....	295
Táboa 276	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vigo.....	296
Táboa 277	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vila de Cruces.....	296
Táboa 278	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vilaboa.....	297
Táboa 279	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vilagarcía de Arousa.....	298
Táboa 280	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vilanova de Arousa.....	298
Táboa 281	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Allariz.....	299
Táboa 282	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Amoeiro.....	299
Táboa 283	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Arnoia.....	300
Táboa 284	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Avión.....	300
Táboa 285	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Baltar.....	300
Táboa 286	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Bande.....	301
Táboa 287	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Baños de Molgas.....	301
Táboa 288	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Barbadás.....	302
Táboa 289	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de O Barco de Valdeorras.....	302
Táboa 290	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Beade.....	303
Táboa 291	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Beariz.....	303
Táboa 292	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Os Blancos.....	303
Táboa 293	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Boborás.....	304
Táboa 294	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Bola.....	304
Táboa 295	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de O Bolo.....	305
Táboa 296	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Calvos de Randín.....	306
Táboa 297	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Carballeda de Avia.....	306
Táboa 298	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Carballeda de Valdeorras.....	306
Táboa 299	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de O Carballiño.....	307
Táboa 300	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cartelle.....	308
Táboa 301	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Castrelo de Miño.....	308
Táboa 302	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Castrelo do Val.....	309
Táboa 303	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Castro Caldelas.....	309
Táboa 304	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Celanova.....	310
Táboa 305	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cenlle.....	311
Táboa 306	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Chandreixa de Queixa.....	311
Táboa 307	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Coles.....	312
Táboa 308	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cortegada.....	312
Táboa 309	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Cualedro.....	313
Táboa 310	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Entrimo.....	313
Táboa 311	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Esgos.....	314

Número	Descrición	Páxina en CD
Táboa 312	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Gome sende.....	314
Táboa 313	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Gudiña.....	314
Táboa 314	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de O Iri xo.....	315
Táboa 315	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Larouco.....	315
Táboa 316	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Laza.....	316
Táboa 317	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Leiro.....	316
Táboa 318	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Lobeira.....	316
Táboa 319	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Lobios.....	317
Táboa 320	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Maceda.....	317
Táboa 321	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Manzaneda.....	318
Táboa 322	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Maside.....	318
Táboa 323	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Melón.....	319
Táboa 324	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Merca.....	319
Táboa 325	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Mezquita.....	320
Táboa 326	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Montederramo.....	320
Táboa 327	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Monterrei.....	321
Táboa 328	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Muíños.....	321
Táboa 329	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Nogueira de Ramuín.....	322
Táboa 330	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Oímbra.....	322
Táboa 331	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Ourense.....	323
Táboa 332	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Paderne de Allariz.....	324
Táboa 333	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Padrenda.....	324
Táboa 334	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Parada de Sil.....	325
Táboa 335	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de O Pereiro de Aguiar.....	325
Táboa 336	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Peroxa.....	326
Táboa 337	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Petín.....	326
Táboa 338	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Piñor.....	327
Táboa 339	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Pobra de Trives.....	327
Táboa 340	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Pontede va.....	328
Táboa 341	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Porqueira.....	328
Táboa 342	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Punxín.....	328
Táboa 343	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Quintela de Leirado.....	329
Táboa 344	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Rairiz de Veiga.....	329
Táboa 345	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Ramirás.....	329
Táboa 346	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Ribadavia.....	330
Táboa 347	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Riós.....	330
Táboa 348	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Rúa.....	331
Táboa 349	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Rubiá.....	331
Táboa 350	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de San Amaro.....	332
Táboa 351	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de San Cibrao das Viñas.....	332
Táboa 352	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de San Cristovo de Cea.....	332
Táboa 353	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de San Xoán de Río.....	333
Táboa 354	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Sandiás.....	333
Táboa 355	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Sarreaus.....	334
Táboa 356	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Taboadela.....	334

Número	Descripción	Página en CD
Táboa 357	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Teixeira.....	335
Táboa 358	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Toén.....	335
Táboa 359	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Trasmiras.....	335
Táboa 360	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de A Veiga.....	336
Táboa 361	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vereá.....	337
Táboa 362	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Verín.....	338
Táboa 363	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Viana do Bolo.....	338
Táboa 364	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vilamarín.....	339
Táboa 365	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vilamartín de Valdeorras.....	340
Táboa 366	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vilar de Barrio.....	340
Táboa 367	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vilar de Santos.....	341
Táboa 368	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vilardevós.....	341
Táboa 369	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Vilariño de Conso.....	342
Táboa 370	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Xinzo de Limia.....	342
Táboa 371	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Xunqueira de Ambía.....	343
Táboa 372	Evolución parroquial entre 1834 e 1900 no concello de Xunqueira de Espadanedo.....	344

